

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ

ЧАСТИНА 2

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції
«АВІАЦІЯ, ПРОМИСЛОВІСТЬ, СУСПІЛЬСТВО»

14 ТРАВНЯ 2020 РОКУ
КРЕМЕНЧУК 2020

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

ISBN 978-966-610-123-8

ISBN 978-966-610-126-9

**МАТЕРІАЛИ
І МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АВІАЦІЯ, ПРОМИСЛОВІСТЬ, СУСПІЛЬСТВО»,
присвяченої 60-річчю КЛК ХНУВС
(Посвідчення № 712 від 29.11.2019 р.)**

**МАТЕРИАЛЫ
І МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ
«АВИАЦИЯ, ПРОМЫШЛЕННОСТЬ, ОБЩЕСТВО»,
посвященной 60-летию КЛК ХНУВД
(Свидетельство № 712 от 29.11.2019 г.)**

**PROCEEDINGS
1 INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
«AVIATION, INDUSTRY, SOCIETY»,
dedicated to the 60th anniversary of KLK KhNUVS
(Certificate № 712 dated November 29, 2019)**

Частина 2

14 травня 2020 р.

Кременчук 2020

УДК 62(33:34:37:61:65:80)

A20

*Рекомендовано до друку оргкомітетом відповідно до доручення
Харківського національного університету внутрішніх справ
№ 33 від 25 лютого 2020 року*

Редакційна колегія:

Швець Д. В., ректор ХНУВС, полковник поліції, доктор юридичних наук, доцент (голова редколегії);

Могілевський Л. В., проректор ХНУВС, доктор юридичних наук, професор (заступник голови);

Шульга В. П., проректор ХНУВС, доктор історичних наук (заступник голови);

Котов О. Б., директор КЛК ХНУВС, доктор технічних наук;

Шмельов Ю. М., заступник директора з навчальної роботи КЛК ХНУВС, кандидат технічних наук;

Давиденко М. Ф., кандидат технічних наук, професор;

Петченко М. В., кандидат економічних наук, керівник наукового відділу КЛК ХНУВС.

Авіація, промисловість, суспільство : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., присвяч. 60-річчю КЛК ХНУВС (м. Кременчук, 14 трав. 2020 р.) : у 2 ч. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Кременчуц. льотний коледж. – Харків : ХНУВС, 2020. – Ч. 2. – 468 с.

ISBN 978-966-610-123-8

ISBN 978-966-610-126-9

У збірнику розглянуто результати наукових досліджень вчених, студентів, курсантів, практиків з питань сучасних тенденцій і перспектив розвитку авіації, промисловості, суспільства в умовах сьогодення.

УДК 62(33:34:37:61:65:80)

Доповіді друкуються в авторській редакції

Редакція не завжди поділяє думку та погляди авторів. Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, назв, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікацій.

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

I МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«АВІАЦІЯ, ПРОМИСЛОВІСТЬ, СУСПІЛЬСТВО»,

присвяченої 60-річчю КЛК ХНУВС

Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 27,3. Обл.-вид. арк. 28,47.

Тираж 25 прим. Зам. № 2020-9.

Видавець і виготовлювач –

Харківський національний університет внутрішніх справ,
просп. Льва Ландау, 27, м. Харків, 61080.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3087 від 22.01.2008.

ISBN 978-966-610-123-8

ISBN 978-966-610-126-9

© Харківський національний університет внутрішніх справ

© Кременчуцький льотний коледж, 2020

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

ректора Харківського національного університету внутрішніх справ
доктора юридичних наук, доцента, полковника поліції
Дмитра Володимировича Швеця

Шановні учасники конференції! Від імені ректорату та Вченої ради Харківського національного університету внутрішніх справ вітаю вас із початком I Міжнародної науково-практичної конференції «Авіація, промисловість, суспільство», присвяченої 60-річчю Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ.

Керівництвом держави та МВС України приділяється велика увага підвищенню ефективності державного регулювання в галузі державної авіації і проведенню навчань спеціалістів льотного та льотно-технічного складу для подальшої експлуатації авіаційної техніки. Тому було прийнято рішення включити Кременчуцький льотний коледж до системи МВС України та на його базі створити єдиний авіаційний підрозділ, що буде готувати авіаційний персонал для потреб міністерства.

У червні 2019 р. Кременчуцький льотний коледж став структурним підрозділом Харківського національного університету внутрішніх справ. Сьогодні коледж є невід'ємною його частиною, безперечною гордістю регіону в освітньому середовищі та потужним двигуном авіаційної складової правоохоронної діяльності.

Кременчуцький льотний коледж один із найстаріших навчальних закладів регіону, який пройшов непростий шлях становлення. Згуртований і прогресивний колектив коледжу здатен виконувати всі найскладніші завдання і тим самим подавати чудовий приклад для наслідування. Курсанти та студенти коледжу навчаються та виховуються в атмосфері честі і порядності, стаючи безмежною гордістю та вірою в наше майбутнє.

Кременчуцький льотний коледж має славетну історію та великі досягнення в педагогічній і науково-дослідній роботі. У коледжі навчалися видатні космонавти О. А. Леонов, П. І. Клімук, В. В. Аксьонов, А. С. Левченко, пройшли підготовку більше 60 тисяч фахівців з країн СНД і близько 7 тисяч громадян із 77 інших країн світу, зокрема Австралії, Австрії, Великобританії, Німеччини, Ємену, Індії, Канади, Китаю, Мозамбіку, Перу, Польщі, США, Фінляндії, Японії тощо.

Особливістю науково-практичної конференції на базі Кременчуцького льотного коледжу є її першість у статусі міжнародної та організація на честь 60-річного ювілею закладу. Тематика наукового заходу є надзвичайно актуальною для нашого суспільства, а висвітлені питання та спільне їх вирішення – перспективними для розвитку авіації, промисловості, суспільства в умовах сьогодення.

Науково-теоретичне та практичне значення конференції зумовлюється передусім проблематикою питань, винесених на обговорення, що

представлено в 14 основних напрямках роботи. У збірнику тез доповідей знайшли відображення 359 робіт з актуальних і дискусійних проблемних тем вітчизняних та зарубіжних учених, практиків, курсантів і студентів, розкриття яких сприятиме розвитку науки нової епохи, якісному відновленню її методології в мінливій реальності, пізнанню істини на основі глибинних етичних засад спілкування в суспільстві.

Сподіваюся, що конференція стане міцною платформою для висловлення власного бачення учасниками напрямків розвитку процесу підготовки правоохоронців у нашій державі, обміну досвідом між науковцями, практичними працівниками та їх колегами з інших країн, а потужний науковий потенціал учасників сприятиме досягненню поставленої мети. Бажаю всім плідної роботи, творчого натхнення, здоров'я, миру та добра!

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО

директора Кременчуцького льотного коледжу
Харківського національного університету внутрішніх справ
доктора технічних наук
Олексія Борисовича Котова

Шановні учасники конференції!

Радий вітати вас, високоповажних гостей, з нагоди відкриття нашої І Міжнародної науково-практичної конференції «Авіація, промисловість, суспільство».

Кременчуцький льотний коледж упевнено крокував до свого 60-річного ювілею. Історія коледжу – це частина історії міста та країни. Цей період для його згуртованого колективу, об'єднаного спільною метою та спрямованістю дій, дав можливість проаналізувати й оцінити пройдене для того, щоб упевнено прямувати в майбутнє.

Керівництво університету, коледжу, педагогічний склад підтримує та розвиває навчальну, наукову та матеріально-технічну бази закладу.

Із червня 2019 року наш заклад гордо носить назву Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ. Саме тому сьогоднішній науковий захід покликаний не лише обговорити новаторські наукові ідеї, вдосконалити та вирішити актуальні питання авіації, промисловості, суспільства шляхом обговорення й узагальнення результатів наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, практиків, студентів та курсантів, а й підвести підсумки та оцінити результати 60-річної безперервної роботи коледжу.

Сподіваюся на подальшу співпрацю і від усієї душі бажаю продуктивної професійної роботи та новаторських ідей. Усім успіхів!

СЕКЦІЯ 13

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, ФІНАНСИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ТОРГІВЛІ

- 1. Авраменко О. І., Беззуб А. В.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **23**
ПРОБЛЕМА ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ РІЗНИЦЬ
- 2. Байда Н. С.** Учреждение образования «Полесский государственный университет», г. Пинск, Республика Беларусь **26**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ УЧЕТА ЗАТРАТ «СТАНДАРТ-КОСТИНГ» И «ДИРЕКТ-КОСТИНГ»
- 3. Бачуріна І. В.** Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна **29**
Науковий керівник: **Ісаншина Г. Ю.**
ОБґРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОРМ МСФЗ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ
- 4. Бачуріна І. В.** Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна **30**
Науковий керівник: **Романькова О. М.**
ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МСФЗ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ
- 5. Беднарчук В. В., Млінцова А. О.** Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, Україна **33**
Науковий керівник: **Татарин Н. Б.**
ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ
- 6. Беззуб А. В.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **36**
Науковий керівник: **Ткаченко І. В.**
ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛЯ: БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ
- 7. Бекиш А. О.** Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь **39**
Научный руководитель: **Лемеш В. Н.**
ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ АУДИТ БУХГАЛТЕРСКОЙ (ФИНАНСОВОЙ) ОТЧЁТНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 8. Бенчак В. І.** Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків, Україна **41**
Науковий керівник: **Польова Т. В.**
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ
- 9. Білецька Н. В., Мізрах О. І.** Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва, м. Вінниця, Україна **43**
ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ КОШТІВ ЗАГАЛЬНОГО І СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ
- 10. Білан О. А.** Тернопільський національний економічний університет м. Тернопіль, Україна **45**

Науковий керівник: **Тулай О. І.**

*ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО
ЗРОСТАННЯ У СТАЛІЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ*

11. Блищик К. В. Полесский государственный университет, г. Пинск, 47
Республика Беларусь

Научный руководитель: **Бухтик М. И.**

*КРЕДИТОВАНИЕ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА ОАО
«БЕЛАГРОПРОМБАНК»*

12. Блищик В. В. Полесский государственный университет, г. Пинск, 50
Республика Беларусь

Научный руководитель: **Самоховец М.П.**

*СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ АКТИВОВ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ
БЕЛАРУСЬ*

13. Болобошкова И. Э. Учреждение образования «Белорусский 53
государственный экономический университет», г. Минск, Республика
Беларусь

Научный руководитель: **Виногоров Г. Г.**

*ВОПРОСЫ ВЛИЯНИЯ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ
ЗАДОЛЖЕННОСТИ НА КОЭФФИЦИЕНТ ОБЕСПЕЧЕННОСТИ
ОБЯЗАТЕЛЬСТВ АКТИВАМИ*

14. Бондарець О. М. Кременчуцький льотний коледж ХНУВС, м. 56
Кременчук, Україна

*ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ РРО ПЛАТНИКАМИ ЄДИНОГО
ПОДАТКУ*

15. Боричевская Я. А. Полесский государственный университет, г. 58
Пинск, Республика Беларусь

Научный руководитель: **Бухтик М. И.**

*ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА ЖИЛИЩНОГО
СТРОИТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ*

16. Бохон И. И. Полесский государственный университет, г. Пинск, 61
Республика Беларусь

Научный руководитель: **Галкина М. Н.**

*ЗАПАСЫ: СУЩНОСТЬ, СОСТАВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ,
РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И МСФО*

17. Брежнєва-Єрмоленко О. В., Бігун І. О. Дніпровський державний 63
технічний університет, м. Кам'янське, Україна

*БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК
ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ*

18. Бурак В. Д. Полесский государственный университет, г. Пинск, 65
Республика Беларусь

Научный руководитель: **Бухтик М. И.**

*ПЕРСПЕКТИВНОСТЬ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛеноЙ» ЭКОНОМИКИ В
РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ*

19. Васюрина В. О. Державний вищий навчальний заклад «Київський 68
національний економічний університет імені В. Гетьмана», м. Київ

- Науковий керівник: **Ходзицька В. В.**
*ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ
МІКРОПІДПРИЄМСТВА*
- 20. Вінницька О. А., Бровко Н. В.** Уманський державний педагогічний 71
університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна
*ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД*
- 21. Вовк В. В., Корпан А. В.** Львівський національний університет 73
імені Івана Франка, м. Львів, Україна
Науковий керівник: **Клепанчук О. Ю.**
*НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В
УКРАЇНІ. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КРАЇН ЄС*
- 22. Водолазська Н. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 76
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
*ПОДАТКОВІ КАНІКУЛИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСЛАБЛЕННЯ
ПОДАТКОВОГО ТИСКУ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ*
- 23. Войтещик Е. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, 78
Республика Беларусь
Научный руководитель: **Купрейчик Д. В.**
*ДИНАМИКА СРЕДНЕЙ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ*
- 24. Волот О. І. Петрик О. М.** Національний університет «Чернігівська 81
політехніка», м. Чернігів, Україна
ОСНОВНІ ОБ'ЄКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
- 25. Волошина В. В.** Дніпровський державний технічний університет 84
м. Кам'янське, Україна
Науковий керівник: **Будько О. В.**
*ВИМОГИ ДО АУДИТОРА В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ
НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ*
- 26. Гинетова В. И.** Белорусский государственный экономический 87
университет, г. Минск, Республика Беларусь
Научный руководитель: **Лемеш В. Н.**
*ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ
АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ*
- 27. Гончаревич А. А., Масловская Т. Г.** Белорусский государственный 89
экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь
Научный руководитель: **Лемеш В. Н.**
КАЧЕСТВО ПРОВЕРКИ АУДИТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 28. Гончаренко А. С.** Харківський національний економічний 91
університет імені С. Кузнеця, м. Харків, Україна
Науковий керівник: **Журавльова І. В.**
ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА»
- 29. Грищишин О. П., Татарин Н. Б.** Львівський національний 94
університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

- 30. Гурская Н. В.** Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь **97**
Научный руководитель: **Налецкая Т. Н.**
ПРОБЛЕМА ОТРАЖЕНИЯ ДАННЫХ О ФОНДЕ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В ФОРМАХ СТАТИСТИЧЕСКОЙ ОТЧЁТНОСТИ
- 31. Кириченко А. Д. Нішта І. І.** Кременчуцкий льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **100**
Науковий керівник: **Водолазська Н. В.**
АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ
- 32. Ковхута Е. С., Корнейчик Д. В.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **102**
Научный руководитель: **Паршутич О. А.**
ДИНАМИКА ВАЛЮТНОГО КУРСА БЕЛОРУССКОГО РУБЛЯ
- 33. Корнієнко М. О., Мучичко К. Ю.** Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна **105**
Науковий керівник: **Клепанчук О. Ю.**
ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ
- 34. Кравцова А. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **107**
Научный руководитель: **Данилкова С. А.**
ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВНУТРЕННЕГО АУДИТУ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 35. Krivonosova E. E.,** Belarusian State Economic University, Minsk, Belarus **110**
Scientific adviser: **Lemesh V. N.**
AUDIT QUALITY IN THE REPUBLIC OF BELARUS
- 36. Куделко Д. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **111**
Научный руководитель: **Купрейчик Д. В.**
ПРОЦЕСС ПРОВЕДЕНИЯ ИНВЕНТАРИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: СУЩНОСТЬ И НЕДОСТАТКИ
- 37. Куриль Е. П.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **113**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
ВНУТРЕННИЙ КОНТРОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ: СУЩНОСТЬ, ЦЕЛЬ, ФУНКЦИИ
- 38. Лемеш В. Н.** Учреждение образования «Белорусский государственный экономический университет», г. Минск, Республика Беларусь **116**
ТРЕБОВАНИЯ ПРИ ЗАКЛЮЧЕНИИ ДОГОВОРОВ НА ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ АУДИТ ОТЧЕТНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

- 39. Ліщенко В. А.** Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна **119**
ЗАВДАННЯ ТА ЦІЛІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ
- 40. Лобан А. И.** Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь **122**
Научный руководитель: **Виногоров Г. Г.**
ВОПРОСЫ РАЗРАБОТКИ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИХ НАЛОГОВУЮ НАГРУЗКУ СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ
- 41. Павлоцкая Я. Э., Мозолевская Т. Н.** Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь **125**
Научный руководитель: **Лемеш В. Н.**
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ
- 42. Панченко-Дреймане А. К.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **128**
Науковий керівник: **Бондарець О. М.**
ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ
- 43. Петренко Н. В.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **131**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
ДЕЛОВОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ, ПРИНЦИПЫ И ФУНКЦИИ
- 44. Петренко Н. В.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **133**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ГЛАВНОГО БУХГАЛТЕРА В ПРОЦЕССЕ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИЕЙ
- 45. Петровская В. В.** Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь **136**
Научный руководитель: **Виногоров Г. Г.**
ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА ИССЛЕДОВАНИЯ ОПЕРАЦИЙ (ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ) В АХД
- 46. Приходько К. А.** Белорусский государственный экономический университет, г. Пинск, Республика Беларусь **138**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
СРАВНЕНИЕ КРИТЕРИЕВ ПРИЗНАНИЯ АКТИВОВ В КАЧЕСТВЕ ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПО МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ И В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 47. Пушкар О. І., Цибульська В. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **140**

<i>НЕОБХІДНІСТЬ ВПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ</i>	
48. Роговенко В. О. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна Науковий керівник: Глухова В. І. <i>МІСЦЕ КОМПАНІЇ METLIFE НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ</i>	143
49. Ромашко О. М. Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, м. Івано-Франківськ, Україна <i>КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ</i>	146
50. Сабліна Н. В. Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна <i>МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА</i>	149
51. Самоварнова С. В. Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна Науковий керівник: Романькова О. М. <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ</i>	152
52. Самоварнова С. В. Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна Науковий керівник: Акімова О. В. <i>ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ</i>	154
53. Самушик Д. С. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь Научный руководитель: Бучик Т. А. <i>ЭФФЕКТИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЗАПАСАМИ</i>	157
54. Себестянович І. С. Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна Науковий керівник: Клепанчук О. Ю. <i>ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ</i>	160
55. Сергеенко В. А. Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь. Научный руководитель: Лемеш В. Н. <i>ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ И ЗНАЧЕНИЕ АУДИТОРСКОЙ ПАЛАТЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ</i>	162
56. Сиретник-Царій В. В., Хісматуліна В. Ф., Дацюк Д. В., Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва, м. Вінниця, Україна <i>ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА</i>	165
57. Сова К. В., Авраменко О. І. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна	166

- ВПРОВАДЖЕННЯ АКТУАРНОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ*
58. Сова К. В. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна. Науковий керівник: **Глухова В. І.** **168**
- АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС РЕМОНТІВ ТА ПОЛІПШЕНЬ*
59. Соловей Н. Р. Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Виногоров Г. Г.** **170**
- СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ОТ ТЕКУЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ*
60. Солодка О. О. Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, г. Киев, Украина. **173**
- КЛАССИФИКАЦИЯ МОДЕЛЕЙ В МЕТОДОЛОГИИ ФИНАНСОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ*
61. Сыщевич А. Г. Учреждение образования «Полесский государственный университет», г. Пинск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Данилкова С. А.** **176**
- ОСОБЕННОСТИ КЛАССИФИКАЦИИ ЗАПАСОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ, РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ, РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН И МСФО (IAS) 2 «ЗАПАСЫ»*
62. Тарасюк А. В. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Невдах С. В.** **179**
- СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ЛИКВИДАЦИОННОЙ СТОИМОСТИ: ПОНЯТИЕ И СПОСОБЫ РАСЧЁТА*
63. Тиханова В. Н. Учреждение образования «Полесский государственный университет», г. Пинск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Якубова И. П.** **182**
- РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ*
64. Федорук В. В. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Купрейчик Д. В.** **185**
- ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ КАК МЕТОД КОНТРОЛЯ КАССОВЫХ ОПЕРАЦИЙ*
65. Ферулёва В. Д. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Галкина М. Н.** **188**
- ДОКУМЕНТООБОРОТ И ЕГО РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ*
66. Ферулёва В. Д. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь. Научный руководитель: **Галкина М. Н.** **191**

- ПРОФЕСИОНАЛЬНОЕ СУЖДЕНИЕ БУХГАЛТЕРА: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ, ЗНАЧЕНИЕ И ПРИНЦИПЫ*
- 67. Финова В. В.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **194**
 Научный руководитель: **Бухтик М. И.**
МЕРОПРИЯТИЯ ПО РЕГУЛИРОВАНИЮ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ РУП «БЕЛПОЧТА» ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ
- 68. Хомич А. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **197**
 Научный руководитель: **Якубова И. П.**
КРЕАТИВНЫЙ БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ
- 69. Чембрович В. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **199**
 Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
АУДИТ: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И ОСОБЕННОСТИ В РАЗЛИЧНЫХ СТРАНАХ
- 70. Чембрович В. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **201**
 Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
НОРМИРОВАНИЕ ТРУДА: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И МЕТОДЫ
- 71. Черненко К. В.** Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна **204**
ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПРОДУКТІВ
- 72. Чилеко О. В.** Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь **206**
 Научный руководитель: **Лемеш В. Н.**
К ВОПРОСУ О ДЕМПИНГЕ АУДИТОСКИХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 73. Чорна Л. О., Дембовський А. О., Приленська О. І.** Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва, м. Вінниця, Україна **209**
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ДОХОДІВ ТА ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА
- 74. Шиманчук А. Д.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **210**
 Научный руководитель: **Ливенский В. М.**
ФИНАНСИРОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 75. Shkornik Y. A., Klentak S. A.** Belarusian state Economic University, Minsk, Belarus **213**
 Scientific adviser: **Lemesh V. N.**
MANAGEMENT AUDIT: THEORETICAL ASPECTS AND DEVELOPMENT TRENDS

- 76. Татарин Н. Б., Юрчик Ю. І.** Львівський національний університет імені І. Франка, м. Львів, Україна **215**
ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ
- 77. Юрчик М. М.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **218**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
СПОСОБЫ ОЦЕНКИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПРАКТИКЕ
- 78. Юрчик М. М.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **220**
Научный руководитель: **Галкина М. Н.**
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СОСТАВЛЕНИЯ И ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ОТЧЕТНОСТИ ПО МСФО В РАЗЛИЧНЫХ СТРАНАХ
- 79. Яковец А. Ю.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **223**
Научный руководитель: **Данилкова С. А.**
ВНЕШНИЙ И ВНУТРЕННИЙ АУДИТ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: СОДЕРЖАНИЕ И СРАВНЕНИЕ
- 80. Яковец А. Ю.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **226**
Научный руководитель: **Данилкова С. А.**
ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СУЖДЕНИЯ БУХГАЛТЕРА И АУДИТОРА: СХОДСТВА И РАЗЛИЧИЯ
- 81. Янкович В. Д.** Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь **229**
Научный руководитель: **Якубова И. П.**
ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ УЧЁТ

СЕКЦІЯ 14

МЕНЕДЖМЕНТ, ЕКОНОМІКА ТА ЛОГІСТИКА

- 1. Алексєенко А. С.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **232**
Науковий керівник: **Сухомлин Л. В.,**
ЛОГІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ УПРАВЛІННЯ НА ТРАНСПОРТІ
- 2. Барвінок М. В.** Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна **234**
АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ БРОНЮВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ
- 3. Басанець І. В., Гриценко Л. Л.** Сумський державний університет, м. Суми, Україна **236**

<i>ЛІКВІДНІСТЬ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ</i>	
4. Безуглая В. А., Костюкевич Е. А. Учреждение образования «Барановичский государственный университет», г. Барановичи, Республика Беларусь	239
<i>ПРОДВИЖЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ С ПОМОЩЬЮ ИНСТРУМЕНТОВ DIGITAL-МАРКЕТИНГА</i>	
5. Беспрозванных О. А., Перерва П. Г. Национальный технический университет Украины «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина	242
<i>ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ</i>	
6. Білик К. В. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна Науковий керівник: Старчик Н. В.	245
<i>МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ</i>	
7. Бойківська Г. М. Пеля Р. І. Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна	247
<i>СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА</i>	
8. Бондаренко Л. Ф. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна	249
<i>ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТІВЕЛЬНИХ ВИТРАТ</i>	
9. Бондаренко А. О. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна Науковий керівник: Збиранник О. М.	251
<i>ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ</i>	
10. Боричевская Я. А. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь Научный руководитель: Петрукович Н. Г.	254
<i>ПЛАТЁЖНАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ</i>	
11. Боцман Д. Г. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна Науковий керівник: Бондаренко Л. Ф.	257
<i>ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЗА ФОРМУВАННЯМ СОБИВАТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ</i>	
12. Братковська Х. Р., Татарин Н. Б. Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів, Україна	259
<i>ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ</i>	
13. Возна Л. С. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна.	261

- Науковий керівник: **Луценко Г. П.**
*ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ РИС СВІТОВОЇ
 ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ*
14. Войтешик Е. А. Полесский государственный университет, г. Пинск, **265**
 Республика Беларусь
- Научный руководитель: **Паршутич О.А.**
МЕЖДУНАРОДНАЯ МИГРАЦИЯ
15. Волченко А. С., Матросова В. А. Национальный технический **268**
 университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков,
 Украина
*АНАЛИТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ И
 ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА ВПЕЧАТЛЕНИЙ В
 ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ*
- 16. Галкина М. Н.** Учебное учреждение «Полесский государственный **271**
 университет», г. Пинск, Республика Беларусь
*СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И КЛАССИФИКАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ
 КЛАСТЕРОВ*
- 17. Гаманович В. Р.** Полесский государственный университет, **274**
 г. Пинск, Республика Беларусь
 Научный руководитель: **Давыдова Н. Л.**
*ОСОБЕННОСТИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ РАСХОДНОЙ ЧАСТИ
 БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ*
- 18. Геліч Н. В.** Східноєвропейський національний університет **277**
 імені Лесі Українки, м. Луцьк, Україна
РОЗВИТКОМ ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ
- 19. Гомулко Н. В., Кудлай К. Д.** Кременчуцький національний **279**
 університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
 Науковий керівник: **Хоменко Л. М.**
*РОЗВИТОК КОМУНАЛЬНОГО КРЕДИТУ В КОНТЕКСТІ
 ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ*
- 20. Гордієнко В. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського **281**
 національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
 Науковий керівник: **Харченко М. В.**
ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ
- 21. Гридина А. В., Глизнуца М. Ю., Перерва П. Г.** Национальный **283**
 технический университет «Харьковский политехнический институт»,
 г. Харьков, Украина
*РОЛЬ ТУРИЗМА В ФОРМИРОВАНИИ ВВП И ОБЕСПЕЧЕНИИ
 ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ*
- 22. Гриценко Л. Л., Тверезовська О. І.** Сумський державний **287**
 університет, м. Суми, Україна
*СВІТОВИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО
 ПАРТНЕРСТВА З МЕТОЮ РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ
 ІНФРАСТРУКТУРИ*

- 23. Гулак Д. В.** Публичне акціонерне товариство «Черкасиобленерго», 290
м. Черкаси, Україна
*ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ У ВИКОРИСТАННІ СУЧАСНОГО
ЕЛЕКТРОМОБІЛЯ: ЕКОЛОГІЧНІ ТА ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ*
- 24. Демчина Х. В.** Львівський національний університет 291
імені І. Франка, м. Львів, Україна
Науковий керівник: **Клепанчук О. Ю.**
*УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБІЛКУ ВИТРАТ НА
ПІДПРИЄМСТВІ*
- 25. Дончак Л. Г.** Вінницький навчально-науковий інститут економіки 293
Тернопільського національного економічного університету, м. Вінниця,
Україна
Бойківська Г. М. Національний університет «Львівська політехніка»
м. Львів, Україна
*РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПОСИЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-
ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ*
- 26. Дружиніна В. В.** Кременчуцький національний університет 296
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
Луценко Г. П. Кременчуцький льотний коледж Харківського
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
*ДЕМОГРАФІЧНІ МЕТАМОРФОЗИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ І
НАСЛІДКИ*
- 27. Дяченко А. Р.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 299
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна.
Науковий керівник: **Кравченко Н. В.**
СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ
- 28. Жігілій А. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 301
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
Науковий керівник: **Харченко М. В.**
ЛОГІСТИКА ЯК УНІВЕРСАЛЬНА НАУКА
- 29. Завербний А. С.** Національний університет «Львівська 303
політехніка», м. Львів, Україна
*ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В
ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЗА УМОВ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ*
- 30. Zavydivska O.** Lviv State University of Physical Culture named after 306
I. Boberskyi, Lviv, Ukraine
*THE COACHING-APPROACH IN TEACHING THE STAFF OF A
MODERN ORGANIZATION*
- 31. Зима Ю. О.** Дніпровський державний аграрно-економічний 308
університет, м. Дніпро, Україна.
Науковий керівник: **Гончаренко О. В.**
ОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ

- 32. Зось-Кіор М. В.** Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, **310**
Україна
КОРПОРАТИВНИЙ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ: ПИТАННЯ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ
- 33. Ігнатова О. А.** Донецький університет економіки та права, **313**
м. Бахмут, Україна
СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ДОТРИМАННЯ ІНТЕРЕСІВ ГОЛОВНИХ СТЕЙКХОЛДЕРІВ КОМПАНІЄЮ «НОВА ПОШТА»
- 34. Касперчик А. В.** Полесский государственный университет, **316**
г. Пинск, Республика Беларусь
Научный руководитель: **Бухтик М. И.**
МАЛОЕ И СРЕДНЕЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 35. Кишкович Е. Д., Кисилица М. Н.** Полесский государственный **319**
университет, г. Пинск, Республика Беларусь
Научный руководитель: **Давыдова Н. Л.**
РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 36. Климчук О. А., Шпак Я. О.** Полесский государственный **322**
университет, г. Пинск, Республика Беларусь
Научный руководитель: **Бухтик М. И.**
РАЗВИТИЕ ГРУЗОВЫХ ПЕРЕВОЗОК АВТОМОБИЛЬНЫМ ТРАНСПОРТОМ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 37. Кобелєва Т. О.** Національний технічний університет «Харківський **325**
політехнічний інститут», м. Харків, Україна
КОМПЛАСНС-БЕЗПЕКА – ВИМОГА ЧАСУ
- 38. Ковшова І. О., Мріх О. А.** Національний університет «Києво- **328**
Могилянська академія», м. Київ, Україна
МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ
- 39. Комарницька Д. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського **330**
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
Науковий керівник: **Харченко М. В.**
ЛОГІСТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ
- 40. Кохно С. А.** Академия управления при Президенте Республики **333**
Беларусь, г. Минск, Республика Беларусь
Научный руководитель: **Ивуть Р. Б.**
ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ГРУЗОВЫМИ АВИАПЕРЕВОЗКАМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ
- 41. Кравцова А. А.** Полесский государственный университет, г. Пинск, **335**
Республика Беларусь
Научный руководитель: **Паршутич О. А.**
КОНЦЕНТРИРОВАННОСТЬ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И ОЦЕНКА ПОСТУПЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ

- 42. Кравченко Н. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **337**
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
- 43. Курчак Х. М.** Львівський Національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна **340**
Науковий керівник: **Клепанчук О. Ю.**
ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄСТВОМ ТА ЛОГІСТИЧНИЙ АУТСОРСИНГ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ
- 44. Лебединська К. В.** Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна. **342**
Науковий керівник: **Литовченко О. Ю.**
ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА
- 45. Литовченко О. Ю.** Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна **344**
ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ АВІАБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ МІКРО- ТА МАКРОСЕРЕДОВИЩА
- 46. Лук'янець А. І.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **347**
Науковий керівник: **Збиранник О. М.**
ЗЕЛЕНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА
- 47. Мартусенко І. В., Шкварук Д. Г.** Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського національного економічного університету, м. Вінниця, Україна **349**
РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ
- 48. Мироненко А. В.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **352**
Науковий керівник: **Дружиніна В. В.**
ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ
- 49. Мисик В. М.** Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна **355**
Науковий керівник: **Жежуха В. Й.**
ПОДІЄВИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ
- 50. Норцов О. В.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **358**
Науковий керівник: **Дружиніна В. В.,**
ДОГОВІР ЯК ОСНОВА ВИНИКНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ТУРИЗМУ

- 51. Носач І. В., Лебедєва Д. О.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **361**
АСПЕКТИ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ
- 52. Олійник Л. Л.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **363**
СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ
- 53. Павліщева Ю. І.** Кременчуцького льотного коледжу Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **366**
Науковий керівник: **Черніхова О. С.**
ЗНАЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АВІАЦІЙНУ ГАЛУЗЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ
- 54. Петченко М. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **368**
Данилейко Г. М. КФ АТ КБ «ПриватБанк», м. Кременчук, Україна
БЛОКЧЕЙН В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ
- 55. Перерва П. Г., Кобелева Т. О.** Національний технічний університет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Україна **371**
ИССЛЕДОВАНИЕ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМПЛАЕНСА
- 56. Приходько Е. Г., Перерва П. Г.** Національний технічний університет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Україна **374**
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАРКЕТИНГА ВПЕЧАТЛЕНИЙ В ТУРИЗМЕ
- 57. Пушкар О. І., Цибульська В. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **377**
ПРОБЛЕМИ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ В УКРАЇНІ
- 58. П'ятибрат В. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна **380**
Науковий керівник: **Цимбалістова О. А.**
УПРАВЛІННЯ СКЛАДСЬКОЮ ЛОГІСТИКОЮ
- 59. Рамазанов В. А.** Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», м. Полтава, Україна. **383**
Науковий керівник: **Сівіцька С. П.**
ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ЛІКВІДНОГО РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ
- 60. Романуша Ю. В.** Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут УПА, м. Бахмут, Україна **385**
ВИЗНАЧЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ
- 61. Русова Д. Р.** Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна **389**
Науковий керівник: **Герасимчук В. В.**
ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ

<i>ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА</i>	
62. Рухля О. С., Загорянська О. Л. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна	392
<i>ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ</i>	
63. Савченко К. О. Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна	394
Науковий керівник: Юденко Є. В.	
<i>ВПЛИВ ЛОГІСТИКИ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ</i>	
64. Свистунова К. Р., Кармінська-Белоброва М. В., Ілляшенко С. М. НТУ «ХП», м. Харків, Україна	397
<i>ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ</i>	
65. Скрабут А. М. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна	400
Науковий керівник: Глухова В. І.	
<i>ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗИК З ЄДИНОГО КАЗНАЧЕЙСЬКОГО РАХУНКУ НА ПОКРИТТЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ</i>	
66. Smilkova D., Boykov V. International Business School, Botevgrad, Bulgaria	403
<i>THE ROLE OF COMMUNICATIONS IN IMPROVING THE EFFEVTIVENESS OF BUSINESS PROCESSES IN MANAGEMENT</i>	
67. Сочивкина Я. В. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь	406
Научный руководитель: Паршутич О. А.	
<i>HR БРЕНД КАК СПОСОБ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ</i>	
68. Тарасюк А. В. Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь	409
Научный руководитель: Паршутич О. А.	
<i>ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ</i>	
69. Тертишний Н. Ю. Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна	412
Науковий керівник: Дружиніна В. В.	
<i>АНАЛІЗ КОРЕЛЯЦІЙНИХ ЗМІН ДЕМОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ ТА РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ З РІВНЕМ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ</i>	
70. Теслюк Ю. В. Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна	415
Науковий керівник: Гончаренко О. В.	
<i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	

- 71. Тітов Д. В.** Вінницький національний аграрний університет, 418
м Вінниця, Україна
Науковий керівник: **Вдовенко Л. О.**
*СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД*
- 72. Третяк Я. П.** Полесский государственный университет, г. Пинск, 421
Республика Беларусь
Научный руководитель: **Паршутич О. А.**
*ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РАЗВИТИЯ ЭКСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ*
- 73. Tulai O.** Ternopil National University of Economics, Ternopil , Ukraine 423
Siwiec A. Centrum of Pediatrics named after John Paul II in Sosnowiec,
Sosnowiec city, Poland
Dubrovina N. School of Economics and Management in Public
Administration in Bratislava, Bratislava city, Slovakia
*IMPLEMENTATION OF THE STRATEGICAL MANAGEMENT FOR THE
HEALTHCARE INSTITUTIONS*
- 74. Уйманова А. Д.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 426
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
Науковий керівник: **Харченко М. В.**
*ВИКОРИСТАННЯ АУТСОРСИНГУ В УПРАВЛІННІ
ПІДПРИЄМСТВОМ*
- 75. Харченко Н. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 428
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
Науковий керівник: **Цимбалістова О. А.**
*ПРИНЦИПИ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ
ПІДПРИЄМСТВА*
- 76. Харченко М. В.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 431
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
*МІСЦЕ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ*
- 77. Хоменко Л. М.** Кременчуцький національний університет 434
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
*ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ
ФІРМ*
- 78. Цабенко Н. М.** Кременчуцький льотний коледж Харківського 436
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
Науковий керівник: **Цимбалістова О. А.**
АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
- 79. Цибаненко А. В.** Кременчуцький національний університет 440
імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна
Науковий керівник: **Хоменко Л. М.**
ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ
- 80. Цибульська В. В.** Кременчуцького льотного коледжу Харківського 443
національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: **Черніхова О. С.**

ВПЛИВ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕКОЛОГІЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

81. Цимбалістова О. А. Кременчуцький льотний коледж Харківського **445**

національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна
КРАУДСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАКОМПАНІЇ

82. Чергинець Я. М. Київський національний економічний університет **448**

імені Вадима Гетьмана, м. Київ, Україна

Науковий керівник: **Ляденко Т. В.**

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ

83. Чернышова Д. В., Проскурня Е. М., Перерва П. Г. Национальный **451**

технический университет «Харьковский политехнический институт»,
г. Харьков, Украина

ЛИЧНОСТНЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕЖДУНАРОДНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО

84. Черніхова О. С. Кременчуцького льотного коледжу Харківського **454**

національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИКИ РЕЦИКЛІНГУ В УКРАЇНІ

85. Чіков І. А. Вінницький національний аграрний університет, **456**

м. Вінниця, Україна

Науковий керівник: **Коляденко С. В.**

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА СТАДІЯХ ЙОГО ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

86. Шмагельська М. О. Вінницький кооперативний інститут, **459**

м. Вінниця, Україна

ВПЛИВ ГЕОПРОСТОРОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

87. Шурупова А. К. Кременчуцький льотний коледж Харківського **462**

національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: **Юденко Є. В.**

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАКУПІВЕЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

88. Якушев О. В. Черкаський державний технологічний університет, **464**

м. Черкаси, Україна

УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОДІЄЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

89. Якушева О. В. Черкаський державний технологічний університет, **467**

м. Черкаси, Україна

НАПРЯМИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВСЕСВІТНЬОЇ ПАНДЕМІЇ

УДК 657.1:336.748

*Авраменко О. І., старший викладач**Беззуб А. В., студентка**Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук, Україна*

ПРОБЛЕМА ОБЛІКУ ВАЛЮТНИХ РІЗНИЦЬ

На сьогоднішній день, після інтеграції до Європейського Союзу, співробітництва з іншими країнами світу, все більше малих та середніх підприємств долучаються до зовнішньоекономічної діяльності, отже сфера розрахунків і використання іноземних валют в господарській діяльності і в подальшому буде розширюватися. Оскільки зовнішня економіка набуває особливого значення в економіці країни, то все більше наукових досліджень спрямовані на спрощення та поліпшення теоретичних засад обліку операцій з іноземною валютою, іноземними контрагентами, правильність оцінювання активів і зобов'язань після зміни валютних курсів.

Мета роботи: розглянути питання відображення наслідків коливання валютних курсів, удосконалити відображення валютних різниць в обліку.

Іноземна валюта – іноземні грошові знаки у вигляді банкнотів, казначейських білетів, монет, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави, а також вилучені з обігу або такі, що вилучаються з нього, але підлягають обмінові на грошові знаки, які перебувають в обігу, кошти у грошових одиницях іноземних держав і міжнародних розрахункових (клірингових) одиницях, що перебувають на рахунках або вносяться до банківських та інших фінансових установ за межами України [1].

У вітчизняному законодавстві облік операцій з іноземною валютою регламентується нормами П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів», а в міжнародному – МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів». Незважаючи на те, що національні стандарти України розроблялися на основі міжнародних стандартів, є деякі відмінності у підходах щодо відображення операцій, пов'язаних з валютою. Валютний курс виступає не лише економічним показником вартості грошової одиниці, вираженої в грошових одиницях інших країн, а також відображає тенденції розвитку внутрішньої економіки, перспективи зростання. Установлення валютного курсу необхідне для обміну валютами під час купівлі-продажу товарів, послуг між різними країнами.

Специфічними складовими в обліку зовнішньоекономічної діяльності є:

- первісне відображення активів і зобов'язань в іноземній валюті;
- розрахунок та відображення курсових та сумових різниць внаслідок зміни валютного курсу;
- відображення наслідків зміни курсів у складі доходів чи витрат підприємства;
- відображення наслідків зміни валютних курсів у фінансовій звітності;

- відображення розрахунків в іноземній валюті на дату погашення заборгованості;
- відображення монетарних статей в іноземній валюті у балансі на певну дату.

Монетарні статті – статті балансу про грошові кошти, а також такі активи й зобов'язання, що будуть отримані у фіксованій сумі грошей чи їх еквівалентів. Немонетарні статті – інші статті, відмінні від монетарних статей балансу. Курсові різниці визначаються лише за монетарними статтями балансу, а також визначаються на кожен дату балансу й дату здійснення господарської операції.

Операції в іноземній валюті перераховуються у гривню лише за курсом НБУ. Придбання здійснюється лише через уповноважений банк або іншу фінансову установу, що отримала ліцензію НБУ на торгівлю інвалютою, виключно на міжбанківському валютному ринку.

Головним в побудові бухгалтерського обліку операцій з іноземними валютами є наявність різниць, які виникають внаслідок змін валютних курсів. Досить складним моментом є визначення порядку розрахунку та відображення коливань валютних курсів. Розрахунок курсових різниць здійснюється за такою формулою:

$$КР = СГО * (К2 - К1), \quad (1)$$

де: КР – сума курсових різниць;

СГО – сума господарської операції (монетарної статті);

К1 – курс НБУ на дату виникнення монетарної статті чи дату балансу (залежно від того, яка подія сталася пізніше);

К2 – курс НБУ на дату визначення курсової різниці (на дату балансу чи на дату розрахунків).

У бухгалтерському обліку курсові різниці відображаються залежно від результату такого розрахунку та виду операцій. Курсові різниці, які виникають щодо інвалюти та операцій операційної діяльності, відображають на субрахунках 714 «Дохід від операційної курсової різниці» та 945 «Втрати від операційної курсової різниці».

Якщо курсові різниці пов'язані з фінансовою, інвестиційною чи іншою діяльністю, їх вважають неопераційними і відображають на субрахунках 744 «Дохід від неопераційної курсової різниці» та 974 «Втрати від неопераційних курсових різниць».

Проте, щоб більш чітко розуміти наслідки, потрібний внутрішній облік аналітичної інформації щодо видів, причин виникнення та наслідків валютних коливань. І для внутрішньогосподарського обліку пропонуємо використовувати наступну класифікацію сумових та курсових різниць (рис. 1).

Дана класифікація є більш деталізованою і надає більш чітку інформацію, щоб мати змогу спрогнозувати, як коливання курсу будуть відобразитися в тих чи інших моментах обліку, яким чином будуть впливати.

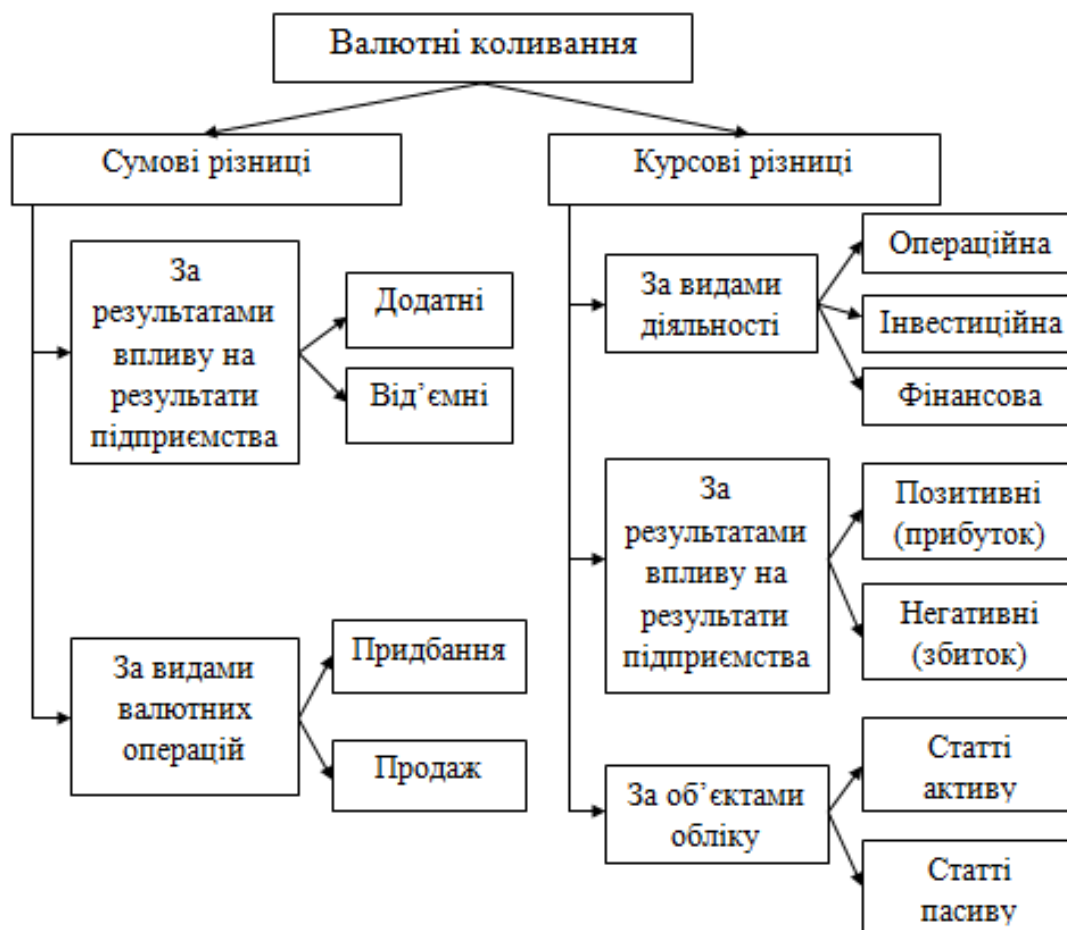

Рисунок 1 – Класифікація сумових та курсових різниць

Таким чином, на підставі проведеного дослідження, можна зробити висновок, що виникає питання відображення в обліку курсових та сумових різниць, які часто уподібнюють і вписують як одне – курсові різниці.

Тому пропонується відокремлення цих двох понять та класифікація, що в свою чергу дасть можливість підвищувати функції обліку і стане основою прогнозування результатів впливу валютних різниць на діяльність підприємства.

Список літератури

1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю : Декрет Кабінета Міністрів України від 19.02.1993 № 15-93 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-93/> (дата звернення: 11.04.2020). Втрапив чинність.

2. Височан О. С. Облікові наслідки зміни валютних курсів при імпорті товарів на митну територію України // Проблеми та перспективи розвитку менеджменту сучасних підприємств : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. Полтава : ПДАА, 2014. С. 18–20.

3. Гужел Ю. Валютні курси та курсові різниці: спішіть унести нові положення до облікової політики. *Бібліотека «Баланс»*. 2014. № 17. С. 90–94.

УДК 657.471

Байда Н. С., студентка

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ УЧЕТА ЗАТРАТ СТАНДАРТ-КОСТИНГ И ДИРЕКТ-КОСТИНГ

Современный этап развития стратегического управленческого учета наделил руководителей организации разнообразным и эффективным инструментарием, в составе которого основное место принадлежит различным методам учета и управления затратами. При этом перед руководителями хозяйствующих субъектов возникают определенные проблемы выбора наиболее подходящего метода из числа имеющихся вариантов. От правильности выбора зависит качество информационной базы для осуществления стратегического планирования, контроля и анализа, а, следовательно, и уровень эффективности системы управленческого учета в целом.

В экономической литературе упоминается достаточно большое количество методов учета затрат и калькулирования себестоимости продукции, однако какой-либо общепринятой классификации на данный момент не существует. Но любой из методов, выбранный организацией для использования в своей деятельности, должен:

- 1) Обеспечивать объективное распределение затрат между видами продукции, незавершенным производством, остатками продукции на складах и реализованной продукцией;
- 2) Содействовать принятию обоснованных решений по установлению цены, изменению объемов выпуска и реализации продукции;
- 3) Помогать правильно планировать предстоящие затраты и контролировать их уровень.

В нынешних условиях экономики широкое развитие получили такие методы учета затрат и калькулирования себестоимости продукции, как стандарт-костинг и директ-костинг.

Характеристика данных методов представлена в табл. 1:

Таблица 1 – Характеристика методов учета затрат стандарт-костинг и директ-костинг

Метод	Характеристика
1	2
Стандарт-костинг	Характерной особенностью данного метода является отражение в учете запланированных затрат, а не понесенных. Применяется в производствах с относительно постоянными ценами на производственные ресурсы и одинаковыми в течение длительного времени изделиями.

1	2
	Нормирование затрат осуществляется по статьям расходов, при этом нормы расхода устанавливаются с учетом запланированного объема производства в расчете на единицу продукции в натуральном и стоимостном выражении. Выявленные в течение отчетного периода отклонения фактических затрат от нормативных накапливаются на отдельных счетах и полностью списываются на финансовые результаты организации. При этом необходимо классифицировать выявленные отклонения по причинам и провести их тщательный анализ [1].
Директ-костинг	Используется в организациях с невысоким уровнем постоянных затрат, с легко устанавливаемым результатом деятельности. Данный метод основан на расчете сокращенной себестоимости продукции и определении маржинального дохода. Объем производства определяется с применением уравнения маржинального дохода, при этом выручка от реализации соответствует величине всех переменных и постоянных затрат, а прибыль приравнивается к нулю. Метод предоставляет информацию о самых выгодных комбинациях ассортимента продукции, позволяет определить наиболее рентабельный вид продукции и управлять затратами в условиях изменяющихся цен поставщиков[2].

Каждый из перечисленных выше методов имеет свои преимущества и недостатки, которые необходимо изучить при их выборе для использования на конкретном предприятии. Знание сильных и слабых сторон позволит осуществить выбор наилучшего решения при проведении мероприятий по оптимизации затрат.

Основные преимущества и недостатки представлены в табл. 2:

Таблица 2 – Основные преимущества и недостатки методов учета затрат и калькулирования себестоимости

Преимущества	Недостатки
1	2
Стандарт-костинг	
<ul style="list-style-type: none"> – формирование необходимой информационной базы для анализа и контроля затрат, наглядность при отражении отклонений от плана в процессе формирования затрат; – возможность оперативного подсчета приблизительной себестоимости отдельных видов товаров; – определение влияния на финансовые результаты отклонений по разным видам расходов и составление отчета о доходах и расходах с определением отклонений от нормативов. 	<ul style="list-style-type: none"> – сложность составления норм согласно технологической карте производства; – выборочное определение норм приводит к слабому контролю над производственными затратами; – при выполнении большого количества разных по характеру и типу заказов за сжатые сроки, требуется расчет стандартов на каждый заказ, что достаточно проблематично; – плохая адаптация к инновациям.

Директ-костинг	
1	2
<p>– простота и точность нахождения себестоимости товара;</p> <p>– независимость прибыли периода от постоянных накладных расходов при изменении остатков запасов;</p> <p>– расширение аналитических способностей учёта, процесс тесной интеграции учёта и анализа, который позволяет оперативно принимать решения в сфере производства, ссылаясь на анализ поведения переменных и постоянных затрат при изменении объёмов производства;</p> <p>– упрощает процессы нормирования, планирования, учёта и контроля расходами;</p> <p>– оперативный контроль над постоянными расходами, снижается трудоёмкость распределения накладных расходов.</p>	<p>– многие виды затрат не могут быть однозначно отнесены к категории переменных или постоянных;</p> <p>– искажение финансового результата из-за занижения или завышения стоимости ранее произведенной продукции;</p> <p>– возникновение иллюзии прибыльности технологически сложных, требующих значительных инвестиций проектов.</p>

Основой эффективного функционирования организации является способность определять неэффективно используемые ресурсы и своевременно устранять выявленные недостатки. На современном этапе развития управленческого учета организации могут применять один из существующих методов учета затрат и калькулирования себестоимости продукции или комбинации двух и более методов в зависимости от поставленных целей и принятых стратегических решений. Главное, чтобы выбор обеспечивал рациональное и эффективное управление затратами, себестоимостью продукции и прибылью организации.

Таким образом, каждый из рассмотренных методов имеет свои особенности, сильные и слабые стороны, сферу применения, что необходимо учитывать при выборе конкретного метода учета затрат и калькулирования себестоимости. Поэтому хозяйствующий субъект обязан тщательно проанализировать свои процессы, определить основные управленческие задачи, выделить объекты управления затратами. Выбор оптимального метода калькулирования способствует принятию эффективных решений на разных уровнях управления организацией.

Список литературы

1. Костюкова Е. И. Бухгалтерский управленческий учёт : учеб. пособие. М. : КНОРУС, 2016. 270 с.
2. Гавриш К. Е. Методы учета затрат в соответствии с МСФО. *Международный студенческий научный вестник*. 2016. № 4–4. С. 473–475.

УДК 657

*Бачуріна І. В., студентка**Науковий керівник: Ісанишина Г. Ю., старший викладач**Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна*

ОБґРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ НОРМ МСФЗ В ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

Головним завданням переходу на міжнародні стандарти фінансової звітності (МСФЗ) є забезпечення доступу всіх заінтересованих користувачів до інформації та звітності, яка дає об'єктивну картину фінансового становища і результатів діяльності суб'єкта господарювання; підтримка стабільності і прозорості у фінансовому світі. Для прийняття фінансових рішень підприємствам і інвесторам потрібно бачити, що відбувається з компанією, в яку вони хочуть інвестувати.

МСФЗ – ефективний інструмент підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визначення доходів і витрат, оцінювання активів і зобов'язань [1].

Здавалося би, що може бути простіше – ніж перейти на стандарти, які використовують десятки тисяч компаній по всьому світу. Багато переваг і можливостей дає перехід до МСФЗ:

- прозорість інформації;
- однакової форми звітності з іншими організаціями;
- підвищення довіри з боку потенційних партнерів;
- залучення іноземних інвестицій в економіку України, а також виходу на зарубіжні ринки.

Проблемою при переході може стати недостатня кваліфікація осіб, які складають фінансову звітність підприємства. За відсутності працівників, які знають правила складання фінансової звітності за МСФЗ, треба розпочати освіту власних фахівців, які в подальшому зможуть здійснити перехід на МСФЗ власними силами.

Загалом можна виділити такі групи користувачів фінансової звітності:

1. власники – це ті, хто утримують інструменти, класифіковані як капітал:
 - а) інвестори, які вкладають свій капітал у підприємство;
 - б) акціонери, зацікавлені в інформації, яка дозволяє їм оцінити здатність компанії виплачувати дивіденди;
2. працівники, зацікавлені в інформації щодо стабільності та прибутковості діяльності своїх роботодавців, а також в інформації, яка дозволяє оцінити здатність їх компанії забезпечити належну оплату праці, пенсію і працевлаштування;
3. кредитори цікавляться інформацією, яка дозволяє їм визначити, чи будуть повернені вчасно кредит і відсотки за ним;
4. постачальники й інші торгові кредитори, яких цікавить інформація, що дасть їм можливість визначити, чи буде погашена у визначений термін

заборгованість перед ними;

5. покупці, яких цікавить інформація про стабільність компанії, особливо, коли вони укладають з нею довгострокові контракти чи залежать від неї;

6. державні органи влади зацікавлені в розподілі ресурсів, а значить і в діяльності компанії [2, с.41].

Отже, переваги використання фінансової звітності за міжнародними стандартами є і вони дуже вагомими для більшості користувачів. Принципи, закладені в порядок формування звітності згідно з МСФЗ, роблять її більш інформативною і здатною відобразити істинний майновий стан підприємства. Тому МСФЗ актуальні як для іноземних інвесторів, так і для національних. Перехід до міжнародних стандартів фінансової звітності дасть змогу залучити іноземних інвесторів і розширити експортні можливості України, що вплине на зниження безробіття, подолання кризи та процвітання економіки України.

Список літератури

1. Стратегія застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні : затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 № 911-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/911-2007-p> (дата звернення: 16.02.2020).

2. Задорожний З. В., Панасюк В. М., Ковальчук Є. К., Бобрівець Л. Я. Облік і звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. 2-ге вид. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. 304 с.

УДК 657.6

Бачуріна І. В., студентка

Науковий керівник: Романькова О. М., к.х.н., доцент

Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МСФЗ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ

Анотація: з'ясовано шляхи реалізації, проблеми впровадження МСФЗ в державному секторі. Висвітлено послідовність впровадження міжнародних стандартів обліку та звітності відповідно до діючого законодавства.

Співробітництво України з міжнародними організаціями, фінансовими установами, діяльність на валютних фондових та інвестиційних ринках потребують відкритості та прозорості інформації з економічних питань, зокрема з питань бухгалтерського обліку, відповідності міжнародним стандартам.

На сьогодні в Україні триває процес реформування системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі з урахуванням вимог міжнародних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектору шляхом запровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, розроблених на основі міжнародних стандартів.

Згідно із[1] стратегією модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки планувалось:

- удосконалення системи бухгалтерського обліку;
- удосконалення системи фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів;
- створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи.

У результаті реалізації Стратегії очікувалося досягнення таких результатів:

- адаптація законодавства з питань бухгалтерського обліку та звітності до міжнародних стандартів;
- розроблення та запровадження плану рахунків бухгалтерського обліку з виконання бюджетів та кошторисів розпорядників бюджетних коштів, що дасть змогу забезпечити прозорість облікових процесів, складення звітності та отримання інформації про фінансові операції, які здійснюються у державному секторі;
- установа уніфікованих вимог до вибору програмного забезпечення для обміну інформацією між Міністерством фінансів України, органами Казначейства і суб'єктів державного сектору з використанням баз даних та інформаційних систем;
- підвищення відповідальності, а також статусу керівників фінансово-бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору;
- удосконалення системи підготовки та перепідготовки кадрів з питань бухгалтерського обліку в державному секторі;
- підвищення рівня прозорості та відкритості ведення бухгалтерського обліку.

У результаті реалізації Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі наданий момент, здійснено ряд заходів з удосконалення системи бухгалтерського обліку в державному секторі, зокрема затверджено:

- 20 національних положень (стандартів), які розроблені на основі міжнародних стандартів, та методичні рекомендації щодо їх застосування;
- план рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, розроблений з урахуванням бюджетної класифікації, який містить субрахунки для відображення в бухгалтерському обліку інформації про операції з виконання бюджетів, розпорядників бюджетних коштів та фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, та порядок його застосування;
- форми фінансової звітності та порядок їх заповнення;
- типові положення про бухгалтерську службу бюджетної установи.

За період 2007–2015 рр. не всі завдання було виконано у вищезазначеній стратегії. Залишилися такі головні проблеми, як підготовка кадрів, підвищення рівня прозорості фінансової звітності. Тому у 2018 році було схвалено стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року[2].

Продовження процесу модернізації бухгалтерського обліку в державному секторі сприятиме удосконаленню:

- Управління державними фінансами;
- Системи стратегічного бюджетного планування на середньостроковий та довгостроковий періоди;
- порядку складення та виконання бюджету на основі програмно-цільового методу в бюджетному процесі;
- системи контролю за процесом виконання бюджету;
- інформаційно-аналітичної системи управління державними фінансами;
- якості та достовірності фінансової звітності.

Реалізація цієї Стратегії передбачає досягнення таких результатів:

- підвищення рівня відкритості, достовірності та прозорості фінансової звітності з метою забезпечення ефективності прийняття управлінських рішень у сфері державних фінансів;
- забезпечення порівнянності показників фінансової звітності державного сектору України та державного сектору інших країн;
- забезпечення консолідації фінансової звітності на різних рівнях;
- запровадження якісно нової системи підготовки та перепідготовки кадрів бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору;
- підвищення статусу керівників бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору та ефективності їх діяльності.

Вагомими проблемами впровадження МСФЗ залишаються:

- відсутність належної ІТ-інфраструктури та програмного забезпечення у суб'єктів державного сектору та обмеженість фінансових ресурсів для їх модернізації;
- недостатність фінансових ресурсів для здійснення заходів, передбачених цією Стратегією;
- відсутність (обмеженість) кадрового потенціалу, недостатній рівень професійної кваліфікації працівників бухгалтерських служб;
- недостатній рівень координації між заходами з реформування бухгалтерського обліку у державному секторі, державного фінансового контролю та зовнішнього аудиту.

На 2021 рік планується доопрацювання програмного продукту з ведення бухгалтерського обліку і складення фінансової звітності та промислова експлуатація у головних розпорядників бюджетних коштів та фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, на 2022 рік запровадження програмного продукту з ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності у розпорядників бюджетних коштів та фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, а у 2025 році забезпечення супроводження інтегрованої системи автоматизації ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності в державному секторі.

Отже, Міністерство фінансів України поступово вносить зміни до Національних стандартів, тим самим зменшуючи розбіжності між вітчизняною системою обліку та загальноприйнятою європейською. Для впровадження Міжнародних стандартів фінансової звітності потрібно вирішити питання:

- недостатньої кваліфікованості працівників бухгалтерських служб;

– недостатність фінансового забезпечення, що спричиняє відсутність програмного забезпечення суб'єктів державного сектору.

Перевагами впровадження МСФЗ є прозорість фінансової звітності та ефективний контроль над цільовим використанням коштів установами на державному і місцевому рівні. Що у свою чергу, надасть інвесторам інформацію реального стану країни і відповідні гарантії щодо вкладення капіталу. Впровадження МСФЗ сприятиме надходженню інвестицій, що вплине на фінансове становище України в цілому. Це призведе до зниження рівня безробіття, будуть сплачуватись справедливі податки, а також полегшиться порівняльність фінансової звітності у світі, що позитивно вплине на розвиток нашої країни в майбутньому.

Список літератури

1. Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.01.2007 № 34 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2007-п> (дата звернення: 17.02.2020).

2. Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 № 437-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-р> (дата звернення: 17.02.2020).

УДК 336.76

Беднарчук В. В., Млінцова А. О., студентки

Науковий керівник: Татарин Н. Б., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Сьогодні фінансовий ринок відіграє дуже важливу роль, оскільки має вплив на розвиток усіх секторів економіки нашої держави. Для України становлення та подальший розвиток фінансового ринку є передумовою появи потужного джерела інвестицій, що спрямовуватимуться в різні сектори економіки. Проте, сьогодні фінансовий ринок України характеризується нестабільністю, суттєвим відтоком фінансових ресурсів, слабким розвитком фінансових посередників. Фінансовий ринок – це найважливіша складова фінансової системи держави, яка може успішно розвиватися і функціонувати лише в ринкових умовах.

Дослідимо особливості фінансового ринку України. Найактивнішими учасниками фінансового ринку України є банки, страхові компанії, фондові біржі, адже саме вони складають найбільшу частку фінансових ресурсів держави. Розглянемо особливості діяльності комерційних банків в Україні

протягом останніх років (рис.1) [1].

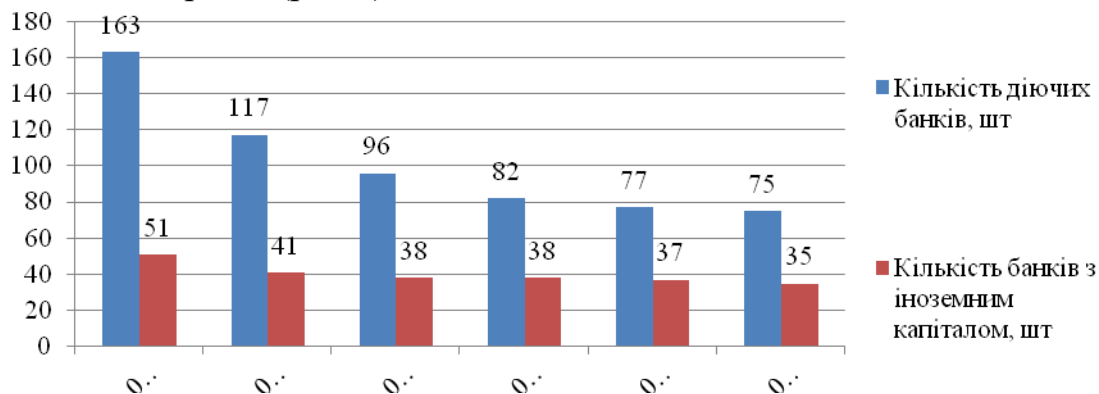

Рисунок 1 – Динаміка діючих в Україні банків 2015 – 2019 рр., шт.

Оцінивши дані варто відмітити що протягом останніх років спостерігається зменшення кількості діючих в Україні банків, в тому числі зменшується і кількість банків з іноземним капіталом. Так, станом на 01.01.2015 року в Україні діяло 163 банки, а вже станом на 01.01.2016 року їх кількість скоротилася на 28% до 117 банків. Станом на 01.01.2017 року кількість діючих банків становила 96, а вже станом на 01.01.2018 року – 82 банки. Згідно найактуальніших даних станом на 01.01.2020 року в Україні зареєстровано 75 діючих комерційних банків, що на 54% менше ніж станом на 01.01.2015 року.

Досліджуючи фінансовий ринок, варто дослідити фондовий ринок. Так, важливим критерієм при оцінці ринку цінних паперів є дослідження обсягу випуску акцій (рис.2) [2].

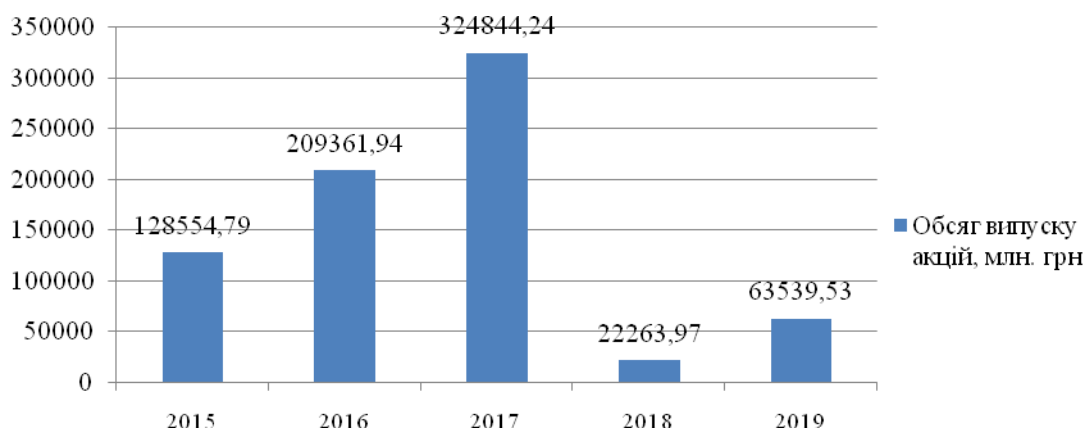

Рисунок 2 – Динаміка обсягу випусків акцій 2015 – 2019 рр., млн. грн.

Так, дослідивши дані варто відмітити, що протягом 2015-2017 років спостерігалось зростання обсягу випуску акцій на ринку цінних паперів України. Вже у 2018 році ми бачимо різке зменшення обсягу випуску акцій на фондовому ринку України – обсяг випуску становив 22263,97 млн. грн., що на 92,2% менше ніж у попередньому році. У 2019 році обсяг випуску акцій на фондовому ринку України зріс відносно попереднього року і становив 63539,

53 млн. грн.

Не можна не згадати при дослідженні фінансового ринку про такі небанківські фінансово – кредитні установи як лізингодавці (табл. 1) [3].

Таблиця 1 – Динаміка кількості лізингодавців та укладених договорів фінансового лізингу 2015–2019 рр.

Юридичні особи (лізингодавці)					
Показник	2015	2016	2017	2018	9 міс. 2019
Кількість зареєстрованих установ, шт.	267	202	183	167	165
Кількість договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період, шт.	2700	9122	7699	8739	7780

Так, згідно данихв Україні протягом останніх років спостерігалось зменшення лізингодавців. У 2015 році їх кількість становила 267 юридичних осіб, а вже станом на III квартал 2019 року – на 38,3% менше (165 компаній). Щодо кількості договорів фінансового лізингу, укладених за звітний період, то у 2015 році було укладено 2700 договорів фінансового лізингу, у 2016 році – майже в чотири рази більше (9122 договори), а вже станом на III квартали 2019 року було укладено 7780 договорів фінансового лізингу.

Важливе місце на фінансовому ринку України належить установам небанківського типу – страховим компаніям (табл. 2) [4].

Таблиця 2 – Основні показники діяльності страхових компаній за 2015–2019 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	9 міс. 2019
Кількість страхових компаній, шт.	382	310	294	281	234
Валові страхові премії, млн. грн.	29736,1	35170,3	43431,8	49367,5	40561,9
Валові страхові виплати, млн. грн.	8100,5	8839,5	10536,8	12863,4	9845,6

Дослідивши статистику страхового ринку, варто відмітити що протягом 2015–2019 рр. спостерігалось зменшення кількості страхових компаній в Україні. Так, у 2015 році в Україні зареєстровано 382 страхові компанії, у 2016 році їх кількість скоротилася на 19% і становила 310 компаній. У 2017–2018 роках знову спостерігалось скорочення кількості страхових компаній, а вже станом на III квартал 2019 року в Україні зареєстровано 234 страхові компанії. Щодо страхових премій та страхових виплат, то в Україні протягом 2015–2019 років також спостерігалось їх збільшення.

Отже, дослідивши ситуацію на фінансовому ринку України, варто відмітити, що сучасний етап розвитку фінансового ринку та його складових є вкрай складним, динамічним і важкопрогнозованим. Проте, саме такий період є найбільш сприятливим для впровадження інноваційних заходів щодо реформування фінансового ринку.

Список літератури

1. Дані наглядової статистики // Національний банк України : офіц. сайт. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#1> (дата звернення: 04.03.2020).
2. Аналітичні дані щодо розвитку фондового ринку // Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку : офіц. сайт. URL: <https://www.nssmc.gov.ua/news/insights/> (дата звернення: 06.03.2020).
3. Інформація про стан і розвиток фінансових компаній та лізингодавців // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : офіц. сайт. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-finansovykh-kompanii-lizynhodavtsiv-ta-lombardiv-Ukrainy.html> (дата звернення: 06.03.2020).
4. Статистика страхового ринку України // Фориншурер : сайт. URL: <https://forinsurer.com/stat> (дата звернення: 10.03.2020).

УДК 657

Беззуб А. В., студентка

Науковий керівник: Ткаченко І. В., старший викладач кафедри обліку і фінансів

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

**ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛЯ: БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК І
ОПОДАТКУВАННЯ**

На сьогоднішній день, однією з актуальних тенденцій економіки є роздрібна торгівля товарами через Інтернет. Це обумовлено тим, що постійно збільшується кількість користувачів мережі Інтернет, поширенням системи електронних платежів, розвитком та популяризації соціальних мереж. А на сьогоднішній день, з впровадженням карантину, Інтернет торгівля стала майже єдиним методом купівлі-продажу товарів не першої необхідності.

Зараз сайти створюються підприємствами з різними цілями. Деякі веб-сайти використовуються лише з представницькими функціями, такі як сайт-візитка – представити те чи інше підприємство і надати необхідні контакти, відомості (адресу, телефон, e-mail). Проте все частіше підприємства створюють сайти – інтернет-магазини.

Правові основи торговельних операцій через мережу Інтернет визначає прийнятий у 2015 році Закон України «Про електронну комерцію», який визначає інтернет-магазин як засіб для представлення або реалізації товару, роботи чи послуги шляхом вчинення електронного правочину.

Електронна торгівля - вид дистанційної торгівлі товарами з використанням комп'ютерної та телекомунікаційної техніки.

В бухгалтерському обліку витрати на створення веб-сайту можна відобразити одразу на витрати підприємства, або визнати його як

нематеріальний актив. Витрати на придбання або створення сайту спочатку відображається на субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів, а потім після нарахування всіх витрат, пов'язаних з цим сайтом, у звітньому періоді вводиться в експлуатацію списанням із кредиту цього субрахунку в дебет субрахунку 125 «Авторські та суміжні з ними права». Також, окрім витрат на створення веб-сайту, підприємство здійснює допоміжні витрати, що пов'язані з підтриманням та розміщенням його в Інтернеті, такі як послуги хостингу, оренда сервера у провайдера та плата за домен (тимчасове його використання).

Сайт може бути створеним виключно для реклами товарів і послуг, що надає дане підприємство. В цьому разі, такі витрати списуються на рахунок 93 «Витрати на збут». До подібних витрат можна віднести й витрати на підвищення ділової репутації підприємства, такі як створення сайту для розміщення інформації про підприємство, солідних клієнтів – це точно підвищить ділову репутацію цієї компанії. Витрати на подібний сайт можна списати на рахунок 92 «Адміністративні витрати».

Бухгалтерський облік операцій в електронній торгівлі залежить від способів доставки та виду розрахунків. Існують три типи розрахункових операцій в торгівлі через інтернет-магазин:

- 1) оплата готівкою (через кур'єрську службу підприємства, за допомогою послуг сторонньої кур'єрської організації, через поштові відділення, оплата готівкою в офісі магазину);
- 2) безготівкові розрахунки (банківський переказ);
- 3) розрахунки електронними грошима [3, с. 65].

Кожен спосіб оплати товару має свої особливості відображення цих операцій у бухгалтерському обліку (табл. 1).

Таблиця 1 – Відображення в обліку різних способів оплати при здійсненні інтернет-торгівлі

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	2	3	4
1-й варіант. Товар доставляється кур'єром, оплата готівкою			
1	Передано зі складу товар кур'єру	2811	281
2	Податкове зобов'язання з ПДВ	643	641
3	Після повернення кур'єрами пред'явлені документи, що підтверджують вручення товарів покупцям, в касу здана готівка	301	702
4	Податкові зобов'язання з ПДВ	702	641
5	Нараховані витрати на доставку	93	372
6	Нарахована заробітна плата кур'єрам	93	661
7	Нараховані страхові збори, пов'язані з цією зарплатою	93	651
5	Списано собівартість реалізованого товару	902	2811

Продовження таблиці 1

1	2	3	4
6	Визначено фінансовий результат	702 791 791	791 93 902
2-й варіант. Товар доставляється поштою. Оплата на пошті			
1	Передано товар підзвітним особам для пересилання поштою	2811	281
2	Пред'явлено поштові квитанції, що підтверджують факт відправлення	361	702
3	Податкове зобов'язання	702	641
4	Нараховано поштові витрати	93	372
5	Нарахована заробітна плата працівникам, що займаються пересиланням	93	661
6	Нараховані внески на соц. страхування	93	65
7	Отримано оплату за товар	311	361
3-й варіант. Товар оплачується електронними грошима			
1	Покупець сплати товар електронними грошима	377	719
2	Відвантажено товар	902	281
3	Відображено дохід від реалізації	361	702
4	Податкове зобов'язання	702	6411
5	Взаємозалік заборгованостей	685	361
6	Списано собівартість електронних грошей	949	685
7	Переведено електронні гроші у безготівкові та отримано їх на поточний рахунок	311	377

Отже, розвиток Інтернет-торгівлі має значний потенціал на національних ринках. Оскільки покупці мають змогу заощадити за рахунок більш низьких цін, порівняти ціни на різних веб-сайтах, зробити покупку товару не виходячи з дому, тим самим зекономив час, вибрати зручний спосіб доставки та оплати. Для підприємств, веб-сайти – це можливість привернути якомога більше покупців; розробити більш гнучку і ефективну рекламу; показати весь свій асортимент товарів, не виробляючи їх завчасно (магазини меблів).

Список літератури

1. Про електронну комерцію : Закон України від 03.09.2015 № 675-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19> (дата звернення: 10.04.2020).

2. Кужелюк А. В., Стаднюк Т. В. Інтернет-торгівля: здійснення та облік. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 9. С. 797–801. URL: <http://global-national.in.ua/archive/9-2016/163.pdf> (дата звернення: 10.04.2020).

3. Паламаренко Ю. О. Особливості бухгалтерського обліку і оподаткування в інтернет-торгівлі. *Облік і фінанси АПК*. 2012. № 1. С. 63–66.

УДК 657.6

Бекиш А. О., студентка

Научный руководитель: Лемеш В. Н., к.э.н., доцент

*Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь*

ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ АУДИТ БУХГАЛТЕРСКОЙ (ФИНАНСОВОЙ) ОТЧЁТНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

На современном этапе развития для Республики Беларусь характерно совершенствование рынка аудиторских услуги расширение их ассортимента. По состоянию на 1 апреля 2020 года в стране было зарегистрировано 77 аудиторских организаций, 329 аудиторов – индивидуальных предпринимателей и 1330 аудиторов [1]. Однако, несмотря на это, наблюдается проблема низкого спроса на аудиторские услуги из-за относительно высоких цен на них. В связи с этим на отечественном рынке преобладает обязательная форма аудита.

Обязательный аудит бухгалтерской и (или) финансовой отчетности представляет собой аудит, обязательность проведения которого установлена Законом Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» и иными законодательными актами. Он проводится ежегодно не позднее 30 июня года, следующего за отчетным[3].

Согласно законодательству Республики Беларусь обязательному аудиту подлежит годовая индивидуальная и консолидированная (в случае её составления) бухгалтерская и (или) финансовая отчетность следующих организаций [3]:

- акционерных обществ, обязанных согласно законодательству раскрывать информацию об акционерном обществе в соответствии с законодательством о ценных бумагах;
- Национального банка;
- банков, банковских групп, банковских холдингов;
- бирж;
- страховых организаций, страховых брокеров;
- резидентов Парка высоких технологий;
- организации, осуществляющей гарантированное возмещение банковских вкладов (депозитов) физических лиц;
- профессиональных участников рынка ценных бумаг;
- акционерных инвестиционных фондов;
- управляющих организаций инвестиционных фондов;
- специальных финансовых организаций;
- иных юридических лиц, у которых объем выручки от реализации товаров (выполнения работ, оказания услуг) за предыдущий отчетный год превышает 500 000 базовых величин (на 31 декабря предыдущего отчетного года).

Как можно заметить, обязательному аудиту подлежит отчетность тех организаций, чья деятельность важна для государства и находится под его

контролем, а их финансовая информация может представлять интерес для широкого круга пользователей.

Также стоит отметить, что годовая финансовая отчётность, составленная в соответствии с МСФО, подлежит обязательному аудиту, если обязательность её составления установлена законодательными актами [3]. Данное положение крайне важно в связи с необходимостью обеспечения прозрачности, надёжности, понятности и достоверности финансовой отчётности для потенциальных инвесторов при привлечении белорусскими организациями инвестиций из-за рубежа и при осуществлении международного сотрудничества в иных формах. В Республике Беларусь обязательный аудит годовой финансовой отчетности, составляемой в соответствии с МСФО, проводится только аудиторскими организациями [3].

Стоит отметить, что обязательный аудит бухгалтерской и (или) финансовой отчётности имеет ряд преимуществ для аудируемых лиц, заказчиков аудиторских услуг и иных заинтересованных лиц. Среди них можно отметить возможность объективной оценки финансового состояния организации, выявления и сокращения финансовых рисков, оценки эффективности распределения доходных средств организации. Кроме того, обязательный аудит предоставляет возможность предупреждения и устранения нарушений и ошибок в ведении отчётности и, как следствие, избежание штрафных санкций со стороны налоговых органов, иных последствий.

В Республике Беларусь ведётся работа по совершенствованию осуществления обязательного аудита. В частности, с 1 января 2020 года вступило в силу Постановление Министерства финансов №58 согласно которому в Республике Беларусь создается информационный банк данных организаций, годовая отчётность которых подлежит обязательному аудиту. Данные организации будут предоставлять необходимые сведения Министерству финансов, которое будет формировать и вести информационный ресурс в электронном виде в разрезе областей и г. Минска [2].

Тем не менее, в системе организации процесса осуществления обязательного аудита бухгалтерской и (или) финансовой отчётности в Республике Беларусь всё ещё существуют вопросы, от правильности и успешного решения которых зависят перспективы его дальнейшего развития. Можно выделить следующие возможные направления развития обязательного аудита:

- совершенствование механизма контроля за уклонением от обязательного аудита бухгалтерской и (или) финансовой отчётности;
- усиление мер ответственности за уклонение от обязательного аудита бухгалтерской и (или) финансовой отчётности;
- разработка оптимальной методики определения стоимости аудиторских услуг, стимулирование осуществления отечественными организациями инициативного аудита;
- совершенствование законодательства в данной области и интеграция белорусского аудита в международное профессиональное сообщество путём введения на территории страны Международных стандартов аудита.

Таким образом, проведение данных мероприятий в области обязательного аудита будет способствовать улучшению качества и повышению эффективности аудиторской деятельности в Республике Беларусь.

Список литературы

1. Аудиторский реестр // Министерство финансов Республики Беларусь : офиц. сайт. URL: http://www.minfin.gov.by/ru/auditor_activities/registry/ (дата обращения: 13.04.2020).
2. О банке данных организаций, годовая отчетность которых подлежит обязательному аудиту : Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 18.10.2019 № 58. URL: https://kodeksy-by.com/norm_akt/source-Минфин%20РБ/type-Постановление/58-18.10.2019.htm (дата обращения: 13.04.2020).
3. Об аудиторской деятельности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 56-З. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11300056> (дата обращения: 13.04.2020).

УДК 657

Бенчак В. І., магістрант

Науковий керівник: Польова Т. В., к.е.н., доцент кафедри економіки та обліку

Харківський торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету, м. Харків, Україна

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ

Нематеріальні активи відіграють важливу роль у діяльності суб'єктів господарювання. Систематичне управління ними є значним фактором конкурентних переваг підприємства. Проблемні аспекти та особливості обліку нематеріальних активів на підприємствах є предметом наукових досліджень багатьох вчених, зокрема таких як: Т. М. Банасько, Ф. Ф. Бутенець, С. Ф. Голов, О. В. Карелова, Т. В. Польова, Т. Стюарт, Дж. Фрідман. Проте незважаючи на значну кількість публікацій, проблеми обліку нематеріальних активів залишаються актуальними.

Головною метою дослідження є визначення сучасних проблем обліку нематеріальних активів в Україні, а також шляхів їх розв'язання. Національні та міжнародні стандарти обліку по-різному трактують поняття «нематеріальний актив». Так, П(С)БО 8 визначає сутність нематеріального активу як немонетарного активу, який не має матеріальної форми, може бути ідентифікований, утримується підприємством з метою використання протягом періоду більше одного року для виробництва, торгівлі, в адміністративних цілях чи надання в оренду іншим особам [1]. Згідно з МСБО 38 нематеріальний актив – це ресурс, який підприємство використовує, контролює і в майбутньому прагне отримати від нього економічні вигоди [2].

Податковий кодекс України визначає нематеріальні активи як право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності, право користування майном та майновими правами платника податку у встановленому законодавством порядку, у тому числі набуті права користування природними ресурсами, майном та майновими правами. Отже, відсутність єдиного визначення поняття «нематеріальні активи» є причиною дисбалансу і призводить до неоднозначного їх трактування як виду ресурсів.

Особливої уваги заслуговують відмінності класифікації нематеріальних активів відповідно до МСБО 38 та П(С)БО 8. МСБО 38 рекомендує певний перелік класів нематеріальних активів, який може змінюватися, тобто не вимагає обов'язковості, на відміну від П(С)БО 8, який чітко визначає групи нематеріальних активів. Суб'єкти господарювання мають змогу здійснювати класифікацію нематеріальних активів за іншими ознаками, якщо така інформація вважається суттєвою та корисною[3]. Наприклад, нематеріальні активи можна класифікувати відповідно до обліку нарахування амортизації: нараховується амортизація на нематеріальні активи із визначеним строком корисного використання; не нараховується на нематеріальні активи з невизначеним строком використання і призначені для продажу. Така додаткова інформація є корисною як для управлінського персоналу та інших користувачів щодо амортизаційної політики суб'єкта господарювання. Питання пов'язані з класифікацією нематеріальних активів, свідчать про необхідність удосконалення класифікації цього виду ресурсів за певними ознаками групування, які дозволять полегшити ідентифікацію об'єктів нематеріальних активів.

Важливе значення належить визначенню рахунків обліку для відображення розрахунків за операціями з нематеріальними активами, а саме рахунків:

- 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»;
- 680 «Розрахунки, пов'язані з необоротними активами та групами вибуття, утримуваними для продажу»;
- 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

З метою забезпечення достовірного формування первісної вартості нематеріальних активів на рахунку 15 «Капітальні інвестиції», до субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» необхідно, насамперед, розробити детальну класифікацію та кодування статей аналітичного обліку капітальних інвестицій на придбання та самостійне створення нематеріальних активів і передбачити чіткий порядок відкриття аналітичних рахунків для накопичення інвестиційних витрат, як складових первісної вартості об'єктів нематеріальних активів.

Необхідно забезпечити систематичне проведення та відображення в обліку результатів інвентаризацій нематеріальних активів. Для цього доцільно розробити відповідні методики щодо порядку проведення та оформлення інвентаризаційних документів, призначати робочі інвентаризаційні комісії та забезпечити їх роботу, своєчасно розглядати результати інвентаризації.

За результатами дослідження проблемних питань обліку нематеріальних активів та відображення інформації про них у фінансовій звітності встановлено

напрямки, які потребують вирішення, а саме: визначення нематеріальних активів, їх класифікація та відображення на рахунках обліку та у звітності. Пропонуємо: здійснювати класифікацію нематеріальних активів відповідно до власних потреб для посилення внутрішнього контролю, управління, ефективного використання ресурсів.

Список літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : затв. Наказом М-ва фінансів України від 18.10.1999 № 242 // Законодавство України : сайт. URL: <https://zakon.help/law/242/> (дата звернення: 20.03.2020).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО 38). Нематеріальні активи : від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_050 (дата звернення: 20.03.2020).

3. Банасько Т. М. Проблеми та перспективи дослідження нематеріальних активів в Україні. *Економіст*. 2014. № 2. С. 30–33.

УДК 336.713

Білецька Н. В., к.е.н., доцент кафедри оподаткування фінансів і підприємництва

Мізрах О. І., магістрант

Приватний вищий навчальний заклад «Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва», м. Вінниця, Україна

ОСНОВИ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ Й АНАЛІЗУ КОШТІВ ЗАГАЛЬНОГО І СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДІВ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ

Управління державними фінансовими ресурсами можливе за наявності сукупності факторів, одним з яких є створення повноцінної системи державного фінансового контролю. Велика кількість негативних моментів у розвитку економіки нашої країни (нецільове використання бюджетних коштів, криза бюджетної та податкової системи, високий рівень корупції, розкрадання бюджетних коштів) переконливо продемонстрували, що помітних позитивних зрушень у сфері державного фінансового контролю майже не спостерігається, а статистика свідчить про недостатню дієвість заходів щодо запобігання та протидії бюджетним правопорушенням.

У сучасних умовах, коли Україна виходить за межі фінансової кризи, необхідність посилення державного фінансового контролю за витрачанням бюджетних коштів є необхідним, оскільки існування дефіциту державного бюджету все ще залишається проблемою. Запровадження системи заходів щодо суворої економії коштів бюджетних установ передбачає розробку адекватної системи контролю коштів загального і спеціального фондів усіма бюджетними установами [1, с. 12].

Існування бюджетних установ, що здійснюють некомерційну діяльність, життєво необхідне для суспільства, оскільки вони захищають економічні інтереси держави і є матеріальною гарантією реалізації найважливіших конституційних прав громадян.

Основним плановим документом бюджетної установи є кошторис. Кошторис є передумовою забезпечення дисципліни витрачання бюджетних коштів, підвищення ефективності використання державних ресурсів. Особливої уваги потребує процес контролю за фінансуванням, виконанням бюджетних призначень, використанням коштів загального і спеціального фондів, адже даний процес є важливим інструментом ефективної діяльності всіх бюджетних установ. Забезпечення ефективності державного фінансового контролю у бюджетних установах є пріоритетним завданням у даній економічній ситуації в Україні, бо саме він спрямований на забезпечення ефективного та законного використання державних фінансових ресурсів. Отже, вдосконалення методів та організації державного фінансового контролю коштів загального і спеціального фондів є важливим науково-практичним завданням реформування системи державного управління [2, с. 33].

Вагомий внесок у дослідження стану, перспектив розвитку і напрямів вдосконалення системи державного фінансового контролю загалом, і, зокрема, проблематики контролю за формуванням і використанням коштів загального і спеціального фондів бюджетних установ зроблено такими науковцями як: О. Барановський, Ю. Воронин, Л. Дікань, І. Іванова, С. Лапицька, Ю. Пасічник, В. Родіонова, В. Симоненко, Н. Столяров, І. Стефанюк, Н. Сушко, С. Юрій, Н. Ярошевич та ін. Питанням організації контролю виконання кошторису на утримання бюджетної установи знайшли відображення в публікаціях таких вчених і практиків, як: Л.В. Дікань, М.Т. Білуха, Т.В. Микитенко, Ф.Ф. Бутинець, С.В. Бардаш, Н.М. Малюга, В.Д. Понікаров, Б.Ф. Усач, І.Б. Стефанюк, В.А. Савченко, В.Г. Жила та ін.

Однак більшість науковців дають загальну характеристику організації контролю, не акцентуючи особливої уваги на особливостях організації контролю виконання кошторису на утримання бюджетної установи. Проблема теоретичного обґрунтування та вивчення діючої практики організації контролю виконання кошторису бюджетної установи є сьогодні особливо актуальною з огляду на те, що основою стабільності вітчизняної економіки є цільове використання бюджетних коштів. Вибір теми дослідження обумовлено необхідністю обґрунтування напрямів вдосконалення методів, організації та механізмів контролю за коштами загального і спеціального фондів бюджетних установ на сучасному етапі модернізації системи державних фінансів.

Список літератури

1. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> (дата звернення: 15.04.2020).
2. Свірко С. В., Дикий А. П., Самчик М. Ю. Первинна організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах України: розробка робочого плану рахунків. *Вісник ЖДТУ*. 2017. № 1 (79). С. 53–65.

3. Штимер Л. Т. До питання фінансового аналізу діяльності установ державного сектору економіки. *Економічний форум*. 2016. № 2. С. 329–338.

УДК 657

Білан О. А., аспірант

Науковий керівник: Тулай О. І., д.е.н., професор

*Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна*

ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ У СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАДИ

В умовах нестабільності економічної ситуації, впливу негативних тенденцій, викликаних внутрішніми та зовнішніми чинниками, трансформацією сучасної економіки держави, пов'язаною з фінансовою децентралізацією регіонів актуальним є пошук методів та способів забезпечення і сталого розвитку об'єднаних територіальних громад. Вихідними методологічними засадами такого розвитку є: 1) розширення можливостей, яке передбачає, що розвиток здійснюється зусиллями самих людей, а не лише заради їхніх інтересів. У сприятливому середовищі людина зможе розвивати свої потенційні здібності; 2) принцип сталості, тобто забезпечення доступу до можливостей не лише нинішнім, а й майбутнім поколінням. Необхідно поновлювати всі види ресурсів, у тому числі й фінансові, щоб не створювати боргів, які сплачуватимуть майбутні покоління [1, с. 42]. На вирішення цих завдань повинна бути націлена система механізмів фінансового забезпечення об'єднаних територіальних громад, яка дасть змогу долати негативні тенденції у їх діяльності на основі раціонального використання наявних фінансових ресурсів та інвестиційного потенціалу, мінімізації матеріальних та фінансових витрат шляхом застосування відповідних форм, принципів та методів фінансової роботи.

Цьому, на нашу думку, сприятиме науково обґрунтований фінансовий механізм функціонування об'єднаної територіальної громади. У науковій площині існує низка підходів до розуміння сутності фінансового механізму об'єднаної територіальної громади [2]. Враховуючи їх погляди щодо сутності даного визначення, на нашу думку, фінансовий механізм об'єднаної територіальної громади слід розглядати як сукупність методів, форм, інструментів, важелів, стимулів, джерел та нормативно-правової бази, що створюють умови спрямовані на реалізацію послідовних і взаємопов'язаних заходів соціального, фінансово-економічного характеру, з метою забезпечення платоспроможності, підвищення фінансової незалежності громади (рис.1).

Одним із прогресивних методів додаткового отримання фінансових ресурсів для забезпечення розвитку громади є метод інвестування. Використання даного методу забезпечує постійне економічне зростання за рахунок зменшення енергоємності (зменшення витрат) та збільшення

податкових надходжень в умовах інвестування не лише в об'єкти комунальної власності але й у спільне співфінансування з суб'єктами господарювання.

Між ефективністю інвестиційної діяльності і темпами економічного розвитку громади існує прямий зв'язок. Тому за наявності альтернативних рішень при інвестуванні варто за інших однакових умов вибирати ті, що забезпечують в кінцевому підсумку найбільшу суму надходжень в розрахунку на вкладений капітал або ж отримання соціального ефекту [3].

Рисунок 1 – Механізм фінансового забезпечення соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади*

*Побудовано автором

Однак, слід враховувати, що існують інвестиційні ризики, які можуть викликати втрату не лише додаткових надходжень від інвестицій, але й частини капіталу, що інвестується. Тому при реалізації окремих інвестиційних проектів фінансового механізму об'єднані територіальні громади повинні забезпечувати мінімізацію інвестиційних ризиків і пов'язаних з ними фінансових втрат.

Оскільки, фінансування окремих інвестиційних проектів часто здійснюється за рахунок значного використання позичених коштів важливо враховувати можливі ризики втрат та фінансове забезпечення громади. Тому, формуючи джерела інвестиційних ресурсів, слід заздалегідь прогнозувати як це впливатиме на фінансовий стан громади та перспективи її розвитку. Метод інвестування у фінансовому механізмі безперечно є важливим напрямком зміцнення фінансових можливостей об'єднаних територіальних громад та забезпечує їх економічний розвиток.

Виходячи з вищенаведеного фінансові механізми доцільно охарактеризувати як сукупність заходів, методів, форм, спрямованих на

залучення наявних, виявлення і мобілізацію потенційних фінансових ресурсів об'єднаної територіальної громади, що спрямовані до досягнення фінансової незалежності громади. Основними завданнями фінансових механізмів є фінансове забезпечення місцевого самоврядування для динамічного економічного розвитку та фінансової незалежності в процесі соціально-економічного розвитку громад.

Реалізація цих завдань можлива за умови наділення територіальних громад фінансовою самостійністю у визначенні стратегічних цілей та власних джерел фінансування, а також залучення інвестицій за допомогою послаблення податкового навантаження та надання всебічної допомоги суб'єктам господарювання. При цьому доцільно під фінансовою самодостатністю визначити явище тотожності фінансового та функціонального потенціалу територій, а фінансовою самостійністю – переважання фінансового над функціональним потенціалом. Подальше становлення місцевого самоврядування залежить від особливостей формування системи фінансового забезпечення місцевого самоврядування як незалежного інституту та ефективності здійснення оцінки соціально-економічного розвитку територій.

Список літератури

1. Тулай О. Державні фінанси і сталий людський розвиток: концептуальні домінанти та діалектична єдність : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 416 с.
2. Опарін В. М. Фінанси : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2002. 234 с.
3. Другов О. О. Фінансова система інвестиційного забезпечення регіонального розвитку економіки : навч. посіб. Київ : УБС НБУ, 2007. 278 с.

УДК 336

Блищик К. В., магистрант

Научный руководитель: Бухтик М. И., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

КРЕДИТОВАНИЕ АГРОПРОМЫШЛЕННОГО КОМПЛЕКСА ОАО «БЕЛАГРОПРОМБАНК»

Агропромышленный комплекс (АПК) является ведущей сферой экономики Республики Беларусь. От эффективного развития АПК во многом зависит степень удовлетворения потребностей общества в продуктах питания и товарах народного потребления. От чего в дальнейшем зависит эффективность всего общественного производства и интеграция сельского хозяйства [1].

Зарубежный опыт показывает, чтобы сделать агропромышленный комплекс (АПК) Республики Беларусь более прибыльной отраслью народного хозяйства, необходимы прямые вложения денежных средств, то есть инвестиции [2].

Инвестирование в агропромышленный комплекс Республики Беларусь должно осуществляться в соответствии с Государственной программой развития аграрного бизнеса на 2016–2020 гг., утвержденной постановлением

Совета Министров Республики Беларусь от 11 марта 2016 г. № 196 «О Государственной программе развития аграрного бизнеса в Республике Беларусь на 2016–2020 годы и внесении изменений в постановление Совета Министров Республики Беларусь от 16 июня 2014 г. № 585».

Банковские кредиты также можно использовать с целью притока капитала в АПК Республики Беларусь.

ОАО «Белагропромбанк» предоставляют колхозам, совхозам и другим предприятиям системы агропромышленного комплекса долгосрочные кредиты на цели, включенные в планы капитальных вложений:

- на строительство, расширение, реконструкцию, техническое перевооружение объектов производственного назначения, а также на целевое участие в создании совместных предприятий и производств. Кредиты предоставляются на срок окупаемости, но в пределах утвержденных среднеотраслевых нормативов (с погашением, начиная с первого года после ввода объекта в эксплуатацию);

- на приобретение сельскохозяйственной техники, транспортных средств и оборудования, не входящих в сметы строек;

- на создание совместных предприятий, научно-технических разработок;

- на строительство объектов непромышленного назначения, индивидуальных жилых домов для последующей их передачи работникам сельскохозяйственных предприятий[3].

В таблице 1 представлен анализ кредитов ОАО «Белагропромбанк» за 2016–2019 гг. по секторам.

Таблица 1 – Анализ кредитов ОАО «Белагропромбанк» за 2017–2019 гг. по секторам, тыс. бел.руб.

Название	2017 г.	2018 г.	Темп роста 2018/2017	Отклонение 2018 к 2017	2019 г.	Темп роста 2019/2018	Отклонение 2019 к 2018
Сельское хозяйство	1811642	1558620	86,03	-253022	1409725	90,45	-148895
Обрабатывающая промышленность (легкая и тяжелая промышленность)	962490	1222536	67,48	260046	1173049	75,26	-49487
Обрабатывающая промышленность (производство продуктов питания, напитков и табачных изделий)	1500911	1055584	58,27	-445327	969625	62,21	-85959
Оптовая, розничная торговля, ремонт автомобилей и мотоциклов	639218	629241	34,73	-9977	705634	45,27	76393
Розничный портфель	235257	393840	21,74	158583	496588	31,86	102748
Строительство	54527	61320	3,38	6793	107195	6,88	45875
Прочие	97600	155793	8,60	58193	357505	22,94	201712

Примечание: Источник – Собственная разработка на основании внутренней отчетности ОАО «Белагропромбанк»

Из таблицы 1 видно, что сельскому хозяйству было выдано кредитов на общую сумму 1 558620 тыс. бел.руб. в 2018 году, что немного меньше по сравнению с 2017 годом. Это связано с тем, что в 2018 году была произведена передача кредитов на сумму 47 300 тыс. бел.руб. ряда предприятий сельскохозяйственной отрасли в Агентство по управлению активами в рамках работы, проводимой государством, по комплексному реформированию системы финансирования сельскохозяйственного производства.

Операции по передаче кредитов удовлетворяли критериям прекращения признания финансовых активов, т. к. группой были переданы все риски и выгоды по данным активам.

По мнению руководства, передача таких активов представляет собой погашение кредитов, а сумма резерва, ранее созданного по таким активам, была восстановлена в отчете о прибыли и убытках, т.к. кредит считался погашенным.

Сумма восстановленных резервов в связи с передачей активов составила 27743 тыс. бел.руб. в 2018 году.

В соответствии с данными внутренней финансовой отчетности ОАО «Белагпропромбанк» за 2019 год агропромышленному комплексу выдавались кредиты на предоставление сельскохозяйственной техники, на предоставление и приобретение горюче-смазочных материалов, на приобретение минеральных и азотных удобрений по действующем процентным ставкам ниже уровня инфляции и ставки рефинансирования Национального банка Республики Беларусь.

В заключении хотелось бы отметить, роль АПК Беларуси выражается ввысоких показателях, поскольку здесь производится более 20% ВВП, на 75% формируется фонд потребления страны, сосредоточено 46% основных производственных фондов, занято 35% всех работников.

Со стороны ОАО «Белагпропромбанк» максимально оказывается поддержка АПК Республики Беларусь в части кредитования с целью лишь дальнейшего развития и становления агропромышленного комплекса более прибыльной отраслью народного хозяйства.

Список литературы

1. Агропромышленный комплекс // Беларусь – факты : сайт. URL: http://belarusfacts.by/ru/belarus/economy_business/key_economic/agroindustrial/ (дата обращения: 06.04.2020).

2. Беларусь в цифрах 2020 : статистический справочник / редкол.: И. В. Медведева (председатель) и другие. Минск, 2020. 72 с. URL: <https://www.belstat.gov.by/upload/iblock/372/372c458c7e0e0196257ac51b11a0cf73.pdf> (дата обращения: 09.04.2020).

3. Инвестиционная ситуация в агропромышленном комплексе Республики Беларусь // KazEdu : сайт. URL: <https://www.kazedu.kz/referat/164860/2> (дата обращения: 05.04.2020).

УДК 336.717

Блищик В. В., магистрант

Научный руководитель: Самоховец М. П., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ АКТИВОВ БАНКОВ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

Активные операции наиболее полно отражают цель банковской деятельности – получение прибыли, то есть доходное размещение собственных и привлеченных средств. Размещаются средства от имени банка, но самому банку его основные ресурсы – привлеченные средства, не принадлежат, что предопределяет высокий риск и ответственность за проведение активных операций. В соответствии с данными банковского сектора, можно проанализировать состав и структуры активов коммерческих банков Республики Беларусь (рис. 1).

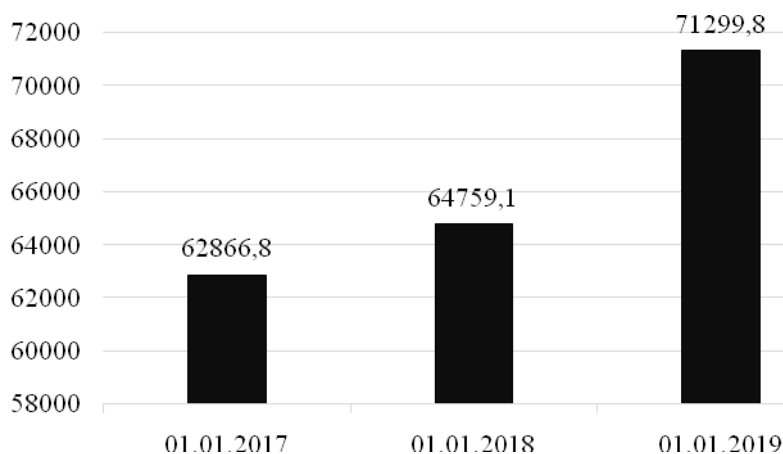

Рисунок 1 – Динамика активов банков Республики Беларусь на 01.01.2017–01.01.2019 гг., млн.руб

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [1], [2],[3]

Как видно из рисунка 1 активы коммерческих банков за анализируемый период возрастает. Активы коммерческих банков увеличились на 01.01.2019 гг. на 6540,7 млн рублей или 10,1 %, и составили в 2018 г. 71299,8 млн рублей против 62 866,8 млн рублей в 2016 г.

Проанализируем чем же вызвано такое резкое увеличение общей суммы активов банков РБ (рис. 2).

На рисунке 2 мы видим тенденцию к росту таких активов, как денежные средства, средства в Национальном банке, кредиты и другие средства в банках, кредиты клиентам. К 01.01.2019 по сравнению с предыдущим годом году денежные средства увеличились на 8%, кредиты и другие средства в банках увеличились на 31,5%, а средства в Национальном банке – на 11,8%. Кредиты клиентам увеличились на 12,5%. За три года тенденция то снижения, то увеличения таких активов как долгосрочные финансовые вложения, основные

средства и нематериальные активы, прочие активы. Ценные бумаги на 01.01.2019 снизились на 402,3 млн. рублей или на 3%.

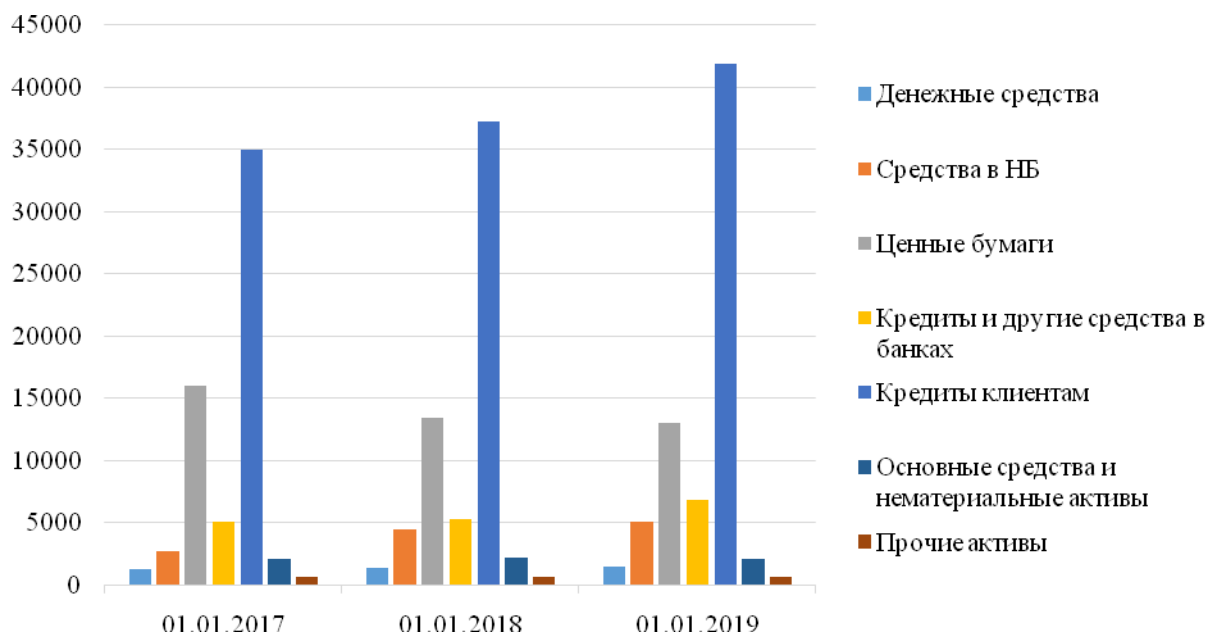

Рисунок 2 – Динамика активов банков Республики Беларусь на 01.01.2017–01.01.2019 гг., млн. рублей

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [1], [2], [3]

Также можно более детально рассмотреть структуру активов банков в РБ на 01.01.2019 года, чтобы более наглядно увидеть, чем вызвано значительное изменение в целом активов (рис. 3).

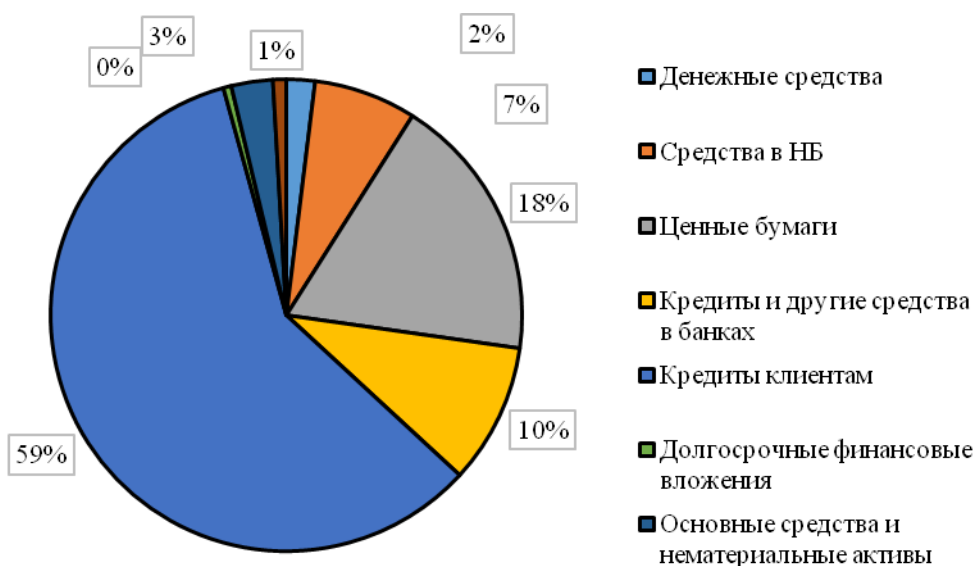

Рисунок 3 – Структура активов банков Республики Беларусь на 01.01.2019гг., %

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [1], [2], [3]

На рисунке 3 отражена структура активов банков на 01.01.2019. Наибольший удельный вес составляют кредиты клиентам – 58,8%, отметим, что на 01.01.2017 года удельный вес был меньше на 3,2 п.п. и составлял 55,7%.

Традиционно, банковские кредиты являются основным источником заемных средств как для организаций, так и для населения в Республике Беларусь [5].

Следующим активом являются ценные бумаги, удельный вес которых составил на 01.01.2019 года составил 18,26%. Наименьшую долю заняли такие активы, как долгосрочные финансовые вложения, денежные средства и прочие активы.

Банковский сектор занимает весомую часть финансового рынка Республики Беларусь [6, с.48], поэтому от успешности его функционирования, в том числе за счет формирования эффективной структуры банковских активов, во многом зависит экономическое развитие страны.

Таким образом, из приведенного выше анализа видно, что активы банков Республики Беларусь имеют положительную динамику за последние три года и с каждым годом увеличиваются.

Наибольший удельный вес в структуре активов банков за анализируемый период занимают кредиты клиентам, затем ценные бумаги. Наименьшую долю заняли такие активы, как долгосрочные финансовые вложения, денежные средства и прочие активы.

Список литературы

1. Банковский сектор Республики Беларусь 2016 // Национальный банк Республики Беларусь : сайт. URL: https://www.nbrb.by/publications/banksector/bs_20170101.pdf (дата обращения: 24.01.2020).

2. Банковский сектор Республики Беларусь 2017 // Национальный банк Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.nbrb.by/Publications/banksector/bs_20180101.pdf (дата обращения: 24.01.2020).

3. Банковский сектор Республики Беларусь 2018 // Национальный банк Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.nbrb.by/publications/banksector/bs_01_01_2019.pdf (дата обращения: 24.01.2020).

4. Информационный сборник «Банковский сектор Республики Беларусь. Краткая характеристика устойчивости функционирования» // Национальный банк Республики Беларусь : сайт. URL: <https://www.nbrb.by/publications/banksector/> (дата обращения: 24.01.2020).

5. Самоховец М. П. Значение кредитных ресурсов в социально-экономическом развитии Республики Беларусь. *Вестник Томского государственного университета. Серия: Экономика*. 2014. № 2 (26). С. 121–125. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/znachenie-kreditnyh-resursov-v-sotsialno-ekonomicheskom-razvitii-respubliki-belarus/viewer> (дата посещения: 30.01.2020).

6. Самоховец М. П. Роль финансового рынка в инвестиционной политике. *Белорусский экономический журнал*. 2016. № 2. С. 45–56.

УДК 657

*Болобошкова И. Э., студентка**Научный руководитель: Виногород Г. Г., к.э.н., доцент**Белорусский государственный экономический университет,**г. Минск, Республика Беларусь*

ВОПРОСЫ ВЛИЯНИЯ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ НА КОЭФФИЦИЕНТ ОБЕСПЕЧЕННОСТИ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ АКТИВАМИ

В современных рыночных условиях все субъекты хозяйствования заинтересованы в том, чтобы получить объективную информацию о финансовом состоянии своих деловых партнеров. Как правило, основным показателем, характеризующим финансовое состояние организации, является платежеспособность, которая в свою очередь характеризуется степенью ликвидности краткосрочных активов и свидетельствует о возможности организации полностью расплатиться по своим обязательствам по мере наступления срока погашения долга.

Одним из показателей платежеспособности организации является коэффициент обеспеченности обязательств активами. В связи с чем, необходимо более детальное изучение влияния факторов на изменение коэффициента обеспеченности обязательств активами

Оценка и анализ дебиторской и кредиторской задолженности исследуются такими авторами как: Афанасьевой С.И., Вахрушиной М.А. [1], Любушиным Н.П., Савицкой Г.В. [2], Чернышевой Ю.Г. [3], Шереметом А.Д. и другими. Между тем, отдельные теоретические и методические аспекты анализа дебиторской и кредиторской задолженности недостаточно разработаны (табл. 1).

Как показало проведенное автором исследование, в специальной экономической литературе ряд авторов не рассматривает влияние изменения состояния дебиторской и кредиторской задолженности на коэффициент обеспеченности обязательств активами (табл. 1).

Автор впервые предпринял попытку расчета влияния факторов четырех порядков на изменение коэффициента обеспеченности обязательств активами и апробировал вышеизложенные теоретические посылы на фактических материалах ОАО «Кировский райагропромтехснаб».

По проведенным расчетам можно отметить, что значение коэффициента обеспеченности обязательств активами на конец 2019 года составило 0,42, что на 0,04 меньше по сравнению с предыдущим годом (при нормативе не выше 0,85). В связи с чем, можно отметить, что в 2019 году происходило своевременное погашение финансовых обязательств.

Изучив влияние факторов первого порядка можно сказать, что снижение значения данного коэффициента произошло за счет уменьшения величины краткосрочных обязательств и увеличения суммы краткосрочных активов.

Таблица 1 – Сравнительная характеристика методик анализа дебиторской и кредиторской задолженности

Положения			Авторы					
			Афанасьева С.И.	Вахрушина М.А.	Любушин Н.П.	Савицкая Г.В.	Чернышева Ю.Г.	Шеремет А.Д.
1. Анализ состава, структуры и динамики дебиторской и кредиторской задолженности			+	+	+	+	+	+
2. Анализ возраста дебиторской и кредиторской задолженности			+	+	+	+	+	+
3. Анализ финансового состояния организации			+	+	+	+	+	+
4. Анализ платежеспособности организации			+	+	+	+	+	+
4.1 Расчет факторов изменения состояния дебиторской задолженности на коэффициент обеспеченности обязательств активами	Первого порядка	Алгоритм расчета	+	+	+	+	+	+
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
	Второго порядка	Алгоритм расчета	-	-	-	-	-	-
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
	Третьего порядка	Алгоритм расчета	-	-	-	-	-	-
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
	Четвертого порядка	Алгоритм расчета	-	-	-	-	-	-
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
4.2 Расчет факторов изменения состояния кредиторской задолженности на коэффициент обеспеченности обязательств активами	Первого порядка	Алгоритм расчета	+	+	+	+	+	+
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
	Второго порядка	Алгоритм расчета	-	-	-	-	-	-
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
	Третьего порядка	Алгоритм расчета	-	-	-	-	-	-
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-
	Четвертого порядка	Алгоритм расчета	-	-	-	-	-	-
		Цифровой расчет	-	-	-	-	-	-

Примечание – Источник: собственная разработка

Уменьшение краткосрочных обязательств на 922 тыс. руб., поспособствовало снижению коэффициента обеспеченности обязательств активами на 0,063, а увеличению суммы краткосрочных активов на 380 тыс. руб., снизило данный коэффициент на 0,01.

Структура данных факторов составила 157,5 % и 25 % соответственно.

Рассмотрев влияние таких факторов второго порядка, как краткосрочная кредиторская и краткосрочная дебиторская задолженность можно отметить, что снижение краткосрочной кредиторской задолженности на 647 тыс. руб., вызвало снижение данного коэффициента на 0,044.

Структура данного фактора составила 110%.

Краткосрочная дебиторская задолженность в течение года увеличилась на 1 тыс. руб., в связи с чем, из произведенных расчетов видно, что данное

увеличение оказало исключительно минимальное влияние на изменение коэффициента обеспеченности обязательств активами.

Из факторов третьего порядка наибольшее влияние на коэффициент обеспеченности обязательств активами оказало изменение краткосрочной кредиторской задолженности перед поставщиками, подрядчиками, исполнителями. За счет снижения данной задолженности на 296 тыс. руб. данный коэффициент снизился на 0,02.

Снижение краткосрочной кредиторской задолженности по лизинговым платежам на 423 тыс. руб. также оказало влияние на коэффициент обеспеченности обязательств активами и привело к его снижению на 0,029. Изменение краткосрочной дебиторской задолженности по расчетам с покупателями и заказчиками оказало минимальное влияние на изменение коэффициента обеспеченности обязательств активами.

Из факторов четвертого порядка наибольшее влияние на рассматриваемый коэффициент оказало погашение краткосрочной кредиторской задолженности перед ОАО «УКХ» Агромашсервис» (организация 1) на 72 тыс. руб., что снизило значение данного коэффициента на 0,005, а снижение краткосрочной кредиторской задолженности перед ОАО «Трейдстрой» (организация 4) на 5 тыс. руб., снизило значение данного коэффициента на 0,001.

Структура данных факторов составила 12,5% и 2,5% соответственно. Более детальный анализ краткосрочной дебиторской задолженности по конкретным покупателям показал, что погашение краткосрочной дебиторской задолженности имеющимися у организации покупателями-дебиторами на протяжении года было минимальным, что в свою очередь в незначительной степени повлияло на изменение коэффициента обеспеченности обязательств активами.

Так как у рассматриваемого субъекта хозяйствования имеется дебиторская задолженность, в целях минимизации рисков, связанных с ней, организации рекомендуется усилить контроль за ее состоянием и своевременностью погашения.

В организации применяется автоматизированная форма учета, на базе программного комплекса ТПК «Нива-СХП», в связи с чем, целесообразно закрепить за конкретным сотрудником ежеквартальную выгрузку данных из системы и доведение полученной информации до главного бухгалтера и руководителя с целью информирования их о ненадлежащем исполнении обязательств определенными покупателями.

Список литературы

1. Вахрушина М. А. Анализ финансовой отчетности : учебник. 3-е изд., перераб. и доп. М. : ИНФРА-М, 2019. 432 с.
2. Савицкая Г. В. Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник. 7-е изд., перераб. и доп. М. : ИНФРА-М, 2017. 608 с.
3. Чернышева Ю. Г. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия (организации) : учебник. М. : ИНФРА-М, 2017. 421 с.

УДК 657.9

Бондарець О. М., викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ РРО ПЛАТНИКАМИ ЄДИНОГО ПОДАТКУ

На сьогоднішній день в Україні передбачені нововведення щодо застосування РРО платниками єдиного податку згідно Законів України від 20.09.2019 № 128-ІХ Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг» та від 20.09.2019 № 129-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо детінізації розрахунків в сфері торгівлі і послуг».

Нововведення спрямовані на малий бізнес — підприємців, які зареєстровані як фізичні особи-підприємці (ФОП) II, III і IV груп. Зобов'язання мати касові апарати фізичні або електронні поширюється на такі категорії (рис. 1).

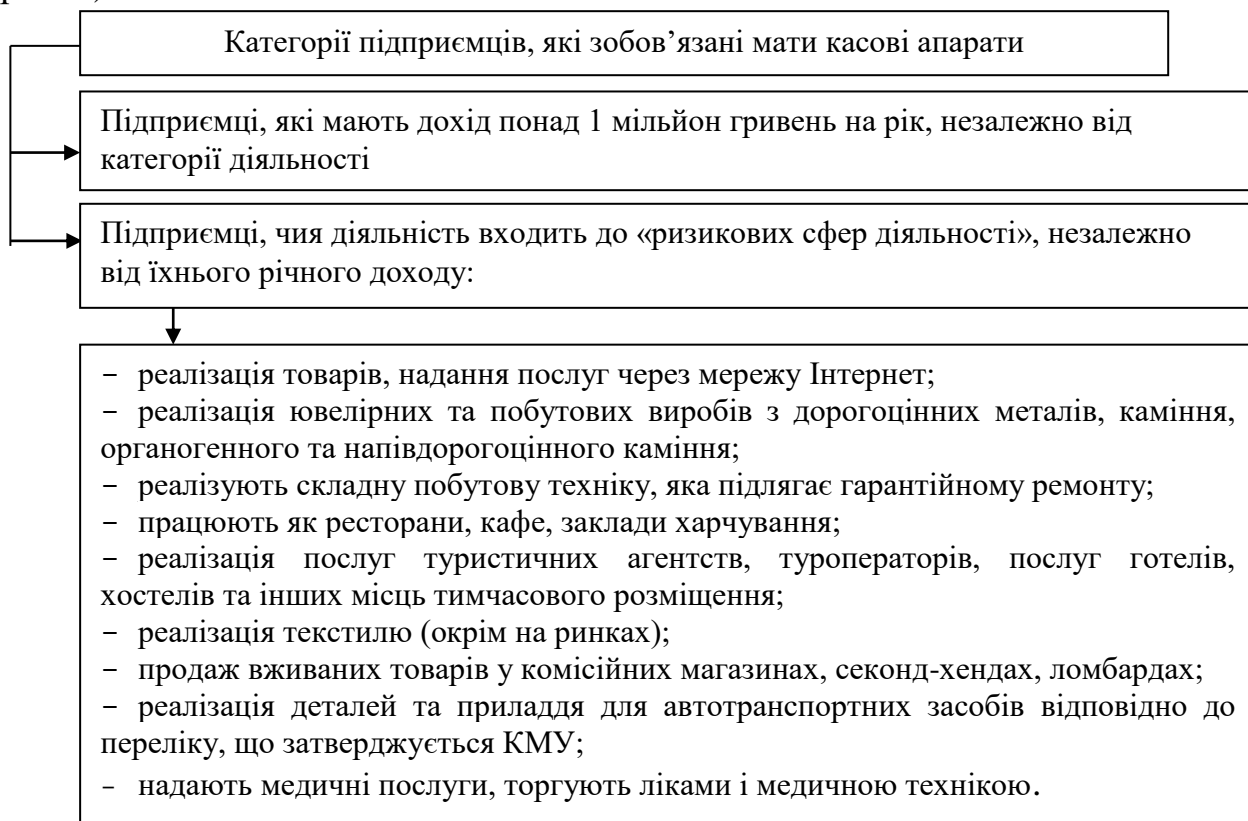

Рисунок 1 – Категорії підприємців, які зобов'язані мати касові апарати

Нові закони про РРО відкривають можливість використовувати замість традиційних, спеціальні програми, призначені для реєстрації розрахункових операцій.

Це програмний продукт, який підприємець повинен встановити на смартфон, планшет, ноутбук, комп'ютер, який буде створювати електронні

фіскальні чеки. При цьому контролюючий орган зобов'язаний забезпечити підприємців безкоштовною програмою та її підтримкою.

Застосування суб'єктами господарювання РРО під час розрахунків у готівковій та/або безготівковій формі дозволяє органам ДФС:

- обмежувати в Україні обсяги «тіньового» руху готівкових коштів;
- здійснювати контроль за сплатою акцизного податку під час реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, перелічених у п.п. 14.1.212 ПКУ;
- здійснювати контрольні функції у частині сплати суб'єктами господарювання належної суми податків та зборів та виявляти ризики несплати податків та зборів, що підтверджується Порядком формування плану-графіка проведення документальних планових перевірок платників податків[1].

Метою застосування РРО є не тільки, забезпечення можливості виконання органами ДФС фіскальних функцій, а також й захист прав споживачів.

Адже розрахунковий документ чи, іншими словами, чек РРО, що видається споживачу, дозволяє йому документально підтвердити факт придбання відповідного товару чи послуги та, за необхідності, здійснити ефективний захист своїх прав (у тому числі, при здійсненні придбання товарів або послуг за допомогою мережі Інтернет).

Це пов'язано з тим, що під час здійснення операцій з роздрібною купівлі-продажу, як правило, письмові договори не оформлюють – частіше мова йде про вчинення відповідних правочинів в усній формі.

При цьому, як передбачено п. 7 ст. 1 Закону України «Про захист прав споживачів», підтвердженням вчинення усного правочину є квитанція, товарний (касовий) чек, квиток, талон або інший документ.

Підприємці які застосовуватимуть інноваційне РРО суттєво мінімізують витрати та будуть мати переваги, а саме:

- відсутність потреби закуповувати спеціальне обладнання, його реєструвати та здійснювати перереєстрацію в органах фіскальної служби, а також спеціального навчання осіб, які мають здійснювати реєстрацію розрахункових операцій,
- зменшення поточних витрат на закупівлю касової стрічки, оплати сервісного обслуговування;
- зменшення ризиків у разі перебоїв в електропостачанні;
- зведення до нуля корупційних ризиків і підстав для нарахування штрафних санкцій.

Таким чином, впровадження РРО в практику фізичних-осіб підприємців є досить зручним інструментом як для фіскальних органів та споживачів, так і для самих підприємців, мінімізуванням витрат на фізичні апарати, шляхом використання спеціального програмного продукту.

Список літератури

1. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 06.04.2020).

УДК 332.82

*Боричевская Я. А., студентка**Научный руководитель: Бухтик М. И., к.э.н., доцент**Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь*

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОДДЕРЖКА ЖИЛИЩНОГО СТРОИТЕЛЬСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Сфера жилищного строительства имеет важное социальное значение и является сферой жизнеобеспечения граждан, т.е. фактором, обуславливающим состояние национальной безопасности. В Республике Беларусь успешно используется ряд законодательных инициатив, облегчающих приобретение собственного жилья гражданами страны.

Государственная программа «Строительство жилья» на 2016 - 2020 годы, утвержденная постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 21.04.2016 № 325 направлена на создание условий для удовлетворения гражданами потребности в доступном и комфортном жилье согласно их индивидуальным запросам и финансовым возможностям. Целью Государственной программы является повышение уровня обеспеченности населения Республики Беларусь доступным и качественным жильем [2].

Согласно Государственной программе планируемый объем ввода в эксплуатацию жилья за счет всех источников финансирования в 2016–2020 годах должен составить – 19,5 млн. кв. метров. Всего в 2019 году в Беларуси было построено 4061,95 тыс. кв. метров жилья за счет всех источников финансирования, или 101,5% к годовому заданию. С использованием государственной поддержки построено 1165 тыс. кв. метров жилья (109,9% к годовому заданию), что составляет 28,7% из общего объема. Это говорит о том, что план по строительству жилья с господдержкой в 2019 году был перевыполнен на 9,9%.

Указом Президента Республики Беларусь от 4 июля 2017 г. № 240 «О государственной поддержке граждан при строительстве (реконструкции) жилых помещений» закреплена такая форма помощи отдельным категориям населения, как бюджетная субсидия на уплату части процентов за пользование кредитом.

Право на получение субсидии на погашение основного долга совместно с получением субсидии на уплату части процентов предоставляется многодетным семьям, имеющим троих и более несовершеннолетних детей, а также детям-сиротам и детям, оставшимся без попечения родителей. Для многодетных семей в республике за период реализации Государственной программы построено порядка 1,2 млн. кв. метров жилья.

Указом Президента Республики Беларусь от 22.11.2007 № 585 (ред. от 18.12.2015) «О предоставлении молодым и многодетным семьям финансовой поддержки государства» предусмотрена финансовая поддержка в погашении задолженности по кредитам (за исключением льготных кредитов, предоставляемых гражданам в соответствии с законодательными актами),

выданным банками на строительство (реконструкцию) или приобретение жилых помещений, в том числе приобретение не завершенных строительством капитальных строений, подлежащих реконструкции и переоборудованию под жилые помещения, молодым (семьи, в которых хотя бы один из супругов (родитель в неполной семье) находится в возрасте до 31 года либо находился в таком возрасте на дату принятия на учет нуждающихся в улучшении жилищных условий) и многодетным семьям. Однако предоставляется такая помощь, только в случае, если кредитный договор был заключен по 6 августа 2017 года.

Социально-экономическая доступность жилья для граждан определяется стоимостью жилья и доходами населения. В Беларуси в 2019 году средняя стоимость квадратного метра жилья с господдержкой, согласно данным Министерства архитектуры и строительства, была ниже средней зарплаты.

По отчетным данным за прошлый год, средняя цена квадратного метра жилья с государственной поддержкой (без индивидуальных застройщиков) составила Br926 при заданном параметре Br1020, при этом среднемесячная заработная плата по республике за этот период была Br1090,9.

Таким образом, обеспечено превышение среднемесячной зарплаты по стране над стоимостью одного квадратного метра жилья с господдержкой, а коэффициент соотношения этих показателей за 2019 год составил 0,85 (рис. 1).

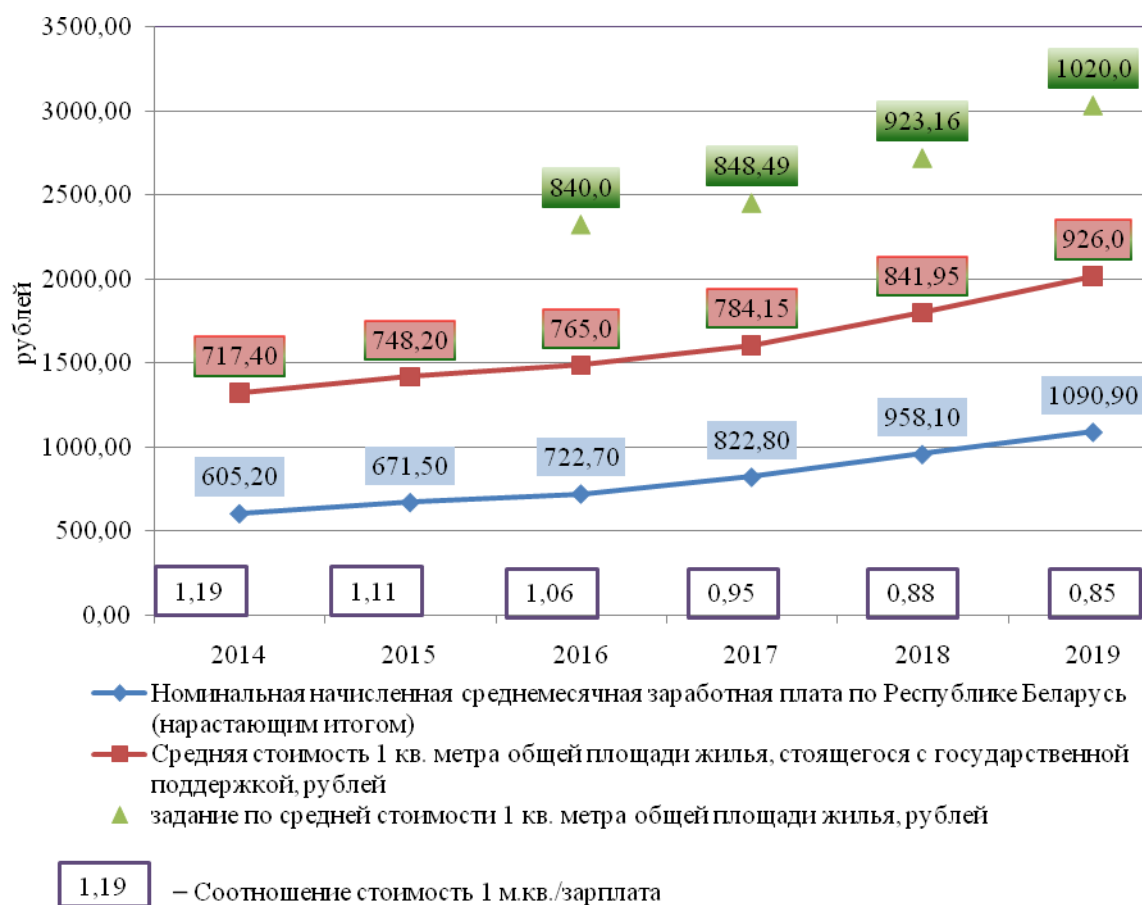

Рисунок 1 – Динамика изменения заработной платы и стоимости жилья, строящегося с государственной поддержкой за 2014-2019 гг.

Однако, согласно Государственной программе «Строительство жилья» на 2016–2020 годы, средняя стоимость 1 кв. метра общей площади жилья, строящегося с государственной поддержкой (без учета индивидуальных застройщиков), к 2020 году запланирована в пределах 1082,2 тыс. рублей. Указанный целевой показатель говорит о том, что Государственной программой предусмотрена оптимизация объема средств государственной поддержки т.е. экономия затрат на строительство жилых домов. При этом будут использоваться технологии быстро возводимого и наиболее экономичного жилья.

Для снижения затрат на строительство жилья с государственной поддержкой на всех стадиях инвестиционно-строительного цикла необходимо: ограничить рост стоимости строительных материалов, используемых при строительстве жилых домов; применять отечественные строительные материалы; продолжить строительство жилья с государственной поддержкой для граждан, состоящих на учете нуждающихся в улучшении жилищных условий, преимущественно по типовым проектам и проектам, рекомендованным для повторного применения; выделять земельные участки под строительство жилых домов преимущественно в районах с существующей инженерной и транспортной инфраструктурой либо в местах, максимально приближенных к таким районам; увеличить количество проектов жилых домов в Республиканском фонде типовой проектной документации; разработать укрупненные нормативы стоимости и расходов ресурсов по видам работ на возведение объектов, а также пересмотреть нормативные сроки строительства объектов жилищного строительства.

Также снижение стоимости может быть обеспечено за счет увеличения выпуска импортозамещающих строительных материалов и конструкций, освоения передовых технологий в строительной отрасли, обновления основных производственных фондов строительных организаций в соответствии с актуальными мировыми и отечественными разработками, внедрения новых сметных нормативов, оптимизации проектных решений.

Список литературы

1. Финансы : учеб. пособие / Бухтик М. И. и др. Пинск : ПолесГУ, 2017. 111 с.
2. Государственная программа «Строительство жилья» на 2016–2020 годы : утв. Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 21.04.2016 № 325. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=C21600325> (дата обращения: 08.04.2020).
3. О государственной поддержке граждан при строительстве (реконструкции) жилых помещений : Указ Президента Республики Беларусь от 04.06.2017 № 240. URL: http://pravo.by/upload/docs/op/R31700240_1499288400.pdf (дата обращения: 08.04.2020).
4. О предоставлении молодым и многодетным семьям финансовой поддержки государства : Указ Президента Республики Беларусь от 22.11.2007 № 585. URL: <https://centr.minsk.gov.by/docs/gilischnaya-politika/ukaz-585.pdf> (дата обращения: 08.04.2020).

УДК 657

Бохон І. І., студент

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры финансового менеджмента

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ЗАПАСЫ: СУЩНОСТЬ, СОСТАВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ, РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ МСФО

Развитие отечественной учетной системы постепенно адаптируется к международным системам, основанным на международных стандартах финансовой отчетности (МСФО), которые определяют общие подходы к формированию показателей отчетности и предлагают варианты учета отдельных средств и операций в организациях. Общемировая тенденция к созданию единого экономического пространства и целенаправленное развитие национальных экономик ведут к объективной необходимости унификации бухгалтерского учета и приведению основных принципов ведения бизнеса в соответствие с международными стандартами. Актуальным вопросом на сегодняшний момент в учете запасов является применение Международных стандартов Финансовой отчетности к национальному бухгалтерскому учету. Проведем сравнительную характеристику отражения в учете запасов в контексте МСФО, Российской Федерации и Республики Беларусь.

Таблица 1 – Сравнительная характеристика отражения в учете запасов в контексте МСФО и законодательств Российской Федерации и Республики Беларусь

Республика Беларусь (Инструкция по бухгалтерскому учету №133 «Об утверждении Инструкции по бухгалтерскому учету запасов и признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства финансов Республики Беларусь и их отдельных структурных элементов»)	Российская Федерация (ФСБУ 5/2019 «Запасы»)	Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО IAS 2 «Запасы»)
1	2	3
Сущность категории		
Активы, учтенные в составе средств в обороте, приобретенные и предназначенные для реализации; находящиеся в процессе производства продукции, выполнения работ,	Активы, используемые в качестве сырья, материалов при производстве продукции, предназначенной для продажи; предназначенные для продажи; используемые	Активы, предназначенные для продажи в ходе обычной деятельности; находящиеся в процессе производства для такой продажи; находящиеся в виде сырья или материалов, которые будут

Продолжение таблицы 1

1	2	3
оказания услуг; находящиеся в виде сырья, материалов и других аналогичных активов, которые будут потребляться в процессе производства продукции, выполнения работ, оказания услуг; используемые для управленческих нужд организации	для управленческих нужд организации	потребляться в процессе производства или предоставления услуг
Состав запасов		
сырье, основные и вспомогательные материалы, полуфабрикаты и комплектующие изделия, ГСМ, запасные части, тара, инвентарь, хозяйственные принадлежности, инструменты, оснастка и приспособления, сменное оборудование, специальная (защитная), форменная и фирменная одежда и обувь,	материалы, сырье, готовая продукция, товары для перепродажи	запасы предназначенные для продажи в ходе обычной хозяйственной деятельности; незавершенное производство; сырье и расходные материалы; объекты нематериальных активов, которые создаются для целей продажи;
Оценка запасов		
– по фактической себестоимости; – по себестоимости каждой единицы	– по стоимости приобретения	- по себестоимости (по сумме фактических затрат, по нормативним затратам или розничним ценам); - по чистой цене продажи
Способы списание запасов		
– по себестоимости каждой единицы(оцениваются запасы, используемые в особом порядке (драгоценные металлы, драгоценные камни и т. п.), а также запасы, которые не могут обычным образом заменять друг друга.); – по средней себестоимости	– по себестоимости последних по времени приобретения материально-производственных запасов (способ ЛИФО); – по средней себестоимости; – по себестоимости первых по времени приобретения запасов (способ ФИФО)	– метод сплошной идентификации(По методу сплошной идентификациистоимость товаров, полученных на основе разных контрактов, регистрируется отдельно; – по себестоимости первых по времени приобретения запасов (способ ФИФО)

Проведя сравнительную характеристику, можно отметить, что принципы учёта запасов в соответствии с действующим законодательством о бухгалтерском учёте Республики Беларусь, Российской Федерации и МСФО достаточно близки, однако имеются некоторые отличия. Согласно Инструкции № 133«Об утверждении Инструкции по бухгалтерскому учету запасов и признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства финансов Республики Беларусь и их отдельных структурных элементов» оценка запасов производится по фактической себестоимости. Фактическая себестоимость запасов, приобретенных за оплату, определяется в сумме

фактичних затрат організації на придбання. Фактична себестоимость запасів при їх виготовленні в організації визначається в суммі фактичних затрат, пов'язаних з виробництвом даних запасів. В відповідності з МСФО, запаси повинні оцінюватися по найменшій з двох величин: по себестоимости або по чистій ціні продажу. Себестоимость запасів повинна включати всі затрати на придбання, затрати на переробку і проч. затрати, понесені для того, щоб забезпечити текуще місцезнаходження і стан запасів. Чиста ціна продажу – це розрахункова продажна ціна в ході звичайної діяльності за вирахування розрахункових затрат на завершення виробництва і розрахункових затрат, які необхідно понести для продажу[2]. Крім того, в порівнянні з МСФО, в Білорусі не використовується метод сплошної ідентифікації, який означає, що конкретні затрати відносяться на ідентифіковані статті запасів. В цілому, на думку автора, законодавство в області бухгалтерського обліку виробничих запасів в Республіці Білорусь близько до вимогам МСФО.

Список літератури

1. Об утверждениі Інструкції по бухгалтерському обліку запасів і визнанні втраченими силу деяких постановлень Міністерства фінансів Республіки Білорусь і їх окремих структурних елементів : Постанова М-ва фінансів Республіки Білорусь від 12.11.2010 № 133. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/postmf_121110_133.pdf (дата звернення: 24.04.2020).

2. Міжнародний стандарт фінансової звітності (IAS 2) «Запаси» // Методологія : сайт. URL: <https://finotchet.ru/articles/133/> (дата звернення: 24.04.2020).

3. ФСБУ 5/2019 «Запаси». *Національний Центр правової інформації Республіки Білорусь «БізнесІнфо».*

УДК 338.2

Брежнева-Єрмоленко О. В., к.е.н., доцент

Бігун І. О., здобувач першого (бакалаврського) рівня

Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське, Україна

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ

Метою розвитку соціальної сфери країни є підвищення якості життя населення, що включає не лише споживання матеріальних благ та послуг, а й задоволення духовних потреб, стан здоров'я, тривалість життя, морально-психологічний клімат. Досягнення цієї мети потребує значних затрат фінансових ресурсів, акумулювання яких повинно відбуватись як на рівні держави, так і на рівні суб'єктів господарювання.

За час розбудови незалежної України відбулися суттєві зміни у бюджетних пріоритетах держави. До трійки визначальних напрямків бюджетного

фінансування в Україні входять: соціальний захист і соціальне забезпечення, освіта та охорона здоров'я, далі за значущістю йдуть загальнодержавні функції та економічна діяльність. Практично аналогічний склад пріоритетних урядових видатків мають бюджети європейських країн.

Видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення в Україні фінансуються з державного та місцевих бюджетів, а також з державних цільових позабюджетних фондів соціального спрямування. Важливого значення набуває розгляд бюджетних видатків на соціальний захист населення, оскільки бюджет є одним із основних інструментів державного регулювання соціально-економічних процесів.

Про позитивну динаміку розвитку свідчить тенденція зростання державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення населення [1]. У 2018 р. обсяг державних витрат на соціальний захист та соціальне забезпечення населення України збільшився на 204,9 млрд грн, або на 196,1%, порівняно з 2010 р. та на 133,1 млрд грн, або на 75,5%, порівняно з 2015 р. Питома вага видатків зі зведеного бюджету в 2018 р. становила 8,7% ВВП. Разом із тим для більшої частини населення характерні бідність та низький рівень матеріального стану.

Заходи соціального захисту поширюються на певні категорії громадян, визначені чинним законодавством. У зведеному бюджеті видатки на соціальний захист та соціальне забезпечення включають видатки:

- на випадок непрацездатності;
- на соціальний захист пенсіонерів;
- ветеранів війни та праці; сім'ї, дітей та молоді; безробітних; інших категорій населення;
- надання допомоги у вирішенні житлового питання;
- видатки на фундаментальні та прикладні дослідження і розробки у сфері соціального захисту, а також іншу діяльність у цій сфері [2].

Незважаючи на позитивну динаміку питомої ваги видатків Зведеного бюджету на соціальний захист населення, у державі залишається доволі великий розрив між обсягами бюджетних видатків і потребами системи соціального захисту населення, тобто недостатньо забезпечується належний рівень підтримки нужденних верств населення. Варто зазначити, що зростання бюджетних видатків на соціальний захист та соціальне забезпечення не завжди є передумовою підвищення рівня та якості життя населення. Таке зростання зумовлено тим, що чинне законодавство встановлює значно більше різноманітних видів пільг, соціальних виплат та соціальних послуг, ніж це передбачено Конституцією України чи міжнародно-правовими зобов'язаннями України. Немаючи необхідних ресурсів, держава бере на себе додаткові зобов'язання у сфері соціального захисту та соціального забезпечення, які часто не дають жодного соціального чи економічного ефекту, окрім встановлення привілеїв для представників певних професій або окремих соціальних груп.

Вирішення проблем фінансування вимагає докорінного реформування соціальної політики, яка є найважливішою сферою діяльності будь-якої країни.

Із метою вирішення проблем і досягнення в Україні європейських стандартів життя необхідно здійснити низку заходів щодо підвищення ефективності послуг соціальної сфери. Основними напрямками вдосконалення мають стати: забезпечення виконання державних соціальних програм, спрямованих на вирішення пріоритетних соціальних проблем регіонів, забезпечення збалансованості й координації їх положень із регіональними програмами на етапах формування та здійснення, організації належного контролю за виконанням цих програм; поліпшення якості розробки стратегій регіонального розвитку; здійснення пошуку нових ефективних нетрадиційних механізмів подолання соціальних проблем депресивних територій; організація соціального моніторингу діяльності державних і регіональних органів та органів місцевого самоврядування [3, с. 165].

Отже, фінансування соціального захисту населення в Україні супроводжується низкою глибоких проблем та недоліків, які вимагають докорінного реформування соціальної політики, яка є найважливішою сферою діяльності будь-якої країни.

Список літератури

1. Соціальний захист населення : статистичний збірник / Держ. служба статистики України. Київ, 2019. 122 с.
2. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 25.04.2020).
3. Марценюк О. В. Соціальний захист населення України. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2015. Вип. 2 (3). С. 166–170.

УДК 504.03

Бурак В. Д., студентка

Научний керівитель: Бухтик М. И., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ПЕРСПЕКТИВНОСТЬ РАЗВИТИЯ «ЗЕЛеноЙ» ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В последнее время большинство людей рассматривают экономическое развитие как наиболее важный способ повышения уровня жизни и сокращения бедности. Такое восприятие постепенно привело к тому, что большинство стран добились впечатляющих показателей экономического роста и заняли позиции устойчивого развития своего благосостояния. Они обеспечивают экономическое развитие без учета экологических проблем и, как результат, теперь сталкиваются с последствиями: загрязнение воды и воздуха, повышение температуры окружающей среды, вызванной парниковыми газами, ультрафиолетовые лучи, истощающие озоновый слой, удобрения и пестициды в

продовольствии и т.д. Единственный положительный аспект этих проблем заключается в том, что они дают урок с точки зрения ошибок, которых следует избегать в будущем.

Снижение качества окружающей среды считается серьезной проблемой и для жизни населения как с нынешней, так и с долгосрочной точки зрения.

В докладе 2001 года «Следы и этапы: народонаселение и изменения окружающей среды» Фонд Организации Объединенных Наций в области народонаселения утверждает, что изменения демографических переменных, таких как размер, темпы роста или распределение населения, также оказывают важное влияние на окружающую среду.

Однако существуют механизмы обратной связи между населением и изменениями окружающей среды, а взаимосвязь между качеством окружающей среды и населением является сложной. Количество и тип выбросов определяются не только демографическими переменными, но также зависят от технологий производства и моделей потребления. Следовательно, даже растущее население не обязательно ведет к ухудшению качества окружающей среды. Если, например, сильно загрязняющее потребление заменяется товарами с менее загрязняющим характером, или технический прогресс и инвестиции в человеческий капитал, общее качество окружающей среды может улучшиться даже с ростом населения. Кроме того, необходимо учитывать, что развитие природной среды и экономики в основном обусловлено решениями людей, которые реагируют на изменения экономических и экологических условий [1, с. 2]. Тем не менее, для перехода к «зеленой» экономике требуются особые условия. Эти благоприятные условия включают в себя состояния, в которых находятся национальные экономики стран, внутреннюю и внешнюю политику, субсидии и стимулы, а также международную рыночную и правовую инфраструктуру, торговлю и техническую помощь развивающимся странам.

Зеленая экономика многим кажется неперспективной по причине возможного снижения доходов в краткосрочном периоде. Предприятия могут оказаться в проигрышном положении, когда вместо прибыли убытки и издержки слишком велики, впоследствии чего предприятию грозит закрытие (так произошло в некоторых организациях по производству солнечных панелей в США и ЕС, ведь продукция из Китая была более конкурентоспособной по качеству и цене). Такие страхи и останавливают развитие зеленой экономики не только в Беларуси, но и по всему миру.

Приверженность Республики Беларусь к принципам «зеленой» экономики закреплена в общегосударственных программных документах, включая Национальную стратегию устойчивого социально-экономического развития на период до 2030 года, одобренную на заседании Президиума Совета Министров Республики Беларусь (протокол от 10 февраля 2015 г. № 3) [2].

В качестве основной цели первого этапа выполнения названной Национальной стратегии (2016–2020 годы) рассматривается переход к качественному сбалансированному росту экономики путем ее структурно-институциональной трансформации с учетом реализации принципов «зеленой» экономики, приоритетного развития высокотехнологичных

производств, которые станут основой для повышения конкурентоспособности страны и качества жизни населения.

Основная цель второго этапа (2021–2030 годы) – переход к стабильной устойчивости развития и достижение высокого качества человеческого потенциала на основе дальнейшего становления «зеленой» экономики, ускоренного совершенствования высокотехнологичных производств.

На данный момент индекс экологической эффективности в Беларуси составляет 64,98 пункта из 100. Наша страна заняла 44-е место в мире по этому показателю. За два года наша страна опустилась в глобальном рейтинге почти на десять пунктов. В 2016 году индекс составлял 82,3, Беларусь была на 35-й. За это время снизились показатели состояния окружающей среды и жизнеспособности экосистемы.

На сегодняшний день в Республике Беларусь продолжается реализация традиционных мероприятий (строительство энергоустановок, использующих возобновляемые источники энергии, энергоэффективных жилых и административных зданий, переработка бытовых отходов и другое). Реализация природоохранных мер позволяет при общем росте объемов промышленного производства сократить выбросы загрязняющих веществ от стационарных и мобильных источников с 1259 тыс. тонн в 2015 году до ожидаемых 1225 тыс. тонн в 2020 году.

Вместе с тем в Республике Беларусь остается нерешенным ряд взаимосвязанных экологических и экономических проблем, среди которых изменение климата, образование и накопление отходов, деградация экологических систем, загрязнение атмосферного воздуха и поверхностных водных объектов, сокращение биологического разнообразия.

Для решения этих проблем в стране реализуется ряд проектов, среди которых можно назвать:

– «Развитие лесного сектора Республики Беларусь» – реализуется за счет кредита Всемирного банка

– «Содействие переходу Республики Беларусь к «зеленой» экономике» – финансируется Европейским Союзом и реализуется Программой развития ООН

Помимо различного рода проектов Беларусь является участником программы (проекта) «Экологизация экономики в странах Восточного партнерства Европейского Союза», реализуемой совместно ЕЭК ООН, ОЭСР, ЮНЕП и ЮНИДО.

В заключение необходимо отметить, что очень важно, чтобы дальнейшие реформы и государственные решения основывались на концепциях устойчивого развития и «зеленой экономики», так как в Беларуси существует много возможностей «озеленения» экономического роста. Хотя экологизация белорусской экономики началась не так давно, но уже были предприняты важные шаги: экологические принципы были введены в национальную экономику, снизив экологические риски и создав условия для улучшения уровня жизни населения. И в будущем работа в этом направлении будет продолжена.

Список литературы

1. Jöst F., Quaas M., Schiller J. Environmental problems and economic development in an endogenous fertility model. 2006. URL: <https://www.uni-heidelberg.de/md/awi/forschung/dp428.pdf> (дата обращения: 29.03.2020).

2. Министерство природных ресурсов и охраны окружающей среды Республики Беларусь : сайт. URL: <http://minpriroda.gov.by> (дата обращения: 10.04.2020).

3. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016–2020 годы // Совет Министров Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.government.by/upload/docs/program_ek2016-2020.pdf (дата обращения: 10.04.2020).

УДК 657.432:005.21:334.012.61-022.51

Васюрина В. О., студентка

Науковий керівник: Ходзицька В. В., к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування

Державний вищий навчальний заклад «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», м. Київ, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ МІКРОПІДПРИЄМСТВА

Мале підприємництво виконує важливу роль в розвитку передусім регіональної економічної системи та у вирішенні ряду місцевих проблем, таких як: розвиток конкуренції, розвиток споживчих ринків, забезпечення робочими місцями працездатне населення, підвищення рівня життя та поліпшення соціального середовища.

Нажаль, в Україні розвиток бізнесу залишається на низькому рівні і певна кількість підприємств вважаються частково неплатоспроможними через різні фактори впливу. Така ситуація спровокована нерозвиненим регуляторним середовищем, слабким доступом до фінансування, низьким зростанням конкуренції та невчасним поверненням дебіторської заборгованості дебіторами або ж її поверненням в неповному обсязі. Однак, саме малим підприємством легше управляти в умовах нестабільного курсу національної валюти.

Можна зазначити, що «дебіторська заборгованість» – це сума коштів, яку підприємство отримує як в готівковій, так і безготівковій формах за продану продукцію, виконані роботи або ж надані послуги в кредит.

Згідно П(С)БО 10 – дебіторська заборгованість за продукцію, роботи, послуги визнається в обліку активом одночасно з визнанням доходу підприємства та оцінюється за первісною вартістю [4]. МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами» також одночасно визнає дохід, але трохи по-інакшому трактує причини його появи за кредитом 70 рахунку. Стандарт ґрунтується на балансовому підході – дохід визнається лише при погашенні зобов'язань щодо виконання умов договору з клієнтом, який може бути у письмовому, усному вигляді чи прийнятим у звичній практиці ведення бізнесу суб'єкта господарювання. А подальшу появу показників у Звіті про фінансовий стан МСФЗ 15 пояснює це співвідношенням договірних прав та обов'язків. Практично, з моменту введення в дію цього міжнародного стандарту, принцип

визнання доходу залишився не змінним, зазнало змін його бухгалтерське трактування.

Аби визнати поточну дебіторську заборгованість за реалізацію продукції виконують критерії визнання доходу, які зазначені в П(С)БО 15 «Дохід»[5]: покупець передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив); підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами); сума доходу (виручка) може бути достовірно визначена; є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

В наш час дебіторська заборгованість так само, як і кредиторська, має дуже важливе значення в діяльності компанії. Адже вона є одним з головних показників фінансового стану підприємства, впливає на базу оподаткування підприємства, формування доходів та витрат, та, безумовно, на досягнення стратегічних цілей розвитку з метою більшої прибутковості цього ж підприємства. Проте це негативний показник для будь-якої економіки, який демонструє суми заборгованостей підприємству, що згодом призводить до так званої кризи неплатежів. Несвоєчасне повернення дебіторської заборгованості у підприємства породжує виникнення сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості.

Однак слід зауважити, що наявність поточної дебіторської заборгованості є, в той же час, дуже вигідною для малого підприємства. Адже в такому випадку йде збільшення показника трейду, що в свою чергу призводить до зростання прибутку.

МСФЗ 15 також передбачає ситуацію, коли при умові існування договору з клієнтом (за яким реалізація продукції та отримання компенсації клієнта відбувається з плином часу, тобто багаторазовий договір), здатність покупця сплатити за товар погіршується і поточна дебіторська заборгованість може перерости в безнадійну. В такому випадку, згідно раніше вказаному міжнародному стандарту фінансової звітності, підприємству необхідно провести переоцінку того, чи достатньо ймовірною є можливість, що підприємство отримає оплату від покупця, на яку суб'єкт господарювання має право в обмін на решту товарів, які з часом повинні будуть передані покупцю.

Перш за все, до послідовності управлінням дебіторською заборгованістю відносять наступні дії: необхідно зробити фінансовий аналіз діяльності мікропідприємства, необхідність розробити кредитну політику підприємства, важливо приймати виважені рішення про надання дебіторської заборгованості, у разі необхідності змінити кредитну політику підприємства, обов'язково контролювати реалізовану продукцію випискою рахунку та його відправкою покупцю, важливо вести картотеку дебіторів для швидкої оцінки ситуації.

Методи управління дебіторською заборгованістю є частиною політики управління усіма оборотними активами та маркетингової стратегії мікропідприємства, яка завжди спрямована на збільшення обсягів реалізації продукції та вдосконалення загального розміру дебіторської заборгованості, а також гарантування вчасної її інкасації.

До методів сучасного управління дебіторською заборгованістю слід включати наступні: нагадування дебіторам про необхідність оплати за допомогою телефонних дзвінків, SMS-розсилок, надісланих повідомлень на електронні адреси; рефінансування, тобто надання знижок; реструктуризація заборгованості – покращення умов сплати заборгованості завдяки зміні термінів погашення; введення штрафних санкцій (однак, для мікропідприємства, яке займається реалізацією продукції – даний метод є не доречним).

Найефективнішим методом управління дебіторською заборгованістю мікропідприємства є, саме, її рефінансування.

Зазвичай рефінансування дебіторської заборгованості проводять за допомогою, так званого, спонтанного фінансування. Тобто, при поганих показниках аналізу дебіторської заборгованості, підприємство може надавати значні знижки на продукцію клієнтам до закінчення певного, раніше встановленого, терміну. Знижки розподіляють на: звичайні торгівельні – певний відсоток знижки від ціни реалізації продукції, яка запропонована постійним покупцям; ті, які сплачуються у вказані терміни – якщо покупець до закінчення зазначеного терміну готовий оплатити продукт, то він отримує знижку. Але останній варіант знижки, яка сплачується до вказаного терміну - не зручний для ведення обліку. У випадку надання саме такої знижки є два шляхи розвитку подій: 1) покупець купує товар за повну вартість до вказаного терміну, а потім підприємство повертає покупцю відсоток знижки від цього придбаного товару; 2) підприємство одразу встановлює відсоток знижки на товар та терміни її дії, відповідно, по закінченню терміну дії знижки покупець змушений буде купувати товар за повною його вартістю.

Такий вид рефінансування можна ще назвати інстинктивним фінансуванням. Адже в критичній ситуації спрацьовує режим самозбереження лише заради того, аби підприємство не отримало статус банкрута. І таким чином можна врятувати мікропідприємство від його прогнозованої неплатоспроможності.

Список літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 19.06.1999 № 996-XIV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 16.04.2020).

2. Колісник О. П., Замота І. О. Теоретичні та практичні аспекти обліку і аналізу дебіторської заборгованості у сфері інформації та телекомунікацій. *Modern Economics*. 2019. № 15. С. 108–113. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/theoretical-and-practical-aspects-of/> (дата звернення: 16.04.2020).

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності 15. Дохід від договорів з клієнтами // Міністерство фінансів України : офіц. сайт. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/IFRS-15_ukr-compressed.pdf (дата звернення: 16.04.2020).

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість» : затв. Наказом М-ва фінансів України від 08.10.1999 № 237 //

БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99> (дата звернення: 16.04.2020).

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» : затв. Наказом М-ва фінансів України // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99> (дата звернення: 16.04.2020).

6. Ямборко Г. А. Механізм управління дебіторською заборгованістю підприємства. *International Electronic Scientific Journal*. 2017. № 3. С. 51–57.

УДК 342.25

Вінницька О. А., к.е.н., доцент

Бровко Н. В., студентка

*Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна*

ВПЛИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Найбільш важливим чинником збільшення фінансової спроможності регіону є формування фінансової незалежності органів місцевого самоврядування. Тому сприяння сталому розвитку територіальних громад і, як наслідок, збільшення їх фінансового самозабезпечення є пріоритетним завданням органів місцевого самоврядування.

Основою фінансової діяльності ОТГ, є місцеві бюджети. Вони посідають особливе місце у бюджеті країни і мають багатовекторний характер. Їх можна розглядати як систему фінансових відносин, що складаються між місцевими та державним бюджетами, а також усередині сукупності місцевих бюджетів. Таким чином, місцеві бюджети – це балансові розрахунки доходів і витрат, які мобілізуються й витрачаються на відповідній території. І саме завдяки організаційним формам стає можливим використання бюджету як інструменту управління розвитку регіону [4, с.304]. Бюджет сьогодні є найважливішим джерелом фінансування соціально-економічних програм розвитку регіонів [2]. Доходи місцевих бюджетів є вагомим складовою системи фінансових відносин, ефективна політика щодо їх формування визначає здатність виконання видаткових зобов'язань органів місцевого самоврядування для забезпечення соціально-економічного розвитку територій [3].

Характеристику фінансових аспектів діяльності ОТГ і спроможність їх місцевих бюджетів до самозабезпечення здійснюють за такими показниками [1]:

1. доходи на душу населення;
2. рівень дотаційності бюджетів;
3. питома вага видатків на утримання апарату управління у фінансових ресурсах ОТГ;
4. питома вага заробітної плати у видатках загального фонду.

Досить значний вплив на фінансову спроможність територіальних громад має чисельність населення, що проживає на території громади. Тобто, зі

зростанням кількості жителів зменшується залежність бюджетів таких громад від державного бюджету. Для більш зручного їх характеризування, усі ОТГ було сформовано у 5 груп за кількістю населення (табл. 1).

Як видно з таблиці, чим більша кількість населення і ОТГ, тим вища заробітна плата, але менша питома вага суми заробітної плати у видатках загального фонду. Рівень дотаційності бюджету також зменшується з залежності від кількості осіб – чим більша кількість населення проживає на території громади, тим менший відсоток від загальної суми доходів скрадають дотації.

Таблиця 1 – Вплив чисельності населення ОТГ на збалансованість їх бюджетів за 9 місяців 2019 року*

Група	Наявне населення	Площа території ОТГ, кв.м	Доходи загального фонду на 1-го мешканця, (грн)	Рівень дотаційності бюджету (%)	Питома вага видатків на утримання апарату управління (%)	Питома вага суми заробітної плати (%)
Група 1	Населення понад 15 тис.осіб	48702,3	2 979,5	8,1	20,4	73,6
Група 2	Населення від 10 до 15 тис. осіб	25308,4	3 878,2	3,3	20,4	69,8
Група 3	Населення від 5 до 10 тис. осіб	56634,1	3 138,0	14,0	30,1	75,0
Група 4	Населення до 5 тис. осіб	47726,6	3 396,2	10,8	35,3	76,2
Група 5	ОТГ-міста обласного значення	5992,0	3 858,5	1,1	17,9	48,9

*Джерело: складено та розраховано автором за даними <https://decentralization.gov.ua>

Даний аналіз свідчить про те, що одним із оптимальних варіантів подальшого розвитку громад із низькими фінансовими показниками є їх приєднання до інших громад та створення більших за площею та кількістю населення ОТГ. Якщо у таких громад на даний момент відсутні перспективи, таке об'єднання дасть можливість оптимізувати територіальну структуру місцевих рад та підвищити інвестиційну привабливість громади (за рахунок наявності більшої території і кількості робочої сили).

Таким чином, ефективне управління фінансами територіальної громади, велика кількість забезпеченого робочими місцями населення дає змогу підвищувати фінансову спроможність громад до самозабезпечення. Подальша реалізація реформи децентралізації та створення більших за площею громад сприятиме динамічному та збалансованому розвитку регіонів та країни в цілому.

Список літератури

1. Бюджети 806 ОТГ. Рейтинг за 9 місяців 2019 року // Децентралізація дає можливості : сайт. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/11877> (дата звернення: 24.04.2020).
2. Вінницька О. А., Чвертко Л. А., Корнієнко Т. О. Міжбюджетні трансферти як інструмент бюджетного регулювання. *Економіка. Фінанси. Право*. 2018. № 10. С. 31–34.
3. Вінницька О. А. Проблеми формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації // *Економіка України в умовах євроінтеграції: виклики та перспективи розвитку* : матеріали I Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Умань, 19 квіт. 2018 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. П. Тичини, Навч.-наук. ін-т економіки та бізнес-освіти. Умань : Візаві, 2018. С. 157–160.
4. Кужелєв М. О., Плахотнюк В. В. Формування місцевих бюджетів в умовах бюджетної децентралізації. *Економічний вісник університету*. 2018. Вип. 36/1. С. 302–312.

УДК 657

Вовк В. В., Корпан А. В., студенти

Науковий керівник: Клепанчук О. Ю., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД КРАЇН ЄС

Економічний розвиток світу та окремих країн залежить від низки факторів, серед яких одне з основних займає фіскальна політика. Актуальність цієї теми полягає в тому, що сучасна економічна ситуація обумовлює необхідність підвищення ефективності управління державними фінансами в Україні. Одним з основних засобів здійснення такого управління виступає податкова система, яка за часи незалежності нашої країни зазнала значних реформувальних змін.

Метою даної роботи є визначення сучасного стану та можливостей, а також перспектив реалізації фіскальної реформи в нашій державі. Протягом дослідження передбачено аналіз статистичних даних доходів державного бюджету України та проблем, які існують.

За основу взято досвід інших розвинених країн, дані з сайту Міністерства фінансів України та електронних наукових фахових видань з даної тематики.

Аналізуючи доходи державного бюджету України за податковими надходженнями в період 2019 року, бачимо, що вони значно зросли в порівнянні з попередніми роками. До прикладу, в 2019 році податкові надходження становили 799776,0 млн грн (рис. 2), тоді як в 2015 році ця цифра складала 409417,5 млн грн (рис. 1).

Реформа оподаткування в Україні здійснюється щороку з метою вдосконалення наявної системи. З цією метою в 2020 році Верховна Рада

України внесла зміни до фіскального законодавства (щодо адміністрування податків, імплементації Плану дій BEPS, ПДФО, податку на прибуток, ренти тощо) [1,2].

Вдосконалення системи оподаткування має на меті дотримання таких вимог: майбутнім напрямом розробки повинні стати прями податки, в яких основним об'єктом оподаткування є майно, капітал, земля, дохід юридичної та фізичної особи; непряме оподаткування застосовувати тільки в акцизних зборах; проведення обґрунтованого перерозподілу податкових ставок; систематизація та стаке прогнозування податкової системи; розподіл податків відповідно до бюджетів різних рівнів; створення простої та зрозумілої системи нарахування податків; зменшення кількості податкових пільг і надання їх лишень у випадку використання на визначені державою цілі [3].

Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2015 р.
(млн. грн.)

на 31.12.2015 (за 2015 р.)	Код бюджетної класифікації	Доходи	
Усього		534694,8	100.00%
Податкові надходження	10000000	409417,5	76.57%
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	11000000	79838,3	14.93%
Податок на доходи фізичних осіб	11010000	45062,0	8.43%
Податок на прибуток підприємств	11020000	34776,3	6.50%
Рентная плата та плата за використання інших природних ресурсів	13000000	39803,8	7.44%
Внутрішні податки на товари та послуги	14000000	241563,0	45.18%
Податок на додану вартість	14010000	178452,4	33.37%
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	14020000	38783,8	7.25%
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	14030000	24326,8	4.55%
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	14060000	39688,0	7.42%
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	14070000	138764,3	25.95%
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	15000000	40300,8	7.54%
Збори на паливно-енергетичні ресурси	17000000	7245,4	1.36%
Інші податки та збори	19000000	666,2	0.12%

Рисунок 1 – Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2015 році [1]

У процесі реформування податкової політики головною метою повинно стати акцентування не суто на досягненні державних цілей, але й підвищення рівня зростання економіки.

Маханізм реалізації даного завдання може втілюватися в послабленні податкового тягаря економіки частки податків у ВВП. Це спричинить активізації діяльності підприємств і, як наслідок, збільшення податкових надходжень у державний бюджет.

Такий спосіб як скорочення пільг спричинить зменшення ухилення від податків та розширення податкової бази. Авжеж, в певних випадках пільги позитивно впливатимуть на ситуацію, та потрібно враховувати їх кількість і необхідність.

Спираючись на досвід багатьох розвинених країн, можна сказати, що стабільність та урівноваженість податкової системи дають значно кращий результат, ніж надання податкових пільг.

Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2019 р.
(млн. грн.)

на 31.12.2019 (за 2019 р.)	Код бюджетної класифікації	Доходи	
Усього		998278,9	100.00%
Податкові надходження	10000000	799776,0	80.12%
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	11000000	217040,4	21.74%
Податок на доходи фізичних осіб	11010000	109954,0	11.01%
Податок на прибуток підприємств	11020000	107086,3	10.73%
Рентная плата та плата за використання інших природних ресурсів	13000000	46746,9	4.68%
Внутрішні податки на товари та послуги	14000000	502048,1	50.29%
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	14020000	69897,1	7.00%
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	14030000	53460,8	5.36%
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	14060000	88929,8	8.91%
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	14070000	289760,4	29.03%
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	15000000	30086,0	3.01%
Ввізне мито	15010000	29855,4	2.99%
Вивізне мито	15020000	230,6	0.02%
Збори на паливно-енергетичні ресурси	17000000	-0,3	0.00%
Інші податки та збори	19000000	3855,0	0.39%

Рисунок 2– Доходи державного бюджету України за статтями доходів в 2019 році [2]

Говорячи про системи оподаткування інших держав, можна звернутися до нашого близького сусіда Польщі. В її законодавстві оподаткування проводиться незалежно від джерела надходження коштів та активів. Особи, які здійснюють підприємницьку діяльність отримують право обирати фіксований податок, що становить 19%. Згідно з Законом «Про податки з фізичних осіб» понад 100 видів діяльності можуть бути звільнені від податку на доходи. В 2009 році в Польщі було введено два види податку з фізичних осіб. Тобто особа, в якій дохід за рік становив до 30545\$ сплачує податок у розмірі 18%, все, що вище – за ставкою 32% [4].

Згідно даного дослідження можна зробити висновок: з метою забезпечення сталого соціально-економічного розвитку України, влада повинна продовжувати реалізовувати заходи щодо впровадження фінансової реформи, у тому числі співпрацювати з МВФ та іншими вітчизняними і закордонними фінансовими організаціями та інститутами ЄС. Важливими складовими в цьому процесі є дотримання принципів та цілей фіскальної політики в Україні, а також запозичення досвіду сусідніх країн, в яких система оподаткування зазнала реформаційних змін і, як наслідок, сприяла підвищенню економічного розвитку.

Список літератури

1. Доходи держбюджету України 2015 // Мінфін : сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2015/> (дата звернення: 15.04.2020).
2. Доходи держбюджету України 2019 // Мінфін : сайт. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/2019/> (дата звернення: 15.04.2020).

3. Тимошенко А. О. Стратегічні напрями реформування фіскальної політики України. *Modern Economics*. 2017. № 6. С. 195–209. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/6-2017/UKR/tymoshenko.pdf> (дата звернення: 15.04.2020).

4. Фіскальна політика держави та механізм її реалізації в перехідній економіці // Буковинська бібліотека : сайт. URL: <https://buklib.net/books/33915/> (дата звернення: 15.04.2020).

УДК 336.201.3

Водолазська Н. В., викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПОДАТКОВІ КАНІКУЛИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСЛАБЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО ТИСКУ ПІД ЧАС КАРАНТИНУ

Світові ринки накрила чергова криза, поштовхом до якої стала епідемія коронавірусу COVID-19. Україна не виключення, взв'язку з цим 18 березня 2020 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню корона вірусної хвороби (COVID-19)» (№3220) [1].

За останнє десятиліття Україна переживає вже третій великий спад в економіці. Результатом попередніх стали: занепад в більшості галузей, девальвація національної валюти, зростання цін і збільшення безробіття.

Всі країни рятують локальні економіки і підтримують збереження робочих місць. Антикризові заходи у світовій практиці наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Антикризові заходи у світовій практиці

Країна	Антикризові заходи
США	Зменшення до 0% податки з заробітної плати (внески на соціальне страхування і медицину, по 6,2%+1,45% з працівників і стількиж з роботодавців, вцілому 15,3%).
Данія	Відстрочення сплати ПДВ.
Австралія	Запровадження податкових пільг для інвестицій, підтримки малого і середнього бізнесу і пільг для пенсіонерів.
Китай	Введення податкових послаблень для транспортних і туристичних компаній, сферу доставки звільнили від сплати ПДВ.
Великобританія	Запровадження податкових пільг у вигляді звільнення бізнесу від муніципального податку, зниження ПДВ. Надання дешевих кредитів для малого бізнесу.
Італія	Введення податкових пільг для бізнесу у вигляді відстрочки деяких податкових термінів, включаючи ПДВ.

В Україні згідно із Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)» №3220 запроваджено «податкові канікули» для фізичних та юридичних осіб. Фізичним особам-підприємцям під час карантину надано такі переваги:

1. Заборона податкових документальних та фактичних перевірок на період з 18 березня по 31 травня 2020 р. Виключенням є документальні позапланові перевірки щодо бюджетного відшкодування з ПДВ (для юридичних осіб). Також варто зауважити, що на камеральні перевірки мораторій не встановлено.

2. Відстрочення податкових зобов'язань за річною декларацією про майновий стан і доходи за 2019 рік до 1 жовтня 2020 року для фізичних осіб-підприємців суми податкового зобов'язання, які були подані в річній декларації про майновий стан і доходи за 2019 рік.

3. Звільнення від сплати податку на землю. Плата за землю не нараховується і не сплачується за період з 1 березня по 30 квітня 2020 р. за земельні ділянки, що перебувають у власності або користуванні, у тому числі на умовах оренди, фізичних або юридичних осіб, та використовуються ними в господарській діяльності.

4. Тимчасово звільнили від нарахування, обчислення та сплати ЄСВ на періоди з 1 по 31 березня та з 1 квітня по 30 квітня 2020 р. такі категорії платників:

- фізичні особи-підприємці, в тому числі ті, які знаходяться на спрощеній системі оподаткування;
- особи, які провадять незалежну професійну діяльність;
- члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах.

5. На період карантину відтерміновано обов'язкове введення РРО до 1 квітня 2021 р. Також усі строки обов'язкового застосування РРО для різних категорій суб'єктів господарювання змістилися на 3 місяці.

В Україні наразі відсутні нарахування штрафів і пені за порушення податкового законодавства, вчинені протягом періоду з 1 березня по 31 травня 2020 року [1].

Таким чином, внесені під час карантину до законодавчих актів зміни надають «номінальні» регламентовані «податкові канікули» для діяльності бізнесу, однак, у порівнянні з іншими країнами є досить обмеженими та малоефективними щодо підтримки суб'єктів господарювання.

Список літератури

1. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України від 17.03.2020 № 533-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/533-20> (дата звернення: 11.04.2020).

УДК 657

Войтещик Е. А., студентка

Научный руководитель: Купрейчик Д. В., старший преподаватель

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ДИНАМИКА СРЕДНЕЙ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Заработная плата является для большей части населения страны основным источником доходов. Ее размер определяет уровень и качество жизни, покупательскую способность, возможность своевременно оплачивать обязательные платежи, пользоваться различными платными услугами. Исходя из заработной платы рассчитывают среднюю заработную плату, являющейся макроэкономическим показателем, свидетельствующий о возрастании (уменьшении) доходов населения. Чтоб адекватно оценивать среднюю зарплату в стране, регионе или отрасли, нужно понимать, как и по каким данным ее считают.

Средний заработок – это средняя сумма оплаты труда работника за определенный период времени, используемая при расчетах оплачиваемых отпусков, пособий а также иных возмещений в случаях предусмотренных законодательством[1].

Средняя заработная плата в Республике Беларусь рассчитывается как средняя арифметическая всех начисленных зарплат по Республике:

$$\text{СрЗП} = \frac{\text{Заработная плата работающего населения}}{\text{Общее количество всех работающих}} \quad (1)$$

Также средняя заработная плата может быть представлена формулой с использованием ФЗП – фонда заработной платы:

$$\text{СрЗП} = \frac{\text{Сумма начисленного ФЗП работников организации}}{\text{Среднесписочная численность работников организации}} \quad (2)$$

Национальный статистический комитет представляет сумму среднего заработка из которого не вычтен подоходный налог и другие издержки в различные фонды. Поэтому имеется значительное расхождение в официальной сумме средней заработной платы, которая представлена большей суммой, чем получает на руки основная масса трудящихся.

Расчёт средней заработной платы помогает понять сложившуюся социально-экономическую ситуацию в стране и даёт возможность более точно спрогнозировать развитие на ближайшее будущее. Также от изменения средней зарплаты зависят размеры пенсий и пособий (по уходу за ребёнком, по временной нетрудоспособности).

Средняя заработная плата определяется в соответствии с постановлением Министерства труда Республики Беларусь инструкцией № 47

«Об утверждении Инструкции о порядке исчисления среднего заработка» от 10 апреля 2000 г. с изменениями и дополнениями.

Сумма начисленной заработной платы обновляется каждый месяц, расчеты идут как по стране, так и по каждой области и отраслям. Так исходя из статистических данных Белстата можно увидеть на рисунке 1 рост и падение средней заработной платы за текущие данные каждого месяца с 2018 по 2020 год.

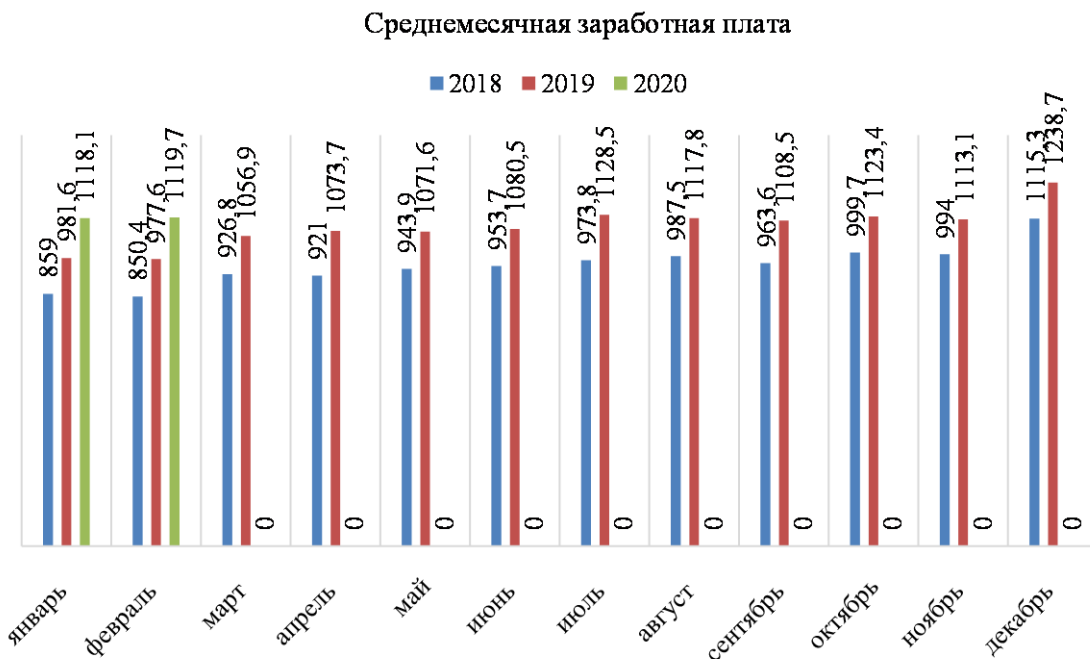

Рисунок 1 – Номинальная начисленная средняя заработная плата за 2018–2020 гг.

Таким образом данный график свидетельствует о росте среднего заработка каждого последующего месяца в Республике Беларусь, однако имеются значительные спады. Например в декабре 2019 года сумма среднего заработка составляла 1238,7 рубля, а в начале 2020 года 1118,1 рубля, снизившись на 120,6 рубля.

Это связано с изменением с Указом Президента Республики Беларусь № 27 «Об оплате труда работников бюджетных организаций», система начисления зарплат бюджетников была изменена. Несмотря на то, что один из пунктов указа содержал требование о том, что размер заработной платы не должен уменьшаться, в ряде случаев произошло ее реальное снижение.

Основными факторами, влияющими на динамику заработной платы, выступают:

- производительность труда;
- повышение технического уровня производства за счет внедрения прогрессивного оборудования, механизации и автоматизации производственного процесса, модернизации оборудования и оснастки;

- обеспечение потребности в кадрах необходимой квалификации, а также рационального соотношения численности производственного, обслуживающего и административно-управленческого персонала;
- экономическая оценка затрат и результатов труда, мотивация и стимулирование продуктивности труда, которые предусматривают удовлетворение личного интереса каждого работника в высокой оплате своего труда;
- достижение правильных соотношений в заработной плате отдельных категорий работников в соответствии с количеством и качеством их труда в пределах утвержденного общего фонда заработной платы [4];
- в населённые пункты и небольших городах по сравнению с мегаполисами уровень оплаты труда может быть меньше в два раза и более.
- отрасль экономики, так как высокооплачиваемыми являются работники, занятые в финансовой сфере и промышленности, а также в IT-индустрии. Самые низкие зарплаты традиционно в сельском хозяйстве и социальной сфере.
- негативное влияние оказывают санкции, наложенные международным сообществом на РФ, поскольку эта страна является главным и стратегическим партнером Беларуси не только в политике, но и в экономике.

Исходя из этих факторов можно сказать, что в РБ прогнозируется дальнейшее увлечение среднего заработка, так как правительство заинтересовано в обеспечении достаточно высокой зарплаты в бюджетной сфере, так как это вложение в человеческий капитал страны, однако требуется устранить ранее накопленный разрыв между заработной платой и темпами роста производительности труда.

Список литературы

1. Средняя зарплата в Беларуси // Myfin.by : сайт. URL: <https://myfin.by/wiki/term/srednyaya-zarplata-v-belarusi/> (дата обращения: 04.04.2020).
2. О начисленной средней заработной плате работников // Национальный статистический комитет Республики Беларусь : сайт. URL: <https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/stoimost-rabochey-sily/operativnye-dannye/o-nachislennoy-sredney-zarabotnoy-plate-rabotnikov/> (дата обращения: 05.04.2020).
3. Трудовой кодекс Республики Беларусь : принят Палатой представителей 8 июня 1999 года : одобрен Советом Республики 30 июня 1999 года : с изм. и доп. по состоянию на 20 мая 2010 года / Нац. центр правовой информации Республики Беларусь. Минск, 2010. 57 с.
4. Большухина И. С. Факторы роста оплаты труда в рыночных условиях хозяйствования. Экономика и эффективность организации производства. 2009. № 11. С. 9–10. URL: http://science-bsea.narod.ru/2009/ekonom_2009_2/bolshuhina_faktor.htm (дата обращения: 05.04.2020).

УДК 657.01

*Волот О. І., к.е.н., доцент**Петрик О. М., магістр**Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна*

ОСНОВНІ ОБ'ЄКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Раціональна організація бухгалтерського обліку має істотне значення для задоволення потреб управлінського персоналу в інформації, яка є підставою для пошуку шляхів підвищення ефективності діяльності суб'єкта господарювання. Працівники бухгалтерії мають необхідність у доступі до систем багатьох напрямів, таких як інформація, техніка, робоче місце, соціальний захист та інше. Тому, керівництво зобов'язане створити всі можливості, з метою забезпеченням своїх працівників найбільш зручними умовами праці. Все це визначає актуальність проведеного дослідження та його загальноекономічне значення.

Як відомо, той хто володіє інформацією – володіє світом, тож метою функціонування будь-якої системи є оволодіння обробленою інформацією, для прийняття рішень, які іноді стають фатальними. Вхідною інформацією в бухгалтерії прийнято вважати первинні документи, які являються підтвердженням господарських подій чи явищ.

Не менш важливою складовою функціонування бухгалтерської служби є дотримання її працівників усіх нормативних та законодавчих актів. Саме вони регулюють правильність та прозорість відбиття господарських операцій, що відбуваються на підприємстві. Недотримання правил, настанов чи рекомендацій може призвести до різних видів відповідальності як в межах підприємства, так і на загальнодержавному рівні. Основне нормативне забезпечення обліку можна розподілити по рівнях важливості, що представлено на рис. 1.

Для забезпечення працівників бухгалтерії технічною складовою процесу, керівництву недостатньо надати обліковцям доступ до комп'ютерів. Сюди відносяться також нові інформаційні технології, оснащені прикладними програмами та інтегрованими пакетами. До бухгалтерської служби відноситься і каса, що повинна бути обладнаною касовим апаратом, а за необхідності, сканером. Оскільки комп'ютерне (автоматичне) ведення обліку допомагає уникнути багатьох помилок (порівнюючи з методом документування меморіальних ордерів або журнально-ордерною формою), пов'язаних з неуважністю бухгалтера, то такий спосіб зараз найбільш простий та розповсюджений.

Підвищення продуктивності праці, зниження витрат енергії та забезпечення найсприятливіших умов праці облікового апарату покладено на організацію ергономіки на підприємстві. Ергономіка – наука, що вивчає поведінку людини або групи людей у процесі праці, рух органів людського тіла в системі «наука – техніка – виробництво» і продуктивність конкретної праці людини.

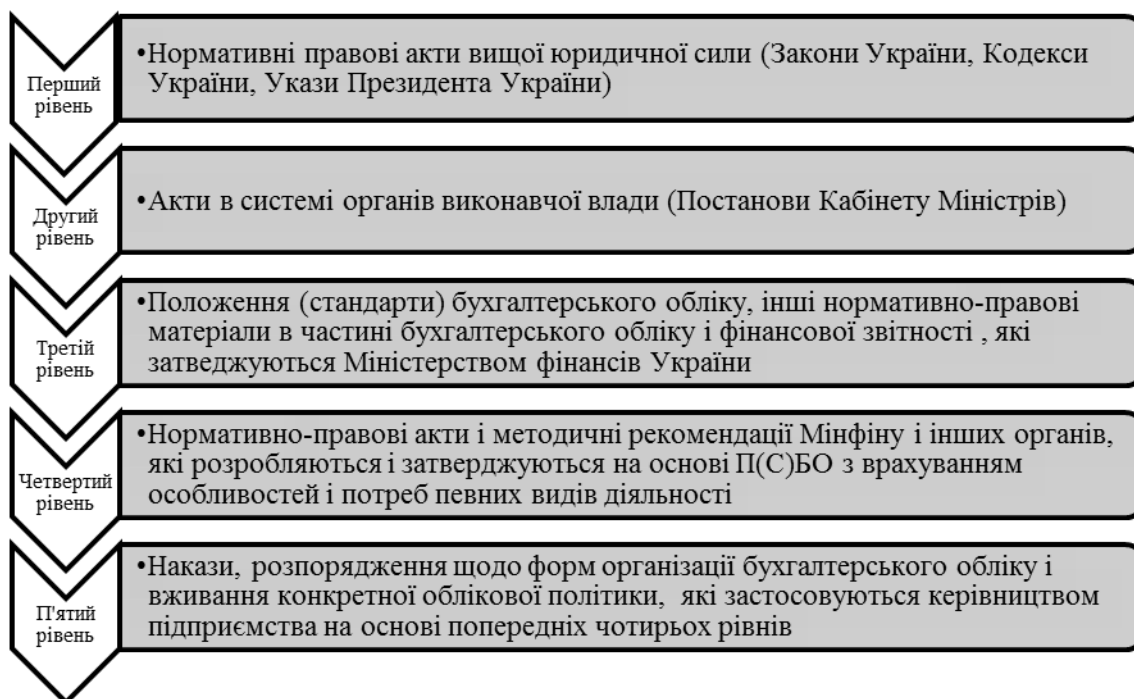

Рисунок 1 – Порядкові рівні пріоритетної важливості нормативно-правового забезпечення обліку [1]

Ергономіка синтезує методологію та результати досліджень медицини, біології, соціології, математики, принципів нормування праці, психології та інших наук, тобто передбачає комплексне врахування всіх факторів праці [2].

Ергономічні дослідження можна відрізнити за такими основними групами:

– психологічно-фізіологічні – вимірювання температури тіла і пульсу, визначення інтенсивності впливу праці на самопочуття робітника.

– санітарно-гігієнічні – вимірювання температури, вологості повітря, шуму та вібрацій робочого приміщення.

– організаційно-економічні – хронометраж та фотографування робочого дня.

Такий підхід допомагає забезпечити найбільш зручні умови праці, цим самим покращувати самопочуття працівника [3]. Ефективність службовця бухгалтерського апарату залежить також від стосунків у колективі. Працівник краще концентрується на поставлених задачах, коли усвідомлює, що він працює в серед колег, які його підтримують та поважають. Важливо знати, що колеги допоможуть порадою у складному питанні. Соціум у команді має побудований на умовах дружби, взаємної допомоги, поваги, турботи про молодих співслужбовців, а моральні норми регулюють відносини між керівником і підлеглими. Крім того, працівник має бути впевнений у соціальному захисті його робочого становища, тобто мати можливість у лікарняних і відпускних, знати, що його не звільнять без істотної причини, тим самим відчувати свою значимість і місце в колективі. Зведені підсумки вищеприписаних факторів забезпечення обліку зображено у табл. 1. Усі вище описані фактори уособлюють найважливіші принципи, що забезпечують максимальну зручність виконання поставлених задач і роботи бухгалтерії в цілому.

Таблиця 1 – Об’єкти забезпечення функціонування бухгалтерського обліку

Об’єкти організації бухгалтерського обліку	Деталізація об’єктів організації бухгалтерського обліку	Приклади
Нормативно-методичне забезпечення	Зовнішні нормативно-методичні документи	Закони України, Постанови Кабінету Міністрів, П(С)БО, Методичні рекомендації
	Внутрішні нормативно-методичні документи	Облікова політика підприємства
Інформаційне забезпечення	Облікові номенклатури	Первинний облік, поточний облік
	Носії облікових номенклатур	Облікові реєстри
	Рух носіїв інформації	Документообіг
	Технологія обробки інформації	Автоматизована, журнально-ордерна, меморіально-ордерна форми
Технічне забезпечення	Робоче місце та оргтехніка	Стіл з комп’ютером, принтер
	Обчислювальна техніка	Касові апарати, сканери, калькулятор
	Програмне забезпечення	1С, МеДок, Деловод, iFin, Bookkeeper, IT-enterprise та ін.
Ергономічне забезпечення	Дотримання вимог ергономіки	Зручне робоче місце, впорядкована розстановка засобів праці, належна температура та вологість повітря, план, порядок та тривалість виду робіт
Кадрове забезпечення (праця виконавців)	Організаційні регламенти	Трудовий договір, Посадова інструкція
	Наукова організація праці	Підвищення кваліфікації працівника
	Нормування праці та визначення чисельності обліковців	Аналіз та дослідження оптимальної чисельності обліковців
Соціальне забезпечення	Створення сприятливого соціального і психологічного мікроклімату у колективі	Приємний соціум у колективі, гідні умови праці, щорічні відпустки, піклування про працівника

Дотримання інформаційних, нормативних, технічних, ергономічних і соціальних правил забезпечення облікового апарату надає можливість підприємству здійснювати його найбільш ефективну діяльність.

Список літератури

1. Романькова О. М., Сидоренко І. В. Організація обліку : посібник для студентів спеціальності 7.03050901 і 8.03050901 «Облік і аудит» усіх форм навчання. Краматорськ : ДДМА, 2016. 116 с.
2. Чепан М.-Л. А. Ергономіка // Енциклопедія сучасної України. Т. 9: Е–Ж / Ін-т енцикл. досліджень Нац. акад. наук України. Київ, 2009. 234 с.
3. Липчанський В. О., Тушевська Т. В. Ергономіка : методичні рекомендації до вивчення курсу для студентів денної та заочної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», галузі знань: 0305 «Економіка і підприємництво», напрямку підготовки 6.030505 «Управління персоналом та економіка праці». Кіровоград : КНТУ, 2015. 64 с.

УДК 657.6

*Волошина В. В., студентка**Науковий керівник: Бudyко О. В., д.е.н., доцент, професор кафедри фінансів та обліку**Дніпровський державний технічний університет, м. Кам'янське, Україна*

ВИМОГИ ДО АУДИТОРА В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ НЕФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Практика соціальної відповідальності та забезпечення прозорості діяльності підприємств обумовили необхідність складання крім фінансової, також і нефінансової звітності. Достовірність фінансової звітності підтверджується у порядку відповідно до норм Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1]. Аудит нефінансової звітності, яка відображає показники корпоративної соціальної відповідальності, на сьогодні здійснюється на добровільних засадах. Відсутність нормативної бази на рівні держави вказує на необхідність використання міжнародного досвіду у сфері соціального аудиту.

Вагомий внесок у дослідження організації і методики аудиту фінансової звітності зробили вітчизняні та зарубіжні вчені: Р. Адамс, Е.А. Аренс, М.Т. Білуха, Г.М. Давидов, Н.І. Дорош, Дж. К. Лоббек, О.А. Петрик, Дж. Робертсон, В.С Рудницький, Б.Ф. Усач та ін.

Водночас питання проведення аудиту діяльності підприємства та, зокрема, кваліфікаційних вимог до аудитора в умовах становлення та розвитку нефінансової звітності залишаються актуальними та такими, що потребують дослідження.

На сьогодні перші кроки у напрямі розвитку нефінансового аудиту здійснюються Національним банком України, який визначає нефінансовий аудит як оцінку корпоративного управління, процедур і процесів, усіх політик банку [2]. Підприємства ж мають самостійно проявити ініціативу, щоб бути впевненими у звітній нефінансовій інформації, яку вони отримали. Цінність такої інформації зростатиме і для зовнішніх зацікавлених осіб. За цих умов з метою об'єктивної оцінки нефінансової звітності суб'єкти господарювання мають обирати кваліфікований персонал, який відповідає високим вимогам.

Аудитор – фізична особа, яка підтвердила кваліфікаційну придатність до провадження аудиторської діяльності, має відповідний практичний досвід та включена до Реєстру аудиторів та суб'єктів аудиторської діяльності. Вимоги до аудитора, який здійснює аудит фінансової звітності встановлені Законом України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [1].

Аудитором може бути визнана фізична особа, яка:

- має вищу освіту;
- підтвердила високий рівень теоретичних знань та професійну компетентність шляхом успішного складання відповідних іспитів;
- пройшла практичну підготовку із провадження аудиторської діяльності.

Теоретичні знання підтверджуються за такими напрямками:

- стандарти професійної етики та професійна незалежність;
- міжнародні стандарти аудиту; законодавчі засади аудиторської діяльності та методика проведення аудиту (професійні навички);
- управління ризиками та внутрішній контроль;
- фінансовий аналіз;
- управлінський облік;
- міжнародні стандарти фінансової звітності; теорія бухгалтерського обліку та законодавчі засади ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності;
- податкове законодавство та законодавство про єдиний соціальний внесок;
- господарське, цивільне та трудове законодавство;
- корпоративне законодавство та законодавство про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом;
- інформаційні технології та комп'ютерні системи;
- фінанси підприємств;
- економіка підприємства та статистика [1].

Професійна компетентність підтверджується шляхом складання кваліфікаційного іспиту, який має засвідчити здатність особи застосовувати теоретичні знання на практиці.

Ці ж вимоги можуть пред'являтися і до аудитора, який здійснює перевірку нефінансової звітності. Водночас теоретичні знання аудитор повинен мати також і у сфері, яка торкається проведення соціального аудиту.

Оскільки соціальний аудит пов'язаний з дослідженням соціальної сфери компанії, узгодженості основних напрямів її розвитку з цілями, напрямками діяльності та стратегією соціальної відповідальності компанії, відповідно аудитор повинен планувати свою роботу таким чином, щоб досягти головної цілі – надати незалежний звіт аудитора про корпоративну соціальну відповідальність замовника.

До переліку робіт, які має виконати аудитор слід віднести такі (за етапами):

1) організація соціального аудиту – вибір ключових показників для соціального обліку; визначення доцільності використання в соціальному обліку існуючої фінансової інформації; визначення обсягу додаткових даних, які повинні фіксуватися, порядку і терміну їх збору; визначення зовнішніх джерел інформації, що повинна акумулюватися; підготовка та використання рахунків для ведення соціального обліку;

2) підготовчий етап – досягнення розуміння основних принципів соціального аудиту керівництвом компанії; формування переліку основних цінностей компанії; складання переліку соціальних завдань компанії, напрямків, у яких вона працює або програм, які реалізовує; складання переліку реальних заходів по реалізації поточних проектів; формування бюджету соціального аудиту та визначення його ціни;

3) визначення меж аудиту і виявлення зацікавлених сторін – визначення мети, завдань, ключових питань, а також заходів для організації проведення соціального аудиту; визначення ключових зацікавлених сторін для

консультацій (як правило, акціонери, уряд, місцева влада і громадянське суспільство); досягнення консенсусу аудитора та керівництва щодо меж аудиту; ідентифікація зацікавлених сторін та укладення договору про проведення соціального аудиту;

4) проведення соціального аудиту – формування плану та програми соціального аудиту; представлення даних накопичених на «соціальних» рахунках аудитору; перевірка аудитором поданих даних, їх оцінка, інтерпретація і подання коментарів щодо якості соціального обліку та звітності; збір аудитором інформації від зацікавлених сторін; формування аудиторського висновку у формі звіту соціального аудитора; поширення звіту аудитора у колі менеджерів, акціонерів та інших зацікавлених сторін; поширення звіту аудитора серед широкої громадськості;

5) здійснення зворотного зв'язку – здійснення зворотного зв'язку, що полягає у більш точному коригуванні окремих заходів соціальної політики, їх реалізація на практиці; перегляд ставлення громадянського суспільства до компанії; узгодження соціальних цілей компанії і виявлених прогалин.; консультації із зацікавленими сторонами, включаючи уряд, місцеву владу та громадянські організації, що дасть змогу уточнити їх можливі ролі у реалізації рекомендацій аудитора [2, с.608].

Вказані етапи дуже яскраво характеризують перелік тих компетентностей, якими має володіти аудитор при здійсненні соціального аудиту, у межах якого знаходиться перевірка нефінансової звітності.

Отже, аудитор у сфері соціального аудиту – це професіонал, який повинен володіти багатьма професійними навичками, зокрема такими:

- відмінні теоретичні знання; ідеальне знання нормативно-правової бази; вміння складати фінансову документацію;
- вміння виявляти порушення і помилки (при цьому потрібно розрізняти, коли це було зроблено навмисно);
- вміння швидко зрозуміти суть діяльності компанії, що перевіряється;
- вміння працювати у всіх програмах, необхідних для проведення повної аудиторської перевірки.

Професійні компетентності аудитора мають також бути нерозривними з особистими якостями, до яких слід віднести: уважність, відповідальність, принциповість, аналітичний склад розуму, креативне мислення, емоційна стійкість.

Список літератури

1. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19> (дата звернення: 12.04.2020).

2. Нацбанк запустить нефінансовий аудит банків // Мінфін : сайт. 15.01.2020. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2020/01/15/40421820/> (дата звернення: 12.04.2020).

3. Саченко С. І., Бабій Л. А. Планування соціального аудиту. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2016. Вип. 13. С. 607–611.

УДК 657.6

*Гинетова В. И., студентка**Научный руководитель: Лемеш В. Н., к.э.н., доцент**Белорусский государственный экономический университет,**г. Минск, Республика Беларусь*

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Переход к рыночным отношениям в экономике и научно-технический прогресс значительно ускорили темпы внедрения во все сферы социально-экономической жизни общества последних достижений в области информатизации. Распространение ИТ-технологий в экономике и, в частности в бухгалтерском учете, вызвало масштабные изменения в структуре управления организацией. Если несколько лет назад считалось, что только руководитель должен владеть достаточной информацией для того, чтобы контролировать всю работу в компании, то на сегодняшний день каждый работник имеет свои специфические, доступные лишь ему функции и знания. Кроме того, использование информационных систем существенно меняет содержание и организацию работы учетного персонала. Применение компьютерных технологий повышает качество обработки данных, так как уменьшается количество ручных операций по проверке первичных документов, систематизации учетных показателей, заполнению регистров и отчетных форм.

По мере развития технологий и устранения барьеров для выхода на рынок, организации из различных секторов экономики начинают применять в своей работе инновационные подходы, основанные на новых технологиях. При этом руководители организаций осознают, что новые технологии приводят к возникновению новых рисков. Ожидается, что службы внутреннего аудита будут проявлять инициативность, внося свой вклад в формирование ответственного отношения к разработке инновационных решений. Из-за технологий, которые предстоит освоить внутренним аудиторам, из-за рисков, с которыми им придется работать, и из-за частых технологических изменений, которые необходимо будет учитывать в работе, применяемые сегодня инструменты уже начинают терять свою актуальность [1].

Поэтому, в условиях стремительных инноваций и цифровизации экономики некоторые аудиторские организации уже начали внедрять в свою деятельность новейшие технологии, в частности искусственный интеллект (ИИ), который способен обрабатывать огромные объемы информации и выявлять в них основные тренды и аномалии.

С помощью инструментов передовой аналитики на базе ИИ аудиторы лучше понимают тонкости бизнеса, эффективнее выявляют риски и задают правильные вопросы по итогам аудита, чтобы критически оценить полученные результаты с должной степенью профессионализма.

Одна из областей деятельности, где использование информационных технологий дает преимущество аудиторским организациям – это проверка

документов. Данный процесс всегда ассоциируется с ручным трудом и занимает большую часть времени аудиторской проверки.

Однако на сегодняшний день большинство современных организаций уже перешли от традиционного бумажного документооборота к безбумажным технологиям, что не только помогло им увеличить скорость их бизнес-процессов, но и сделало возможным применение технологий искусственного интеллекта для минимизации рутинных операций в обработке электронных документов. ИИ способен проанализировать весь объем документации за несколько минут, при этом автоматически отбирать в отдельную папку документы, содержащие, например, оговорку о скользящих ценах и смотреть, насколько сильно их количество отличается от стандартов, принятых для такой выборки документов[2].

Таким образом, искусственный интеллект обнаруживает необычные платежи и другую деятельность, которые ранее не попали бы на радары с традиционными подходами к тестированию. Аудиторы полагаются на профессиональное суждение и случайную выборку, а это может быть либо очень затратным по времени, либо чревато пропусками, ИИ же быстро обрабатывает всю информацию и выявляет риски, которые ранее нельзя было обнаружить, а также выявляет наиболее современную и эффективную модель для защиты от их негативного воздействия.

Кроме того, технологии искусственного интеллекта могут постоянно обучаться и адаптироваться к новой информации, так как они основаны на использовании систем машинного обучения. Машинное обучение – это способ выявления скрытых закономерностей принятия тех или иных решений на основе массива накопленных данных[3]. По мере того как через эти системы проходит и обрабатывается все больше данных, ИИ анализирует их и находит корреляции, основываясь на сотнях различных переменных.

Подводя итог, необходимо отметить, что использование информационных технологий повышает как эффективность самих аудиторских организаций, так и удовлетворенность клиентов их услугами. Искусственный интеллект поможет автоматизировать и многократно ускорить выполнение масштабных и сложных задач, однако не сможет полностью заменить опыт и профессиональное суждение аудиторов, так как невозможно осознать всех тонкостей отношений между аудиторской компанией и ее клиентами.

Список литературы

1. Движение со скоростью инноваций. Основные инструменты и компетенции в сфере внутреннего аудита на базе технологий // PWS Россия : сайт. URL: <https://www.pwc.ru/ru/publications/assets/state-internal-audit-russian.pdf> (дата обращения: 12.04.2020).
2. Сможет ли искусственный интеллект заменить аудитора? // Люди дела : сайт. URL: <http://audit.ludidela.ru/articles/1084830> (дата обращения: 12.04.2020).
3. Перспективы использования технологий искусственного интеллекта в системах автоматизации документооборота // ItWeek : сайт. 19.01.2018. URL: www.itweek.ru/ecm/article/detail.php?ID=199260 (дата обращения: 12.04.2020).

УДК 657.631.6(476)

*Гончаревич А. А., Масловская Т. Г., студенти**Научный руководитель: Лемеш В. Н., к.э.н., доцент**Белорусский государственный экономический университет,**г. Минск, Республика Беларусь*

КАЧЕСТВО ПРОВЕРКИ АУДИТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В Республике Беларусь регулирование аудиторской деятельности осуществляется в соответствии с Законом Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» [1].

Согласно ему, под контролем качества работы аудиторской организации, аудитора – индивидуального предпринимателя (далее – аудитора-ИП), аудитора понимается система организационных мер, методик и процедур по проверке соблюдения аудиторской организацией, аудитором-ИП, аудитором правил аудиторской деятельности, а также обоснованности сформированных ими выводов и выраженного в установленной форме аудиторского мнения.

Тему качества проверки аудита рассматривали многие авторы: С. Л. Коротаева, Ю.А. Новикова, Д. А. Гавриленко, Е. Ю. Морозова, Д. А. Панков, В. В. Мякинская, В. Н. Лемеш [4–7] и др.

Оценка качества работы аудиторских организаций, аудиторов ИП, аудиторов включает внутреннюю оценку качества работы аудиторов и внешнюю оценку качества работы аудиторских организаций, аудиторов – индивидуальных предпринимателей.

Принципы осуществления и требования к организации внутренней оценки качества работы аудиторов устанавливаются международными стандартами аудиторской деятельности и национальными правилами аудиторской деятельности.

В ходе анализа качества проверки белорусского аудита были выявлены следующие проблемы:

1) аудиторские компании имеют некоторые ограничения в своей деятельности. Это характеризуется финансовой неустойчивостью, зависимостью от их заказчиков, недостаточным уровнем квалификации специалистов в сфере аудита, недостатком практики международного аудита и объема аудиторских процедур, нехватка времени для выполнения этих процедур, что приводит к снижению качества аудита;

2) не принятие аудиторских заключений национальных организаций за пределами Республики Беларусь [3, 7];

3) несовершенство системы государственного и общественного регулирования аудиторской деятельности. Отсутствует единообразный подход к оценке предложений аудиторов заказчиками, оценке существенных условий договора и необходимой для этого информации;

4) После принятия Закона «Об аудиторской деятельности» в республике число аттестованных аудиторов снижается. На 1 января 2020г. В стране насчитывалось 1394 аудитора, имеющих квалификационный аттестат аудитора, 273 аудитора ИП [6, с. 26].

Для решения данных проблем необходимо внедрить:

- 1) повышение общественного доверия к внешнему аудиту;
- 2) внедрить комплексную программу повышения квалификации для всех участников и заинтересованных лиц, внести изменения в программу переподготовки аудиторов в части обучения их новым технологиям, системе повышения качества и автоматизации аудита;
- 3) доступности финансовой отчетности инвесторам и общественности;
- 4) современное законодательство в области бухгалтерского учета и аудита, соответствующее передовой международной практике;

В международной практике повышения контроля качества аудита существует такой метод, как «проверка равным», представляющий собой изучение на предмет соответствия системе контроля качества одной аудиторской компании другой. Применение такого метода позволяет выяснить, насколько придерживается проверяемая аудиторская компания утвержденных процедур контроля качества в своей практической деятельности.

Утверждена Инструкция о принципах осуществления Аудиторской палатой внешней оценки качества работы аудиторских организаций, аудиторов, осуществляющих деятельность в качестве индивидуальных предпринимателей [8]. Вследствие чего были выделены три критерия оценки нарушений:

- существенность;
- систематичность;
- возможность устранения.

Аудиторская палата будет осуществлять внешнюю оценку качества работы аудиторских организаций, аудиторов – ИП в отношении договоров на оказание аудиторских услуг, которые были завершены после 1 января 2020 года, за исключением случаев, когда договоров на оказание аудиторских услуг, заключённым и фактически начатым до 1 января 2020 года [6].

Таким образом, были выявлены проблемы качества проведения аудита в Республике Беларусь и пути их решения. Для положительной динамики развития белорусского аудита необходимо совершенствовать технологии проведения аудита, развивать национальный аудит, который не будет уступать международным стандартам проведения аудита. Высококачественный аудит – одна из главных опор современной финансовой системы. Поэтому вопрос о качестве проведения аудиторской проверки является на сегодняшний день достаточно актуальным.

Список литературы

1. Об аудиторской деятельности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 56-3. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11300056> (дата обращения: 10.03.2020).
2. Качество работы аудиторов оценит Аудиторская палата // Бухгалтерский портал : сайт. 27.12.2019. URL: <http://www.gb.by/novosti/bukhuchet/kachestvo-raboty-auditorov-otsenit-audit> (дата обращения: 18.03.2020).
3. Концепция развития аудита в Республике Беларусь // Экономическая газета : сайт. 02.04.2010. URL: <https://neg.by/novosti/otkrytj/koncepciya-razvitiya-audita--v-respublike-belarus-12911> (дата обращения: 12.03.2020).

4. Лемеш В. Н., Аликулова Л. Б. Контроль качества аудита в Беларуси // Экономический рост Республики Беларусь: глобализация, инновационность, устойчивость : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Минск, 16 мая 2019). Минск : БГЭУ, 2019. С. 215–216.

5. Лемеш В. Н. Аудит : пособие. 4-е изд., перераб. и доп. Минск : Амалфея, 2020. 292 с.

6. Лемеш В. Н. Контроль и аудит : учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. Минск : Амалфея, 2020. 340 с.

7. Лемеш В. Н. Оценка качества работы аудиторов в Республике Беларусь // Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Тернопіль, 27 груд. 2019 р.). Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 274 с.

8. Об оценке качества работы аудиторских организаций, аудиторов, осуществляющих деятельность в качестве индивидуальных предпринимателей, аудиторов : Постановление М-ва финансов Республики Беларусь от 18.10.2019 № 59. URL: http://pravo.by/upload/docs/op/W21934905_1577221200.pdf (дата обращения: 17.03.2020).

УДК 658.5

Гончаренко А. С., аспірант

Науковий керівник: Журавльова І. В., д.е.н., професор

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, м. Харків, Україна

ЕКОНОМІЧНИЙ ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «КАПІТАЛ ПІДПРИЄМСТВА»

Капітал є одним із найважливіших понять функціонування та розвитку економічної системи. Капітал посідає головне місце в системі розподілу і перерозподілу, а також споживання матеріальних благ, тому що саме йому належить ця функція. Упродовж багатьох століть науковці трактують поняття «капітал» як складну, неоднозначну категорію, але разом з тим тема капіталу та його структури залишилась актуальною в процесі активного розвитку економіки. Для уточнення змісту поняття «капітал підприємства» пропонується використання методу морфологічного аналізу [1].

Для цього на основі аналізу літературних джерел, де подані визначення змісту досліджуваного поняття, сформуємо варіанти істотних ознак Z_i , що формують їх зміст з точки зору забезпечення протидії розвитку криз (табл. 1).

Відповідно до технології морфологічного аналізу, сформуємо матрицю образів наукових досліджень (X_{ij}) (табл. 2) таким чином: якщо істотна ознака Z_i входить до складу визначення S_j , то $X_{ij} = 1$.

Таблиця 1 – Варіанти істотної ознаки

Z _j	Ключові слова
Z ₁	Фінансові ресурси, пущені в обіг
Z ₂	Засоби, вкладені в суб'єкт господарювання з метою отримання прибутку
Z ₃	Фінансові ресурси, які використовуються на розвиток виробничого процесу
Z ₄	Фінансові кошти підприємства, відображені в пасиві балансу
Z ₅	Постійно відтворювані багатства сільського господарства
Z ₆	Частина запасів продуктів, матеріалів і знарядь, від яких очікують одержувати дохід
Z ₇	Засоби виробництва
Z ₈	Самозростаюча вартість, що включена в безперервний процес кругообігу
Z ₉	Сукупність проміжних продуктів
Z ₁₀	Продукти минулої праці які використовуються в дійсному часі
Z ₁₁	Запас, який знаходиться в постійному русі – в обороті, приносить дохід
Z ₁₂	Запас благ як інвестиційний ресурс
Z ₁₃	Сукупність цінностей для здійснення господарської діяльності
Z ₁₄	Об'єкт регулювання з боку державних установ
Z ₁₅	Кошти для подальшого отримання прибутку
Z ₁₆	Фактор виробництва, що включає статті пасиву балансу

Таблиця 2 – Матриця образів наукових досліджень (морфологічний ящик)

	Z ₁	Z ₂	Z ₃	Z ₄	Z ₅	Z ₆	Z ₇	Z ₈	Z ₉	Z ₁₀	Z ₁₁	Z ₁₂	Z ₁₃	Z ₁₄	Z ₁₅	Z ₁₆
S1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
S2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0
S3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1
S4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
S5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S6	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S7	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1
S8	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
S9	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
S10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
S11	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0
S12	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0
S13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
S14	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
S15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
S16	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1

За даними табл. 2 доцільним уявляється розрахунок міри схожості визначень між собою та міри включення, тобто наявності певних істотних ознак одного визначення в іншому за формулами, поданими в табл. 3.

Таблиця 3 – Формули для визначення міри схожості та міри включення

Показник	Формула розрахунку	Зміст складових формули
Міра схожості ($C(S_{i_1}, S_{i_2})$)	$C(S_{i_1}, S_{i_2}) = \frac{\sum_{j=1}^n x_{i_1j} x_{i_2j}}{\sum_{j=1}^n x_{i_1j} + \sum_{j=1}^n x_{i_2j}}$	де i_1, i_2 – номери двох визначень, що перевіряються на схожість; x_{i_1j} та x_{i_2j} – значення елементів матриці образів наукових досліджень Z_{ij} для двох визначень відповідно;
Міра включення ($W_{i_1 i_2}(S_{i_1}, S_{i_2})$)	$W_{i_1 i_2}(S_{i_1}, S_{i_2}) = \frac{\sum_{j=1}^n x_{i_1j} x_{i_2j}}{\sum_{j=1}^n x_{i_2j}}$	j – номери істотної ознаки).

Результат розрахунку значень матриці міри схожості подано у табл. 4.

Таблиця 4 – Матриця міри схожості визначень

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
S1	1	0	0	0	0	0	0	0	0,17	0	0	0,2	0	0	0	0
S2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,13	0,17	0	0,2	0
S3	0	0	1	0	0	0,2	0	0	0	0,2	0	0	0,17	0	0	0,13
S4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,17
S5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S6	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S7	0	0,13	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0,17	0	0	0
S8	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
S9	0	0	0	0	0,25	0	0	0	1	0	0,2	0	0	0	0	0
S10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
S11	0	0	0	0	0	0	0	0	0,2	0	1	0	0	0	0	0
S12	0,14	0	0	0,17	0	0	0	0	0	0	0,17	1	0	0	0	0
S13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0,17
S14	0	0,17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
S15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
S16	0	0	0	0,17	0	0	0	0	0	0,20	0	0	0,17	0	0	1

Матриця міри включення визначень подана у вигляді табл. 5.

Таблиця 5 – Матриця міри включень визначення

	S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	S10	S11	S12	S13	S14	S15	S16
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
S1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0,25	0	0	0	0
S2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,25	0,5	0	1	0
S3	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0,25	0	0	0,25	0	0	0,25
S4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5
S5	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S6	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
S7	0	0,25	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0,25	0	0	0
S8	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
S9	0	0	0	0	0,33	0	0	0	1	0	0,33	0	0	0	0	0
S10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
S11	0	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0	1	0	0	0	0	0
S12	0,33	0	0	0,25	0	0	0	0	0	0	0,25	1	0	0	0	0
S13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0,5
S14	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0

Продовження таблиці 5

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
S15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
S16	0	0	0	0,25	0	0	0	0	0	0,25	0	0	0,25	0	0	1

Аналіз проведених розрахунків показав, що серед розглянутих найбільш повним та змістовним є визначення Селезньова В. В. (S₃), також варто виділити твердження Н. А. Русак та В. А. Русак, Дж. Кларка, Є. Ф. Брігхема . Отже, можна зробити висновок, що капітал підприємства – це фінансові ресурси, що знаходяться у постійному обороті, відображаються у пасиві балансу та приносять прибуток і використовуються для здійснення господарської діяльності.

Список літератури

1. Сухорукова О. А., Клевцова М. Г. Применение морфологического анализа для развития региональных исследований. *Экономический анализ: теория и практика*. 2007. № 10. С. 11–15.

2. Селезньов В. В. Основи ринкової економіки України : навч. посіб. Київ : А.С.К., 2012. 656 с.

УДК 336

Грицишин О. П., студентка

Науковий керівник: Татарин Н. Б., к.е.н, доцент, доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТОВАРІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Товар – усе, щоможезадовольнити потреби і пропонується ринком з метою привернення уваги, придбання, використання або споживання [1]. Торговельна діяльність в Україні нині є однією з найпоширеніших форм підприємництва. У статутних документах будь-якого підприємства в якості виду підприємницької діяльності найчастіше вказується торгівля.

Вагомий внесок у розвиток теорії, методології та організації обліку товарних операцій в підприємствах роздрібної торгівлі внесли такі вітчизняні вчені, як, зокрема, В.І. Бачинський, О.М. Брадул, В.О. Іваненко [4], Ю.А. Верига, А.С. Ярошенко [5], В.Г. Горелкін, О.В. Фоміна [5], Л.М. Котенко, А.М. Кузьмінський, О.М. Чабанюк [4], Н.М. Ткаченко, Гура Н.О., а також такі представники зарубіжної наукової школи, як, зокрема, Х. Андерсон, С.І. Волков, Д. Колдуелл, Н.С. Макарова, Б. Нідлз, А.Ш. Моргуліс, В.Ф. Палій, В.І. Подольський, Ю.А. Ратміров, Я.В. Соколов.

Облік товарів і тари в торговельних підприємствах України ведеться на рахунку 28 «Товари». На цьому рахунку ведеться облік руху товарно-матеріальних цінностей, придбаних для продажу без переробки, й одержання нового продукту за первісною вартістю, або за цінами реалізації. За дебетом

рахунка відображається збільшення вартості придбаних (отриманих) товарів, за кредитом – зменшення вартості реалізованих (вибулих) товарів.

Під час реалізації товарів за грошові кошти у бухгалтерському обліку підприємства-продавця виникає дохід. При цьому для його визнання мають бути дотримані усі перелічені умови (п. 8 П(С)БО 15):

- покупцю передані ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на товари;
- підприємство не здійснює надалі управління та контроль за реалізованими товарами;
- сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;
- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигод підприємства, а витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно визначені.

При невиконанні хоча б однієї з наведених умов дохід у бухгалтерському обліку не визнається.

Зверніть увагу: відповідно до п.п. 6.1 П(С)БО 15 із сумм доходу виключаються суми непрямих податків (ПДВ, акцизного податку та інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів).

Одночасно з визнанням доходу, отриманого від продажу товару, у бухгалтерському обліку підприємства відображають витрати у сумі, що дорівнює собівартості реалізованих товарів (п. 7 П(С)БО 16).

Як встановлено п. 10 П(С)БО 16, собівартість реалізованих товарів визначають відповідно до П(С)БО 9. Тобто собівартість реалізованих товарів у бухгалтерському обліку формують усі ті витрати, які на етапі їх придбання включалися до складу первісної вартості. Крім того, на величину первісної вартості товарів, а значить, і на собівартість їх реалізації впливають суми уцінки таких товарів.

Під час формування плану рахунків слід пам'ятати про головне завдання – це забезпечення можливості групування та аналізу інформації для потреб управління й контролю. Під час формування плану рахунків враховуються всі потреби ведення обліку: формування фінансової звітності, підготовка управлінської інформації, визначення податків та зборів, визначення інформації для формування системи статистичного обліку тощо. Зокрема, план рахунків є основою для автоматизованої обробки облікової інформації, а тому повинен враховувати потреби та особливості програмного забезпечення підприємства.

Для забезпечення раціональної організації обліку товарів необхідно:

- встановити чітку систему документообігу і суворий порядок оформлення операцій з руху матеріальних цінностей;
- проводити в установленому порядку інвентаризації та вибіркові перевірки наявності товарів і вчасно відображати в бухгалтерському обліку результати цих інвентаризацій та перевірок;
- дотримуватись норм та правил організації зберігання товарно-матеріальних цінностей;
- застосовувати засоби механізації та автоматизації обліково-обчислювальних робіт з використанням програм складського обліку.

Облікова політика підприємства має певну специфіку щодо товарів. Водночас вибір методу оцінки може суттєво впливати на кінцевий фінансовий результат діяльності торговельного підприємства, особливо в умовах інфляційних процесів. Тому вибір підприємством оптимального методу сприятиме збільшенню оборотних коштів, залученню інвестицій, що у підсумку дасть можливість зменшити витрати та покращити фінансові показники діяльності підприємства. У разі здійснення реалізації товарів з використанням банківської платіжної карти має бути оформлено квитанцію платіжного терміналу або сліп (пп. 5 і 6 розд. VII Положення № 705).

При цьому договором може бути передбачено, що для виконання розрахунків за здійснені операції банку-еквайру потрібно передати реєстр платіжних квитанцій, що підтверджують оплату через БПК (або сліпи). До цього часу зазначені документи обліковують на субрахунку «Грошові документи в національній валюті».

Труднощів з податком на прибуток у підприємств-продавців не виникне. Адже в загальному випадку вести окремо податковий облік доходів і витрат не потрібно, а об'єкт обкладення податком на прибуток слід визначати на підставі бухгалтерського фінрезультату. Високодохідники та малодохідники-добровольці коригують цю величину на різниці, встановлені розд. III ПКУ. Проте для операцій з реалізації товарів на території України розрахунок різниць не передбачений. Тому, незалежно від суми річного доходу, підприємства в цьому питанні орієнтуються виключно на дані бухгалтерського обліку.

Удосконалення обліку операцій з продажу товарів сприятимуть більш повному та об'єктивному відображенню торгових операцій у бухгалтерському обліку підприємств роздрібною торгівлі, а саме від цього залежить ефективність та оперативність прийняття рішень щодо стратегії і тактики розвитку підприємства. Належно організований бухгалтерський облік реалізації товарів має важливе значення для підвищення ефективності роботи підприємств, для забезпечення своєчасних і повних розрахунків з бюджетом за податковими зобов'язаннями з податку на додану вартість.

Список літератури

1. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 18.02.2018).
2. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12> (дата звернення: 18.02.2018).
3. Бухгалтерський фінансовий облік / Ф. Ф. Бутинець та ін. Житомир : Рута, 2014. 912 с.
4. Іваненко В. О., Дроздова О. Г. Особливості облікового відображення руху товарів за різними каналами збуту. *Вісник ЖДТУ*. 2013. № 2 (64). С. 56–62.
5. Фоміна О. В. Облік і аудит в управлінні продажами товарів : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.00.09. Київ, 2008. 21 с.

УДК 331.07

*Гурская Н. В., студентка**Научный руководитель: Налецкая Т. Н., к.э.н, доцент**Белорусский государственный экономический университет,**г. Минск, Республика Беларусь*

ПРОБЛЕМА ОТРАЖЕНИЯ ДАННЫХ О ФОНДЕ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В ФОРМАХ СТАТИСТИЧЕСКОЙ ОТЧЁТНОСТИ

Между понятиями «фонд заработной платы» и «фонд оплаты труда» существует ряд различий, которые делают их неравнозначными. Особенно сильно это влияет на заполнение форм статистической отчётности, так как при заполнении показателей о фонде заработной платы следует иметь в виду тот факт, что для целей государственных статистических наблюдений в состав фонда заработной платы включаются следующие выплаты:

- заработная плата за выполненную работу и отработанное время;
- стимулирующие выплаты;
- компенсирующие выплаты;
- оплата за неотработанное время;
- другие выплаты, включаемые в состав фонда заработной платы.

1) Заработная плата за выполненную работу и отработанное время включает следующие выплаты: заработная плата, начисленная работникам на основе тарифных ставок (тарифных окладов); заработная плата, начисленная работникам за выполненную работу по сдельным расценкам; стоимость продукции, товаров (работ, услуг) выдаваемой в порядке натуральной оплаты; другие выплаты [1].

2) Стимулирующие выплаты:

2.1) регулярные: надбавки (доплаты) к тарифным ставкам (тарифным окладам), базовой ставке, окладам и должностным окладам за профессиональное мастерство, классность, ученую степень и звание, высокие профессиональные, творческие, производственные достижения в работе; премии, бонусы и иные выплаты, имеющие систематический характер, независимо от источников их выплаты; другие регулярные стимулирующие выплаты, включая материальную помощь (компенсацию), выплачиваемую всем или большинству работников на питание, проезд и другое;

2.2) единовременные стимулирующие выплаты:

- единовременные (разовые) премии, бонусы и иные выплаты независимо от источников их выплаты;

- вознаграждения по итогам работы за год (годовой бонус), годовое вознаграждение за выслугу лет (стаж работы);

- единовременная материальная помощь (денежная компенсация), выплачиваемая всем или большинству работников; вознаграждения, премии к государственным праздникам и праздничным дням, к юбилейным датам организации, торжественным событиям (включая стоимость подарков и материальную помощь);

- другие единовременные стимулирующие выплаты.

3) К компенсирующим выплатам относятся: повышенная оплата труда, применяемого в особых условиях (на тяжелых работах, на работах с вредными и (или) опасными условиями труда и на работах на территориях, подвергшихся радиоактивному загрязнению в результате катастрофы на Чернобыльской АЭС); доплаты работникам при совмещении должностей служащих (профессий рабочих), расширении зон обслуживания (увеличении объема работы), исполнении обязанностей временно отсутствующего работника без освобождения от работы, определенной трудовым договором, должностной (рабочей) инструкцией; доплаты за работу в сверхурочное время, в государственные праздники, нерабочие праздничные и выходные дни, за работу в ночное время; другие компенсирующие выплаты.

4) К оплате за неотработанное время относятся: оплата трудовых и социальных отпусков; оплата свободного от работы дня матери (мачехе) или отцу (отчиму), опекуну (попечителю), воспитывающей (воспитываемому) ребенка-инвалида в возрасте до восемнадцати лет или воспитывающей (воспитываемому) двоих и более детей в возрасте до шестнадцати лет за счет средств организации; другие виды выплат.

5) Другие выплаты, включаемые в состав фонда заработной платы:

- оплата (полная или частичная) стоимости питания работников;
- стоимость выданных (выполненных, оказанных) работникам бесплатно или по сниженным ценам продукции, товаров (работ, услуг), кроме продукции, товаров (работ, услуг), выданных (выполненных, оказанных) в порядке натуральной оплаты; стоимость проездных билетов; другие выплаты.

Есть прочие выплаты и расходы, не отражаемые в составе фонда заработной платы, куда включаются: выходное пособие, компенсация, выплачиваемое в случае прекращения трудового договора (контракта), доплаты к пенсиям за счет средств организации, премия, компенсация за неиспользованный трудовой отпуск, материальная помощь и другие выплаты работникам, находящимся в отпуске по беременности и родам, по уходу за ребенком до достижения им возраста трех лет не учитываемым в среднесписочной численности, авторские вознаграждения или вознаграждения за создание, исполнение или иное использование произведений науки, литературы и искусства, вознаграждения авторам (соавторам) объекта права промышленной собственности и иных результатов интеллектуальной деятельности, расходы на проведение торжественных, развлекательных, культурных, спортивных и оздоровительных мероприятий: материальная помощь, оказываемая отдельным работникам по заявлению (в связи со вступлением в брак, рождением ребенка, постигшим их стихийным бедствием, пожаром, хищением имущества, увечьем, болезнью, смертью их близких родственников, непредвиденными материальными затруднениями и тому подобному), материальная помощь родителям, имеющим детей-учащихся, для подготовки к началу учебного года, стоимость подарков детям, страховые взносы (страховые премии), уплачиваемые организацией по договорам личного, имущественного и иного страхования в пользу работников, денежные

средства, предоставленные работникам на строительство (реконструкцию), покупку жилых помещений, обзаведение домашним хозяйством, другие выплаты [1].

В бухгалтерском учёте все начисления работникам отражаются по кредиту счёта 70 «Расчёты с персоналом по оплате труда», причём необходимо уметь ранжировать выплаты в зависимости от источников их финансирования: определять, какие выплаты включаются в себестоимость, то есть зачисляются в счет затрат (20 «Основное производство», 25 «Общепроизводственные затраты», 23 «Вспомогательное производство», 29 «Обслуживающие производства и хозяйства», 44 «Расходы на реализацию»), а какие относят сразу на расходы (90 «Доходы и расходы по текущей деятельности»).

При составлении статистической отчётности, информацию о фонде заработной платы берут с кредита счёта 70 «Расчёты с персоналом по оплате труда», на котором собраны также те начисления, что не входят в фонд заработной платы, например, единовременная материальная помощь по заявлению работника:

Д-тсч. 90-10 «Прочие расходы по текущей деятельности»

К-т сч. 70 «Расчёты с персоналом по оплате труда».

Исходя из вышеизложенного, автор предлагает ввести аналитику к счёту 70 «Расчёты с персоналом по оплате труда»:

- 70–1 «Расчеты по заработной плате»;
- 70–2 «Выплаты социального и компенсирующего характера»;
- 70–3 «Выплаты из прибыли организации».

Данную аналитику можно применить на практике в области отражения фонда заработной платы в формах статистической отчётности таким образом, что отражение фонда заработной платы будет складываться из записей по субсчетам 70-1 «Расчеты по заработной плате», куда будут входить заработная плата за выполненную работу и отработанное время и оплата за неотработанное время, и 70-2 «Выплаты социального и компенсирующего характера». Здесь будут отражаться выплаты стимулирующего, компенсирующего характера, а также другие выплаты, входящие в фонд заработной платы.

На счёте 70-3 «Выплаты из прибыли организации» будет отражена информация о начислениях работнику, которые не входят в фонд заработной платы и компенсируются в основном за счёт прибыли организации.

Подводя итог, можно сказать, что приведенная выше аналитика счёта 70 «Расчёты с персоналом по оплате труда» облегчит работу, а также даст возможность избежать несоответствия данных в формах статистической отчётности при отражении фонда заработной платы.

Список литературы

1. Об утверждении Указаний по заполнению в формах государственных статистических наблюдений статистических показателей по труду : Постановление Национального статистического комитета Республики Беларусь от 20.01.2020 № 1. *Зарплата*. 2020. № 4. С. 23–35.

УДК 657.632

*Кириченко А. Д., Нішта І. І., студентки**Науковий керівник: Водозазська Н. В., викладач вищої категорії**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

АУДИТ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

В умовах світової пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19), виникають додаткові ризики діяльності суб'єктів господарювання. Це зобов'язані враховувати суб'єкти аудиторської діяльності при обов'язковому аудиті фінансової звітності (консолідованої фінансової звітності), оскільки фінансову звітність підприємств, що становлять суспільний інтерес, готувати необхідно.

Згідно з Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних і економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019)» суб'єкти господарювання, відповідальні за своєчасне та у повному обсязі подання та оприлюднення фінансової звітності, звільняються від відповідальності за порушення строків оприлюднення фінансової звітності, консолідованої фінансової звітності за 2019 рік разом з аудиторським звітом у разі, якщо така звітність буде оприлюднена у період дії карантину, або протягом 90 календарних днів з дня, наступного за днем завершення такого карантину, але не пізніше 31 грудня 2020 року [1].

Враховуючи всі обставини, орган суспільного нагляду за аудиторською діяльністю оприлюднив повідомлення, в якому йдеться про важливі аспекти при проведенні аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес в умовах пандемії.

Основні аспекти, на які аудитори звертатимуть увагу при виконанні завдань з обов'язкового аудиту фінансової звітності підприємств, що становлять суспільний інтерес в умовах пандемії:

1. Оцінка ризиків, пов'язаних із пандемією, карантинними та обмежувальними заходами.

2. Визначення обставин, викликаних впливом пандемії, карантинними та обмежувальними заходами, в якості ключових питань аудиту.

3. Здатність отримати аудитором без доступу до підприємства прийнятних аудиторських доказів в достатньому обсязі перед тим, як надати аудиторський звіт.

4. В разі неможливості розглянути ймовірність модифікації думки й залежно від обставин висловити думку із застереженням або відмовитися від висловлення думки.

5. Особлива увага аудитора до істотних суджень управлінського персоналу за обліковими оцінками, зокрема, про вплив пандемії, карантину та обмежувальних заходів на невизначеність оцінки та розкриття у фінансовій звітності інформації, пов'язаної з відповідними обліковими оцінками.

6. Оцінка аудитором розкриття підприємством інформації про вплив пандемії, карантинних та обмежувальних заходів на його діяльність, фінансовий стан і майбутні економічні показники. Якщо за судженням аудитора у звітності відсутні належні розкриття, необхідно буде розглянути питання про модифікацію думки.

7. Оцінка прийнятності використання керівництвом підприємства припущення про безперервність діяльності під час складання фінансової звітності, враховуючи нестабільність в економічній ситуації та невтішними прогнозами світової та національної економіки.

8. Здійснення огляду інформації, що не є фінансовою звітністю на предмет розкриття в ній питань впливу пандемії, карантинних та обмежувальних заходів на діяльність підприємства [2].

У свою чергу суб'єкти аудиторської діяльності заявляють про свою готовність здійснювати перевірки враховуючи запроваджені обмеження пересування, можливості здійснення фактичної перевірки на підприємстві, для отримання прийнятних аудиторських доказів в достатньому обсязі.

Пропонуємо під час здійснення аудиту в обставинах, що склалися, використовувати альтернативні процедури, а саме застосовувати дистанційну фото- і відеофіксацію процесу інвентаризації запасів і основних засобів, використання хмарних рішень, а також віддалені комунікації з персоналом клієнта через захищені канали зв'язку.

Вважаємо, що значно спростить ситуацію перенесення термінів оприлюднення фінансової звітності та аудиторського висновку, що дасть можливість перенести деякі процедури, пов'язані з необхідністю контактного ознайомлення з первинною документацією або активами.

Оскільки події що відбуваються у період з березня по квітень 2020 року, відносяться до подій після звітної дати для звітного періоду 2019 року і вони ще не відображені у звітності, підприємства зможуть уникнути модифікацій аудиторської думки з питань, пов'язаних з впливом пандемії, карантинних та обмежувальних заходів.

Розглянуті законодавчі зміни, а також внесені пропозиції, є виходом із ситуації, яка склалася. Наскільки суттєвим і тривалим буде вплив пандемії на діяльність підприємств, що становлять суспільний інтерес, за підсумками 2020 року, залежить від того, наскільки довго вона триватиме і наскільки негативно вплине на економіку в Україні та світі.

Список літератури

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних і економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-2019) : Закон України від 02.04.2020 № 540-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540-20> (дата звернення: 05.04.2020).

2. Інформаційне повідомлення щодо врахування чинників, пов'язаних із пандемією COVID 19 та застосуванням відповідних обмежувальних заходів, при проведенні аудиту фінансової звітності // Орган суспільного нагляду за

аудиторською діяльністю : офіц. сайт. 06.04.2020. URL:
<http://www.apob.org.ua/?p=1812> (дата звернення: 08.04.2020).

УДК 339.743.2

Ковхута Е. С., Корнейчик Д. В., студентки

Научный руководитель: Паршутич О. А., к.э.н., старший научный сотрудник

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ДИНАМИКА ВАЛЮТНОГО КУРСА БЕЛОРУССКОГО РУБЛЯ

В данной статье проанализированы теоретические аспекты формирования валютного курса. Совершен анализ динамики валютного курса белорусского рубля за 2015–2019 гг. В статье разработаны основные методы по обеспечению стабильности валютного курса белорусского рубля.

Формирование валютного курса осуществляется под воздействием многочисленных групп факторов, которые имеют расхождения по силе и периоду воздействия на соотношение спроса и предложения на валютном рынке. Основной составляющей является покупательная способность валюты, в которой отображены средние национальные уровни цен на товары и услуги. Однако величина валютного курса также может зависеть от темпа инфляции, разницы в уровнях процентных ставок, состояния платежного баланса, уровня безработицы, доверие населения к национальной валюте, конкурентоспособность отечественных товаропроизводителей. Значительное влияние на валютный курс оказывает деятельность валютных спекулянтов и валютные интервенции (прямое вмешательство центрального банка в операции на валютном рынке путем купли-продажи иностранной валюты). В области пристального контроля государственных органов Национального Банка Республики Беларусь, находится каждый элемент, влияющий на валютный курс.

Валютный курс – это цена по которой приобретается или продается валюта одного государства, выраженная в валюте другого государства. Необходимость валютного курса заключается в том, что он нужен при учете взаимного движения кредита и капиталов, а также для взаимного обмена валютами при торговле товарами и услугами.

Большое внимание в Республике Беларусь уделяется обеспечению стабильности валютного курса, так как его колебания оказывают достаточно большое влияние на внешнюю торговлю и задолженность, а также на движение капиталов и на платежные позиции страны.

На белорусском рынке основными мировыми валютами являются: доллар США, российский рубль и евро. Необходимость валютного курса требуется для учета взаимного движения капиталов и кредита, а также для взаимного обмена валютами при торговле товарами и услугами.

Рассмотрим динамику изменения официального курса белорусского рубля по отношению к иностранным валютам с 01.01.2016 г. по 01.01.2019 г. (рис. 1).

В соответствии с данными рис. 1 можно сказать, что наибольшие значения были достигнуты 01.01.2019 за 1 \$ – 2,1318 BYN, 01.01.2019 за 1 € – 2,4734 BYN и 01.01.2018 за 1 р – 3,5077 BYN.

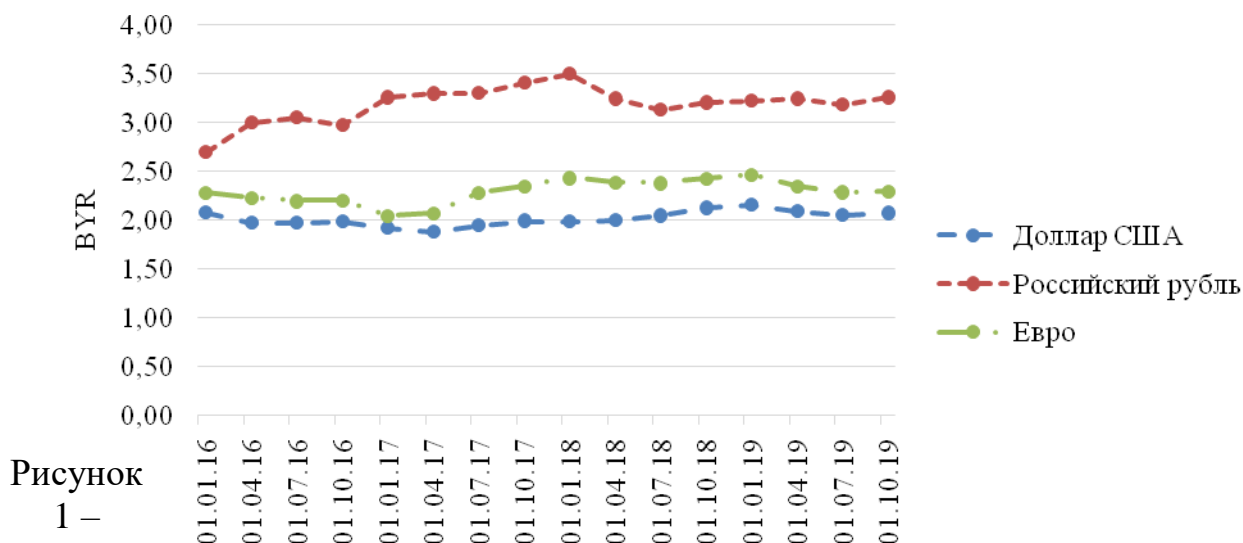

Рисунок 1 –

Динамика официального курса белорусского рубля по отношению к иностранным валютам за период 01.01.2016–01.01.2019, бел.руб.

Примечание – Источник: Собственная разработка на основании [1]

На рис. 1 можно отчетливо увидеть тенденцию роста курса доллара США к белорусскому рублю. По состоянию на 01.01.2019 года его значение составило 2,1574 бел. руб., что на 0,0774 бел. руб. больше, чем на начало 2016 года.

Также можно заметить, что курс евро и курс доллара США, имеет ярко выраженную тенденцию роста. По состоянию на 01.01.2019 курс достиг отметки в 2,4637, что в 1,08 раза больше в сравнении с 2016 годом.

В 2016–2019 годах наблюдается тенденция роста курса российского рубля к белорусскому рублю. Наибольший прирост наблюдался на начало 2018 года, когда курс составил 3,5077 белорусского рубля. После долговременного роста курса российского рубля в 2019 году наблюдается его снижение и достижение отметки в 3,1832 бел. руб. В настоящее время вновь отслеживается тенденция к росту российского рубля.

Значительно большее влияние на изменение официального курс белорусского рубля по отношению к иностранным валютам оказывают такие макроэкономические показатели как: валовый внутренний продукт, уровень инфляция, цена на нефть, экспорт товаров и услуг, сальдо внешней торговли товарами и услугами, платежи по внешним долговым обязательствам, реальный располагаемый доход населения, привлечение валютных заимствований.

Ключевым средством регулирования уровня процентных ставок на денежном рынке является ставка рефинансирования Национального банка Республики Беларусь, также она является фундаментом для установления процентных ставок по операциям предоставления ликвидности банкам.

В Республике Беларусь по-прежнему прослеживается снижение процентных ставок, тогда как центральный банк Евросоюза увеличивает

стоимость заимствований в долларах и евро, чем может оказать большое влияние на валютные кредиты, которые окончательно утратят свою привлекательность. Увеличение стоимости заимствований в долларах и евро приведет к тому, что кредиты в свободно конвертируемой валюте для предприятий без валютной выручки станут нецелесообразны. В результате, уменьшится поток иностранной валюты в страну, что приведет к увеличению валютного курса. Обесцениванию национальной денежной единицы способствует увеличение уровня инфляции. Так, например, в 2016 инфляция составляла 10,6%, в 2017 – 4,6%, в 2018 составила 5,6%, а в 2019 – 4,7%. Сокращение темпов инфляции положительно отразилось на динамике валютного курса белорусского рубля, создав его некоторую стабилизацию.

В то время как валютный курс достиг стабильности, необходимо предусмотреть проведение следующих мероприятий: отменить ограничения на осуществление валютных операций, которые связаны с движением капитала для физических лиц; снять ограничения на создание счетов юридическими лицами в иностранных банках; отменить жесткую регламентацию сроков репатриации валютной прибыли и нахождение их на непосредственно во внешнеэкономических договорах субъектов хозяйствования [2].

Таким образом, стабильность валютного курса в Республике Беларусь держится на постоянности обменного курса белорусского рубля в перспективе, а также совершенствовании необходимых мер государственной экономической политики.

Главными направлениями деятельности по обеспечению постоянности валютного курса являются:

- проведение структурных реформ в экономике, направленных на продвижение реального сектора и достижение стабильности платежного баланса как долгосрочной основы макроэкономического равновесия;

- сдерживание темпов инфляции до таких уровней, которые сопоставимы с темпами инфляции стран – доминирующих торговых партнеров (первоочередно за счет ограничения роста денежной массы и бездефицитного исполнения государственного бюджета);

- осуществление предсказуемости и прозрачности макроэкономической политики, что позволит уменьшить инфляционные и девальвационные ожидания резидентов и, тем самым, ограничить спекулятивный спрос на валюту с их стороны.

Валютный курс оказывает большое влияние на функционирование экономической системы и меры макроэкономического регулирования, поэтому положительная или отрицательная динамика валютного курса играет важную роль в современном развитии экономики страны.

Список литературы

1. Официальный курс белорусского рубля по отношению к иностранным валютам и стоимость корзины иностранных валют // Национальный банк Республики Беларусь : офиц. сайт. URL: <http://www.nbrb.by/statistics/Rates/CurrBasket/> (дата обращения: 29.03.2020).

2. Калечиц С. В. Ценовая стабильность – важнейшее условие для обеспечения устойчивого экономического роста. *Банковский вестник*. 2019. № 3. С. 3–7.

УДК 657

Корнієнко М. О., Мучичко К. Ю., студентки

Науковий керівник: Клепанчук О. Ю., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

Фінансовий ринок держави – основанаціональної економіки, адже саме він забезпечує функціонування всієї економічної системи держави. Важливе місце фінансового ринку можна обґрунтувати тим, що діяльність фінансових інститутів забезпечує перерозподіл фінансових ресурсів та створює сприятливі умови для активізації інвестицій. Слід зауважити, що стабільний розвиток та ефективність функціонування фінансового ринку залежать від добре налагодженої системи державного регулювання всіх його елементів. В Україні дана система потребує суттєвих змін, так як на сьогоднішній день не відповідає ні потребам економіки і суспільства загалом, так і міжнародним підходам. Саме тому система державного регулювання потребує використання дієвих механізмів та інструментів регулювання фінансового ринку з боку держави, для покращення економічної ситуації в країні.

Метою даного дослідження є поглиблення теоретичних і методологічних положень розвитку фінансового ринку у системі державного регулювання та розробка практичних рекомендацій у цьому напрямі.

Важливу роль у нормативному забезпеченні розвитку й регулюванні фінансового ринку відіграють держава та саморегулюючі організації, що в першу чергу здійснюють аналіз законодавчого забезпечення діяльності його учасників. Державне регулювання фінансового ринку це насамперед система певних методів і прийомів, що дозволяють упорядкувати діяльність усіх його учасників і операцій між ними за допомогою встановлення державою певних вимог та правил задля підтримки рівноваги взаємних інтересів усіх учасників [1].

Основною метою державного регулювання фінансового ринку є створення країною:

- умов захисту прав інвесторів та інших учасників фінансового ринку;
- умов для ефективної мобілізації та розміщення вільних фінансових ресурсів на ринку;
- дотримання учасниками ринку вимог актів законодавства;
- контролю за відкритістю та прозорістю ринку;
- недопускання монополізації та сприяння розвитку добросовісної конкуренції на фінансовому ринку.

Законом України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» визначено форми державного регулювання фінансового ринку:

- ведення державних реєстрів фінансових установ та ліцензування діяльності з надання фінансових послуг;
- нагляду за діяльністю фінансових установ; застосування уповноваженими державними органами заходів впливу;
- нормативно-правового регулювання діяльності фінансових установ;
- проведення інших заходів з державного регулювання ринків фінансових послуг [2].

Механізм державного регулювання фінансового ринку в Україні сформований на основі секторної моделі. Тобто як і у більшості країн світу функціонує трьохрівнева система:

- банківське регулювання здійснює НБУ;
- на ринку цінних паперів регулятором виступає Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку;
- страховий ринок, ринок кредитних спілок та фінансові компанії регулюються через Національну комісію з регулювання фінансових ринків.

Перший регулятор – НБУ – є економічно самостійним та незалежним від уряду. А два інших координуються Кабінетом міністрів України (КМУ) та перебувають на бюджетному фінансуванні. Це негативно відбивається на ефективності державного регулювання фінансової сфери через операційну, інституційну та фінансову несамостійність.

Для України характерна система регулювання фінансового посередництва, що включає органи регулювання та саморегульовані організації, які мають захищати інтереси фінансових посередників та споживачів фінансових послуг. Враховуючи сучасні тенденції на вітчизняному фінансовому ринку та євроінтеграційні процеси в економіці можна зробити висновок, що подальший розвиток і підвищення ефективності функціонування фінансового ринку державного регулювання потребує вдосконалення.

Окрім цього, реформа щодо регулювання та нагляду на фінансовому ринку України повинна здійснюватися за чотирма основними напрямками:

- по-перше, шляхом уніфікації норм і правил державного регулювання на фінансовому ринку з поступовою концентрацією регуляторних функцій в одному державному органі;
- по-друге, відокремлення наглядових функцій від регуляторних та впровадження системи пруденційного нагляду в усіх основних сегментах фінансового ринку;
- по-третє, підвищенням ролі саморегульованих організацій професійних учасників і встановленням їх більш тісного зв'язку регуляторними органами;
- по-четверте, суттєвим поліпшенням фінансування державних регуляторів, у тому числі з ринкових джерел [3].

Отже, регулювання фінансового ринку є обов'язковою складовою системи державного регулювання економіки і в сучасних умовах іншої альтернативи не існує.

Головне завдання державного регулювання фінансового ринку передбачає узгодження інтересів усіх суб'єктів фінансового ринку через встановлення певних обмежень і заборон у їхніх взаємовідносинах через непряме втручання у їхню діяльність. Значна увага приділяється збереженню функціональних органів, які відповідають за конкретні сегменти і галузі фінансового ринку.

Список літератури

1. Бондаренко Є. П., Дмитренко Д. М. Механізми державного регулювання ринку фінансових послуг. *Вісник Української академії банківської справи*. 2010. № 2 (29). С. 41–45. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/11823/1/механізм%20державного%20регулювання%20ринку%20фінансових%20послуг.pdf> (дата звернення: 18.04.2020).

2. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України від 12.07.2001 № 2664-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2664-14> (дата звернення: 18.04.2020).

3. Канцір І. А. Державне регулювання фінансової системи України. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2014. № 2/2 (16). С. 58–64.

УДК 657

Кравцова А. А., студентка

Научный руководитель: Данилкова С. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

**ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ВНУТРЕННЕГО
АУДИТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Внутренний аудит – действенный инструмент эффективности оценки деятельности организации. Интерес к данному виду аудита обусловлен, прежде всего, тем, что он выступает как признак надёжности деятельности организации.

Тенденция развития внутреннего аудита требует совершенствования правового регулирования в Республике Беларусь. Для оценки, разработки государственного регулирования внутреннего аудита, которое должно чётко определять понятие, цели, задачи, независимость внутреннего аудита, автор провёл анализ нормативных правовых актов различных стран, который размещён в таблице 1.

Таблица 1 – Правовое регулирование внутреннего аудита

Источники	Дефиниция «внутреннего аудита»	Цель и основные задачи внутреннего аудита	Независимость деятельности службы внутреннего аудита
Устав Национального банка Республики Беларусь [1]	отсутствует	проведение внутреннего контроля (аудита) деятельности его структурных подразделений и организаций не реже одного раза в два года	не определена
Закон Российской Федерации «О центральном депозитарии» [2]	внутренний аудит – это элемент системы внутреннего контроля в организации	цель внутренних аудитов заключается в получении информации о результатах деятельности и результативности системы менеджмента качества с беспристрастной точки зрения, для обеспечения уверенности в том, что запланированные мероприятия выполнены и что система менеджмента качества результативно внедрена и поддерживается. Внутренние аудиты должны оценивать все элементы системы менеджмента качества организации и анализировать документированную информацию, а также наблюдать за лицами, которые выполняют работу	после завершения каждого аудита его результаты должны быть сообщены соответствующему руководству. На основании этих результатов может потребоваться соответствующая коррекция или корректирующее действие
Закон Литовской Республики «О внутреннем контроле и аудите» [3]	внутренний аудит – часть системы внутреннего контроля публичного юридического лица, посредством которой при осуществлении внутренними аудиторами независимого, объективного расследования, оценки и консультаций обеспечивается улучшение деятельности публичного юридического лица	1) установить, соблюдает ли публичное юридическое лицо в своей деятельности правовые нормативные акты; 2) давать советы руководителю публичного юридического лица относительно того, как можно уменьшить влияние факторов риска на деятельность публичного юридического лица; 3) не реже одного раза в три года оценивать функционирование внутреннего контроля в рамках публичного юридического лица	служба внутреннего аудита находится в прямом подчинении и подотчетна руководителю публичного юридического лица. Он обеспечивает независимость деятельности и организационную независимость внутренних аудиторов и не может передавать эту функцию управления другим государственным служащим или работникам публичного юридического лица

<p>Модельный закон постановление Межпарламентск ой ассамблеи государств- участников содружества независимых государств«О внутреннем аудите в организациях государственного сектора»[4]</p>	<p>внутренний аудит – независимая и объективная деятельность по проведению проверки, оценки и консультированию управленческих и прочих систем,осуществляемая с целью содействия законной, эффективной и результативной работе организаций государственного сектора</p>	<p>1) организовывать работу структурных подразделений внутреннего аудита по выполнению возложенных на него задач; 2) определять процедуры внутреннего аудита в соответствии с признанными стандартами и методологией внутреннего аудита; 3) обеспечивать мониторинг качества деятельности внутреннего аудита;</p>	<p>начальник структурного подразделения внутреннего аудита и все аудиторы, не должны: – быть наделены исполнительскими или управленческими полномочиями</p>
--	--	---	---

На основании проведённого исследования, автор делает вывод о том, что в Республике Беларусь правовое регулирование не достаточно развито, что обуславливает отождествление внутреннего аудита с внутренним контролем, отсутствие дефиниции. Для его развития необходимо разработать нормативные акты, регулирующие внутренний аудит, в которых следует раскрыть его экономическую сущность, определить организационное подчинение службы внутреннего аудита, его основные цели и задачи. Для положительной динамики развития внутреннего аудита в Республике Беларусь необходимо перенимать опыт стран, в которых данный вид аудита достиг высокого уровня.

Список литературы

1. Об утверждении устава Национального банка Республики Беларусь : Указ Президента Республики Беларусь от 13.06.2001 № 320. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=P30100320> (дата обращения: 16.04.2020).
2. О центральном депозитарии : Федеральный Закон Российской Федерации от 07.12.2011 № 414-ФЗ. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_122865/ (дата обращения: 16.04.2020).
3. О внутреннем контроле и внутреннем аудите : Закон Литовской Республики от 10.12.2002 № IX-1253. URL: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=j1u6bxo3j&documentId=TAIS.285372&category=TAD> (дата обращения: 16.04.2020).
4. О модельном законе «О внутреннем аудите в организациях государственного сектора» : Постановление Межпарламентской ассамблеи государств-участников содружества независимых государств от 16.04.2015 № 42–13.
5. Данилкова С. А. Внутренний аудит в Республике Беларусь: правовое регулирование и оценка. *Бухгалтерский учет и анализ*. 2018. № 4 (223). С. 3–8.

UDC 657.6

*Krivososova E. E., student**Academic Supervisor: Lemesh V. N., Ph.D. in Economics, Associate Professor
Belarusian State Economic University, city Minsk, Republic of Belarus*

AUDIT QUALITY IN THE REPUBLIC OF BELARUS

Low quality of the provided audit services is one of the main Belarusian audit problems. Undoubtedly, the result of the audit largely depends on its quality, this, in turn, affects the performance of both individual companies and the economy as a whole. Therefore, it is necessary to determine the main shortcomings in the audit quality system of the Republic of Belarus.

The concept of “audit quality” is differently interpreted by scientists. A. V. Glushchenko and A. S. Khudyakova define the quality of the audit as “the compliance of the processes performed by the auditor, related to the audit with the requirements of users of the information contained in the audit report” [1, p. 22].

The quality of the audit largely depends on the quality and level of standards of audit activity, therefore, the national rules of audit activity must comply with international audit standards. According to international audit standards, a quality audit is an audit conducted in accordance with international audit standards, applicable national standards or practices [3].

But international audit standards can be set higher than national standards of audit activity and acquire a legal force in the territory of the Republic of Belarus. This will allow foreign audit companies to use this advantage for price increases, as well as gain access to economic confidential information of socially significant organizations.

Low demand for audit services is another problem for audit quality. More often, the management of enterprises perceives the process of expert assessments as a necessity, the importance of the audit report is often underestimated and regarded as a formality. The Belarusian audit market is based mainly on mandatory types.

The cost of an audit is another important criterion that affects the quality of audit services. In the Republic of Belarus, an audit is most often a formality, that’s why funds for this service are negligible.

According to statistics of the Republic of Belarus, after the adoption of the Law "On Auditing", starting in 2015, the number of certified auditors began to decline rapidly. A similar trend is observed with the audit organizations (as of January 1, 2020, there were 1394 auditors in the Republic of Belarus, 18 auditors less than in 2019) [2]. In this way, the market for audit services is narrowing.

This process can be associated with increased competition among auditors who are actively “fighting” for each client. Despite the fact that many private companies require high-quality audits, the predominant factor for auditors is still a statutory audit, the consumers of which are mainly state-owned enterprises that apply for budget support.

In the Republic of Belarus, a large number of laws and other general documents regulate audit activities. This indicates, on the one hand, the importance of

developing a system of independent control in the country, and on the other hand, the lack of common policy in the sphere of audit regulation. Undoubtedly, it is necessary to create a plan to increase the effectiveness of audit services.

One of the goals of improving the quality of the audit is to satisfy the needs of internal and external users in complete and objective information contained in the audit report. This goal can be achieved by:

1) amending the law of the Republic of Belarus “On Auditing”, developing a document to control the quality of the work of auditors, as well as its practical application with a justification of goals, objectives, principles, functions, as well as indicators and methods [3, p. 215];

2) the training of highly qualified auditors due to: the introduction of high technology in the educational process; use of foreign experience in the training of specialists;

3) improving the information support of customers through the publication of ratings based on one or more criteria; this will allow users to better navigate when choosing audit services;

4) the creation of computer programs to optimize the processing of audit information;

5) international exchange of employees, in order to use international experience in conducting audits.

At the moment, there is a positive trend in the market of audit services in the Republic of Belarus and, despite some problems in the field of auditing, the country has a good chance successfully overcome them and come closer to the performance of more developed countries.

List of References

1. Glushchenko A. V., Khudyakova A. S. Audit Quality Assurance System. *International Accounting*. 2011. Pp. 20–28.

2. Lemesh V. N. Control and audit : textbook. 2nd ed., reslave. and add. Minsk : Amalfey, 2020. 340 p.

3. Lemesh V. N., Alikulova L. B. Audit quality control in Belarus // The economic growth of the Republic of Belarus: globalization, innovativeness, sustainability : materials of the Internet scientific-practical conference (May 16, 2019). Minsk : Belarusian State Economic University, 2019. Pp. 215–216.

УДК 657

Куделко Д. А., студент

**Научный руководитель: Купрейчик Д. В., м.э.н., старший преподаватель
Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь**

ПРОЦЕСС ПРОВЕДЕНИЯ ИНВЕНТАРИЗАЦИИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: СУЩНОСТЬ И НЕДОСТАТКИ

Бухгалтерская отчетность должна быть максимально точной, поэтому перед составлением бухгалтерской отчетности должен проводиться подготовительный этап. Инвентаризация является составной частью

подготовительного этапа. Также инвентаризация может проводиться и по другим причинам, таким как смена материально ответственных лиц, ликвидация организации, при выявлении фактов хищения или порчи имущества, из-за чрезвычайных ситуаций (природные катаклизмы) и в других случаях, которые предусматривает законодательство. Инвентаризация в Республике Беларусь проводится в соответствии с постановлением Министерством финансов от 30 ноября 2007 г. №180.

Объектами инвентаризации являются долгосрочные и краткосрочные активы, денежные средства, дебиторские и кредиторские задолженности, расчеты с учредителями и финансовые вложения, а также долгосрочные и краткосрочные кредиты и займы и прочие виды обязательств.

Для проведения инвентаризации руководитель организации должен издать приказ о создании инвентаризационной комиссии. Инвентаризационных комиссий может быть создано две: центральная и рабочая, но это зависит от размера организации, то есть если крупная организации, то 2 инвентаризационные комиссии. В центральную инвентаризационную комиссию входят руководитель, главный бухгалтер или его заместитель, так же может быть руководитель организации, осуществляющей ведение бухгалтерского учета, начальник структурных подразделений, а также работник организации. В рабочую инвентаризационную комиссию должны входить представитель руководителя организации, а также специалисты, имеющие необходимые знания и навыки, в зависимости от объектов инвентаризации. В инвентаризационную комиссию нельзя включать материально ответственное лицо, при проверке их подотчетных товарно-материальных ценностей.

В бухгалтерию должны быть предоставлены приходные и расходные документы, либо отчеты о движении активов, обязательств, денежных средств, бланков строгой отчетности, до начала проверки фактического наличия активов. Также материально ответственные лица должны сдать в бухгалтерию, либо инвентаризационной комиссии расписки о том, что все приходные и расходные документы были сданы в бухгалтерию.

При проведении инвентаризации должна присутствовать инвентаризационная комиссия в полном составе. Также инвентаризация проводится в присутствии материально ответственных лиц. Фактическое наличие актива должно определяться путем обязательного подсчета, или взвешивания, или обмера в зависимости от объекта. При проверке фактического наличия активов, которые хранятся в неповрежденной упаковке, поступивших от поставщиков, проводится выборочная проверка упаковок и указывается наличие актива в соответствии с документами поставщика. Если инвентаризационная комиссия не успевает провести инвентаризацию за 1 день, то помещение, в котором проводится инвентаризации должно быть опечатано. В процессе инвентаризации на каждый объект составляются инвентаризационные описи, в которых не допускается оставление незаполненных строк (незаполненные строки должны подчёркиваться). Если материально ответственное лицо обнаружит ошибку, то оно должно сообщить о ней до окончания инвентаризации, точнее до момента открытия склада после инвентаризации.

Отрицательной стороной инвентаризации является время для ее проведения, так как на время инвентаризации склад, на котором проводят инвентаризацию должен быть опечатан, то есть он не функционирует, а это приводит к потере эффективности производства, а в последующем к потере выручки. Перед началом инвентаризации материально ответственные лица могут предоставить все нужные документы и это может повлечь за собой искажение результатов инвентаризации, а именно выявление недостачи или излишков, что требует в последующем время для определения причин, то есть сокращение эффективности инвентаризации. На практике случаются ситуации, когда инвентаризация проводится без присутствия материально ответственного лица, а это может привести к увеличению затрат времени на проверку фактического наличия товаров, если материально ответственное лицо не соблюдает правила складского учета. Для проведения инвентаризации большого количества весовых активов у организации может не быть нужного оборудования (специальных весов) и придется привлекать сторонние организации, а скорее всего приведет к финансовым затратам. Также организация может провести инвентаризацию большого количества весовых активов своими силами, что приведет к потере времени. Не стоит забывать, что некоторые активы организации могут находиться на других объектах (на строительном объекте, у арендо- или лизингополучателя и др.). Одним из самых сложных объектов инвентаризации является незавершенное производство, так как в его состав может входить не только подвергшиеся частичной обработке активы, но и различные виды затрат, относящиеся к «незавершенке». Для проверки этого актива нужно применять особые методы. Поэтому особенности проведения инвентаризации незавершенного производства определяются спецификой конкретного производства.

Таким образом, инвентаризация является неотъемлемой частью бухгалтерского учета, так как она является основным инструментом контроля фактического наличия товарно-материальных активов, что в последующем находит отражение в более достоверной информации бухгалтерской отчетности. В то же время инвентаризация может стать причиной сокращения выручки организации, если неправильно распределять время, отведенное для ее проведения, или некомпетентности ее участников.

УДК 657

Куриль Е. П., студентка

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры финансового менеджмента

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ВНУТРЕННИЙ КОНТРОЛЬ ОРГАНИЗАЦИИ: СУЩНОСТЬ, ЦЕЛЬ, ФУНКЦИИ

В современных экономических условиях контроль необходим как элемент механизма хозяйствования для любого экономического субъекта. Рыночная

система хозяйствования ставит перед экономическими субъектами задачи, направленные на обеспечение эффективности всех видов деятельности. В связи с этим контроль на микроуровне, т. е. на уровне конкретного хозяйствующего субъекта, должен быть ориентирован на достижение основных показателей, характеризующих эффективность функционирования субъекта, к которым, в частности, можно отнести динамику занимаемой доли рынка, финансовую устойчивость экономического субъекта на рынке, быструю адаптацию системы управления к изменяющимся условиям функционирования субъекта и др. [1].

Определение внутреннего контроля наводим в табл.1.

Система внутреннего контроля в управлении организацией – это совокупность методов слежения, наблюдения, проверки, оценки и анализа всех происходящих на предприятии процедур и процессов хозяйствования, которые имеют непосредственное отношение к результатам экономической деятельности компании в целом [4]. Организацию внутреннего контроля наводим на рис.1.

Таблица 1 – Определение внутреннего контроля

Автор	Определение внутреннего контроля
Богданович И. С., Соболева О.А. [2]	это система мер, организованных руководством предприятия и осуществляемых на предприятии с целью наиболее эффективного выполнения всеми работниками своих обязанностей при совершении хозяйственных операций.
Колодин Д. М. [3]	это система мер, организованных руководством предприятия и осуществляемых на предприятии с целью наиболее эффективного выполнения всеми работниками своих обязанностей при совершении хозяйственных операций.
Мельник М. В. [3]	одна из основных функций управления, представляющая собой систему постоянного мониторинга и проверки хозяйственной деятельности организации, необходимый для оценки правильности и эффективности принятых управленческих решений, выявления отклонений и своевременного их устранения, снижения рисков его деятельности и управлению ими.
Волков А. Г. [3]	это процесс, который направлен на достижение целей организации и который является результатом действий руководства по планированию, организации, контролю деятельности компании в целом и ее отдельных подразделений.

Рисунок 1 – Организация внутреннего контроля

Грамотный владелец ничего никогда не делает бесцельно, каждое его решение и приказ тщательно обдуман и взвешены все за и против в нём. Также происходит и с контролирующим аппаратом. Из этого можно выделить четыре

цели, которые непременно должны быть решены во внутреннем контроле: анализ эффективности хозяйственной деятельности; сохранность и безопасность информации; контроль за возможными хищениями и незаконных действий работников; соблюдение внутреннего контроля.

Также на многое влияют формы организации внутреннего контроля. Если в организацию входят всего несколько человек, там всё четко и понятно, практически даже не требуется контроль. Но чем крупнее организация, тем больше требуется усилий для внутреннего контроля.

Организация внутреннего контроля в организации осуществляется в разрезе нескольких структурных блоков:

– Первый блок – совет директоров, основной и непоколебимый управленческий аппарат, которым централизованно осуществляется управление и контроль.

– Второй блок – предполагает разветвление контроля от совета директоров на два основных органа в виде аппарата правления и комитета по аудиту.

– Третий блок – предусматривает разделение контроля от аппарата правления на руководителей всех существующих на фирме отделений, которые контролируют, в свою очередь, непосредственную деятельность своих подчиненных в каждом отделе.

– Четвертый блок – подразумевает рассредоточение контроллинговых обязанностей комитета по аудиту на подразделение по управлению рисками и подразделение внутреннего контроля [2].

Таким образом, формы правления организации делятся на два направления: структурные органы внутри организации и начальники отделов, которые следят за своими сотрудниками. Именно так происходит система внутреннего контроля организации. Также важным элементом в организации внутреннего контроля являются функции, которые он выполняет. (рис.2) Это помогает достичь максимальной эффективности хозяйственной деятельности организации.

Рисунок 2 – Функции внутреннего контроля организации

Таким образом, внутренний контроль в управлении организацией играет большую роль для обеспечения своей жизнедеятельности и рентабельности. Руководитель должен следить за управление внутреннего контроля и сам участвовать в его создании и разработке, ведь от внутреннего контроля во многом зависит прибыль организации.

Список литературы

1. Внутренний контроль: анализ существующих подходов к классификации его видов и форм, их развитие. Вестник Омского университета. Серия «Экономика». 2017. № 1 (57). С. 82–91. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vnutrenniy-kontrol-analiz-suschestvuyuschih-podhodov-k-klassifikatsii-ego-vidov-i-form-ih-razvitie/viewer> (дата обращения: 05.04.2020).

2. Богданович И. С., Соболева О. А. Место внутреннего контроля в системе управления предприятием и форма его организации. Вестник Псковского государственного университета. Серия: Экономика. Право. Управление. 2014. № 5. С. 66–74. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/mesto-vnutrennego-kontrolya-v-sisteme-upravleniya-predpriyatiem-i-forma-ego-organizatsii/viewer> (дата звернення: 05.04.2020).

3. Батуева А. Б. Система внутреннего контроля. *Молодой ученый*. 2018. № 16. С. 148–150.

УДК 657.6

Лемеш В. Н., к.э.н., доцент

*Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь*

**ТРЕБОВАНИЯ ПРИ ЗАКЛЮЧЕНИИ ДОГОВОРОВ
НА ОБЯЗАТЕЛЬНЫЙ АУДИТ ОТЧЕТНОСТИ В РЕСПУБЛИКЕ
БЕЛАРУСЬ**

Сегодня общепризнанным в кругу специалистов, работающих с экономической информацией, фактом является мнение, что используемая для различных целей экономическая информация в большинстве своем базируется на бухгалтерской информации, сформированной и представляемой в годовой бухгалтерской (финансовой) отчетности (далее – ГБФО). Для повышения доверия к ней во всем мире привлекаются независимые специалисты – аудиторы. Республика Беларусь в этом плане не является исключением. При этом, в последние годы наметились изменения в области заключения договоров на аудит, в том числе обязательный аудит. Однако до настоящего времени остаются ряд нерешенных проблем в отношении процедур закупки аудиторских услуг по обязательному аудиту ГБФО.

Проблемным вопросам, связанным с заключением и исполнением договоров на оказание аудиторских услуг, среди специалистов уделяется значительное внимание, особенно в части демпинга [2, 3]. Действующим законодательством определено, что ежегодно проводится обязательный аудит годовой индивидуальной и консолидированной (в случае ее составления) ГБФО, составленной в соответствии с законодательством Беларуси [1, п. 3 ст. 22]:

– акционерных обществ, обязанных согласно законодательству раскрывать информацию об акционерном обществе в соответствии с законодательством о ценных бумагах;

- Национального банка;
- банков, банковских групп, банковских холдингов;
- бирж;
- страховых организаций, страховых брокеров;
- резидентов парка высоких технологий;
- организации, осуществляющей гарантированное возмещение банковских вкладов (депозитов) физических лиц;
- профессиональных участников рынка ценных бумаг;
- акционерных инвестиционных фондов;
- управляющих организаций инвестиционных фондов;
- специальных финансовых организаций;
- иных юридических лиц, у которых объем выручки от реализации товаров (выполнения работ, оказания услуг) за предыдущий отчетный год превышает 500 000 базовых величин (на 31 декабря предыдущего отчетного года) начиная с отчетности за 2020 года. Оказание аудиторских услуг осуществляется на основании договора оказания аудиторских услуг, заключенного в соответствии с требованиями Закона Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» и иных актов законодательства между аудиторской организацией или аудитором – ИПи заказчиком аудиторских услуг [1, п. 1 ст. 25].

Договор на оказание аудиторских услуг регулируется положениями гл. 39 Гражданского кодекса Республики Беларусь, ст. 25 Закона Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» и другими нормативными правовыми актами [6, 7], в том числе МСА [4]; правилами аудиторской деятельности [1, п. 2 ст. 24].

Здесь следует уточнить, что для заказчика аудиторских услуг с долей в уставных фондах республиканской собственности устанавливаются более жесткие требования при заключении договоров. Они осуществляют закупки за счет собственных средств с применением конкурсов, электронных аукционов и других видов конкурентных процедур закупок, а также процедуры закупки из одного источника [6, подп. 2.1].

Вряде случаев в конкурсной документации на закупку аудиторских услуг устанавливались такие требования, которые для конкретного вида аудита ГБФО не являлись обязательными, что ограничивало доступ исполнителей к участию в процедуре закупки и противоречило нормам права [6, подп. 2.5]. Такое положение дел приводило к демпингу и недобросовестной конкуренции [2, 3].

Заказчики аудиторских услуг обязаны установить в документации о закупке в составе требований к участвующим в закупках аудиторским организациям и аудиторам – индивидуальным предпринимателям следующие обязательные требования [7, подп. 1.3]:

- 1) наличие сведений об участниках в реестре аудиторов, аудиторов – индивидуальных предпринимателей, аудиторских организаций;
- 2) представление участниками информации, подтверждающей соблюдение ими принципа независимости;

3) установлен запрет на установление организациями в документации о закупке определенных требований.

Однако из этого правила есть исключения: запрет не применяется в случаях, когда:

1) осуществляются закупки за счет собственных средств аудиторских услуг по проведению обязательного аудита ГБФО, составленной в соответствии с МСФО;

2) в рамках одной процедуры одновременно осуществляется закупка за счет собственных средств аудиторских услуг по проведению обязательного аудита ГБФО, составленной в соответствии с законодательством Республики Беларусь, и годовой финансовой отчетности, составленной в соответствии с МСФО;

3) такие требования являются требованиями внешних пользователей отчетности.

Прежде чем заключить договор оказания аудиторских услуг с новым заказчиком, аудитор должен определить, не приведет ли выбор этого заказчика к возникновению угроз нарушения основных принципов аудиторской деятельности [5, п. 28]. Оценка и сравнение предложений участников проводятся в соответствии с критерием «цена предложения» и нестоимостными критериями в зависимости от их удельного веса, установленного организацией в документации о закупке. При этом удельный вес критерия «цена предложения» должен составлять не менее 40, но не более 50%. Удельный вес каждого из нестоимостных критериев не должен превышать 20% [7, подп. 1.6].

При оценке и сравнении предложений участников по решению организации допускается проведение с участниками, получившими равную максимальную оценку по нестоимостным критериям, переговоров по снижению цены, в ходе которых эти участники могут уменьшить заявленную ими стоимость услуг, но не более чем на 20 % от первоначальной цены предложения.

Сравнение предложений участников по критерию «цена предложения» производится без учета включенного в цену предложения НДС в случае, если в соответствии с законодательством заказчик вправе принять НДС к вычету. Победителем конкурентной процедуры закупки определяется лицо, предложившее лучшие условия в соответствии с критериями и способом оценки и сравнения, указанными в документации о закупке [6, ч. 1 подп. 2.9]. Если несколько участников получают равную оценку, то при оценке и сравнении предложений участников по решению организации допускается проведение с участниками, получившими равную максимальную оценку по нестоимостным критериям, переговоров по снижению цены, в ходе которых эти участники могут уменьшить заявленную ими стоимость услуг, но не более чем на 20% от первоначальной цены предложения [6, подп. 1.6].

С учетом изложенного, предстоит в ближайшее время разработать методические рекомендации по оценке и сравнению заказчиками аудиторских услуг предложений участников, включая формирование нестоимостных критериев. Пока же данный вопрос остается до конца не урегулированным.

Список літератури

1. Об аудиторской деятельности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 56-3. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11300056> (дата обращения: 01.04.2020).
2. Коротаев С. Л., Немеровец А. В. Актуальные проблемы аудита в Республике Беларусь: демпинг. *Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка*. 2015. Вип. 1 (45), т. 2. С. 355–359. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/4376> (дата обращения: 01.04.2020).
3. Лемеш В. Н. Рейтинг и контроль качества аудита в Республике Беларусь // Приоритетные векторы развития промышленности и сельского хозяйства : материалы I Междунар. науч.-практ. конф. (г. Макеевка, 26 апреля 2018 р.) / под ред. Е. П. Чучко, Н. Л. Савкина, П. Б. Должанова. Макеевка : Донбас. аграр. акад., 2018. С. 195–200.
4. Согласование условий аудиторских заданий (МСА 210) // Бухгалтерский учет. Налоги. Аудит : сайт. 10.01.2017. URL: https://www.audit-it.ru/terms/audit/msa_210.html (дата обращения: 01.04.2020).
5. Национальные правила аудиторской деятельности «Профессиональная этика лиц, оказывающих аудиторские услуги» : утв. Постановлением М-ва финансов Республики Беларусь от 19.12.2007 № 189. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/audit/rules/postmf_191207_189.pdf (дата обращения: 01.04.2020).
6. О совершенствовании отношений в области закупок товаров (работ, услуг) за счет собственных средств : Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 15.03.2012 № 229. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=C21200229> (дата обращения: 01.04.2020).
7. О вопросах закупок товаров (работ, услуг), аттестации и подтверждения квалификации аудиторов : Постановление Совета Министров Республики Беларусь от 28.12.2019 № 936. URL: <http://pravo.by/document/?guid=12551&p0=C21900936&p1=1> (дата обращения: 01.04.2020).

УДК 336.771

Ліщенко В. А., аспірант

Університет державної фіскальної служби України, м. Ірпінь, Україна

ЗАВДАННЯ ТА ЦІЛІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ

Грошово-кредитне регулювання, яке здійснюється Національним банком України, є одним з складових економічної політики держави і представляє собою сукупність заходів, направлених на зміну рівня відсоткових ставок, грошової маси в обороті, обсягів кредитів та інших показників грошового обігу

і ринку позикових капіталів. Воно направлене на досягнення стабільного економічного зростання, безробіття та низького рівня інфляції. В законах про Національний банк особливо підкреслюється їх відповідальність за стабільність грошового обороту і курсу національної валюти.

Вище вказана проблема є актуальною на сучасному етапі розвитку науки та грошово-кредитної політики держави, оскільки через правильно виставлені цілі та завдання можна призвести монетарну політику до економічного зростання.

Дослідженням цієї проблеми у різні періоди займалися такі вчені: О. Береславська, А. Гальчинський, В. Базилевич, К. Базилевич, Л. Баластрик, В. Козюк, С. Мочерний, М. Пуховкіна, М. Савлук, В. Стельмах, А. Чухно, В. Ющенко та інші.

В економічній енциклопедії розкривається сутність грошово-кредитне регулювання – це сукупність форм, методів і важелів державного впливу на грошово-кредитну сферу.

Основні напрями грошово-кредитного регулювання банківської ліквідності, управління державним боргом і регулювання обсягу кредитних операцій, грошової емісії та ризику й ліквідності [3, с.156].

Сутність грошово-кредитного регулювання економіки за допомогою грошово-кредитних інструментів полягає у впливі на грошову пропозицію та ціну кредиту. Грошово-кредитне регулювання, яке здійснюється центральним банком, є одним з елементів економічної політики держави і представляє собою сукупність заходів, направлених на зміну грошової маси в обороті, обсягів кредитів, рівня відсоткових ставок та інших показників грошового обігу і ринку позикових капіталів. Воно направлене на досягнення стабільного економічного зростання, низького рівня інфляції та безробіття. В законах про центральні банки особливо підкреслюється їх відповідальність за стабільність грошового обороту і курсу національної валюти.

У загальному вигляді завдання монетарної політики полягає у створенні умов, за яких економічні агенти, реалізуючи свободу вибору, здійснювали б дії, що збігаються з цілями економічної політики держави.

Грошово-кредитна (монетарна) політика центрального банку не є автономною. Кінцева мета грошово-кредитного регулювання економіки збігається з основоположними цілями макроекономічної політики держави. Тобто, центральний банк, будучи функціональним органом країни з регулювання грошового обігу, прагне досягнення цілей, що їх ставить перед собою уряд.

Цілі грошово-кредитної політики можна поділити на три групи:

- стратегічні;
- проміжні;
- тактичні (табл. 1).

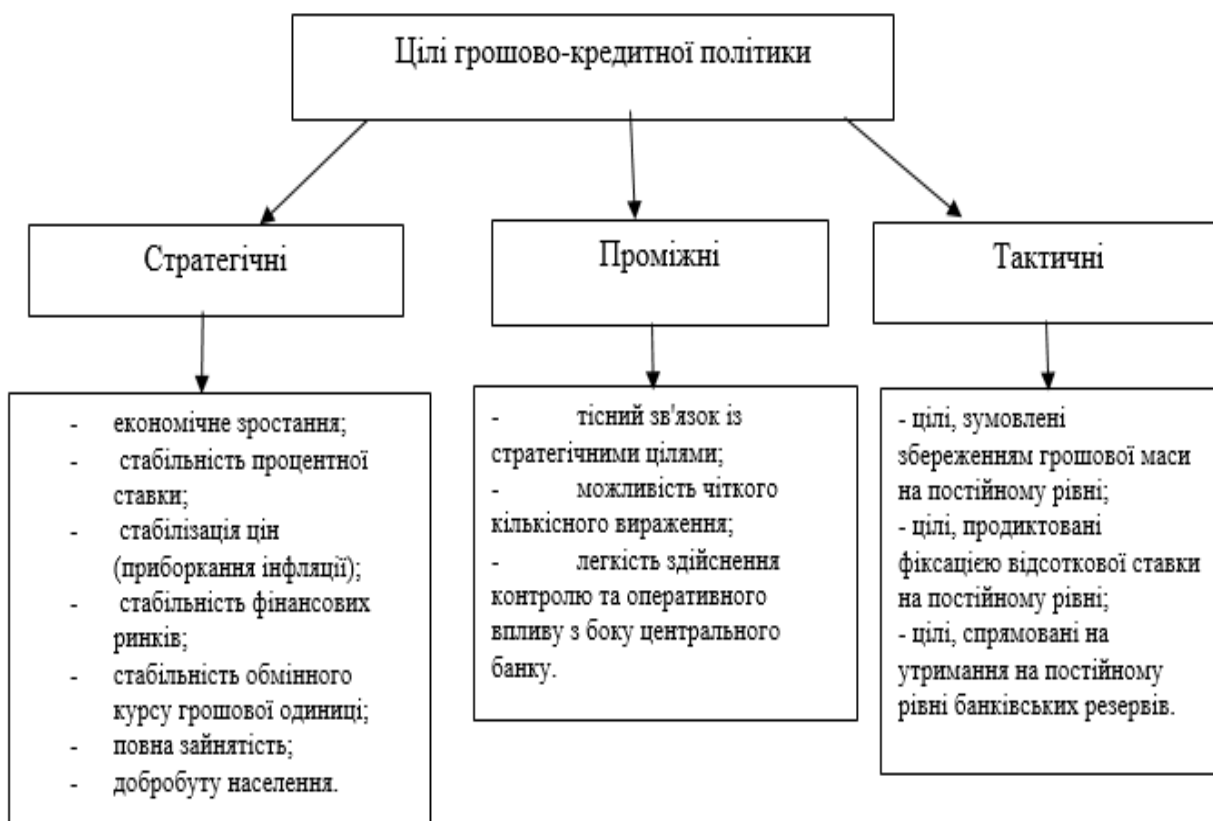

Рисунок 1 – Цілі грошово-кредитної політики
Джерело: побудовано автором з використанням[1]

Стратегічні цілі є основними в економічній політиці держави.

Стратегічними цілями монетарної політики центрального банку повинні бути кінцеві цілі економічної політики держави. Центральний банк має сприяти досягненню вказаних цілей. Щодо стратегічних цілей у нього не повинно бути розбіжностей з урядом.

Проміжні та тактичні цілі грошово-кредитної політики полягають у змінах певних економічних процесів для сприяння досягненню стратегічних цілей. Проміжні цілі є індикаторами грошового ринку, які дають змогу відслідковувати загальні макроекономічні тенденції [4, с.28].

Головним завданням грошово-кредитної політики держави є забезпечення стабільності національної грошової одиниці, поряд з цим, з метою підвищення рівня здатності фінансової системи протистояти зовнішнім проявам, НБУ запроваджено перехід від режиму фіксованого курсоутворення в межах валютного коридору до гнучкого валютного курсу, що відразу негативним чином позначилося на його динаміці не на користь гривні.

Але з іншого боку, враховуючи значне зменшення обсягів валютних резервів у зв'язку із підтриманням національної грошової одиниці, є виправданим [2, с.27].

Отже, можна зробити висновок, що сутність грошово-кредитного регулювання економіки за допомогою грошово-кредитних інструментів полягає у впливі на грошову пропозицію та ціну кредиту.

Завдання грошово-кредитної політики полягає у створенні умов, за яких економічні агенти, реалізуючи свободу вибору, здійснювали б дії, що збігаються з цілями економічної політики держави.

Цілі грошово-кредитної політики можна поділити на три групи: стратегічні, проміжні, тактичні.

Стратегічні цілі є основними в грошово-кредитній політиці держави. Проміжні та тактичні цілі є індикаторами грошового ринку, які дають змогу відслідковувати загальні макроекономічні тенденції.

Список літератури

1. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV (поточна редакція від 12 серпня 2015 р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/679-14>).

2. Галушко Ю. П. Сучасні підходи до визначення сутності інструментів монетарного впливу // Фінансово-кредитна система України в умовах інтеграційних і глобалізаційних процесів : зб. тез доп. Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та аспірантів (м. Черкаси, 22–24 квіт. 2015 р.) / МОН України, ДВНЗ «Університет банківської справи». Черкаси : ЧІБС УБС НБУ, 2015. С. 26–29.

3. Монетарна політика Національного банку України: сучасний стан та перспективи змін : монографія / за ред. В. С. Стельмаха. Київ : Центр наук. досліджень Нац. банку України, 2009. 404 с.

4. Шаринська О. Є. Цінова стабільність: сутність та місце у системі цілей грошово-кредитної політики. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2005. Т. 13. С. 24–33.

УДК 657

Лобан А. И., студентка

Научный руководитель: Виногоров Г. Г., к.э.н., доцент кафедры бухгалтерского учета, анализа и аудита в промышленности Белорусский государственный экономический университет, г. Минск, Республика Беларусь

ВОПРОСЫ РАЗРАБОТКИ СИСТЕМЫ ПОКАЗАТЕЛЕЙ, ХАРАКТЕРИЗУЮЩИХ НАЛОГОВУЮ НАГРУЗКУ СУБЪЕКТА ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ

Налоговая нагрузка – это доля изъятия части дохода экономического субъекта в бюджетную систему и внебюджетные фонды, в форме налогов и сборов, а также иных платежей налогового характера. Регулирование величины налоговой нагрузки создает благоприятные условия для развития отдельных видов экономической деятельности, категорий организаций, территорий. Общепринятые показатели налоговой нагрузки определяются на микроуровне как отношение налоговых платежей к выручке и на макроуровне как отношение налоговых платежей к валовому внутреннему продукту [1, с. 9].

Тем не менее в литературе рассматриваются и другие методики расчета показателя налоговой нагрузки у таких авторов как А.С. Бородина [2], М.И. Литвин [3], Г.Л. Попова, И.А. Коростелкина, В.Р. Юрченко и др. Сравнительная характеристика различных методик расчета налоговой нагрузки представлена в табл.1.

Таблица 1 – Сравнение различных методик расчета налоговой нагрузки

Наименование показателя	Основная формула расчета
1	2
1.Номинальная или реальная налоговая нагрузка (Налоговый кодекс Республики Беларусь, Департамент налоговой политики Минфина РФ)	$НН = \frac{Н_{общ}}{В_{общ}} \times 100\%$ <p>где $НН$ – налоговая нагрузка; $Н_{общ}$ – общая сумма начисленных или уплаченных налогов; $В_{общ}$ – общая сумма выручки от реализации</p>
2.Налоговое бремя (М.Н. Крейнина)	$НБ = \frac{В - С_p - ЧП}{В - С_p} \times 100\%$ <p>где $НБ$ – налоговое бремя; $В$ – выручка от реализации; $С_p$ – затраты на производство реализованной продукции (работ, услуг) за вычетом косвенных налогов; $ЧП$ – чистая прибыль</p>
4.Налоговая нагрузка от источника уплаты (М.И. Литвин)	$Т = \frac{ST}{TY} \times 100\%$ <p>где $Т$ – налоговая нагрузка; ST – сумма налогов; TY – размер источника средств уплаты налогов</p>
5.Налоговая нагрузка на добавленную стоимость (И.Н. Данина, А.С. Бородина)	$НН_{дс} = \frac{АНН}{ДС}$ <p>где $НН_{дс}$ – налоговая нагрузка на добавленную стоимость; $ДС$ – добавленная стоимость</p>
6.Относительная налоговая нагрузка (Е.А. Кирова)	$Д_n = \frac{НП + СО}{ВСС} \times 100\%$ <p>где $Д_n$ – относительная налоговая нагрузка; $НП$ – налоговые платежи; $СО$ – отчисления на социальные нужды; $ВСС$ – вновь созданная стоимость $ВСС = ОТ + СО + П$, где $ОТ$ – оплата труда; $СО$ – отчисления на социальные нужды; $П$ – прибыль, с учетом налоговых платежей</p>
7.Абсолютная налоговая нагрузка (И.Н. Данина, А.С. Бородина)	$АНН = НП + НДС + ПСФ + НИ + ЗН + ПрН$ <p>Где $АНН$ – абсолютная налоговая нагрузка; $НП$ – сумма налога на прибыль; $НДС$ – сумма налога на добавленную стоимость; $ПСФ$ – сумма взносов на обязательное страхование от несчастных случаев; $НИ$ – сумма имущественного налога; $ЗН$ – сумма земельного налога; $ПрН$ – прочие налоги (акцизы и др.)</p>
8.Налоговая нагрузка на выручку от основного вида деятельности (И.Н. Данина, А.С. Бородина)	$НН_{вр} = \frac{АНН}{В_p}$ <p>где $НН_{вр}$ – налоговая нагрузка на выручку от реализации продукции собственного производства; $В_p$ – выручка от реализации</p>
9.Налоговая нагрузка на имущество предприятия (И.Н. Данина, А.С. Бородина)	$НН_{и} = \frac{НИ + ЗН}{СтИ}$ <p>где $НН_{и}$ – налоговая нагрузка на имущество предприятия; $НИ$ – сумма имущественного налога; $ЗН$ – сумма земельного налога; $СтИ$ – среднегодовая стоимость имущества (основных средств)</p>

1	2
10. Налоговая нагрузка на среднегодовую численность работников (И.Н. Данина)	$НН_{счр} = \frac{АНН}{СЧР},$ <p>где $НН_{счр}$ – налоговая нагрузка на среднегодовую численность работников; $СЧР$ – среднегодовая численность работников</p>
11. Налоговая нагрузка на доход (активы предприятия, чистую прибыль, рыночную стоимость компании, чистые активы, расходы предприятия, расходы по оплате труда) (А.С. Бородина)	$НН_{д} = \frac{АНН}{Д(А, ЧП, РС, ЧА, Р, ОТ)},$ <p>где $НН_{д}$ – налоговая нагрузка на доход; $Д$ – доход предприятия, включающий доходы от реализации и внереализационные доходы; $А$ – среднегодовая величина активов; $ЧП$ – чистая прибыль; $РС$ – рыночная стоимость компании; $ЧА$ – среднегодовая стоимость чистых активов; $Р$ – расходы предприятия; $ОТ$ – сумма выплат работникам предприятия за выполненную работу</p>

Примечание: Источник: собственная разработка на основании данных [1–3].

Исходя из табл. 1 видно, что нет единства как в названиях показателей, так и в методике их расчета. В основном методике расчета различаются базой сравнения в знаменателях формул. Кроме того, применяется старая терминология показателей. Из всех рассмотренных методик автор считает заслуживающим внимания методику М.И. Литвина, в которой в качестве базы для определения налоговой нагрузки используется источник средств уплаты налогов. В данной методике большое внимание уделяется частным показателям, определяемым как соотношение отдельных групп налогов с конкретным источником платежа. Разработанная автором система показателей, основанная на методике М.И. Литвина, и их расчет представлены в табл. 2.

Таблица 2 – Предлагаемая система показателей налоговой нагрузки

Показатель	Формула
1. Налоговая нагрузка	$НН = \frac{Н_{общ}}{В_{общ}} \times 100\%,$ <p>где $НН$ – налоговая нагрузка; $Н_{общ}$ – общая сумма налогов; $В_{общ}$ – общая сумма выручки от реализации</p>
2. Налоговая нагрузка на выручку	$НН_{в} = \frac{НДС + А}{В_{общ}} \times 100\%,$ <p>где $НН_{в}$ – налоговая нагрузка на выручку; НДС – сумма налога на добавленную стоимость; А – акцизы; $В_{общ}$ – общая сумма выручки от реализации</p>
3. Налоговая нагрузка на себестоимость	$НН_{сс} = \frac{ЗН + ЭН + ННН + СО}{СС} \times 100\%,$ <p>где $НН_{сс}$ – налоговая нагрузка на себестоимость; ЗН – сумма земельного налога; ЭН – сумма экологического налога; ННН – сумма налога на недвижимость; СО – отчисления на социальные нужды</p>
4. Налоговая нагрузка на прибыль	$НН_{пр} = \frac{НП}{Пр} \times 100\%,$ <p>где $НН_{пр}$ – налоговая нагрузка на прибыль; НП – сумма налога на прибыль; Пр – сумма прибыли</p>
5. Предлагаемый автором обобщающий интегральный показатель налоговой нагрузки	$ИНН = \sqrt[3]{НН_{в} \times НН_{сс} \times НН_{пр}}$

Примечание: Источник: собственная разработка на основании данных [1–3].

Автором предлагается интегральный обобщающий показатель налоговой нагрузки, который рассчитывается по средней геометрической величине, поскольку обобщающий показатель, предложенный М.И. Литвиным, определяемый путем суммирования частных относительных показателей, является некорректным. Предложенная методика имеет большее практическое применение по сравнению с другими методиками и позволяет, в зависимости от цели пользователя, дифференцированно оценивать налоговую нагрузку исходя из источников уплаты налогов, изучать ее в динамике, а так же в сравнении с налоговой нагрузкой других организаций. Автор апробировал данную методику на фактических материалах ПТУП «Горецкий элеватор» Горецкого района Могилевской области. По данным расчетов установлено, что интегральный обобщающий показатель по своему уровню 13,45% близок к общепринятому показателю налоговой нагрузки 14,50% (табл. 2, показатель 1).

Список литературы

1. Данина И. Н. Налоговая нагрузка организации. Показатели и методика оценки : автореф. дис. ... канд. эконом. наук : 08.00.10. М., 2005. 26 с.
2. Бородина А. С. Расчет и оценка налоговой нагрузки предприятий реального сектора экономики : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.10. Орел, 2012. 23 с.
3. Литвин М. И. Налоговая нагрузка и экономические интересы предприятий. *Финансы*. 2010. № 5. С. 55–59.

УДК 657.6(076.5)(075.8)

***Павлоцкая Я. Э., Мозолевская Т. Н., студентки
Научный руководитель: Лемеш В. Н., к.э.н., доцент
Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь***

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ В АУДИТОРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

В скором времени модифицирование аудита в условиях применения современных информационных и цифровых технологий станет необходимостью для каждой аудиторской компании, желающей оставаться конкурентноспособной на рынке. Ввиду того, что данная тема еще недостаточно освещена, ей уделяют все больше внимания. В частности, В.Н. Лемеш в своей научной работе «Форсайт бухгалтерского учета и аудита в условиях цифровой экономики» отмечает, что сегодня невозможно найти отрасль, в которой в той или иной мере не были бы задействованы информационные технологии, интегрированные в процессы производства и реализации продукции, работ, услуг [1, с. 147].

В качестве основных направлений развития аудита выступают компьютеризация и интеграция в инновационную среду. Компьютеризация аудиторской деятельности подразумевает, главным образом, использование

персональных компьютеров и специализированных компьютерных программна всех этапах аудита.Проведение компьютерного аудита основывается на регулярно обновляющемся и развивающемся программном обеспечении, которое представлено, главным образом, специализированным программным обеспечением аудиторской деятельности.Оно может быть разработано как для частного пользования, так и массового тиражирования.Например, британская компания Ernst&Young (EY)разработала следующие собственные программные продукты:

1) EYCanvas – глобальная платформа для онлайн-аудита, позволяющая специалистам беспрепятственно оказывать аудиторские услуги клиентам в любой точке мира;

2) EYHelix – профессиональная аналитическая платформа, включающая в себя набор инструментов для сбора данных и их анализа, которые значительно увеличивают не только объем получаемой информации, но и ее ценность;

3) EYAtlas – исследовательская платформа в области бухгалтерского учета и финансовой отчетности, предназначенная для использования на смартфонах и планшетах и предоставляющая аудиторам интегрированный, согласованный и простой в использовании способ поиска информации [2].

Использование компьютеров значительно экономит время при ведении документации, снижает трудоемкость, предпринимательские риски и стоимость проведения аудиторской проверки, а также повышает точность аудита.

Компьютеризация делает аудит менее зависимым от человеческого фактора, но не меняет сути процессов.С все большим наращиванием технологических мощностей и объемов информации стало ясно, что собираемые данные и системы компьютеризации не только дают позитивный эффект, но и требуют ресурсов, обслуживания и внимания, поэтому организации стремительно осваивают цифровые технологии.Не остается сомнений, что интеграция аудита в инновационную среду в кратчайшие сроки выведет его на совершенно новый уровень.

Инновационные направления развития аудита могут быть представлены внедрением технологии блокчейн, возможностью работы с большим объемом данных и переходом к непрерывному аудиту.Технология блокчейн, котораяпредставляет собой цифровой реестр экономических транзакций, использующий криптографию для поддержания безопасности, может изменить форму аудиторской деятельности по двум сценариям. Первый – возможность автоматической проверки и сокращение времени на ее проведение, так как блокчейн обеспечивает прозрачность, долговечность, надежность и высокое качество данных. Второй сценарий – ввиду появления возможности автоматически проверять огромные массивы данных аудиторы могут направлять свои усилия на проведение более сложных проверок.

Аудиторскиеорганизации «большой четверки» начали разрабатывать продукты, в основе которого лежитблокчейн, в 2016 году, когда были предложены первые решения для упрощения внедрения блокчейн-технологий в бизнес компанией EY.В 2018 годуPwC и EY представили набор программных

инструментов для повышения качества аудита корпоративных транзакций, однако предложенные продукты являются закрытыми и доступны только компаниям, работающим в частных блокчейнах. В числе заслуг у EY также и BlockchainAnalyzer – система для улучшения анализа деятельности и мониторинга транзакций в блокчейне, позволяющую собирать максимальный объем данных о любых операциях из многочисленных блокчейн-реестров, а, следовательно, проводить более глубокую проверку операций с криптовалютами [3]. Совершенствование форм работы с информацией в аудите наиболее полно и последовательно реализуется обращением к большим данным, которые представляют собой использование передовых аналитических методов в отношении очень больших и разнообразных наборов данных, которые включают в себя различные типы, такие как структурированные или неструктурированные и потоковые или пакетные данные. Большие данные поступают от датчиков, устройств, сетей, журнальных файлов, транзакционных приложений, видео/аудиоустройств, Интернета и социальных сетей – большая часть из них генерируется в реальном времени с высокой скоростью и в очень больших масштабах [4]. Применяя такие методы аналитики, как машинное обучение, интеллектуальная аналитика и анализ данных, статистика и другие, аудиторы имеют возможность анализировать новые ранее недоступную или непригодную информацию с целью принятия более эффективных и быстрых решений. Одним из передовых направлений аудиторской деятельности является непрерывный аудит – метод аудита, в основе которого лежит прямое обращение к процедурам непрерывного прямого наблюдения за всеми процессами аудируемой системы, в том числе в виде оцифрованной учетной информации. Такой аудит фокусируется на сплошном обследовании, а не на случайно выборке, что гарантирует более доскональную и всестороннюю проверку рисков и управления системы, способствует раннему выявлению рисков, нарушений, отклонений и применению профилактических мер их предупреждения.

Подводя итоги можно сказать о том, что на данный момент многие аудиторские компании на практике сталкиваются лишь с процессом компьютеризации. Однако количество организаций, желающих идти в ногу со временем, стремительно растет. Продемонстрированные технологии блокчейн, большие данные и непрерывный аудит обладают потенциалом коренным образом изменить аудиторскую деятельность, ставя перед ней все новые задачи и усиливая конкуренцию между аудиторскими компаниями. В ближайшем времени инновационные технологии откроют многим конкурентоспособным аудиторским компаниям не только новые возможности для повышения производительности и увеличения объемов рынка, но и лягут в основу новых аудиторских продуктов и услуг.

Список литературы

1. Лемеш В. Н. Форсайт бухгалтерского учета и аудита в условиях цифровой экономики // Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень : матеріали VII всеукр. наук.-практ. конф. (м.

Львів, 26 квіт. 2018 р.) / Львів. торговельно-економ. ун-т, ДВНЗ «Університет банківської справи», Тернопіл. нац. економ. ун-т, Білорус. торгово-економ. ун-т споживчої кооперації, Наук. клуб «Софус». Львів : Крок, 2018. С. 147–150.

2. Ernst&Young : сайт. URL: https://www.ey.com/en_gl/ (дата звернення: 06.03.2020).

3. «Большая четверка» аудиторских компаний начала переход на блокчейн // Bitcrypto News : сайт. 14.05.2018. URL: <https://bitcryptonews.ru/news/blockchain/bolshaya-chetverka-auditorskix-kompanij-nachala-perexod-na-blokchejn/> (дата звернення: 14.03.2020).

4. Разина О. Развитие новых информационных моделей для внутреннего аудита на основе технологии больших данных // Бухгалтерский учет. Налоги. Аудит : сайт. 18.04.2019. URL: <https://www.audit-it.ru/articles/audit/a105/984798.html/> (дата обращения: 15.03.2020).

УДК 657.37

Панченко-Дреймане А. К., студентка

Науковий керівник: Бондарець О. М., викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПОДАННЯ ЗВІТНОСТІ В ЕЛЕКТРОННІЙ ФОРМІ

Звітність є основним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень для різних користувачів. Дані фінансової та статистичної звітності дозволяють аналізувати та планувати розвиток країни в цілому та кожної галузі або регіону; дані податкової звітності потрібні для перевірки правильності і своєчасності сплати податків та внесків.

Складання звітності підприємств є завершальним етапом облікового циклу підприємства, яка має відповідати вимогам Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], а також НСПБО та інших нормативно-правовим актам, що регламентують питання формування звітності підприємства. В Україні з метою спрощення процедури подання і подальшої обробки звітності було запроваджено електронну звітність.

Електронна звітність подається у такі державні органи:

- Державну фіскальну службу України (ДФСУ);
- Державну службу статистики України;
- Фонд соціального страхування України.

Можливість подання електронної звітності суттєво спрощує роботу бухгалтера та має багато переваг для підприємства, які представлені на рис.1.

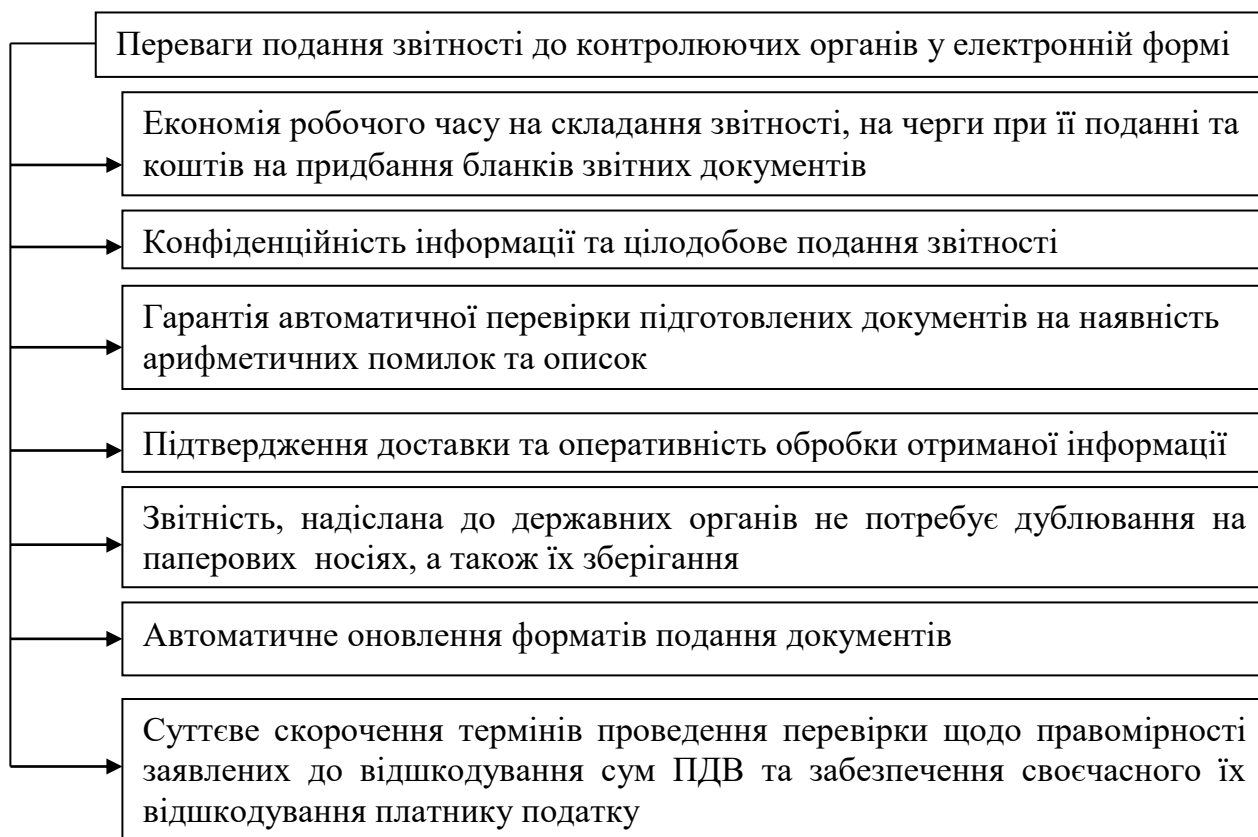

Рисунок 1 – Переваги подання звітності в електронній формі

Але разом із перевагами існують і недоліки, які представлені на рис. 2.

Також хочеться віднести до недоліків не можливість подання електронної звітності до деяких контролюючих органів, а саме Державної служби зайнятості та Фонду соціального захисту інвалідів, через не підтримку цих органів системи подання електронної звітності.

Таким чином, якщо проаналізувати наведений перелік переваг та недоліків надання звітності у електронній формі, то можна зробити висновок, що головним чином електронна звітність економить час, а основним фактором виникнення недоліків виступають можливі технічні неполадки.

Зважаючи на пришвидшення економічних операцій з кожним днем, електронна звітність є невід’ємною необхідністю організації обліку та вимогою часу.

За умови високого рівня технічної бази та програмного обслуговування, переваги від використання системи подання податкової звітності в електронному вигляді перевищать її недоліки.

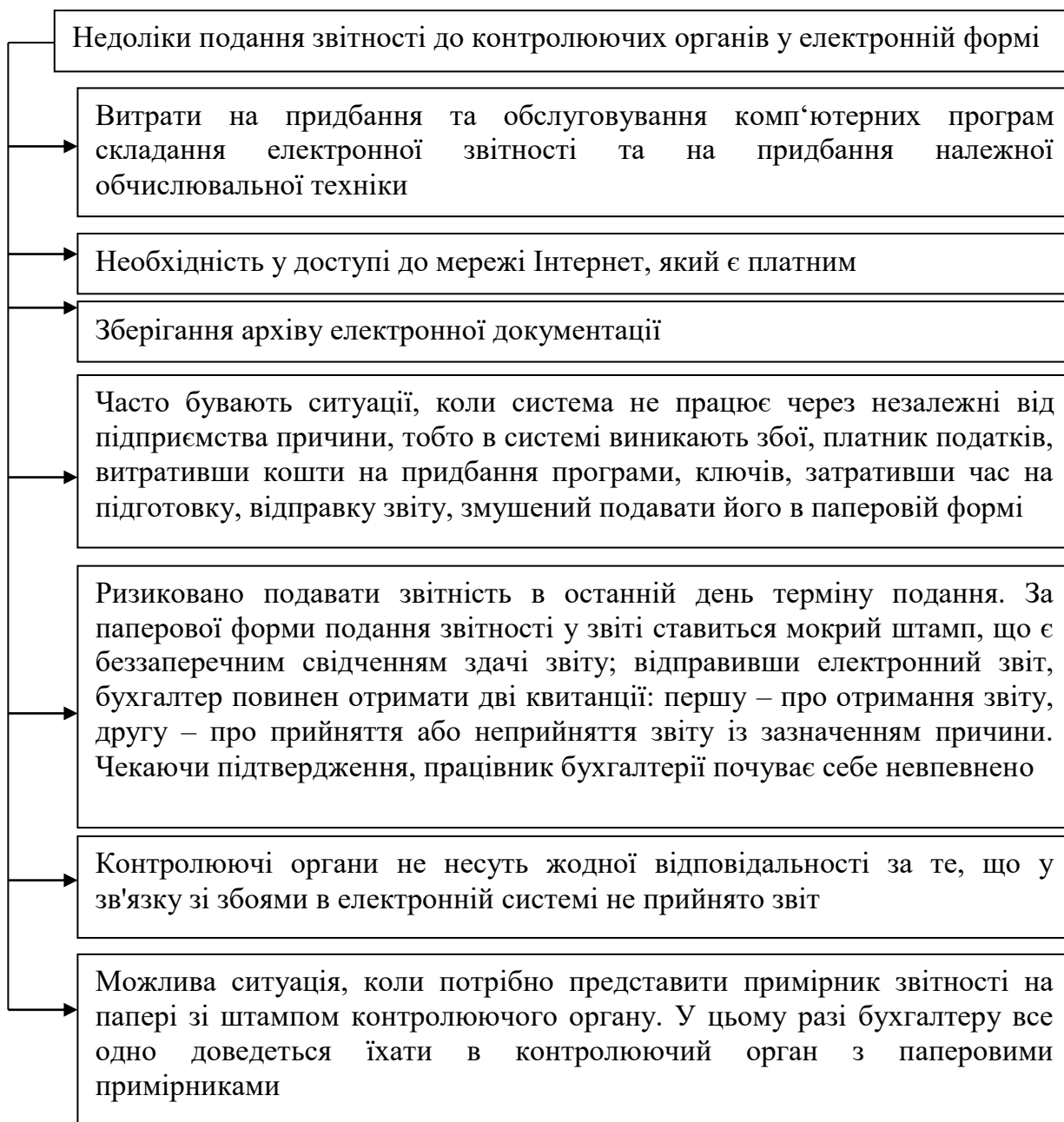

Рисунок 2 – Недоліки подання звітності в електронній формі

Список літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 25.03.2020).

УДК 657.9

Петренко Н. В., студентка

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры финансового менеджмента

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ДЕЛОВОЕ АДМИНИСТРИРОВАНИЕ: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ, ПРИНЦИПЫ И ФУНКЦИИ

Бухгалтерский учет в организации является важнейшим звеном формирования экономической политики. Он служит главным механизмом управления производством и сбытом продукции. Бухгалтерский учет способствует совершенствованию организации производства, оперативного и долгосрочного планирования, прогнозирования и анализа хозяйственной деятельности. На основе анализа данных бухгалтерского учета может быть определена тенденция развития организации, поэтому бухгалтерский учет является одним из источников экономической информации, необходимой для принятия управленческих решений.

Однако, в условиях современной рыночной экономики главному бухгалтеру недостаточно только лишь знаний права, экономики и финансов. Главный Бухгалтер должен также выполнять и функции бизнес-администратора, активно участвовать в процессе управления организацией, применять на практике знания делового администрирования[5,6]. Таким образом можно выявить необходимые качества главного бухгалтера для эффективного управления организацией (рис. 1).

Таблица 1 – Сущность определения делового администрирования

Автор (Источник)	Сущность делового администрирования
Алексеев А.В.[1]	Деловое администрирование – это разработка и принятие управленческих решений, распределение заданий между исполнителями и контроль за их выполнением
Рубин Ю.Б.[2]	Под деловым администрированием понимается применение системы формализованных процедур, с помощью которых профессиональные предприниматели обеспечивают ведение собственного дела.
Файоль А.[3]	Администрирование – это реализация принципа разделения труда в сфере управления, предполагающая процесс управления человеческими ресурсами, т.е. людьми.
Иванов А.В.[4]	Администрирование – это наиболее простой уровень профессиональной управленческой деятельности, он говорит о том, что управленец знает, когда нужно ввести управленческое решение, знает содержание этого решения и может все это проделать

Кроме того, функционирование делового администрирования в организации не может обойтись без соблюдения следующих принципов:

1. Использование полной, достоверной и достаточной информации.
2. Умение разделять всю полученную информацию на предполагаемую и достоверную.

3. Принцип индифферентности подтверждает это условие игры в карьеру.
4. Принцип работы в заданной компетенции.
5. Адекватная профессиональная самооценка.

Рисунок 1 – Необходимые качества главного бухгалтера в организации
 Деловое администрирование выполняет следующие функции (рис. 2).

Рисунок 2 – Функции делового администрирования

Помимо этого, в процессе делового администрирования бухгалтеры должны: 1) определить, какие из подразделений нуждаются в улучшении своей деятельности и отразить это в количественной мере на основе сравнения с имеющимися аналогами и стандартными показателями;

2) обеспечить получение руководителями каждого подразделения информации о показателях конкурентоспособности;

3) незамедлительно отреагировать на высокие достижения в виде поощрения руководителей этих подразделений;

4) организовать помощь отстающим подразделениям;

5) сделать эту процедуру систематической;

6) при неоднократном повторении высоких показателей у одних и тех же подразделений ввести систему сравнений за более продолжительный период времени;

7) ввести отчет по всем сферам деятельности, чтобы они не были оставлены без внимания;

8) обеспечить оперативное управление приоритетами, чтобы не было игнорируемых сфер деятельности [7].

Таким образом, деловое администрирование представляет собой профессиональную деятельность специализированных работников организации (администраторов), направленную на обеспечение достижения целей организации. Роль специалистов, осуществляющих управление деятельностью бухгалтерских служб на предприятиях, в организациях и учреждениях значительна. Именно поэтому главный бухгалтер должен иметь необходимые навыки для грамотного обеспечения делового администрирования в организации.

Список литературы

1. Аслаев А. А. Об определении понятия «деловое администрирование». *Экономика и управление. Серия: Экономические науки*. 2012. № 9 (94). С. 150–153.
2. Рубин Ю. Б. Стратегии и тактики конкурентного поведения. *Современная конкуренция*. 2007. № 3 (3). С. 81–96..
3. Файоль А. *Общее и промышленное управление* / пер. с франц. М., 1999. 449 с.
4. Иванов А. В., Шимутина Е. Н. *Деловое администрирование : учеб. пособие*. М. : АПКИППРО, 2009. 86 с
5. Аслаев А. А. Направление делового администрирования в конкурентоспособности организации. *Отраслевые рынки*. 2012. № 6 (36). С. 71–78.
6. Принципы в бухгалтерском учёте // Лекция : сайт. URL: <https://lektsia.com/6x4db5.html> (дата обращения: 08.04.2020).
7. Аношко Я. И. Лекции по курсу «Бизнес-администрирование» // Электронная библиотека БГУ : сайт. URL: http://elib.bsu.by/bitstream/123456789/28321/3/03_BisAdm_PresLec-2012.pdf (дата обращения: 08.04.2020).

УДК 657.9

Петренко Н. В., студентка

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЬ ГЛАВНОГО БУХГАЛТЕРА В ПРОЦЕССЕ УПРАВЛЕНИЯ ОРГАНИЗАЦИЕЙ

В Республике Беларусь общие вопросы организации и ведения бухгалтерского учета определены Законом «О бухгалтерском учете и отчетности» [1]. В нем обобщен опыт бухгалтерского учета в современной экономике, раскрытый применительно к белорусским традициям и действующему в республике гражданскому праву. Согласно закону, в должностные обязанности главного бухгалтера входят не только планирование, организация, координация и контроль процесса формирования документированной систематизированной информации в системе бухгалтерского учета, но и распределение обязанностей между работниками бухгалтерской службы, контроль исполнения внутренних стандартов организации.

Помимо этого, на руководителе бухгалтерской службы лежит обязанность по разработке форм первичных учетных документов, регистров бухгалтерского учета, форм внутренней бухгалтерской (финансовой) отчетности и технологии обработки учетной информации. Также главный бухгалтер составляет график документооборота и пояснений к нему, организует делопроизводство в своей службе. Кроме того, главный бухгалтер уполномочен координировать действия работников бухгалтерской службы во взаимоотношениях с представителями внешней и внутренней среды экономического субъекта [2].

Профессия бухгалтера предусматривает соблюдение следующих принципов:

Рисунок 1 – Принципы работы профессионального бухгалтера

Источник: собственная разработка автора

Роль главного бухгалтера в делах компании сложно переоценить: от его действий зависит не только, правильность бухгалтерского учета, но и успех организации. Зачастую знания и уровень квалификации главбуха выступают гарантией безопасности фирмы [3].

Для того чтобы полностью соответствовать всем требованиям, кандидат на профессию главного бухгалтера должен знать:

Рисунок 2 – Необходимые знания главного бухгалтера

Источник: собственная разработка автора

Также следует отметить, что главный бухгалтер имеет особый правовой статус в компании: без его подписи денежные и расчетные документы,

финансовые и кредитные обязательства считаются недействительными и не должны приниматься к исполнению. И что главное – именно главный бухгалтер отвечает за своевременное представление полной и достоверной бухгалтерской отчетности. Это привносит особенности в его правовое положение. Поэтому необходимо проводить границу между ответственностью главбуха перед работодателем и перед надзорно–контрольными органами, представляющими интересы государства [4].

Компетентный главный бухгалтер должен уметь так организовать работу коллектива бухгалтерии, чтобы предотвращать конфликтные ситуации и текучесть кадров бухгалтерии, при этом не допуская, нарушений законодательства, хищений и других злоупотреблений своим служебным положением [5].

В конечном итоге главный бухгалтер, в соответствии с занимаемой должностью обязан не только глубоко владеть современной методологией бухгалтерского учета в условиях рыночных отношений и знать действующее законодательство и нормативные акты по бухгалтерскому учету и отчетности.

Главный бухгалтер должен систематически повышать свою квалификацию в учебных центрах и постоянно совершенствовать учетно-аналитическую систему фирмы, в том числе за счет перехода от традиционных форм бухгалтерского учета к современным автоматизированным технологиям [6, с. 144]. Для подтверждения своей репутации руководителю бухгалтерской службы рекомендуется не иметь негативных оценок своей деятельности, как со стороны руководства фирмы, так и со стороны налоговой службы и банковских органов. Должность главного бухгалтера имеет большой спектр требований и обязанностей, ведь от его знаний зависит не только контроль за бухгалтерской информацией, но и положение организации на рынке.

Список литературы

1. О бухгалтерском учете и отчетности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-3. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата обращения: 27.03.2020).
2. Опорный конспект лекций по дисциплине «Деловое администрирование в бухгалтерском учете» // Казанский федеральный университет : сайт. URL: https://kpfu.ru/portal/docs/F_2092774194/Opornyj.konspekt.lekcij.pdf (дата обращения: 25.03.2020).
3. Руководство бухгалтерией // Бухгалтерский портал : сайт. 26.06.2020. URL: <https://www.gb.by/aktual/bukhgalterskii-uchet/rukovodstvo-bukhgalteriei> (дата обращения: 26.03.2020).
4. Бухгалтерия и бухгалтер: их роль в организации // Хабр : сайт. 03.09.2018. URL: <https://habr.com/ru/company/trinion/blog/421963/> (дата обращения: 26.03.2020).
5. Руководство бухгалтерией // Бухгалтерский портал : сайт. 26.06.2013. URL: <https://www.gb.by/aktual/bukhgalterskii-uchet/rukovodstvo-bukhgalteriei> (дата обращения: 26.03.2020).
6. Стражева Н. С. Бухгалтерский учет : учеб.-метод. пособие. Минск : Книжный дом, 2008. 608 с.

УДК 657:51

Петровская В. В., студентка

Научный руководитель: Виногород Г. Г., к.э.н., доцент

Белорусский государственный экономический университет,

г. Минск, Республика Беларусь

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДА ИССЛЕДОВАНИЯ ОПЕРАЦИЙ (ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ) В АХД

В условиях рыночной экономики целесообразно применять экономико-математические методы в целях поиска резервов уменьшения себестоимости продукции.

В специальной экономической литературе по АХД вопросы использования метода исследования операций не рассматриваются [1–4]. Отсюда автор делает попытку применить метод исследования операций для той, или иной ситуации.

Для выбора оптимального решения в условиях неопределенности особенно импонирует принцип гарантированного результата.

Порядок действий при выборе оптимального решения $X_{\text{опт}}$ по принципу гарантированного результата для показателей полезного эффекта следующий: в каждой строке матрицы выбирается минимальный элемент. Затем в качестве оптимального решения выбирается значение управляемых факторов, соответствующее той строке, где это минимальное значение будет наибольшим. Математически это правило описывается условием:

$$2r \cdot x_{\text{опт}} = \max_x \left(\min_x (\exists(X_i, Y_i)) \right) \quad (1)$$

а для критериев затрат или ущерба – условием:

$$3r \cdot x_{\text{опт}} = \min_x \left(\max_x (\exists(X_i, Y_i)) \right) \quad (2)$$

Принцип гарантированного результата имеет существенный недостаток: он ориентирован на наихудшие значения неконтролируемых факторов. Для учета этого обстоятельства предлагается принцип Сэвиджа (принцип минимизации сожаления).

В целях увеличения объема продаж ставится задача определения оптимального объема продаж товара «Холдинговой компании «Пинскдрев» при неконтролируемых (неизвестных точно) рыночных ценах. В качестве управляемых факторов выступают объемы продаж: $Q = \{q_i\}$, $i=1, 2, 3$.

Неконтролируемыми (неуправляемыми) факторами являются рыночные цены, которые представляют набор: $P = \{p_i\}$, $i=1, 4$.

Эффективность принимаемого решения определяется с помощью показателя валового дохода (выручки):

$$R_1(q, p) = QP \quad (3)$$

Таблиця 1 – Матриця ефективності для данної задачі:

продукція \ q-p-цена	20	10	16	16
22	220	110	176	88
8	80	40	64	32
16	160	80	128	64

Примечание – Источник: собственная разработка.

Будем анализировать матрицу E , составленную для показателя E , удовлетворяющему свойству – чем больше E , тем лучше. Ситуация, когда в качестве эффективности выступают затраты (т.е. чем меньше E , тем лучше) во многом аналогична и здесь и не рассматривается.

Из минимальных элементов строк матрицы E составляется матрица-столбец E_{min} , из которой потом выбирается максимальный элемент, а стратегия, соответствующая этому элементу, считается оптимальной:

$$E = \begin{vmatrix} E_{11} & E_{12} & \dots & E_{1m} \\ E_{21} & E_{22} & \dots & E_{2m} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ E_{n1} & E_{n2} & \dots & E_{nm} \end{vmatrix} \rightarrow E_{min} = \begin{vmatrix} E_{1min} \\ E_{2min} \\ \dots \\ E_{nmin} \end{vmatrix} \rightarrow (E_{1min})^{max} = E_{opt}(X_{opt}) \quad (3)$$

Таким образом, хозяйствующий субъект предполагает, что неконтролируемые факторы могут проявиться самым неблагоприятным образом, а стратегию выбирает ту, которая принесет наилучший результат в этих неблагоприятных условиях, т.е. это принцип максимизации результата в неблагоприятных неконтролируемых условиях. А вот по принципу гарантированных потерь в каждой строке матрицы E выбирается максимальный элемент $E^{\#}$, и составляется матрица потерь Π , из которой в свою очередь по максимальным элементам Π^{max} ее строк составляется матрица-столбец Π^{max} .

$$E = \begin{vmatrix} E_{11} & E_{12} & \dots & E_{1m} \\ E_{21} & E_{22} & \dots & E_{2m} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ E_{n1} & E_{n2} & \dots & E_{nm} \end{vmatrix} \rightarrow \Pi_{max} = \begin{vmatrix} E_{1max} \\ E_{2max} \\ \dots \\ E_{nmax} \end{vmatrix} \rightarrow (E_{1max} - E_{1min})^{min} = \Pi_{opt} \quad (4)$$

Оптимальной считается стратегия, соответствующая минимальному элементу матрицы Π^{max} . Таким образом, матрица потерь представляет собой совокупность величин ущерба, который понес бы хозяйствующий субъект, если бы неконтролируемые факторы проявились неблагоприятным образом.

$$E = \begin{vmatrix} 220 & 110 & 176 & 88 \\ 80 & 40 & 64 & 32 \\ 160 & 80 & 128 & 64 \end{vmatrix} \rightarrow \Pi_{max} = \begin{vmatrix} 132 \\ 48 \\ 96 \end{vmatrix}; E_{min} = \begin{vmatrix} 88 \\ 32 \\ 64 \end{vmatrix} \quad (5)$$

Для данного субъекта хозяйствования оптимальным с точки зрения потерь является пункт 2, а с точки зрения результата – первый.

Такой подход дает возможность уменьшить убытки и увеличить эффективность производства, противостоять жесткой конкурентной борьбе с другими товаропроизводителями.

Список литературы

1. Вахрушина М. А. Анализ финансовой отчетности : учебник. 3-е изд., перераб. и доп. М. : Вузовский учебник ; Инфра-М, 2019. 432 с.
2. Савицкая Г. В. Комплексный анализ хозяйственной деятельности предприятия : учебник. 7-е изд., перераб. и доп. М. : Инфра-М, 2017. 608 с.
3. Чернышева Ю. Г. Анализ и диагностика финансово-хозяйственной деятельности предприятия (организации) : учебник. М. : Инфра-М, 2017. 421 с.
4. Шеремет А. Д., Негашев Е. В. Методика финансового анализа деятельности коммерческих организаций : практ. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Инфра-М, 2017. 208 с.

УДК 657

Приходько К. А., студентка

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

**СРАВНЕНИЕ КРИТЕРИЕВ ПРИЗНАНИЯ АКТИВОВ В КАЧЕСТВЕ
ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ ПО МЕЖДУНАРОДНЫМ СТАНДАРТАМ
ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ И В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ**

Значительное место в процессе производства помимо материальных, трудовых и финансовых ресурсов занимают основные средства. Это наиболее дорогостоящая часть средств производства, которая включает в себя материальные активы, используемые предприятием в производстве или поставке товаров, оказанию услуг, сдача в аренду другим объектам, используются в административных целях и пр. От их количества, стоимости, эффективности использования в процессе производства зависят результаты деятельности предприятия.

Свое начало в производственно-хозяйственной деятельности в каждом предприятии любой формы собственности основные средства берут с момента их поступления. При ведении бухгалтерского учета их деятельности в рамках предприятия, учитывается их износ, эффективность (неэффективность) использования. Основные средства могут менять свое движение как в пределах производства, так и переходить в категорию «убытых» с производства, переданных для эксплуатации другим источникам производственной деятельности.

Основные средства в своем использовании направлены на то, чтобы автоматизировать производственный процесс, тем самым увеличить производительность труда, путем автоматизации и механизации производственного процесса, тем самым уменьшить себестоимость затраченной продукции, при этом увеличив производительность труда и полученную прибыль. Для положительного исхода эксплуатации основных средств, предприятию необходимо иметь их в достаточном количестве,

рационально их использовать, производить их своевременную замену, пополнять по мере такой необходимости.

В настоящее время актуальными являются вопросы перехода белорусских предприятий на Международные стандарты финансовой отчетности (МСФО). В Республике Беларусь бухгалтерский учет основных средств регулируется Инструкцией по бухгалтерскому учету основных средств, утвержденной постановлением Министерства финансов Республики Беларусь от 30.04.2012 г. № 26. В МСФО это Стандарт IAS 16 «Основные средства».

Согласно данным документам выделяют следующие определения относительно сущности основных средств, которые представлены в таблице 1.

Таблица 1 – Экономическая сущность понятия «основные средства»

Экономическая сущность	
Инструкция по бухгалтерскому учёту основных средств №26 [1]	МСФО 16 “Основные средства”[2]
Основные средства – это активы, имеющие материально-вещественную форму, при одновременном выполнении условий признания	Основные средства – это материальные активы, срок использования которых превышает один период, предназначенные для производства и поставки товаров и услуг, для сдачи в аренду или для управленческих целей

Примечание – Источник: собственная разработка на основе обзора литературных источников

Таким образом, исходя из данных таблицы 1, можно сделать вывод о том, что основными средствами признаются материальные активы, которые одновременно выполняют критерии признания. Сравнение критериев признания активов в качестве основных средств по МСФО с законодательством Республики Беларусь представлены в таблице 2.

Таблица 2 – Критерии признания основных средств

Критерии признания основных средств	
Инструкция по бухгалтерскому учёту основных средств № 26[1]	МСФО 16 «Основные средства» [2]
1	2
Активы предназначены для использования в деятельности организации, в том числе в производстве продукции, при выполнении работ, оказании услуг, для управленческих нужд организации, а также для предоставления временное пользование (временное владение и пользование), за исключением случаев, установленных законодательством	Основные средства – это материальные активы, предназначенные для использования в процессе производства или поставки товаров и предоставления услуг, при сдаче в аренду или административных целях
Организацией предполагается получение экономических выгод от использования активов	Признается вероятным, что организация получит связанные с данным объектом будущие экономические выгоды

Продолжение таблицы 2

1	2
Активы предназначены для использования в течение периода продолжительностью более 12 месяцев	Активы предполагаются к использованию в течение более чем одного периода
Организацией не предполагается отчуждение активов в течение 12 месяцев с даты приобретения	
Первоначальная стоимость активов может быть достоверно определена	Первоначальная стоимость данного объекта может быть надежно оценена

Примечание – Источник: собственная разработка на основе обзора литературных источников

Таким образом, из таблицы 2 можно сделать следующие выводы:

1. Признаки, по которым объекты принимаются к учету в составе основных средств по правилам белорусского и международного учета, в целом совпадают. Общим критерием признания основных средств является актив, предназначенный для неоднократного использования с продолжительностью более 12 месяцев.

2. Разница состоит в признании активов, которые могут быть одновременно отнесены к основным средствам и запасам. По ним организации могут определять в учетной политике стоимостной критерий. В системе МСФО стоимостной критерий не определяющий при отнесении имущества к основным средствам. Организации, как правило, устанавливают стоимостной критерий, выше которого расходы капитализируются, а ниже – списываются на текущие расходы. Величина такого стоимостного критерия зависит от размера компании, области ее деятельности и других факторов.

Список литературы

1. Инструкция по бухгалтерскому учёту основных средств : утв. Постановлением от Министерства финансов Республики Беларусь от 30.04.2012 № 26. URL: http://www.bntu.by/images/stories/msf/econ/doc/uchet_osn_sr.pdf (дата обращения: 24.03.2020).

2. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS) 16 «Основные средства» // Методология : сайт. URL: <https://finotchet.ru/articles/138/> (дата обращения: 24.03.2020).

УДК 657.47

Пушкар О. І., к.е.н.

Цибульська В. В., студентка

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку економіки Україні, в умовах жорсткої конкуренції, як ніколи стає актуальним отримання детальної інформації для

ефективного управління підприємствами. Фінансова та податкова звітність підприємств не завжди задовольняє цим вимогам.

Зовнішня фінансова та податкова звітність призначена, в основному, для підведення підсумків фінансово-господарської діяльності підприємств та для зацікавлених зовнішніх користувачів, які оцінюють за її змістом результати діяльності певного підприємства та приймають відповідні рішення щодо кредитування, інвестування коштів в це підприємство та щодо подальшої співпраці з ним. Ця інформація носить ретроспективний характер, тобто дозволяє озирнутися на минулі події які призвели до певного результату та зробити аналіз факторів, що вплинули на отриманий результат.

Тому інформацію для ефективного управління може надати управлінський облік, який відображає якісні зміни в системі управління підприємствами. Підприємство має право самостійно розробляти систему і форми управлінського обліку, звітності і контролю. Самостійно встановлювати внутрішні підрозділи, які повинні збирати, обробляти, аналізувати інформацію щодо структурних підрозділів підприємств, видів діяльності або центрів відповідальності, а також щодо окремих видів продукції, що випускаються підприємством.

Досить часто внутрішня інформація носить узагальнений характер, що свідчить про недостатню кваліфікацію спеціалістів і керівників підприємств, або їх небажання створювати таку систему, яка могла б надавати достовірну інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень не тільки на рівні підприємства, але й на рівні кожного його сегменту (підрозділу).

Характерною особливістю сучасного етапу розвитку управлінського обліку є потужний вплив управлінських інновацій. Інформація стає ключовим ресурсом управління. Якість управління визначається ефективністю її складових. Оцінка цих складових базується на оцінці ефективності діяльності підрозділів підприємства. Але, на жаль, рівень професійної компетентності більшості керівників українських підприємств не дозволяє перейти на новий, більш якісний рівень управління підприємствами. Вирішити цю проблему можливо шляхом постійного вдосконалення систем управління підприємствами та впровадженням управлінського обліку, який має, на відміну від фінансового обліку, перспективний характер.

Ще однією проблемою впровадження управлінського обліку на підприємствах України є додаткові затрати на створення структури, яка буде здійснювати управлінський облік. Функціями такої структури повинні бути:

- збір та обробка даних по кожному сегменту діяльності (підрозділу, центру витрат, виду діяльності) за даними не тільки фінансового але й оперативного обліку;
- аналіз отриманих даних, релевантності інформації та розробка пропозицій з урахуванням перспектив розвитку кожного сегменту;
- вибір з декількох варіантів пропозицій найбільш оптимального, що не завжди передбачає зростання прибутковості, але має передбачати перспективи подальшого розвитку.

Тобто управлінський облік направлений на підвищення ефективності функціонування кожного сегменту діяльності підприємства, на виявлення резервів її підвищення з урахуванням стратегічного розвитку.

Структура для здійснення управлінського обліку може складатися з декількох функціональних підрозділів або ці функції будуть делеговані одній або декільком фаховим спеціалістам в залежності від розміру підприємства, галузі, в якій воно працює та особливості діяльності підприємства.

Передумови для розвитку управлінського обліку в Україні є, це:

– насамперед наукові, що базуються на класичних теоріях управління витратами (директ – костинг, стандарт – кост, управління нормативними витратами, управління центрами відповідальності, тощо);

– законодавча та нормативна база – використання міжнародних стандартів фінансової звітності;

– організаційні – загальна комп'ютеризація управлінських процесів, використання програмного забезпечення, інформаційних ресурсів мережі Інтернет.

Для підприємств XXI ст. характерним є вплив як інноваційного розвитку суспільства, так і інноваційного управління [4, с.6].

Підходами, на яких базується сучасний управлінський облік є наступні:

– стратегічний, орієнтований на стійкий розвиток підприємства на тривалий період;

– процесний, який дає можливість відстежувати кожну операцію;

– ризик-орієнтований, що дозволяє запобігати ризикам.

Управлінський облік надає також оперативну інформацію щодо діяльності кожного сегменту, таким чином він дає можливість оперативно реагувати на відхилення від нормативних даних, дозволяє виявити проблеми та можливості виробництва.

Однією з особливостей управлінського обліку є бюджетування, тобто складання бюджетів по кожному підрозділу, по кожній функції підприємства.

Порівняння фактичних даних з даними бюджетів дозволяє виявити недоліки в організації виробництва та своєчасно їх скоригувати.

Для того щоб досягти конкурентних переваг на ринку, утримати довіру з боку кредиторів та інвесторів керівництво підприємства повинно мати інформацію стратегічного характеру, яку може надати саме управлінський облік.

Перехід фінансового обліку на міжнародні стандарти дає поштовх до узгодження фінансового та управлінського обліку, але не завжди бухгалтерська практика сприяють впровадженню управлінського обліку в Україні. Однак інтерес до перспективта проблем управлінського обліку зростає, тому стають актуальними питання адаптації та взаємозв'язку управлінського та фінансового обліку.

В багатьох зарубіжних країнах успішне використання управлінського обліку сприяє ефективній реалізації функцій управління підприємствами. Керівництво підприємства самостійно вирішує питання класифікації та обліку витрат, деталізації місця виникнення витрат, питання організації обліку та внутрішньої звітності. При чому внутрішньо фірмова інформація є

конфіденційною і використовується тільки менеджерами підприємства для прийняття ефективних управлінських рішень по кожному сегменту(підрозділу).

Впровадження системи управлінського обліку неможливе без об'єднання зусиль менеджерів усіх рівнів та облікових працівників для створення таких форм та методів збору та обробки інформації, яка була б зрозумілою усім зацікавленим працівникам.

Для успішного впровадження управлінського обліку на підприємствах України необхідно вирішити такі проблеми:

- здійснити вибір системи управлінського обліку, враховуючи розмір підприємства, галузь та особливості діяльності;
- визначити, яка інформація буде надходити з кожного організаційного рівня, терміни її надходження та відповідальних осіб за надання цієї інформації;
- навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів та менеджерів усіх рівнів;
- забезпечення ефективного технічного функціонування системи управлінського обліку;

Управлінський облік є ефективним інструментом управління, який забезпечує зростання економічного потенціалу підприємства та його конкурентоспроможність в ринковому середовищі

Список літератури

1. Мазаракі А., Мельник Т. Інновації як джерело стратегічних конкурентних переваг. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2010. № 2. С. 5–17.

2. Адаменко М. В., Кулик О. В. Актуальність та напрями впровадження управлінського обліку для малих підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 5. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4092> (дата звернення: 19.04.2020).

3. Турова Л. Л., Костюнік О. В. Проблеми впровадження управлінського обліку в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 5. С. 37–40.

4. Коблянська Г., Вікулова А. Актуальні аспекти впровадження управлінського обліку на підприємствах України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Економіка*. 2011. Вип. 130. С. 45–47.

УДК 368:33.012

Роговенко В. О., студент

Науковий керівник: Глухова В. І., к.е.н., доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

МІСЦЕ КОМПАНІЇ «METLIFE» НА РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

Рівень розвитку та функціонування фінансового ринку залежить від стабільності страхового ринку, як невід'ємної його складової частини. Тому

роль страхування як механізму накопичення грошової маси, джерела довгострокових інвестицій в економіку країни в усьому світі зростає. Наявність стабільного страхового ринку позитивно впливає на фінансову стабільність держави, рівень якості життя населення, процес безперервної виробничої діяльності підприємств і організацій різних форм власності.

Дослідженню стану функціонування вітчизняного страхового ринку присвячені роботи вчених, а саме: Базилевич В., Говорушко Т., Заруба О., Слюсаренко О., Осадець С. та інші.

Така увага дослідників пов'язана з тим, що сучасний страховий ринок не досить ефективно виконує свою роль у функціонуванні фінансової системи.

За даними Національної комісії [1], що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, ринок страхових послуг утримує другу позицію за рівнем капіталізації серед інших небанківських фінансових ринків. Проведемо дослідження, як змінювались основні показники діяльності вітчизняного страхового ринку в динаміці за останні три роки.

В процесі проведеного дослідження встановлено, що загальна кількість страхових компаній станом на 31.12.2019 становила 233, (СК "life" – 23 компанії, СК "non-life" – 210 компаній), що на 48 страхових компаній менше порівняно з 2018 р. (СК "life" – 30 компаній, СК "non-life" – 251 компаній) та зменшення на 61 компанію порівняно з 2017 р. (СК "life" – 33 компанії, СК "non-life" – 261 компаній).

Однак, слід відмітити, що при скороченні кількості страхових компаній з 2017 по 2019 рр. динаміка договорів та валових страхових премій мають позитивну динаміку. Темп приросту валових страхових премій в 2018 р. порівняно з 2017 р. становив 13,7% (зі страхування життя - 34,1%), в 2019 р. порівняно з 2018 р. – 7,4% (зі страхування життя - 18,4%). Щодо темпів приросту чистих страхових премій, то в 2018 р. порівняно з 2017 р. вони становили 20,8%, а в 2019 р. порівняно з 2018 р. відповідно – 15%.

Відповідно до рейтингів страхових компаній, що складені Mind, в якому проведений аналіз 34 найбільших учасників ринку за 2018 та 2019 роки, бізнес-модель яких має ознаки «ринкової діяльності». Аналіз проводився за дев'ятьма ключовими індикаторами:

- боргове навантаження;
- рівень виплат;
- динаміка зібраних премій і капіталу;
- фінансова стійкість компанії;
- власники і приналежність до ФПГ;
- рівень кептивності/схемності;
- ефект масштабу і оцінка МТСБУ [2]

Відповідно до проведених розрахунків, то п'ять «зірок» не отримала жодна з досліджуваних компаній.

Проте 27 з 34 оцінених страховиків мають рейтинг в три і більше «зірки». Отримані дані свідчать про задовільний рівень платоспроможності страхових компаній.

За рейтингом Mind 4,5 «зірки» отримали наступні СК: «АХА Страхування», УСГ, «Княжа», «Універсальна», «Уніка», «Інго Україна», «Арсенал Страхування».

Рейтинг в 4 «зірки» очолили компанії: «Просто страхування», «СГ ТАС», «Колоннейд Україна», PZU, «Європейське туристичне страхування», «Вусо», «Перша».

За рейтингом Фориншурера [3] серед топ-10 СК страхування життя лідируючі позиції займає компанія МетЛайф, друге місце – Уніка життя, третє місце – ТАС; четверте - PZU Україна Життя та АСКА Життя – п'яте місце. Різниця між першим та другим місцем складає в 360068 тис.грн. премій, що свідчить про значний розрив між компаніями рейтингу.

Компанія MetLife - найбільша американська компанія із страхування життя, що посідає провідні позиції на ринках страхування не тільки в Україні, а й в Європі, Азії, Латинській Америці та Близькому Сході.

МетЛайф на ринку страхових послуг пропонує широкий вибір страхових продуктів для фізичних осіб та комплексні страхові програми для бізнесу: страхування життя; страхування від нещасних випадків; страхування у разі можливої втрати працездатності; страхування на випадок серйозних проблем зі здоров'ям (інсульт, інфаркт, онкологічні захворювання); страхування жінок на випадок онкологічного діагнозу; страхування для дітей від критичних захворювань, тощо.[4]

Частка страхового ринку, що належить компанії MetLife становить 27-30%. Це свідчить про те, що кожна третя-четверта гривня, яку українці сплачують за страхування життя – це придбання продукту компанії MetLife.

Отже, на підставі проведеного дослідження функціонування страхового ринку та рейтингу страхових компаній встановлено, що з урахуванням мінливого зовнішнього та внутрішнього середовищ компанія MetLife є беззаперечним лідером впродовж досліджуваного періоду за такими показниками: обсяг зібраних страхових премій компанії; обсяг страхових премій за накопичувальними договорами страхування життя; число застрахованих осіб за накопичувальними договорами страхування життя тощо.

Вище наведене свідчить про фінансову надійність компанії на ринку страхових послуг.

Список літератури

1. Інформація про стан і розвиток страхового ринку України // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг : офіц. сайт. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Informatsiia-pro-stan-i-rozvytok-strakhovoho-rynku-Ukrainy.html> (дата звернення: 12.04.2020).

2. Рейтинг страхових компаній – 2019 // Mind : сайт. 19.06.2019. URL: <https://mind.ua/publications/20198476-rejting-strahovih-kompanij-2019> (дата звернення: 12.04.2020).

3. Рейтинг страхових компаній України // Фориншурер : сайт. URL: <https://forinsurer.com/ratings/nonlife> (дата звернення: 12.04.2020).

4. Впевненість в сьогодні та майбутньому: понад 17 років успіху MetLife в Україні // MetLife : сайт. URL: <https://www.metlife.ua/about-us/metlife-ukraine> (дата звернення: 12.04.2020).

УДК 336.71

Ромашко О. М., к.е.н., доцент кафедри фінансів
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,
м. Івано-Франківськ, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ

Розвиток сучасних економічних систем значною мірою визначається грошово-кредитною політикою, яка є основним ринковим регулятором стабільності й економічного розвитку. В енциклопедичних виданнях, науковій та фаховій літературі є різні визначення категорії «грошово-кредитна політика», проте всі вони зводяться до того, що грошово-кредитна політика визначає напрями і можливості регулювання економіки монетарними методами.

На основі узагальнення літературних джерел запропоновано основні структурні компоненти грошово-кредитної політики, які зведено до табл. 1.

Таблиця 1 – Концептуальні основи формування грошово-кредитної політики

Параметр	Характеристика
Об'єкт	– пропозиція (маса) грошей; – ставка процента; – валютний курс; – швидкість обігу грошей; – рівень інфляції.
Суб'єкти	– банківська система – центральний банк і комерційні банки; – урядові структури – Верховна рада, Міністерство фінансів або казначейство, органи нагляду за діяльністю банків і контролю за грошовим обігом, інституції зі страхування депозитів, а також інші установи.
Функції управління	організація, планування, регулювання і контроль
Цілі	– стратегічні (зростання виробництва, підвищення зайнятості, збалансування платіжного балансу); – проміжні (пожвавлення ринкової кон'юнктури, зміна попиту та пропозиції); – тактичні (регулювання грошової маси, процентної ставки, валютного курсу)
Завдання	– забезпечення фінансової та макроекономічної стабільності; – створення умов для досягнення установами банків економічної політики держави,
Принципи	стабільність основних цілей і завдань, прозорість механізмів реалізації грошово-кредитної політики
Режими	– таргетування валютного курсу; – таргетування грошовихагрегатів; – таргетування інфляції; – грошово-кредитна політика безномінального якоря
Інструментарій	– інструменти опосередкованого впливу на грошовий ринок та економічні процеси; – інструменти прямого впливу.

Джерело: авторська розробка

Вибір об'єктів грошово-кредитного регулювання залежить від економічної ситуації в країні та означає, що центральний банк може, залежно від ситуації, здійснювати орієнтацію на один із перерахованих вище об'єктів чи навіть декілька одночасно [1].

Суб'єктом грошово-кредитної політики виступає держава, яка регулює цю сферу через свої представницькі органи – центральний банк і відповідні урядові структури – міністерства фінансів чи казначейства, органи нагляду за діяльністю банків і контролю за грошовим обігом, інституції зі страхування депозитів та інші установи. Крім того, у виробленні грошово-кредитної політики беруть участь інші органи державного регулювання економіки.

Основними функціями управління за допомогою грошово-кредитної політики є: організація, планування, регулювання і контроль [2].

Цілі грошово-кредитної політики можна поділити на три групи: стратегічні, проміжні, тактичні. Розмежування цілей грошово-кредитної політики переважно здійснюється відповідно до можливостей впливу на економічну ситуацію з врахуванням чинника часу.

У короткостроковому періоді грошово-кредитна політика реалізує свої тактичні цілі, пов'язані із можливістю досягнути певних результатів, пов'язаних з параметрами функціонування сфери грошового обігу.

Проміжні цілі грошово-кредитної політики досягаються шляхом регулювання перемінних в економічній системі річних часових інтервалах. У довгостроковому періоді реалізуються стратегічні цілі грошово-кредитної політики, які пов'язані з оптимальним і стабільним характером функціонування національних економік.

У загальному вигляді завдання монетарної політики полягає у створенні умов, за яких економічні агенти, реалізуючи свободу вибору, здійснювали б дії, що збігаються з цілями економічної політики держави.

До основних принципів здійснення грошово-кредитної політики належать:

- цілеспрямованість;
- транспарентність (прозорість);
- визначеність часових горизонтів грошово-кредитних цілей;
- відповідальність.

Залежно від економічних змінних та пов'язаних з ними тактичних цілей визначаються режими та інструменти монетарної політики, вибір яких є прерогативою центрального банку.

Виокремлюють чотири основні типи режимів грошово-кредитної політики [3]:

- таргетування валютного курсу;
- таргетування грошових агрегатів (монетарне таргетування);
- таргетування інфляції;
- грошово-кредитна політика без помітного номінального якоря.

Світова практика монетарної політики нагромадила значний досвід використання певних інструментів грошово-кредитного регулювання економічних процесів, рис. 1.

Рисунок 1 – Інструменти грошово-кредитної політики

Джерело: побудовано автором за [4]

Підсумовуючи, варто зазначити, що грошово-кредитна політика – це є організуючий і регулюючий цілеспрямований вплив держави, який здійснюється через її центральний банк на економічну діяльність суб'єктів грошового ринку та економічні процеси у сфері грошового обігу та кредиту, створення й удосконалення умов економічного розвитку відповідно до певного суспільного устрою з метою впорядкування та підвищення результативності.

Список літератури

1. Андрейків Т. Я. Особливості та основні напрями вдосконалення грошово-кредитної політики в Україні. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2014. Вип. 1. С. 228–235.
2. Сегеда Л. М. Монетарна політика та грошово-кредитне регулювання: сутнісна характеристика та теоретичне розмежування. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Економіка*. 2011. Вип. 16. С. 402–409.
3. Роджер С. Таргетированию инфляции исполняется 20 лет. *Финансы и развитие*. 2010. № 3. С. 46–49.
4. Гроші та кредит : підручник / за заг. ред. М. І. Савлука. Київ, 2002. 598 с.

УДК 336(477)

*Сабліна Н. В., к.е.н., доцент кафедри фінансів**Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна*

МОДЕЛЮВАННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМ КАПІТАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Сучасні умови функціонування підприємств в Україні характеризуються наявністю гострої конкуренції, існуванням боротьби за ринки збуту, необхідністю підвищення якісних параметрів продукції, формуванням партнерських відносин з постачальниками і споживачами продукції, що потребує надзвичайної організованості та віддачі керівників підприємства в прийнятті управлінських рішень, спрямованих на досягнення максимальної ефективності фінансово-господарської діяльності. Чим більш динамічним та невизначеним стає середовище діяльності, тим більше порядку має бути на самому підприємстві, тим більше уваги слід приділяти розробці стратегій та оперативних дій для їх реалізації. Все це вимагає постійного коригування фінансової стратегії, зокрема в частині управління оборотними активами, як найбільш мобільної складової майна підприємства, що забезпечує виконання планових показників результатів діяльності, недопущення перебоїв у виробничих процесах та підтримання належного рівня ліквідності та платоспроможності.

Оборотний капітал підприємства являє собою сукупність матеріальних та грошових цінностей підприємства, що знаходяться у постійному кругообігу, змінюють свою матеріальну форму протягом одного операційного циклу та в повному обсязі переносять свою вартість на товари, що реалізує підприємство [3]. Сутність управління оборотним капіталом виявляється у його меті, яка визначається науковцями як досягнення оптимального співвідношення між усіма складовими оборотного капіталу.

Система управління оборотним капіталом – це система цілеспрямовано організованої взаємодії між об'єктом та суб'єктом управління шляхом реалізації функцій управління із застосуванням комплексу методів, засобів і фінансово-економічних інструментів дослідження і трансформації взаємопов'язаних процесів формування та використання оборотного капіталу і джерел його фінансування за обсягом, складом, структурою з урахуванням дії на нього чисельних факторів внутрішнього і зовнішнього середовища [2].

Системний підхід до різноманітних проблем базується на єдиному, або комплексному розумінню речей, ролі, значення та взаємозалежності важливих факторів; дозволяє комплексно та всебічно вивчити проблему, виділити пріоритети та оптимізувати основні параметри системи. Отже, система управління оборотним капіталом повинна формуватися з сукупності взаємопов'язаних елементів зі стійкими зв'язками, що забезпечує їхнє функціонування та розвиток. Виходячи з розуміння системності, доцільно розглянути можливість узгодження складових процесу управління оборотним

капіталом підприємства на базі застосування основних принципів реінжинірингу бізнес-процесів. Частіше за все у зв'язку з реінжинірингом бізнес-процесів використовують методи стандарту IDEF0, що базується на технології структурного аналізу та проектування SADT (Structured Analysis and Design Technique) – методології структурного аналізу і проектування [1]. Основний принцип даного підходу полягає у структуризації діяльності організації відповідно до її бізнес-процесів, який представляє собою сукупність правил і процедур, що призначені для побудови функціональної моделі об'єкту будь-якої предметної області. Функціональна модель SADT відображає функціональну структуру об'єкту, тобто дії, які він здійснює та зв'язки між цими діями. Однією з методологій SADT є IDEF0 (Integrated Definition Function Modeling), яка дає можливість отримати точну специфікацію усіх операцій та дій, які відбуваються у бізнес-процесі, а також характер взаємозв'язку між ними [4].

Зазначимо, що процес управління оборотним капіталом підприємства необхідно розглядати як багатоаспектний процес, який являє собою сукупність різноманітних бізнес-процесів. На рис. 1 подано етапи управління оборотного капіталу підприємства у виді декомпозиції контекстної діаграми.

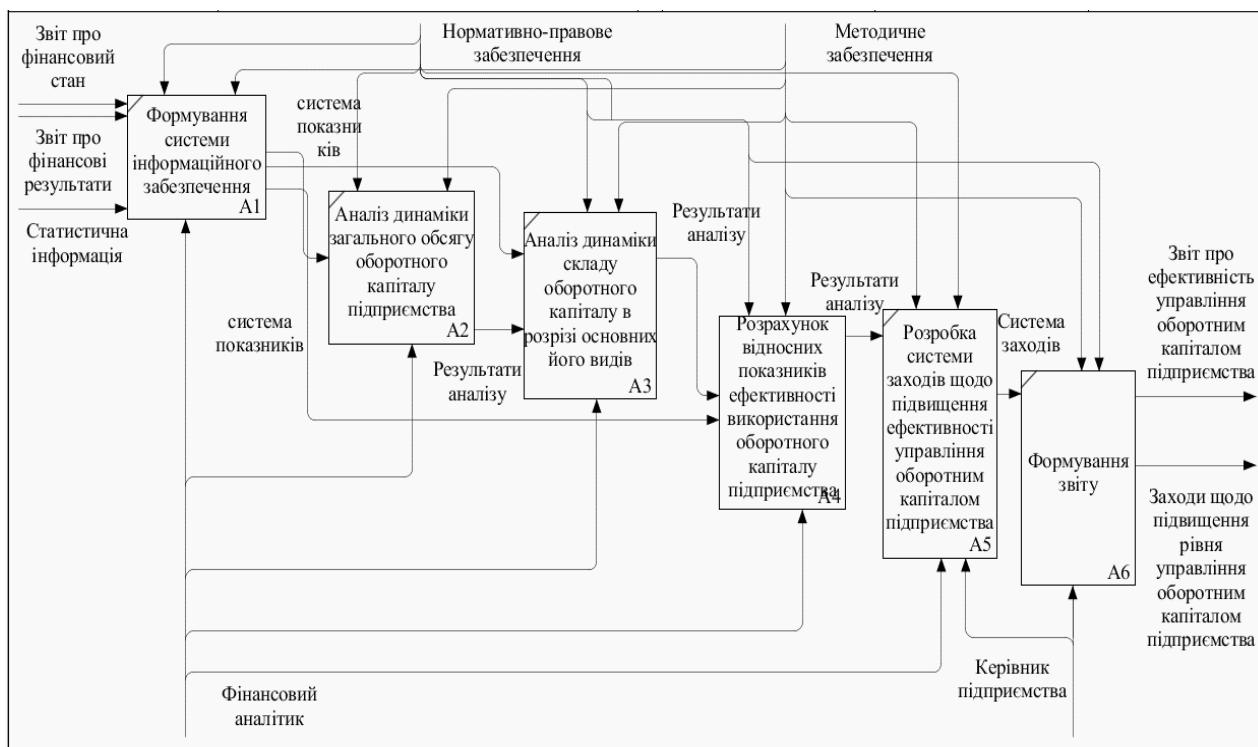

Рисунок 1 – Етапи управління оборотним капіталом підприємства

Тож, досліджуваний бізнес-процес, на нашу думку, складається з шести етапів. Першим блоком є складова, що забезпечує формування системи інформаційного забезпечення. Вона являє собою цілеспрямований підбір інформативних показників для аналізу, планування та управління оборотним капіталом підприємства. Такі показники формуються із використанням зовнішніх та внутрішніх джерел інформації. На наступному етапі проводиться аналіз динаміки загального обсягу капіталу підприємства та їх частки у майні

підприємства. На третьому етапі проводиться аналіз динаміки складу оборотного капіталу в розрізі основних їх видів. На четвертому етапі процесу аналізу в межах існуючої системи управління оборотним капіталом відбувається розрахунок відносних показників ефективності використання оборотного капіталу підприємства. Базуючись на проведеному аналізі оборотних активів підприємства розробляється система заходів щодо підвищення рівня управління оборотним капіталом підприємства. Під розробкою управлінських заходів щодо підвищення рівня управління оборотним капіталом підприємства розуміється комплекс заходів на користь захисту бізнесу від внутрішніх і зовнішніх негативних фінансових загроз. Ступінь захисту бізнесу від загроз обумовлений здатністю менеджменту підприємства на відповідних рівнях: забезпечити стійкий розвиток підприємства, досягнення основних цільових параметрів діяльності при збереженні ліквідності і незалежності його фінансової системи; запобігти операціям з активами підприємства, що створюють загрозу втрати прав власності; сформувати адекватну систему обліку фінансових потоків і зміцнити операційну ефективність системи контролю; залучити і використовувати позикові кошти за оптимальною вартістю у надійних банків і контролювати прийнятний рівень боргового навантаження і т.ін. Оскільки, раціональне управлінське рішення спрямовує, координує і стимулює діяльність підприємства, необхідною передумовою прийняття ефективного управлінського рішення є його достатнє обґрунтування. Формування системи алгоритмів дій з регулювання процесу управління оборотним капіталом повинна базуватися на сукупності методичних, організаційних та концептуальних рішень та корегування їх в залежності від мінливих зовнішніх умов функціонування підприємства з метою досягнення стратегічної мети.

Отже, на думку автора, запропонований підхід до моделювання бізнес-процесу управління оборотним капіталом підприємства відповідає потребам керівництва підприємств в контексті забезпечення своєчасного виявлення негативних аспектів формування і використання оборотного капіталу та запровадження необхідних корегувальних заходів з метою дотримання реалізації фінансової стратегії підприємства. Все це сприятиме підвищенню фінансової стабільності та ефективності функціонування підприємств.

Список літератури

1. Бродський Ю. Б., Молодецька К. В., Николюк О. М. Методологічні аспекти структурно-функціонального моделювання в економіці. *Наукові читання – 2014*. 2014. Т. 3. С. 11–15.
2. Брушко Г. В. Методологічні основи управління оборотним капіталом. *Культура народів Причерномор'я*. 2010. № 179. С. 31–33.
3. Мазаракі А. А. Економіка торговельного підприємства : підручник. Київ : Хрещатик, 1999. 800 с.
4. Методологія функціонального моделювання IDEF0. Руководящий документ. М. : ИПК Издательство стандартов, 2000. 75 с.

УДК 657.6

*Самоварнова С. В., студентка**Науковий керівник: Романькова О. М., к.х.н., доцент, доцент кафедри обліку, оподаткування та економічної безпеки**Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ БЮДЖЕТНИМИ УСТАНОВАМИ

Розглянуто поняття та особливості застосування облікової політики бюджетними установами. Визначено мету та зазначено основні завдання формування облікової політики. Обґрунтовано актуальність досліджуваного питання формування облікової політики. З'ясована сутність наказу про облікову політику, від якої залежить ефективність управління обліковими процесами.

Організація бухгалтерського обліку для всіх суб'єктів державного сектора починається із формування облікової політики. Питання формування облікової політики, являє собою інтерес як з практичного, так і, відповідно, з теоретичного напрямку цього питання.

Згідно до Закону України від 16.07.1999 № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», облікова політика – сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для ведення бухгалтерського обліку, складання та подання фінансової звітності [1]. Подібно розкрито суть терміну «облікова політика» і у НП(с)БОДС №101 «Подання фінансової звітності». Облікова політика визначається на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі у розпорядчому документі, в якому мають бути встановлені методи оцінки, обліку, види сегментів та їх пріоритетність і процедури, які має застосовувати суб'єкт державного сектору та щодо яких нормативно-правовими актами з бухгалтерського обліку передбачено більше ніж один варіант, та порядок організації бухгалтерського обліку [2].

Однією з головних особливостей бюджетних установ є те, що вони у своїй діяльності повинні дотримуватися не лише загального законодавства з питань бухгалтерського обліку та фінансової звітності, а ще і бюджетного, який є пріоритетним перед іншими виходячи з норм ч. 2 ст. 4 Бюджетного кодексу України [3].

Досліджуючи питання облікової політики бюджетних установ, необхідно обґрунтувати необхідність її формування. Її ефективність залежить від визначеної мети та завдання. Метою облікової політики можна вважати встановлення конкретними установами відповідних методів ведення бухгалтерського обліку, які зможуть забезпечити якісне кошторисне планування і складання звітності. Виходячи з визначеної мети, доцільно визначити основні завдання облікової політики бюджетної установи:

– відображення в бухгалтерському обліку всіх операцій, які відбуваються в установі;

– своєчасне попередження негативних явищ у фінансово-господарській діяльності;

– дотримання вимог бюджетного законодавства про ефективне витрачання бюджетних коштів.

Також необхідно зазначити, що відповідно до п. 5 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно визначає за погодженням з власником або уповноваженим ним органом відповідно до установчих документів облікову політику[1]. Так як вищезгаданий закон поширюється на всі підприємства, незалежно від форм власності, то можна стверджувати, що і бюджетні установи також мають право самостійно визначати свою облікову політику.

На сьогодні система бухгалтерського обліку є інформаційною базою для прийняття важливих економічних рішень, тому існування якісно відпрацьованої облікової політики є необхідною та важливою умовою. На даний час, при формуванні облікової політики згідно з вимогами національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та відповідно до Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку, виникає ряд важливих і актуальних питань.

Таким чином, питання законодавчої бази є одним із ключових питань. Постійні зміни в законодавстві, часто призводять до неоднозначності по багатьом напрямкам. Одним із таких напрямків є чинна нормативно-правова база, яка не дає повноцінних методичних рекомендацій, щодо формування облікової політики, тож за таких обставин, ускладнюється процес розуміння облікової політики. Із цього випливає те, що суб'єкти державного сектору формують облікову політику фактично з того, як вони розуміють її та в результаті виникає багато суперечностей та помилок. Також недосконале чинне законодавство має ряд проблемних питань, які виникають у процесі розробки та впровадженні облікової політики, що впливає на якість облікового процесу, а також і на ефективність бухгалтерського обліку.

В Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року підкреслюється актуальність даного питання, яка полягає в тому що за оцінками експертів Світового банку, запроваджені національні положення (стандарти) потребують уточнення з урахуванням змін до міжнародних стандартів[4].

Треба зазначити, що важливим моментом є з'ясування сутності наказу про облікову політику, який розкриває всі методи, що використовуються для ведення обліку. Установа повинна обирати відповідну програму, яка буде використовуватися для ведення бухгалтерського обліку та цей факт вона має відобразити у наказі про облікову політику. Зміни у наказі про облікову політику суб'єктів державного сектору повинні бути відображені у примітках звітності. Отже, ефективність управління обліковими процесами насамперед залежить від обраної облікової політики.

Необхідно зазначити, що професійна компетентність також включає розуміння нових вимог до кваліфікації персоналу, тож вплив професійного судження бухгалтера на процес формування облікової політики ґрунтується на

знаннях і досвіді. Також, при формуванні облікової політики визначальним моментом лишається оцінка рівня суттєвості інформації, відсутність якої впливає на об'єктивність прийняття рішення, яку здійснює бухгалтер.

Отже, облікова політика визначається на основі національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та інших нормативно-правових актів. Грамотно сформована облікова політика дасть змогу виявити незаконні витрати, що підвищить ефективність обліку та можливість слідкувати за використанням коштів із бюджету та із спеціального фонду. Формування облікової політики є процес, що поєднує організацію бухгалтерського обліку та його методичні засади. Здійснюючи цей процес необхідно чітко визначити сферу дії облікової політики. Таким чином, розроблення облікової політики в бюджетних установах є трудомістким процесом та вимагає певних здібностей і підготовки від виконавців.

Список літератури

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 20.03.2020).

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності» (Форми N 1-дс, 2-дс, 3-дс, 4-дс) : затв. Наказом М-ва фінансів України від 28.12.2009 № 1541 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0095-11> (дата звернення: 20.03.2020).

3. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 № 2456-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17> (дата звернення: 20.03.2020).

4. Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 № 437-р // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-р> (дата звернення: 20.03.2020).

УДК 331.2

Самоварнова С. В., студентка

Науковий керівник: Акімова О. В., д.е.н., доцент кафедри обліку, оподаткування та економічної безпеки

Донбаська державна машинобудівна академія, м. Краматорськ, Україна

ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Основні проблеми оплати праці державних службовців, а саме: нецільове використання бюджетних коштів; вплив керівника відповідного державного органу на визначення розміру премії, а також недостатня прозорість та відкритість нарахувань і виплат; визначення результативності діяльності

державного службовця в органі державної влади.

Основним законодавчим актом, який регулює порядок оплати праці державних службовців, є Закон України «Про державну службу» №889-VIII, прийнятий 10 грудня 2015 р. [1]. Відповідно до статті 50 Закону України, заробітна плата державного службовця складається з:

- посадового окладу;
- надбавки за вислугу років;
- надбавки за ранг держслужбовця;
- премії (у разі їх встановлення).

Згідно до цього закону розміри посадових окладів в державних органах встановлюються з урахуванням категорій та підкатегорій. Схема посадових окладів на посадах державних службовців складається кожного року Кабінетом Міністрів України під час підготовки проекту закону про Державний бюджет України на наступний рік. З 1 січня 2020 року з метою встановлення розмірів посадових окладів держоргану були поділені на 5 рівнів зі встановленням окладів для кожного рівня [1].

У 2020 році розміри посадових окладів затвердили у гривнях, а не в коефіцієнтах, як це було у 2019 році. Мінімальний розмір посадового окладу у державних органах, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення, не може бути менше двох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом. Таким чином мінімальний посадовий оклад держслужбовця на 1 січня 2020 року становить: $2102 \text{ грн.} \times 2 = 4204 \text{ грн.}$ Однак керівник управління у складі департаменту, головного управління, служби обласного рівня має оклад 8450 грн. Разом з тим спеціалісти міністерств отримують 7800 грн. посадового окладу, що значною мірою відрізняється від посадового окладу спеціаліста районної держадміністрації, який становить 4204 грн.

В табл. 1 наведено максимальний та мінімальний розмір посадових окладів у залежності від рівнів державних органів, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року №15 «Питання оплати праці працівників державних органів» [2].

Ранги державним службовцям присвоюються відповідно до статті 39 згідно вищезгаданого Закону. Порядок присвоєння рангів держслужбовців визначається Кабінетом Міністрів України. Законом встановлено дев'ять рангів, від нижчого – 9 рангу до вищого – 1 рангу. Відповідно до Закону всі посади державної служби поділяються на три категорії А, Б, В, які необхідні для визначення рангу держслужбовця [1]. Наявність у державного службовця присвоєного рангу дає право на встановлення і виплату йому надбавки за ранг до посадового окладу, максимальний розмір доплати становить 1000 грн. на місяць для держслужбовців першого рангу, а для дев'ятого рангу встановлена доплата – 200 грн. на місяць [2].

Не дивлячись на регламентовані відповідними законами умови оплати праці в Україні практично на всіх рівнях спостерігається їх порушення. Наприклад, голова одного з міністерств та його заступники у грудні отримали зарплату на загальну суму понад 2 мільйони гривень.

Дані про це чиновники занесли до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування у грудні 2019 року та на початку січня 2020 року. Так міністр у грудні отримав заробітну плату в розмірі 112 904 гривні, що перевищує максимальний розмір посадового окладу міністерства.

Таблиця 1 – Максимальний та мінімальний розмір посадових окладів державних службовців

Максимальний та мінімальний розмір посадового окладу, гривень						
Апарат Верховної Ради України, Секретаріат Кабінету Міністрів України, Офіс Президента України, апарати (секретаріати) Ради національної безпеки і оборони України, Рахункової палати, Конституційного Суду України, Офісу Генерального прокурора, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення		Міністерства, центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом, який встановлений законом	Інші державні органи, юрисдикція яких поширюється на всю територію України	Державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію Автономної Республіки Крим, однієї або кількох областей, міст Києва та Севастополя	Державні органи, юрисдикція яких поширюється на територію одного або кількох районів, районів у містах, міст обласного значення	
Максимальний	37 800	33 600	29 400	–	–	
Мінімальний	8 200	7 800	6 300	4 230	4 204	

При тому, що перший заступник міністра, заступник державний секретар двічі заповнювали форму про суттєві зміни майнового стану у грудні, адже обидва рази отримували заробітну плату у розмірі, вищому від 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня відповідного року, згідно статті 52, передбаченого Закону України «Про запобігання корупції» № 1700-VII, прийнятий 14 жовтня 2014 року [3]. 20 грудня заступник міністра задекларував отримання у міністерстві зарплати 16 грудня у розмірі 157 051 грн., а 28 грудня він заповнив нову форму на отримання 27 грудня другої частини заробітної плати – 248 021 грн., загальна сума зарплати чиновника склала 405 072 грн. Заступниця міністра також отримала заробітну плату двома частинами – 16 грудня у сумі 154 232 грн. та 27 грудня у сумі 240 478 грн., тож отримана зарплата склала 394 710 грн. У державного секретаря, теж задекларовані дві заробітні плати у грудні 2019 року, 13 грудня він отримав 99 589 грн., а 30 грудня – 398 120 грн [4]. На нашу думку, отримання такої високої заробітної плати чиновниками, призводить до нецільового використання бюджетних коштів, що повинно також каратися штрафами. Однією із проблем в оплаті праці державних службовців є чималий вплив керівника відповідного державного органу на визначення розміру премії, а також недостатню прозорість та відкритість нарахування і виплат. Особливою мірою це питання стосується держслужбовців категорії «А», у відповідності статті 52 Закону України «Про державну службу» премія за результатами

оцінювання службової діяльності та місячна або квартальна премія державним службовцям, які займають посади державної службикатегорії «А», встановлюються суб'єктом призначення відповідно до цієї статті [1]. Зокрема необхідно встановити контроль за нарахуванням премій держслужбовцям, це забезпечить прозорість та неможливість здійснення корупції. Іншою проблемою, є визначення результативності діяльності державного службовця в органі державної влади, якщо кажучи іншими словами, працівники, які виконують одну й ту саму роботу, отримують різні зарплати в залежності від своїх обставин. Тож ми вважаємо, що високі заробітні плати державним службовцям потрібно платити не за компетенцію чи зайняту посаду, а за певні результати праці.

Висновок. Оплата праці має сприяти мотивації державних службовців до результативної праці, стати більш прозорою та зрозумілою для всіх, зокрема необхідно забезпечити контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, а також здійснення прозорого контролю за нарахуванням премій держслужбовцям.

Список літератури

1. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19> (дата звернення: 19.03.2020).
2. Питання оплати праці працівників державних органів : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.01.2017 № 15. *Офіційний вісник України*. 2017. № 9. Ст. 284.
3. Про запобігання корупції : Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18> (дата звернення: 19.03.2020).
4. Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : сайт. URL: <https://public.nazk.gov.ua/> (дата звернення: 19.03.2020).

УДК 658.783.014.1(063)

Самушич Д. С., студент

Научний керівитель: Бучик Т. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ЭФФЕКТИВНОЕ УПРАВЛЕНИЕ ЗАПАСАМИ

Запасы являются одним из важнейших факторов обеспечения постоянства и непрерывности воспроизводства. Непрерывность производственного процесса заключается в том, чтобы на складах постоянно находится достаточное количество сырья и материалов для полного удовлетворения потребностей производства в любой момент их использования.

Целью управления запасами – найти золотую середину между двумя крайностями: материалов не должно быть слишком много и не слишком мало.

Последствия неэффективного управления запасами приведены в табл. 1.

Таблица 1 – Последствия неэффективного управления запасами

Последствия чересчур маленьких запасов	Последствия избыточных запасов
рост затрат на размещение заказов	проблемы с ликвидностью
высокие цены за срочность поставок	увеличение порчи, неэффективного использования ресурсов и воровства
простои производства	увеличение складских затрат
потеря клиентов или потеря доброго имени фирмы	проблемы с охраной окружающей среды и безопасностью
ограниченная способность реагировать на проблемы у поставщиков	увеличение страховых взносов
ограниченная способность справляться с сезонными колебаниями	
чувствительность к росту цен на товары, изменениям валютных курсов или увеличению цен у поставщиков	

Примечание – Источник: собственная разработка на основе критического обзора источника [1, с 33]

Таким образом, неграмотное управление запасами приводит к ряду негативных последствий, которые могут привести к ухудшению финансового положения организации. Именно поэтому, целью управления запасами является определение оптимального уровня запаса сырья, материалов при известном спросе, а также рассмотрение альтернативных методов планирования потребностей в запасах. Запасы, являясь одной из важнейших составляющих оборотного капитала, издержки, хранения которых связаны, с одной стороны, со складскими расходами, а с другой стороны, с риском порчи и устаревания товаров нуждаются в грамотном управлении ими.

Крупные организации могут позволить себе хранить десятки тысяч единиц различных запасов, поэтому важно, чтобы запасы материалов подразделялись на категории по важности, чтобы организация могла использовать системы контроля запасов только для наиболее важных статей. Достаточно большой запас сырья и материалов в некоторых случаях спасает предприятие от прекращения процесса производства или покупки более дорогостоящих материалов-заменителей. Также причиной образования значительного запаса сырья и материалов может быть предоставление скидки от поставщиков на большой размер заказа [2, с.29]. В управлении запасами важно – выявить результат и затраты, связанные с хранением определенного вида запасов, и принять разумное решение для того, чтобы минимизировать затраты. В настоящее время существует множество методов управления запасами, каждый из которых имеет положительные и отрицательные стороны.

Из приведенных в таблице методов управления запасами можно выделить такие методы как MRP (Планирование потребности в материалах) и Just-in-time (точно в срок), которые в настоящее время широко используются в деятельности зарубежных организаций. Реализация данных систем управления позволяет оптимизировать работу на всех стадиях производства продукции – от закупки материалов до отгрузки готовой продукции заказчику, сокращает длительность производственного и операционного цикла [2, с.28].

Таблиця 2 – Переваги та недоліки методів управління запасами

Метод і його опис	Переваги	Недоліки
Нормування економічно обґрунтованих запасів – розробка економічно і технічно обґрунтованих нормативів забезпечуючих безперервний виробничий процес	Відносно прості алгоритми розрахунку; прискорення оборачуваності запасів	Достатньо трудомісткий процес, що не дозволяє вносити оперативні корективи в систему розроблених нормативів; враховує не всі фактори, що впливають на динаміку запасів
Just-in-time (точно в термін) – сировина, напівфабрикати і комплектуючі надходять невеликими партіями безпосередньо в потрібні місця минувши склад, а готова продукція одразу відвантажується споживачам	Зменшення витрат на зберігання; прискорення оборачуваності запасів; уникнення втрат і застаріння запасів при зберіганні	Нарушення умов угоди, або збільшення попиту на товар призводить до втрат; висока трудомісткість розрахунку графіка поставок
MRP (Планування потреби в матеріалах) – розрахунок на основі даних специфікацій, даних запасів, введені дані постачання по запланованим виробничим замовленням, а також введені дані попиту з фактичних і прогнозованих замовлень	Значительне зменшення запасів на складах; підвищення якості обслуговування споживачів; зменшення витрат на обладнання; прискорення оборачуваності запасів	Трудомісткість впровадження на практиці; відсутність гнучкості в плануванні запасів; високі витрати на впровадження системи
ABC-аналіз – аналіз запасів шляхом поділу на три групи в залежності від значущості в процесі виробництва і від їхньої частки в загальному обсязі запасів	Висока трудомісткість; можливість альтернативних коректив; прискорення оборачуваності запасів	Поділ запасів на групи не враховує якісні характеристики; результати аналізу не завжди є актуальними і надійними
XYZ-аналіз – аналіз запасів шляхом поділу на три групи в залежності від типу споживання запасів	Можливість встановити різні варіанти доставки для різних категорій товарів і скоректувати систему поставок товарів; дозволяє визначити проблемні категорії товарів і нестабільних постачальників	Складність використання з товарами, що мають сезонність; необхідність статистичних даних за декілька періодів для повноцінного аналізу

Примітка – Джерело: власна розробка на основі критичного огляду джерела [2, с.30; 3, с.95; 4, с.25]

Однак впровадження цих методів є витратним процесом. Також можна виділити такі методи, як ABC-аналіз і XYZ-аналіз. Для отримання найбільш повної інформації результати ABC і XYZ-класифікації можуть

об'єдіняться в матрицу ABC-XYZ, що являється найбільш досконалим інструментом управління запасами матеріалів. При допомозі даного методу можна найбільш точно зрозуміти, як керувати запасами, визначити асортимент [5, с.15]. ABC-аналіз і XYZ-аналіз є менш затратними для впровадження в управління процесом виробництва.

В теперішній час крім методів, наведених в таблиці, існує велика кількість різних методів управління запасами, в таблиці розглянуті тільки найпоширеніші в українській і зарубіжній практиці. В Республіці Білорусь з наведених методів найбільш часто використовуються системи нормування. Методи Just-in-time, MRP, ABC-аналіз, XYZ-аналіз переважно використовуються в зарубіжній практиці. Впровадження даних систем управління запасами на українських підприємствах є альтернативним варіантом оптимізації системи нормування на підприємстві [2, с.26].

Список літератури

1. Скоун Т. Управлінський облік : навч. посібник / пер. з англ. М. : НИЦ ИНФРА-М, 2003. 105 с.
2. Бучик Т. А. Формування і функціонування оборотного капіталу в системі забезпечення фінансової стійкості підприємства. Гомель : ГГУ ім. Ф. Скорини, 2014. 196 с.
3. Сергеев В. И., Григорьев М. Н., Уваров С. А. Логистика: інформаційні системи і технології. М. : Альфа-Пресс, 2008. 185 с.
4. Ефремов В. С. Стратегічне планування в бізнес-системах. М. : Фин-пресс, 2001. 240 с.
5. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента. Киев : Ника-Центр ; Эльга, 2010. 592 с.

УДК 330.131.7

Себестянович І. С., студентка

Науковий керівник: Клепанчук О. Ю., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку економіки країни підприємствам надано можливість самостійно розпоряджатися своїми фінансовими ресурсами, і в зв'язку з тим, що стійкий фінансовий стан є результатом не спонтанних, а завчасно розрахованих і проаналізованих управлінських рішень, не втрачає своєї актуальності проблема управління фінансовими ризиками підприємства.

Під фінансовими ризиками підприємства розуміють можливі негативні наслідки у вигляді втрати доходу, капіталу, фінансових результатів підприємства, в ситуації, коли є невизначеність умов здійснення фінансової діяльності підприємства.

До основних параметрів диференціації фінансових ризиків в процесі управління ними відносять таку ознаку, як вид фінансових ризиків, який ділиться в свою чергу на такі ризики, як: процентний, валютний, цінний, інфляційний, податковий, ризик зниження фінансової стійкості підприємства, ризик неплатоспроможності, кредитний, інвестиційний, інноваційний, а також на інші ризики [1, с. 54].

До основних етапів процесу управління фінансовими ризиками на підприємстві можна віднести: формування інформаційної бази управління фінансовими ризиками; ідентифікація фінансових ризиків; всебічний аналіз і оцінка фінансових ризиків підприємства; вибір стратегії управління фінансовими ризиками і вплив на ризик; моніторинг і контроль фінансових ризиків.

Фінансовий ризик має динамічний характер, який змінює свій кількісний рівень під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, незалежно від стадії функціонування підприємства [2, с. 116]. На нього рівень можна і необхідно впливати.

У реальних умовах, при впливі різних факторів ризику можуть використовуватися різноманітні методи мінімізації ступеня ризику, що впливають на ті чи інші аспекти діяльності компанії, зокрема такі:

1) ухилення від ризиків (створення таких умов діяльності підприємства, при яких імовірність виникнення фінансових втрат відсутня заздалегідь). Даний метод слід застосовувати тільки в тих випадках, коли на першому місці для компанії стоїть не отримання прибутку, а уникнення самого ризику;

2) прийняття ризиків на себе (покриття збитків коштом власного капіталу);

3) запобігання збиткам (запобігання ймовірності виникнення збитків шляхом зменшення ймовірності їх настання). Даний метод варто застосовувати тільки в тому випадку якщо ймовірність настання збитків велика;

4) зменшення розміру збитку (проведення заходів, спрямованих на зниження розміру можливого збитку). Метод застосовується в тих випадках, коли величина і ймовірність виникнення потенційних втрат досить великі;

5) страхування (передача відповідальності за нанесення ризику іншій організації). Метод може бути використаний в тих випадках, коли ймовірність виникнення втрат невелика, але величина потенційних збитків критична;

6) самострахування (створення власних страхових фондів, призначених для покриття збитків);

7) хеджування (використання одного фінансового інструменту для мінімізації ризику зміни ціни іншого) [3, с.193–199; 4, с. 162–163].

Кожен метод має певні обмеження в його застосуванні, але їх розумне поєднання сприяє зниженню рівня фінансових ризиків та їх впливу на об'єкт фінансово-економічної безпеки.

Можна зробити висновок, що фінансові ризики відіграють значну роль у системі забезпечення як фінансової, так і економічної безпеки підприємства. Ступінь впливу фінансових ризиків на результати фінансово-господарської діяльності підприємства все більше зростає. Це пов'язано насамперед з розширенням сфери фінансових відносин, мінливістю економічної ситуації в

країні, появою нових фінансових технологій, кон'юнктурою фінансового ринку та низкою інших факторів.

Список літератури

1. Рогов М. А. Введение в финансовый риск-менеджмент. Управление рыночными рисками : учеб. пособие. Дубно : Междунар. ун-т природы, общества и человека «Дубна», 2001. 71 с.
2. Глущенко В. В. Управление рисками. Страхование. СПб. : Питер, 2015. 156 с.
3. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків / Л. І. Донець, О. В. Шепеленко, С. М. Баранцева та ін. ; за ред. Л. І. Донець. Київ : ЦУЛ, 2012. 472 с.
4. Орлик О. В. Аналіз факторів впливу на економічну безпеку підприємств та методи захисту від загроз і нейтралізації їх наслідків // Тренди та інновації в сучасній економіці / за ред. О. С. Іванілова. Харків : ХНУБА, 2015. С. 154–165.

УДК 657.6

Сергеенко В. А., студентка

*Научный руководитель: Лемеш В. Н., к.э.н., доцент кафедры бухгалтерского учета, анализа и аудита в отраслях народного хозяйства
Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь*

ИСТОРИЯ СТАНОВЛЕНИЯ И ЗНАЧЕНИЕ АУДИТОРСКОЙ ПАЛАТЫ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ РАЗВИТИЯ

Проблемарегулирования аудиторской деятельности в Республике Беларусь в настоящее время обрела особую актуальность. Результатом этого может служить создание в Беларуси Аудиторской палаты, которая начала осуществлять свою деятельность с 6 декабря 2019 г. Также был разработан и утвержден временный регламент документооборота, связанный с вступлением членов в Аудиторскую палату. Аудиторской палатой осуществляется взаимодействие с Министерством финансов Республики Беларусь по вопросам организации деятельности Аудиторской палаты, а также в реализации проекта Европейского союза «Поддержка Министерства финансов по международным стандартам аудита».

До этого момента, в Республике Беларусь существовали только объединения аудиторов: Ассоциация аудиторских организаций, Союз Сертифицированных Аудиторов и Бухгалтеров (АСБА), Ассоциация профессиональных аудиторов. Таким образом, в Республике Беларусь до сих пор действует ряд общественных объединений аудиторов, каждое из которых стремится поднять статус представителей этой профессии. Однако значительная часть аудиторов и аудиторских организаций не входят ни в одно аудиторское объединение. Именно поэтому и была создана в 2019 году Аудиторская палата как единственный орган самоуправления аудиторской деятельностью [1].

Стоит отметить, что это не первое учреждение Аудиторской палаты в истории суверенной Беларуси. Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 17.08.1992 была образована Аудиторская палата при Совете Министров Республики Беларусь, на которую была возложена организация системы услуг за соблюдением установленного порядка осуществления финансовых и хозяйственных операций, правильности отражения их в оперативном и бухгалтерском учёте и др. Однако самым большим недостатком в её работе была сильная зависимость от Совета Министров Республики Беларусь, из-за чего встал вопрос действительно ли Аудиторская палата являлась органом самоуправления. Поэтому в 1994 г. Аудиторская палата при Совете Министров Республики Беларусь была преобразована в аудиторскую палату Республики Беларусь на принципах самоуправления и самофинансирования.

Возвращаясь к настоящему времени, стоит отметить, что «современная» Аудиторская палата действительно является более независимой организацией, чем была раньше. Примером может служить хотя бы формирование её доходной части бюджета (в 2019 году за счет вступительных взносов – 154800 руб., общий размер поступлений с учетом авансирования членских взносов – 162753,84 руб.). Расходы же за 2019 год составили 2309,77 руб., структура которых представлена на рис. 1:

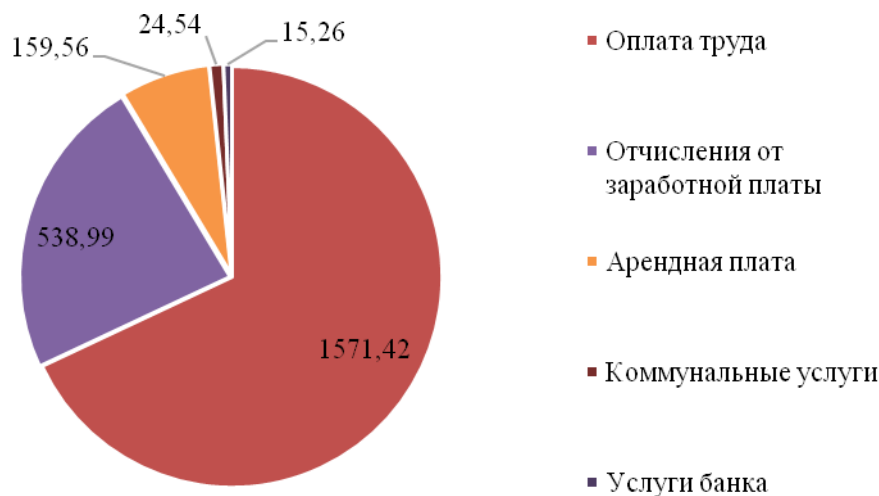

Рисунок 1 – Структура расходов Аудиторской палаты Республики Беларусь в декабре 2019 г., руб.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [2]

Таким образом, наибольшую долю в расходах Аудиторской палаты составила такая статья расходов, как оплата труда, что говорит об активном функционировании палаты, выполняя свои прямые функции, с самого начала её учреждения. Стоит также отметить, что членами Аудиторской палаты стали 73 аудиторские организации и 272 аудитора – индивидуальных предпринимателя, что подтверждает соответствие их деятельности всем установленным нормам и требованиям.

Помимо функционирования в качестве органа регулирования аудиторских организаций внутри страны, Аудиторской палатой принято участие в семинарах и встречах по проекту Европейского союза «Поддержка Министерства финансов по международным стандартам аудита». Комитетом по содействию соответствию программ деятельности Аудиторской палаты требованиям международных профессиональных объединений, иными комитетами проведена предварительная работа по налаживанию взаимодействия с профессиональными организациями – членами Международной федерации бухгалтеров, которые могли бы оказать содействие при вступлении в Международную федерацию бухгалтеров. Проведена работа по определению основных направлений деятельности Аудиторской палаты по вопросам участия в обучении и повышению профессионального уровня аудиторов на 2020–2022 гг. Повышение международного сотрудничества является важной составляющей при внедрении Республики Беларусь на международный рынок аудиторских услуг, ведь на данный момент всего 36% от общего числа аудиторских организаций-членов Аудиторской палаты оказывают услуги по проведению обязательного аудита годовой финансовой отчетности в соответствии с МСФО и 26% являются членами международных сетей [2].

Основными направлениями деятельности Аудиторской палаты на 2020–2022 гг. будут являться: совершенствование законодательства об аудиторской деятельности, участие в обучении и повышении профессионального уровня аудиторов, ведение реестров аудиторов-индивидуальных предпринимателей и аудиторских организаций, внешняя оценка качества работы аудиторских организаций, аудиторов-индивидуальных предпринимателей и иная деятельность.

Таким образом, создание Аудиторской палаты определенно идет на пользу развитию рынка аудиторских услуг не только внутри страны, но и за её пределами. К тому же, согласно международному опыту, её создание должно исключить случаи допуска на рынок недобросовестных аудиторов, контролировать и оценивать качество их работы.

Список литературы

1. Лемеш В. Аудиторская палата Беларуси. Прошлое и будущее // Экономическая газета : сайт. 18.12.2018. URL: <https://clck.ru/Fi6RG> (дата обращения: 08.04.2020).

2. Отчет за 2019 г. : согласовано протоколом Наблюдательного совета по аудиторской деятельности от 07.02.2020 № 6 // Аудиторская палата Республики Беларусь : сайт. URL: <https://clck.ru/MsMgU> (дата обращения: 08.04.2020).

УДК 658.14

*Сиретник-Царій В. В., к.е.н., доцент**Хісматуліна В. Ф., Дацюк Д. В., магістранти**Приватний вищий навчальний заклад «Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва», м. Вінниця, Україна*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Нестабільність політичної ситуації в країні безсумнівно негативно впливає на економіку, що проявляється у мінливості її середовища та зменшенні ринків збуту виготовленої продукції. У діяльності українських промислових підприємств спостерігається дефіцит фінансових ресурсів, який призводить до скорочення їх господарської активності, зниженні фінансової результативності та погіршенні фінансового стану. Тому аналіз фінансового стану є досить важливим процесом сучасної діяльності, який дозволяє виявити реальну та потенційну спроможність підприємства до самофінансування, конкурентоспроможності на ринку та здатності погашати свої зобов'язання перед кредиторами тощо.

Невід'ємною складовою практичної реалізації управлінського процесу є пошук резервів підвищення ефективності виробництва та розробки стратегії розвитку підприємства на основі даних аудиторських перевірок. Оскільки дана сфера виступає специфічною формою контролю фінансового стану. В основі даної перевірки, яка здійснюється здебільшого за допомогою аналізу виникає можливість виявити позитивні та негативні тенденції фінансово-господарської діяльності підприємства, які стануть основою для прийняття певних управлінських рішень.

Актуальність даного дослідження полягає в зростанні значення аудиторської оцінки фінансового стану як всебічної, достовірної та незалежної перевірки системи показників фінансового стану як результатів діяльності підприємства з використанням новітніх методів, прийомів та способів дослідження за допомогою автоматизованого програмного забезпечення.

Гіпотезою виступає дослідження основних теоретичних положень та методики контролю та аудиту фінансового стану акціонерного підприємства. [1, с. 26]. Забезпечення сталого економічного розвитку підприємства в даний момент часу, ефективність та доцільність прийнятих управлінських рішень щодо підвищення конкурентних позицій здебільшого залежить від якісної оцінки фінансового стану [2, с. 33].

Основним критерієм надійності, успішності, ринкової активності і привабливості підприємства як партнера за сучасних умов ведення бізнесу виступає фінансовий стан, який характеризується великою кількістю складових елементів. Дані значення у своїй сукупності дають змогу визначити можливість та здатність фінансувати діяльність, ефективно функціонувати підприємству у зовнішньому середовищі, отримувати прибуток.

В Україні розвиток ринкових відносин характеризується впровадженням досягнень науково-технічного прогресу, ефективністю господарювання та управління виробництвом, підвищенням конкурентоспроможності продукції, що вимагає покращення фінансового стану підприємства таким чином, що дозволить досягти максимального результату при мінімальних затратах, сприятиме ефективному використанню та розміщенню обмежених ресурсів. Досягнути стійкого фінансового стану можливо тільки за рахунок ефективного управління всіма факторами виробництва.

Сучасній економічна наука містить різноманітні визначення сутності фінансового стану. Немає єдиної сталої думки щодо трактування поняття «фінансовий стан підприємства», його характеристик та елементів.

Дослідженням питань щодо організації та методики проведення аудиту фінансового стану цікавляться та акцентують увагу в своїх працях велика кількість вчених, серед них необхідно виділити: Петрик О. А., Крейніну М. Н., Шеремета А. Д., Барановського О. І., Терещенка О. О., Білик М. С., Данильчука І. В., Савченко В. Я., Савицьку М. О., Бланка О. І., Огійчука М.Ф., Волкова О. Н., Герасименко Г. П., Родіонова В. М., Усача Б. Ф., Сахно Л. А., Титаренко О. С., Савчука В. П., Рудницького В. С. Проте існує ще ряд питань, які потребують подальшого доопрацювання та розробки методики єдиного та комплексного визначення фінансового стану на основі найважливіших елементів.

Список літератури

1. Бурова Т. А. Інформаційні основи облікової політики та шляхи їх удосконалення. *Науковий вісник Полісся*. 2016. Вип. 2. С. 73–78.
2. Дерев'янку С. І., Кузик Н. П., Олійник С. О. Аудит : навч. посіб. Київ : Центр учб. літ., 2016. 380 с.

УДК 657

Сова К. В., студентка

Авраменко О. І., старший викладач

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

УПРОВАДЖЕННЯ АКТУАРНОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ

Глобалізаційні процеси у супроводі кризової тенденції створюють потребу у залученні іноземних інвестицій у діяльність вітчизняних підприємств. У зв'язку з цим перед українською економікою постає нагальне завдання створення ефективної системи обліку, яка забезпечить не лише процвітання українських організацій, але й захист інтересів постачальників капіталу. Обліком нового покоління є актуарний облік, який є альтернативою бухгалтерського обліку і може стати дієвим інструментом забезпечення економічного процвітання.

Метою дослідження є висвітлення необхідних кроків для впровадження актуарного обліку в Україні.

Актуарна справа в Україні, на жаль, перебуває у зародковому стані та потребує значних покращень. Найкращим способом впровадження ведення ефективного актуарного бухгалтерського обліку є вивчення досвіду високорозвинених держав. Використання досягнень зарубіжної практики є перевіреним джерелом здійснення актуарної діяльності в Україні. При аналізуванні зарубіжного досвіду в сфері актуарного обліку, перш за все, необхідно звернути увагу на проміжок часу, за якого був можливий розвиток здійснення актуарної практики. Україна має значно менший досвід, оскільки за часів командно-адміністративного устрою не було необхідності в існуванні професії актуарія взагалі.

На даному етапі необхідним кроком для розвитку ведення бухгалтерського обліку в Україні є перехід на актуарні рейки. Тому, перш за все, необхідність впровадження актуарного обліку мають усвідомити державні структури, оскільки обов'язковим є створення правової бази. Створення законодавчого поля для здійснення актуарного обліку має враховувати міжнародний досвід, але, в свою чергу, бути модифікованими відповідно до особливостей вітчизняної економіки [1, с.134].

Другий крок програми впровадження актуарного обліку зумовлений створенням методики здійснення нової концепції обліку. Основне завдання цього заходу полягає у розробці методології трансформації вітчизняної фінансової звітності у міжнародну, яка відповідає МСБО. В розрізі цього завдання виникає потреба в українських спеціалістах з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. Оскільки, тільки за фінансовою звітністю, яка відповідає міжнародній практиці, можливо створити ефективну систему здійснення актуарного обліку. Актуарна звітність повинна відповідати міжнародним стандартам, проте містити певні доповнення, які характеризують українські реалії ведення обліку.

Пристосування національних стандартів ведення обліку до міжнародних можливе шляхом реформування діючого Плану рахунків. Новий План рахунків має відповідати потребам актуарних розрахунків, які здійснюються в актуарному бухгалтерському обліку. Щоб підвищити роль Плану рахунків у здійсненні актуарного обліку, необхідно ввести додатковий рахунок – актуарний.

Четвертим етапом становлення актуарної практики здійснення обліку є створення системи підготовки бухгалтерів нового покоління – бухгалтерів-актуаріїв, які володіють не лише фундаментальними знаннями бізнесу, але й здійснюють оцінку перспективної зміни економічного потенціалу. Для того, щоб кількість і якість знань спеціалістів актуарного обліку зростала у геометричній прогресії, необхідно здійснювати підготовку фахівців на базі вищих навчальних закладів. Для створення системи навчання бухгалтерів-актуаріїв необхідно внести зміни освітніх програм ВНЗ, в яких здійснюють підготовку бухгалтерів. Зміни полягають у введенні додаткових дисциплін, які спрямовані на вивчення актуарної науки.

Отже, запропонована автором програма введення актуарного обліку в Україні має здійснюватися на державному рівні. Введення актуарного обліку

вибірково на окремих підприємствах, по-перше, буде вважатися нерегламентованою діяльністю, а по-друге, не створить загального сприятливого інвестиційного клімату України. Лише регламентована система обліку забезпечить процвітання української економіки у злагоді з глобалізаційними процесами та залученням до використання капіталу на міжнародному рівні.

Список літератури

1. Маначинська Ю. А. Теоретичне обґрунтування змісту актуарного обліку в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки*. 2014. Вип. 7 (5). С. 134–138.

2. Маначинська Ю. А. Теоретико-методологічні основи актуарного обліку в Україні. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. серія «Економічні науки»*. 2012. Вип. 4. С. 348–352.

УДК 657

Сова К. В., магістр

Науковий керівник: Глухова В. І., к.е.н., доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

АМОРТИЗАЦІЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС РЕМОНТІВ І ПОЛІПШЕНЬ

Діяльність більшості суб'єктів господарювання базується на якості та ефективності використання основних засобів. При застосуванні об'єктів основних засобів відбувається фізичний та моральний знос. В міру критичності зносу основних засобів необхідно проводити роботи, які частково або повною мірою допоможуть відновити експлуатаційні якості. Актуальним постає питання, яким чином відображати амортизацію основних засобів під час проведення ремонту та поліпшення.

Метою роботи є дослідження питання відображення амортизації під час проведення ремонтних робіт та поліпшення основних засобів у розрізі бухгалтерського обліку, податкового обліку та міжнародних стандартів.

Амортизація – систематичний розподіл вартості, яка амортизується, необоротних активів протягом строку їх корисного використання (експлуатації) [1]. В розрізі цього визначення підкреслюється період саме активної експлуатації. Суб'єкт господарювання самостійно визначає строк корисного використання при зарахуванні об'єкта основного засобу до активів підприємства і закріплює його в розпорядчому документі. Строк корисного використання (експлуатації) являє собою фактичний період часу, за який підприємство планує використовувати об'єкт основного засобу за заздалегідь визначеним призначенням в своїй діяльності, при цьому основний засіб буде придатний для відповідного використання. ПСБО 7 [1] чітко регламентує випадки, при яких амортизація об'єктів основних засобів призупиняється, а

саме на період: реконструкції, модернізації, добудови, дообладнання, консервації. У зазначених випадках амортизація призупиняється з наступного місяця, після початку проведення робіт з поліпшення і відновлюється з наступного місяця, після завершення даних робіт. Амортизація не призупиняється у випадку здійснення поліпшень на строк, який менше одного місяця.

У вичерпному списку ПСБО 7 [1] щодо випадків призупинення амортизації основних засобів немає випадку ремонту. Проте необхідно з'ясувати, наскільки вагомо виводити об'єкт основного засобу з експлуатації у зв'язку з ремонтом. У розрізі міжнародних та національних стандартів питання призупинення експлуатації основного засобу являється неважливим. В такому випадку суб'єкт господарювання самостійно вирішує питання щодо виведення основного засобу з експлуатації. Розглянемо два випадки, які можливі при проведенні ремонту основного засобу. У першому випадку підприємство вирішило не виводити об'єкт основного засобу з експлуатації на період ремонту та активно використовує його в своїй діяльності. У такому випадку амортизацію цього об'єкта відображають як і зазвичай в бухгалтерському та податковому обліку. Якщо ж суб'єкт господарської діяльності прийняв рішення щодо виведення основного засобу з експлуатації, то нарахування амортизації цього об'єкта можливе, оскільки відсутня заборона у ПСБО 7 та МСФЗ 16 [2] щодо нарахування амортизації об'єкта, що виведений з амортизації у зв'язку з ремонтом.

З огляду на відсутність регламентації вибору рішення щодо призупинення експлуатації основних засобів під час ремонту, з'явилися ризики для підприємства. Якщо об'єкт основного засобу був виведений з експлуатації під час ремонту, то існує ймовірність, що в податковому обліку такий період часу не буде розглядатися як строк корисного використання, тому буде вважатися, що амортизацію призупинено [3].

Розглянемо питання нарахування амортизації основних засобів під час поліпшень. За ПСБО 7 [1], поліпшенням вважається: модернізація, модифікація, добудова, дообладнання, реконструкція, інші види поліпшення. ПСБО 7 [1] регламентує, що на період поліпшень об'єкт основного засобу не амортизується. Проте такий принцип діє, якщо такий основний засіб виведено з експлуатації на час проведення поліпшень. Але у випадку, в якому підприємство продовжує використовувати основний засіб під час проведення поліпшень амортизацію призупиняти не потрібно [4]. В свою чергу, відповідно до міжнародних стандартів, призупиняти амортизацію основних засобів в період поліпшень не потрібно. У податковому обліку період поліпшень не є строком корисного використання, що означає призупинення нарахування амортизації основних засобів під час поліпшень.

Отже, оскільки за національними та міжнародними стандартами відсутня чітка регламентація амортизації основних засобів під час ремонту, то виникає проблема вибору, що негативно впливає на уніфікацію звітності в Україні. Призупинення амортизації основного засобу під час ремонту тягне за собою порушення економічного змісту принципу нарахування амортизації, адже

навіть якщо об'єкт основного засобу активно не використовується протягом деякого періоду часу, він все одно зазнає як фізичного так і морального зносу, частина якого не буде відшкодовано. З точки зору податкового обліку призупинення амортизації приводить до збільшення прибутку підприємства, що дещо порушує принцип «податкового щита підприємства». При цьому незмінним залишається строк корисного використання, який визначається при зарахуванні об'єкта основного засобу до балансу підприємства. Як відомо, від строку корисного використання залежать витрати на утримання основного засобу. Тож, можливо, буде доцільним здійснювати коригування строку експлуатації на період проведення ремонту та поліпшення, що дозволить мінімізувати втрати для підприємства.

Список літератури

1. Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» : затв. Наказом М-ва фінансів України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00> (дата звернення: 10.04.2020).

2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 16 (МСБО 16). Основні засоби : від 01.01.2012 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_014 (дата звернення: 10.04.2020).

3 Індивідуальна податкова консультація ДФСУ № 1887/6/99-99-15-02-02-15/ПК від 26.04.2019 щодо розгляду звернення // TAXLINK : сайт. URL: https://taxlink.ua/ua/tax_explained/dfsu-1887699-99-15-02-02-15ipk-vid-26042019/#hcq=AvGALVr (дата звернення: 10.04.2020).

4. Щодо відображення в бухгалтерському обліку амортизації основних засобів при їх частковій реконструкції : лист М-ва фінансів України від 12.08.2008 № 31-34000-10-9/31548 // ЛІГА ЗАКОН : сайт. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MF08058.html (дата звернення: 10.04.2020).

5. Чи можна амортизувати основні засоби під час ремонтів, поліпшень: «7 хвилин» з Галиною Морозовською // Дебет-Кредит : сайт. 25.09.2019. URL: <https://news.dtki.ua/debet-kredit/partner-news/57949> (дата звернення: 10.04.20).

УДК 657

Соловей Н. Р., студентка

Научный руководитель: Виногоров Г. Г., к.э.н., доцент

*Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь*

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УЧЕТА ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ОТ ТЕКУЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Учет финансовых результатов является центральным и одним из наиболее важных вопросов во всей системе бухгалтерского учета. Важность учета финансовых результатов предопределяется тем обстоятельством, что по его

данным формируется информация о прибыли организации, в том числе Отчет о прибылях и убытках. В современных условиях хозяйственной деятельности организаций бухгалтерский учет должен обеспечить получение необходимой и объективной информации для целей финансовой отчетности и принятия обоснованных управленческих решений об объемах производства и продаж продукции, товаров, закупках, оказании услуг.

Финансовый результат от текущей деятельности занимает наибольший удельный вес в общем финансовом результате любой организации. В связи с этим учет финансового результата от текущих деятельности является важной составляющей бухгалтерского учета организации.

Согласно Инструкции 102 [2] текущая деятельность представляет собой основную приносящую доход деятельность организации и прочую деятельность, не относящуюся к финансовой и инвестиционной деятельности.

Наибольший удельный вес в текущей деятельности занимают операции реализации продукции, товаров, работ, услуг. Получение положительного финансового результата и его увеличение является целью каждого экономического субъекта. Среди множества методов достижения этой цели немаловажное значение имеет совершенствование учета финансовых показателей. Стратегическое и оперативное управление субъектами требует достоверного и обоснованного учетно-аналитического обеспечения.

Повышение качества учетной информации достигается разумным ростом аналитики, т.е. аналитических признаков. Исследуемая организация ОАО «Минский маргариновый завод» использует для учета финансовых результатов от реализации продукции субсчет 90/11 «Доходы и расходы от реализации продукции», на котором происходит аккумуляция таких показателей, как выручка от реализации продукции, налог на добавленную стоимость, исчисляемый из выручки, прочие налоги, себестоимость реализованной продукции, управленческие расходы, расходы на реализацию. Таким образом, формируя информацию о доходах и расходах от реализации продукции, товаров, работ, услуг можно определить прибыль или убыток от реализации продукции. Однако, вместе с тем, финансовый результат от реализации продукции определяется только в разрезе одной номенклатурной группы – основной, которая представлена в табл.1.

Таблица 1 – Действующая схема учета доходов и расходов, связанных с реализацией продукции

Градация счета 90 «Доходы и расходы по текущей деятельности» в ОАО «ММЗ»	Счет 90 «Доходы и расходы по текущей деятельности»	
	дебет	кредит
Субсчет 11 «Доходы и расходы от реализации продукции»	Себестоимость НДС Прочие налоги Управленческие расходы Расходы на реализацию	Выручка

Источник: собственная разработка на основании данных ОАО «Минский маргариновый завод»

Но данный подход не увязывается с Инструкцией по применению типового плана счетов, которым рекомендовано вести аналитический учет по счету 90 «Доходы и расходы по текущей деятельности» по видам реализованных товаров, продукции, выполненных работ, оказанных услуг[1]. В процессе проведенного исследования было выявлено, что наиболее целесообразным для ОАО «Минский маргариновый завод» является использование следующей группировки аналитических счетов в рамках синтетического счета 90 «Доходы и расходы по текущей деятельности». Предлагаемая группировка аналитических счетов представлена в табл.2.

Таблица 2 – Предлагаемая группировка аналитических счетов

Номер	Название
90/1	Выручка от реализации продукции, товаров, работ, услуг
90/1/1	Выручка от реализации продукции собственного производства
90/1/2	Выручка от реализации ОПиТ;
90/1/3	Выручка от реализации выполненных услуг
90/2/1	Налог на добавленную стоимость, исчисляемый из выручки от реализации продукции собственного производства
90/2/2	Налог на добавленную стоимость, исчисляемый из выручки от реализации продукции ОПиТ
90/2/3	Налог на добавленную стоимость, исчисляемый из выручки от реализации выполненных услуг
90/3	Прочие налоги и сборы, исчисляемые из выручки от реализации продукции, товаров, работ, услуг
90/3/1	Прочие налоги и сборы, исчисляемые из выручки от реализации продукции собственного производства
90/3/2	Прочие налоги и сборы, исчисляемые из выручки от реализации продукции ОПиТ
90/3/3	Прочие налоги и сборы, исчисляемые из выручки от реализации выполненных услуг
90/4	Себестоимость реализованной продукции, товаров, работ, услуг
90/4/1	Себестоимость реализованной продукции собственного производства
90/4/2	Себестоимость реализованной продукции ОПиТ
90/4/3	Себестоимость реализованных услуг
90/5/1	Управленческие расходы (продукция собственного производства)
90/5/2	Управленческие расходы (продукция ОПиТ)
90/5/3	Управленческие расходы (выполненные услуги)
90/6	Расходы на реализацию
90/6/1	Расходы на реализацию продукции собственного производства
90/6/2	Расходы на реализацию продукции ОПиТ
90/6/3	Расходы на реализацию выполненных услуг

Примечание: собственная разработка.

Таким образом, предлагаемая схема внутренней структуры счета 90 «Доходы и расходы по текущей деятельности» позволяет формировать Отчет о прибылях и убытках и готовить другую информацию, необходимую для раскрытия в составе примечаний к бухгалтерской отчетности.

Данный вариант счета 90 «Доходы и расходы от текущей деятельности» обеспечивает быстрое получение бухгалтерской службой всех необходимых данных для работы, позволяет снизить затраты времени на составление и на проверку подготовленных отчетов, что неизбежно приводит к снижению затрат организации, повышению эффективности деятельности ее управленческого аппарата.

Список литературы

1. Об установлении типового плана счетов бухгалтерского учета, о порядке применения типового плана счетов бухгалтерского учета и признании утратившими силу некоторые постановления Министерства Республики Беларусь и их отдельных структурных элементов : Постановление М-ва финансов Республики Беларусь от 29.06.2011 № 50. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/postmf_290611_50.pdf (дата обращения: 11.04.2020).

2. Об утверждении Инструкции по бухгалтерскому учету доходов и расходов и признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства финансов Республики Беларусь и их отдельных структурных элементов : Постановление Министерства финансов Республики Беларусь от 30.19.2011 № 102. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=w21224697> (дата обращения: 11.04.2020).

УДК 336.648

Солодка О. О., д.э.н., доцент

*Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко,
г. Киев, Украина*

КЛАССИФИКАЦИЯ МОДЕЛЕЙ В МЕТОДОЛОГИИ ФИНАНСОВОГО МОДЕЛИРОВАНИЯ

В современных условиях развития экономики Украины количественная и качественная оценка финансового состояния предприятия является одним из основных компонентов инвестиционного процесса, который используется практически во всех сферах финансово-экономической деятельности. Реальные и финансовые инвестиции требует оценки рисков хозяйственной деятельности. Заметим, что инвестирования в финансовые инструменты, которые, по своей природе, не содержат кредитного риска, также требует его оценки. Так, например, все внебиржевые срочные контракты характеризуются риском контрагента, что, по сути, является кредитным риском противоположной стороны соглашения. Основные ценные бумаги также опосредствовано характеризуются кредитным риском эмитента. В этой связи, актуализируется необходимость комплексного системного развития методологии финансового моделирования, чему, на наш взгляд, способствует разработка корректной классификации финансовых моделей.

Единой классификации финансовых моделей не существует, но из всего многообразия классификационных признаков моделирования [2; 3; 4; 5] можно предложить такую общую классификацию:

1) по общему целевому назначению:

- теоретические: отображают общие свойства финансовых систем и их компонентов;

- прикладные модели: обеспечивают возможность оценки параметров функционирования финансовых систем (и их компонентов) конкретных экономических субъектов;

2) по степени агрегирования объектов:

- макроэкономические: объект и предмет моделирования составляет экономическая система в целом;

- микроэкономические: объект и предмет моделирования составляет экономический субъект; региональные; секторальные (одно, двух, много); глобальные;

3) по типу исходной информации: аналитические:

- моделирование на основе априорной информации (полученной до момента построения модели);

- идентифицируемые: моделирование на основе апостериорной информации (полученной в результате моделирования);

4) по учету фактора неопределенности: детерминированные; стохастические;

5) по признаку оптимальности: оптимизационные: модель содержит критерий оптимальности и позволяют определять результативный показатель по заданному критерию оптимальности; неоптимизационные: модель не содержит критерий оптимальности;

6) по временному признаку: статические: описывают состояние объекта в конкретный текущий момент или период времени; динамические: включают взаимосвязь временных и пространственных (перекрестных) факторных и результативных показателей;

7) по характеру математического аппарата:

- матричные модели;

- модели линейного и нелинейного программирования;

- корреляционно-регрессионные модели;

- модели теории массового обслуживания (модели систем массового обслуживания): предназначены для минимизации затрат времени на ожидание в очереди и времени простоев каналов обслуживания;

- модели сетевого планирования и управления (сетевые модели): наиболее широко применяются в управлении проектами, поскольку отображают комплекс работ (операций) и событий и их взаимосвязь во времени; как правило, сетевая модель предназначена для нахождения последовательности работ (операций) для минимизации сроков реализации проекта или стоимости работ (операций) по реализации проекта;

- модели теории игр: связаны с процессом принятия решений (в широком смысле) в условиях неопределенности и риска;

- имитационные модели: представляют собой экспертные системы в определенной области, то есть информационные системы, которые являются совокупностью специализированного программного обеспечения, базы данных и базы знаний; предназначены для решения определенных задач путем имитации действий человека (эксперта в данной области);

8) по типу подхода к исследованию объекта:

- дескриптивные: модели описательного характера; являются основными для оценки финансового состояния предприятия (система отчетных балансов, финансовая отчетность в различных аналитических разрезах, система аналитических коэффициентов, аналитические записки к отчетности); основаны на использовании информации бухгалтерской отчетности;

- предикативные: предлагают построение прогнозов исследуемых показателей; основаны на использовании внешней и внутренней информации, в том числе, вероятностного характера;

- нормативные: позволяют сравнить фактические результаты сожидаемыми; предполагают определение целевых (нормативных, оптимальных для заданных условий) плановых значений исследуемых показателей.

Таким образом, предложенная нами классификация финансовых моделей способствует комплексному системному развитию методологии финансового моделирования, в частности, в пределах, разработанных нами ранее концепций моделирования ценовых параметров базовых активов финансовых деривативов [1], критерием классификации которых является идентификация уровня риска и готовность его принятия потенциальным хеджером или инвестором.

Список литературы

1. Солодка О. О. Методология моделирования ценовых параметров базовых активов финансовых деривативов. *Инновационное развитие экономики: предпринимательство, образование, наука*. 2017. С.92–94.
2. Bielecki T. R., Rutkowski M. *Modeling, Valuation and Hedging*. Berlin : Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2016. 500 p.
3. Focardi S. M., Fabozzi F. J. *The Mathematics of Financial Modeling and Investment Management*. New Jersey : John Wiley&Sons, 2017. 801p.
4. Tjia Joyn S. *Building Financial Models*. New York : McGraw-Hill, 2017. 353 p.
5. Vliet Van B., Hedry R. *Modeling Financial Markets*. New York : McGraw-Hill, 2015. 400 p.

УДК 657

*Сыцевич А. Г., студентка**Научный руководитель: Данилкова С. А., к.э.н., доцент**Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь*

ОСОБЕННОСТИ КЛАССИФИКАЦИИ ЗАПАСОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ, РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ, РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН И МСФО (IAS) 2 «ЗАПАСЫ»

Запасы занимают особое место в составе имущества объектов хозяйствования, а также главные позиции в структуре затрат для определения результатов хозяйственной деятельности и для показа информации о финансовом состоянии объектов хозяйствования.

В условиях современной экономики сущность «запасов» играет немаловажную роль, так как от знания данного понятия будет зависеть правильное составление документов и отчетности на предприятиях (организациях).

Основная часть запасов используется в качестве предметов труда в производственном процессе. запасы целиком потребляются в каждом производственном цикле и полностью переносят свою стоимость на стоимость производимой продукции. С учетом того, какая роль будет принадлежать запасам, они имеют различную классификацию, представленную в таблице 1.

Подвести итоги таблицы необходимо тем, что данные предоставленные в Республике Беларусь, Российской Федерации, Республике Казахстан и МСФО (IAS) 2 «Запасы» классификация является схожей, но имеются небольшие различия. Это обусловлено тем, что в Республике Казахстан и Российской Федерации производится добыча запасов.

Список литературы

1. Инструкция по бухгалтерскому учету запасов : утв. Постановлением М-ва финансов Республики Беларусь от 12.11.2010 № 133. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/postmf_121110_133.pdf (дата обращения: 08.04.2020).

2. Министерство Финансов Республики Казахстан : сайт. URL: <https://www.minfin.gov.kz> (дата обращения: 08.04.2020).

3. Об утверждении федерального стандарта бухгалтерского учета для организаций государственного сектора «Запасы» : Приказ М-ва финансов России от 07.12.2018 № 256н // Гарант : сайт. URL: <http://base.garant.ru/72146396/> (дата обращения: 08.04.2020).

4. О введении в действие на территории Республики Беларусь Международных стандартов финансовой отчетности и их Разъяснений, принимаемых Фондом Международных стандартов финансовой отчетности : Постановление Совета Министров Республики Беларусь и Национального банка Республики Беларусь от 09.08.2016 № 657/20 : сайт. URL: <http://www.government.by/upload/docs/file1b5e73099461da10.PDF> (дата обращения: 12.04.2020).

Таблица 1 – Классификация запасов в Республике Беларусь, Российской Федерации, Республике Казахстан и МСФО (IAS) 2 «Запасы»

Классификационный признак	Республика Беларусь	Российская федерация	Республика Казахстан	МСФО (IAS) 2 «Запасы»
1	2	3	4	5
По назначению и роли в производстве	<ul style="list-style-type: none"> - сырье и материалы; - покупные полуфабрикаты, комплектующие изделия, конструкции и детали; - топливо; - тара и тарные; - прочие материалы; - инвентарь и хозяйственные принадлежности; - запасные части; 	<ul style="list-style-type: none"> - сырье и основные материалы; вспомогательные материалы; - покупные полуфабрикаты и комплектующие изделия, конструкции и детали; - топливо; - тара и тарные материалы; - запасные части; - прочие материалы; - материалы, переданные в переработку на сторону; - строительные материалы; - инвентарь и хозяйственные принадлежности - специальная оснастка и специальная одежда 	<ul style="list-style-type: none"> - основные – сырье и основные материалы, покупные полуфабрикаты и комплектующие изделия; - вспомогательные – это топливо, тара и тарные материалы, запасные части; - тара и тарные материалы предметы, используемые для упаковки и транспортировки других предметов и готовой продукции; - запасные части предметы, используемые для ремонта и замены отдельных частей машин и оборудования. 	<ul style="list-style-type: none"> - основные – это материалы, вещественно входящие в изготавливаемую продукцию, образуя ее материальную основу; - вспомогательные – эти материалы входят в состав вырабатываемой продукции, но, в отличие от основных, они не создают вещественной (материальной) основы производимой продукции
Техническим свойствам	<ul style="list-style-type: none"> - черные металлы; - цветные металлы; - резино-технические изделия и т. д. - по видам, сортам, маркам 	<ul style="list-style-type: none"> - сырья и материалов; - покупных полуфабрикатов и комплектующих изделий, конструкций и деталей; - топлива; - тары и тарных материалов; - запасных частей; - прочих материалов; - строительных материалов; - материалов, переданных в переработку на сторону 	<ul style="list-style-type: none"> - нефть, черные и цветные металлы, конденсат и т.д. 	<ul style="list-style-type: none"> - черные металлы; - цветные металлы; - резино-технические изделия и т. д. - по видам, сортам, маркам

Продолжение таблицы 1

1	2	3	4	5
Месту нахождения	- запасы, находящиеся в организации; - находящиеся в пути; - переданные другим лицам (на переработку)	- запасы в снабжении; - производственные запасы; - товарные запасы	- запасы –материальные ресурсов в снабжении; - запасы незавершенного производства; - запасы готовой продукции	запасы, находящиеся в организации; - находящиеся в пути; - переданные другим лицам (на переработку); - незавершенное производство
Принадлежности организации	- принадлежащие организации на праве собственности, они учитываются на счете 10 «Материалы»; - принадлежащие другим лицам и находящиеся во временном пользовании	- принадлежащие организации на праве собственности; - принадлежащие другим лицам и находящиеся во временном пользовании	- принадлежащие организации на праве собственности; - принадлежащие другим лицам и находящиеся во временном пользовании	- принадлежащие организации на праве собственности; - принадлежащие другим лицам и находящиеся во временном пользовании

Примечание: Источник – собственная разработка на основании законодательных актов

УДК 657

*Тарасюк А. В., студентка**Научный руководитель: Невдах С. В., старший преподаватель кафедры
финансового менеджмента**Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь*

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К ОПРЕДЕЛЕНИЮ ЛИКВИДАЦИОННОЙ СТОИМОСТИ: ПОНЯТИЕ И СПОСОБЫ РАСЧЁТА

Ликвидационная стоимость – экономическая категория, которая используется для определения амортизационной стоимости и оценки стоимости продаваемого объекта основных средств и нематериальных активов. Необходимость её использования определена МСФО (IAS) 16 и Инструкцией о порядке начисления амортизации основных средств и нематериальных активов № 35/23/26 от 06.05.2014.

В свою очередь, влияние ликвидационной стоимости на сумму амортизации активов можно заметить, проанализировав следующую формулу:

$$AC = PC - LC \quad (1)$$

где: AC – амортизируемая стоимость актива;

PC – первоначальная стоимость актива или другая сумма, принимаемая за первоначальную стоимость;

LC – ликвидационная стоимость актива.

Ликвидационная стоимость определяется в начале срока полезной службы актива на основе экономически обоснованного решения. Она может быть равной или превышающей балансовую стоимость актива. В таком случае амортизационные отчисления не производятся. Следует также учесть, что чем выше ликвидационная стоимость, тем меньше будут затраты предприятия по амортизационным отчислениям. Но если оценочная ликвидационная стоимость слишком высока, то это может привести к убыткам при ликвидации [3].

Существуют и другие ситуации, при которых рассчитывается ликвидационная стоимость: ликвидация части подразделений, банкротство или реорганизация компании, моральный износ производственных объектов, необходимость расчётов с кредиторами, изменение направления деятельности предприятия, необходимость приобретения нового оборудования взамен устаревшего, продажа предприятия и многие другие ситуации, которые могут возникнуть в организации [1, 2].

Различные мнения о понятии категории «ликвидационная стоимость», представлены и рассмотрены в таблице 1. Проанализировав данные таблицы 1, можно сделать вывод, что каждый из источников приводит схожие по сути подходы к определению сущности категории ликвидационной стоимости. Можно заметить, что понятия ликвидационной стоимости по МСФО и Инструкции № 35/23/26 от 06.05.2014 достаточно идентичны и, по нашему мнению, являются наиболее точными и полными.

Таблица 1 – Сущность категории «ликвидационная стоимость»

Источник (автор)	Сущность категории «ликвидационная стоимость»
МСФО (IAS) 16 «Основные средства»[3]	Расчетная сумма, которую организация получила бы на текущий момент от выбытия актива после вычета ожидаемых затрат на выбытие, как если бы актив уже достиг возраста и состояния, ожидаемого на конец периода использования
Постановление Министерства экономики, Министерства финансов и Министерства архитектуры и строительства Республики Беларусь от 06.05.2014 № 35/23/26 [4]	Оценочная величина в текущих ценах, которую организация планирует получить от реализации объекта основных средств или нематериальных активов, за вычетом предполагаемых затрат, связанных с их реализацией, в конце устанавливаемого срока полезного использования указанного объекта
Владимир Гусаков, Зинаида Ильина, Валерий Бельский[5]	Выручка от продажи основных средств, годных строительных материалов, деталей и узлов, металлического лома, остающихся после прекращения функционирования объекта
Финансово-инвестиционный толковый словарь [6]	Предполагаемая цена активов компании, выходящей из бизнеса, например, недвижимости, которой владеет компания, или офисного оборудования
Внешнеэкономический толковый словарь [7]	Рыночная стоимость всех активов компании (предприятия), которые могут быть реализованы на момент ее ликвидации
Экономико-математический словарь [8]	Оценка активов предприятия при его ликвидации в случае, если предприятие прекращает свою деятельность в качестве самостоятельного хозяйственного субъекта (напр., при банкротстве, распаде и т.п.)

Примечание – Источник: разработано автором на основе [3–8]

При определении ликвидационной стоимости следует принимать во внимание множество факторов, так как величина данной стоимости не может быть определена точно и носит вероятностный характер. По этой причине существуют определённые трудности при расчёте ликвидационной стоимости. Желательные сроки продажи активов являются одним из основных факторов, которые влияют на ликвидационную стоимость.

В большинстве случаев длительность сроков продажи прямо пропорциональна выставленной цене объектов, реализуемых предприятием. То есть, чем быстрее нужно продать актив, тем на меньшую его стоимость следует рассчитывать. Кроме этого, на ликвидационную стоимость влияют спрос на рынке, состояние имущества и его характеристики: чем новее основное средство, тем выше его стоимость [1,9].

Один из подходов расчёта ликвидационной стоимости основан на определении рыночной стоимости и её корректировке. Для расчёта применяется формула 2. Данная формула применяется наиболее часто, так как позволяет максимально приблизить ликвидационную стоимость к ее рыночной величине:

$$ЛС = РС \times (1 - К) \quad (2)$$

где: ЛС – ликвидационная стоимость; РС – рыночная стоимость объекта; К– коэффициент вынужденных продаж, который вычисляется с учетом всех факторов[1].

Самой важной величиной при расчёте является коэффициент вынужденных продаж, так как именно он даёт существенное снижение стоимости активов. Обычно данную величину рассчитывают эксперты, в ином случае данный коэффициент берётся величиной равной 50% или 0,5 [10]. Кроме того, расчет по этой формуле очень часто дополняют показателем затрат на ликвидацию, который показывает реальную выручку от выбытия активов.

Второй подход к расчёту связан с определением ликвидационной стоимости на основе оценки оставшихся экономических выгод в выбывающем активе. В данном случае рассматривается цена лома, цветных и чёрных металлов, входящих в конструкцию выбывающего актива.

Таким образом, можно сделать вывод, что существует множество различных подходов к определению категории ликвидационной стоимости, но наиболее точными являются понятия по МСФО и Инструкции № 35/23/26 от 06.05.2014. На расчёт ликвидационной стоимости влияют множество различных факторов. Помимо этого, расчёт ликвидационной стоимости может производиться двумя способами: с учётом рыночной стоимости актива или на основе учёта экономических выгод, выбывающего актива. Ликвидационная стоимость оказывает влияние на финансовый результат. Важно отметить, что данная стоимость имеет только прогнозное значение суммы, которую получит предприятие при реализации или выбытии актива.

Список литературы

1. Ликвидационная стоимость основных средств // Современный предприниматель : сайт. URL: <https://spmag.ru/articles/likvidacionnaya-stoimost-osnovnyh-sredstv/> (дата обращения: 02.04.2020).
2. Как и для чего считают ликвидационную стоимость // Ассистенсус : сайт. URL: <https://assistentus.ru/buhuchet/likvidacionnaya-stoimost/> (дата обращения: 02.04.2020).
3. Глоссарий терминов МСФО // МСФО ФМ : сайт. URL: <http://www.msfofm.ru/library/257-2011-02-02-11-06-21/> (дата обращения: 02.04.2020).
4. О внесении изменений и дополнения в Инструкцию о порядке начисления амортизации основных средств и нематериальных активов : Постановление М-ва экономики Республики Беларусь, М-ва финансов Республики Беларусь и М-ва архитектуры и строительства Республики Беларусь от 06.05.2014 № 35/23/26 // Эталон online : сайт. URL: https://www.etalonline.by/document/?regnum=W21428681#load_text_none_1_1/ (дата обращения: 02.04.2020).
5. Продовольственная безопасность: термины и понятия : энциклопедический справочник / В. Г. Гусаков и др. ; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т системных исследований в АПК. Минск : Белорусская наука, 2008. 535 с.

6. Финансово-инвестиционный толковый словарь : сайт. URL: <http://economics.niv.ru/doc/dictionary/financial-investment/index.htm/> (дата обращения: 02.04.2020).

7. Внешнеэкономический толковый словарь / И. П. Фаминский и др. ; под ред. И. П. Фаминского. М. : ИНФРА-М, 2000. 502 с.

8. Лопатников Л. И. Экономико-математический словарь. Словарь современной экономической науки. 5-е изд., перераб. и доп. М. : Дело, 2003. 520 с.

9. Ликвидационная стоимость // Бухгалтерский учет. Налоги. Аудит : сайт. URL: https://www.audit-it.ru/terms/accounting/likvidatsionnaya_stoimost.html (дата обращения: 02.04.2020).

10. Зачем нужна ликвидационная стоимость // Российский налоговый курьер : сайт. 14.10.2019. URL: <https://www.rnk.ru/article/216853-zachem-nujna-likvidatsionnaya-stoimost/> (дата обращения: 02.04.2020).

УДК 657

Тиханова В. Н., студентка

Научный руководитель: Якубова И. П., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ

Совершенствование учета дебиторской и кредиторской задолженности является актуальным вопросом для каждого предприятия, независимо от организационно-правовой формы и вида деятельности. Для объективной оценки активов и обязательств организации в бухгалтерском учете особую актуальность в условиях рыночной экономики приобретает достоверность отражения дебиторской и кредиторской задолженности. Оптимальное ведение учета дебиторской и кредиторской задолженности позволяет руководству и экономическим службам предприятия получать своевременную и достоверную информацию о состоянии расчетов с различными категориями дебиторов и кредиторов.

Система управления задолженностью в современном обществе включает всю совокупность методов анализа, контроля и оценки задолженности. Эффективное управление дебиторской и кредиторской задолженностью – это постоянная работа с контрагентами, организация договорной работы, управление долговыми обязательствами, формирование комплексного и системного подхода к источникам возникновения просроченной задолженности.

В управлении дебиторской и кредиторской задолженностью основным поставщиком полной, достоверной и своевременной информации является система учета организации, которая должна обеспечивать классификацию и группировку обязательств по различным признакам, применение специальных методов учета и оценки дебиторской задолженности. Необходимо постоянно контролировать погашение дебиторской задолженности с целью недопущения образования просроченных и безнадежных к возврату долгов.

Взаимосвязь между дебиторской и кредиторской задолженностью состоит в том, что кредиторская является источником покрытия дебиторской. Поэтому на практике при анализе предприятия обычно следят за соотношением между ними. Важным вопросом в процессе управления дебиторской и кредиторской задолженностью является ее классификация. По мнению Д.И. Баркана: «чем больше характеристик, по которым классифицируется и группируется дебиторская задолженность, которая есть в распоряжении фирмы, тем надежнее будет анализ и оценка ситуации и, естественно, будущий прогноз» [1].

Для организации учета дебиторской и кредиторской задолженности важным является аналитический аспект формирования учетных данных, отражающих стоимостные и качественные характеристики фактически совершенных хозяйственных операций.

При разработке аналитических процедур существенное значение имеет создание подробного Плана счетов, который позволил бы легко формировать отчетность и необходимую дополнительную информацию на основе использования субсчетов второго, третьего и последующих порядков. Для этого предлагаются ввести следующие классификационные признаки, представленные в табл. 1:

- состав (1 Уровень);
- валюта расчетов (2 Уровень);
- сроки погашения (3 Уровень);
- период погашения задолженности (4 Уровень);
- виды продукции (5 Уровень);
- обеспеченность (6 Уровень).

Таблица 1 – Классификация дебиторской и кредиторской задолженности

Дебиторская задолженность	Кредиторская задолженность
1	2
1 Уровень – По составу	
1. Расчеты с покупателями и заказчиками 2. Авансы выданные	1. Обязательства перед поставщиками и подрядчиками 2. Авансы полученные
2 Уровень – Валюта расчетов	
1. В рублях 2. В валюте	1. В рублях 2. В валюте
3 Уровень – Сроки погашения	
1. Текущая 2. Просроченная	1. Текущая 2. Просроченная
4 Уровень – Период погашения	
1. До 30 дней 2. 31 – 45 дней 3. 46 – 60 дней 4. 61 – 90 дней 5. 91 – 120 дней 6. свыше 121 дней	1. До 30 дней 2. 31 – 45 дней 3. 46 – 60 дней 4. 61 – 90 дней 5. 91 – 120 дней 6. свыше 121 дней
5 Уровень – Виды продукции	
Дебиторская задолженность по видам продукции	Кредиторская задолженность по видам продукции

Продолжение таблицы 1

1	2
6 Уровень - Обеспеченность	
1. Залог	1. Залог
2. Банковская гарантия	2. Банковская гарантия
3. Поручительство	3. Поручительство
4. Необеспеченная задолженность	4. Необеспеченная задолженность

Примечание – Источник: собственная разработка

На основании данных таблицы 1 следует отметить следующее:

– на 1 уровне (состав) дебиторская задолженность подразделяется на «Расчеты с покупателями и заказчиками» и «Авансы выданные», а кредиторская на «Обязательства перед поставщиками и подрядчиками» и «Авансы полученные».

Это разделение позволит более точно систематизировать данные учета для целей управления дебиторской и кредиторской задолженностью.

– 2 уровень (валюта расчетов). Обеспечивает аналитический учет расчетов в рублях или в валюте.

– 3 уровень (сроки погашения). По данному признаку выделяются текущая и просроченная задолженности.

– 4 уровень (период погашения). Информация по периоду погашения формируется на основании условия договора с контрагентами и данных учета об отгрузке/поступлении продукции.

– 5 уровень (виды продукции). Учет ведется в разрезе видов продукции, благодаря которому обеспечивается контроль эффективности продаж.

– 6 уровень (обеспеченность). Учет дебиторской и кредиторской задолженности ведется на субсчетах в зависимости от вида обеспеченности, а именно – залог, банковская гарантия, поручительство, необеспеченная задолженность. Данное разделение позволит получить более качественную информацию о степени надежности задолженности.

На основании вышеуказанной классификации, рекомендуются следующие бухгалтерские записи, представленные в табл. 2.

Таким образом, применение предлагаемой системы аналитического учёта способствует более широкому включению информации в расчётно-платёжные операции, а также данная система учёта позволит формировать сегментарную бухгалтерскую отчетность и упростить составление статистической формы отчёта 12-ф (расчеты).

Таблица 2 – Бухгалтерские записи с применением классификации

Хозяйственная операция	Дебет	Кредит
Поступили материалы от поставщиков, обеспеченные залогом, срок оплаты – 35 дней, руб.	10	60.1.1.1.2.1.1
По причине несвоевременно оплаты поставщику задолженность отнесена к просроченной	60.1.1.1.2.1.1	60.1.1.2.2.1.1
Срок просроченной оплаты - 50 дней	60.1.1.2.2.1.1	60.1.1.2.3.1.1
Просроченная кредиторская задолженность погашена с расчетного счета	60.1.1.2.3.1.1	51
Реализована продукция покупателю, обеспеченная поручительством, период погашения просрочен на 40 дней	62.1.1.2.2.1.3	90.1
Оплачена просроченная дебиторская задолженность	51	62.1.1.2.2.1.3

Примечание – Источник: собственная разработка

Список литературы

1. Баркан Д. И. Управление продажами : учебник. 2-е изд., испр. СПб. : Высш. шк. менеджмента, 2008. 908 с.
2. Об установлении типового плана счетов бухгалтерского учета, утверждении Инструкции о порядке применения типового плана счетов бухгалтерского учета и признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства финансов Республики Беларусь и их отдельных структурных элементов : Постановление М-ва финансов Республики Беларусь от 29.06.2011 № 50. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/postmf_290611_50.pdf (дата обращения: 12.04.2020).

УДК 657.1.012

Федорук В. В., студентка

Научный руководитель: Купрейчик Д. В., старший преподаватель

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ИНВЕНТАРИЗАЦИЯ КАК МЕТОД КОНТРОЛЯ КАССОВЫХ ОПЕРАЦИЙ

Наряду с иными активами организации, денежные средства занимают немаловажную нишу в процессе обеспечения ее деятельности. Деньги, поступающие в распоряжение субъекта хозяйствования и направляемые им на те или иные нужды, совершают свой кругооборот так же, как кровь циркулирует внутри тела человека. Иными словами, денежные отношения сопровождают все финансово-хозяйственные операции организации и тем самым являются неотъемлемой частью ее функционирования. Именно по этой причине контролю денежных средств как составной части системы управления денежными потоками должно быть уделено значительное внимание.

Сперва необходимо определить объект контрольной деятельности и охват ревизуемой области, на которую она распространяется. Согласно белорусскому законодательству, понятие «денежные средства» в контексте бухгалтерской науки включает в себя денежные знаки в белорусских рублях и иностранных валютах, находящиеся в кассе, на расчетных, валютных и других счетах, открытых в банках как на территории Республики Беларусь, так и за ее пределами[1]. Наличные денежные средства циркулируют в организации при осуществлении ею кассовых операций, то есть при проведении инвентаризации соответствующих активов сверке подлежат данные, полученные в ходе установления фактического наличия денежных средств в кассе, а также сведения первичной и иной документации, сопутствующей отражению записей на счете бухгалтерского учета 50 «Касса». К последним относятся выписки и квитанции банка, почтового отделения, копии сопроводительных ведомостей на сдачу выручки инкассаторам банка, кассовые приходные и расходные ордера, объявления на взнос наличными, кассовые книги, главная книга и иные.

Инвентаризация является одним из приемов фактического контроля и представляет собой проверку наличия имущества организации и состояния ее финансовых обязательств на определенную дату путем сличения фактических данных с данными бухгалтерского учета[2]. Денежные средства являются одним из активов, подлежащим инвентаризации. Перед началом проведения инвентаризационных работ необходимо учитывать, что вышеупомянутый синтетический счет бухгалтерского учета может включать в свою аналитическую составляющую денежные документы, расписки. Тем не менее сумма данных активов не должна быть отождествлена с остатками наличных денег в кассе. В обязательном порядке необходимо проводить инвентаризацию денежных средств не менее 1 раза в год, а также при реорганизации или ликвидации организации, перед составлением годовой отчетности, при смене материально ответственных лиц, при выявлении фактов хищения и (или) порчи имущества, при возникновении чрезвычайных ситуаций, по решению руководителя организации, по решению контролирующих (надзорных) органов или ревизионной группы в ходе проведения проверки, при коллективной (бригадной) материальной ответственности, в случае смены руководителя (бригадира), выбытии из коллектива (бригады) более 50% его членов, по требованию одного или нескольких членов коллектива (бригады), и в иных случаях, предусмотренных законодательством Республики Беларусь[4].

Также установлен крайний срок инвентаризации денежных средств перед составлением годовой бухгалтерской отчетности – не позднее 1 декабря.

Несмотря на то, что инвентаризация является по своей сути фактическим приемом, в качестве вспомогательного инструментария могут быть избраны и документальные приемы: юридический (нормативно-правовой), форальный, арифметический (математический), аналитический, встречный и иные. Данная необходимость обусловлена возможностью намеренного либо ненамеренного искажения информации, подделки документов, незаконного их оформления, в связи с чем они могут быть признаны недействительными. Тем не менее основу инвентаризации наличных денежных средств составляет их полный пересчет.

До начала инвентаризации материально ответственное лицо (кассир) должно сдать документацию, связанную с объектом инвентаризации, в бухгалтерию и отчитаться об этом в письменной форме путем написания расписки. Организация проведения инвентаризации начинается с издания руководителем организации приказа о проведении инвентаризации, к числу обязательных реквизитов которого относятся наименование инвентаризируемых активов (в отношении кассовых операций – наличные денежные средства). Затем следует формирование инвентаризационных комиссий, в которую не имеет право войти кассир, тем не менее его присутствие при проведении инвентаризации обязательно [3].

Результатом инвентаризации наличных денежных средств является акт инвентаризации наличных денежных средств формы 12-инв. Данный документ включает в себя следующие обязательные реквизиты:

- номер акта;
- даты составления акта, начала и окончания инвентаризации;

- наименование организации и ее подразделений;
- основание для проведения инвентаризации;
- расписка материально ответственного лица, его должность, подпись и инициалы;
- установленное в ходе инвентаризации фактическое количество наличных денежных средств и иных активов в кассе;
- учетное количество наличных денежных средств и иных активов в кассе;
- результаты инвентаризации (излишки и (или) недостачи);
- последние номера кассовых приходных и расходных ордеров;
- состав инвентаризационной комиссии, должности ее членов, их подписи и инициалы;
- должность, подпись и инициалы материально ответственного лица, свидетельствующие о его ответственности за хранимые ценности;
- объяснение материально ответственным лицом причин излишков и (или) недостач, а также подпись и инициалы материально ответственного лица;
- решение руководителя организации относительно результатов инвентаризации, его подпись и дата.

Таким образом инвентаризация является неотъемлемой частью как оперативного, так и общесистемного контроля за наличными денежными средствами. Вкупе с иными приемами контрольной деятельности инвентаризация позволяет осуществить всестороннюю проверку как фактического наличия денежных средств в кассе, так и сопутствующих документов по оформлению оприходования и выбытия наличности. Также данный метод контроля является одним из направлений совершенствования управления организацией, которое способствует повышению кассовой дисциплины, снижению рисков несоответствия учетных и фактических сумм наличных денег, регулированию деятельности кассиров и соблюдению принципа материальной ответственности за выявленные расхождения.

Список литературы

1. Об установлении типового плана счетов бухгалтерского учета, утверждении Инструкции о порядке применения типового плана счетов бухгалтерского учета и признании утратившими силу некоторых постановлений Министерства финансов Республики Беларусь и их отдельных структурных элементов : Постановление М-ва финансов Республики Беларусь от 29.06.2011 № 50. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/postmf_290611_50.pdf (дата обращения: 16.04.2020).
2. Борисенко Н. В. Инвентаризация – отдельные положения // Эталон online : сайт. 09.01.2020. URL: <https://etalonline.by/novosti/mnenie/inventarizatsiya-otdelnye-polozeniya/> (дата обращения: 19.03.2020).
3. Об утверждении Инструкции по инвентаризации активов и обязательств : Постановление М-ва финансов Республики Беларусь от 30.11.2007 № 180.
4. О бухгалтерском учете и отчетности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-3. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата обращения: 16.04.2020).

УДК 657

Ферулёва В. Д., студентка

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры бухгалтерского учёта, анализа и аудита

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ДОКУМЕНТООБОРОТ И ЕГО РАЦИОНАЛЬНАЯ ОРГАНИЗАЦИЯ

Финансово-хозяйственная деятельность любой организации связана с большим объемом документов, поступающих в организацию со стороны и создаваемых самостоятельно. Для обеспечения эффективного управления делами, организация должна разработать свою систему документооборота, которая будет применяться ею в дальнейшем. Под документооборотом понимают движение документов в организации с момента их получения или создания до завершения исполнения, отправки или направления в дело.

Прохождение и обработка документов в организации должны осуществляться строго в соответствии со схемой прохождения документов, разрабатываемой службой документационного обеспечения управления (ДООУ) и утверждаемой руководством организации в учётной политике [1].

Здесь следует отметить, что при утверждении порядка документооборота, организация должна действовать не только в своих интересах, но и выполнять все требования законодательства о правилах документооборота, ведь их несоблюдение может привести к неблагоприятным для организации последствиям. Как отмечалось ранее, каждый первичный документ в бухгалтерском учёте имеет свой путь движения, состоящий из нескольких стадий, содержащих набор определённых операций, соблюдение которых обеспечивает чёткую организацию документооборота. Стадии документооборота представлены на рисунке 1.

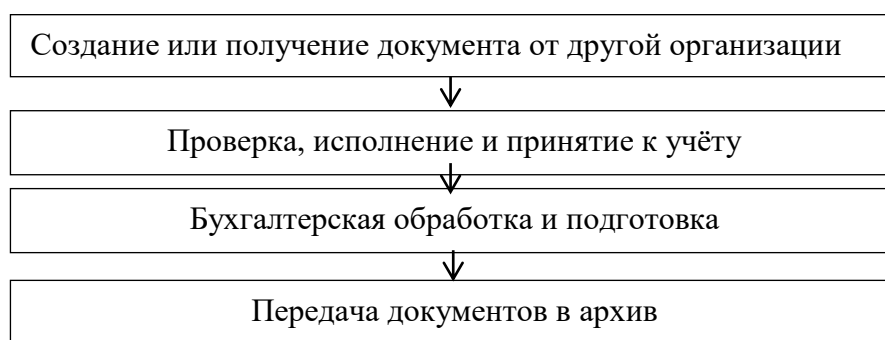

Рисунок 1 – Стадии документооборота[2]

На первом стадии в момент совершения финансово-хозяйственной деятельности, или, если не предоставляется возможности, после его завершения на каждый факт финансово-хозяйственной деятельности организации оформляется первичный документ. Определяется перечень лиц, оформляющих данные документы, а также сроки их оформления.

На втором определяют лиц, ответственных за проверку документов, а также количество, порядок и сроки их представления. Проверка документов

включает в себя несколько видов проверок, осуществляемых бухгалтером: формальную проверку, в ходе которой устанавливается правильность оформления документов, посредством контроля полноты заполнения всех его реквизитов; арифметическую проверку, проверяющую правильность расчётных процедур; проверку по существу, устанавливающую соответствие требованиям, а также экономическую и хозяйственную целесообразность совершённых операций.

На третьей стадии, принятые после проверки документы подлежат дальнейшей обработке, состоящую из таких этапов, как группировка, таксировка, контировка и гашение (табл. 1).

После обработки первичных документов и использования, находящейся в них информации для целей учёта, все документы подлежат сдаче в архив для хранения. Сдача в архив нужна для возможности получения и проверки данных, содержащихся в документах, в любое время, но исходя из сроков хранения различных видов документов, установленные на законодательном уровне.

При проведении документооборота немаловажным является вопрос о его рациональности. Рационально организованный документооборот предполагает получение минимального разрыва во времени между совершением финансово-хозяйственных операций и получением, в ходе их обработки, необходимых обобщённых сведений. Это достигается путём предварительного планирования документооборота, что предполагает разработку рабочего альбома форм документов и графика документооборота, утверждаемых приказом руководителя организации.

Таблица 1 – Этапы бухгалтерской обработки документов

Способы обработки	Содержание
Группировка	Подбор документов в пачки по определённым признакам.
Таксировка	Перевод приведённых в документах трудовых и натуральных измерителей в обобщающий их денежный измеритель.
Контировка	Отражение хозяйственных операций в документе на счетах бухгалтерского учёта, посредством двойной записи, то есть указание дебетуемого и кредитуемого счёта по суммам, подлежащим отражению на счетах бухгалтерского учёта.
Гашение	Представление на документах, относящихся к кассовым операциям, штампов или надписи от руки «Получено» или «Оплачено» с указанием даты.

Источник: собственная разработка на основе [2]

Рабочий альбом форм документов – альбом, в который собирают все первичные документы, применяемые в организации, хранящийся в организации наравне с другими нормативными документами. В альбоме документы заполняются наиболее типичными операциями, указывается методика и техника заполнения, количество экземпляров, назначение и использование каждого из них. Рабочий альбом форм документов является практическим руководством для работников организации, которые связаны с заполнением и обработкой первичной информации.

Создание первичных документов, порядок и сроки их передачи для отражения в бухгалтерском учёте производятся в соответствии с графиком документооборота.

Документооборот, который будет организован по графику, позволит: ускорить время прохождения первичного документа весь путь – от оформления и проверки до обработки;

- равномерно распределить учётную работу в течение рабочего времени;
- повысить производительность труда;
- усилить контрольные функции бухгалтерского учёта.

В ходе написания научной работы был проведён анализ документооборота в ОАО «Речицкий метизный завод» и составлены рекомендации по совершенствованию графика документооборота (табл. 2).

Таблица 2 – Рекомендации по совершенствованию графика документооборота в ОАО «Речицкий метизный завод»

Наименование документа	Срок предоставления согласно утверждённому графику	Предлагаемые корректировки
Журнал учёта драгметаллов	Ежемесячно до 10 числа отчётного месяца	Ежемесячно до 5 числа отчётного месяца
Акт на списание спирта в безводном исчислении	До 12:00 1-ого следующего за отчётным месяцем	До 12:00 20-ого числа отчётного месяца
Ведомость списания спецодежды и предохранитель приспособлений	Ежедекадно	Ежемесячно

Источник: собственная разработка

Таким образом, документооборот играет важную роль в деятельности организации, от правильности его организации будет зависеть стабильное функционирование, юридическая безопасность и дальнейший успех эффективной деятельности организации.

Список литературы

1. Инструкции по делопроизводству в государственных органах и организациях Республики Беларусь : утв. Мин-вом юстиции Респ. Беларусь 19.01.09. Минск : Дикта, 2009. 52 с.
2. Вармунд В. В. Основы делопроизводства : учеб. пособие. М. : Ин-т управления и права, 2015. 162 с.

УДК 657

*Ферулёва В. Д., студентка**Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры финансового менеджмента.**Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь*

ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СУЖДЕНИЕ БУХГАЛТЕРА: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ, ЗНАЧЕНИЕ И ПРИНЦИПЫ

По мнению некоторых экспертов, профессия «бухгалтер» под влиянием цифровизации экономики со временем исчезнет, заменяясь при этом роботизированными технологиями с соответствующим программным обеспечением. Однако, на наш взгляд бухгалтер высокой квалификации, способный выражать профессиональное суждение о существенных фактах хозяйственной жизни, достоверно отражаемые в финансовой отчетности, не может быть заменён никакими технологиями. Ведь именно профессиональный бухгалтер формирует своё суждение с учётом анализа множества факторов, в том числе определенных количественных и, зачастую, качественных характеристик информации, формируемой и представляемой в отчетности. Технологии, в свою очередь, запрограммированные под определённые ситуации, неспособны принимать решения в условиях неопределённости.

С этими экспертами можно согласиться, но лишь отчасти, так профессия «бухгалтер» в настоящее время становится менее механической и более свободной, творческой. Если раньше главный бухгалтер был просто счетоводом, то теперь у него более обширная область деятельности: он составляет учетную политику, которая больше всего подойдет организации, анализирует состояние предприятия и непосредственно участвует в разработке разнообразных управленческих решений. Теперь он всегда должен иметь свой взгляд на бухгалтерский учет и собственное суждение по любому факту хозяйственной жизни экономического субъекта.

Бухгалтерский учёт в Республике Беларусь переживает очень нелегкий и в то же время интересный процесс реформирования и перехода на международные стандарты. Одной из главных тенденций которого является чёткое разграничение правил и требований, предъявляемых к бухгалтерскому и налоговому учёту. В связи с чем в каждой организации должны быть организованы две системы учёта, представляющие собой два параллельных направления, иногда пересекающихся между собой в точках признания тех или иных доходов и расходов. Все это приводит бухгалтера к необходимости оценивать объекты бухгалтерского учёта с точки зрения инвесторов и выгодоприобретателей, которых, в свою очередь, мало интересует своевременность и полнота начисления уплаты налогов и сборов в бюджет, вопросы которых достаточно жёстко регламентированы в белорусском законодательстве. В последнем, в свою очередь, заинтересованы с одной стороны, руководители организаций, а с другой – контролирующие органы.

Достаточно интересное мнение о профессиональном суждение высказал М. А. Цигельников: «говоря о том, что одним из факторов, обуславливающих необходимость реформирования бухгалтерского учёта, является изменение экономической среды деятельности хозяйствующих субъектов, следует понимать последствия перехода от той деятельности, которая происходила строго по рельсам командно-административной экономики, к движению «по дорогам» рыночной экономики. Все участники этого «движения» должны принимать профессиональные решения по гораздо более широкому кругу вопросов. Бухгалтерский учёт как информационная модель, отражающая деятельность элементов рыночной экономики, должен быть существенно более адаптивным, что может быть обеспечено расширением аспектов учётного отражения, которые реализуются путём принятия профессионального суждения. В этом случае можно регламентировать не способы учёта, а логику принятия профессиональных суждений о выборе используемого способа»[1]. Данное суждение было высказано ещё в 2003 г., но на сегодняшний день оно не потеряло своей актуальности.

В таблице 1 рассмотрим также мнения других авторов о понятии «профессиональное суждение бухгалтера».

Проанализировав определения из таблицы 1 можно сделать вывод, что профессиональное суждение можно охарактеризовать как обоснованное, независимое суждение специалиста в условиях неопределенности в области бухгалтерского учёта и аудита относительно объектов профессиональной деятельности, основанное на специальных знаниях, опыте специалиста, сложившейся практике и выработанное с соблюдением принципов профессиональной этики.

Таблица 1 – Сущность категории «профессиональное суждение бухгалтера»

Автор (Источник)	Сущность понятия
Закон «О бухгалтерском учёте и отчётности» [2]	Точка зрения и действие главного бухгалтера организации, руководителя организации, а также организации или индивидуального предпринимателя, оказывающих услуги по ведению бухгалтерского учёта и составлению отчётности, принятые организацией при ведении бухгалтерского учёта и составлении отчётности, которые излагаются организацией в положении об учётной политике и примечаниях к отчётности.
МСФО «Учётная политика, изменения в бухгалтерский оценках и ошибки» [3]	8 В отсутствии конкретного МСФО (IFRS), применимых к операции, прочему событию или условию, руководство должно использовать собственное суждение в разработке и применении учётной политики для формирования информации, которая уместна для пользователей при принятии экономических решений; и надёжна в том, что финансовая отчётность: достоверно представляет финансовое положение, финансовые результаты и движение денежных средств предприятия; отражает экономическое содержание операций, прочих событий и условий, а не только их юридическую форму; является нейтральной, то есть свободной от предвзятости; является консервативной; является полной во всех существенных отношениях.

Продолжение таблицы 1

1	2
Безруких П.С. [4, с. 277]	Мнение специалиста бухгалтерского учёта – профессионала в выборе решения в рамках предписанных способов бухгалтерского учёта, а также в ситуациях нечёткого, противоречивого или отсутствующего предписания нормативно-правовых актов по бухгалтерскому учёту.
Губайдулина А.Р. [5, с. 6]	Обоснованное суждение, высказанное в условиях неопределённости регулирующих правил при квалификации, классификации и оценке фактов хозяйственной жизни для целей формирования бухгалтерской отчётности, основанное на доступной информации, а также особенностях функционирования хозяйствующего субъекта.

Выделим основные принципы, на основе которых должно осуществляться формирование профессионального суждения: системный подход, обоснованность, последовательность, однозначность, возможность технологической реализации, приоритет содержания перед формой, периодический контроль.

Приведём примеры применения профессионального суждения бухгалтера: выбор учётной политики в части оценки активов и обязательств, выбор способа начисления амортизации основных средств и нематериальных активов, соотнесение общехозяйственных затрат с отчётными периодами, порядок признания выручки, порядок распределения доходов и расходов между отчётными периодами, определение, достаточно ли оснований для признания в отчётности доходов, расходов, активов и обязательств.

Таким образом в настоящее время основная проблема применения профессионального суждения бухгалтера заключается в его неразвитости, недостаточной квалификации, отсутствии практики обоснованного выражения бухгалтером своего компетентного мнения. А выражение своего мнения профессиональным бухгалтером является наиболее сложной и проблемной стороной профессионального суждения. Зачастую бухгалтеры даже в непредвидимых случаях пытаются искать решение ситуации в нормативных документах. Однако это один и далеко не самый главный источник данных для формирования профессионального мнения. Существует ещё два: знание теории бухгалтерского учета, которое позволяет бухгалтеру расширить свое представление об анализируемой ситуации, и самый простой путь, по которому должен идти настоящий специалист – здравый смысл.

Список литературы

1. Цигельник М. А. Будет ли учёт соответствовать МСФО? *Финансовые и бухгалтерские консультации*. 2003. № 10. URL: <http://base.garant.ru/5314123/> (дата обращения: 06.04.2020).

2. О бухгалтерском учете и отчетности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-3 URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата обращения: 06.04.2020).

3. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS) 1 «Предоставление финансовой отчетности» // Министерство финансов Республики Беларусь : офиц. сайт. URL: https://www.minfin.ru/common/upload/library/no_date/2012/IAS_01.pdf (дата обращения: 06.04.2020).

4. Безруких П. С., Комиссарова И. П. Бухгалтерское дело : учебник. М. : Бухгалтерский учёт, 2010. 368 с.

5. Губайдулина А. Р. Профессиональное суждение бухгалтера как инструмент формирования бухгалтерской (финансовой) отчетности. Н. Новгород, 2014. 24 с.

УДК 656.8

Финова В. В., студентка

Научный руководитель: Бухтик М. И., к.э.н., доцент кафедры финансового менеджмента

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

МЕРОПРИЯТИЯ ПО РЕГУЛИРОВАНИЮ ДЕБИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ РУП «БЕЛПОЧТА» ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФИНАНСОВЫХ РЕСУРСОВ

Один из способов экономии оборотного капитала, а следовательно – повышения его оборачиваемости заключается в уменьшении счетов дебиторов. На предприятии РУП «Белпочта» имеется как долгосрочная, так и краткосрочная дебиторская задолженность. Рост дебиторской задолженности на данном предприятии свидетельствует о появлении проблем, связанных с оплатой продукции организации.

Долгосрочная дебиторская задолженность РУП «Белпочта» в 2018 г. составила 146 тыс. руб. и снизилась на 9,52% по сравнению с 2017 г., долгосрочная дебиторская задолженность в котором равна 162 тыс. руб. Однако в 2017 г. по сравнению с 2016 г. дебиторская задолженность увеличилась на 19,25%, таким образом, в 2016 г. долгосрочная дебиторская задолженность составила 136 тыс. руб. Размер долгосрочной дебиторской задолженности на протяжении всего периода оставался на уровне 0,04% в общей структуре активов.

Краткосрочные активы снизились в 2018 году на 31,53% в сравнении с 2017 годом и составили 180586 тыс. руб. или 48,21% в общей структуре активов. В структуре краткосрочных активов преобладает статья «Денежные средства и их эквиваленты» – 29,42% в 2018 году или 110203 тыс. руб. в абсолютном выражении.

Наиболее простым способом высвобождения средств, замороженных в дебиторской задолженности, является ее реализация путем факторинга

[2]. Экономический эффект от проведения факторинговой операции заключается в получении средств, которые можно направить на достижение необходимых целей, вместо ожидания получения этих средств.

Дебиторская задолженность рассматриваемого предприятия на 01.01.2018 года составила 117 997 тыс. руб. При использовании факторинга определенную часть необходимо отчислить для комиссионного вознаграждения. Предельная ставка дисконта по формуле будет равна: $r=0,09$ (9%), что в абсолютном выражении составляет: $117\,997 \cdot 0,09 = 10\,619,73$ тыс. руб. Учитывая ставку налога на прибыль, рассчитаем сумму, которая останется в распоряжении после произведения необходимых выплат $(117\,997 - 10\,619,73) \cdot 0,82 = 88\,049,36$ тыс. руб. Данные средства можно направить на проведение мероприятий по усовершенствованию использования финансовых ресурсов, а списание краткосрочной дебиторской задолженности приведет к ускорению оборачиваемости краткосрочных активов (таблица 1):

Таблица 1 – Расчет эффекта от списания краткосрочной дебиторской задолженности

Наименование показателя	До внедрения	После внедрения	Эффект от внедрения мероприятия
Коэффициент оборачиваемости краткосрочных активов	1,89	5,46	+3,57
Длительность оборачиваемости краткосрочных активов, дни	190,3	65,9	-124,4
Рентабельность краткосрочных активов, %	5,3	15,1	+9,8

Примечание: Источник – собственная разработка

Увеличение коэффициента оборачиваемости краткосрочных активов на 3,57 пунктов говорит об ускорении оборачиваемости средств и свидетельствует о повышении эффективности использования оборотного капитала. Длительность оборачиваемости краткосрочных активов сократилась до 65,9 дней, что является положительным эффектом. Так же можно проследить повышение рентабельности краткосрочных активов с 5,3% до 15,1%. Таким образом, можно сделать вывод, что данное мероприятие по внедрению факторинга предприятию принесет положительный экономический эффект.

Проведём финансовый анализ РУП «Белпочта» по состоянию на 2018 г. (таблица 2):

Таблица 2 – Результаты финансового анализа РУП «Белпочта» на 2018 г.

Наименование показателя	Результат
1	2
Фондоотдача, руб.	1,78
Оборачиваемость дебиторской задолженности, раз	2,89
Оборачиваемость кредиторской задолженности, раз	1,82
Оборачиваемость запасов, раз	13,80
Коэффициент финансовой независимости	0,05
Коэффициент финансовой зависимости	0,46
Коэффициент текущей ликвидности	1,08

Продолжение таблицы 1

1	2
Коэффициент абсолютной ликвидности	0,66
Рентабельность продаж, руб.	0,05
Рентабельность продукции, руб.	0,06
Рентабельность активов, руб.	0,04
Рентабельность собственного капитала, руб.	0,05

Примечание: Источник[3]

Величина выручки от продаж, приходящаяся на рубль основных средств, составляет 1,78. Коэффициент оборачиваемости дебиторской задолженности показывает, сколько раз за год организация получила от покупателей оплату в размере среднего остатка неоплаченной задолженности, в нашем случае данный показатель составляет 2,89.

Оборачиваемость кредиторской задолженности показывает, что фирма погасила среднюю величину своей кредиторской задолженности 1,82 раза за год. Оборачиваемость запасов показывает сколько раз за анализируемый период организация использовала средний имеющийся остаток запасов, на нашем предприятии данный показатель составляет 13,8 раз.

Общепринятое нормальное значение коэффициента финансовой независимости: 0,5 и более. По нашим расчётам данный показатель составил 0,05, что намного меньше нормативное значение, из чего можно сделать вывод, что организация не является финансово устойчивой, стабильной и независимой от внешних кредитов.

Нормальным считается коэффициент финансовой зависимости не более 0,6-0,7. Коэффициент ниже нормы, как в нашем случае, говорит о слишком осторожном подходе организации к привлечению заемного капитала и об упущенных возможностях повысить рентабельность собственного капитала за счет использования эффекта финансового рычага.

Нормативным значением коэффициента текущей ликвидности считается показатель от 1 до 2–2,5. Т.к. по нашим расчётам показатель находится в пределах нормы, можно сделать вывод, что предприятие успешно функционирует.

В Беларуси норматив коэффициента абсолютной ликвидности установлен не ниже 0,2. Поэтому если значение показателя выше – платежеспособность компании лучше. С другой стороны, слишком высокий показатель, в нашем случае 0,66, характеризует нерациональное использование капитала, когда у организации имеется избыток денег в кассе или на банковских счетах, которые «не работают».

С 1 рубля выручки РУП «Белпочта» получает 0,05 руб. Прибыль, приходящаяся на 1 руб. затрат составляет 0,06 руб. С каждого рубля вложенных средств организация получает 0,04 руб. С каждого рубля вложенных собственных средств организация получает 0,05 руб. Предприятие РУП «Белпочта» является низкорентабельным

Основными проблемами, оказывающими влияние на формирование и эффективность использования финансовых ресурсов РУП «Белпочта»

являются: отсутствие самостоятельного финансового отдела; конкуренция в неравных условиях; отсутствие долгосрочной финансовой стратегии. Можно предложить следующие мероприятия по улучшению финансового состояния организации: введение в практику на постоянной основе проведение экономического анализа деятельности предприятия; осуществление инновационной деятельности; повышение квалификации кадрового состава; внедрение электронных технологий.

Список литературы

1. Бухтик М. И. Реструктуризация и реформирование предприятий: повышение их эффективности // Информационно-методологический сборник об итоговых мероприятиях за 2006 год / редкол.: Ю. С. Басенко и др. М., 2006. С. 56–63.

2. Бухтик М. И. Финансовое планирование и прогнозирование : практикум для студентов дневной формы обучения, заочной формы обучения. Пинск : ПолесГУ, 2014. 65 с.

УДК 657

Хомич А. А., студент

Научный руководитель: Якубова И. П., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

КРЕАТИВНЫЙ БУХГАЛТЕРСКИЙ УЧЕТ

В последние десятилетия развитие бухгалтерского учета сопряжено с постоянным усложнением правил признания, оценки и отражения фактов хозяйственной жизни. Характерной особенностью современного бухгалтерского учета в Республике Беларусь является неуклонное наращивание количества ситуаций, в которых требуется применение профессионального суждения бухгалтера, что закреплено в п. 5 ст. 9 Закона Республики Беларусь «О бухгалтерском учете и отчетности» [5].

При этом часть значимых вопросов так и остается вне сферы нормативного регулирования учета. В то же время темпы развития учета не сопоставимы с темпами учета. Ещё в 1893 г. В.Д. Белов отмечал, что «научно-подготовленный бухгалтер – ... это художник, полностью свободный в своей творческой деятельности» [1, с. 50].

Как отмечают М.Р. Мэтьюс и М.Х.Б. Перера, общепринятого определения понятия «креативный учет» нет [2, с. 457]. В то же время под креативным учетом обычно понимают творческий подход к развитию бухгалтерского учета. Он становится необходимым в условиях отсутствия учетных стандартов и законодательных норм, возникновения новых методов и структур в сфере бизнеса, появления более сложных методов ведения бизнеса. С этой точки зрения креативным может быть признан любой учетный метод, не соответствующий общепринятой практике, стандартам и принципам учета.

Креативный учет – это учетный процесс, включающий в себя множество суждений по выбору одной из нескольких возможных учетных альтернатив, что

может иметь как положительное (достоверное представление сделок и событий), так и отрицательное (манипуляции, обман, введение в заблуждение вследствие недобросовестности учетной профессии) значение [4].

Креативный учет есть выход за рамки учетного регулирования, имеющий позитивный и негативный аспекты. В негативном аспекте креативный учет может нарушать дух закона, одновременно соблюдая его, а в позитивном аспекте он направлен на обеспечение множественности интересов пользователя для создания им собственной системы принятия решений, в том числе путем актуализации устаревших учетных норм или ликвидации правовых пробелов.

Что касается негативных аспектов, то в основе деятельности любой компании лежит получение прибыли. Любая публичная отчетность в рамках закона основывается на регистрах, которые были слегка подправлены или полностью исправлены, дабы «защитить виновника». Например, прием креативного учета, как манипулирование прибылью, нацелен на сглаживание доходов, то есть в финансовой отчетности компании отражается такой реальный рост прибыли, который создает видимость ее колебаний. Если компания нуждается в привлечении инвесторов, особенно внешних, то их нужно максимально заинтересовать в целесообразности вложения инвестиций.

Основой для креативного учета служат пробелы и неясности в нормативном регулировании учета, а также законодательно предусмотренные возможности выбора разрешенных методов учета и использования субъективных по существу оценочных суждений, требующие применения профессионального суждения для разрешения ситуации.

Общепризнанным началом исследования проблематики креативного учета стали выводы И.Ф. Шерра (J.F. Schär) в 1925 г. о «сознательном воздействии на форму и содержание публикуемых балансов» [3, с. 293] и о том, «что разработка темы вуалирования баланса позволяет пролить свет на тайны балансовых мастеров, ставящих своей задачей на основе разнообразных мотивов представить в лучшем или худшем свете положение и размеры имущества предприятия и доходность последнего, чем это следует непосредственно из правильного счетоводства, скрыть деловые факты, затушевать их, придать им непрозрачный вид, вообще так преобразовать имущественный и исходный баланс по форме или содержанию или в обоих этих направлениях, что для непосвященных действительное положение дел становится замаскированным, завуалированным» [3, с. 455].

Несмотря на наличие негативных аспектов, концепция профессионального суждения бухгалтера вбирает в себя лишь позитивный аспект креативного учета, ключевым условием которого является направленность на соответствие принятых учетных решений концепции достоверного и добросовестного взгляда, соответствие критерию добросовестности раскрытия информации.

Список литературы

1. Белов В. Д. Бухгалтерия как наука. *Счетоводство*. 1893. № 4. С. 50–53.
2. Мэтьюс М. Р., Перера М. Х. Б. Теория бухгалтерского учета. М. : Аудит, ЮНИТИ, 1999. 663 с.
3. Шерр И. Ф. Бухгалтерия и баланс. М. : Эконом. жизнь, 1925. 575 с.

4. Лучан Ч., Делия Д., Кристина Н., Космин Г. Б. Эмпирическое исследование феномена креативного учета. *Studia Universitatis "Vasile Goldis" Arad – Economics Series*, 2016, С. 63–87.

5. О бухгалтерском учете и отчетности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-3. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата обращения: 10.04.2020).

УДК 657

Чембрович В. А., студент

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры финансового менеджмента

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

АУДИТ: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И ОСОБЕННОСТИ В РАЗЛИЧНЫХ СТРАНАХ

В любой стране проблемам аудита уделяется предельное внимание. Помимо законов, в которых формулируются основные требования и определяются общие правила, приняты и действуют различные нормативные и иные документы по вопросам регулирования внешнего и внутреннего аудита. Аудиторские проверки просто незаменимы в условиях рыночной экономики. Аудитор выявляет ошибки в бухгалтерском учёте и налогообложении, способен дать самую квалифицированную консультацию по этим вопросам, а также аудиторская деятельность способствует не только улучшению всей работы экономического субъекта, но и защищает интересы его собственников и стоит на страже интересов государства, соблюдения законов и нормативных актов.

В международной литературе приведены различные определения термина «Аудит». Примеры этих определений представлены в табл.1

Таблица 1 – Определение категории «Аудит»

Автор	Определение
Белый И.Н. [1, с.10]	Аудит – это процесс проверки финансовой отчётности и ведения бухгалтерского учёта на предприятиях разных форм хозяйствования с точки зрения их достоверности и соответствия действующему законодательству и стандартам по бухгалтерскому учёту.
Воронина Л.И. [2, с.22]	Аудит – это процесс уменьшения до приемлемого уровня информационного риска для пользователей финансовых отчётов.
Дробышевский Н.П. [3,с.7]	Аудит – это независимая проверка, осуществляемая аудиторской организацией.
Ефремова Л.С. [4.с.34]	Аудит – это независимая квалификационная деятельность, основанная на договорных платных условиях, предпринимаемая с целью выявления мнения аудитора по поставленному вопросу.

Примечание– Разработка автора на основе [1, с.10, 2, с.22, 3, с.7, 4, с.34].

Регулирование аудиторской деятельности на государственном уровне осуществляет Президент Республики Беларусь, Совет Министров, Министерство финансов, Национальный банк Республики Беларусь и другие государственные органы в соответствии с их полномочиями.

Законом Республики Беларусь «Об аудиторской деятельности» определён следующий перечень субъектов, подлежащих обязательному аудиту финансово-хозяйственной деятельности, некоторые из них приведены на рис. 1

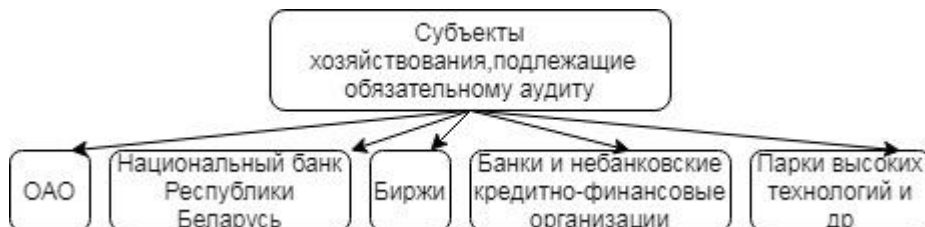

Рисунок 2 – Субъекты хозяйствования, подлежащие обязательному аудиту [4, с.44]

Изучив различные точки зрения авторов на толкование данного термина, мы пришли к выводу, что аудит является независимым анализом бухгалтерской отчётности, целью которого является оценка степени достоверности данной отчётности.

Анализируя особенности аудиторской деятельности отдельных стран, можно заметить, что на Западе все аудиторы обязаны соблюдать стандарты ГААР (принципов бухгалтерского учёта), а также GAAS (стандартов аудита). В США большая роль отводится контролю качества независимого аудита, который проводится на 3 уровнях: государственно-общественном; корпоративном; общественном. В Италии аудит усиленно регулируется государством. Законодательство обязывает компании публиковать финансовые отчёты с детализацией и подтверждением со стороны аудиторов. В Германии система подготовки и аттестации профессиональных аудиторов развита достаточно хорошо. Решение о допуске того или иного кандидата к экзамену принимают специальные аудиторские экзаменационные комиссии, создаваемые властями федеральных земель. Решающую роль в допуске к экзамену играет окончание кандидатом высшей школы по одной из специальностей [5].

Таким образом, можно сделать вывод, что в зарубежных странах аудит достаточно развит и при совершенствовании законодательства об аудиторском контроле необходимо принять во внимание международную практику. Опираясь на опыт зарубежных стран, следует принять к сведению, что развитие белорусского аудита должно идти параллельно с мировыми технологиями, а внедрение этих технологий в Беларуси будет способствовать появлению национальных компаний, успешно конкурирующих с международными. Подводя итоги, видим, что для эффективного функционирования национального аудита необходимо вносить определённые изменения, такие как: проанализировать успешные показатели деятельности

международных компаний, укрепить нормативную базу, уделить особое внимание обязательному внедрению современных информационных технологий в практику аудита, это позволит радикально повысить эффективность не только системы внутреннего контроля в аудиторской организации, но и эффективность государственной функции по внешнему контролю качества работы аудиторских организаций, а также обеспечить возможности и желание аудиторов Республики Беларусь защищать интересы пользователей отчетности.

Список литературы

1. Белый И. Н. Аудит : справочник руководителя. Мн. : Выш. шк., 1996. 80 с.
2. Воронина Л. И. Аудит: теория и практика : учебник для бакалавров. 3-е изд., перераб. М. : Омега-Л, 2014. 566 с.
3. Дробышевский Н. П. Ревизия и аудит : учеб. пособие. Мн. : Мисанта, 2004. 265 с.
4. Банковский аудит : учеб. пособие / Л. С. Ефремова и др. ; под ред. Л. С. Ефремовой. 2-е изд., стер. Мн. : БГЭУ, 2016. 327 с.
5. Синицина Д. Г., Налбандян Н. А. Анализ аудиторской деятельности в зарубежных странах. *Молодой ученый*. 2017. № 50 (184). С. 180–183.

УДК 657

Чембрович В. А., студент

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент кафедры финансового менеджмента

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

НОРМИРОВАНИЕ ТРУДА: СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И МЕТОДЫ

Основной частью планирования и управления производством в любой организации является нормирование труда. Его роль на производстве осуществляется с помощью повсеместного использования научно обоснованных норм, которые служат критерием рациональности трудовых процессов. Точное установление нормы как меры живого труда представляет собой одну из важных социально-экономических задач в современной теории и практике нормирования труда. Точное определение меры труда позволяет намного эффективнее вести контроль над производством, а также с оптимальной интенсивностью использовать экономические ресурсы, усиливать взаимозависимость трудовых затрат и конечных результатов труда.

В литературе различные авторы по-разному понимают категорию «нормирование труда», примеры которых представлены в табл. 1

При сравнении мнений авторов, можно заметить, что их мнения в формулировке термина во многом совпадают. Таким образом, нормирование труда является основным элементом в организации, а также инструментом управления трудом.

Таблица 3 – Сущность категории «нормирование труда» по мнению различных авторов

Автор	Определение
Азаренко А.В. [1, с. 17]	Нормирование труда – это составная часть управления производством.
Бухалков М.И. [2, с. 9]	Нормирование труда – это научная и практическая деятельность по установлению и обоснованию необходимых затрат и результатов труда, а также оптимальных соотношений между численностью персонала различных категорий и количеством оборудования.
Бычин В.Б., Шубенкова Е.В., Малинин С.В. [3, с. 6]	Нормирование труда – это объективно необходимая деятельность по упорядочению процесса труда, которая на основе разработанных методов и средств организует, регулирует и стабилизирует социотехническую систему предприятия путём непрерывного установления и применения норм, отвечающих потребностям субъекта нормотворчества.
Мисникова Л.В. [4, с.123]	Нормирование труда – это установление объёма трудовых затрат определённого количества и качества, необходимого для производства или какого-либо преобразования материально-вещественного продукта или услуги.

Примечание – Разработка автора на основе [1, с.17, 2, с.9, 3, с.6, 4, с.123].

Законодательные основы регулирования вопросов нормирования труда нашли свое отражение в Постановлении Министерства труда и социальной защиты РБ № 53 от 21.03.2008. Об утверждении Инструкции о порядке организации нормирования труда [5].

В практике нормирования труда используются следующие методы, приведённые на рис. 1

Рисунок 1 – Методы нормирования труда [1, с.24]

Современным направлением развития экономики и технологий является значительное ускорение процессов автоматизации производства, разнообразия продукции, технологий и оборудования, что влияет на процессы и методы нормирования.

Так, одним из методов нормирования труда в западных организациях является хронометраж. Этот метод используется в некоторых компьютерных программах, которые позволяют мгновенно обрабатывать полученные результаты и выдавать итоговую информацию в доступной и удобной форме. Например, программное обеспечение UmtPlus™ канадской компании Laubress Inc., позволяет проводить замеры множества последовательно выполняемых операций некоторой производственной задачи, регистрируя наименование и время начала каждой операции. Данное программное обеспечение позволяет провести нормирование труда на 85 % быстрее, чем при использовании секундомера. Сходные функции имеет программа WorkStudy+ канадской

компанії Quetech Ltd. Для нормирования работ по обслуживанию производства, а также процессов, не поддающихся хронометражным замерам, применяется способ моментных наблюдений. При использовании этого метода наблюдатель систематически или в случайные моменты времени отмечает, какие именно действия производятся работником или группой работников в момент наблюдения. На сегодняшний день основным является метод, базирующийся на использовании нормативов времени на трудовые движения - микроэлементы. В настоящее время в США, Канаде, Швеции, Германии, Японии и других странах используются многообразные системы микроэлементных нормативов и их модификаций MTM-1, MTM-2, MTM-3, MOST, MODAPT, WORKFACTOR [6].

Следует отметить, что все методы нормирования труда требуют обоснованности при их практическом применении, так как изучаемая реальность трудовых процессов не отличается стабильностью и способна изменяться под влиянием различных факторов. Зарубежные специалисты отмечают, что грамотное использование современных методов нормирования труда позволяет организациям экономить сотни тысяч долларов в год, эффективно используя имеющиеся финансовые и человеческие ресурсы. Работодатель, не уделяющий должного внимания нормированию труда, лишает себя возможности достоверно определить способы повышения прибыльности своей деятельности в целом или её отдельных направлений.

В настоящее время, нормирование труда в Беларуси остается на достаточно низком уровне. Основными проблемами являются отсутствие нормативно-правовой базы, так как по-прежнему, остается формальным государственное регулирование норм труда, а также недостаточное количество высококвалифицированных кадров в области нормирования труда, нормирование труда должно быть включено в систему современного менеджмента.

Таким образом, исходя из мирового опыта, Республике Беларусь, в целях усиления работы по повышению эффективности нормирования труда в организациях, следует формировать систему нормирования труда, которая будет отражать весь спектр работы по нормированию труда и учитывать специфику осуществляемых видов экономической деятельности, масштаб и тип производства, текущие и перспективные цели и задачи развития организации. И немаловажным аспектом формирования комплексной системы нормированием труда является наличие нормативно-методического, информационного и кадрового обеспечения структурных подразделений (отделов, служб, секторов) по организации и нормированию труда.

Список литературы

1. Азаренко А. В. Организация труда и заработной платы. Мн. : Амалфея, 2006. 240 с.
2. Бухалков М. И. Организация и нормирование труда : учебник для вузов / под ред. М. В. Мельник. 2-е изд., испр. и доп. М. : ИНФРА-М, 2008. 416 с.
3. Бычин В. Б. Организация и нормирование труда : учеб. пособие. М., 2010. 247 с.

4. Организация труда : учебник / Емельянова Т. В. и др. ; под ред. Л. В. Мисниковой. Мн., 2004. 302 с.

5. Об утверждении Инструкции о порядке организации нормирования труда : постановление М-ва труда и социальной защиты Республики Беларусь от 21.03.2008 № 53.

6. Мухина Н. М., Рабцевич А. А. Нормирование труда в зарубежных странах. *Молодой ученый*. 2013. № 6. С. 391–392.

УДК 657.422

*Черненко К. В., к.е.н., доцент кафедри бухгалтерського обліку та економічного контролю
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ЗА УМОВ ЗАСТОСУВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКИХ ПРОДУКТІВ

Автоматизація бухгалтерського обліку являє собою комплекс організаційно – технічних заходів, спрямованих на зниження трудомісткості та прискорення процесу обробки первинних облікових документів, які є основними носіями економічної інформації, використовуваної в управлінні. Відповідно, при автоматизованій формі бухгалтерського обліку, як правило, швидше задовольняються інформаційні потреби управлінського персоналу, однак не слід забувати, що «автоматизація управління повинна накладатися на добре працюючу, відпрацьовану схему управління».

Слід зазначити, що розробники програмних продуктів для автоматизації бухгалтерського обліку здебільшого орієнтовані на масового споживача, тому відповідне програмне забезпечення носить уніфікований характер і потребує відповідного коригування [1].

Новацією в обліку готівкових операцій є можливість використання електронних платіжних засобів і видача за ними готівки. Крім того, згідно п. 12 Положення № 148, підприємство зобов'язано розробити та затвердити внутрішній регламентний документ – порядок оприбуткування готівки в касі і максимально врахувати в ньому особливості своєї діяльності, обсяги готівкових розрахунків, режим роботи, порядок здавання виручки до каси банку.

Облік безготівкових розрахунків ведеться підприємством з використанням програми «Клієнт-банк», де створюються всі первинні документи. Основною функцією «Клієнт-Банка» є надання можливості підприємству проводити платежі зі свого поточного рахунку в банку, невідвідуючи банк, з офісу підприємства. Крім того, «Клієнт-Банк» дозволяє: прогнозувати грошові кошти на поточному рахунку. Тобто уповноважена особа не відвідуючи банк, контролює рух засобів на поточному рахунку, з'ясовує особу платника і призначення платежу. Завдяки таким функціям можна, швидко працювати з клієнтами підприємства по факту розрахунків з ними; отримувати щоденні офіційні отримувати документи з поточного рахунку; курси іноземних валют,

використовуваних при бухгалтерському обліку складати довідник своїх клієнтів по платежах і довідник операцій; призначення платежу. Ці довідники дозволяють швидше формувати платіжні документи, оскільки вони не потребують в необхідності знов заносити інформацію в кожен документ – готовий шаблон переноситься в платіжний отримувати від обслуговуючого банку повідомлення документ з довідників; про різні послуги банку, поточні процентні ставки з кредитів і депозитів, а також іншу інформацію. Можливо і звернення клієнта до обслуговуючого банку при необхідності. Ця функція дозволяє підприємству і банку обмінюватися потрібною інформацією для подальших дій.

Використання комп'ютерних технологій впливає на зміст праці бухгалтерів: звівся на мінімум рух операцій, які пов'язані з заповненням документів та систематизацією облікових показників, складанням реєстрів та звітів.

Облікова діяльність набуває більш творчого характеру, стає спрямованою більше на організацію та підвищення ефективності обліку. Бухгалтерські програми виступають основою підвищення ефективності та зменшення імовірності помилок при веденні обліку безготівкових розрахунків, тому перспективним є створення автоматизації всіх відділів підприємства при застосуванні комп'ютерів та різних інформаційно комунікаційні технології, що оптимізує роботу підприємств і дозволить їм спрямувати з економлені кошти на іншу діяльність.

Можна стверджувати, що грошові потоки підприємства – це складне явище, яке тісно влилося у загальну фінансову систему підприємства і є невід'ємною його частиною [3].

Облік грошових коштів в Україні перебуває в стані постійного контролю з боку НБУ, ДФС, власників та адміністрації кожного підприємства як актив, який перебуває в стані руху та змін [2]. Вдосконалення нормативної бази з методики обліку грошових коштів та організації їх збереження і руху потребує розробки нових програмних продуктів, які допоможуть обліковому персоналу підприємства з одного боку максимально зменшити обіг готівки, а з іншого боку – забезпечити надійне її збереження.

Список літератури

1. Томчук В. В. Обліку грошових коштів при застосуванні електронних форм обліку. *Збірник наукових праць ВНАУ. Серія: Економічні науки*. 2012. № 3 (69), т. 2. URL: <http://repository.vsau.org/getfile.php/6275.pdf> (дата звернення: 10.03.2020).

2. Єрмолаєва М. В., Черненко К. В., Гафіяк А. М. Облік грошових коштів та застосування інформаційних технологій. *Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. Петра Василенка*. 2018. Вип. 191. С. 215–222.

УДК 657.6

*Чилеко О. В., студентка**Научный руководитель: Лемеш В. Н., к.э.н., доцент**Белорусский государственный экономический университет,
г. Минск, Республика Беларусь*

К ВОПРОСУ О ДЕМПИНГЕ АУДИТОСКИХ УСЛУГ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В Республике Беларусь аудиторская деятельность регулируется такими законодательными актами, как: указ Президента Республики Беларусь «О международных стандартах аудиторской деятельности», закон «Об аудиторской деятельности», а также рядом постановлений Совета Министров Республики Беларусь и нормативно правовых актов Министерства финансов [1]. Хотелось бы обратить внимание на проблему демпинга аудиторских услуг в Республике Беларусь в связи с сокращением числа организаций, подлежащих обязательному аудиту.

Несмотря на то, что количество аудиторских организаций и аудиторов – индивидуальных предпринимателей ежегодно сокращается, данная проблема, хоть и в меньшей степени, является актуальной и на данный период времени.

Аудитор – физическое лицо, имеющее квалификационный аттестат аудитора, выданный Министерством финансов Республики Беларусь [4]. По состоянию на 1 января 2019 года в Республике Беларусь насчитывается 1412 аудиторов, что является самым низким показателем с 2011 года (рис. 1).

Аудиторская организация – коммерческая организация, осуществляющая аудиторскую деятельность. В 2013 году Законом было предусмотрено, что в штате аудиторской организации должно состоять не менее пяти аудиторов, для которых эта организация является основным местом работы.

Поскольку крупные аудиторские организации обладают необходимым потенциалом и ресурсами не только для проведения аудита любой сложности, но и для повышения профессионального уровня своих работников, их укрупнение способствует более качественному проведению аудита [4].

В результате принятия такого требования можно заметить резкое сокращение аудиторских организаций с 139 до 72 (рис. 2).

Снижение требования к количеству аудиторов в штате аудиторской организации наиболее вероятно приведет к дроблению аудиторских организаций и увеличению числа компаний, сопоставимых по объему деятельности с аудиторами – индивидуальными предпринимателями, привлекающими аудиторов по трудовым договорам.

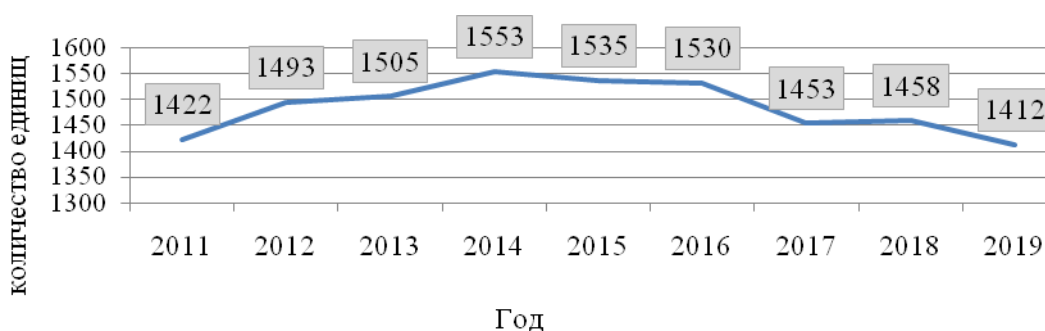

Рисунок 1 – Численность аудиторів

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [2]

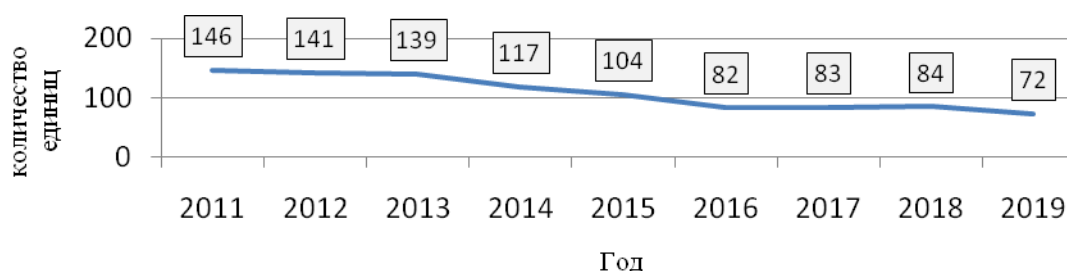

Рисунок 2 – Динамика количества аудиторских организаций в 2011–2018 гг.

Примечание – Источник: собственная разработка на основе [2,5]

Рост количества компаний при неизменном спросе на аудиторские услуги приведет к усилению конкуренции и увеличению демпинга на рынке.

Наличие достаточно жесткой конкуренции среди аудиторских организаций, порождающей ценовой демпинг, свидетельствует о том, что на сегодняшний день не наблюдается недостатка в аудиторских организациях.

Проблема демпинга в аудите характерна не только для Беларуси, но и для других стран постсоветского пространства. В этой связи учёными, специалистами в сфере аудита ведется активный поиск путей противодействия демпингу, что обуславливает актуальность рассматриваемой проблемы и её значимость для повышения эффективности аудиторской деятельности.

В качестве основных мер по борьбе с демпингом в аудите могут применяться [3]:

- установление минимальной стоимости аудиторской проверки;
- установление минимальной стоимости 1 чел.-дн. проведения аудита организации;
- установление единых подходов к определению трудоемкости аудита конкретной организации, заказывающей его проведение.

Эффективной мерой по борьбе с демпингом при проведении тендеров является отклонение заказчиками аудита минимальных и максимальных ценовых предложений, поступивших от участников тендера.

Субъекты хозяйствования, осуществляющие выбор аудиторской компании, кроме ценового фактора должны учитывать и иные, не менее значимые, чем цена, аспекты (критерии). Одним из таких критериев может являться рейтинг аудиторской компании на рынке аудиторских услуг. В Беларуси такой рейтинг

осуществляется специализированными коммерческими изданиями, а участие в них добровольное. Можно выделить ряд факторов, которые побуждают аудиторские организации принимать участие в таких рейтингах: необходимость повышения открытости аудиторов перед заказчиками, потребность соблюдать профессиональную этику при заключении договора и не скрывать от заказчиков особенности расчетов трудоемкости аудита, уровня существенности и аудиторских рисков, необходимость независимой внешней оценки качества аудита, желание подтвердить свою репутацию на рынке аудиторских услуг и соответствовать международному уровню. Однако поскольку данные рейтинги проводятся без участия Министерства финансов Республики Беларусь, а статистические данные, представленные аудиторскими организациями, отсутствуют в свободном доступе, есть основания полагать, что некоторые из приведенных конкурсантами данных могут не соответствовать действительности [6].

Особо можно отметить, что в связи с созданием Аудиторской палаты борьба с демпингом, борьба «за чистоту рядов» аудиторского сообщества должна стать ее одной из первоочередных задач.

В заключении хотелось бы сказать, что развитие белорусского аудита должно идти в ногу с мировыми технологиями. Появление этих технологий в Беларуси и их доступность широкому кругу аудиторов – основа развития национального аудита и появления национальных компаний, успешно конкурирующих с западными. Важным моментом в организации аудиторской деятельности в Республике Беларусь является применение, в соответствии с новой редакцией закона «Об аудиторской деятельности», Международных стандартов аудита и Кодекса профессиональной этики бухгалтеров. Это поможет упорядочить аудиторскую деятельность и решить ее проблемные вопросы.

Список литературы

1. Акты законодательства // Министерство финансов Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.minfin.gov.by/ru/auditor_activities/legislative_acts/ (дата обращения: 02.04.2020).
2. Итоги работы рынка аудиторских услуг // Министерство финансов Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.minfin.gov.by/ru/auditor_activities/market_indicators/ (дата обращения: 02.04.2020).
3. Коротаев С. Л., Немеровец А. В. Актуальные проблемы аудита в Республике Беларусь: демпинг. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2015. Вип. 1 (45), т. 2. С. 355–359. URL: <https://docplayer.ru/83171220-Korotaev-s-l-nemerovets-a-v-aktualnye-problemy-audita-v-belarusi-demping.html> (дата обращения: 01.04.2020).
4. Лемеш В. Н. Аудит : пособие. 4-е изд., перераб. и доп. Минск : Амалфея, 2020. 292 с.
5. Лемеш В. Н. Контроль и аудит : учеб. пособие. 2-е изд. , перераб. и доп. Минск : Амалфея, 2020. 340 с.
6. Лемеш В. Н. Рейтинг и контроль качества аудита в Республике Беларусь: состояние и перспективы развития // Белорусский государственный

экономический университет : сайт. URL: http://www.bseu.by:8080/bitstream/edoc/73812/1/Lemesh_V..pdf (дата обращения: 02.04.2020).

УДК 658.15

Чорна Л. О., д.е.н., професор

Дембовський А. О., Приленська О. І., магістранти

Приватний вищий навчальний заклад «Вінницький інститут конструювання одягу і підприємництва», м. Вінниця, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ТА МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ Й АУДИТУ ДОХОДІВ І ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Бухгалтерський облік в умовах динамічних змін економічних відносин потребує перегляду багатьох категорій в тому числі і витрат. Однією з найважливіших проблем функціонування підприємств у ринкових умовах є налагодження систематичного обліку та аналізу доходів та витрат як найважливіших показників діяльності підприємства.

Облік доходів та витрат виробництва – ценайважливіше джерело інформації про шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства, а вміння правильно організувати облік у виробництві – це шлях до економії ресурсів за рахунок їх найкориснішого використання, в чому і полягає актуальність даної теми на наш час [1, с. 22].

Питанням обліку та аналізу доходів та витрат підприємства приділяли достатньо уваги як вітчизняні, так і зарубіжні вчені та практики. Проте ці питання настільки широкі, що були й залишаються актуальними для багатьох наукових пошуків. Сутність доходів та витрат досліджувалися у роботах І.А. Басманова, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, С.О. Ніколаєвої, С.Ф. Голова, Карпової Н.Г., Каверіної О.Д., Маргуліса А.Ш., Нападовської Л.В., Лишиленко О.В. та ін.

Вони проводять дослідження щодо теоретичних та практичних аспектів обліку та аналізу доходів та витрат, розглядають поняття та класифікацію витрат, методи обліку, методики проведення аудиту витрат, ефективності управління витратами, при цьому розглядають їх у різних галузях економіки.

На підставі зв'язку з обсягом виробництва витрати поділяють на постійні та змінні.

Постійні витрати характеризуються меншою мірою залежності від зміни витрат: на оплату праці працівників з експлуатації й утримання матеріально-технічної бази; на утримання апарату управління; наднормативні товарні втрати; витрати на оплату праці працівників з погодинною оплатою; амортизацію основних засобів; витрати на оренду та утримання будівель, споруд, приміщень, обладнання, інвентаря; витрати на ремонт основних засобів; податки на будівлі, земельний податок; інші витрати.

Під змінними витратами розуміють витрати, загальна сума яких за певний час залежить від обсягу виготовленої продукції, які відносять безпосередньо на

собівартість певного виду продукції (робіт, послуг) за прямим призначенням. У свою чергу, їх можна розділити на пропорційні та непропорційні.

Фінансовим результатом господарської діяльності підприємства є прибуток (збиток), який в основному утворюється в результаті продажу (реалізації) готової продукції (послуг, товарів), реалізації інших матеріальних цінностей, послуг допоміжних виробництв і господарств та формується поступово протягом фінансово-господарського року [2, с. 16].

Більшу частину прибутку становить прибуток від реалізації продукції, одержаний у вигляді різниці між виручкою від реалізації продукції і витратами на її виробництво та збут. Доходи та втрати, які не пов'язані з реалізацією продукції, але збільшують або зменшують суму прибутку(збитку), відносять до фінансових результатів, отриманих від інвестиційної та фінансової діяльності.

Поняття фінансових результатів діяльності також трактується в НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», відповідно до якого, прибутком прийнято вважати суму, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати, а перевищення суми витрат над сумою доходів, для отримання яких здійснені ці витрати називають збитками [3, с. 28].

Отже, визначення фінансового результату полягає у визначенні чистого прибутку (збитку) звітного періоду, шляхом послідовного зіставлення в бухгалтерському обліку доходів та витрат.

Список літератури

1. Іонін Є. Проблемні аспекти фінансового аналізу в умовах впровадження в Україні Міжнародних стандартів фінансової звітності і аудиту. *Аудитор України*. 2013. № 2. С. 17–22.
2. Рябенко Р. Подаємо річну фінансову звітність. *Баланс-Агро*. 2012. № 3. С. 3–5.
3. Солошенко Л. Спільна діяльність: облік та звітність. *Податки та бухгалтерський облік*. 2012. № 50. С. 24–33.

УДК 336.14

Шиманчук А. Д., студентка

Научный руководитель: Ливенский В. М., доцент кафедры финансов

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ФИНАНСИРОВАНИЕ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И СПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Физическая культура и спорт (далее – ФКиС) представляют сферу деятельности, которой в Республике Беларусь уделяется значительное внимание. Одной из мер по реализации данной сферы является повсеместное возведение спортивных сооружений, учебных центров для подготовки профессиональных спортсменов. Особое внимание уделяется развитию спортивной инфраструктуры в малых и средних городах. Благодаря такому подходу белорусские школы, вузы, а также детские дошкольные учреждения прекрасно оснащены для занятий спортом.

Основы государственной политики в области физкультуры и спорта заложены в Законе Республики Беларусь о физической культуре и спорте. В настоящее время в стране функционирует более 23,3 тыс. физкультурно-спортивных сооружений, в том числе: 134 стадиона, 52 манежа, 4507 спортивных залов, 604 спортивных тира, 93 спортивные трассы, 38 ледовых арен, 1759 мини-футбольных площадок, 2012 баскетбольных, 2763 волейбольных, 1009 плавательных бассейнов. Из них в сельских населенных пунктах – около 8 тыс. физкультурно-спортивных сооружений.

Республика обладает рядом спортивных сооружений мирового класса. Финансирование таких грандиозных спортивных центров как «Минск-Арена», Спортивный центр «Раубичи» и т.п. актуально не только для граждан Беларуси, но и для формирования мирового имиджа республики.

Согласно Закону о физической культуре и спорте, финансирование ФКиС осуществляется за счет средств республиканского и местных бюджетов, доходов организаций физической культуры и спорта и иных источников, не запрещенных законодательством.

Далее рассмотрим расходы консолидированного бюджета Республики Беларусь на физическую культуру и спорт.

Таблица 1 – Расходы консолидированного бюджета Республики Беларусь на физическую культуру и спорт за 2016–2018 гг.

Расходы	2016 г.	2017 г.	2018 г.
млн. руб.	1 041,0	1 162,0	1 539,7
в % к общему объему ВВП	1,1	1,1	1,3
в % к общему объему расходов	3,8	4,0	4,7

*с учетом расходов на государственную и местные инвестиционные программы [1]

Таким образом, в период с 2016 по 2018 гг. можно наблюдать тенденцию роста расходов консолидированного бюджета. Так, в 2017 году данный показатель составил 1 162,0 млн рублей, что на 121 млн руб. или на 11% больше, чем в 2016 году. В 2018 рассматриваемое значение уже составило 1 539,7 млн рублей, тем самым увеличившись на 377,7 млн рублей или на 33% по сравнению с 2017 годом.

Также, следует обратить внимание, что в данный период доля расходов консолидированного бюджета на физкультуру и спорт по отношению к ВВП выросла незначительно, а в абсолютных показателях объем расходов увеличился существенно (табл. 1).

Очевидно, что национальная система физической культуры и спорта сегодня опирается на государственную поддержку в виде бюджетного финансирования. Однако в перспективе акцент должен быть сделан на внебюджетные источники.

Далее мы рассмотрим соотношение объема финансовых затрат на развитие физической культуры и спорта в европейских странах. Согласно данным Совета Европы в таблице 2 представлены показатели, которые правительство выделяет на развитие спорта.

Таблица 2 – Соотношение объема финансовых затрат на развитие физической культуры и спорта в европейских странах [2]

Страна	Доля правительства (%)	Местные органы власти (%)
Германия	2	98
Великобритания	5	95
Швейцария	8	92
Швеция	10	90
Финляндия	15	85
Франция	23	77
Испания	24	76

Исходя из представленных показателей, можно сделать вывод, что финансирование физической культуры и спорта в европейских странах осуществляется в основном за счет средств местных органов власти. Их средства используются в основном на массовый и детский спорт, что наглядно демонстрирует данная таблица государственных субсидий на развитие спорта.

Также необходимо заметить, что в зарубежных странах продажа билетов клубов – основной источник доходов, что нетипично для белорусского спорта. Вторым источником по значимости для команд являются средства, полученные от продажи прав на телетрансляцию. Отметим, что не команды, а лиги заключают договоры с телевидением и распределяют полученные доходы между ними. Но команды оставляют за собой право на контракт с региональными телестанциями. В Республике Беларусь этот источник финансирования находится в стадии становления.

Таким образом, для решения проблемы финансирования спорта и физической культуры в Республике Беларусь необходимо пересмотреть порядок бюджетного финансирования спортивных сооружений, а также уделить внимание привлечению частного капитала.

Пути решения данной проблемы: во-первых, значительная часть средств государственного бюджета должна расходоваться на подготовку молодых спортсменов.

Во-вторых, профессиональный спорт в подавляющей своей части необходимо организовывать на коммерческой основе.

В-третьих, для того чтобы финансово поддержать спортивные клубы и обеспечить эффективное администрирование, предлагается создать специализированное кредитное агентство для осуществления всех финансовых процедур по трансферам игроков как внутри страны, так и за рубежом. Деятельность данного агентства должна носить коммерческий характер, осуществляя финансовую поддержку игроков и спортивных клубов посредством выдачи кредитов, необходимых для организации деятельности спортивной организации.

Список литературы

1. Бюллетень об исполнении консолидированного и республиканского бюджета // Министерство финансов Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/bp/bulletin_cons/2018/2018.pdf (дата обращения: 20.03.2020).

2. Намазов А. К., Газиева И. С. Массовый спорт за рубежом. *Здоровье – основа человеческого потенциала: проблемы и пути их решения*. 2016. № 11 (1). С. 433–437.

УДК 657

Shkornik Y. A., Klentak C. A., students

*Science tutor: Lemesh V. N., PhD in Economics, Docent of the Department of accounting analysis and audit in the sectors of the national economy
Belarusian State Economic University, city Minsk, Republic of Belarus*

MANAGEMENT AUDIT: THEORETICAL ASPECTS AND DEVELOPMENT TRENDS

In the conditions of the formation of market relations in our country, with the development of entrepreneurial activity, the problem of maximum effective business management increases significantly, regardless of the type of economic activity and the form of ownership of the organization. In this regard, the importance of the accounting and analysis system as the main information base for monitoring and making management decisions increases immeasurably. From this point of view, the system of management accounting and management analysis is becoming more and more developed in our country, using the world experience. In general, in the field of audit theory in Belarus, there are certain developments of some authors [4,5], but there are still a number of unresolved problems, which should include research in the field of management audit.

At present, there are many types of audit: medical, sports, personnel, environmental, etc. We have made a bet on management audit.

It is revealed that the concept of "management audit" is not legally fixed in any country in the world, and there is no common understanding of the content of management audit. There is no exact meaning either in the business community or in the scientific community, so the term "management audit" has many interpretations [1].

In this research paper, we will consider this economic phenomenon from the point of view of the scientist I. A. Rabenko, who considers that management audit implies control of accounting and tax accounting [2, p. 6-10]. We agree with the scientist's position, but we guess that although management audit is based on accounting, it also affects the necessary adjustments in the management process.

In a broader sense, management audit is closely related to the analysis of the organization's management system, identifies problems and determines ways to solve them, and affects the effectiveness and efficiency of management decisions. Therefore, there is a growing trend among large organizations to create their own management audit services and departments, i.e. multi-profile specialists who will be qualified in accounting and tax accounting, finance, as well as in the social sphere as management. The results of management audit are necessary for owners of organizations and their founders; managers, including the lower and middle levels;

members of Supervisory boards; insurance companies that serve the organization; rating centers [3].

A management audit specialist regularly conducts internal document management reviews; evaluates the effectiveness of management and makes recommendations for its improvement; develops both operational and strategic goals; researches and develops options for transforming the organization's activities such as mergers, acquisitions, liquidation, etc.

It is difficult for a manager of a large organization to keep track of all financial flows, since some accounting transactions are reflected late, and accountants do not always manage to fully implement the system of posting transactions based on analytical indicators. Thus, the manager does not fully see the entire financial situation, so consulting a management audit specialist will help prevent unnecessary spending.

It should be noted that today management audit services exist in many large and medium-sized organizations, and in the Republic of Belarus – in all commercial banks. The management audit system is particularly relevant for open joint-stock companies with an extensive network of branches and structural divisions, holding companies that combine a large number of legal entities, regional network companies, as well as organizations that make financial statements according to international standards. You do not need a staff of the specialists, because one specialist can carry out business trips to affiliated companies. Accordingly, hiring such a specialist will not significantly increase the company's costs.

The importance of management audit is underestimated in our country, while the market of management audit services is growing. We are students of the faculty of international economic relations, majoring in business administration. We are potential representatives of managers, the online survey was conducted by us to find out from our future colleagues whether they consider it necessary to have such a specialist in their organization. The survey showed that 85% of 100 respondents consider it appropriate to hire such an employee. But it should be noted that such a specialist is rare in our country, because the educational programs of higher education institutions do not include a set of disciplines in which a specialist in management audit should be qualified [1].

Thus, the effectiveness of the organization's functioning and the optimal decisions made by its management directly depend on the quality of internal management accounting. Management audit has a positive impact on the growth of the business entity's performance and ensures transparency of management. Therefore, the modern education system must keep up with the times and be able to meet the needs of doing business in the 21st century.

List of References

1. Управленческий аудит предприятий // Studme.org : сайт. URL: https://studme.org/40013/buhgalterskiy_uchet_i_audit/upravlencheskiy_audit_predpriyatiy (Accessed 22.03.2020).

2. Ажигалиева А. С. Управленческий аудит в системе управления предприятием: теоретические аспекты и тенденции развития. *Государственное управление*. 2014. № 46. С. 6–10.

3. Порядок осуществления управленческого аудита // БухОнлайн24 : сайт. URL: <http://buhonline24.ru/audit/upravlencheskij-audit.html> (Accessed 24.03.2020).

4. Данилкова С. А. Место и роль внутреннего аудита в системе внутреннего контроля инновационного кластера. *Экономика и банки*. 2018. № 1. С. 14–18.

5. Лемеш В. Н. Этапы перехода в систему государственного аудита в Республике Беларусь // Банковская система: устойчивость и перспективы развития : сб. науч. ст. десятой междунар. науч.-практ. конф. по вопросам банковской экономики (г. Пинск, 25 октяб. 2019 г.) / УО «Полесский государственный университет». Пинск : ПолесГУ, 2019. С. 254–259.

УДК 336

Татарин Н. Б., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Юрчик Ю. І., студентка

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО СТАНУ ДЕПОЗИТНОГО РИНКУ УКРАЇНИ

Наявність необхідного обсягу депозитних ресурсів беззаперечно є ключовою складовою, що забезпечує ефективну діяльність банківських установ. Проте це породжує і таку проблему як формування оптимального за термінами й обсягами депозитного портфеля у банківській діяльності, саме цим підкреслено важливість розвитку ефективного депозитного ринку та його інструментарію [2].

Депозит (із лат. – річ, віддана на збереження) характеризує економічні відносини щодо передачі коштів клієнтів у тимчасове користування банку. Його значна перевага перед готівкою полягає в доході у формі процента, а основний недолік – цей процент нижчий у порівнянні з тим, що виплатять на капітал при позичанні [3].

Протягом останніх років ринок кредитування значно пожвавився, що зумовлено насамперед покращеннями у фінансовій системі, поступовому виходу з кризи та зростанням грошових доходів фізичних та юридичних осіб. Це безумовно спричинило свій позитивний вплив і на зростання обсягу операцій на депозитному ринку.

На період 2020 року відсотки за депозитами оподатковуються за загальною ставкою 19,5 %, у т.ч. податок на доходи – 18,0 %, військовий збір – 1,5 % [5].

В першій половині 2019 року на депозит громадяни країни наростили обсяг депозитів у 528,2 млрд гривень, і це показник перевищив на 19,77 млрд гривень попередній 2018 року (рис.1) [4].

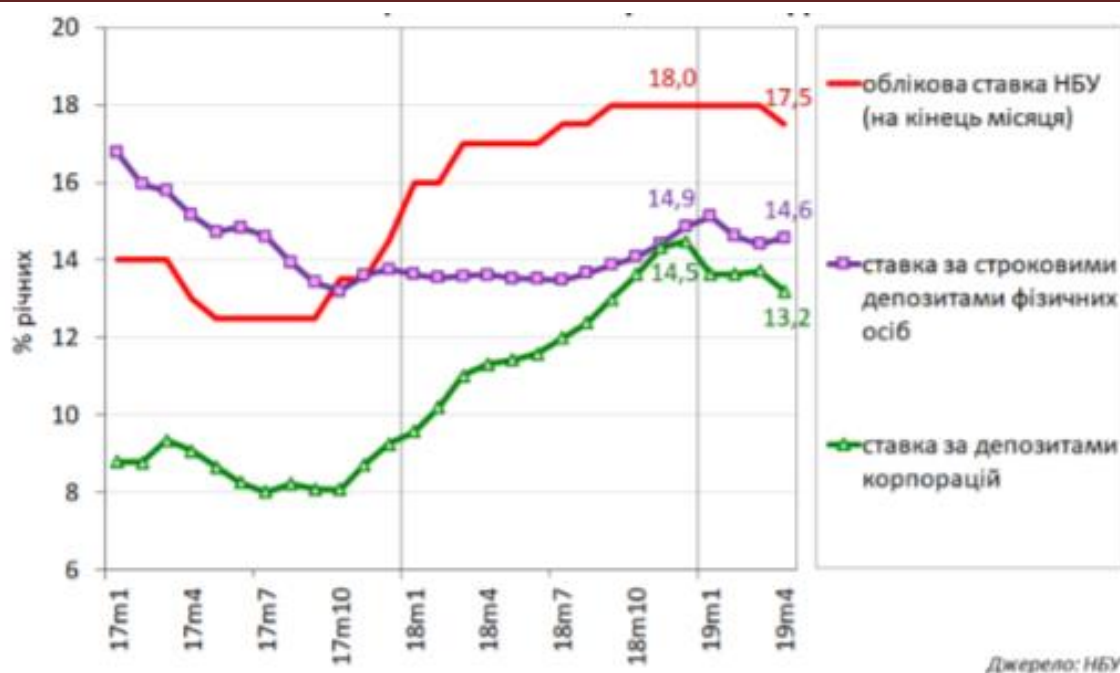

Рисунок 1 – Динаміка облікової ставки та ставок за депозитами в національній валюті у 2017–2019 рр.

Також варто зазначити, що найвищу прибутковість вкладнику забезпечують саме строкові депозити терміном від 6 місяців з виплатою процентів в кінці строку без можливості розірвання угоди. За такими вкладами найвища ставка сягає 17 % річних, найнижча – 10 %.

На низькому рівні залишаються ставки за депозитами в іноземній валюті, що в свою чергу пов'язане із фактичною заборорою валютного кредитування, незважаючи на осіб, що отримують виручку в іноземній валюті. За довгостроковими депозитами ставка у доларах США дорівнює 4 % річних, за вкладами в Євро – 3 % [1].

Для заохочення вкладників не знімати гроші з депозитів деякі банки вдаються до практики підвищення процентної ставки на 0,25 % – 1 % за продовження угоди на новий термін.

Крім цього, банки пропонують підвищення ставки до 0,5 % при оформленні вкладу через веб-інтерфейс або інтернет-банкінг, таким чином економлячи на операційних витратах, що дозволяє додати невеликий бонус [1].

Ще одним банківським ходом є підвищення процентної ставки за вкладу на значну суму. Якщо обсяг коштів перевищує 200000 грн, ставки на 0,25 % – 0,5 % вищі за звичайні, а для вкладів від 1 млн гривень прибуток підвищиться на 0,5 % – 1 %, що можна пояснити зменшенням операційних витрат за ефекту масштабу [1].

Зважаючи на загальний обсяг залучених коштів населення й окремо за строковими вкладами у гривні та іноземній валюті можна виокремити десятку банків України, які залучили найбільше вкладів у абсолютних і відносних показниках [5]:

1. Ощадбанк.
2. Альфа-банк.

3. Укргазбанк.
4. Таскомбанк.
5. ПроКредит банк.
6. Кредобанк.
7. ПриватБанк.
8. Мегабанк.
9. А-банк.
10. Банк Львів.

Отже, в сучасних умовах депозитний ринок України перебуває у стані стабілізації та розвитку, що супроводжується різноманітними маркетинговими прийомами та переходом на інноваційні методи обслуговування.

Таким способом банки намагаються запропонувати найбільш оптимальні умови, що допоможе громадянам обрати найвигідніші депозити. Суттєве покращення стану депозитного ринку напряму залежить від стабільності економіки країни та послідовності фінансової політики державних органів та фінансових установ.

Список літератури

1. Мінц О. Ю., Кротенко О. В. Особливості сучасного стану депозитного ринку в Україні // Сталий розвиток України, проблеми та шляхи їх подолання : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Маріуполь, 14–15 листоп. 2019 р.) / МОН України, ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет». Маріуполь, 2019. С. 172–173. URL: http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/24111/Ст.р.Ук._p172-173.pdf?sequence=1 (дата звернення: 01.04.2020).

2. Сова О. Ю. Актуальні питання стану депозитного ринку України. *Актуальні проблеми економіки*. 2017. № 1. С. 282–292. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/sova_0005.pdf (дата звернення: 01.04.2020).

3. Кошонько О. В. Тенденції розвитку вітчизняного депозитного ринку в сучасних умовах. *Економіка і суспільство*. 2016. № 3. С. 399–405. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/70.pdf (дата звернення: 01.04.2020).

4. Кредити та депозити – тенденції 2019 року // Mind : сайт. 27.08.2019. URL: <https://mind.ua/news/20201267-krediti-ta-depoziti-tendenciyi-2019-roku> (дата звернення: 01.04.2020).

5. Депозити 2020: калькулятор, надійні банки, детальні умови // Finsee : сайт. URL: <https://finsee.com/депозити/> (дата звернення: 01.04.2020).

УДК 658.783.014.1(063)

Юрчик М. М., студент

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

СПОСОБЫ ОЦЕНКИ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ЗАПАСОВ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ И ЗАРУБЕЖНОЙ ПРАКТИКЕ

Следует заметить, что для осуществления бесперебойного процесса производства организации требуется иметь в достаточном количестве различные и качественные производственные запасы. Они, как и другие оборотные средства, при потреблении полностью переносят свою материальную стоимость на создаваемую организацией продукцию, что обуславливает необходимость их достоверной и качественной оценки при поступлении, использовании и дальнейшем выбытии. В этой связи было проведено исследование различных способов оценки производственных запасов в Республике Беларусь, Российской Федерации и согласно рекомендациям МСФО, как основного ориентира реформирования национального бухгалтерского учета. Результаты проведенного исследования были указаны в ниже представленной таблице 1.

Таблица 1– Способы оценки запасов

Сравнительные параметры	Республика Беларусь	Российская Федерация	МСФО
1	2	3	4
Запасы, приобретенные за определенную плату	Оцениваются по фактической себестоимости, складывающееся из фактических затрат на их приобретение	Оцениваются по фактической себестоимости, складывающееся из фактических затрат на их приобретение	Оцениваются по наименьшей из двух представленных величин: себестоимость и возможная чистая цена продажи
Запасы, полученные безвозмездно	Оцениваются, ориентируясь на цены таких же или аналогичных запасов, или исходя из их возможной рыночной стоимости	Оцениваются исходя из их текущей рыночной стоимости	–
Запасы, произведенные организацией	Стоимость формируется как сумма фактических затрат, связанных с производством представленных запасов	Стоимость формируется как сумма фактических затрат, связанных с производством представленных запасов	Оцениваются по справедливой стоимости на момент получения за вычетом затрат на дальнейшую продажу

Продолжение таблицы 1

1	2	3	4
Оценка запасов при отпуске	Оцениваются по: – себестоимости каждой единицы; – средней себестоимости; – себестоимости первых по времени приобретения запасов (способ FIFO)	Оцениваются по: – себестоимости каждой единицы; – средней себестоимости; – себестоимости первых по времени приобретения материально-производственных запасов (способ FIFO)	Оцениваются в соответствии с одним из методов: – метод сплошной идентификации; – метод FIFO; – метод средней стоимости

Примечание – Источник: собственная разработка

Анализ данных, представленных в таблице, показывает, что порядок оценки производственных запасов в Республике Беларусь и Российской Федерации не отличается или же отличается незначительно, что уравнивает страны-контрагенты в оценке производственных запасов и дальнейшем формировании производственных затрат на текущем этапе. Однако Международные стандарты финансовой отчетности предлагают нам другие варианты оценки производственных запасов в организации. Таким образом, в соответствии с МСФО, при покупке производственные запасы должны быть оценены по наименьшей из двух величин: по фактической себестоимости производственных запасов или же по возможной чистой цене продажи. Возможная чистая цена продажи относится к чистой сумме, на которую может рассчитывать организация при продаже производственных запасов в ходе обычной хозяйственной деятельности за исключение расчетных затрат на завершение текущего производства, а также расчетных затрат, которые необходимо понести для соответствующей продажи.

При отпуске производственных запасов, то есть их использовании, Международные стандарты финансовой отчетности за вычетом способов FIFO, который заключается в том, что стоимость запасов на конец периода определяется по ценам последних поступлений, и метода средней стоимости, который подразумевает, что все запасы имеют одинаковую среднюю цену в периоде, предлагает проводить оценку с использованием метода сплошной идентификации, который используется в отношении производственных запасов, что не относятся к взаимозаменяемым, то есть когда точно известно, какие материально-производственные запасы еще остались на складе, а какие уже были переданы в производство или же реализованы.

Также отличается и порядок оценки запасов, которые были получены из собственного производства: справедливая стоимость, которая представляется ценой, полученной при продаже актива, за минусом затрат на продажу. В РБ эта стоимость практически соответствует производственной себестоимости, если вычесть соответствующие управленческие расходы.

Порядок оценки производственных запасов в случае безвозмездного получения МСФО не предусматривает, следовательно, следует использовать

один из предложенных способов оценки при приобретении.

Сравнивая способы оценки производственных запасов, можно сделать вывод, что РБ и РФ значительно приблизились к рекомендациям МСФО в данном вопросе, а большинство используемых видов оценок не противоречат рекомендациям международной практики.

Список литературы

1. Инструкция по бухгалтерскому учету запасов : постановление М-ва финансов Республики Беларусь от 12.11.2010 № 133. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/accounting/acts/postmf_121110_133.pdf.

2. Международный стандарт финансовой отчетности (IAS) 2 «Запасы» // Методология : сайт. URL: <https://finotchet.ru/articles/133/> (дата звернення: 13.04.2020).

УДК 657

Юрчик М. М., студент

Научный руководитель: Галкина М. Н., ассистент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СОСТАВЛЕНИЯ И ПРЕДСТАВЛЕНИЯ ОТЧЕТНОСТИ ПО МСФО В РАЗЛИЧНЫХ СТРАНАХ

Глобализация экономики обуславливает необходимость унификации бухгалтерского учёта на основе использования международных стандартов финансовой отчетности, что носит рекомендательный характер. Руководствуясь документом, изданным комитетом по МСФО в 1989 году: «Принципы подготовки и представления финансовой отчетности» – каждая страна разрабатывает свою собственную концепцию учёта и отчетности.

Совет по МСФО не требует повсеместного и обязательного использования международных стандартов, поэтому только небольшое количество стран используют их в качестве национальных.

В Республике Беларусь ориентация на МСФО обусловлена как тенденцией глобализации и унификации учетных систем с соседствующими странами, так и необходимостью полноценной интеграции в мировое экономическое пространство. Данной государство использует международные стандарты как основу для разработки национальных стандартов. Также и учет в России претерпел значительные изменения за последние десятилетия, которые связаны с переходом на международные учетные стандарты [1].

Ниже представлен обзор ключевых изменений, которые принесли МСФО на примере двух государств: Республики Беларусь и Российской Федерации (табл. 1).

Отчетность, составленная в соответствии МСФО, обладает следующими преимуществами: позволяет получить упрощенный доступ к иностранным рынкам капитала; повышает степень доверия со стороны иностранных

инвесторов;обеспечивает снижение стоимости заемных средств для компании; дает возможность более корректно сравнивать отчетность одной фирмы с любым другим предприятием;гарантирует прозрачность и понятность бухгалтерской и финансовой информации, отраженной в отчетах.

Таблица 1 – Сравнительная характеристика порядка составления и представления отчетности по МСФО в Республике Беларусь и Российской Федерации

Республика Беларусь	Отличительный признак	Российская Федерация
1	2	3
1. Бухгалтерская отчетность		
1. Национальные стандарты (только банки)		Национальные стандарты, приближенные к МСФО (для всех организаций)
2. Национальные стандарты приближенные к МСФО (только общественно значимых (публичных) организаций)		
2. Финансовая отчетность		
Два пакета отчетности (МСФО и национальные стандарты) (только банки и общественно значимые (публичные) организации)		Два пакета отчетности (МСФО и национальные стандарты): -индивидуальная отчетность составляется по российским стандартам, которые разрабатываются на основе МСФО; -консолидированная финансовая отчетность публичных компаний составляется по МСФО.
3. Организации, обязанные формировать отчетность по МСФО		
Общественно значимые организации, банки и Национальный комитет финансовой отчетности		Кредитные организации, страховые организации, негосударственные пенсионные фонды, управляющие компании инвестиционных, паевых инвестиционных и негосударственных пенсионных фондов, клиринговые организации, федеральные государственные унитарные предприятия, перечень которых утверждается Правительством, акционерные общества, акции которых находятся в федеральной собственности и перечень которых утверждается Правительством, иные организации, ценные бумаги которых допущены к организованному торгам путем их включения в котировальный список.
4. Органы, участвующие в процессе внедрения МСФО		
Минфин, Минэкономики, Минналогов, Нацстаткомитет, Минобразования, Минтруда, Минархитектуры и строительства, Нацбанк		Минфин, Центробанк, Федеральная служба по финансовым рынкам

1	2	3
5. Законодательные основы применения МСФО		
2013 г. Закон «О бухгалтерском учете и отчетности» Описание: Обязанность по формированию годовой консолидированной финансовой отчетности по МСФО в отношении общественно значимых организаций [2].	Федеральный закон от 27 июля 2010 г. №208-ФЗ «О консолидированной финансовой отчетности» Описание: Обязанность по формированию консолидированной финансовой отчетности по МСФО наряду с финансовой отчетностью, составляемой в соответствии с Федеральным законом от 6 декабря 2011 года № 402-ФЗ «О бухгалтерском учете» [3]	
6. Проблемы внедрения МСФО		
1) Кадровая: недостаток квалифицированных специалистов в области МСФО и уровня знаний и навыков для применения МСФО; 2) Высокие затраты: дополнительные затраты, связанные с переходом на МСФО; 3) Языковая: официальным признанным языком МСФО является английский. Языковые барьеры осложняют работу с дополнениями и обновлениями, которые вносят в стандарты, требующие согласия Комитета по международным стандартам финансовой отчетности; 4) Отсутствие отечественных компьютерных программ, отсутствие или недостаточность методических материалов по переходу к применению МСФО, учитывающих отраслевые особенности, в том числе на национальном языке; 5) Отсутствие последовательности и корректности, четкости и безоговорочности применения МСФО; 6) Сложность применения МСФО субъектами малого и среднего предпринимательства; 7) Недостаточный уровень контроля за качеством отчетности, составляемой по МСФО[4].		

Примечание: собственная разработка, на основании данных источника [1]

Текущее экономическое положение неизбежно приводит к необходимости поиска новых, неосвоенных рынков сбыта. Уже не только крупные отечественные компании стремятся выйти на международный экономический рынок, поэтому вопрос приведения учета к международным стандартам для многих организаций остается и будет актуальным. В первую очередь, стоит задуматься о разработке национального программного обеспечения, дающего возможность вести учет параллельно как по национальным, так и по международным стандартам финансовой отчетности. Наличие отечественного программного продукта позволит довольно существенно снизить затраты организаций на внедрение и сближение с международными стандартами, что особенно важно для небольших, развивающихся организаций.

Таким образом, важность достоверного отражения операций в зависимости от их экономической сущности также заключается в том, что именно на основе данных финансовой и статистической отчетности субъектов хозяйствования формируются макроэкономические показатели экономики любой страны. Кроме того, данные финансовой отчетности служат базой для исчисления налоговых обязательств налогоплательщиков и основой для бюджетного планирования. Данные обстоятельства свидетельствуют о том, что эффективный переход на МСФО требует вовлечения всех заинтересованных

государственных органов для проведения совместной масштабной работы по внедрению международных стандартов финансовой отчетности.

Список литературы

1. Быковская Е. Сущность и необходимость применения МСФО. *Бизнес-Инфо*. Минск, 2016.
2. О бухгалтерском учёте и отчетности : Закон Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-З. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=h11300057> (дата обращения: 06.04.2020).
3. О консолидированной финансовой отчетности : Закон Российской Федерации от 27.07.2010 № 208-ФЗ. URL: http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_103021/ (дата обращения: 06.04.2020).
4. Опыт применения МСФО в государствах-участниках СНГ / Координационный совет по бухгалтерскому учету при Исполнительном комитете СНГ. *Реформирование отчетности*. 2011. № 9 (159). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-primeneniya-mezhdunarodnyh-standartov-finansovoy-otchetnosti-v-gosudarstvah-uchastnikah-sng/viewer> (дата обращения: 02.04.2020).

УДК 657

Яковец А. Ю., студентка

Научный руководитель: Данилкова С. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ВНЕШНИЙ И ВНУТРЕННИЙ АУДИТ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ: СОДЕРЖАНИЕ И СРАВНЕНИЕ

Аудит получил широкое распространение как независимый финансовый контроль, осуществляемый в целях установления достоверности бухгалтерской (финансовой) отчетности, а также оказания иных аудиторских услуг по постановке и ведению бухгалтерского учета, составлению деклараций о доходах, консультированию в вопросах финансового, налогового, банковского и иного хозяйственного законодательства. В таком качестве аудит служит интересам не только собственников, но и государства.

По мере развития аудита, роста профессионализма аудиторов и накопления ими опыта работы идет наращивание аудиторских услуг и не только по налоговым и юридическим вопросам, но и по вопросам, касающимся выработки более эффективных систем управления и хозяйствования.

Согласно экономическому словарю, аудит– это независимая проверка деятельности отдельно взятой организации с целью изучения достоверности финансовой отчетности компании. Данной процедуре подвергаются также все процессы, проходящие внутри фирмы, производимые продукты, а также реализуемые проекты [1].

С точки зрения классификационных признаков различают следующие виды аудита: внешний и внутренний. Под внешним аудитом понимается контроль, осуществляемый независимыми специализированными

организациями – аудиторскими фирмами и индивидуальными аудиторами в области соблюдения действующего законодательства. Внутренний аудит, его цель – оценка эффективности функционирования системы управления предприятием. Она достигается в процессе контроля со стороны специального органа, создаваемого на предприятии (службы внутреннего аудита).

Проведение внутреннего аудита имеет для руководства и (или) собственников экономического субъекта информационное и консультационное значение, поскольку призвано содействовать оптимизации деятельности экономического субъекта и выполнению обязанностей его руководства.

В связи с тем, что высшее руководство не занимается повседневным контролем деятельности организации возникает потребность во внутреннем аудите. Внутренний аудит дает информацию об этой деятельности и подтверждает достоверность отчетов менеджеров. Внутренний аудит необходим главным образом для предотвращения потери ресурсов и осуществления необходимых изменений внутри предприятия.

Широкое распространение получил и внешний аудит, который проводится отдельными аудиторскими фирмами и осуществляет проверки сторонних организаций. Внешние аудиторы не работают в организации или предприятии, которые подвергаются аудиту, не должны иметь родственных связей с представителями ее руководства, не участвуют в ее хозяйственной деятельности. Основной задачей внешних аудиторов является оценка регулярной финансовой деятельности предприятия.

В ходе проверки оценивается система внутреннего контроля. По результатам проверки контрольных систем внешние аудиторы выдают руководству предприятия отчеты, в которых указываются слабые стороны этих систем. Они дают качественную оценку деятельности предприятия, экономичности, эффективности, результативности их работы.

В экономической литературе ряд ученых сравнивает внутренний и внешний аудит.

Сравнительный анализ внешнего и внутреннего аудита приведен в табл.1.

Таблица 1 – Сравнительный анализ внешнего и внутреннего аудита

Критерии	Внешний аудит	Внутренний аудит
1	2	3
Экономическое содержание	это вид аудиторской проверки, который осуществляется независимыми аудиторами или аудиторскими компаниями на основании договора [2]	независимая контрольная деятельность, предоставляющая реальную картину функционирования экономического субъекта, на базе которой создаются экспертные оценки об итогах его деятельности [3]
Вид деятельности	предпринимательская деятельность	исполнительская деятельность

Продолжение таблицы 1

1	2	3
Цель	определяется законодательством по аудиту: оценка достоверности финансовой отчетности и подтверждение соблюдения действующего законодательства	определяется руководством предприятия
Постановка задач	определяется договором между независимыми сторонами: предприятием и аудиторской фирмой (аудитором)	определяется руководством исходя из потребностей управления как подразделениями предприятия, так и предприятием в целом
Объект	главным образом система учета и отчетности предприятия	решение отдельных функциональных задач управления, разработка и проверка информационных систем предприятия
Субъекты	независимые эксперты, имеющие соответствующий аттестат и лицензию на право заниматься этим видом предпринимательства	сотрудники, подчиненные руководству предприятия и находящиеся в штате предприятия
Методы проведения	используемые методы имеют много сходного, особенно в плане анализа систем внутреннего контроля и применения выборочных проверок при аудиторском требовании. Различие — в деятельности и точности проверок	
Время проведения	1 раз в год	постоянно
Оплата	оплата предоставленных услуг по договору	начисление заработной платы по штатному расписанию
Ответственность	перед клиентом и перед третьими лицами, установленная законодательными и нормативными актами	перед руководством за выполнение обязанностей

Данные таблицы свидетельствуют о том, что рассмотренные виды аудита имеют значительные различия. По мнению автора, это, прежде всего, различия в уровнях независимости. Органы внутреннего аудита, по сравнению с внешним, создаются на самом предприятии, подчиняются его руководству и находятся полностью на его содержании. Также немало важным различием является время выполнения работы и основные задачи.

Однако, автор считает, что, имея различия, внутренний и внешний аудит во многом дополняют друг друга и направлены на повышение результативности и успешности деятельности экономического субъекта.

Список литературы

1. Кокош Е. Аудит // Банк Справка : сайт. URL: <https://bankspravka.ru/bankovskiy-slovar/audit.html> (дата обращения: 12.03.2020).
2. Внутренний и внешний аудит: задачи и особенности процедур / Международный стандарт аудита (МСА) 610 (пересмотренный, 2014 г.) «Использование работы внутренних аудиторов».
3. Данилкова С. А. Актуальные проблемы состояния и развития внутреннего аудита в Республике Беларусь. *Бухгалтерский учет и анализ*. 2020. № 1 (277). С. 18–22.

УДК 657

Яковец А. Ю., студент

Научный руководитель: Данилкова С. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЕ СУЖДЕНИЯ БУХГАЛТЕРА И АУДИТОРА: СХОДСТВА И РАЗЛИЧИЯ

Вследствие глобальных изменений в экономике Республики Беларусь возникло общественно-профессиональное направление регулирования вопросов, касающихся создания и применения нормативных актов в области бухгалтерского учета и аудита. Многообразие хозяйственных ситуаций, зачастую однозначно не регламентированное положениями существующего законодательства, потребовало внедрения такого гибкого инструмента для принятия решений в условиях неопределенности, как профессиональное суждение.

Согласно экономическому словарю, профессиональное суждение – это мнение ответственного лица о деталях оценки и признания объекта учета в отчетности [1].

Существуют различные точки зрения на понимание сущности понятия «профессиональное суждение бухгалтера и аудитора». Экономическая сущность понятия «профессиональное суждение бухгалтера и аудитора» по мнению ряда ученых приведена таблица 1.

Таблица 1 – Экономическая сущность понятий «профессиональное суждение бухгалтера и аудитора» по мнению ряда ученых

Авторы	Экономическая сущность
1	2
Профессиональное суждение бухгалтера	
Соколов Я. В. [2, с. 53]	мнение, добросовестно высказанное профессиональным бухгалтером о хозяйственной ситуации и полезное как для ее описания, так и для принятия действенных управленческих решений

Продолжение таблицы 1

1	2
Казанникова Е. В. [3, с. 7]	суждение, выносимое бухгалтером на основе доктрины достоверного и добросовестного взгляда с целью предоставления качественной информации, которая будет полезна и понятна пользователям отчетности
Генералова Н. В. [4, с. 56]	идентификация бухгалтером всех фактов хозяйственной жизни бухгалтером всех фактов хозяйственной жизни
Профессиональное суждение аудитора	
Исакова С. А. [5, с. 326]	заключение лица, ответственного за подготовку финансовой отчетности, являющейся основанием для принятия управленческого решения в условиях неопределенности
Гутцайт Е. М. [6, с. 74]	обобщение представлений о доказательстве в точных науках на случай, когда приходится привлекать и интуицию, но эта интуиция не основывается на чистой догадке, а подкрепляется опытом и информацией аудитора в рассматриваемых вопросах
Шнейдман Л. З. [7, с. 55]	мнение, определенного лица, являющееся основанием для принятия им решения в условиях неопределенности

Таким образом, проанализировав данные табл. 1, автор считает, что под профессиональным суждением целесообразно понимать обоснованное (мотивированное), независимое суждение специалиста в условиях неопределенности в области бухгалтерского учета и аудита относительно объектов профессиональной деятельности, основанное на специальных знаниях, опыте специалиста, сложившейся практике и выработанное с соблюдением принципов профессиональной этики. На основе исследования трактовки понятия «профессиональное суждение бухгалтера и аудитора», выявления факторов, влияющих на его формирование, и особенностей, обусловленных требованиями законодательства, этическими нормами и спецификой деятельности, автором были обобщены данные, содержащие сходства и различия профессионального суждения бухгалтера и аудитора. Сравнительная характеристика профессионального суждения бухгалтера и аудитора представлена в табл. 2.

Данные табл. 2 свидетельствуют о том, что специалист бухгалтерской службы, формирующий профессиональное суждение по отношению к явлению хозяйственной жизни или объекту бухгалтерского учета, предлагает первоначальный вариант его характеристики, классификации, оценки, порядка отражения на счетах и раскрытия в бухгалтерской (финансовой) отчетности.

Таблица 2 – Сравнительная характеристика профессионального суждения бухгалтера и аудитора

Профессиональное суждение бухгалтера	Профессиональное суждение аудитора
Сходства	
единство этических требований и фундаментальных основ профессионального поведения; единство угроз нарушения принципов профессионального поведения; надежность раскрываемой информации зависит от квалификации специалиста; профессиональное суждение основывается на знаниях, квалификации, опыте работы специалиста и его профессиональных ценностях; формируется в условиях неопределенности по проблемам, не имеющим нормативно закрепленных вариантов	

1		2
Различия		
Область применения	идентификация объектов и выбор способов их классификации; стоимостное измерение объектов и фактов хозяйственной жизни; оценка значимости фактов хозяйственной жизни для их отражения в бухгалтерском учете и отчетности; раскрытие достоверной информации о финансовом состоянии, финансовых результатах и их изменении в отчетности	расчет аудиторского риска; определение уровня существенности искажений проверяемой отчетности; оценка состояния системы внутреннего контроля аудируемого лица; обоснование объема и характера аудиторских процедур; документирование аудита; оценка характера раскрытия информации; формирование мнения аудитора
Факторы, влияющие на профессиональное суждение	Образование; квалификация; опыт; доступность информации для принятия решения.; степень свободы в принятии решения; сложившаяся практика учета; степень неопределенности; сложившаяся	знания; квалификация; опыт работы; степень неопределенности; доступность информации для принятия решения; степень ответственности за принимаемое решение; влияние решения на формируемое аудиторское заключение;
Объекты и сфера распространения влияния	формируется в отношении объектов, принадлежащих компании; влияет на достоверность информации, раскрываемой в отчетности	формируется в отношении объектов, не принадлежащих аудиторской организации, а также в отношении профессионального суждения бухгалтера; формируется в отношении внутреннего и внешнего контроля качества; влияет на мнение аудитора

Следовательно основная задача аудитора на основе собственного профессионального суждения подтвердить или опровергнуть достоверность отчетной информации, сформированной исходя из мнения бухгалтера. Поэтому профессиональное суждение бухгалтера, автор считает, базовым по отношению к профессиональному суждению других специалистов.

Таким образом, профессиональные суждения бухгалтера и аудитора имеют единую этическую основу, основываются на образовании, квалификации и опыте специалиста, действующего в условиях неопределенности, но при этом каждый вид суждения имеет свои характерные особенности и факторы, его определяющие.

Список литературы

1. Кокош Е. Аудит // Банк Справка : сайт. 04.03.2014. URL: <https://bankspravka.ru/bankovskiy-slovar/audit.html> (дата обращения: 12.03.2020).
2. Соколов Я. В., Терентьева Т. О. Профессиональное суждение бухгалтера: итоги минувшего века. *Бухгалтерский учет*. 2001. № 12. С. 53–57.
3. Казанникова Е. В. Профессиональное суждение бухгалтера в условиях стандартизации учета : автореф. дис. ... канд. эконом. наук . СПб., 2007. 17 с.

4. Генералова Н. В. Профессиональное суждение и его применение при формировании отчетности, составленной по МСФО. *Бухгалтерский учет*. 2005. № 23. С. 54–61.

5. Исакова С. А. Профессиональное суждение – это заключение лица, ответственного за подготовку финансовой отчетности, являющейся основанием для принятия. *Экономический анализ: теория и практика*. 2009. № 10 (59). С. 326–329.

6. Гутцайт Е. М., Яковлев И. А. Некоторые вопросы совершенствования аудиторской статистики. *Финансовый журнал*. 2015. № 2. С. 73–79.

7. Бухгалтерский учет : учебник / А. С. Бакаев, П. С. Безруких, Н. Д. Врублевский и др. ; под. ред. П. С. Безруких. М., 2004. 733 с.

УДК 657

Янкович В. Д., студент

Научный руководитель: Якубова И. П., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ЭКОЛОГИЧЕСКИЙ УЧЁТ

На сегодняшний день в системе бухгалтерского учета самым актуальным и перспективным направлением учета является экологический учет. Первое упоминание данного вида учета и отчетности в мировом бухгалтерском сообществе датируется более десяти лет назад, и на данный момент, в связи с обостряющиеся экологической обстановкой в мире, он является наиболее актуальным и востребованным видом учета. Для того чтобы более точно определить термин экологического учета в бухгалтерском учете мы проанализируем трактовки самого термина у разных авторов показанные в табл. 1.

Исходя из формулировки определений, приведённые в таблице 1, можно сделать вывод о том, что они схожи между собой, но есть отличия.

Рубанова в своем определении показывает экологический учет в виде некоего процесса, при котором осуществляется сбор всей необходимой информации с целью получения экологической характеристики предприятия, и на основе собранных данных будут приниматься управленческие решения по дальнейшему его функционированию.

Определение экологического учета в представлении Губайдуллиной представляет собой систему мер, направленных на получение информации о состоянии окружающей среды в соответствующих измерителях.

Для составления своего определения Саенко обобщила два предыдущих, но с небольшим дополнением.

Согласно экономической литературе экологическая деятельность может выражаться в хозяйственно-финансовых показателях, в связи с этим объект экологического учета можно разделить на две группы:

Таблица 1 – Определения экологического учета

Автор	Определение
Рубанова Н.Н.	Экологический учет – это процесс сбора, регистрации, обобщения и отражения в системе природоохранных затрат, природных активов, экологических фондов, резервов и обязательств, а также результатов деятельности хозяйствующих субъектов с целью управления и определения экологического потенциала предприятия. [1]
Губайдуллина И.Н.	Экологический учет – это система, которая может использоваться для выявления, организации, регулирования, и предоставления данных и информации о состоянии окружающей среды в натуральных и стоимостных показателях. [2]
Саенко К.С.	Экологический учет – это упорядоченная система сбора, регистрации и обобщения в натуральном и денежном выражении о природных ресурсах, экологических обязательствах, хозяйственных операциях природоохранной деятельности организации путем сплошного, непрерывного документального учета природопользования хозяйствующего субъекта.[1]

1. Объект бухгалтерского учета, которые непосредственно связанные с экологической деятельностью предприятия.

2. Антропогенные факторы.

К первым относят следующее:

- Активы, связанные с экологической деятельностью предприятия;
- Доходы от экологической деятельности;
- Экологические расходы (содержание и эксплуатация объектов, плата за негативное воздействие на окружающую среду и т.д.);
- Источники финансирования экологической деятельности предприятия (кредиты, нераспределенная прибыль, государственная помощь и т.д.).

Антропогенные факторы как объекты экологического учета следует разделять в зависимости от способов их влияния на окружающую среду и вида экономической деятельности организации. К ним следует отнести следующее:

- Факторы оказывающее физическое воздействие на окружающую среду. Это может быть представлено в виде механического воздействия (строительство,ресурсодобывающая деятельность),термические, акустические, электрические, др.

- Факторы технического воздействия на окружающую среду
- Факторы химического воздействия на окружающую среду.

Предмет бухгалтерского экологического учета являетсяэкологическая деятельность хозяйствующих субъектов. Под ней понимают деятельность, которая направлена на соблюдения законодательных и природоохранных норм, а также проведений мероприятий по снижению и ликвидации негативного влияния на окружающую среду.Классификация экологического учета:

- Экологический управленческий учет – это система обеспечивающая сбор, регистрацию, обобщение и представление информации о экологической деятельности предприятия, необходимой для принятия управленческих решений.

– Экологическая отчетность – это отчетность экологических активов, доходов, расходов организации, а также источников его финансирования.

– Экологический аудит – это независимая оценка соблюдения субъектом хозяйственной и иной деятельности нормативно-правовых требований в области охраны окружающей среды и подготовка рекомендаций в области экологической деятельности.

– Экологический анализ – это анализ экологических проблем, связанных с деятельностью организации, в результате которого организация определяет характер и степень своего воздействия на окружающую среду.

Список литературы

1. Гоголева Т. Н., Бахтурина Ю. И. Экологический учет в системе видов учета. *Международный бухгалтерский учет*. 2015. № 3 (345). С. 2–13.

2. Гоголева Т. Н. Экологическая деятельность: теоретический и организационный аспекты экологического учета. *Современная экономика: проблемы и решения*. 2012. № 2. С. 129–135.

УДК 658

*Алексєєнко А. С., магістрант**Науковий керівник: Сухомлин Л. В., к.т.н., доцент**Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук, Україна*

ЛОГІСТИЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ УПРАВЛІННЯ НА ТРАНСПОРТІ

Сучасна економічна та політична ситуація в країні та світі, а саме, економічна криза в Україні, та багато іншого прямо або побічно впливає на ефективність транспорту.

Транспорт – це своєрідний «локомотив» економіки будь-якої країни. Рішення проблем в галузі транспорту та логістики вносить істотний внесок в розвиток як самої країни, так і відносин, зв'язків з іншими країнами. Розвиток транспортної інфраструктури сприяє формуванню нових ринків збуту. Підвищення ефективності транспортних компаній означає підвищення стандартів якості транспортного обслуговування, як наслідок з'являється можливість конкурувати із зарубіжними компаніями. Вихід на зарубіжний ринок сприяє налагодженню міжнародних зв'язків, шляхів повідомлень. Іншими словами, рішення проблем транспорту і логістики сприяє подоланню «ізоляваності» економіки різних країн. Також, транспорт значно впливає на кінцеву ціну продукції, яка в свою чергу впливає на кінцевого споживача і його вибір, як щодо транспортних послуг, так і щодо придбаних товарів.

Використання термінів «логістика» та «менеджмент» передбачає виробничу діяльність у ринковому середовищі, навіть при посиленні управління економікою з боку держави. Інтеграція цих наукових напрямів відбулась як відповідь теорії на потреби господарської практики під активним впливом зовнішнього середовища – розвитку сучасного ринку в умовах євроінтеграції.

Логістичний менеджмент в компанії – це процес адміністрування логістичної системи, зміст якого полягає у виконанні основних управлінських функцій для досягнення цілей логістичної системи [1–4].

Логістичний менеджмент передбачає підтримку корпоративної стратегії фірми шляхом оптимізації ресурсів при управлінні основними і супутніми потоками; забезпечення взаємодії між підрозділами підприємства, що забезпечують закупівлю, виробництво, маркетинг, фінанси для стійкої ринкової позиції фірми як системи; оптимізацію між установних взаємозв'язків з контрагентами.

Також, логістичний менеджмент – це управління соціально-економічними процесами на рівні організації.

Мета логістичного менеджменту полягає в підтримці корпоративної стратегії фірми з оптимальними витратами ресурсів, а також забезпечення системної стійкості підприємства на ринку за рахунок згладжування внутрішньофірмових протиріч між підрозділами та оптимізації відносин між організаціями [1–4].

Таким чином, логістичний менеджмент, поняття ширше, ніж «управління логістикою». Посуті, менеджмент пов'язаний з людськими ресурсами, персоналом, і організацією, яка розглядається саме як система взаємин і взаємодій персоналу. Менеджмент формує ефективність організації за допомогою впливу на персонал, людські ресурси. У свою чергу логістика виходить з категорії «потік» і його видів. Ефективність організації, логістичної системи та логістичного ланцюга безпосередньо залежить від якості управління потоками.

Логістичний менеджмент можна охарактеризувати як управління персоналом і організацією, яка забезпечує оптимальний рух матеріальних і супутніх потоків від джерела сировини до кінцевого споживача. Під оптимальним рухом розуміється як максимальна швидкість руху потоків, мінімальні матеріальні, трудові, часові та фінансові витрати, так і мінімальне опортуністична поведінка всіх учасників, персоналу всіх рівнів і підрозділів в конкретній організації.

Транспортні підприємства намагаються досягти ефективного розвитку в умовах необхідності відмови від усталених стереотипів, у нових економічних умовах із спрямуванням на євроінтеграційні процеси, де учасникам транспортного процесу потрібно шукати спільні інтереси. В ході дослідження виявлено основні логістичні та транспортні проблеми, які включають в себе: мінливість потреб клієнтів і ринку, інфраструктуру, питання безпеки транспортування збереження вантажів, швидкість і своєчасність доставки.

Слід зазначити, що будівництво нових автомобільних і залізних доріг, будівництво під'їзних шляхів, реконструкція та розвиток портових споруд, покупка додаткових одиниць транспорту й багато інших заходів вирішать зазначені вище проблеми тільки частково. Механізмами управління людиною, отже, для поліпшення роботи механізму необхідно не тільки його своєчасне та якісне обслуговування й модернізація, а також вплив насамого оператора. Аналогічний підхід потрібно застосовувати в рішенні проблем транспорту та транспортних компаній – системний вплив не тільки на транспорт, а також на персонал.

Впровадження логістичного менеджменту сприяє підвищенню ефективності транспортних компаній, оскільки можливе створення єдиної системи планування, організації, мотивації та контролю працівників, єдиної інформаційної системи, яка підвищить якість і швидкість інформаційного потоку на всіх етапах транспортування.

Логістичний менеджмент має на увазі підвищення якості керівного персоналу, тобто зміна, значне підвищення вимог до керівника та компетенцій, знань, якими він володіє. Тому, нова парадигма мислення керівників, орієнтація на споживача, дозволять компаніям визначити для себе нові конкурентні переваги.

Список літератури

1. Данильченко М. А., Черногорова К. І. Ключові показники ефективності логістики. *Актуальні питання економічних наук*. 2015. № 47. С. 145.
2. Постникова Т. В. Оцінка ключових показників ефективності наприкладі інтегрованого ланцюга постачання. *Наука і освіта*. 2013. № 10. С. 513.

3. Сергеев В. І. Ключові показники ефективності логістики. *Центр додаткової освіти «реферати», логістика, стратегічний менеджмент.* 2016. № 1. С. 55.

4. Крикавський Є. Логістика підприємства : навч. посіб. Львів : Львів. політехніка, 1996. 160 с.

УДК 658.6

Барвінок М. В., старший викладач

**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини,
м. Умань, Україна**

АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ БРОНЮВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Зростання обсягів туризму, яке спостерігається останнім часом, відображається на транспортній і комунікаційній сферах, які під впливом зростаючого попиту на подорожування стали одними із головних споживачів інновацій і продуктів інформаційних технологій, а саме систем комп'ютерного бронювання, електронних систем інформації і комунікацій.

Збільшення числа авіакомпаній, транспортних засобів, а також зростання обсягів авіаперевезень привели до необхідності створення і використання комп'ютерних систем бронювання, які стали основним інструментом для резервування авіаквитків. Комп'ютерні системи бронювання дозволяють суттєво покращити якість обслуговування клієнтів за рахунок скорочення часу на оформлення квитків, забезпечити їх бронювання, підвищити якість і ефективність роботи персоналу авіакомпаній.

Комп'ютерні системи бронювання сьогодні об'єднані в глобальні розподільчі (дистриб'юторні) системи, які протягом тривалого часу є найбільшими світовими мережами і використовуються транспортними компаніями як звичний робочий інструмент.

Абревіатура GDS означає глобальну дистриб'юторну систему (Global Distribution System) і часто використовується поряд з синонімічною CRS (Computer Reservations System) – комп'ютерною системою бронювання. У міжнародній практиці зазвичай подається таке визначення GDS – міжнародна комп'ютерна мережа бронювання, яка використовується туристичними агентствами, сайтами on-line бронювання та великими корпораціями як єдина точка доступу для резервування квитків авіакомпаній, готельних номерів, оренди автомобілів і пов'язаних з цим послуг [1].

Історичний розвиток GDS-систем почався в 1946 році, коли American Airlines встановила перші експериментальні автоматизовані системи бронювання (електромеханічні Reservisor). Надалі інші авіакомпанії створювали власні системи: Delta Air Lines впровадила DATAS в 1968 році; United Airlines – Apollo, а TWA-PARS у 1971 році. У 1976 році United Airlines розпочала поширення своєї системи серед агентів. У відповідь на зростання попиту на подорожі, а також

технологічних досягнень тих часів, з початку 80-х років минулого століття європейські компанії також почали інвестувати у дослідження в цьому напрямку.

Наслідком стало створення великої четвірки найбільших GDS-систем, яка практично утримує 100% ринку глобальних систем бронювання в Європі, а саме: Amadeus (35%), Galileo (25%) та Worldspan (10%) і Sabre (30%). Зараз ці GDS-системи обмежуються не тільки індустрією авіаційних перевезень.

Вони надають своїм користувачам можливість бронювання повного комплексу послуг серед них і авіаперевезень. Обслуговується понад 300 тис. агентських терміналів бронювання (продажу) послуг. Бази даних бронювання кожної мережі містять актуалізовану в реальному часі інформацію для замовлення і продажу авіаквитків.

Безперечно, це дуже зручно, оскільки у людини відпадає обтяжлива необхідність їхати через добру половину міста до найближчої авіакаси [3, с.56].

Продаж авіаквитків онлайн займає мало часу, при цьому не треба стояти в черзі, мати при собі необхідні документи, в даному випадку гарантом посвідчення Вашої особистості є банківська картка.

Замовити електронний квиток на літак – означає отримати такий документ, який звільнений від ризику бути втраченим. Єдина база даних порталів зберігає всі потрібні відомості про покупця, який скористався послугами онлайн бронювання [2].

В даний час через міжнародні системи здійснюється продаж авіаквитків онлайн дешево, а швидкий доступ до інформації дозволяє пасажиром бачити реальну ціну авіаквитків і наявність вільних місць.

Продаж авіаквитків онлайн має великий попит і успішно обслуговує десятки тисяч пасажирів. Не можна не погодитися, що завжди вигідно, без зайвої суїти придбати авіаквиток на сайті за найвигіднішими цінами, що виключає приховані збори. Здійснюючи самостійний пошук за допомогою зручної та доступної програми, порівнюючи вартість квитка і з огляду на різні тарифи авіакомпаній, майбутній пасажир може вибрати для себе найзручніший варіант. Сьогодні такими послугами користується основна маса пасажирів [3, с.58].

Отже, розвиток туристичного ринку та відповідно ринку надання транспортних послуг, сприяє підвищенню рівня вимог споживачів до якості надання послуг вимагають застосування сучасних інформаційних технологій і систем. Їх активне впровадження є необхідною умовою успішного функціонування транспортних підприємств.

Точність, надійність, оперативність і висока швидкість обробки та передачі інформації визначає ефективність управлінських рішень, стає найважливішим фактором економічного зростання галузі. Застосування інформаційних технологій в управлінні дає змогу транспортним підприємствам значно підвищити свою конкурентоспроможність, гнучкість та адаптованість до змін ринкового середовища.

Список літератури

1. Global Distribution System (GDS) 2019 // BusinessDictionary. URL: <http://www.businessdictionary.com/definition/Global-DistributionSystem-GDS.html> (дата звернення: 10.04.2020).

2. Онлайн бронювання авіаквитків: максимум зручностей при мінімумі витрат // Діалоги : сайт. 15.05.2019. URL: <http://dialogs.org.ua/different/sto/19316/> (дата звернення: 09.04.2020).

3. Ткаченко Т. Вплив глобальних дистрибутивних систем на розвиток сучасного туристичного бізнесу. *Економіка та держава*. 2018. № 6. С. 56–59.

УДК 658

Басанець І. В., студентка

*Гриценко Л. Л., д.е.н., професор кафедри фінансів і підприємництва
Сумський державний університет, м. Суми, Україна*

ЛІКВІДНІСТЬ І ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ КРИЗОВИХ ЯВИЩ

На сьогоднішній день світова економіка має нестабільний стан, що може призвести до повторного настання фінансової кризи. Україна має певний потенціал для розвитку економіки, основними економічними галузями країни є промисловість та сільське господарство. Саме на ці види економічної діяльності значно вплинуть кризові явища. Задля зменшення негативного впливу їх наслідків рекомендується впроваджувати дієві заходи антикризового управління, в рамках якого доцільно приділити увагу дослідженню показників ліквідності та платоспроможності, які відображають реальний фінансовий стан.

Питання антикризового управління та використання показників ліквідності та платоспроможності в рамках фінансового аналізу досліджували як вітчизняні, так і зарубіжні науковці, серед яких: Дорошенко А., Школьник І., Журавльова Ю., Булеєв І., Градов О., Альтман Е., Ліс Р. та багато інших.

Аналізуючи кризові явища в Україні, а саме у 1998, 2008 та 2014 роках, які мали негативний вплив на діяльність підприємств, можемо зробити висновок, що більшість промислових підприємств припинили свою діяльність через неможливість протистояти змінам кон'юнктури ринку та не змогли перелаштуватися на новий ритм в умовах кризи. Хоч і стверджують дослідники, що Україна стала більш стійкою та в змозі подолати кризу у 2020 році, але ж виникають певні загрози для розвитку промислових підприємств, адже промисловість в Україні має значний вплив на економічний розвиток держави та на добробут суспільства.

За статистичними даними, наведеними на рис. 1, можна проаналізувати динаміку розвитку промислових підприємств. Отже, після кризи 2008 року кількість підприємств за 5 років зросла і становила у 2013 році 49130 од. Однак з настанням кризи 2014 року значна частина підприємств зазнало банкрутства і у 2016 році їх кількість знизилась до 38555 од. Розвиток економіки країни та певний вплив іноземних інвестицій в галузі промисловості позитивно вплинули на збільшення кількості підприємств, і у 2019 році їх кількість збільшилася до 48603 од.

Відповідно до наведених даних, можемо припустити, що криза вплинула не тільки на економіку, але й на розвиток підприємств. Зменшення фінансового результату та збільшення кредиторської заборгованості негативно вплинули на показники ліквідності та платоспроможності підприємств, а в подальшому призвели до банкрутства підприємств. Наслідки для України були такі: збільшення кількості безробітних, зменшення кількості надходжень до державного бюджету у вигляді податків та зборів, зниження попиту на товари тощо.

Рисунок 1 – Динаміка кількості промислових підприємств

Далі пропонуємо розглянути промислові підприємства Сумської області та проаналізувати їх діяльність за період 2015–2019 років для визначення ймовірних змін під впливом кризи 2020 року, а також розглянуті заходи запропонувати заходи для стабілізації та збільшення фінансової стійкості обраних підприємств.

Для аналізу були обрані підприємства, які знаходяться в м. Суми – це ПАТ «Сумхімпром», ПАТ «Сумський промпроект», АТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» та ТОВ «Сумська компанія насосного обладнання». Середнє значення показника абсолютної ліквідності по підприємствам складає 0,12, що не відповідає нормі. Коефіцієнт загальної ліквідності показує реальний стан підприємства. За даними розрахунків майже в нормі знаходяться показники ПАТ «Сумхімпром», показник становить в середньому 1,57. Найнижчі показники у АТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» і у 2019 році дорівнював 0,65, тому можна стверджувати, що підприємство не в змозі погасити свої зобов'язання поточними активами. Коефіцієнт мобільності активів на АТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання» та ТОВ «Сумська компанія насосного обладнання» відповідає нормі, і в середньому становить 0,82. Коефіцієнт співвідношення активів майже у всіх підприємств відповідає нормі і дорівнює більше 1, але незначні відхилення має ПАТ «Сумхімпром» у 2017–2019 роках, цей показник становить 0,66. Отже, проаналізовані показники ліквідності вказують на нестійкий фінансовий стан та попереджують про вірогідність настання кризового стану.

Фінансово стійке підприємство є платоспроможним, оскільки надходження грошових коштів перевищують витрати, воно спроможне покрити поточну заборгованість та накопичувати власний капітал. Майже всі показники платоспроможності знаходяться в межах норми, але показник частки кредиторської і дебіторської заборгованостей у власному капіталі ПАТ «Сумський промпроект» має незначне збільшення у 2019 році – 0,85 порівняно з 2015 роком –0,38. Коефіцієнти загальної платоспроможності у всіх аналізованих підприємствах знаходяться в нормі, більше 0,2.

Для зміцнення фінансового стану підприємствам необхідно застосувати антикризові заходи, щоб попередити передкризовий та кризовий стан. Важливе значення мають дослідження фінансових результатів та статей балансу, які відображають зобов'язання та платіжні засоби суб'єктів, також це дає змогу робити прогнози, які в свою чергу можуть збільшити грошові надходження або зменшити витрати. Також пропонується проводити моніторинг фінансово-господарської діяльності протягом року та спостерігати й аналізувати статті зобов'язань, щоб мати змогу погасити їх поточними та резервними активами. Наступними заходами можуть бути такі, як планувати створення додаткових резервів для швидкого погашення поточних заборгованостей, створити конкурентоспроможну продукцію та такі умови, які дозволять підприємству працювати в кризовий час без втрати прибутку. Для того щоб показники ліквідності та платоспроможності знаходилися в межах норми, підприємствам необхідно проаналізувати поточний стан діяльності та розробити план дій, що забезпечить розвиток підприємства та дозволить уникнути банкрутства.

Отже, показники ліквідності та платоспроможності є основними індикаторами потенційної загрози банкрутства та настання кризового стану на підприємстві. Більшість із проаналізованих підприємств знаходиться на межі кризового стану та настання банкрутства. Рекомендовано даним підприємствам терміново провести інтегральний аналіз діяльності задля уникнення потенційної загрози банкрутства та визначити перспективні шляхи розвитку.

Список літератури

1. Журавльова Ю. Ю. Сутність платоспроможності підприємства. *Фінанси України*. 2010. № 1. С. 116–120.
2. Школьник І. О. Фінансовий аналіз. Київ : Центр учб. літ., 2016. 368 с.
3. Ткаченко І. П. Фінансовий аналіз: конспект лекції. Кам'янське : ДДТУ, 2018. 223 с.
4. Мішура В. Б., Спіцин В. Є. Економічна сутність, аналіз та оцінка фінансового стану підприємства. *Научный вестник Донбасской государственной машиностроительной академии*. 2017. № 3. С. 121–126.
5. Байрачна Д. О., Соколова Л. В. Моделі оцінки рівня кризового стану промислових підприємств. *Збірник наукових праць магістрантів кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою*. Харків : Харків. нац. ун-т радіоелектроніки, 2019. С. 32–36.
6. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності підприємства : звіт про НДР (заключний) / кер.: І. Д. Скляр. Суми : СумДУ, 2012. 54 с.

7. Механізми вартісно-орієнтованого управління підприємством : звіт про НДР (заключний) / кер.: М. В. Костель. Суми : СумДУ, 2015. 84 с.

УДК 339.138

Безуглая В. А., к.э.н., доцент

Костюкевич Е. А., старший преподаватель

Барановичский государственный университет,

г. Барановичи, Республика Беларусь

ПРОДВИЖЕНИЕ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УСЛУГ С ПОМОЩЬЮ ИНСТРУМЕНТОВ DIGITAL-МАРКЕТИНГА

Из-за обострения конкуренции на рынке образовательных услуг, в последнее время актуализируется вопрос поиска новых инструментов и методов повышения конкурентоспособности учреждений высшего образования. Маркетинговая деятельность учреждений высшего образования расширяется и развивается уже в виртуальном пространстве. Развитие цифровых интернет-технологий предполагает использование традиционных и новых инструментов в глобальной сети Интернет.

Digital-маркетинг как понятие используется для обозначения всех возможных форм цифровых каналов для продвижения всех продуктов (товаров и услуг), а так же брендов. Сюда входят Интернет (сайты, поисковые системы, средства коммуникации и пр.), социальные сети, мобильные устройства (телефоны, планшеты и т.п.), телевидение, радио, и другие формы дигитальных коммуникаций. Digital-маркетинг тесно переплетается с интернет-маркетингом, но в нем уже разработаны ряд техник, позволяющих достигать целевую аудиторию даже в оффлайн среде (использование приложений в телефонах, sms/mms, рекламные дисплеи на улицах и т.д.).

В настоящее время в Республике Беларусь функционирует 51 учреждение высшего образования, среди них 42 государственных учреждений высшего образования и 9 частных УВО. Конкуренция на рынке образовательных услуг между вузами разворачивается сегодня достаточно высока. Такое положение дел требует выхода конкурентной борьбы на новые площадки. Учреждения высшего образования для продвижения своих образовательных услуг используют различные маркетинговые инструменты. И все большее значение приобретает использование инструментов digital-маркетинга. Каждое учреждение высшего образования для повышения конкурентоспособности должно быть представлено на платформах поисковых и рейтинговых систем, на коммуникационных площадках социальных сетей, на страницах веб-сайтов, информационных порталов и т.д. Интернет-представительство учреждений высшего образования становится неотъемлемым инструментом реализации их коммуникационных стратегий [1].

Продвижение образовательных услуг с помощью инструментов digital-маркетинга характеризуется относительно низкой стоимостью, наиболее

высокой скоростью распространения информации, при этом охват целевой аудитории будет в меньшей степени зависеть от территориальных границ.

Можно выделить целый ряд преимуществ, присущих digital-маркетингу по сравнению с традиционными методами продвижения (рис. 1).

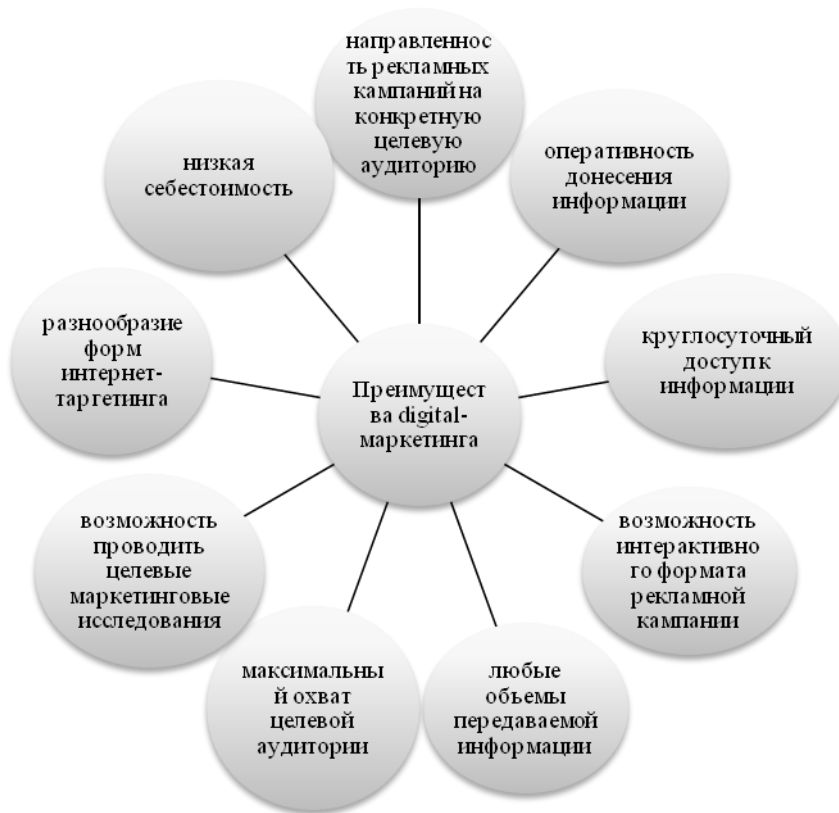

Рисунок 1 – Преимущества использования digital-маркетинга при продвижении образовательных услуг

Продвижение образовательных услуг с помощью инструментов интернет-маркетинга характеризуется более низкой стоимостью по сравнению с другими средствами продвижения. Наименее затратными инструментами для продвижения услуг учреждений высшего образования являются такие, как: создание и продвижение официального сайта учреждения образования; продвижение сайта через различные поисковые системы; реклама учреждения высшего образования на наиболее популярных образовательных порталах (для Республики Беларусь наиболее актуальным будет реклама на образовательном портале «Образование и обучение в Беларуси», «Национальном образовательном портале и других); рассылки в популярных социальных сетях и интерактивное общение с помощью социальных сетей; сотрудничество с тематическими сайтами с целью размещения на них рекламных сообщений (kudapostupat.by, adukar.by, поступи.бел); e-mail-рассылка. Значимым в продвижении образовательных услуг является размещение положительных рекомендаций на сайтах отзывов.

Наиболее традиционным способом размещения интернет-рекламы является баннерная реклама, информационные статьи на образовательных ресурсах и отзывы в социальных сетях и на различных сайтах. Однако, среди всего разнообразия инструментов digital-маркетинга, первостепенное значение

имеет создание и продвижение сайта учреждения высшего образования. Создание официального сайта учреждения образования позволяет оперативно доводить до пользователей актуальную информацию о деятельности учреждения, предлагаемых услугах, а также обратить внимание на преимущества получения образования в данном конкретном учреждении образования.

Информация, размещаемая на сайтах учреждений образования должна соответствовать определенным требованиям: актуальность, оперативность, достоверность и целостность, полнота, четкость структуризации, распределение данных по тематическим рубрикам.

Информация должна обладать необходимой глубиной содержания и регулярно обновляться (не реже одного раза в неделю), а информация о новостях – также датироваться.

На сайте учреждений образования должны быть представлены следующие блоки информации:

1. Общая информация об учреждении образования.
2. Лента новостей.
3. Быстрый переход на официальные ресурсы (баннеры).
4. Информация о вышестоящих органах.
5. Информация о работе с обращениями граждан.
6. Информация об осуществлении административных процедур.
7. Статистическая информация: сведения о педагогическом коллективе, сведения об учебно-материальной базе.
8. Информация об образовательном процессе.

Сайт должен обеспечивать пользователя актуальной информацией об учреждении и его деятельности, достижениях и проводимой методической работе, иметь возможность обратной связи с посетителями.

Структура сайта должна обеспечивать оптимальное размещение различных видов информации, простоту навигации и доступа пользователей с различным уровнем образования и технической подготовки к содержанию рубрик (разделов, подразделов) сайта, а также единство дизайна всех страниц.

Одним из важнейших преимуществ маркетинговых кампаний учреждений высшего образования, проводимых с использованием цифровых средств, является возможность максимальной персонализации рекламных слоганов. Выбор из множества инструментов цифрового маркетинга именно тех, которые будут в полной мере соответствовать задачам учреждений высшего образования, предопределяет успех. Современные обучающиеся менее восприимчивы к традиционному маркетингу, в отличие от всех маркетинговых воздействий по цифровым каналам.

Список литературы

1. Черняк Е. Ф. Особенности коммуникационной деятельности ВУЗа в интернет-пространстве. *Вестник Кемеровского государственного университета культуры и искусств*. 2017. № 38. С. 197–201.

УДК 658.15

*Беспрозванных О. А., аспирант**Перерва П. Г., д.э.н., профессор, заведующий кафедрой менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений**Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина*

ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОЧНИКОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Одним из необходимых условий успешного функционирования и развития бизнеса является способность предпринимательских структур создавать и практически использовать нововведения или инновации. Большинство инноваций реализуется предпринимателями как средство решения производственных, коммерческих задач, способ повышения благосостояния и улучшения финансового результата, а также как инструмент поддержания стабильности функционирования и конкурентоспособности самой фирмы и реализуемой ею продукции. Большинство инноваций неразрывно связано с рынком, с его потребителями и потребностями

Стремление Украины относительно приобретения статуса полноправного члена европейского сообщества и выбор евроинтеграционного вектора развития обусловили обострение конкуренции со стороны европейских производителей и вызвали необходимость структурной перестройки отечественной экономики в направлении формирования конкурентоспособной экономической инфраструктуры, способной достойно представить нашу страну на европейский арене. Решение этой задачи обусловило необходимость внедрения инновационной модели развития национальной экономики, приоритетами которой является внедрение образовательной, научной и научно-технической деятельности, осуществление мероприятий по концентрации инвестиционных ресурсов на реализации инновационных проектов [1, 3].

В данном контексте целесообразно исследовать особенности финансирования инноваций промышленными предприятиями. Предприятия должны сами формировать оптимальный объем, состав и структуру финансовых ресурсов, изыскивать источники финансирования инноваций и создавать собственную систему финансирования инновационного процесса. В статистических сборниках используется следующая группировка источников финансирования инновационной деятельности:

- собственные средства промышленного предприятия;
- национальный государственный бюджет страны;
- средства местных бюджетов (областей, регионов и т.п.);
- внебюджетные фонды экономического назначения;
- средства иностранных инвесторов;

– прочие источники финансирования инноваций.

Динамика распределения инновационных предприятий в украинской промышленности по источникам финансирования затрат на инновационную деятельность представлено в табл.1.

Таблица 1 – Распределение источников финансирования затрат на инновационную деятельность [2]

Период	Общая сумма затрат	Собственные средства		Средства государственного бюджета		Средства иностранных инвесторов		Прочие источники	
		млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
2010 г.	8 046	4 775	59,4	87	1,1	2 411	30,0	772	9,6
2011 г.	14 334	7 586	52,9	149	1,0	57	0,4	6 542	45,6
2012 г.	11 481	7 336	63,9	224	2,0	995	8,7	2 926	25,5
2013 г.	9 563	6 973	72,9	25	0,3	1 253	13,1	1 311	13,7
2014 г.	7 696	6 540	85,0	344	4,5	139	1,8	673	8,7
2015 г.	13 814	13 427	97,2	55	0,4	59	0,4	273	2,0
2016 г.	23 230	22 036	94,9	179	0,8	23	0,1	991	4,3
2017 г.	9117,5	7704,1	84,5	227,3	2,5	107,8	1,2	1078,3	11,8
2018 г.	12180,1	10742,0	88,2	639,1	5,2	107,0	0,9	692	5,7

По результатам проведенного исследования источников финансирования инновационных предприятий Украины можно сделать следующие выводы:

– современное состояние материально-технического обеспечения отечественного бизнеса характеризуется критически высоким уровнем изношенности производственных фондов, обуславливает низкую конкурентоспособность отечественной продукции на внутреннем рынке и отсутствие спроса на нее на внешних торговых площадках;

– современные реалии инновационной деятельности в Украине характеризуются существованием значительного перечня организационно-экономических механизмов коммерциализации науки и трансфера технологий;

– несмотря на разнообразие форм взаимодействия участников инновационно-инвестиционных процессов и их значительную численность, сегодня наблюдается:

а) снижение инновационной активности промышленных предприятий; несоответствие существенной доли предлагаемых в Украине инноваций существующему спросу, что обуславливает их трансфер из-за рубежа;

б) незначительное внимание отечественными инновационными предприятиями в организационных и маркетинговых инноваций как необходимых составляющих инновационного потенциала промышленного предприятия в условиях глобализации;

в) преобладание инноваций в низко-технологическом секторе производства, что обуславливает низкую наукоемкость и невысокую стоимость предлагаемой национальными товаропроизводителями продукции;

г) преобладание в общей совокупности инновационных предприятий таких, осуществляющих финансирование инновационных затрат за счет собственных

средств, недостаточность которых вследствие снижения эффективности бизнеса через макроэкономическую нестабильность в стране обуславливает падение инновационной активности предприятий.

Указанное доказывает низкую эффективность действующих форм интеграции науки в производство, что обусловлено отсутствием эффективных инструментариев практического внедрения научно-конструкторских разработок и изобретений со значительным потенциалом коммерциализации; их игнорированием сотрудничества с финансовыми учреждениями как основным источником привлечения инвестиций, особенно актуален в условиях дефицита собственных средств и недостаточности государственной поддержки инновационной деятельности в Украине.

Решение этой проблематики требует достижения единства интересов всех участников инновационно-инвестиционных процессов путем создания понятных им, простых, прозрачных и эффективных механизмов кооперации науки, производства и финансового сектора в процессе повышения конкурентоспособности национальной продукции на внутренних рынках и эффективного ее продвижения на международные рынки как основной задачи в рамках реализации инновационной модели развития нашего государства.

Список литературы

1. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 389 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p> (дата обращения: 11.04.2020).

2. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.

3. Перерва П. Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.

4. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267 с.

5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.

6. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. Киев : Наук. думка, 1989. 176 с.

7. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.

8. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.

9. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.

10. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.

УДК 330.101.541

Білик К. В., студентка

Науковий керівник: Старчик Н. В., викладач-методист, викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

МОДЕЛІ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Економічна система – це сукупність всіх економічних процесів, які здійснені у суспільстві на основі діючих у ньому майнових відносин та організаційних форм.

Звідси основою економічної системи є: форми власності (приватна, державна); координаційний механізм (ринок, ієрархія).

Повний склад економічної системи: продуктивні сили; економічні відносини; господарський механізм.

Характер економічної системи визначається перевагою форми власності та виду координаційного механізму. Швеція завжди вважалася капіталістичною країною тому, що переважає приватна власність та ринковий механізм. Китай навпаки – соціалістичною, тому що переважає державна власність та ієрархія, хоча соціальний захист населення нижчий ніж у Швеції. В Швеції реалізована модель функціонального соціалізму шведського економіста другої половини ХХ століття Бернштейна, яка передбачає сильний перерозподіл доходів через державний бюджет за допомогою диференційованих ставок податку на прибуток (максимальна була 70%, зараз 60%). Слід зазначити, що модель Бернштейна не передбачала націоналізацію підприємств.

Людство за всю свою історію знало наступні типи економічних систем: традиційна, центрального керована (зараз називається планова), ринкова, змішана.

В грудні 2005 року Україну визнали країною з капіталістичною ринковою економікою. Країна виконала сім умов переходу від неповноцінного ринку державного соціалізму до повноцінного-капіталістичного: економічна свобода, різні форми власності, конкуренція, створення ринкової інфраструктури, вільне ціноутворення, відкритість економіки, соціальний захист населення.

Значна тривалість перехідної економіки пояснюється тим, що:

1. Україна пішла до ринку в умовах глибокої економічної кризи, хоча західні країни в умовах кризи посилюють адміністрування, а не економічну свободу. Це треба пам'ятати сьогодні в умовах військових дій і пандемії в Україні.

2. Були зроблені численні помилки в економічній політиці, в тому числі, в приватизації. Видатний американський економіст Гелбрейт Дж. К. назвав основні помилки: висока швидкість приватизації та її глобальність (у всіх сферах економіки відразу і тотальна приватна власність). Захід колективну теж відносить до приватної (все, що недержавне, все- приватне). Гелбрейт Дж. К. вважав, що приватизацію треба було проводити в чотири етапи: сфера послуг,

легка та харчова промисловість, сільське господарство, велика приватизація (тривалість кожного етапу 4–8 років).

3. Україна вибрала ліберальну модель капіталізму МВФ («шокову терапію»).

Польща раніше України взяла цю модель, одна її реалізація підтримувалася значними коштами Заходу, оскільки Польща перша стала формувати капіталістичну економічну систему. До того ж, ще в соціалістичні часи у Польщі була приватна власність в сільському господарстві. Нещодавно в Україні прийняли закон про ринок землі.

Зараз в Україні ринкова економічна система (неоліберальна модель).

До країн з традиційною економікою за класифікацією ООН відносяться найменш розвинені – Ефіопія, Судан, Бангладеш, Гаїті та інші. Планова економіка залишається на Кубі, в КНДР та деяких інших країнах. Економіка розвинених країн відповідає моделі змішаної економіки, яка, на відміну від моделі ринкової економіки, передбачає вищий рівень державного регулювання економіки і соціалізації (турботи про громадян). Вона має елементи планової економіки і ринкової, тому її називають змішаною (сучасним капіталізмом).

Модель змішаної економіки в кожній країні має свою специфіку:

- американська модель: величезна питома вага приватної власності, стимулювання особистого успіху;
- японська модель: значна роль держави в економіці і соціальний захист з боку корпорацій своїх працівників (пожиттєвий найм, принцип старшинства);
- шведська модель: сильний соціальний захист населення з боку держави (вище згадувалося).

Завдання України – перейти до моделі змішаної економіки, враховуючи західний досвід і свою специфіку.

В червні 1992 року, в Ріо-де-Жанейро відбулася міжнародна конференція під егідою ООН з проблем екології і майбутнього розвитку цивілізації, яка прийшла до таких висновків:

- модель розвитку сучасного капіталізму вичерпала себе, оскільки неможливо створити умови сприятливого розвитку всіх країн світу;
- людству потрібна нова модель соціально-економічного розвитку й розподілу виробленого продукту, яка повинна базуватися на централізованому регулюванні соціально-економічної системи, в першу чергу, на інтегрованих інтересах суспільства, на колективних і суспільних формах власності, які полегшують планове регулювання.

Висновки конференції – це соціалізація капіталізму (цей термін ввів Захід у другій половині ХХ століття). Деякі економісти вважають, що світова економічна криза 2008–2009 років показала, що капіталізм досяг межі адаптації. Більшість економістів – що формується нова фаза розвитку капіталізму – інформаційний капіталізм. Український економіст Андрій Гриценко пише, що ключовим фактором у підвищенні ефективності виробництва є капіталізація цифрових технологій [1]. Четверта промислова революція, яка почалася приблизно у 2000 році, полягає, у першу чергу, у широкому використанні цифрових технологій [2]. Український економіст

Володимир Захарченко вважає, що нова модель економіки України повинна передбачати перехід: від економіки індустріального типу – до постіндустріального; від наздоганяючого розвитку – до випереджаючого; від ринкової економіки – до змішаної; від державно-монополістичного капіталізму – до народного; від монетаристської і ліберальної економіки – до неоінституційної; від фінансового капіталу – до фінансово-промислового [3].

На мій погляд, це інтегрований досвід на базі кращих економічних теорій. Це тривалий процес, в якому приймуть участь сьгоднішні студенти економічних спеціальностей, тому треба переломити тенденцію до ігнорування економічної теорії, яка є фундаментом прикладних економічних наук.

Список літератури

1. Гриценко А. Цифровий розвиток: структура, капіталізація та соціалізація. *Економічна теорія*. 2018. № 4. С. 10.
2. Єщенко П. Інформаційна економіка – шанс побудови нової моделі розвитку суспільства чи ілюзія шансу? *Економіка України*. 2019. № 2. С. 6.
3. Захарченко В. Модель українського економічного дива: типологічні риси. *Економічна теорія*. 2018. № 1. С. 55.

УДК 005.95.96

Бойківська Г. М., к.е.н., доцент кафедри менеджменту персоналу та адміністрування

Пеля Р. І., студент

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА

Досвід роботи з персоналом на багатьох підприємствах показує, що забезпечення високого рівня якості працівників та формування позитивного клімату в колективах є важливими чинниками ефективності виробництва і конкурентоспроможності продукції. Активізація інноваційної діяльності на підприємстві є заслугою в першу чергу його працівників. З'являються нові робочі місця, що потребує для підприємства висококваліфікованих кадрів, які здатні працювати в умовах нових технологій. Сьогодні виникла потреба у формуванні нової дієвої системи роботи з кадрами, потрібна нова кадрова політика і впроваджувати її повинні професіонали.

Система управління персоналом є гарантією успіху підприємства. Адже, якісна робоча сила – це лише основа ефективної роботи суб'єкта господарювання. А для того щоб досягти бажаної результативності необхідно вміти правильно організувати працівників, сприяти позитивному клімату в колективі, забезпечити відповідними умовами праці тощо. Лише тоді підприємство зможе стати потужним суб'єктом, здатним вистояти жорсткі умови конкуренції та досягти стабільного стратегічного розвитку.

Аналіз процесів управління персоналом на підприємстві дозволив виділити дві основні системи управління, а саме традиційну систему управління

персоналом та сучасну систему управління персоналом. Відтак, традиційна система управління персоналом на підприємстві включає такі ключові аспекти:

- 1) спрямована на вирішення оперативних завдань;
- 2) передбачає стабільний прогресивний розвиток підприємства;
- 3) основним ресурсом виступає організаційна структура, у якій присутні вертикальні зв'язки та право жорсткого контролю;
- 4) розподіл завдань здійснюється за спеціальністю;
- 5) присутній авторитарний стиль управління;
- 6) наявна конкуренція у колективі;
- 7) колектив не зацікавлений в успішності та результатах діяльності підприємства;
- 8) звужена специфіка діяльності підприємства;
- 9) низький рівень схильності до ризику персоналу підприємства [1; 2].

Водночас сучасна система управління персоналом підприємства має наступні особливості, а саме:

- 1) орієнтована на стратегію функціонування підприємства;
- 2) дозволяє пристосуватись до змін зовнішнього середовища;
- 3) основним ресурсом виступає персонал підприємства;
- 4) завдання оптимально групуються;
- 5) наявна гнучка горизонтальна структура, у якій підрозділи ефективно між собою взаємодіють;
- 6) колектив зацікавлений в успішності та результатах діяльності підприємства, на що вказує співпраця його учасників;
- 7) зацікавленість колективу також сконцентрована на суспільні інтереси;
- 8) схильність до ризику персоналу підприємства передбачає впровадження інновацій [1; 2].

Підприємства, функціонуючи у сучасних умовах господарювання, кожного дня вимушені долати низку проблем пов'язаних із управлінням персоналу. Зокрема, організація відбору та найму працівників, їх звільнення, навчання та перепідготовка, підвищення кваліфікації, забезпечення ефективності праці працівників тощо. Вирішення цих та багато інших проблем, насамперед, залежить від організації та роботи системи управління персоналом, від обраної кадрової політики, від рівня організації діяльності кадрових служб, які мають безпосередній вплив на систему управління персоналом [3].

Для того, щоб створити на підприємстві дієву систему менеджменту, яка реформується, потрібно розробити власну фірмову філософію управління персоналом, враховувати досвід провідних світових компаній, а крім того накопичувати власний досвід роботи в межах національного менталітету. Навчання та підвищення кваліфікації працівників має важливе значення в системі управління персоналом на підприємстві, оскільки висока якість кваліфікованих кадрів є запорукою його конкурентоздатності. Чим краще виконуватиме працівник свою роботу, тим ефективніше працюватиме підприємство загалом.

Сучасний підхід до раціонального використання кадрів на підприємстві передбачає детальне вивчення здібностей та вмінь кожного працівника, моральне та матеріальне стимулювання його роботи шляхом оцінки вкладу

кожного працівника в кінцеві результати діяльності підприємства. Варто погодитись з думкою, що підприємство маючи в своєму розпорядженні потужну та сучасну матеріально-технічну базу виробництва, новітню техніку і технологію, виробничий процес не зможе досягти запланованого результату у разі нераціонального використання кваліфікаційних і інших здібностей робітників [3].

Таким чином, система управління персоналом має надзвичайно важливе значення у процесі діяльності підприємства загалом, оскільки вона визначає напрями роботи з персоналом, забезпечує ефективну роботу. Тому, керівництво кожного підприємства має приділяти цьому значну увагу, зважаючи на власний досвід, досвід конкурентів та зарубіжних компаній.

Список літератури

1. Денисенко М., Будякова О., Волощук Ю. Зарубіжний досвід управління персоналом. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. № 2 (54). С. 137–144. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-137-144>.
2. Герасимова В. О., Сидоренко В. О. Вдосконалення системи управління персоналом як чинник підвищення конкурентоспроможності підприємства. *Modern Economics*. 2019. № 14. С. 60–65. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V14\(2019\)-09](https://doi.org/10.31521/modecon.V14(2019)-09).
3. Шевченко О. С., Євтушенко Г. І. Інноваційні методи управління персоналом на підприємствах у сучасних умовах господарювання. *Молодий вчений*. 2019. № 10 (74). С. 753–757. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-156>.
4. Бучинська Т. В. Конкурентоспроможність персоналу як основний чинник підвищення ефективності діяльності підприємства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2016. № 10 (1). С. 74–77.

УДК 657.1.012.1

**Бондаренко Л. Ф., викладач-методист, викладач вищої категорії
Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету
внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна**

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ТРАНСПОРТНО-ЗАГОТІВЕЛЬНИХ ВИТРАТ

Кожне підприємство здійснюючи свою діяльність стикається з необхідністю транспортування запасів до місць їх зберігання чи продажу. Витрати, що виникають при цьому називають транспортно-заготівельними (ТЗВ). Загальний перелік таких витрат наведено в п. 9 П(С)БО 9 «Запаси», згідно з яким це затрати на заготівлю запасів, оплати тарифів (фрахту) за вантажно-розвантажувальні роботи та транспортування запасів усіма видами транспорту до місця їх використання, включаючи витрати зі страхування ризиків транспортування запасів) [1].

Виходячи з даного визначення, акцентуємо увагу, що транспортно-заготівельними витратами визнаються тільки ті, що понесені покупцем товарно-матеріальних цінностей при їх доставленні від постачальників незалежно від виду транспортування – сторонніми контрагентами чи власним транспортом. У разі, колизгідно договору між контрагентам доставлення товарів є обов'язком постачальника, такі витрати одразу потрапляють до ціни придбаних запасів.

Наступний аспект, що потребує дослідження, це окремі витрати, які не можуть бути включені до складу ТЗВ (рис. 1).

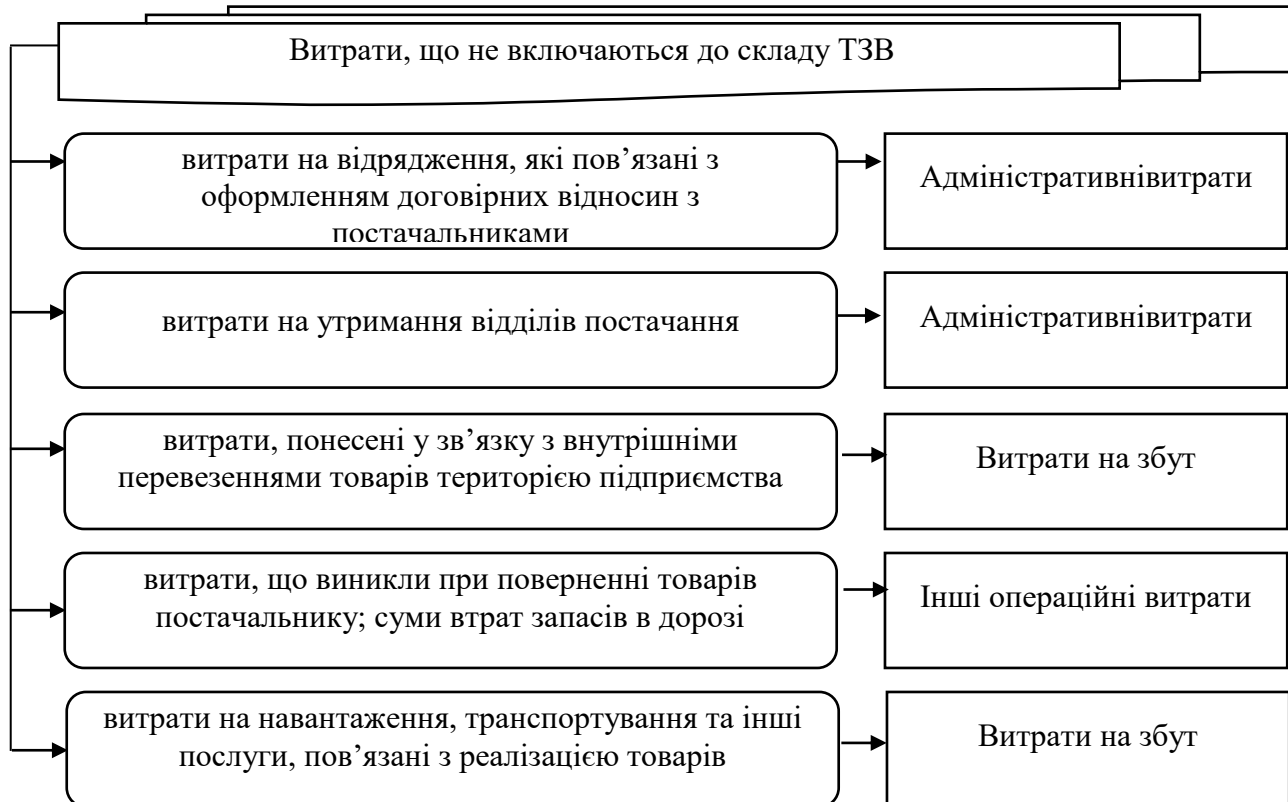

Рисунок 1 – Витрати, що не включаються до складу ТЗВ

Стосовно накопичення та розподілу транспортно-заготівельних витрат пунктом 9 П(С)БО 9 передбачено можливість застосування одного з двох варіантів:

- безпосереднього (прямого) врахування у сумі первісної вартості одиниці запасів при їх оприбуткуванні;
- виокремлення на спеціальному субрахунку з майбутнім розподілом за методом середнього відсотка.

Метод обліку ТЗВ обирається підприємством самостійно шляхом його описання в наказі про облікову політику.

В табл. 1 узагальнено алгоритм вибору доцільного методу та його застосування.

Таблиця 1 – Алгоритм вибору методу та його застосування

Метод обліку ТЗВ	Умова застосування	Порядок застосування	Субрахунок обліку
Метод прямого врахування ТЗВ до первісної вартості	Можливість безпосередньо пов'язати здійснені витрати з вартістю придбаних товарів	ТЗВ розподіляють між відповідними одиницями товарів пропорційно їх вартості, кількості чи вазі	281 «Товари на складі»
Метод виокремлення на спеціальному субрахунку	Наявність великого асортименту при доставленні запасів	Принцип усереднення	289 «Транспортно-заготівельні витрати»

В роздрібній торгівлі вважаємо використання цього способу не виправданим, оскільки, як правило, на підприємство одночасно доставляються запаси різних найменувань прямо пов'язати ТЗВ з конкретним найменуванням неможливе або ускладнено.

Прямий метод може бути впроваджений на підприємствах оптової торгівлі, де в межах одного доставлення надходить товар однієї номенклатури.

Звертаємо увагу, що кінцеві суми розподілу транспортно-заготівельних витрат залежать від обраної бази пропорції (вартість, кількість, вага). Отже, вважаємо, що розподіл ТЗВ відповідно до вартості отриманих запасів, а не за їх кількістю, є більш достовірним та універсальним для більшості випадків. Особливо це набуває актуальності у випадку, коли в одній накладній зазначено запаси з різним кількісним виміром в натуральному виразі, як наслідок, розподіл за кількістю взагалі втрачає сенс.

Таким чином, облік транспортно-заготівельних витрат потребує ретельного підходу до їх визнання, вибору оптимального методу їх накопичення та списання, а також визначення бази розподілу за умови прямого способу обліку ТЗВ.

Список літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси» : затв. Наказом М-ва фінансів України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99> (дата звернення: 16.04.2020).

УДК 330.8.52

Бондаренко А. О., магістрант

Науковий керівник: Збиранник О. М., старший викладач

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

ІННОВАЦІЙНА АКТИВНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ: СТАН І ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

Сьогодні одним з найбільш важливих показників розвитку країни є її інноваційний потенціал. Саме від розвитку науково-технічного прогресу

залежить розвиток суспільства та стабільність його економіки. У наш час інновації все більше реалізуються в усіх галузях, забезпечуючи зростання рівня і якості життя.

Однак розвиток та впровадження інновацій у різних галузях народного господарства в Україні є нерівномірним та надто повільним. За всі роки незалежності українська економіка не реформувалася, що не модернізувалася і все ще знаходиться на індустріальній стадії розвитку.

Усе це призводить до того, що Україна істотно відстала від країн – лідерів високотехнологічної продукції. У структурі доданої вартості все ще переважають продукти з низьким рівнем перероблювання (сировина і напівфабрикати). Україна практично не готова до економічної конкуренції в глобальних масштабах, особливо у сферах інноваційних товарів і технологій. Усе це визначає актуальність аналізу існуючого дисбалансу у галузі інновацій та пошуку шляхів його вирішення.

Важливість інноваційної діяльності у своїх роботах досліджувала велика кількість як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Зокрема, Семеніхін Г. В. у своїх роботах приділяв увагу дослідженню проблем інноваційної діяльності в Україні та пошуку шляхів їх подолання [1], Єршова Г.В. у своїй роботі описувала основні тенденції та проблеми інноваційної діяльності в Україні [2]. Однак ці роботи базуються на застарілих даних, тому у своїй роботі я вважаю за необхідне більш детально розглянути сучасний стан інноваційної діяльності в різних галузях української економіки.

Сьогодні світова спільнота переходить до чіткої інноваційної орієнтації, до накопичення знань та інформації і, на їх основі, до проривних інноваційних технологій і продуктів, експорту високотехнологічної продукції з дуже високою доданою вартістю. У 2019 році першу десятку Глобального рейтингу інновацій склали Швейцарія, Швеція, США, Нідерланди, Великобританія, Фінляндія, Данія, Сінгапур, Німеччина, Ізраїль [3]. У Глобальному інноваційному індексі у 2019 році міститься інформація про інноваційну діяльність у 129 країнах світу. Оцінка проводиться з використанням 80 параметрів, що створюють повну картину інноваційного розвитку, у тому числі спираючись на характеристику політичної ситуації, стан освіти, рівень розвитку інфраструктури та бізнесу [4]. За результатами оцінювання Україна отримала індекс 37,4 зі 100 можливих, тоді як у Швейцарії, що є першою у рейтингу індекс становить 67,24, що у 1,8 разів більше, ніж у України. Таким чином У 2019 році Україна зайняла у рейтингу 47 місце, що вказує на зниження рівня інноваційної діяльності, оскільки у 2018 році у Глобальному інноваційному рейтингу Україна зайняла 43 місце. Таким чином, можемо спостерігати падіння України у рейтингу на чотири позиції.

На 2016–2018 роки найбільш інноваційно-активними були підприємства переробної промисловості [5, с. 85]. Зокрема з 11391 підприємства, існуючого у цей період 3626 підприємств були інноваційно-активними. У тому числі 1789 підприємств мали технологічні (продуктові та/або процесові) інновації. Таким чином, відсоток інноваційно-активних підприємств переробної промисловості у 2016–2018 роках становить 31,8%. На другому місці за кількістю інноваційно-

активних підприємств знаходиться оптова торгівля, за виключенням торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами. З 7216 підприємств інноваційно-активними були 2174 підприємства, у тому числі 332 підприємства запроваджували технологічні інновації. Таким чином, у цій галузі 30,1% підприємств, що запроваджували інновації у своїй діяльності. Трете місце займає галузь інформації та телекомунікації, де серед 1963 підприємств 619 запроваджувало інновації, з яких 196 запроваджувало технологічні інновації. Інформаційна галузь у 2016-2018 роках містила 31,5% підприємств, що запроваджували інновації у своїй діяльності. На четвертому місці знаходиться транспортне, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, де з 3655 підприємств 568 займаються інноваційною діяльністю. З них 144 запроваджували у себе технологічні інновації. Таким чином у цій галузі 15,5% інноваційно-активних підприємств. П'яте місце займає діяльність у сферах архітектури та інжинірингу, а також технічні випробування та дослідження, де з 1195 підприємств 262 інноваційно-активні, а 90 запровадили технологічні інновації. Тобто у цій галузі 21,9% підприємств-новаторів. На шостому місці галузь фінансової та страхової діяльності, де з 580 підприємств 222 є новаторами, а 67 з них впроваджують технологічні інновації. Таким чином, ця галузь має 38,3% підприємств, що запроваджують інновації у свою діяльність. Сьоме місце у 2016–2018 роках займала галузь водопостачання, каналізації та поводження з відходами. У цій галузі було зареєстровано 1168 підприємств, з них 184 займалось інноваційною діяльністю, у тому числі 95 запроваджувало технологічні інновації. Таким чином у цій галузі було 15,8% підприємств-новаторів. На восьмому місці галузь рекламної діяльності та дослідження кон'юнктури. З 453 підприємств 154 були інноваційно-активними, а 36 запроваджували технологічні інновації. Таким чином, у цій галузі 34% інноваційно-активних підприємств.

На дев'ятому місці галузь постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря, де з 715 зареєстрованих підприємств 143 були інноваційно-активними, а 64 впроваджували на виробництві технологічні інновації. Таким чином, у цій галузі 20% підприємств, що запроваджували у своїй діяльності інновації. На десятому місці галузь наукових досліджень та розробок, у якій з 305 підприємств 114 впроваджували інновації у своїй діяльності, у тому числі 87 з них – технологічні інновації. Тобто ця галузь має 37,4% інноваційно-активних установ. Одинадцяте місце займає добувна промисловість і розроблення кар'єрів, де з 488 підприємств 107 є інноваційно активними, а 37 впроваджують технологічні інновації. Тобто 21,9% підприємств у цій галузі є інноваційно-активними.

Таким чином, найбільший відсоток інноваційно-активних підприємств щодо загальної кількості підприємств у галузі фінансової та страхової діяльності, на другому місці – наукові дослідження та розробки, на третьому – рекламна діяльність та дослідження кон'юнктури. Переробна промисловість за відсотковим співвідношенням знаходиться на четвертому місці. Однак навіть у цих галузях показник залучення інновацій складає менше 40%, що є дуже низьким значенням. Це підтверджує низький рівень розвитку та поганий стан

інноваційної діяльності в Україні, що у свою чергу призводить до зниження конкурентоспроможності української продукції та рівня життя населення, а також послаблення економіки. Отже, пошук шляхів вирішення проблем, пов'язаних із розробкою, розвитком та запровадженням інновацій є важливим та перспективним напрямком подальших досліджень.

Список літератури

1. Семенихин Г. В. Инновационная деятельность в Украине. Проблемы и пути их преодоления. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2014. № 1. С. 221–227.
2. Єршова Г. В. Інноваційна діяльність в Україні: основні тенденції та проблеми. *Економіка і прогнозування*. 2017. № 4. С. 137–148.
3. Global Innovation Index 2019. URL: <https://www.globalinnovationindex.org/gii-2019-report> (дата звернення: 25.03.2020).
4. Україна опустилася в рейтингу інноваційних країн // Слово і діло : сайт. 25.07.2019. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/07/25/novyna/ekonomika/ukrayina-opustylasya-rejtynhu-innovacziynux-krayin> (дата звернення: 25.03.2020).
5. Наукова та інноваційна діяльність України / Держ. служба статистики України. Київ, 2018. 108 с.

УДК 336.7

Боричевская Я. А., студентка

Научный руководитель: Петрукович Н. Г., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

**ПЛАТЁЖНАЯ СИСТЕМА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ:
СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ**

Глобализация экономики и расширение экономических связей ставят проблему включения национальных банков в мировые финансовые потоки и, как следствие, требуют формирования в каждом государстве платёжной системы, соответствующей унифицированным стандартам. В Республике Беларусь платёжная система является своего рода связующим звеном между населением, хозяйствующими субъектами, банками и Национальным банком.

Платёжная система – это совокупность денежных отношений, возникающих по поводу выполнения платёжных обязательств, организационных форм, инструментов и процедур, способствующих денежному обращению.

Должным образом функционирующие платёжные системы увеличивают уровень стабильности финансовой системы, снижают операционные издержки в экономике, увеличивают эффективность использования финансовых ресурсов, повышают ликвидность финансового рынка, способствуют упрощению процесса составления денежно-кредитной программы и ускоряют осуществление операций в области финансовой политики.

Платёжная система Республики Беларусь состоит из платёжной системы Национального банка, платёжных систем банков и смежных систем (расчётно-клиринговой системы по ценным бумагам, системы расчетов с использованием банковских платёжных карточек и автоматизированной информационной системы единого расчетного и информационного пространства).

Проведенный анализ основных показателей развития автоматизированной системы межбанковских расчётов (АС МБР) и системы безналичных расчётов по розничным платежам последних лет позволяет говорить о существенной стабилизации функционирования платёжной системы, которая характеризуется постоянно растущим объёмом проводимых платежей и определёнными структурными изменениями. Повышение надёжности, безопасности и эффективности функционирования платёжной системы подтверждают приведённые ниже показатели работы платёжной системы.

Анализ количества участников системы BISS, проведённый в АС МБР за 2017-2019 гг., свидетельствует о том, что количество прямых участников преобладает по сравнению с косвенными участниками. В 2019 году количество прямых участников увеличилось на 1 по сравнению с 2017 годом и составило 32, как и в 2018 году. Количество косвенных участников в 2019 году составило 14, что на 13 меньше, чем в 2018 году, и на 17, чем в 2017 году. Количество особых в 2019 составило 2 участника, а в 2017 и 2018 годах количество особых участников достигало 3. Наличие особых участников напрямую связано с процессом ликвидации банков, что и влияет на количество как прямых, так и косвенных участников системы BISS. Всего в 2019 г. количество участников системы BISS составило 48.

Количество проведённых платежей в 2019 году составило 82 273,8 тыс. ед., что на 4302,5 тыс. ед. (5,5 %) больше по сравнению с 2018 годом, и на 9 267,6 тыс. ед. (12,7 %) больше, чем в 2017 году. Количество проведённых платежей по сумме в 2019 году составило 764 063,2 млн. руб., что на 185 312,0 млн. руб. (32 %) больше, чем в 2018 году, и на 198 294, 6 млн. руб. (35 %), чем в 2017 году. Среднедневной оборот в 2019 году составил 326,5 тыс. ед., что на 18,3 тыс. ед. (5,9 %) больше, чем в 2018 году, и на 37,9 тыс. ед. (13,1 %), чем в 2017 году. Среднедневной оборот по сумме в 2019 году составило 3 032 млн. руб., что на 744,4 млн. руб. (32,5 %) больше, чем в 2018 году, и на 795, 8 млн. руб. (35,6 %), чем в 2017 году.

Наиболее популярным платёжным инструментом, активно используемым населением для осуществления безналичных расчётов в сфере розничной торговли и услуг, является банковская платёжная карточка. В настоящее время банковские платёжные карточки постепенно вытесняют из обращения наличные деньги. Об этом свидетельствует интенсивный рост безналичных расчётов, а также платёжных карточек, находящихся в обращении. На 1 января 2020 года, количество выпущенных в обращение карточек достигло 15 528 тыс. ед., из них карточек БЕЛКАРТ – 3 464,1 тыс. ед. (22,3 % общего количества), Visa – 5 120,3 тыс. ед. (33 %), MasterCard – 5 241,5 тыс. ед. (33,8 %), кобейджинговых карточек БЕЛКАРТ/Maestro – 1 699,6 тыс. ед. (10,9 %), Union Pay – 2,5 тыс. ед. (0,02 %). По данным Национального банка Республики

Беларусь, на 01.01.2020 года в стране функционировало 4,2 тыс. банкоматов, 3,1 тыс. платёжно-справочных терминалов самообслуживания, около 173,2 тыс. платёжных терминалов в организациях торговли (сервиса).

Интеграция и расширение экономических связей, позволившие нашей стране войти в мировые финансовые потоки, требуют формирования платёжной системы, полностью отвечающей мировым стандартам. Для этого была создана Концепция развития платёжной системы Республики Беларусь на 2016-2020 гг., целью которой является определение среднесрочной стратегии развития платёжной системы Республики Беларусь с учетом прогрессивного мирового опыта и реализации задач дальнейшего повышения ее эффективности, надежности и безопасности. Согласно данной цели, перспективными направлениями развития платёжной системы являются:

- совершенствование нормативной правовой базы, регулирующей функционирование платёжной системы Республики Беларусь;
- внедрение методологии международного стандарта ISO 20022;
- обеспечение полного соответствия системы BISS Принципам ИФР;
- совершенствование архитектуры АС МБР, процессов резервирования и восстановления работоспособности АС МБР с учётом современных информационных технологий;
- постепенное повышение нормативного уровня коэффициента доступности АС МБР для банков за счёт реализации мер по управлению операционным риском в системе BISS;
- совершенствование взаимодействия со смежными системами при выполнении Национальным банком функций расчётного банка;
- расширение электронного документооборота между банковской системой и государственными органами;
- совершенствование ценовой политики в области расчёта и взимания платы за расчётные услуги Национального банка, в том числе за счёт изучения потребности банков и обслуживаемых клиентов в установлении круглосуточного регламента работы АС МБР;
- сокращение расчётов наличными денежными средствами и развитие цифровых банковских технологий;
- развитие ЕРИП;
- расширение объектов надзора за платёжной системой Республики Беларусь;
- развитие международного сотрудничества и расширение интеграционных процессов [1].

Подводя итоги можно заключить, что Национальным банком Республики Беларусь уже осуществлён ряд мер по совершенствованию и реформированию национальной платёжной системы, что позволило значительно улучшить основные показатели её работы, расширить ряд услуг, которые предоставляются банкам-участникам. Платёжные системы стали более интернационализированы в рамках глобализации. Поэтому национальная платёжная система должна развиваться с учётом постоянно изменяющихся потребностей экономики в рамках реформирования и совершенствования всех составляющих экономического развития государства.

Список літератури

1. Концепция развития платёжной системы Республики Беларусь на 2016–2020 годы : утв. Постановлением Национального банка Республики Беларусь. URL: http://www.nbrb.by/Legislation/documents/P_779.pdf (дата обращения: 10.04.2020).
2. Национальный банк Республики Беларусь : офиц. сайт. URL: <http://www.nbrb.by> (дата обращения: 10.04.2020).
3. Статистический бюллетень / Нац. банк Республiки Беларусь. Минск, 2019. URL: https://www.nbrb.by/Publications/bulletin/Stat_Bulletin_2019_01.pdf (дата обращения: 10.04.2020).

УДК 657.633.5

Боцман Д. Г., студент

Науковий керівник: Бондаренко Л. Ф., викладач-методист, викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЗА ФОРМУВАННЯМ СОБІВАРТОСТІ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Процес виробництва, особливо в кризових умовах, вимагає забезпечення кращих результатів при найменших витратах, найсуворішого дотримання режиму економії. Це неможливо зробити без постійного спостереження за всіма складовими виробничої собівартості продукції, глибокого аналізу витрат за статтями та елементами. Через це організація системи контролю, завдяки якій можна ретельно проаналізувати витрати та виробити оптимальні управлінські рішення, набуває актуальності. Тільки щоденний контроль витрат на виробництво готової продукції, оперативний аналіз факторів впливу, допоможуть уникнути нераціонального використання виробничих ресурсів. Тобто в сучасних реаліях контроль собівартості є одним з найбільш актуальних способів, що допомагає в пошуку резервів підвищення ефективності виробництва в цілому і його окремих ділянок.

Слід зауважити, що результати здійснення внутрішнього контролю будуть більш продуктивними, якщо будуть залучені особи, що є спеціалістами у сфері бухгалтерського обліку та одночасно експертами саме з цієї галузі виробництва, адже даний напрям контролю потребує знань, що стосуються різних напрямів діяльності, специфіки діяльності підприємства, розуміння суті технологічного процесу з виготовлення готової продукції.

Сам процес обліку готової продукції при правильній його організації може забезпечувати контрольні функції на всіх стадіях її руху: зберігання готової продукції за якістю, обсягом та асортиментом; своєчасне документування; використання матеріальних і фінансових ресурсів за допомогою складання планових і фактичних калькуляцій собівартості продукції.

Розв'язання проблеми контролю облікових записів є можливим завдяки створенню паралельних інформаційних потоків, які контролюють один одного і забезпечують вірогідність облікових даних [1].

В реалізації контрольних функцій з метою підвищення ефективності виробництва підприємства особливу актуальність набуває управлінський облік. Для його здійснення необхідно насамперед визначити номенклатуру витрат для планування й обліку конкретного цеху, ділянки; розробити методику підрахунку й оцінки залишків незавершеного виробництва, а також порядок визначення результатів господарської діяльності.

Досліджуючи порядок формування собівартості продукції за конкретний період попередньо необхідно звернути увагу на можливі суттєві зміни:

- в технології виробництва продукції,
- в номенклатурі виробленої продукції,
- в порядку віднесення витрат на виробництво,
- в методах калькулювання собівартості продукції,
- в питаннях обліку незавершеного виробництва,
- в класифікації витрат на прямі й непрямі,
- в методах розподілу непрямих витрат між окремими об'єктами обліку витрат,
- в класифікації витрат на постійні та змінні,
- в складі та змісті калькуляційних статей,
- показника «нормальна потужність»,
- порядку розрахунку понаднормативних виробничих витрат.

Здійснюючи контроль за формуванням собівартості продукції особливу увагу слід приділити перевірці її розрахунку та коригування під час приведення планової вартості до фактичної. Особливу увагу необхідно зосередити послідовності та врахування факторів розподілу таких, як підрозділи організації, номенклатурні групи, статті витрат.

Для ефективної реалізації цієї процедури доцільно автоматизувати процес розрахунків, адже саме на даному етапі перевірки велика ймовірність арифметичних помилок.

Собівартість як комплексний показник повинна максимально синтезувати й у вартісній формі відображати технологічні й організаційно-економічні умови виробництва відповідно до інтенсивного рівня розвитку господарства. Тільки тоді показник собівартості може бути успішно використаний для поліпшення управління виробництвом, оцінки економічної ефективності основних і оборотних активів, вибору оптимальних варіантів технології виробництва й організації його управління, удосконалення міжгосподарських і міжгалузевих зв'язків[2].

Вважаємо, що для чіткої організації контрольного процесу необхідно:

- розробити систему планових показників і систему стандартів за напрямками діяльності, за кожним окремим об'єктом управління;
- конкретизувати етапи контрольного процесу;
- для всіх об'єктів контролю попередньо встановити масштаб допустимих відхилень.

Отже, для впровадження ефективної системи внутрішнього контролю за формуванням собівартості готової продукції потрібно насамперед запровадити внутрішні стандарти контролю, здійснити його автоматизацію та удосконалити методологічну базу стосовно контрольних процедур.

Список літератури

1. Головацька С. І., Сашко О. П. Внутрішній контроль витрат підприємства: організаційно-методичні аспекти. *Молодий вчений*. 2016. № 5 (32). С. 36–40.
2. Кравченко М. В., Климова Ю. В. Методичні аспекти обліку і контролю витрат та виходу продукції. *Приазовський економічний вісник*. 2017. № 2 (2). С. 151–154.

УДК 336.276

Братковська Х. Р., студентка

Татарин Н. Б., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ В УКРАЇНІ

За сучасних умов в Україні є велика потреба у визначенні методів стабілізації боргу. Актуальність застосування та оцінки впровадження даних методів пояснюється зростаючим рівнем боргу. За надмірного боргового навантаження національна економіка втрачає стабільність розвитку. Додатковими умовами стабілізації постають фіскальні обмеження, що відображені у Пакті стабільності та зростання країн Європейського союзу.

Протягом останніх років у силу об'єктивних та суб'єктивних факторів відбулося значне скорочення показників національної економіки України. Але ситуація досі залишається далеко нестабільною.

Для стабілізації національної економіки та досягнення безпечного рівня боргової стійкості величезне значення має спрямування структурних реформ у напрямі зменшення корумпованості та в міру відкриття економіки для зарубіжних фінансово-інвестиційних інститутів. І хоча уряд запустив комплекс реформ з метою відновлення економічного зростання національної економіки, ефект досі невідчутний. Для модернізації боргової політики України велике значення має пошук вигідних та ефективних умов запозичень кредитних ресурсів за критеріями мінімізації витрат на обслуговування та вартості розміщення. За рахунок досягнення цієї стратегічної цілі досягається економія коштів державного бюджету, а також запускається процес стимулювання інвестиційної діяльності, зростання середнього рівня добробуту за рахунок поживлення темпів економічного зростання та проведення структурної перебудови національної економіки. Вкрай складно провести точну оцінку вигідності умов, особливо при про веденні реструктуризації державного боргу. Так, піврічні переговори українського уряду з комітетом кредиторів призвели

до реструктуризації заборгованості у розмірі 22,6 млрд дол., з яких 20 % – списано за погодженням кредиторів. Строки погашення поіншій частині (80%) заборгованості перенесені на 2019–2027 рр[1].

Завдання, що вирішуються при удосконаленні процесу управління державним боргом:

- стабільність валютного курсу та фондового ринку в цілому;
- своєчасність та повнота при сплаті основної суми заборгованості та її обслуговування;
- ефективне та цільове використання позикових коштів;
- досягнення ринкової рівноваги в країні за рахунок досягнення оптимального співвідношення між внутрішніми та зовнішніми запозиченнями;
- економія бюджетних коштів та стимулювання інвестиційної активності;
- економічне зростання та зростання рівня добробуту населення.

Певні аспекти організації управління державним боргом частково регламентуються у різних законодавчо-нормативних актах. Це спричинено, в першу чергу, відсутністю єдиного закону «Про державний борг». Спеціальний окремий державний орган з управління боргом відсутній. Ці функції покладені головним чином на департамент державного боргу у складі Міністерства фінансів України.

За розробленою Міністерством фінансів України стратегією передбачено план дій задля оптимізації управління державним боргом.

Вона передбачає: розвиток внутрішнього ринку; випуск ОЗДП в \$, € та в гривні на міжнародному ринку; розширення бази інвесторів та спрощення їх доступу; активні операції з управління державним боргом, в тому числі пропозиції з викупу ОЗДП з погашенням у 2019–2021 роках; поглиблення взаємодії з інвесторами; розширення співпраці з МФО та урядами іноземних держав щодо пільгового фінансування; робота уряду щодо покращення рейтингу України як позичальника [2].

З метою підвищення боргової стійкості, запобігання дефолту в Україні та підвищення ефективності управління державними запозиченнями необхідно оптимізувати борговий портфель держави в напрямі мінімізації ризиків боргу. Для цього необхідно:

1) удосконалити законодавче поле регулювання державних боргових відносин шляхом прийняття закону про державний борг, схвалення довгострокової стратегії управління державним боргом, які б чітко визначали умови формування та обслуговування державного боргу, оптимальність його обсягу та структури, відповідальність та контроль за витрачанням позик;

2) провести повторну реструктуризацію державного боргу з метою мінімізації боргових ризиків шляхом зменшення вартості позик та скасування її прив'язки до темпів зростання ВВП, частки зовнішнього боргу, конвертувавши його частину у внутрішній завдяки випуску похідних цінних паперів у національній валюті; збільшення середнього терміну погашення боргових зобов'язань; надання пріоритету випуску облігацій із фіксованими відсотковими ставками;

3) здійснити заходи консолідації державних фінансів та втриматися від нових позик або хоча б забезпечити оптимальне співвідношення між темпами зростання державного боргу і ВВП, раціонально використовувати позики задля створення джерел їх повернення;

4) забезпечити економічну та політичну стабільність в країні, стимулювати розвиток фондового ринку [3].

Отже, з викладеного вище, на нашу думку, основні напрями оптимізації боргової політики такі:

– удосконалити структуру державного боргу у співвідношення між внутрішніми та зовнішніми запозиченнями. В сучасних умовах управління державним боргом в Україні має бути спрямоване на підвищення частки внутрішніх запозичень, оскільки це є способом перерозподілу доходів всередині країни;

– удосконалити структуру державного боргу у співвідношення між короткостроковими та довгостроковими запозиченнями. У процесі управління пріоритет повинен надаватися середньо- та довготерміновим позикам. Завдяки цьому буде можливість розподілити боргове навантаження у часі між різними групами інвесторів та забезпечить ефективніше управління ним;

– удосконалити витрати за державним боргом у частині уникнення піків платежів з обслуговування та погашення боргових зобов'язань;

– забезпечити ефективне та прозоре управління борговими зобов'язаннями держави.

Список літератури

1. Мировой Атлас Данных // Кноема : сайт. URL: <https://knoema.ru/atlas> (дата звернення: 19.04.2020).

2. Уряд схвалив Середньострокову стратегію управління державним боргом // Урядовий портал : сайт. 22.08.2018. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/uryad-shvaliv-serednostrokovu-strategiyu-upravlinnya-derzhavnim-borgom> (дата звернення: 19.04.2020).

3. Омеляненко М. О. Модернізація політики управління державним боргом України. Економічна наука. 2018. № 1. С. 49–53.

УДК 339.92

Возна Л. С., студентка

*Науковий керівник: Луценко Г. П., викладач-методист вищої категорії
Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету
внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

ПРОСТОРОВО-ЧАСОВІ ДЕТЕРМІНАНТИ СВІТОВОЇ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ

Мережа шляхів сполучення, рухомий склад усіх видів транспорту, транспортні корпорації, а також люди, які працюють на транспорті, утворюють світову транспортну систему (СТС). Транспортній системі присвячена значна

кількість публікацій, де автори досліджують її генезис. Найбільш поширені тлумачення поняття «транспортна система» у таких авторів як В.К. Ломакін, А.М. Хахлюк, В.Є. Новицький, М.П. Комаров.

Загальноприйнятою класифікацією транспортної системи за ступенем розвитку є транспортні системи країн, що розвиваються, економічно розвинених країн, а також регіональні транспортні системи.

Транспортні системи розвинених країн характеризуються високим технічним рівнем, тісною взаємодією всіх видів транспорту, складною конфігурацією. Транспортним системам країн, що розвиваються, властивий низький рівень розвитку видів транспорту, застарілий різнотипний склад.

На регіональну систему країн-членів СНД доводиться всього 10% світової транспортної мережі, але за об'ємом вантажообігу вона займає перше місце в світі. Щороку в світі всіма видами транспорту перевозиться понад 100 млрд. т вантажів і більше 1 трлн. пасажирів. У цих перевезеннях беруть участь понад 650 млн. автомобілів, 40 тис. морських судів, 10 тис. рейсових літаків, 200 тис. локомотивів. Найбільш розвиненими є транспортні системи Північної Америки й Західної Європи.

Розвиток світової транспортної системи характеризується збільшенням шляхів сполучення, а також обсягами вантажних та пасажирських перевезень. У структурі транспортних шляхів найбільшу питому вагу мають автомобільні: понад 70%, 1/5 частина припадає на авіалінії й лише 5% — на залізниці. Далі йдуть трубопровідний та внутрішній водний транспорт. Загальна довжина автомобільних доріг – 24 млн. км (70% загальної довжини шляхів сполучення). Найбільша довжина автодоріг у США, Індії, Японії, Китаї, Росії. Найвищим рівнем автомобілізації славляться США (600 автомобілів на 1000 жителів). Трубопровідний транспорт найбільш розвинений в Україні. Він складається з двох частин – газопроводу та нафтопроводу. За обсягом транзиту трубопровідний транспорт є першим. Морський транспорт – важлива частина світової транспортної системи, що виконує міжконтинентальні перевезення. Перевагою даного виду транспорту є низька собівартість. Річковий транспорт найбільш розвинений у США, Китаї, Росії, Німеччині. Важливу роль відіграють міжнародні річкові басейни: Дунай (поєднує 12 країн), Нил, Нігер (9 країн). Багато річкових басейнів (Волга, Об, Янцзи тощо) мають більшу пропускну здатність, ніж найбільші залізничні магістралі. Повітряний транспорт забезпечує перевезення пасажирів і вантажів на великі відстані. У світі є 34 великих аеропорти, причому половина з них у США, 8 – у Європі. Залізничний транспорт забезпечує перевезення вантажів і пасажирів на далекі відстані. Найбільша довжина залізниць – у США, Канаді, Росії, Індії. Найбільш густою мережею залізниць володіють Німеччина, Бельгія, Швейцарія. По вантажообігу лідирують Росія, США, Китай, Канада, Польща. Розвиток міжнародного транспорту сприяє розширенню міжнародних зв'язків, збільшенню обсягів світової торгівлі. Україна має необхідні ресурси для створення розвиненої транспортної системи, можливість зайняти провідну роль у світовому

транспорті. Вона характеризується комплексом особливостей, які становлять передумови формування унікальної транспортної системи.

Розвитку транспортної системи держави є однією із найважливіших ознак її технологічного прогресу й цивілізованості. Потреба у високорозвиненій транспортній системі ще більше підсилюється при інтеграції в європейську і світову економіку, транспортна система стає базисом для ефективного входження України у світове співтовариство.

Світова транспортна система характеризується наступними показниками: експлуатаційна довжина шляхів сполучення; середня відстань перевезення одного пасажирів; обсяг перевезення вантажів та пасажирів; індекси об'єму відправлення пасажирів та вантажів тощо.

Для транспортної системи України характерні лінійне розміщення та універсальність виробничих зв'язків з іншими галузями господарства. Розвиток транспорту в Україні обумовлений її розміщенням у центрі Європи. Показники роботи транспортної системи України за 2017–2018 роки представлені у табл.1.

За експлуатаційною довжиною лідирує автомобільний транспорт. Він відіграє важливу роль в соціально-економічному розвитку країни; за середньою відстанню перевезення одного пасажирів – повітряний; за обсягами перевезень вантажів – автомобільний транспорт України; пасажирів – також автомобільний транспорт. Залізничний транспорт є найбільш розвиненим в Україні. За загальною довжиною колій (19,8 тис.км), на його долю припадає 75% усього вантажообігу країни. Вагомезначення водного транспорту України визначається великою протяжністю морського узбережжя, наявністю морських і річкових шляхів, по яких здійснюються транспортні зв'язки. У перевезеннях на невелику відстань перше місце займає автомобільний транспорт. За густотою автодоріг з твердим покриттям Україна посідає перше місце серед країн СНД. Трубопровідний транспорт займає друге місце (56%) у загальних обсягах вантажообігу країни і спеціалізується на транспортуванні сирої нафти й газу та продуктів їх переробки. Нафтопровідним транспортом поставляється близько 94% нафти, котру споживає Україна.

Важливу роль у забезпеченні пасажирських перевезень, а також перевезень термінових вантажів в Україні відіграє повітряний транспорт (середня відстань доставки одного пасажирів повітряним транспортом у 10–15 разів більша від показника залізничного транспорту). Однак у транспортному пасажиро- і вантажообігу його частка менша – 1%.

Таблиця 1 – Основні показники роботи транспортної системи України за 2017–2018 рр. *

Показники	Види транспорту				
	Залізничний	Автомобільний	Водний	Трубопровідний	Повітряний
Експлуатаційна довжина шляхів сполучення (км) 2017р.	19800	163100	2100	43000,2	–
2018р.	19800	161900	1900	41781,9	–
Середня відстань перевезення одного пасажирів, км 2017р.	170	630	2550	–	4000
2018р.	182	850	2347	–	4285
Обсяг перевезення вантажів (млн. т) 2017р.	339	122	6	115	0,1
2018р.	322	1206	6	109	0,1
Обсяг перевезення пасажирів (млн. пас.) 2017р.	165	2019	1	–	10
2018р.	158	1907	1	–	12
Індекси об'єму відправлення (перевезення) вантажів (%): 2017/2018	97	105	180	101,5	116
Індекси об'єму відправлення (перевезення) пасажирів (%): 2017/2018	97	96,85	288,5	–	123,5

* Таблиця складена за даними [1]

Таким чином, геостратегічне розміщення України дає їй змогу бути вигідним мостом для транзитних перевезень вантажів і пасажирів, а розглянуті особливості роботи транспорту України свідчать про те, що держава має сприятливі умови для економічного розвитку транспортної системи. Він сповільнюється існуванням деяких проблем у функціонуванні різних видів транспорту, вирішення яких дозволить Україні посісти вагоме місце у світовій транспортній системі.

Список літератури

1. Державна служба статистики України : офіц. сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.04.2020).

УДК 339

*Войтещик Е. А., студентка**Научный руководитель: Паршутич О. А., к.э.н., доцент**Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь*

МЕЖДУНАРОДНАЯ МИГРАЦИЯ

Международная миграция остается неотъемлемой частью практически для всех стран мира. Одни страны являются экспортерами людских ресурсов, другие – импортерами, а часть стран включена в разнонаправленные потоки, принимая и отправляя людей. С целью поиска новой работы, получения образования, путешествия, улучшения качества жизни и здоровья, так же в связи с чрезвычайными ситуациями и преследованиями, миллионы людей пересекают границы. На сегодняшний момент мир столкнулся с большим потоком мигрантов, что может изменить состояние всего мирового сообщества.

Общее число международных мигрантов в мире на 2019 год достигает 272 миллионов человек, включая 26 миллионов беженцев, 3,5 миллиона искателей убежища и более 41 миллионов внутренне перемещенных лиц. В настоящее время международные мигранты составляют 3,5% населения мира, по сравнению с 2,8% в 2000 году, об этом свидетельствуют данные департамента по экономическим и социальным вопросам ООН[2].

Современными центрами притяжения мигрантов на 2019 год выступают такие страны как США, Германия, Саудовская Аравия, Россия, Великобритания, Объединённые Арабские Эмираты, Франция, Канада, Австралия, Италия.

По статистическим данным Департамента по экономическим и социальным вопросам ООН на рисунке 1 представлены страны с наибольшим числом международных миграций в 2019 году[1]:

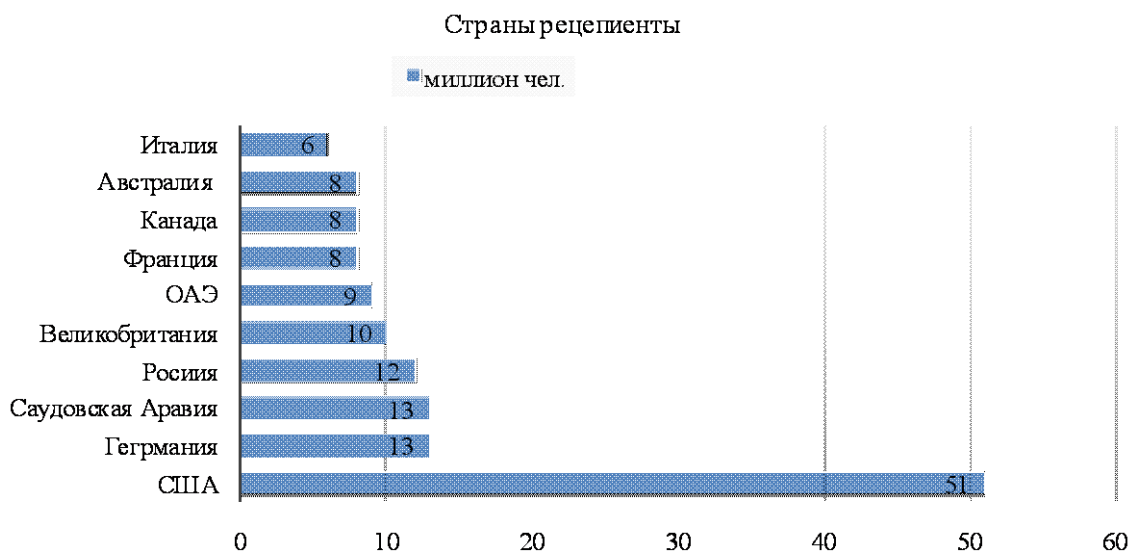

Рисунок 1 – Страны лидеры по международной миграции

Большой поток мигрантов в данные страны обуславливается тем, что мигранты заинтересованы в проживании и трудоустройстве в более развитых странах мира.

Так лидером по числу мигрантов является США с количеством 51 миллионов человек. Основными причинами большого потока мигрантов является достаточно четкая визовая система, возможность легко развить собственный бизнес, отсутствие возрастных и иных ограничений на устройство работы, стабильное социально направленное законодательство, высокий уровень медицины, образования и других социальных сфер.

Наибольшее количество мигрантов, пересекающих границу США, приходится на население из Латинской Америки.

С большим отрывом от США по числу мигрантов следует Германия и Саудовская Аравия их отметка 13 миллионов человек. Приток лиц в Германию связан с удобными условиями труда рабочего, недорогостоящей аренды жилья, по сравнению с Лондоном, Дублином и Парижем.

Наиболее привлекательная страна для рождения и воспитания ребенка, по причине предоставления для квалифицированных иностранных работников социальных льгот. С 2020 года на официально трудоустройство могут рассчитывать владельцы дипломов техникумов профтехучилищ и лицеев, так как Германия признается в нехватке инженеров среди местного населения.

В Саудовской Аравии мигранты составляют 70–80% экономически активного населения, как правило, приток мигрантов связан с высокими зарплатами, низким уровнем преступности, дешёвым бензином, хорошим пенсионным обеспечением, высоким уровнем медицинского обслуживания.

Так же с нелегальной миграцией, в связи с расположением страны по Персидскому заливу граничит с Ираном, по Красному морю – с Северной Африкой.

На юге у королевства протяжённая сухопутная граница с Йеменом, а на севере – с Ираком.

Лидерами по миграции в Россию остаются страны-соседи, их гражданам проще получить постоянный вид на жительство, чем прочим иностранцам. Иммигрант, получивший разрешение на временное проживание в Российской Федерации, получает преимущества такие, как возможность трудоустроиться в на законных основаниях, право на бесплатное медицинское обслуживание и посещение лечебного учреждения по месту своей регистрации, право занятия бизнесом, возможность бесплатно устроить детей в детсад или школу, возможность многократно выезжать и возвращаться в страну, не заботясь о визовой поддержке.

Великобритания с количеством 10 миллионов мигрирующих в страну лиц пользуется спросом из-за дефицита специалистов горнодобывающей и энергетической сферы, где нужны инженеры, управленцы среднего и высшего уровня.

Британское образование считается одним из самых престижных и качественных, около 14% от всех иммигрировавших являются студентами. Великобритания принимает беженцев и тех, кто рискует жизнью,

находясь в родной стране. Сюда стремятся многие граждане стран Евросоюза и других государств, в которых ситуация складывается хуже, чем в Великобритании.

Большое количество иммигрантов 9 миллионов человек в ОАЭ обусловлено высоким уровнем жизни, но тем не менее власти постоянно работают над тем, чтобы условия жизни граждан становились только лучше. Эмираты наиболее привлекательны как туристическая страна. Практически 80% населения Эмиратов не являются гражданами страны. Привлекательность страны заключается в полном отсутствии налогов, не требуется от обладателей резидентской визы уплаты налогов, как это делают другие страны, доступность создания собственной компании, возможность получения ВНЖ сразу для всех членов семьи, возможность открытия личного банковского счёта.

Подводя итог, можно сказать, что миграция является положительным глобальным явлением для рассматриваемых стран, имеющих наибольшую долю мигрантов. Она стимулирует экономический рост, около 85 % дохода мигранты вкладывают в экономику страны пребывания, поток мигрантов способствует сокращению масштабов неравенства и укреплению связей между различными сообществами, а также помогает преодолевать демографические проблемы, вызванные неравномерным ростом и сокращением населения. Мигранты часто трудятся на таких работах, которые местное население не желает выполнять.

Однако миграция также является и отрицательным явлением, массовый приток мигрантов может спровоцировать рост безработицы в стране, осложнение ситуации на рынке рабочей силы, усиление конкуренции за рабочие места, проблемы с внедрением трудосберегающих технологий, возникающие из-за использования дешевой рабочей силы, приводят к снижению производительности и эффективности труда. Она вызывает демпинг в сфере услуг и на рынке трудовых ресурсов, из-за чего снижается заработная плата местных работников, массовые экономические (незаконные финансовые операции, контрабанда) и уголовные правонарушения.

В целом миграция растет благодаря интернету, возможности заочно общаться с людьми по всему миру, искать работу, получать информацию. Плюс немаловажное значение имеют природные катаклизмы и войны – люди ищут более безопасное место для жизни.

Список литературы

1. International Migration 2019 // United Nations. URL: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/InternationalMigration2019_Report.pdf (дата обращения: 10.04.2020).
2. Международная миграция по оценкам ООН 2019 года / Демоскоп : сайт. URL: http://www.demoscope.ru/weekly/2019/0835/barom01.php#_ftnref4/ (дата обращения: 12.04.2020).

УДК 332.14:330.3:331

*Волченко А. С., студентка**Матросова В. А., к.э.н., профессор кафедры менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений
Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина*

АНАЛИТИЧЕСКОЕ ИССЛЕДОВАНИЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ И ПЕРСПЕКТИВ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА ВПЕЧАТЛЕНИЙ В ХАРЬКОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Проведенный нами статистический анализ туристического рынка Украины в целом и Харьковской области в частности, показывает, что в городе Харькове приоритетными являются:

– деловой туризм, который является наиболее перспективным для г. Харькова, пока растущий, по экспертным оценкам, не за счет специализированных услуг (организация деловых коммуникаций, корпоративных мероприятий и т.п.), а за счет бронирования билетов, трансферта, экскурсионного обслуживания;

– организован историко-культурный туризм, что при средних темпах роста потребительской аудитории имеет значительные перспективы, связанные с новыми культурными и событийными проектами, развитием новых туристических продуктов и инфраструктуры приема в Харькове.

По экспертным оценкам тенденция развития делового туризма в г. Харькове сохранится в долгосрочной перспективе и является основанием для того, чтобы считать деловой туризм основным туристическим сектором Харькова. Деловой туризм способен дать Харькову значительный экономический эффект. Рост туристов, прибывающих с деловыми целями, способствует развитию экономических связей Харькова с регионами Украины и зарубежья, положительно отражается на состоянии городской экономики.

Для преобразования Харькова в центр делового туризма необходимо решить много задач, в первую очередь, связанных с изменением соотношения цена / качество в сторону уменьшения стоимостной составляющей, а во-вторых – безопасности туристов. С целью обеспечения транспортных потребностей бизнес-туристов, необходимо расширять сеть компаний по прокату автомобилей. В Харькове слабо представлен этот сектор. Городу необходимо решить проблему проката транспортных средств по доступным ценам.

Конгрессно-выставочный туризм позволяет снять такую острую проблему, как сезонный фактор в туризме, поскольку пик выставочной и конгрессной активности приходится на зиму и межсезонье, то есть как раз на время «низкого сезона» в туризме.

Анализ туристической деятельности страны позволяет определить, какие ниши еще не заняты, чем интересуются туристы в первую очередь, ища места для отдыха и какую цель они преследуют, выбирая ту или иную страну для путешествия. Наибольшее предпочтение туристы предоставляют досугу и

отдыха (91,43%), лечению – 4,25%, спортивному туризму – 1,18%, а на специализированный туризм только приходится 0,28%. Путешествие с познавательной целью занимает значительную долю (24,46%) среди посетителей Харьковской области [1–6]. Для определения возможностей эффективного позиционирования туризма впечатлений на рынке Харьковской области, нами было проведено соответствующее SWOT-анализ возможностей и перспектив развития этого вида туризма (табл. 1).

Таблица 1 – SWOT-анализ возможностей и перспектив развития туризма впечатлений в Харьковской области

Сильные стороны (S)	Слабые стороны (W)
Большое количество мест и объектов, полных легендами и мистическими историями (S1)	Сравнительно высокая стоимость, дополнительные финансовые расходы на проезд в нечасто места, отсутствие инфраструктуры (W1)
Сохранение легенд, обычаев, традиций, сложившихся в Харьковской области связаны с определенным объектом (S2)	Малая осведомленность об этом виде туризма (W2)
Развитость Харьковщины по многим экономико-социальными параметрами (S3)	Малый перечень известных, не всегда пригодных для индивидуального туристами (W3)
Учет туристическими агентствами потребностей группы и их реализация (S4)	Психологические факторы человека как барьеры относительно положительного восприятия такого вида туризма (W4)
Групповая коммуникация с гидом или организатором данного тура (S5)	Потребность в дополнительном времени для планирования и реализации данной формы (W5)
Возможности (O)	Угрозы (T)
Большой охват и сфера деятельности нерозрекламованого вида туризма (O1)	Несоответствие потребностей и требований к реальной картины (T1)
Усиленное внимание и дополнительное привлечение инвестиционных ресурсов в места, где будет распространен данный вид туризма (O2)	Уничтожение или порча достопримечательности, загрязнение территории через частые посещения туристов (T2)
Развитие инновационных и передовых технологий для обеспечения комфорта (O3)	Перегрузка очень популярных мест и городов (T3)
Формирование новых туристических продуктов, увеличение количества туристов (O4)	Неэтичности проведения данного вида и типа экскурсий (T4)

Дальнейшие действия относительно позиционирования туризма впечатлений заключаются в формировании матрицы стратегического выбора по результатам SWOT-анализа, в которой предложены стратегические действия для туристических фирм в зависимости от сопоставления различных комбинаций: сильные стороны – возможности, сильные стороны – угрозы, слабые стороны – возможности, слабые стороны – угрозы.

Применение SWOT-анализа дает возможность установить связь сильных и слабых сторон и возможностей и угроз в туризме впечатлений. В процессе планирования развития необходимо сочетать внутренние возможности (сильные и слабые стороны) и внешнюю ситуацию (возможности и угрозы) [7–14].

Результаты проведенного исследования свидетельствуют о том, что на данном этапе в Харькове действует около 300 лицензированных организаций, занимающихся туристической деятельностью. Предварительный анализ услуг туристическими фирмами Харькова, показал, что большинство оказывают услуги по организации туризма впечатлений. Кроме того, 33% фирм предлагают отдых и экскурсионные туры по Украине, менее 10% предлагают непосредственно экскурсии по Харькову и области.

Анализ деятельности городского турбизнеса показывает, что туризм впечатлений занимает еще не должную долю в структуре деятельности даже у лидеров отрасли и не играет определяющей роли в прибылях туристических компаний на фоне продажи услуг выездного туризма. Причинами того, что внутренний и въездной туризм на территории Харькова недостаточно развит, служит, прежде всего, недостаточно развита туристическая инфраструктура города, а также недостаточная реклама на международном и украинском рынке туристических услуг.

Список литературы

1. Розвиток туризму Харківщини : рішення Харківської обласної ради від 05.03.2013 № 648-VI.
2. Перерва П. Г. Маркетинг туристичної діяльності : конспект лекцій. Харків : НТУ «ХП», 2020. 32 с.
3. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267с.
4. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг. Київ : Альтерпрес, 2006. 436 с.
5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
6. Довгаль Г. В. Туристичний Харків. *Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна*. 2018. № 3. С. 109–114.
7. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.
8. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.
9. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.

10. Перерва П. Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.

11. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. Киев : Наук. думка, 1989. 176 с.

12. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.

13. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.

УДК 330

Галкина М. Н., ассистент кафедры бухгалтерского учета, анализа и аудита Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

СУЩНОСТЬ, РОЛЬ И КЛАССИФИКАЦИЯ ИННОВАЦИОННЫХ КЛАСТЕРОВ

Современная экономическая действительность характеризуется ростом заинтересованности хозяйствующих субъектов в возможностях использования кластерных формирований. В настоящее время «кластерная» тематика прикладных и научных исследований становится все более актуальной и популярной.

В экономической литературе данный термин стал использоваться в последние два десятилетия, т.е. в начале 1990-х годов. Несмотря на относительно короткий период использования экономистами данного термина, в современных публикациях можно найти несколько десятков определений категории «кластер», однако единого мнения по трактовке данного понятия не существует. Встречаются как очень широкие, так и достаточно лаконичные трактовки. В таблице 1 представлены подходы к сущности категории «кластер» с точки зрения различных авторов.

Таблица 1 – Подходы авторов к определению экономической сущности категории «кластер» в историческом аспекте

Автор	Год	Экономическая сущность
1	2	3
Портер М.Э.	1993	Кластер – это группа соседствующих взаимосвязанных компаний и связанных с ними организаций, действующих в определённой сфере и характеризующихся общностью деятельности и взаимодополняющих друг друга
Кителс К.	2003	Кластер – это групп компаний и институтов, которые размещены совместно в специфическом географическом регионе и связаны взаимозависимостями при обеспечении соответствующей группы продуктами и/или услугами

Продолжение таблицы 1

1	2	3
Винокурова Ю.В.	2008	Кластер – комплекс предприятий (промышленных компаний, исследовательских центров, финансовых и научных учреждений), органов государственного управления, профсоюзов, общественных организаций на базе территориальной концентрации сетей специализированных поставщиков, основных производителей и потребителей, связанных технологической цепочкой
Помитов С.А.	2011	Кластер – объединение производственных компаний, научно-исследовательских и образовательных учреждений, поставщиков оборудования и услуг, географически расположенных в непосредственной близости друг от друга и работающих совместно с целью получения конкурентных преимуществ, создания наукоемкой и высокотехнологичной продукции
Бирюков А.В.	2012	инновационный кластер это целостная система новых продуктов и технологий, взаимосвязанных между собой и сконцентрированных на определенном отрезке времени и в определенном экономическом пространстве.

Как показывает анализ представленных в таблице 1 определений, представителями разных экономических направлений были сформулированы самые разнообразные истолкования данной категории, однако единого определения категории «кластер» не наблюдается. В основе всех вариантов понимания сущности кластера, как объективного феномена экономической жизни, лежит определение Майкла Портера, которое признается базовым в огромном числе публикаций, посвященных кластерной тематике.

Необходимо заметить, что при понимании кластера, соответствующему приведенным выше определениям различных авторов, получается, что понятие кластеров «поглощает» значительную часть производственно-экономической системы страны. В 2015 году вышло Руководство по созданию и организации деятельности кластеров в Республике Беларусь, разработанное Советом по развитию предпринимательства в Республике Беларусь и Восточным комитетом германской экономики при поддержке Федерального министерства экономического сотрудничества. В мировой практике выделяют два основных подхода к формированию кластера, что представлены на рис.1.

В научной литературе, исследователи, как правило, выделяют три типа кластеров. Промышленный кластер это группа родственных взаимосвязанных отраслей промышленного комплекса, наиболее успешно специализирующихся в международном разделении труда. Региональный кластер это группа географически сконцентрированных предприятий из одной или смежных отраслей, расположенных в определенном регионе, производящих схожую или взаимодополняющую продукцию и характеризующихся наличием информационного обмена между членами кластера и их сотрудниками.

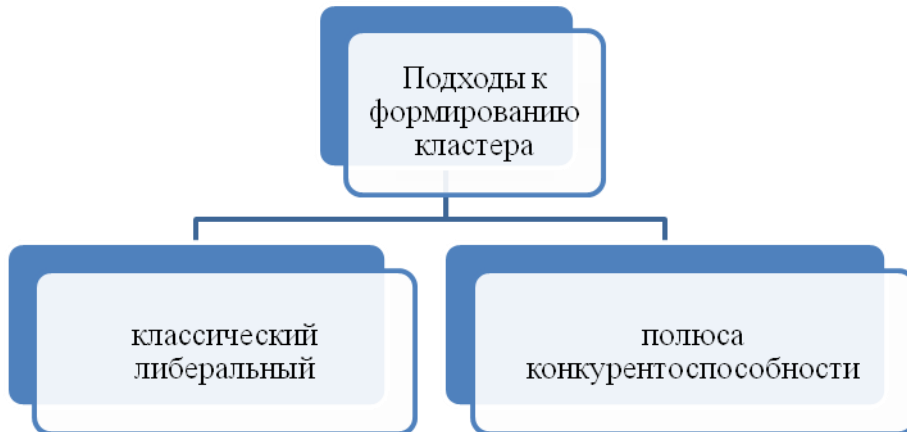

Рисунок 1 – Основные подходы к формированию кластера в научной литературе

Инновационный кластер – это целенаправленно сформированная группа предприятий, функционирующих на базе центров генерации научных знаний и бизнес-идей, подготовки высококвалифицированных специалистов.

Рисунок 2 – Типы кластеров в научной литературе

Идентификационные признаки кластера представим на рисунке 3.

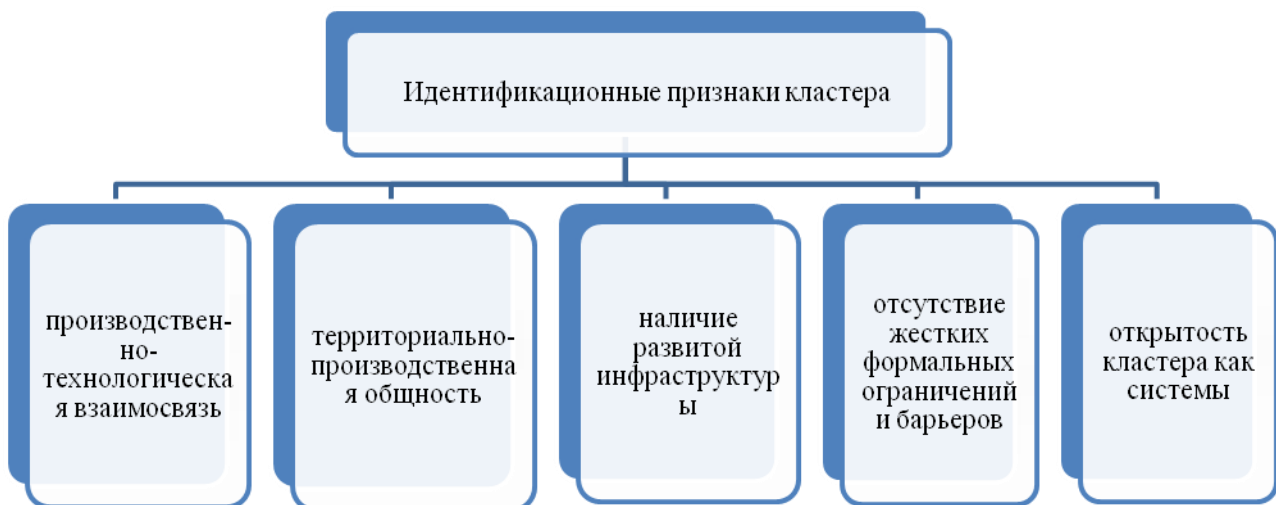

Рисунок 3 – Идентификационные признаки кластера

Таким образом, за годы существования кластеров появилось множество подходов к их классификации. На данный момент в литературных источниках описано множество признаков, по которым те или иные компании объединяются в общие группы, большинство из них в основном отличается применяемой терминологией.

Список литературы

1. Бирюков А. В. Формирование инновационных кластеров в высокотехнологичных отраслях промышленности. М., 2009. 385 с.
2. Портер М. Международная конкуренция. М. : Междунар. отношения, 1993. 896 с.
3. Программа социально-экономического развития Республики Беларусь на 2016–2020 годы / Совет Министров Республики Беларусь : офиц. сайт. URL: http://www.government.by/upload/docs/program_ek2016-2020.pdf (дата обращения: 05.04.2020).

УДК 336.14

Гаманович В. Р., студент

Научный руководитель: Давыдова Н. Л., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ОСОБЕННОСТИ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ РАСХОДНОЙ ЧАСТИ БЮДЖЕТА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время ведущую роль в экономическом развитии любого современного общества играет государственное регулирование, главным механизмом которого является финансовая система, основным звеном которой является государственный бюджет.

Расходы государственного бюджета, являясь важной составной частью государственных расходов в целом, выражают экономические отношения, которые возникают в связи с использованием средств общегосударственного денежного фонда. Посредством бюджетных расходов оказывается поддержка социально незащищенным слоям населения. Бюджетные расходы в значительной степени влияют на формирование экономического роста и развитие прогрессивных отраслей. Поэтому изучение направлений использования расходов государственного бюджета и их эффективности является актуальным на протяжении долгого времени.

Согласно Бюджетному кодексу Республики Беларусь, под расходами бюджета понимаются денежные средства, направляемые на финансовое обеспечение задач и функций государства [1].

Динамика расходов республиканского бюджета представлена в таблице 1.

В целом за анализируемый период расходы республиканского бюджета возросли на 2 979 млн. руб или на 17,7%. В 2018 году наблюдался существенный скачок, а именно, расходы республиканского бюджета были профинансированы в сумме 19 729 млн. руб., что больше на 16,04% и на 4,0% в

номинальном и в реальном выражении, соответственно, чем в 2017 году. Это связано с увеличением безвозмездных поступлений от иностранных государств, НДС, доходов от государственной собственности и налогов от ВЭД.

Таблица 1 – Динамика расходов республиканского бюджета за 2016–2018 гг, млн. руб.

Показатели	2016 год	2017 год	2018 год
Расходы бюджета, млн руб.	16 750	17 001	19 729
Абсолютное изменение, млн руб.	–	251	2 728
Темп роста, %	–	101,49	166,04
Темп прироста, %	–	1,49	16,04

Примечание – Источник: [4]

Общие фактические расходы республиканского бюджета в сравнении с первоначально утверждённым бюджетом отражены в таблице 2.

Таблица 2 – Исполнение расходов республиканского бюджета с первоначально утверждённым планом, млн. руб.

Год	Утверждённый бюджет	Исполнение бюджета	Отклонение %
2016	16 341,8	16 750,5	2,50
2017	16 739,1	17 000,9	1,56
2018	19 751,5	19 728,5	-0,12

Примечание – Источник: [3]

Из таблицы 2 видно, что фактические расходы превысили плановые в двух годах из трёх. В 2018 году расходы республиканского бюджета сложились на уровне ниже запланированных, а именно, республиканский бюджет был исполнен по расходам на 99,88%. Это может быть связано с тем, что в 2018 г. было направлено меньше денежных средств на социальную политику и национальную экономику, по сравнению с 2016 и 2017 г. (рисунок 1). При этом отклонение расходов республиканского бюджета в 2016 и 2017 гг. от утверждённого плана составило 2,5% и 1,56% соответственно.

Изменения в структуре расходов республиканского бюджета в 2016 – 2018 гг. наглядно представлены на рисунке 1.

Согласно данным, приведённым на рисунке 1, можно утверждать, что на протяжении анализируемого периода наибольший удельный вес в структуре расходов республиканского бюджета занимают расходы на общегосударственную деятельность. В течение изучаемого периода удельный вес данного раздела изменился незначительно (уменьшился на 2%). Причиной увеличения расходов может являться необходимость обслуживания государственного долга.

Следующими по величине удельного веса в структуре расходов республиканского бюджета расположились средства, направленные на финансирование национальной экономики (3 178,6 млн. руб., или 16,1% расходов республиканского бюджета).

Рисунок 1 – Структура расходов республиканского бюджета в 2016–2018 гг., млн руб.

Примечание – Источник:[2]

За анализируемый период, в целом расходы увеличились: на образование на 0,3%, физическую культуру, спорт, культура и средства массовой информации на 0,4%, здравоохранение на 0,3%, жилищно-коммунальные услуги и жилищное строительство на 0,5%, судебная власть, правоохранительная деятельность и обеспечение безопасности на 1,6%, национальная оборона на 0,6%. Также наблюдалась тенденция снижения по следующим разделам расходов: социальная политика и национальная экономика на 1,4% и 0,3% соответственно.

По итогам анализа причин выявленных изменений можно сделать следующие выводы: на данном этапе развития в Республике Беларусь, совершенствование расходов по отдельным статьям будет сложным и небыстрым процессом, что определено особенностями экономики стран переходного типа. Отсюда имеет место прогнозирование лишь на долгосрочную перспективу. Также следует заметить, что нельзя с экономической точки зрения сокращать расходы на страхование, капитальную амортизацию; с политической точки зрения – на социальные нужды, на вооружение и т.п. Лишь малая часть расходов бюджета зависит от решений, принятых именно в этом году. Большая же их часть необходима для выполнения утвержденных ранее программ, реализацию социальных проектов, таких как, помощь участникам войн, детям, оставшимся без попечения родителей, создание условий для улучшения качества жизни населения.

Список литературы

1. Бюджетный кодекс Республики Беларусь : от 16.07.2008 № 412-3 // Эталон online : сайт. URL: <https://etalonline.by/document/?regnum=Hk0800412> (дата обращения: 04.02.2020).
2. Бюллетень об исполнении консолидированного и республиканского бюджета // Министерство финансов Республики Беларусь : сайт. URL:

http://www.minfin.gov.by/upload/bp/bulletin_cons/2018/2018.pdf (дата звернення: 04.02.2020).

3. Об утверждении отчета об исполнении республиканского бюджета за 2018 год : Закон Республики Беларусь от 17.07.2019 № 215-3 // Министерство финансов Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.minfin.gov.by/upload/budget/act/zakon_170719_215-3z.pdf (дата звернення: 04.02.2020).

4. Статистический ежегодник Республики Беларусь : статистический сборник / Нац. статистический комитет Республики Беларусь. Минск, 2019. 472 с.

УДК 338.3:502

Геліч Н. В., к.е.н., доцент

*Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна*

РОЗВИТОК ОРГАНІЧНОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ

Перехід економіки України до моделі сталого економічного розвитку на довгострокових засадах вимагає не тільки підвищення ефективності виробничої діяльності, але і раціоналізації використання природних ресурсів, зменшення шкідливого впливу на навколишнє середовище. Одним з видів раціонального природокористування є органічне землеробство. На сучасному глобальному сільськогосподарському ринку значним попитом користується органічна продукція. Ринок органіки у світі розвивається швидкими темпами, і дане питання є досить актуальним для України, оскільки вона визначається як аграрна країна, яка має великий потенціал у виробництві та споживанні органічних продуктів харчування. Попит на українську органічну продукцію постійно зростає на внутрішньому та зовнішньому ринках. Тому дослідження стану та розвитку органічного виробництва в нашій країні в умовах посиленого техногенного навантаження на екосистему України обумовлює актуальність теми дослідження.

Попит на органічну продукцію в світі формується переважно у країнах з високим рівнем економічного розвитку. Найрозвиненішими є ринки органічних продуктів країн Північної Америки і Західної Європи.

Розвиток органічного виробництва має низку явних екологічних, економічних та соціальних переваг, що притаманні цій сфері діяльності. Вимоги до органічного сільського господарства включають не тільки питання дотримання екологічних норм чистоти продуктів, а й навколишнього середовища.

Спостерігаються значні регіональні відмінності у розвитку органічного сільського господарства в Україні. Так найбільше сільськогосподарських підприємств і фермерських господарств зареєстровано у Київській (35 господарств), Херсонській (25), Автономній республіці Крим (20), Одеській (13), Львівській (11) областях. Даний показник найменшого значення набув у

Хмельницькій (2 підприємства), Чернівецькій (2), Сумській (1), Івано-Франківській (1) областях [2].

Перехід сільськогосподарських товаровиробників на органічні методи господарювання може бути можливим лише за умови їхнього усвідомлення переваг органічного виробництва порівняно з традиційним. Органічне виробництво швидше має переваги у цілому для суспільства, а не для конкретного виробника органічної продукції. Переваги органічної продукції для українських споживачів полягають в тому, що вони:

- корисні для здоров'я та екологічно безпечні;
- мають кращу якість і вищі смакові якості;
- не містять у собі генетично модифікованих організмів;
- не містять токсичних та шкідливих речовин (важкі метали, нітрати);
- не містять шкідливих залишків штучних стимуляторів росту, лікарських препаратів та антибіотиків, що не дозволяються у органічному рослинництві та тваринництві;

- не містять хвороботворних мікроорганізмів, паразитів та алергенів;
- зберігають поживні речовини та натуральний склад при переробці, оскільки використовуються лише натуральні методи переробки, натуральні речовини та матеріали для пакування, не дозволяються синтетичні речовини при переробці (ароматизатори, консерванти, добавки, тощо) [1, с. 8].

Однак, не зважаючи на перспективність органічного ринку, стримуючими факторами розвитку органіки в Україні є: відсутність законодавчої бази, перехід до органічного землеробства триває від 2 до 5 років, протягом яких підприємець несе збитки від зниження урожайності та боротьби з бур'янами й шкідниками, низький рівень інформованості, екологічної культури, освіти та інноваційної активності аграрних виробників.

Для забезпечення ефективного розвитку органічного виробництва потрібна державна підтримка у вигляді субсидій для економічного стимулювання впровадження органічного агровиробництва землекористувачами та землевласниками шляхом надання податкових і кредитних пільг та відшкодувань підприємствам, які здійснюють за власний кошти впровадження органічного агровиробництва та переробку органічної продукції, звільнення землевласників та землекористувачів, що виробляють органічну продукцію від плати за землю, та земельні ділянки, на яких організовано виробництво або переробку органічної сертифікованої продукції згідно із відповідним сертифікатом, виданим уповноваженим органом сертифікації, акредитований у відповідному органі державної влади.

На основі вище сказаного, можна стверджувати, що органічне сільське господарство є методом інтенсивного сільського господарства, заснованим на ефективному використанні всього комплексу місцевих умов і ресурсів. Така форма господарювання може бути надзвичайно сприятлива для сталого соціально-економічного та екологічного розвитку. Ринок продукції органічного сільського господарства є дуже перспективним і сприяє: збереженню навколишнього природного середовища; та веденню, підвищенню рівня життя сільського населення, ефективності ведення сільськогосподарського

виробництва, зміцненню експортного потенціалу держави, поліпшенню іміджу України як виробника та експортера органічної продукції, забезпеченню продовольчої безпеки в Україні.

Список літератури

1. Галяс А., Капштик М., Бакун Ю. Органічне агровиробництво: нові ринкові можливості та виклики для виробників зерна в Україні. Київ : Канадське агентство з міжнародного розвитку, 2008. 71 с.

3. Савченко В. Ф. Рациональне природокористування як фактор економічного розвитку України. *Економіка та управління національним господарством*. 2012. № 2 (14). С. 9–15.

УДК 336.3

Гомулко Н. В., Кудлай К. Д., студентки

Науковий керівник: Хоменко Л. М., к.е.н., доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

РОЗВИТОК КОМУНАЛЬНОГО КРЕДИТУ В КОНТЕКСТІ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ

Децентралізація характеризується передачею органам місцевого самоврядування значного обсягу повноважень та бюджетних ресурсів. При цьому фінансова та організаційна спроможність органів місцевого самоврядування та створених ними підприємств зростає. Бюджетна децентралізація створює нові можливості для здійснення запозичень шляхом розміщення облігацій місцевих позик міськими радами. Одним із альтернативних джерел фінансового забезпечення регіонального розвитку виступає муніципальна позика.

На відміну від України, у зарубіжних країнах ринок місцевих запозичень є досить розвинутим, а місцеві позики виступають ефективним інструментом фінансування видатків муніципалітетів. Переважно у всіх розвинутих країнах органи місцевого самоврядування можуть брати участь у кредитних відносинах. В зарубіжних країнах є досить розвиненим комунальний кредит. Зарубіжна система комунального кредиту пов'язана з різноманітними формами запозичення ресурсів. Міста та інші органи місцевого самоврядування зарубіжних країн випускають облігації муніципальної позики, які поділяють на три групи:

– генеральні боргові зобов'язання (або бездохідні облігації), які гарантуються бюджетними доходами та майном органів місцевого самоврядування;

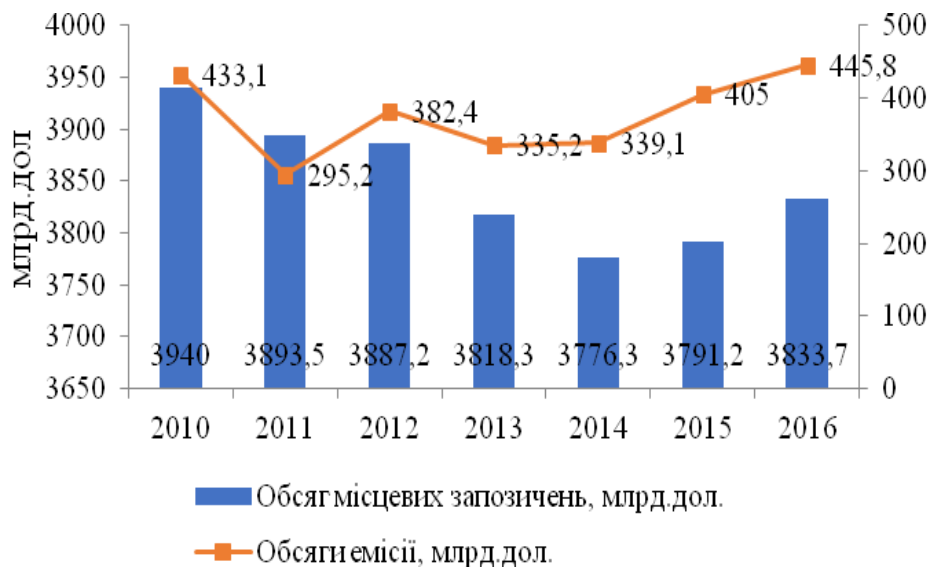
– доходні облігації, що випускаються з метою фінансування будівництва об'єктів інфраструктури, погашення їх здійснюється зарахунок доходів збудованих підприємств;

– облігації змішаного характеру, що не приносять доходів, але погашення яких здійснюється за кошти, отримані від діяльності підприємств, створених за рахунок запозичених ресурсів[1,с.231].

Однією із форм комунальних закладів, яка виникла у Німеччині в 1908 році були жири центральні. Передумовою появи жиробанків було те, що комуни, виступали контрагентами, користувалися послугами і продукцією одна одної і, відповідно, оплачували ці послуги та продукцію. Успішно функціонують комунальні банки взаємного кредиту і в Швеції, які виникли в ХІХ ст. у формі банків із солідарною відповідальністю за борги їхніх засновників – комун, без гарантій держави. Шведські комуни утворюють спілки для взаємного кредитування по округах, кожна з яких була банком взаємного кредитування.

Важливе місце посідають спеціальні державні банки у сфері кредитування місцевих органів влади і, як правило, тісно пов'язані із системою ощадних кас, такі банки є в Німеччині, Франції, Італії, Великобританії, Бельгії.

Застосування певних форм місцевих позик та їхній обіг, специфіка цього ринку у кожній країні залежить від конституційного ладу держави та міри втручання в діяльність органів місцевого самоврядування. Висока надійність муніципальних цінних паперів у США базується на чітко побудованій законодавчій базі. Законодавство США забороняє збанкрутілим муніципалітетам проводити операції з продажу комунальної інфраструктури з метою покриття раніше здійснених запозичень[2]. Вплив вищенаведених чинників дозволив ринку муніципальних цінних паперів США стати найбільшим у світі: його частка становить майже 75% світового ринку таких паперів й оцінюється у 3,8 млрд доларів (майже 10% ринку боргових цінних паперів), лише у 2016 р. американськими муніципалітетами було емітовано облігацій на суму 445,8 млрд доларів, а середньоденні обсяги торгів такими цінними паперами на фондових біржах країни сягнули 10,6 млрд доларів (рис.1).

Рисунк 1 – Кількість випусків муніципальних цінних паперів в США за 2010–2016 роки[2,3]

Щодо європейського досвіду, то кредиторі мають великий інтерес до місцевих запозичень у цих країнах пов'язується з широким поширенням

гарантуванням державою виконання органами місцевого самоврядування своїх зобов'язань. Надаючи гарантії за місцевими позиками, держава сприяє зниженню кредитного ризику для кредиторів та відсоткової ставки за користування позиковими коштами для муніципалітетів[4].

Отже, проаналізувавши особливості здійснення запозичень на місцевому рівні у європейських країнах, доходимо висновку, що практика здійснення місцевих запозичень є широко розповсюдженою серед зарубіжних країн.

Список літератури

1. Муніципальні фінанси : навч. посіб / за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль : Астон, 2015. 360 с.
2. Бюро економічного аналізу : сайт. URL: <http://www.beafnd.org> (дата звернення: 12.04.2020).
3. Європейська хартія місцевого самоврядування : від 15.10.1985 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036 (дата звернення: 12.04.2020).
4. Charles C., Shon J. The impact of public debt on state borrowing cost in the 34 US bond market before the great recession. *Journal of Public Budgeting, Accounting & Financial Managemet.* 2018. Vol. 30, Iss. 3. Pp. 335–346.

УДК 621.73.06

Гордієнко В. В., студент

Науковий керівник: Харченко М. В., к.е.н.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ

Підприємствам всіх форм власності для здійснення господарської діяльності потрібно закуповувати запаси (сировину, матеріали, запасні частини, комплектуючі вироби, напівфабрикати, малоцінні та швидкозношувані предмети), які є найбільш вагомою та значною частиною активів підприємства. Запаси посідають особливе місце у складі майна та мають домінуючі позиції у структурі витрат підприємств не залежно від видів і сфер діяльності.

Управління запасами - це складний процес, який включає різновид методів управління які направлені на діяльність, метою якої є зменшення до мінімуму щорічних витрат на утримання запасів.

До складу запасів належать: продукція виробничо-технічного призначення, споживчі товари, які перебувають на різних фазах виробництва й обігу, та очікують вступу в процес виробничого або особистого споживання [1].

До загальної класифікації запасів належать такі види, як:

1) поточні запаси, які призначені насамперед забезпечувати безперебійність виробничого або торгового процесу між черговими поставками. Вони мають змінну величину.

2) страхові запаси - потрібні у разі непередбачуваних обставинах для безперебійного забезпечення матеріалами або товарами виробничого або торгового процесу. До видів страхових запасів належать: запаси готової продукції на складі – призначені для компенсації коливань попиту на ринку; виробничі запаси сировини, матеріалів і комплектуючих виробів, призначені для запобігання ризику раптової зупинки виробництва внаслідок їх несвоєчасної доставки. Обсяг запасів залежить лише від того, наскільки гарантованим і стабільним є забезпечення підприємства.

3) виробничі запаси потрібні для виробництва, товарні запаси – для купівлі або продажу (сировина, матеріали, напівфабрикати, комплектуючі вироби, інструменти, малоцінні та швидкозношувані предмети, запасні частини до обладнання,).

4) збутові запаси – це готова продукція, яка знаходиться на складі підприємства-виробника яка чекає своєї черги для реалізації споживачам. Метою створення збутового запасу є забезпечення термінового обслуговування покупців (підприємства-виробники; підприємства оптової та роздрібною торгівлі).

5) запаси в дорозі – це товари, що в даний час знаходяться в процесі руху в транспортних засобах або в процесі перевалки і тимчасового збереження на складах транспортних організацій або митниці під час просування їх від постачальника продукції до покупця.

Також створення запасів необхідно і у зв'язку з сезонним характером виробництва чи транспортування. Такий вид запасів називають сезонним. Проте запас несе і негативний вплив на фінансовий стан підприємства, бо в запасах підприємство фактично «заморожує» частину засобів, вилучаючи їх з обороту. Управління запасами пов'язане з проблемою досягнення оптимальної рівноваги між двома конкуруючими чинниками: мінімізацією капіталовкладень у запаси та максимізацією рівня надійності обслуговування споживачів продукцією даного підприємства [2].

До системи управління запасами – комплект правил, норм і показників, які визначають момент часу й обсяг придбання продукції для поповнення запасів.

Головні параметри системи управління запасами: точка замовлення – найменший рівень запасів продукції підприємства, при досягненні якого необхідно їх обов'язкове поповнення; нормативний рівень запасів – розрахунковий розмір запасів, що досягається під час чергової закупівлі; обсяг окремого придбання запасів; частота закупівель – встановлена періодичність поповнення запасів продукції; кількість продукції для поповнення запасів підприємства, при якій досягається мінімум витрат на зберігання відносно заданих витрат на поповнення і заданими альтернативними витратами капіталу який інвестований.

Отже, прийняття оптимального рішення управління запасами потребує врахування багатьох чинників, підставою яких є оптимізація господарської діяльності в цілому та мінімізація витрат пов'язаних з цією діяльністю. Система управління запасами завжди повинна спиратися на пошук логістичного компромісу. Складність у виборі певного управлінського рішення залежить від

умов, в яких функціонує підприємство, професіоналізм і здібності менеджера з логістики прийняти належне рішення.

Зміст запасів постійно пов'язане з витратами, проте господарюючі суб'єкти змушені їх постійно створювати, нестача запасів може призвести до втрати прибутку.

До основних завдань управління запасами на підприємстві належить: аналіз стану запасів у різний період часу; встановлення найважливіших першочергових рішень при управлінні запасами; вибір способу дій (моделі) управління запасами; розрахунок кількості придбання; визначення остаточного часу оформлення замовлення.

Для вирішення завдань управління запасами належить: вибір стратегії поповнення запасів, розрахунок критичних крапок, розрахунок точок замовлення, аналіз структури запасів по методу ABC, впровадження систем планування потреби в матеріалах (MRP-1 і MRP-2), що дає змогу управління запасами, в якій виробництво, і, відповідно, запаси плануються виходячи з попиту на кінцеву продукцію.

Отже, впровадження логістичних рішень для управління запасами приведе до нового рівня розвитку діяльності підприємства, насамперед, забезпечення економічної стійкості у конкурентному середовищі.

Список літератури

1. Глогусь О. Логістика : навч. посіб. Тернопіль : Економ. думка, 2006. 332 с.
2. Крикавський Є. В. Логістика для економістів : підручник. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2004. 448 с.
3. Пол Р. Мэрфи-Мл., Дональд Ф. Вуд. Современная логистика / пер. с англ. О. Пелявського. М. : Вильямс, 2016. 720 с.
4. Пономарьов Ю. В. Логістика : навч. посіб. Київ : Центр навч. літ., 2009. 328 с.

УДК 338.48

Гридина А. В., студентка

Глизнуца М. Ю., к.э.н., доцент

Перерва П. Г., д.э.н., профессор, заведующий кафедры менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений

Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина

РОЛЬ ТУРИЗМА В ФОРМИРОВАНИИ ВВП И ОБЕСПЕЧЕНИИ ЗАНЯТОСТИ НАСЕЛЕНИЯ

Формирование валового внутреннего продукта и обеспечение занятости трудоспособного населения является одной из существенных характеристик экономики любой страны, благосостояния ее народа. Проблема занятости трудоспособного населения рассматривается как одна из наиболее значимых,

поскольку непосредственно связана с перспективами социальной стабильности государства. Она обусловлена демографическими процессами, выступает частью социальной политики, т.е. в определенной мере имеет демографическое и социальное содержание. С экономической точки зрения занятость трудоспособного населения – это система, включающая в себя степень удовлетворения личных потребностей и общественных потребностей в работниках, совокупность отношений по поводу участия населения в трудовой деятельности, выражающая меру его включения в труд.

Во многих странах туризм играет значительную роль в формировании валового внутреннего продукта, создании дополнительных рабочих мест и обеспечении занятости населения, активизации внешнеторгового баланса. Туризм оказывает огромное влияние на такие ключевые отрасли экономики, как транспорт и связь, строительство, сельское хозяйство, производство товаров народного потребления и другие. Туристическая сфера – это своеобразный катализатор социально-экономического развития страны. Экономическое развитие туризма характеризуется впечатляющими данными по мировому экономическому рынку. Так, по прогнозам Всемирной туристической организации, число туристских прибытий к 2020 г. составит 1,6 млрд человек, мировые доходы от туризма в 2020 г. возрастут до 2 трлн дол. [1]. Туризм является динамично развивающейся отраслью, его роль в мировой экономике непрерывно растет. Рост туристского сектора экономики – это платформа для создания новых рабочих мест. Так, в сфере туризма занято свыше 250 млн человек, т. е. каждый десятый работник в мире. На его долю приходится 7 % общего объема инвестиций, 11 % мировых потребительских расходов, 5 % всех налоговых поступлений [2].

Ежегодно миллионы людей путешествуют, как и внутри страны, так и за ее пределами благодаря развитию туристической индустрии, которая включает в себя миллионы отраслей и факторов, одним из которых является экономическая деятельность в стране.

В настоящее время на экономику страны туризм оказывает положительное влияние так как данная индустрия с каждым днем прогрессирует и занимает отличительное место среди прочих других отраслей страны, дает особое предпочтение дальнейшему развитию туристической деятельности и ее особого вклада в экономику. Именно с туризмом, как основой туристической индустрией, а также туристическим бизнесом, связывают свое будущее многие страны. Как свидетельствуют результаты наших исследований, туристический бизнес во многих странах приносит существенный вклад в ВВП страны, предоставляет рабочие места значительной части трудоспособного населения (табл.1).

Данные табл. 1 позволяют сделать вывод о том, что вклад туристической индустрии в ВВП Украины составляет 5,4%. Конечно, это значительно меньше, нежели вклад в формирование ВВП Украины таких отраслей как промышленность, сельское хозяйство, торговля, транспорт, но все же довольно существенное значение по сравнению с другими видами экономической деятельности. Если же осуществлять сравнение с другими странами мира, то

констатируем низкое место Украины в рейтинге стран мира по вкладу отрасли «туризм» в ВВП

Таблица 1 – Вклад туризма в формирование ВВП и обеспечение занятости населения в странах мира в 2016–2018 гг.

Страны	Вклад туризма в ВВП, %			Занятость в сфере туризма, %		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Грузия	27,4	32,1	33,7	6,8	8,1	8,6
Греция	19,1	20,0	20,6	11,8	12,2	12,7
Португалия	17,7	17,9	19,1	7,1	7,8	8,1
Австрия	15,2	15,2	15,4	8,5	8,6	8,7
Эстония	15,5	15,4	15,2	4,1	4,0	4,0
Турция	11,3	11,2	12,1	1,6	1,7	1,8
Болгария	11,2	11,5	11,7	2,8	2,9	2,9
Великобритания	10,5	11,0	11,0	4,6	4,8	4,8
Франция	9,3	9,4	9,5	4,4	4,5	4,6
Венгрия	8,0	8,3	8,5	4,5	4,7	4,9
США	7,7	7,9	7,8	3,8	3,7	3,7
Египет	7,4	10,9	11,9	3,0	3,9	4,4
Япония	7,1	7,2	7,4	1,8	1,8	1,8
Беларусь	6,4	6,2	6,4	1,9	1,9	2,0
Украина	5,4	5,6	5,4	1,3	1,3	1,3
Бельгия	5,4	5,4	5,3	2,4	2,4	2,4
Нидерланды	5,2	5,0	5,0	5,6	5,6	5,6
Российская Федерация	4,8	4,7	4,8	1,1	1,1	1,2
Польша	4,4	4,5	4,5	1,9	2,0	2,0
Молдавия	3,1	3,2	3,2	0,8	0,8	0,8

Источник: составлено авторами на основе [1]

Так, из представленных в рейтинге 175 стран мира Украина занимает по критерию процента туризма в ВВП лишь 146 место.

К сожалению, развитие туризма в Украине сейчас обременен комплексом систематических сложных проблем социально-экономического, общественно-политического и инфраструктурные тому подобное. Комплексность и сложность указанных проблем потребует усиления роли государства в обеспечении развития туризма.

Прямое воздействие государства на развитие туризма обеспечивается главным образом такими методами государственного регулирования как правовой метод (на постоянной основе) и программно-целевой метод (на срочной основе).

Занятость населения в туристической сфере способствует решению проблемы рационального использования трудовых ресурсов, привлекая в общественное производство новые контингенты незанятого или частично

занятого населения, что особенно важно для недостаточно развитых промышленных районов.

В общественное производство включается незанятое трудоспособное население, расширяется сфера приложения труда как за счет обслуживания, так и вследствие расширения местного производства для нужд туристов. Российская Федерация, несмотря на высокий туристский потенциал, в настоящее время занимает незначительное место на мировом рынке: ее доля составляет около 1,4 % мирового туристского потока.

По оценкам экспертов, потенциальные возможности Украины позволяют при соответствующем уровне развития туристической инфраструктуры принимать до 10 млн иностранных туристов в год, что может увеличить числа занятых работников в отрасли.

Список литературы

1. Туризм, общий вклад в ВВП (доля, %) // Кноета : сайт. URL: <https://knoeta.ru/atlas/topics/Туризм/Общий-вклад-туризма-в-ВВП/Общий-вклад-в-ВВП-доля-percent> (дата обращения: 16.04.2020).
2. Перерва П. Г. Маркетинг туристичної діяльності : конспект лекцій. Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 32 с.
3. Перерва П. Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.
4. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267 с.
5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
6. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.
7. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.
8. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
9. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.
10. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.
11. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. Киев : Наук. думка, 1989. 176 с.

УДК 338.242:334

*Гриценко Л. Л., д.е.н., професор кафедри фінансів і підприємництва
Тверезовська О. І., студентка
Сумський державний університет, м. Суми, Україна*

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА З МЕТОЮ РЕФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНФРАСТРУКТУРИ

В умовах поглиблення кризових явищ як національної, так і світової економіки значно зменшуються обсяги інвестицій з боку державних інститутів, а також з боку приватного сектора. За таких умов розвиток інфраструктури неабияк важливий задля подальшого формування сприятливого клімату для економічного зростання. На сьогодні ми все частіше зустрічаємося із фізичною та моральною зношеністю обладнання, застарілістю основних фондів майже у всіх сферах економіки, недостатністю інвестиційних вкладень, недофінансуванням інфраструктурних інвестиційних та інноваційних проектів тощо. Ефективна взаємодія між державою та приватним сектором на основі системи державно-приватного партнерства (далі – ДПП) дозволить здійснювати інвестування в розвиток виробничих потужностей, прискорити промислове зростання, розширення внутрішніх та зовнішніх ринків, підвищити якість товарів, робіт і послуг, якість надання державних послуг, поліпшити інвестиційну привабливість країни та ділову активність.

У сучасному розумінні партнерство державного і приватного секторів означає таку форму співпраці між державними органами влади та світом бізнесу, що має на меті забезпечити фінансування, будівництво, відновлення, управління або утримання інфраструктури чи надання суспільних послуг [1].

ДПП широко застосовується у світовій практиці під час реалізації різноманітних соціально-економічних завдань, таких як забезпечення ефективного управління у сфері державно-приватного партнерства, зниження навантаження на бюджет, посилення соціальної відповідальності бізнесу, підвищення якості життя населення країни тощо.

При цьому основний масив інвестиційних проектів, що реалізуються в межах системи державно-приватного партнерства у країнах Європи, становлять проекти, спрямовані на реформування та розвиток інфраструктури. Це зумовлено тим, що вони визнані Світовим банком стратегічним напрямом формування та реалізації потенціалу соціально-економічного розвитку, що забезпечує довгострокове економічне зростання, а також антикризовим заходом у короткостроковому періоді, оскільки впровадження масштабних інфраструктурних проектів дозволяє створити нові робочі місця, покращити стан об'єктів металургії, будівельної галузі, сектору послуг тощо [2].

Звернемо більш детально увагу на впровадження проектів ДПП в авіаційному, транспортному та залізничному секторах. Регіональні особливості державно-приватного фінансування інфраструктурних інвестиційних проектів виявляються і в розрізі окремих секторів економіки (табл. 1).

Таблиця 1 – Кількість та обсяги інвестицій у проекти ДПП за регіонами світу і секторами економіки в 1999–2018 рр. (складено автором на основі [2])

Регіон	Кількість проектів	Обсяг інвестицій, млн. дол. США	Обсяг інвестицій у розрахунку на 1 проект, млн. дол. США
Авіація			
Східна Азія і Тихоокеанський регіон	14	5077,97	362,7121
Європа та Центральна Азія	2	1413,47	706,735
Латинська Америка та Карибський басейн	16	14125,5	882,8438
Близький Схід і Північна Африка	10	38802,1	3880,21
Південна Азія	3	2682	894
Африка на південь від Сахари	1	245,1	245,1
Усього	46	62346,14	6971,601
Залізничне сполучення			
Східна Азія і Тихоокеанський регіон	9	13154,8	1461,644
Європа та Центральна Азія	5	4778,96	955,792
Латинська Америка та Карибський басейн	171	46120,23	269,7089
Близький Схід і Північна Африка	2	343	171,5
Південна Азія	34	33417,86	982,8782
Африка на південь від Сахари	20	6287,65	314,3825
Усього	241	104102,5	4155,906
Транспортне сполучення			
Східна Азія і Тихоокеанський регіон	35	11563,53	330,3866
Європа та Центральна Азія	8	9398,5	1174,813
Латинська Америка та Карибський басейн	194	109790,2	565,9287
Близький Схід і Північна Африка	4	14594	3648,5
Південна Азія	450	98603,36	219,1186
Африка на південь від Сахари	10	2709,7	270,97
Усього	701	246659,3	6209,716

Отже, у галузі авіації найбільшу кількість інвестиційних проектів у системі державно-приватного партнерства реалізують країни Латинської Америки та Карибського басейну, а також Східної Азії та Тихоокеанського регіону, на які припадає 33 % та 21,7 % від загальної кількості проектів такого спрямування. На країни Європи та Центральної Азії припадає лише 4,1 % інвестиційних проектів ДПП у даній сфері економіки.

У сфері залізничного сполучення найбільшу кількість проектів ДПП та найбільший обсяг інвестицій здійснювали країни Латинської Америки та Карибського басейну. На них припадало 71 % від загальної кількості проектів цього виду та 44 % обсягу відповідних інвестицій. Найменш інтенсивно

проводять інвестиції у галузі залізничного сполучення партнери країн Близького Сходу і Північної Африки, а також Європи та Центральної Азії, кількість яких становить відповідно 2 та 5 інвестиційні проекти за весь аналізований період. Проте найбільшим був обсяг інвестицій у розрахунку на 1 проект у країнах Східної Азії і Тихоокеанського регіону – 1461,6 млн. дол. США (35 % від загальної частки всіх інвестицій у розрахунку на 1 проект).

Зауважимо, що на Південну Азію припадає найбільша частка загального обсягу державно-приватних інвестицій у транспортне сполучення: 64,2 %, що відповідає 98603,36 млн. дол. США. Проте у регіонах Європи та Центральної Азії найбільшими є обсяги інвестицій у розрахунку на 1 проект за даними напрямками, які становлять 174,8 млн. дол. США.

Також істотні обсяги інвестуються у транспортне сполучення державно-приватними партнерами країн Латинської Америки та Карибського басейну (109790,2 млн. дол. США, або 44,5 % від загального обсягу інвестицій відповідного спрямування). У розрахунку на 1 проект транспортного сполучення інвестиції у країнах Латинської Америки та Карибського басейну є досить низькими, меншими за середньосвітовий рівень та становлять лише 565,9 млн. дол. США.

Внаслідок проведеного дослідження доцільно стверджувати, що форма співробітництва держави та приватного сектору широко застосовується у світовій практиці, особливо в Європі. При цьому основний масив інвестиційних проектів, що реалізуються в межах системи державно-приватного партнерства у країнах Європи, становлять проекти, спрямовані на реформування та розвиток інфраструктури.

Таким чином, об'єднання фінансових ресурсів державного та приватного секторів дозволяє реалізувати конкурентний потенціал національної економіки, ефективно вирішувати економічні та соціальні завдання. За сучасних умов економічної ситуації державно-приватне партнерство може бути використане як один із інструментів здійснення державної антикризової політики.

Список літератури

1. Грищенко С. Підготовка та реалізація проектів публічно-приватного партнерства : практ. посіб. для органів місцевої влади та бізнесу. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2011. 140 с.
2. Private Participation in Infrastructure (PPI) Database // The World Bank. URL: <https://ppi.worldbank.org/en/ppi> (дата звернення: 11.04.2020).
3. Теоретико-методичні засади відповідального портфельного інвестування як інструменту фінансового забезпечення сталого розвитку економіки : звіт про НДР (проміжний) / кер.: Д. В. Леус. Суми : СумДУ, 2016. 99 с.
4. Формалізація сучасних тенденцій розвитку інвестиційного ринку України : звіт про НДР (заклучний) / кер.: І. М. Кобушко. Суми : СумДУ, 2012. 79 с.
5. Дослідження кон'юнктури інвестиційного ринку України : звіт про НДР (заклучний) / кер.: І. В. Кобушко. Суми : СумДУ, 2011. 114 с. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/27284> (дата звернення: 11.04.2020).

УДК 338

*Гулак Д. В., к.е.н., начальник відділу організації, нормування та оплати праці**ПАТ «Черкасиобленерго», м. Черкаси, Україна*

ПРОБЛЕМИ ТА НЕДОЛІКИ У ВИКОРИСТАННІ СУЧАСНОГО ЕЛЕКТРОМОБІЛЯ: ЕКОЛОГІЧНІ Й ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

Екологічна складова діяльності людини завжди була та залишається вкрай важливою. З розвитком промисловості, економічним зростанням, відбувається аналогічне збільшення викидів шкідливих речовин в атмосферу планети, та, як наслідок, погіршується життя та здоров'я населення. Зміни клімату, екологічні недоліки, поява інших факторів, які мають негативний вплив є наслідками діяльності людей. Тож прагнення світової спільноти зменшити негативні наслідки та поліпшити хитку екологічну ситуацію мають під собою потужне підґрунтя. Одним з шляхів подолання екологічної кризи на планеті є впровадження екологічно чистих технологій, зокрема у транспортній галузі, яка за допомогою використання електричної енергії у якості рушійної сили дозволяє досягнути бажаного ефекту. Таке поєднання галузей має синергетичний ефект, проте чи все так однозначно?

Вчені різних країн твердять, що електротранспорт є екологічно чистим, досить ефективним та з часом зможе замінити двигун внутрішнього згоряння. Цьому напрямку присвячені праці Карамяна О., Чебанова А., Тиматко В., Ларміні Дж., Лоурі Дж., Чана К., Чау К. та інших. Однак, з поміж позитивних аспектів технології електричного транспорту слід звернути увагу і на його негативні особливості використання.

По-перше всупереч тому, що рухаючись електромобіль не викидає шкідливі речовини в атмосферу та тому факту, що електрична енергія, яка використовується в якості палива електромобіля вважається чистою та прогресивною, технології виробництва останньої не завжди є ідеальними. Так за даними національного регулятора енергетичної галузі в Україні – Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг у 2018 році структура потужностей виробництва електричної енергії в Україні виглядала наступним чином:

- 56% – теплоелектростанції та теплоелектроцентралі;
- 28% – атомні електростанції;
- 12% – гідроелектростанції та гідроакумулюючі електростанції;
- 4% – виробники з альтернативних джерел та біопалива [1].

Таким чином, підсумовуючи вищевказану статистику зрозуміло, що 84% електроенергії в країні виробляється за допомогою шкідливих технологій, які при виробництві продукують шкідливі викиди в атмосферу, залишки ядерного палива тощо. Лише 16% виробництва електроенергії можливо вважати екологічно чистим.

По-друге виробництво акумуляторних батарей, які є своєрідним «баком з пальним» для електромобіля використовуються лужноземельні метали, зокрема

літій. Тож після закінчення строку експлуатації утилізація такого акумулятора є витратною справою. Речовини, які отримуються в результаті переробки акумуляторної батареї є шкідливими та екологічно небезпечними. Тому, ефективність технології закінчення циклу використання електромобіля на сьогодні викликає сумніви.

Наостанок технологічно досконалим на сьогоднішній день можливо вважати лише персональний електромобіль, однак можливості перевезення великої кількості пасажирів чи вантажу обмежені його технологічною конструкцією. Що ж до транспорту, за допомогою якого можливі масові перевезення, то такий транспорт є недостатньо розвиненим. Причиною цього є мала дистанція руху внаслідок обмеженості акумуляторної батареї. А отже поки неможливе масове використання міжміських автобусів, літаків чи кораблів на електричній тязі. Їх поява стримана ємністю акумулятора.

Тож підсумовуючи викладене, світовій спільноті вчених варто звернути увагу та розвивати інші альтернативні технології екологічно чистого транспорту, відмінні від електричного. Впевненим прикладом такої альтернативи може бути досвід японського автовиробника Toyota у впровадженні двигуна на водневій технології [2]. Звичайно така технологія знаходиться на ранніх стадіях розробки та не набула широкої поширеності, проте її розвиток залишається питанням часу.

Список літератури

1. Звіт про результати діяльності Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : затв. Постановою Нац. комісії, що здійснює держ. регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг від 29.03.2019 № 440. URL: https://www.nerc.gov.ua/data/filearch/Catalog3/Richnyi_zvit_NKREKP_2018.pdf (дата звернення: 12.04.2020).

2. Hydrogen is fuel. Pure and simple // Toyota. URL: <https://www.toyota.com/mirai/fuel.html> (дата звернення: 12.04.2020).

УДК 330.131.7

Демчина Х. В., студентка

Науковий керівник: Клепанчук О. Ю., к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

УДОСКОНАЛЕННЯ ФІНАНСОВОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У ринкових умовах для ефективного управління підприємством необхідними є точні розрахунки витрат і доходів, а також їх повнота та достовірність, адже в кінцевому результаті з них формується собівартість продукту – основи кожного підприємства. З цією метою проводиться облік витрат виробництва, результати якого можуть допомогти утворити правильну ціну, покращити економічне управління підприємством та показати вплив кожного відділу на його діяльність.

Витрати виробництва складються з трудових та матеріальних ресурсів. Сукупні витрати на виготовлення та реалізацію продукції визначатимуть її собівартість, що є основним показником ефективності підприємства. Найнижча собівартість дозволяє збільшити прибуток, заради якого і здійснюється діяльність підприємства, і впевненіше почуватись поруч з конкурентами.

Основним документом, що визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про витрати підприємства Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». У Положенні (стандарті) зазначено, як визнаються витрати, з чого вони складаються, з чого формуються собівартість реалізованої продукції та виробнича собівартість.

Для визначення доцільності виробництва певного виду продукції підприємство має знати поточні витрати, пов'язані саме із цією продукцією. Процес обчислення собівартості окремих видів продукції називають калькулюванням. Результатом цього процесу є калькуляція – економічний документ, з якого можна дізнатися про собівартість одиниці (1 кг, 1 л) [1] конкретного виду продукції.

Метою калькулювання є:

1. Оцінка випущеної готової продукції та напівфабрикатів власного виробництва за виробничою собівартістю для її оприбуткування та підготовки в подальшому фінансової звітності.

2. Підготовка інформації для прогнозування, планування, контролю над витратами, доходом, прибутком, зокрема для:

- планування витрат на наступний період;
- розрахунку економічної ефективності від сучасних технологічних процесів;
- утворення справедливої та конкурентноспроможної ціни;
- контролю витрат;
- визначення рентабельності;
- визначення найдорожчого етапу виробництва;
- оцінки;
- ефективності окремих підрозділів;
- якості управління
- виявлення залежності між витратами та прибутком;

Цільова функція обліку витрат на виробництво – виявлення й усунення недоліків організації виробництва і матеріально-технічного забезпечення для максимальної економії матеріальних і трудових витрат, підвищення продуктивності праці [2]. Більше уваги слід було б приділити обліку і розподілу непрямих витрат. Варто було б вести облік витрат на утримання та експлуатацію машин й устаткування в підрозділах підприємства. Доцільно було б фіксувати у спеціальних журналах фактичну завантаженість окремих апаратів і обладнання, щоб можна було оцінити рівень ефективності їх використання. Крім того, це дало б змогу більш чітко і точно визначити фактичну участь конкретних видів обладнання у виробництві конкретних видів виробів, таким чином, більш точно розподілити витрати на утримання й експлуатацію машин і механізмів у розрізі видів виробів. На основі інформації про витрати сировини і

матеріалів за кожну зміну в розрізі видів виробів у порядку, викладеному вище, і даних про вихід продукції за кожну зміну можна і необхідно аналізувати результати виробничого процесу за кожну зміну шляхом зіставлення фактичних даних із нормативними, виявляти відхилення й оперативно визначати причини відхилень, що дає можливість своєчасно впливати на хід того чи іншого процесу, використовувати в потрібному напрямі.

Отже, ефективність діяльності підприємства на пряму залежить від точного та досконалого обліку витрат, а також детального аналізу витрат та оперативного прийняття рішень на основі отриманих результатів.

Список літератури

1. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : підручник. Житомир : ЖІТІ, 2003. 672 с.
2. Должанський М., Должанський Н. Бухгалтерський облік в Україні з використанням Положень (стандартів) бухгалтерського обліку : навч. посіб. Львів : Львів. банк. інститут НБУ, 2003. 494 с.

УДК 631.11:330.341.1

Дончак Л. Г., к.е.н., доцент

Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського національного економічного університету, м. Вінниця, Україна

Бойківська Г. М., к.е.н. доцент кафедри менеджменту персоналу та адміністрування

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ПОСИЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Тенденції розвитку сучасної економіки зумовлюють потребу пошуку нових чинників економічного зростання, тому проблема формування та реалізації стратегій розвитку підприємств нині набуває особливої актуальності та зумовлює необхідність розробки нових підходів щодо її вирішення.

При формулюванні стратегії розвитку системи слід акцентувати увагу на те, що цілі системи і її компонентів у змістовому і кількісному значеннях, як правило, не співпадають. Будь-яка система розвивається на основі протиріч, конкуренції, різноманітності та форм її функціонування.

Інноваційні ресурси, які зв'язані з науково-технічним прогресом, є важливим чинником процесу виробництва. Починаючи з зародження нової ідеї і до її практичної реалізації, інновації значно спрощують виробничий процес та сприяють підвищенню продуктивності праці. Крім цього, варто зазначити ще один не менш важливий фактор виробництва – управління. Удосконалення системи управління має здійснюватись шляхом формування об'єднуючої ідеї інноваційного розвитку; узгодження інтересів працівників та керівництва господарюючого суб'єкта в зацікавленості щодо підвищення ефективності

виробництва та якості виготовленої продукції. Тому сучасний розвиток економічної системи відбувається на основі формування та реалізації інноваційної моделі розвитку.

Інвестиційно-інноваційне забезпечення відіграє провідну роль як у стратегічному так і в практичному управлінні організацій. Для формування дієвої системи такого забезпечення на рівні підприємств регіону необхідно:

- сприяти залученню вітчизняних та іноземних інвестицій в розвиток підприємств з метою підвищення конкурентоспроможності регіону;
- забезпечувати документальний супровід інвесторів, який передбачає надання адміністративної та правової допомоги при проходженні інвестицій;
- налагоджувати контакти з потенційними іноземними інвесторами;
- узгоджувати позицію регіону щодо стратегії залучення інвестицій;
- забезпечувати тісні взаємозв'язки з новими партнерами та постачальниками підприємств та сприяти розширенню ринків збуту продукції;
- створювати ефективну маркетингову політику на підприємствах з метою покращення їх репутації;
- підтримувати відносини з важливими зацікавленими сторонами, щоб впевнитися в тому, що їхня структура і процеси завжди відповідають баченню і цілям підприємств.

План залучення інвестицій для реалізації стратегії розвитку підприємств передбачає такі інструменти залучення інвестицій, як інвестиційна політика та інвестиційна промоція (рис. 1).

Рисунок 1 – Основні інструменти залучення інвестицій в розвиток підприємств

Джерело: власні дослідження автора

Важливим кроком у питанні залучення інвестицій є й формування привабливої інвестиційної політики підприємств, що передбачає:

- визначення пріоритетів для підприємства в галузі інвестування;
- визначення переліку пріоритетності стратегічних інвестицій;
- постійне підвищення професійного рівня представників відділів з економічних відносин, інвестицій та економічного розвитку.

Значення інвестицій важко переоцінити. Внутрішні та, особливо, зовнішні інвестиції належать до небагатьох ключових факторів економічного розвитку. Зовнішні інвестиції поряд з фінансовими ресурсами та робочими місцями надають економіці підприємства нові технології, ринки, нові управлінські навички та нові можливості для розвитку нових напрямів діяльності підприємства. Сфера зовнішніх інвестицій характеризується високим рівнем конкуренції між країнами, регіонами та підприємствами, причому гроші, вкладені в цю конкурентну боротьбу можуть окупитися не раніше ніж через п'ять – десять років [1].

Інвестиційна привабливість, як фактор конкурентоспроможності впливає на економічний розвиток підприємства, залежно від розміру та стадії життєвого циклу, та створює додаткові можливості для реалізації інвестиційного потенціалу. На процес залучення внутрішніх та зовнішніх інвестицій в діяльність підприємств впливає значна кількість факторів. На більшість з них, наприклад – національне законодавство та рівень корупції, підприємства не мають прямого впливу. Однак, такі фактори як стан технічної інфраструктури, якість і конкурентоспроможність продукції, репутація підприємств, доступність будівель і ділянок для нової забудови, окремі елементи бізнес-клімату є їм підвласними, імідж регіону – знаходяться у сфері впливу місцевої влади. Крім того, важливу роль у залученні інвестицій відіграє місцева маркетингова політика та організаційна спроможність ефективного інвестиційного супроводу.

Інвестиційна та зовнішньоекономічна політика спрямована на створення сприятливих умов для активізації економічного розвитку регіону. Участь регіональних представників у різних міжнародних заходах (виставках, конференціях, зустрічах, ярмарках, торгових місіях, інвестиційних форумах тощо) сприяє налагодженню взаємозв'язків з провідними інвесторами різних країн, обміну досвідом роботи в тій чи іншій сфері, що значно збільшує ймовірність надходження зовнішніх і внутрішніх інвестицій у розвиток регіону та підприємств зокрема. Варто зауважити, що важливого значення має участь таких заходах представників господарюючих суб'єктів, що дозволить збільшити кількість потенційно-можливих інвесторів в їх розвиток.

Тому, не менш важливим інструментом залучення інвестицій в розвиток підприємств є інвестиційна промоція. Завданням промоції є розповсюдження інформації про інвестиційний потенціал та можливості підприємств. Для реалізації даного завдання необхідно максимально більше розповсюдити інформації про діяльність підприємств шляхом організації та участі у заходах різних рівнів. При цьому, проведення такої маркетингової діяльності повинно здійснюватися за допомогою місцевої, регіональної та державної влади. Адже, саме співпраця усіх рівнів влади зможе забезпечити досягнення очікуваних результатів залучення інвестицій в розвиток підприємств.

Список літератури

1. Пепа Т. В. Стратегічний вектор організації інвестиційно-інноваційної діяльності в регіоні (методологічний аспект). *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. № 7. С. 258–264.

УДК 331.523

Дружиніна В. В., д.е.н., професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

Луценко Г. П., викладач-методист вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ДЕМОГРАФІЧНІ МЕТАМОРФОЗИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ

Населення України старіє. В даний час народжується мало дітей, бебі-бум 90-х років вступив в працездатний вік, а післявоєнний бебі-бум – в пенсійний вік. Щомісяця з країни на заробітки їдуть 100 тис. осіб. Наближається такий час, коли буде досягнуто двох демографічних максимумів, і в той же час відбудеться різке скорочення населення працездатного віку. Основними проблемами сформованої демографічної ситуації є:

по-перше, проблеми зі здоров'ям населення. Наслідки демографічних змін можна очікувати в багатьох областях. По-перше, зазвичай передбачається, що в довгостроковій перспективі ВВП залежить від продуктивності, а також від трудових і капітальних витрат. Скорочення чисельності працездатного населення призведе до скорочення витрат праці і, як наслідок, до динаміки ВВП. Негативні демографічні зміни слід розглядати ширше, ніж просто через призму ВВП. У наступному десятилітті дефіцит медичного персоналу, тобто лікарів, але ще більше медсестер, стане очевидним. Тоді буде дуже важливо не підготувати систему і не створити правильні умови праці для тисяч соціальних працівників, фізіотерапевтів для похилого віку. Цілком ймовірно, що деякі з цих послуг будуть передані приватному сектору, але це означає, що вони стануть доступні в основному людям з більш високим соціально-економічним становищем. Основними проблемами літніх людей є і будуть серцево-судинні захворювання, такі як серцева недостатність або миготлива аритмія. Онкологія стане ще однією проблемою. Важливий прогрес в лікуванні раку, збільшується виживання при багатьох видах раку. Починають розглядати багато з них як хронічні захворювання, хоча все ще не можливо вилікувати більшість пацієнтів від раку. Це також стосується літніх людей. Більше грошей знадобиться для більш якісних і сучасних програм лікування наркозалежності в онкології. Демографічна ситуація повинна мотивувати до конкретних дій і, наприклад, збільшення лімітів освічених людей на медичні дослідження.

По-друге, різке скорочення на 6,4 млн. чол. постійного (рис. 1) і працездатного населення, за умови що тривалість життя українців повільно, але зростає. Гіпотеза збільшення тривалості життя населення у перспективі ґрунтується на успіхах інших (передусім європейських) країн у подоланні передчасної смертності. Це дає можливість припустити, що глобалізаційні процеси та зростання добробуту населення України можуть призвести до широкого запровадження новітніх досягнень медицини у практику [1].

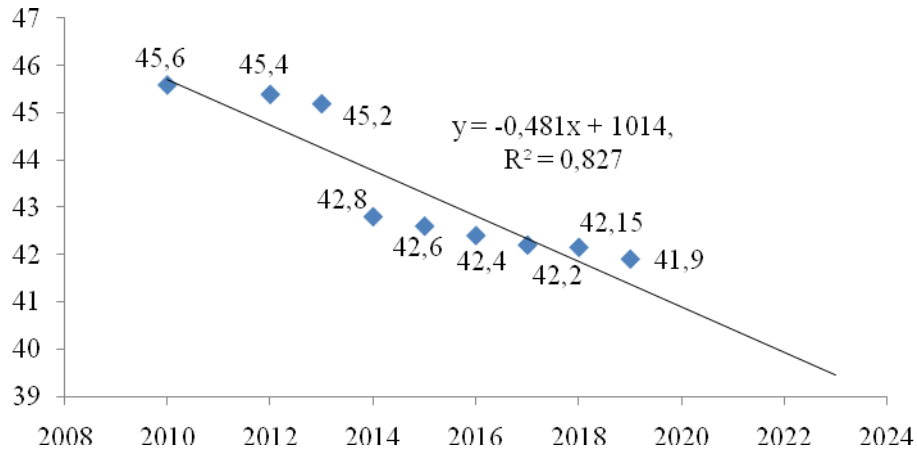

Рисунок 1 – Прогнозне значення чисельності населення України (побудовано за даними [2])

Економісти все частіше вказують на необхідність поступового продовження пенсійного віку в Україні. У багатьох європейських країнах пенсійний вік становить 67, а іноді і 70 років. Деякі країни ввели змінний вік виходу на пенсію, пов'язаний зі змінами очікуваної тривалості життя, що також рекомендується Європейською комісією.

Альтернативою більш тривалій роботі українців є підвищення продуктивності українських підприємств. Однак для цього потрібні інвестиції. Тому забезпечення передбачуваною економічною політикою, що заохочує компанії інвестувати, вважається ключовою рекомендацією для тих, хто перебуває при владі в наступному десятилітті. Це необхідно для підвищення продуктивності українських компаній, що, в свою чергу, означає збільшення заробітної плати працівників. Важко уявити більш високу продуктивність компаній без збільшення інвестиційних витрат. Рівень інвестицій в Україні залишається на дуже низькому рівні, тобто близько 17% ВВП. Досить подивитися на Польщу – 20%, на Чехію, в якій більше 25%. А в країнах, що розвивалися швидко, найчастіше це було 30% ВВП.

Чому це так важливо? Якщо немає інвестицій в нові технології та обладнання, продуктивність і заробітна плата будуть зростати повільно. Українські компанії втратять конкуренцію із зарубіжними. В даний час компанії вкладають мало коштів, побоюючись змін, які приведуть до зниження віддачі від вкладеного капіталу. Це гальмує зростання продуктивності праці і заробітної плати.

По-третє, відсутність мотиваційних чинників по відношенню до співробітників підприємств, особливо тих, які продовжують працювати

вийшовши на пенсію. Необхідно заохочувати пенсіонерів залишатися на ринку праці за рахунок скорочення робочого часу і гнучкості при наймі. Однак підприємці неохоче дивляться на людей, які хочуть працювати на умовах гнучких форм зайнятості – в більш короткі терміни, в позаурочний час або поза офісом. В даний час все більше і більше компаній повинні прийняти цю форму зайнятості і більш того, з'являється необхідність адаптації робочих місць до потреб літніх людей. Для цього необхідне коригування робочого часу або гнучкі перерви, адаптовані до природного ритму роботи літніх людей. Іноді також важливо правильно оцінити роботу, щоб люди у віці 50 років і старше відчували себе необхідними за місцем роботи. Крім того, варто подбати про навчання людей похилого віку і надати їм доступ до різних типів курсів та тренінгів.

Іншим важливим питанням є надання підтримки працівникам у виконанні ними своїх обов'язків, пов'язаних з доглядом за дітьми та людьми похилого віку. Також в цьому відношенні технології (системи моніторингу, пристрої, що підтримують функціонування літніх людей) будуть все більш корисними, але також необхідна певна інфраструктура, тобто дитячі сади або дитячі садки для літніх людей.

По-четверте, міграція – зовнішня і внутрішня. Крім явища міграції літніх людей і народження меншого числа дітей, на ситуацію в Україні в майбутньому буде в значній мірі впливати проблема сильної еміграції. Згідно зі статистичними даними можна зробити висновок, що в останні роки Україна стикається з досить постійним відтоком населення на рівні понад 100 тис. осіб на рік. Однак не можна забувати, що кожен рік деякі люди повертаються з еміграції, і варто підкреслити, що стратегія короткострокових поїздок все ще вигідна і популярна серед українців. В наступні роки Україна продовжить залишатися основним джерелом міграції до Польщі. Для цього є економічні та культурні зв'язки з цією державою, і, крім того, українці дуже затребувані на польському ринку праці.

Підсумовуючи вищевикладене, у разі старіння населення – на перший погляд – здається, варто покладатися на досвід інших країн, які історично стикалися з цією проблемою. Це пов'язано з тим, що до теперішнього часу старіння було характерним процесом для багатьох країн з накопиченим багатством і високим рівнем технологічної досконалості. Тим часом Україна все ще країна метаморфоз. Найбільш важливим є можливість досягти високих темпів економічного зростання, що буде стимулювати інвестиції та інновації. Продуктивність праці в цьому випадку буде збільшуватися. Заробітна плата буде зростати. А похідна від заробітної плати – це пенсії.

Список літератури

1. Пирожков С. І., Щербов С. Я., Шевчук П. Є. Україна 2050: перспективи демографічного розвитку // Державна служба статистики : сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2006/zmist_novin/demogr/rozv.htm (дата звернення: 15.04.2020).
2. Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 15.04.2020).

УДК 331.101.39

*Дяченко А. Р., студентка**Науковий керівник: Кравченко Н. В., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, завідувач відділення**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ КАПІТАЛОМ

У сучасному світі Human resources або інакше кажучи управління людським капіталом, тісно пов'язано з побудуванням бізнесу. Зміни вплетені в щоденне життя будь якого підприємства.

Вже досить давно світ зрозумів, що люди – найцінніший ресурс. Раніше відділу кадрів в організації було відведено лише чітко окреслене коло повноважень та задач. Сьогодні тенденція змінилася: обов'язки і можливості, котрі отримала служба управління персоналом значно зросли. Наразі HR – це зв'язуюча ланка поміж компанією та її працівниками, а голова HR має бути одним з основних й найбільш значущих людей в організації.

Функції HR змінювались з роками. Все більша кількість організацій впроваджують HR департаменти, наділяючи цю групу щоразу більшою кількістю обов'язків і повноважень, впроваджуючи зміни, що дають можливість більше ефективно розвиватися компанії. До обов'язків належать: ведення кадрового діловодства, пошук та підбір персоналу, розвиток та навчання працівників, подання звітності до державних органів, адміністрування процесів виплати заробітних плат та багато інших. Все це має одну мету, а саме створити стабільний притік кваліфікованих кадрів, утримання працівників на підприємстві, знаходження нових шляхів мотивування та звичайно забезпечення безпроблемної роботи організації в цілому.

Очікується, що до 2022 року проблема пошуку та утримання кадрів в організації сягне критичного рівня і стане найбільшою проблемою для фахівців сектору HR. В час, коли конкуренція поміж різними підприємствами сягнула високої позначки, боротьба за таланти гостро відчувається на ринку праці.

Чим вища кваліфікація кандидата, тим ширше коло його побажань до запропонованих йому умов. Слід зауважити, що такі вимоги вже досить багато часу не затримуються лише на рівні заробітної плати, що робить «битву за талант» ще більш важкою.

Тому умови в котрих працюють фахівці сектору HR, стають дедалі складнішими кожного року.

Сьогодні роботодавці мають визначати нові канали пошуку. В поле зору потрапили соціальні мережі, до засобів пошуку додаються ярмарки вакансій та рекламні компанії, що дають можливість привернути увагу до компанії.

Чим більш цікаві пропозиції у вакансії розміщеної на різних ресурсах, тим більша кількість відгуків буде отримана. Тому департамент управління персоналом виділяє окрему ланку спеціалістів, а саме рекрутерів. Рекрутер – це спеціаліст який займається пошуком та підбором персоналу, він є посередником між кандидатом та компанією.

Цей спеціаліст відрізнений поміж інших досить вузьким колом повноважень, але саме він за допомогою різних методів проведення співбесід та оцінювання може знайти необхідну людину за всіма можливими параметрами.

Методів, що використовують рекрутери, велика кількість, зокрема традиційних – це збір даних, інтерв'ю за допомогою засобів зв'язку (дає можливість познайомитися і отримати відповіді на питання по резюме), співбесіда (найбільш важливий етап, що дає можливість особистого контакту) тестування, професійні опитування та перевірка вмінь та інші, а також більш сучасні такі як: скринінг (швидкий відбір кандидатів, за формальними ознаками), хедхантинг (вербування спеціалістів, що працюють на іншу компанію, прелімінарінг (залучення молодих спеціалістів та студентів, без досвіду з можливістю подальшого працевлаштування) та ін.

Але лише за умови правильного їх використання та аналізу, з поміж сотні кандидатів, можна знайти одного, що зашиться надовго.

Основне, що змінилося за останні п'ять років на ринку праці – це відношення працівників та роботодавців. Відтепер компанія має вирізнятися з поміж решти, щоб зацікавити майбутнього працівника.

На сьогодні недостатньо запропонувати високий рівень доходу, працівники нового покоління шукають можливість поєднання роботи та особистого життя. Можливості подорожувати, працювати дистанційно, харчуватися за рахунок компанії, отримувати бонуси за здоровий спосіб життя, отримувати компенсації за спортивні зали, мати можливість навчатися за рахунок роботодавця і не тільки на теренах України, а і за її межами. Якщо ще декілька років назад, такі умови отримували лише спеціалісти ТООПрівня, на даний момент, це досить стандартні умови співпраці. Цей список не є вичерпним, і слід зауважити, що чим вища кваліфікація і рідкісна спеціальність, тим ці умови більш доповнені.

І навіть якщо жаданий працівник обрав саме вашу компанію, це не означає, що ваші стосунки будуть довготривалими. З цього моменту вступає новий етап співпраці, за який відповідальний HR департамент – утримання персоналу.

Під це поняття підпадають багато дій, що мають бути розроблені, проведені, оцінені та впроваджені. Наприклад, для того щоб знати, що саме змушує працівників бути лояльними саме до вашої фірми, необхідно визначити їх потреби, проаналізувати ринок вакансій і умови які пропонують інші схожі організації. Оцінити свої можливості та альтернативи для заохочення і вирішення серед конкурентів. Для забезпечення довготривалих стосунків поміж роботодавцем і працівником, побудована так звана «монетарна система».

Це наприклад:

- можливість придбати акції компанії;
- система відкладених бонусів (тобто виплата бонусів з прибутку компанії за 2–3 роки);
- перспектива стати партнером;
- бонуси за вислугу років та ін.

Це довгий шлях, що супроводжується опитуваннями, аналізом реакцій, проведенням вихідних інтерв'ю і, що досить важливо, отримання зворотного

зв'язку. Для цього менеджер або спеціаліст має пообдувати такі взаємовідносини з можливим працівником, щоб майбутній кандидат сам мав бажання йти на контакт, розуміти необхідність діалогу. Діяльність служби управління персоналом в цьому процесі займає ключове місце.

Наймаючи спеціаліста, навіть якщо він не має досвіду, жодне підприємство не застраховано від того, що за кілька років зростивши професіонала, той не буде шукати «кращої долі» в інших компаніях.

Для цього, разом з людьми, має модифікуватися і сама організація. Щоб зміни позитивно впливали на роботу і не заважали основним цілям компанії, в гру вступає HR. Його основна задача в цьому процесі, це тримати «руку на пульсі» вимог ринку, розуміти сучасні віяння, що стане більш важливим для працівника у найближчий час та яким чином це можна задовольнити, не виходячи за рамки бюджету та не зриваючи робочий процес.

З кожним роком персонал стає більш молодшим за віком, вільним та мобільним. Зміна місця роботи вже не є проблемою у молоді і тому утримання працівника стає більш гостро. За тим слід зауважити, що атмосфера в колективі має бути максимально комфортною. Мова йде не тільки про стосунки з колегами, а і з керівництвом. Лідер 21 віку – це максимально контактна особа і чим раніше ця тенденція буде зрозуміла для керівників компаній, тим легше буде адаптуватися під зміни і нове покоління. Корпоративна культура має зростати і досягати високого рівня, інакше це стане одним з факторів «процання». Віяння західних держав, вільний доступ до інформації дали можливість молодим людям, які зараз становлять основний потік робочої сили, бути обізнаними в своїх правах та вимагати їх дотримання. Виховання керівників як середньої ланки так і ТОП рівня є обов'язковою умовою нормально функціонування і співпраці, вимогою сучасного етичного підприємництва.

Всі проблеми які щороку постають в осередку управління людськими ресурсами, не мають бути залишені без уваги. Зараз часи швидких змін, західних віянь, обізнаності в своїх правах і прагнень бути максимально вільними.

УДК 621.73.06

Жігілій А. В., студент

Науковий керівник: Харченко М. В., к.е.н.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ЛОГІСТИКА ЯК УНІВЕРСАЛЬНА НАУКА

Логістика як наука почала формуватися ще в давнину у Греції – «Мистецтво роздумів і мислень» використовувалося для грамотного розподілу продовольчих благ та матеріалів.

За роки правління Лева VI (889–912 рр.) ця наука мала пряме відношення до військових дій, так як використовувалася не тільки для забезпечення війська провіантом та озброєнням, а й для планування гармонійної роботи в тилу [1].

Логістика як економічна наука почала своє життя з середини 60-х років ХХ ст. саме завдяки таким причинам як: енергетична криза, яка стала поштовхом до економії ресурсів; науково-технічний прогрес, який вимагав чіткої роботи та злагодженості всіх учасників логістичної системи; загострення конкурентної боротьби при перетворенні ринку продавця на ринок конкурента.

Логістика, як наука має етапи свої формування:

– Перший етап – 60-ті рр.

Логістичний підхід застосовується у сфері товарообігу, внаслідок чого інтегруються транспорт і складське господарство в єдину систему. Вони починають працювати на один економічний результат за узгодженим графіком і єдиною технологією, об'єднання оптимізації частоти и розміру партій товару, оптимізація розміщення и функціонування складів та транспортних маршрутів [1].

– Другий етап – 80-ті рр.

До системи логістики підприємств приєднується планування виробничого процесу, завдяки чому відбувається скорочення запасів виготовленої продукції та підвищення якості обслуговування покупців за рахунок своєчасного виконання замовлень. У цей період відбувалося швидке зростання вартості фізичного розподілу та професіоналізму управління, довгострокове планування у сфері логістики. Мало місце чимале застосування інформаційних технологій які впроваджувались в логістику.

– Третій етап – наші часи.

Відбувається тотальне об'єднання всіх учасників процесів постачання, виробництва і розподілу в єдину логістичну систему. Побічними функціями логістичних систем являються виробниче планування, управління запасами сировини, матеріалів, комплектуючих виробів та незавершеного виробництва, проектування систем логістики тощо. Результатами даного етапу розвитку стали поява фундаментальних змін в організації та управлінні ринковими процесами у всій світовій економіці, ріст різноманітних галузей у сфері послуг та нових комунікаційних технологій, які дають змогу стрімкому проходженню матеріальних та пов'язаних з ними фінансових та інформаційних потоків. Формується основне формулювання логістики – процес планування, організації контролю переміщення матеріальних потоків, їхнього складування і збереження, надання відповідної інформації про всі етапи їхнього просування від місця виготовлення продукції до місця призначення з метою забезпечення якісного задоволення запитів клієнтури.

Логістика розподіляється на види та підвиди.

За масштабами:

1. Макрологістика – досліджує процеси, що проходять на загальнонаціональному та міждержавному рівнях. Її прикладом є угоди про створення регіональних міжнародних організацій ЄС, СНД, АСЕАН та інші.

2. Мікрологістика – досліджує питання управління логістичними потоками як на рівнях окремого підприємства так і процеси між підприємством та його

постачальниками матеріальних ресурсів, споживачами готової продукції, транспортними компаніями та посередницькими підприємствами.

За зонами управління: зовнішня – розглядаються питання управління потоками підприємства за його межами; внутрішня – у межах підприємства.

За функціональними областями: закупівельна; виробнича; збутова.

За змістом логістичних операцій: транспортна; складська; закупівельна; фінансова; інформаційна; фінансова.

За сферами господарської діяльності: промислова; будівельна; освітня; митна; банківська; виробнича; побутова (сервісна) [2].

Тенденції всесвітнього економічного розвитку призводять до зростання вимог до ефективної (оптимізованої) діяльності господарюючих суб'єктів, що пов'язані з активізацією асортиментної політики підприємств усіх різних видів власності, скороченням життєвого циклу товарів, ускладненням прогнозування попиту, збільшенням витрат на складах та транспорті. Завдяки цьому все більш актуальним стає раціональне планування виробництва та збуту продукції, яке зорієнтовано перш за все на задоволення попиту з мінімізованими витратами, посилення координації між взаємопов'язаними видами діяльності.

Отже, вирішення цих завдань потребує розвинутої логістичної діяльності, наявності компетентного логістичного управління. Логістичний підхід до якісного управління бізнесом стає головною складовою його конкурентоспроможності.

Компанії, які досягли в логістиці світових стандартів, здатні одержувати конкурентні переваги за рахунок незмінного вдосконалення якості сервісного обслуговування клієнтів. Це раціональний шлях, яким ідуть всі цивілізовані, розвинуті країни та провідні компанії світу.

Список літератури

1. Тюріна Н. М., Гой І. В., Бабій І. В. Логістика : навч. посіб. Харків : Центр учб. літ., 2015. 392 с.

2. Крикавський Є. В. Логістика для економістів : підручник. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка», 2004. 448 с.

УДК 338:621.31:628.4.02

Завербний А. С., д.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ В ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ЗА УМОВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Враховуючи євроінтеграційний вектор розвитку України, при формуванні енергетичної стратегії доцільним є узгоджувати її із енергетичною стратегією ЄС. Адже на даний час в Україні енергетична стратегія є однією із найдовших (за часовими параметрами) стратегій країни.

Як показує проведене аналізування процесу реформування енергетичного ринку в країнах ЄС, він відбувається досить органічно, гармонійно, еволюційно.

Недоліком є те, що в Україні притаманною є досить неефективна структура її енергетичного балансу. Особливо це є помітним при порівнянні із енергетичними балансами країн Євросоюзу, світової спільноти в цілому [1].

Враховуючи, що Україна повністю не здатна задовольняти власні потреби практично в жодному із енергетичних ресурсів, зокрема і в природному газі (який імпортується), проблематичним є надто велика частка цього ресурсу в структурі, а також постійне її нарощування [2, 3].

В Україні за роки незалежності вже було розроблено кілька енергетичних стратегій. Так, перша (до 2030 р.) так і не була реалізованою через значні свої вади (зокрема й низький рівень ефективності планування, прогнозування тощо). Запропонована ж оновлена Енергетична стратегія досить позитивно відрізняється від попереднього варіанту, прийнятого ще у 2006 р. [4].

Однак, їй також притаманними є певні недоліки. Основний із них полягає у відсутності чіткого обґрунтування запропонованих сценаріїв для подальшого зростання (базового, оптимістичного, песимістичного) валового внутрішнього продукту в країні. Адже це є ключовий показник для гармонійного розвитку енергетики України.

Дослідження цих прогнозів провідними світовими інституціями в т.ч. й в енергетичній сфері [2] показує, що в Україні ще не має достатніх передумов задля високого зростання, скоріше спостерігається кризовий стан.

Відповідно, енергетична стратегія України потребує негайного і суттєвого коригування (регулювання) ще на етапі її формування (а не реалізування). Враховуючи те, що Енергетична стратегія виступає однією із основоположних стратегій в Україні, то саме її цілі повинні також чітко узгоджуватися й з іншими напрямками формування державної політики.

Насправді ж узгодження із уже прийнятими стратегіями, іншими напрямками державної політики (приміром відновлювальної енергетики) на жаль поки що є практично відсутніми.

Також не повністю враховано в оновленому варіанті енергетичної стратегії країни й вимоги, які потрібно обов'язково виконати Україні в енергетичному секторі перед міжнародними організаціями, співтовариствами (приміром, ЄС, згідно Угоди про асоціацію тощо).

Зокрема, гармонійний розвиток відновлювальних (поновлювальних) джерел енергії в Україні також повинен враховуватися стратегією, виступати важливим напрямком розвитку енергетики країни, адже дозволить замінити вичерпні енергетичні продукти, значна частина із яких імпортується.

Це, відповідно, дозволить підвищити й рівень енергетичної безпеки. Однак, за оновленою стратегією, частка відновлювальних джерел у 2030 р. становитиме лише 10 %) [4].

Одним із наслідків формування нереалістичних прогнозів для розвитку економіки країни (приміром, завищеного приросту рівня ВВП) є також значні відхилення основних запланованих/фактичних показників/індикаторів.

Позитивне ж абсолютне відхилення присутнє лиш при споживанні електроенергії (виробленої без витрат органічного палива, виробництві

теплової енергії на атомних електростанціях та електроенергії на гідравлічних електростанціях). Решта ж індикаторів є значно нижчими від запланованих. Особливо негативним є відхилення обсягів експорту паливно-енергетичних ресурсів (майже 50 %). Дана тенденція є негативною і з погляду прогнозування приросту показників (станом на 2020 р.).

В енергетиці країни важливо і необхідно не лише просто спланувати високі (деколи й завищені) стратегічні показники, але й розробити тактичні, оперативні плани щодо їх подальшого досягнення при реалізуванні енергетичної стратегії.

Також життєво необхідними функціями виступають організування, мотивування персоналу енергетичних підприємств (генерувальних/передавальних, державних/приватних тощо) країни.

Завершальними ж функціями в системі управління енергетикою обов'язково повинні бути контролювання, регулювання (при відхиленнях фактичних/запланованих результатів). Регулювання є просто необхідним для сучасного стану гармонійного розвитку енергетики України, оскільки практично жодне із планових значень основних показників (згідно із двома розробленими стратегіями) не досягнуто. Однак, як показало дослідження, розуміючи необхідність регулювання розробленої ще у далекому вже 2006 році енергетичної стратегії, оновлений її варіант і надалі залишається недосконалим, оскільки не зрозумілими, необґрунтованими є темпи приросту ВВП на наступний період (2010-2030 рр.), враховуючи середньорічний приріст протягом 2000–2020 рр., а також інших показників/індикаторів, які за значний період (понад 20 років) не зросли до запланованого у стратегії рівня.

Водночас вимоги до управління енергетичними підприємствами, енергетичним сектором економіки України змінюються через зміну видів генерації, геополітичну нестабільність, підвищення екологічних вимог, політику енергозбереження.

Це вимагає динамічності підходів щодо формування сценаріїв розвитку учасників енергетичного ринку країни, які би враховували їх високодинамічний характер, зменшення горизонту (обсягів) їх прогнозованої результативності тощо.

Питання чіткого, комплексного аналітико-статистичного дослідження всіх чинників впливу на процес формування (та й самої) стратегію організаційного розвитку енергетичних підприємств країни є надскладним завданням, оскільки вимагає поєднання питань економічної безпеки енергопідприємств, енергетичної безпеки країни тощо.

Розроблення і формування стратегії організаційного розвитку енергетичних підприємств та її подальше реалізування є надскладним динамічним процесом. Чинники зовнішнього середовища впливають передовсім на рівень якості прогнозів розвитку енергетичних підприємств.

Розроблення стратегії організаційного розвитку українських енергетичних підприємств обов'язково повинно ґрунтуватися виключно на об'єктивних даних щодо розвитку основних чинників впливу, що мають відмінну валентність за прогнозними векторами розвитку.

Отже, в українській енергетиці (як і в будь-якій діяльності) важливо не лишень розробити плани (в тому числі й стратегічні) із високими (деколи й завищеними) стратегічними показниками/індикаторами, але й розроблювати та впроваджувати тактико-оперативні плани щодо їх подальшого досягнення в процесі реалізування енергетичної стратегії.

Необхідним також є всебічне виконання й інших класичних (загальних/основних) функцій управління енергетикою, а саме: організування, мотивування, контролювання та регулювання.

Послідовне виконання всіх зазначених основних/загальних функцій управління енергетикою (енергетичним сектором економіки України) дозволить досягнути встановлених стратегічних показників та гармонійно розвиватися енергетиці України, економіки країни вцілому, підвищити рівень енергетичної, економічної та й національної безпеки тощо.

Самі ж лишень плани, якими би комплексними, високоефективними та позитивними вони не були, без їх реалізування, так і залишатимуться лишень «хорошими» планами.

Список літератури

1. Енергетична стратегія України на період до 2030 р. : схвал. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 1071-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13> (дата звернення: 11.04.2020). Втратила чинність.
2. International Energy Agency : сайт. URL: <http://www.iea.org/> (дата звернення: 11.04.2020).
3. Міністерство енергетики та захисту довкілля України : офіц. сайт. URL: <http://mre.kmu.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2020).
4. Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність // Міністерство енергетики та захисту довкілля України : офіц. сайт. 07.09.2017. URL: http://mre.kmu.gov.ua/minugol/control/publish/article?art_id=245234085 (дата звернення: 11.04.2020).

UDC 378

*Zavydivska O., Ph.D. in Economics, Associate Professor
Lviv State University of Physical Culture named after I. Boberskyi,
Lviv city, Ukraine*

THE COACHING-APPROACH IN TEACHING THE STAFF OF A MODERN ORGANIZATION

The world of work is complex and constantly changing. Fast paced and high pressured, it places increasingly tough demands on employees throughout organisations. Consequently leaders and managers at all levels need a broad portfolio of management and leadership tools and techniques to do their job effectively.

Coaching is a particularly powerful tool in the modern workplace – one that has proven to be a highly effective way of developing individual and organizational performance by unlocking capability. At its best, this key management tool can deliver considerable benefits, helping managers get the most from their teams, boosting employee engagement and developing high performing workplaces. Anecdotal evidence suggests that coaching is increasingly widespread in organizations. Yet there is little objective research to tell us for certain how organizations approach the use of coaching [1].

Coaching is normally undertaken by the learner's immediate line manager. Anyone, however, can coach or find themselves in coaching situations such as experienced staff, recognised technical experts or simply those who enjoy teaching others. Like mentoring, coaching will suit those who are interested in the development of others and who enjoy sharing their knowledge and experiences [2].

The role of a coach is primarily to ensure that the learner is achieving optimum on-the-job performance. This is done by providing regular hands-on leadership, clear guidance and direction as to what is expected from the learner, and on-going feedback about their performance. Ideally the coach should be doing this daily as part of the normal process of line management, all be it on an informal basis. The role of the coach in this context is [2]:

- making subordinates aware of how they are managing by, for example, asking questions on how well they have thought through what they are doing;
- controlled delegation;
- using whatever situations arise as teaching opportunities;
- setting individual projects and assignments;
- spending time in looking at higher-level problems as well as discussing the immediate job.

Most companies use coaching as a development tool: 80% of organizations surveyed had used or are using coaching. Another 9% are planning to use it. The more employees in the organization, the more likely it is to use coaching. 90% of organisations with 2,001+ employees used coaching in the past five years, but this fell to 68% of those with 230-500 employees.

More people should be able to benefit from coaching in organisations. At present stage only 52% of organizations make coaching available to all their staff. By contrast, 85% of organizations surveyed said that coaching is aimed at managers and directors, and middle management [1].

Organizations source more coaches internally, but use external coaches to coach senior executives: 83% of organizations surveyed source coaches internally, while 65% hire them in. External coaches are used primarily to coach senior managers. Interestingly, there is more rigour over selecting external service providers than internal coaches. Benchmarks of quality are still needed though in an unregulated coaching industry [1].

A greater focus on developing internal coaching capacity is needed. Most organizations recognise the value of coaching qualifications. Two-thirds (66%) offer development options for coaches such as in-house training (20%), management development programmes (11%) or one-to-one train-the-trainer support (8%). A third (34%), however, don't offer any support or development for internal coaches [1].

The benefits that are obtained are well recognised and varied. 95% of respondents saw direct benefits to the organisation, and 96% saw benefits to the individual. A broad range of specific benefits were identified including improvements in communication and interpersonal skills, leadership and management, conflict resolution, personal confidence, attitudes and motivation, management performance as well as preparation for a new role or promotion.

The coaching that is then delivered should be broad in its scope – going beyond the immediate workplace. The research indicates that this is where organisations enjoy the greatest return on investment. At its best, coaching addresses personal skills and development, as well as business and work skills [3]. It focuses on the doing and being elements of management and leadership – not just the knowing. It is about self-awareness and personal confidence, about building leadership ability, and not just job knowledge. Not simply challenging people, but encouraging people to challenge themselves. Which’s why coaching shouldn’t be seen as a remedial tool to correct underperformance. Good coaching is about achieving a high performance culture, not managing a low-performance one.

List of References

1. Creating a coaching culture // The Institute of Leadership & Management. URL: <https://www.institutelm.com/resourceLibrary/creating-a-coaching-culture-2011.html> (Accessed 22.03.2019).
2. Peterson D. B. Executive coaching: A critical review and recommendations for advancing the practice. *APA handbook of industrial and organizational psychology*. 2011. Vol. 2. Pp. 527–566. DOI: <https://doi.org/10.1037/12170-018>.
3. Overton A. R., Lowry A. C. Conflict management: difficult conversations with difficult people. *Clinics in colon and rectal surgery*. 2013. Vol. 26 (04). Pp. 259–264. DOI: <https://doi.org/10.1055/s-0033-1356728>.

УДК 351:338.432

Зима Ю. О., аспірант

Науковий керівник: Гончаренко О. В., д.е.н., професор, академік Академії економічних наук

**Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро, Україна**

ОНТОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ АУТСОРСИНГУ

Одним в найважливіших питань для суб’єктів господарювання постає організація високоефективного виробництва за умов зростаючої конкуренції. Серед ключових інструментів, що дозволяє вирішити проблему організації виробництва та забезпечити системний підхід до управління є аутсорсинг.

Історія виникнення аутсорсингу не може бути схематично представлена у вигляді лінійного тренду. Однак, в історії розвитку економічних стосунків різних держав та в історії розвитку відомих світових компаній чітко простежуються елементи та випадки виникнення потреб в організації бізнес-

процесів, що сприяли виникненню аутсорсингу. На початку ХХ століття в США та Великобританії, де законодавство засноване на прецедентному праві, в суспільстві виникла потреба в вузькоспеціалізованих фахівцях з високою кваліфікацією та досвідом роботи. У відповідь на таку потребу на ринку з'явився ряд юридичних компаній, які взяли на себе виконання необхідних функцій та несуть відповідальність за результати своєї діяльності. З часом ці компанії розширили та доповнили спектр своїх послуг бізнес-консультуванням, послугами з управління, інформаційних технологій, оподаткування, аудиту, бухгалтерського обліку та звітності, ревізійній діяльності та юридичного супроводження. На початку ХХ століття сумарний оборот таких компаній в економічно розвинених країнах, за оцінками спеціалістів, сягнув 50 млрд. дол. на рік. Найбільш відомі аутсорсингові компанії - це аудиторсько-консалтингові фірми «Великої п'ятірки» KPMG, Deloitte & Touch, Andersen Worldwide, Pricewaterhouse Coopers, Ernst & Young [1, с. 8]. Досвід появи та розвитку цих компаній прийнято вважати *першим досвідом розвитку аутсорсингу в світі*.

Окремої уваги в питанні вивчення передумов виникнення аутсорсингу потрібно приділити питанню розвитку менеджменту японських корпорацій на прикладі компанії Toyota. Так у 80-х рр. ХХ ст. увагу менеджерів економічно розвинених країн світу привернули результати діяльності автомобільних компаній Японії. Ще на початку 50-х рр. лідери японських корпорацій усвідомили, що марка «зроблено в Японії» означає для покупців усього світу низьку якість [7]. В Японії започаткували національну програму підвищення якості національної продукції. Так японці запросили доктора Едварда Демінга (W. Edwards Deming) прочитати серію лекцій з проблем підвищення якості групі з 340 японських дослідників, інженерів і керівників заводів. Крім того, вище керівництво 50 провідних виробничих фірм Японії було запрошене на спеціальну сесію. На цій сесії Демінг заявив, що буде потрібно не менше двох років, щоб ідеї якості, точності, уніфікації були сприйняті японцями, та ще п'ять років необхідно для того, щоб ці ідеї повсюдно втілилися в життя. Додатково значно більший час потрібно для того, щоб зруйнувати сформовану до війни негативну репутацію японських товарів. Але у відносно короткий період японці здійснили одну з найбільш дивовижних у світовій історії змін в сприйнятті товарів своєї країни.

Принципи менеджменту японських компаній значно вплинули на становлення основних положень і практичних аспектів аутсорсингу. Особливу роль тут відіграють специфічні підходи, що лежать в основі системи взаємовідносин з постачальниками. Без ідеї «безперервного потоку створення цінності», єдиної ідеї, яка має значення для кінцевого споживача, аутсорсинг не вийшов би за рамки традиційного поділу праці та кооперації, як на рівні робочих місць, так і на рівні цілих компаній. Система менеджменту Toyota продемонструвала всьому світу, що в умовах обмежених ресурсів існують і повинні бути використані можливості забезпечення індивідуальних потреб замовника при збереженні високих темпів зростання виробництва і повне задоволення вимог якості. Ці можливості були забезпечені реалізацією принципів виробничої системи Toyota (TPS).

Відтак аутсорсинг об'єднує переваги спеціалізації і поділу праці у виробництві, переваги поділу відповідальності і повноважень в управлінні, необхідні для ефективної організації виробничої системи в умовах конкуренції. Тому поступово методологію виробничого аутсорсингу, як нову ефективну систему організації бізнес-процесів, стали активно використовувати промислові компанії світу.

Починаючи з середини ХХ століття поняття аутсорсингу стрімко увійшло в практику світового бізнесу і отримало дійсно широке значення. В основу аутсорсингу покладено поділ праці при виробництві продукції. Його елементи постійно еволюціонують, супроводжуючись появою нових форм організації ринку і моделей господарювання. Аутсорсинг може виникнути у всіх формах, видах і підвидах поділу праці: від технічного на підприємстві, коли виробничі процеси передаються аутсорсинговим компаніям, до міжнародного, – коли аутсорсингові компанії діють на міжнародних ринках. Сучасні технології, особливо інформаційні, допускають небачені раніше варіанти поділу праці. Аутсорсинг виступає і як інструмент, що поглиблює поділ праці і одночасно як інструмент кооперації праці.

Список літератури

1. Аникин Б. А., Рудая И. Л. Аутсорсинг и аутстаффинг: высокие технологии менеджмента : учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. М. : ИНФРА-М, 2009. 320 с.
2. Лайкер Дж. К. Дао Toyota. 14 принципів менеджмента ведучей компанії мира / пер. с англ. Т. Гутман. М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. 402 с.

УДК 35.08

*Зось-Кіор М. В., д.е.н., доцент, професор кафедри менеджменту
Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна*

КОРПОРАТИВНИЙ ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ: ПИТАННЯ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ

Виховання лідерів майбутнього вимагає часу, тому до процесу побудови взаємин між поколіннями потрібно приступати відразу після визначення претендентів. Відсоток молодих співробітників в оптимально підібраній керівній команді досягає приблизно 50 %. Ще відсотків 20 мають займати співробітники, які прийшли у фірму ззовні: вони забезпечують «команді мрії» нове мислення, досвід і унікальні точки зору.

При цьому слід зазначити, що більшість людей, які нещодавно змінили роботу, не шукали її самі: їм її просто запропонували. Підприємства прагнуть заповнити воронку рекрутингу максимальним числом кандидатів – особливо «пасивних», що не шукають нове місце. Нерідко вони навіть публікують оголошення про неіснуючі вакансії, намагаючись знайти людей, які можуть стати в нагоді в майбутньому (наприклад, якщо обставини зміняться).

За даними Korn Ferry, близько 40 % американських підприємств довіряють весь або майже весь процес підбору кадрів фірмам на кшталт Randstad, Manpower і Adecco, які, в свою чергу, залучають субпідрядників (зазвичай з Індії або з Філіппін). Ті прочісують у пошуках підходящих кандидатів соцмережі і LinkedIn, періодично зв'язуючись з людьми безпосередньо, щоб переконати їх подати резюме на вакансію і обговорити оклад (якщо кандидат погоджується на меншу зарплату, рекрутер отримує премію). Наприклад, щоб знайти програміста, субпідрядник переглядає сайти, на які часто заходять програмісти, вивчає їх «цифровий слід» за допомогою файлів cookie та інших інструментів, а потім читає їх резюме.

Якщо ж підприємство як і раніше шукає кандидатів самостійно, то менеджеру, щоб закрити вакансію, доводиться самому з'ясовувати вимоги до кандидата і вказувати їх в оголошенні. Сьогодні все резюме надходять в електронному вигляді, і спеціальне програмне забезпечення аналізує їх на наявність ключових слів, зазначених менеджером. Пропонується використання різноманітних «інтелектуальних» інструментів для вибору кращих кандидатів. У цих рішеннях використовуються аналіз соцмереж, технології розпізнавання голосу і жестів, алгоритми машинного навчання.

На думку експертів підприємства «Делойт», представників бізнесу, органів влади і соціологів навички «співробітника майбутнього» включають себе: так звані «підривні навички», необхідні для успіху в Четвертій індустріальній революції: комп'ютерні знання, програмування для роботів і автоматизації, цифрові навички, навички роботи з новими технологіями та інструментами, критичне мислення; і важливі навички, необхідні для виживання в Четвертій індустріальній революції: вміння приймати рішення і вирішувати проблеми, мовні та комунікативні навички, швидка адаптивність.

Очевидно, що для повноцінного оволодіння так званими «підривними» навичками представникам покоління X (1965–1982 років народження), які як і раніше домінують в структурі персоналу більшості підприємств, потрібна спеціальна підготовка. Представникам покоління X способом конкуренції з колегами з нових поколінь за більш цікаві завдання і ролі стає не тільки придбання цифрових навичок, а й зміна власних звичок і поведінкових шаблонів в роботі, наприклад, здатність стати більш гнучкими (же не бути прив'язаними до офісу в своїй діяльності, особливо в контексті цифровізації робочого місця). При цьому можна запропонувати ряд стратегій.

Стратегія 1: перекваліфікація персоналу. Одночасно з цим роботодавці не виключають застосування стратегії найму нових співробітників, оскільки впевнені, що за межами їх підприємств існує безліч кандидатів з великим потенціалом і унікальними навичками, а також через низьку швидкість перепідготовки вже працюючих співробітників.

Стратегія 2: найм нових співробітників. Звертаючись до стратегії найму нових співробітників, ми говоримо про три значущих напрямки в своєму дослідженні: альтернативних видах зайнятості, рекрутменті й мобільності персоналу.

Під альтернативними видами зайнятості ми розуміємо участь позаштатних співробітників в роботі підприємств. Значне число українських респондентів

(66 %) визнали недостатню ефективність існуючої системи управління позаштатним персоналом. При цьому значущу роль співробітників, залучених на разові роботи, відзначили більше 50 % респондентів. Така статистика наочно демонструє сумніви і коливання роботодавців. З одного боку, в умовах існуючого законодавства вони не можуть надавати позаштатним співробітникам такі ж можливості в частині адаптації, навчання та розвитку, які пропонують співробітникам в штаті підприємства, тому відсутність спеціальних програм для позаштатних співробітників, залучених на разові роботи, виглядає цілком логічно. З іншого боку, без сумніву, позаштатні співробітники – цінний ресурс, потенційний зовнішній кадровий резерв, і комунікація бренду роботодавця з ними повинна бути посилена.

Треба відзначити, що багато підприємств вже почали роботу над автоматизацією процесу підбору. Так, коли в підприємстві відкривається нова вакансія, система самостійно підбирає характеристики найбільш релевантного кандидата для конкретної ролі, виходячи з історичних даних про наймання співробітників на дану посаду і тривалості їх життєвого циклу в підприємстві. Найбільш просунуті рішення також перевіряють, чи є співробітники з цільовими навичками всередині підприємств. В ідеалі описаний процес аж до моменту прийняття фінального рішення щодо найму менеджером повинен відбуватися без прямої участі рекрутера. Існуючі технології на базі штучного інтелекту, включаючи рекрутингових чатботів, вже сьогодні дозволяють практично до нуля скоротити участь людини в процесі відбору.

У найближчі роки очікується зростання використання технологій на всіх етапах рекрутменту, включаючи такі напрями: відгук на вакансію і обробка відгуків – 96 %; пошук кандидатів і розміщення вакансій – 85 %; скринінг CV – 85 %; оцінка кандидатів – 65 %; формування оффера – 61,5 % [1].

Скорочення прямої участі людини в пошуку, обробки відгуків і скринінгу резюме прогнозують 65-69 % респондентів.

У зв'язку з появою у рекрутерів нових пріоритетів і завдань, пов'язаних із залученням кваліфікованих співробітників різних видів зайнятості, вимоги до їх власним навичкам в «підприємствах майбутнього» також зміняться. За результатами дослідження, такі навички рекрутера виходять сьогодні на перший план: здатність залучити і зацікавити кандидатів (на думку 91 % опитаних); здатність знаходити альтернативні джерела пошуку і залучення кандидатів (82 %); вміння працювати з даними (78 %); здатність працювати з автоматизованими процесами і алгоритмами (66 %) [2].

Пошук альтернативних джерел залучення кандидатів, без сумніву, є пріоритетним напрямком в рекрутменті зокрема і для бізнесу в цілому. Альтернативою традиційному залученню зовнішніх кандидатів може і повинна стати внутрішня мобільність персоналу. Завдяки внутрішній мобільності підприємств зможуть максимально швидко та ефективно закривати потреби в навичках і ресурсах, не виходячи на ринок праці.

Крім того, доволі часто простіше знайти роботу в іншому підприємстві, чим перейти на нову позицію всередині свого підприємства. Серед ключових причин обмеженої мобільності слід виділили такі: нестача структурованості і

прозорості процесів для визначення і переміщення співробітників на нові внутрішні позиції; недостатня інформованість співробітників про доступні внутрішніх позиціях і проєктах; наявність персоналу для заміщення існуючих вакансій / виконання проєктів; опір безпосередніх керівників співробітників.

Ще однією альтернативою зовнішнього ринку кандидатів, безумовно, є колишні співробітники (так звані «бумеранги»). Грамотне управління досвідом співробітника дозволить зберегти і розвинути відносини з колишніми працівниками, перетворивши їх у зовнішній кадровий резерв поряд з уже згаданими вище представниками альтернативних (позаштатних) видів зайнятості.

Таким чином, всі описані вище процеси і якість їх реалізації безпосередньо впливають на заповнення цільових навичок (за допомогою пошуку і найму персоналу ззовні або управління досвідом і кваліфікацією співробітників усередині підприємств).

Список літератури

1. Vitalieva V., Muravyova E. Employees of the future: where to find and what to teach. URL: <https://hbr/management/804137> (дата звернення: 24.02.2020).
2. Sergienko I. If everything is in order with people, then everything else will work as it should. URL: <https://hbr/management/822342> (дата звернення: 24.02.2020).

УДК 65.012.4

Ігнатова О. А., к.е.н., доцент кафедри фінансів

Донецький університет економіки та права, м. Бахмут, Україна

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ І ДОТРИМАННЯ ІНТЕРЕСІВ ГОЛОВНИХ СТЕЙКХОЛДЕРІВ КОМПАНІЄЮ «НОВА ПОШТА»

Базуючись на підході, основанийому на участі, «Нова пошта», як і будь-яка інша сучасна велика компанія, виявляє всі групи осіб, які певним чином залучені до її успіху. В рамках стратегічного управління менеджмент компанії аналізує та здійснює посередництво між різними групами інтересів (стейкхолдерами), щоб забезпечити ефективні показники бізнесу.

«Нова пошта» позиціює себе як одна із кращих соціально відповідальних компаній України. На офіційному сайті розміщені Соціальний звіт за 2015 рік [1] та Звіт зі сталого розвитку за 2018 рік [2], які публікуються з метою інформування суспільства про діяльність компанії у сфері сталого розвитку і соціальної відповідальності. Окреслюючи головні групи стейкхолдерів, один зі співвласників В'ячеслав Климов у вступному слові до Звіту зазначає, що складові соціальної відповідальності компанії – «це і щасливий клієнт, і задоволений працівник, і заможна та мирна Україна».

За текстом звітів можна бачити основних внутрішніх (власники, топ-менеджери, персонал) та зовнішніх (інституційні інвестори, споживачі, інші зацікавлені особи, державні та місцеві органи влади, представники бізнес-

середовища, молодь та студенти, соціальні групи)стейкхолдерів компанії «Нова пошта» та їхні інтереси, що забезпечуються.

Оскільки компанія створювалася, в першу чергу, для того, щоб задовольняти фінансові інтереси її *власників*(Володимира Поперешнюка та В'ячеслава Климова), то на початку аналізу варто виділити саме цю групу. І хоча у звітності не наведені власне фінансові показники, зокрема, прибутки, які вона приносить своїм власникам, але чітко простежується значне зростання обсягу діяльності за 18-річний період її існування: збільшення кількості відділень – з 3 до 2671(причому за останній звітний рік відкрито 350 нових відділень та 200 поштоматів),кількості відправлень (у 2018 році вона становила 175 млн., що на 20% більше, ніж в минулому році), доставок з-за кордону (за останній рік –2,7 млн, вдвічі збільшилися поставки із США та в 3,5 рази – з Європи).

Усі наведені вище показники росту одночасно є реалізацією інтересів наступної групи стейкхолдерів – представників *топ-менеджменту*, оскільки всі ці чинникипозитивно впливають на рівень їхніх доходів. В сферу інтересів вищого керівництва компанії входить покращення її іміджу. За результатами опитувань упізнаваність бренду в Україні: 98% знають бренд, 97% користувалися послугами компанії. Компанія домоглася визнання на національному та міжнародному рівні. В Україні «Нова пошта» стала головним рушієм формування цілого бізнес-сегменту та утримує на ньому лідерські позиції. У 2014 році компанія вийшла на міжнародні ринки, відкривши представництва у Молдові та Грузії. Восени 2015-го «Нова пошта» запустила послугу міжнародної доставки у 200 країн світу.

Персонал – одна із головних цінностей компанії, завдяки чому вона неодноразово потрапляла до рейтингів найкращих роботодавців України. В офісах та відділеннях працевлаштовано більше 28 тис. осіб, половина з яких – молодь віком до 30-ти років. Безперервно покращуються умови праці та мотивація співробітників. Дотримуючись інтересів працівників, «Нова пошта» пропонує їм такі переваги: конкурентна заробітна плата; безкоштовне медичне страхування; корпоративне навчання; кар'єрне зростання; захист трудових інтересів через створену у 2015 році Всеукраїнську профспілку працівників «Нова пошта»; впровадження системи менеджменту охорони професійного здоров'я та безпеки праці за міжнародним стандартом.

У 2018 році компанія залучила 9,5 млн. євро від ЄБРР на будівництво терміналу в Хмельницькому. Інтереси *інституційного інвестора*задовольняються з боку компанії також високими показниками господарської діяльності, які забезпечують їм стабільний прибуток і зниження інвестиційних ризиків.

З метою дотримання інтересів *споживачів* компанією реалізується стратегія покращення сервісу (зокрема, останнім часом запроваджено контроль таких аспектів, як якість руху вантажу по маршруту слідування, обробка звернень клієнтів в контакт-центр та через соціальні мережі, скорочення термінів розгляду звернень клієнтів до менше ніж двох днів). Активно розвиваються електронні сервіси для клієнтів, такі як сайт, мобільний додаток,

особистий кабінет. Щомісяця оцінюється і контролюється рівень задоволеності приватних та корпоративних клієнтів роботою цифрових продуктів. У 2018 році компанія пройшла міжнародний аудит та отримала сертифікат якості ISO 9001:2015. Показники якості надання послуг споживачам – 99,97% неушкоджених та 98,18% вчасно доставлених посилок. Для підвищення якості обслуговування компанією запроваджуються інновації. Так, на Київському інноваційному терміналі з дати відкриття у березні до кінця 2018 року було опрацьовано 80,7 млн. посилок (в середньому 220 тис. посилок за добу). Компанія постійно інвестує в поліпшення сервісу, в результаті чого за останній рік на 50 хвилин зросла середня швидкість доставки посилки; рівень додзвону на гарячу лінію становить 97%. Як результат витрачених компанією зусиль – високий рівень задоволеності якістю послуг: 66% клієнтів готові рекомендувати компанію, а оцінка задоволеності сервісом становить 8,42 балів з 9.

«Нова пошта» враховує інтереси всіх *інших зацікавлених осіб*, постійно вдосконалюючи комунікацію з ними: інформує про наміри компанії, надає зворотний зв'язок щодо звернень та скарг, пропонує своєчасні та зрозумілі консультації. За 2018 рік *державні та місцеві органи влади* отримали від компанії «Нова пошта» до бюджетів усіх рівнів понад 3,3 млрд.грн. податків і зборів, що на 43% більше, ніж торік.

Компанія допомагає розвиватися *представникам бізнес-середовища*. Вона стала потужним драйвером росту ринку e-commerce, доставивши в 2015 році 14,3 млн відправлень для клієнтів цього сегменту. «Нова пошта» здійснила справжній прорив у співпраці з клієнтами B2C, зокрема, e-commerce. Інтернет-магазини та їхні замовники звикають до легкого і зручного сервісу доставки, за яким повертаються знову і знову. Компанія зосереджується на розробці нових сервісних рішень, які виправдовують очікування клієнтів від нас як лідера ринку експрес-доставки. Успішно реалізується проект «Школа бізнесу Нова пошта», який надає можливість власникам малого та середнього бізнесу в різних регіонах України отримати необхідні знання з бізнес-стратегії, фінансів, маркетингу, цифрових комнікацій, управління персоналом для підвищення ефективності своєї справи. Вже проведено 3 сезони, які поповнили підприємницьку спільноту на 1300 випускників, які навчалися у 8-ми містах країни.

В жовтні 2018 року розпочався проект КРУТО Нова пошта, спрямований на співпрацю з *молоддю та студентами* і на допомогу їхньому кар'єрному зростанню, до якого залучені 5 вищих навчальних закладів Києва, Одеси, Рівного та Тернополя. Компанія допомагає студентам успішно розпочати кар'єру, в тому числі, шляхом надання бази для практики та стажування, а також першого працевлаштування випускників. Для студентів участь у проекті дозволяє дізнатися, як працюють потужні компанії та підготуватися до роботи в бізнесі.

Програма «Гуманітарна пошта України», започаткована компанією в 2014 році, є невід'ємною частиною логістики волонтерського руху в Україні й полягає у безкоштовній доставці вантажів *соціальним групам*: дітям до дитячих

будинків, хворим до лікарень, військовим української армії, місцевим жителям прифронтових населених пунктів. Учасниками програми є 131 волонтерська організація. Також компанія бере участь в реалізації соціальних проєктів, спрямованих на підтримку різних категорій населення. Традиційно перед Новим роком разом з благодійним фондом «Твоя опора» проводиться акція «2000 подарунків дітям-сиротам». У 2018 році до Дня захисту дітей разом із благодійним фондом «Запорука» «Нова пошта» запустила акцію НадсилаюДобро і продала 39 тис. благодійних наліпок, весь дохід з продажу яких був переданий на підтримку центру онкохворих дітей «Дача». Компанією було витрачено 2,4 млн.грн. на цільову закупівлю медичного обладнання. Компанія є відкритою до працевлаштування учасників АТО. «Нова пошта» послідовно підтримує проєкти з розвитку книгочитання в Україні: за її допомогою 100 сільських бібліотек отримали нові книги, 13 тис. книжок доставлено для бібліотек Донбасу, за її підтримки видано 5 книг. Компанія сприяє популяризації здорового образу життя, організовуючи бігові клуби.

Таким чином, компанія «Нова пошта» активно працює зі всіма своїми групами стейкхолдерів – зацікавленими сторонами, які здатні впливати на зміни та сприяти подальшому розвитку її бізнес-активності.

Список літератури

1. Соціальний звіт компанії «Нова пошта» за 2015 рік // Нова пошта : сайт. URL: http://svb.ua/sites/default/files/social_report_0.pdf (дата звернення: 18.04.2020).
2. Звіт зі сталого розвитку за 2018 / Нова пошта : сайт. URL: https://novaposhta.ua/uploads/misc/doc/NOVA_POSHTA_CSR_report_2018.pdf (дата звернення: 18.04.2020).

УДК 338

Касперчик А. В., студент

Научный руководитель: Бухтик М. И., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

МАЛОЕ И СРЕДНЕЕ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Устойчивое социально-экономическое развитие страны во многом зависит от уровня активности и развитости малого и среднего предпринимательства. Данный сектор экономики является достаточно мобильным и может сгладить негативные процессы в сфере занятости населения, обеспечить социальную адаптацию высвобождающихся с крупных предприятий работников, а также сформировать новые рыночные уровни и точки экономического роста. Становление малого и среднего бизнеса в Республике Беларусь насчитывает чуть больше 25 лет.

В целях обеспечения развития малого и среднего предпринимательства в Республике Беларусь Совет Министров Республики Беларусь утвердил

Государственную программу «Малое и среднее предпринимательство в Республике Беларусь» на 2016–2020 годы. Целью Государственной программы является развитие малого и среднего предпринимательства как одного из факторов обеспечения стабильно высокого уровня занятости населения и эффективного экономического роста. На финансирование Государственной программы из бюджета выделено 858 млн. рублей. В отчете Всемирного банка «Ведение бизнеса 2019» Республика Беларусь заняла 37-е место среди оцениваемых данным исследованием 190 государств, набрав при этом 75,77 балла из 100 возможных по показателю благоприятности условий ведения бизнеса.

Количество организаций – субъектов малого и среднего предпринимательства в Беларуси составляет 352514. За 3 года это количество увеличилось на 15238 единиц: за счет малых предприятий на 603, индивидуальных предпринимателей на 20862, средних организаций на 15. В тоже время произошло сокращение микроорганизаций на 6242 [1]. Малые организации в большинстве своем расположены в г. Минске, их удельный вес составил 39,8%, и около 12% в Минской области. Из регионов – наибольшее количество (9,5%) расположены в Брестской области. Средние организации : 24,1 % г. Минск, 17,9 % Минская область, 14,7% Брестская область.

Из общего количества микроорганизаций 36,6% принадлежит оптовой и розничной торговле, 13,6 – промышленности, 10,3 – транспортной деятельности. Что касается средних организаций, можно наблюдать иную ситуацию – наибольший удельный вес принадлежит сельскому лесному и рыбному хозяйству (30,9%), 23,8% приходится на промышленность и 11% на оптовую и розничную торговлю[2].

Малыми и средними предприятиями в общей сложности уплачено налогов и сборов в бюджет в 2019 году 9230,8 млн. руб, это на 27,9% больше, чем в 2017 году.

Наибольший вклад внесли малые предприятия – 4072 млн.руб..

Средние организации уплатили 2173,8 млн.руб., что на 26 процентных пункта больше чем в 2017 году [1].

Малыми и микроорганизациями произведено 14,7% валового внутреннего продукта, у средних организациях этот показатель составил 6,9%. средняя численность работников в малых организациях составляет 19,8%, в средних – 9,2%, также внесено инвестиций в основной капитал малыми организациями – 23,9% , средними –11,6%. стоит отметить преобладание экспорта товаров над импортом товаров малых организаций: экспорт 43,8%, импорт 35,7%; в средних организациях обратная ситуация: экспорт товаров – 6,8%, импорт товаров – 8,7%.

Стратегией развития малого и среднего предпринимательства «Беларусь – страна успешного предпринимательства» на период до 2030 года определены задачи, выполнение которых необходимо для реализации цели Стратегии – формирования динамично развивающегося сектора малого и среднего предпринимательства. Среди них:

- создание благоприятных административно-правовых и экономических условий;
- формирование системы путей качественного развития бизнеса;
- создание эффективной специализированной структуры господдержки МСП.

Стратегия будет реализована в два этапа:

- 2018–2020 годы – переходный этап – совершенствование институциональной базы и инфраструктуры;
- 2021–2030 годы – основной этап – создание и функционирование конкурентоспособного предпринимательского сектора национальной экономики [4].

В настоящее время в связи с неожиданно сложившейся ситуацией пандемии в стране первым последствием почувствовал малый и средний бизнес – общественное питание, туристические и бытовые услуги.

Для того, чтобы не произошло сокращение малых и средних предпринимателей государство планирует предпринять меры по их поддержке:

- Минэкономразвития разработало проект механизма отсрочки по выплате кредитных платежей для малого и среднего бизнеса. Оплату процентных платежей за полгода планируется разделить поровну между государством, банками и самими предпринимателями;
- «Налоговые каникулы», т.е. отсрочка налоговых платежей

Таким образом, малые и средние предприятия вносят существенный вклад в развитие национальной экономики. Правительство Республики Беларусь и ее органы местного управления периодически проводят стартап-мероприятия и выставочно-ярмарочные мероприятия.

Также организованы центры поддержки предпринимательства и инкубаторы малого предпринимательства. Также в настоящее время государству стоит уделить внимание малому и среднему предпринимательству во избежании кризисных явлений в этой сфере.

Список литературы

1. Основные показатели деятельности субъектов малого и среднего предпринимательства // Национальный статистический комитет Республики Беларусь : сайт. URL: https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/strukturnaja_statistika/osnovnye-pokazateli-deyatelnosti-mikroorganizatsiy-i-malykh-organizatsiy/ (дата обращения: 14.03.2020).
2. Малый и средний бизнес // Министерство экономики Республики Беларусь : сайт. URL: http://www.economy.gov.by/ru/small_business-ru/ (дата обращения: 13.03.2020).
3. Малое и среднее предпринимательство // Министерство по налогам и сборам Республики Беларусь : сайт. URL: <http://www.nalog.gov.by/ru/svedeniya-predprinimatelstvo/page/3/> (дата обращения: 14.03.2020).
4. Стратегия развития малого и среднего предпринимательства «Беларусь – страна успешного предпринимательства» на период до 2030 года : утв. Постановлением Кабинета Министров Республики Беларусь от 17.10.2018

№ 743. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=C21800743> (дата обращения: 21.03.2020).

УДК 338

Кишкович Е. Д., Кисилица М. Н., студенты

Научный руководитель: Давыдова Н. Л., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет., г. Пинск, Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ ЦИФРОВОЙ ЭКОНОМИКИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

В настоящее время современные цифровые технологии играют всебольшую роль в разных сферах экономики, постепенно расширяя свое влияние и обеспечивая интеграцию отраслей мировой экономики. Благодаря внедрению цифровых технологий появляются новые профессии, растет число покупок населением виртуальных товаров, возрастает конкуренция внутри отраслей и др.

Цифровая экономика – это экономика, основанная на цифровых технологиях, и при этом правильнее характеризовать исключительно область электронных товаров и услуг [1]. В соответствии с государственной программой Республики Беларусь «О развитии цифровой экономики и информационного общества на 2016–2020 годы» определены следующие цели экономического развития: внедрение технологий электронного правительства и развитие инфраструктуры информатизации; трансформация бизнес– процессов посредством информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) во всех сферах жизнедеятельности современного общества. Индикатором успешности реализации Государственной программы является повышение в 2020 году позиций Республики Беларусь в рейтинге под индексом готовности к электронному правительству ООН и рейтинге под индексом развития информационно-телекоммуникационных технологий в соответствии с классификацией МСЭ [2]. Проанализируем национальные статистические показатели развития цифровой экономики в Республике Беларусь (табл.1). В соответствии с данными табл. 1 можно сделать вывод, что все показатели имеют положительную динамику. Это связано с цифровизацией экономики, которая позволяет расширить деятельность организаций за счет использования современных каналов, способствует более тесному сотрудничеству с клиентами и четкому представлению их предпочтений, сокращению операционных затрат и повышению конкурентоспособности за счет современных цифровых услуг, привлекающих новых клиентов.

Таблица 1– Статистические показатели развития цифровой экономики в Республике Беларусь

Наименование показателя	2015	2016	2017	2018	Темпы роста 2018г. к 2015г.%
Удельный вес населения в возрасте 6 – 72 лет, использующего сеть Интернет для осуществления финансовых операций (для оплаты товаров, услуг, перевода денег и так далее), в общей численности населения в возрасте 6 - 72 лет, %	16,1	21,0	26,7	32,2	200
Удельный вес организаций, использующих сеть Интернет для взаимодействия с поставщиками, в общем числе обследованных организаций, %	81,3	83,4	...	86,4	106,3
Удельный вес организаций, осуществляющих электронные продажи товаров(работ, услуг) позаказам, переданным посредством специальных форм, размещенных на веб-сайте, или в Экстранете, или с использованием системы автоматизированного обмена сообщениями между организациями (EDI), в общем числе обследованных организаций, %	25,3	100
Удельный вес розничного товарооборота интернет-магазинов в розничном товарообороте организаций торговли,%	2,0	2,8	3,4	3,7	185

Примечание: собственная разработка на основании источника [4].

Рассмотрим рейтинг готовности к электронному правительству ООН на 2018 год (табл.2).

Таблица 2 – Рейтинг поиндексу готовности к электронному правительству Организации Объединенных Наций 2018 г.

Позиция	Изменение позиции 2018/2016 г	Страна	EGDI Уровень развития	E-Government Development Index (EGDI)	Онлайн-сервис	ИКТ – инфраструктура	Человеческий капитал
1	+8	Дафния	Очень высокий	0,915	1	0,7978	0,9472
2	-	Австралия	Очень высокий	0,9053	0,9722	0,7436	1
3	-	Республика Корея	Очень высокий	0,901	0,9792	0,8496	0,8743
32	+3	Россия	Очень высокий	0,7969	0,9167	0,6219	0,8522
38	+11	Беларусь	Очень высокий	0,7641	0,7361	0,6881	0,8681
39	-6	Казахстан	Очень высокий	0,7597	0,8681	0,5723	0,8388

Примечание: собственная разработка на основании источника [3].

Беларусь поднялась на 38-е местов рейтинге ООН по уровню развития электронного правительства, переместившись на 11 строчек по сравнению с результатами 2016 года. Это связано с реализацией национальной стратегии устойчивого развития на период до 2030 года, включающей несколько инициатив, связанных с развитием ИКТ в различных секторах экономики. Еще одна инициатива – Государственная программа развития цифровой экономики и информационного общества на 2016–2020 годы – содержит в себе концепцию «цифровой трансформации» белорусской экономики и обеспечивает эффективное внедрение цифровых инструментов. В настоящее время существует ряд проблем, препятствующих дальнейшему развитию цифровизации экономики в Республике Беларусь, основными из которых являются: сравнительно низкий уровень использования клиентами цифровых каналов при взаимодействии с финансовыми организациями; риски в сфере кибербезопасности; низкий удельный вес организаций, осуществляющих электронные продажи товаров. Для решения данных проблем предлагается: привлечь инвестиции в развитие цифровой экономики посредством выпуска акций; простимулировать организации к осуществлению электронных товаров с помощью финансирования или предоставления налоговых льгот; повысить доверия населения к цифровым каналам взаимодействия с финансовыми организациями обеспечив информационную безопасность информационных и инновационных технологий, которая укрепляет доверие общества к цифровой экономике; создать условия для использования электронных услуг, стимулирующих их востребованность.

Можно выделить следующие преимущества развития цифровизации экономики в Республике Беларусь: повышение конкурентоспособности компаний; снижение издержек; более полное удовлетворение потребностей потребителей; рост производительности труда. Цифровизация обеспечит значительный вклад в устойчивый экономический рост, повышение конкурентоспособности базовых отраслей и инновационных секторов экономики, качество жизни населения, а также позволит достичь высоких позиций нашей страны в мировых рейтингах.

Список литературы

1. Ковалев М. М., Головенчик Г. Г. Цифровая экономика – шанс для Беларуси : монография. Минск : Изд. центр БГУ, 2018. 12 с.
2. Государственная программа развития цифровой экономики и информационного общества на 2016–2020 годы : утв. Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 23.03.2016 № 235. URL: <http://www.pravo.by/document/?guid=3871&p0=C21600235> (дата обращения: 07.02.2020).
3. Рейтинг электронного правительства ООН // Tadviser : сайт. 20.07.2018. URL: http://www.tadviser.ru/index.php/Статья:Рейтинг_электронного_правительства_ООН (дата обращения: 07.02.2020).
4. О национальных статистических показателях развития цифровой экономики в Республике Беларусь // Национальный статистический комитет Республики Беларусь : сайт. URL: <https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya->

statistika/makroekonomika-i-okruzhayushchaya-sreda/informatsionno-telekommunikatsionnye-tehnologii/tsifrovaya-ekonomika/o-natsionalnykh-statisticheskikh-pokazatelyakh-razvitiya-tsifrovoy-ekonomiki-v-respublike-belarus/ (дата обращения: 15.02.2020).

УДК 336

Климчук О. А., Шпак Я. О., студенты

Научный руководитель: Бухтик М. И., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

РАЗВИТИЕ ГРУЗОВЫХ ПЕРЕВОЗОК АВТОМОБИЛЬНЫМ ТРАНСПОРТОМ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

На сегодняшний день автомобильный транспорт в Республике Беларусь является наиболее востребованным, интенсивно и динамично развивающимся видом транспорта. Данный вид транспорта используется как для перевозки пассажиров, так и в грузоперевозках. Грузовой автотранспорт благодаря его маневренности, универсальности, а также возможности быстрой и своевременной доставки грузов до места назначения становится основным видом транспорта. Он используется при перевозке грузов в городском и пригородном сообщениях, а также в междугородном и международном сообщениях [1]. Международные автомобильные перевозки выполняются в соответствии с разрешениями на проезд по территории иностранных государств. Такие соглашения заключены между Республикой Беларусь и 46 государствами. Так, например, в 2019 году ратифицированы Соглашения о международных автомобильных перевозках с Китаем, Великобританией, Францией, а также внесены изменения и дополнения в Соглашения о международных автомобильных перевозках с Республикой Молдова, Кыргызской Республикой и Узбекистаном.

Активное развитие грузоперевозок автомобильным транспортом в стране связано с выгодным экономико-географическим положением: Беларусь расположена в центре Европейского региона и выполняет функцию транзитного коридора. По территории республики проходят международные транспортные магистрали (Е30, Е95 и Е28), также в стране достаточно высокая плотность автомобильных дорог с твердым покрытием, которая составляет 422,1 км на 1000 км²[3].

По уровню развития дорожной сети Республика Беларусь занимает одно из первых мест среди стран СНГ. При этом транспортные услуги осуществляются следующими видами транспорта, представленными в табл. 1. Как свидетельствуют данные таблицы 1, объем перевозок грузов по видам транспорта с 2015 г. ежегодно сокращался и в 2016 г. составил 417 643 тыс. т.

Таблица 1 – Перевозки грузов по видам транспорта за 2015–2019 гг.

	2015	2016	2017	2018	2019
Все виды транспорта, в том числе:	447,2	417,6	439,5	455,5	427,8
Трубопроводный	132,5	126,1	124,5	125,2	118,4
Железнодорожный	131,4	126,8	146,3	157,2	145,5
Автомобильный	180,2	162,6	166,7	170,9	161,7
Внутренний водный	3,0	2,1	2,0	2,2	2,2
Воздушный	0,04	0,06	0,06	0,05	0,05

Примечание – Источник:[2]

Объем перевозок грузов транспортом в 2019 г. относительно 2018 г. снизился на 6,1%, в том числе автомобильным – на 5,4%, железнодорожным – на 7,4%. Объем грузооборота транспорта сократился на 5,8%.

В структуре перевозки грузов наибольшую долю в общем объеме грузов занимает трубопроводный транспорт (до 41,3% в 2019г.), затем железнодорожные перевозки (до 36,8% в 2019г.). Данные виды транспорта занимают наибольшую долю в общем объеме перевозок, так как они доставляют грузы на большие расстояния. Следующими идут автомобильные перевозки (до 21,8% в 2019 г.). Внутренний водный и воздушный транспорт в сумме занимают менее 1%. Динамика изменения грузооборота приведена на рисунке 2.

Рисунок 2 – Грузооборот по видам транспорта за 2015–2019 гг.

Примечание – Источник:[2]

Таким образом, можно сделать следующий вывод: за 2015–2019 гг. наблюдается колеблющиеся изменения. На протяжении 2015–2019 гг. наблюдается колебания показателей грузооборота по всем видам транспорта то в сторону увеличения, то в сторону снижения, за исключением автомобильного. Так, из рисунка 2 видно, что в 2019 г. доля грузовых автомобильных перевозок, в общем их объеме составляла 21,8%, что на 16,3 % больше, чем в 2015 году.

Однако, несмотря на все это, ситуация, которая сложилась в 2020 г. в связи с распространением коронавирусной инфекции (закрытие границ, введение карантина в большинстве европейских стран, частичная приостановка производства) может повлечь серьезные изменения в осуществлении таких грузоперевозок. Так, в марте объем перевозимых грузов не упал, а по

некоторым направлениям даже вырос. Однако в ближайший месяц, такая тенденция вряд ли продолжится, а к концу апреля рынок может столкнуться с действительно серьезным падением.

Что касается перевозчиков, то они сталкивались с большими очередями при пересечении внутриевропейских границ, но введенные меры по оптимизации санитарного контроля дали свои результаты. Так, 25 марта 2020 г. Совет Министров Республики Беларусь принял постановление № 171 «О мерах по предотвращению завоза и распространения инфекции, вызванной коронавирусом COVID-19».

Документ был принят в целях снижения риска распространения в Республике Беларусь инфекции, вызванной коронавирусом COVID-19, и упорядочения транзитных автомобильных перевозок грузов по территории Республики Беларусь. Сейчас автомобили пересекают границы с минимальными задержками, что практически не увеличивает транзитные сроки. При этом ни с одной из стран Европы, несмотря на сложившуюся ситуацию, грузоперевозки не остановились.

Однако есть водители, которые из-за опасения заразиться коронавирусом сами не хотят выезжать в рейс.

Таким образом, в целях дальнейшего развития перевозок грузов автомобильным транспортом, целесообразно:

– Совершенствовать нормативно правовую базу, регламентирующую организацию автомобильных перевозок пассажиров и грузов. Так, за 2018 год в рамках правового регулирования транспортной деятельности разработано и принято 82 нормативных правовых акта;

– Формировать единую информационно-технологическое пространства грузовых автомобильных перевозок на основе современных систем рыночного мониторинга, анализа, логистики и статистики транспортных связей и процессов;

– Развивать внешнеэкономическую деятельность в сфере автомобильного транспорта, международных автомобильных перевозок грузов и пассажиров, в том числе в туристических целях;

– Проводить работы по развитию инфраструктуры на автодорожных пунктах пропуска и пунктах пропуска на железнодорожных станциях;

– Осуществлять модернизацию сети передач данных для информационного обеспечения перевозок и применению электронной технологии слежения за перемещением груза [4].

Также, было бы неплохо, если бы скоординированные решения принимались во всех государствах, касаясь нынешней ситуации. Например, было бы уместно, если бы плату за проезд по дорогам отменили и в странах Европы. Перевозчики сейчас на передовой и их надо поддерживать, ведь сейчас они доставляют жизненно необходимые товары.

Список литературы

1. Финансы : учеб. пособие / В. М. Аносов и др. ; под. общ. ред. Т. И. Василевской, Т. Е. Бондарь. Минск : БГЭУ, 2016. 210 с.

2. Национальный Статистический комитет Республики Беларусь : сайт. URL: <http://belstat.gov.by> (дата обращения: 03.04.2020).

3. Министерство транспорта и коммуникаций Республики Беларусь : сайт. URL: <https://www.mintrans.gov.by/> (дата обращения: 03.04.2020).

4. Транспортный весник : сайт. URL: <https://transport-gazeta.by> (дата обращения: 03.04.2020).

УДК 316.624:[159.9:331.101.3]

Кобелева Т. О., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

КОМПЛАСНС-БЕЗПЕКА – ВИМОГА ЧАСУ

В системі забезпечення національної безпеки будь-якої країни економічна безпека є основою її сталого, безкризового соціально-економічного розвитку. Визначаючи сутність терміну «економічна безпека» можна виходити з різних підходів. По-перше, рівень економічної безпеки можливо визначити як здатність української економіки в цілому та її галузей (регіонів) окремо забезпечувати сталий розвиток і відповідний захист економічних інтересів індивідів, господарюючих суб'єктів, регіонів і країни. По-друге, економічна безпека країни може розглядатися з позиції забезпечення захисту найбільш важливих сфер діяльності усіх жителів країни, суспільства і держави в економічній сфері від наявних компласнс-загроз різного рівня (рис.1).

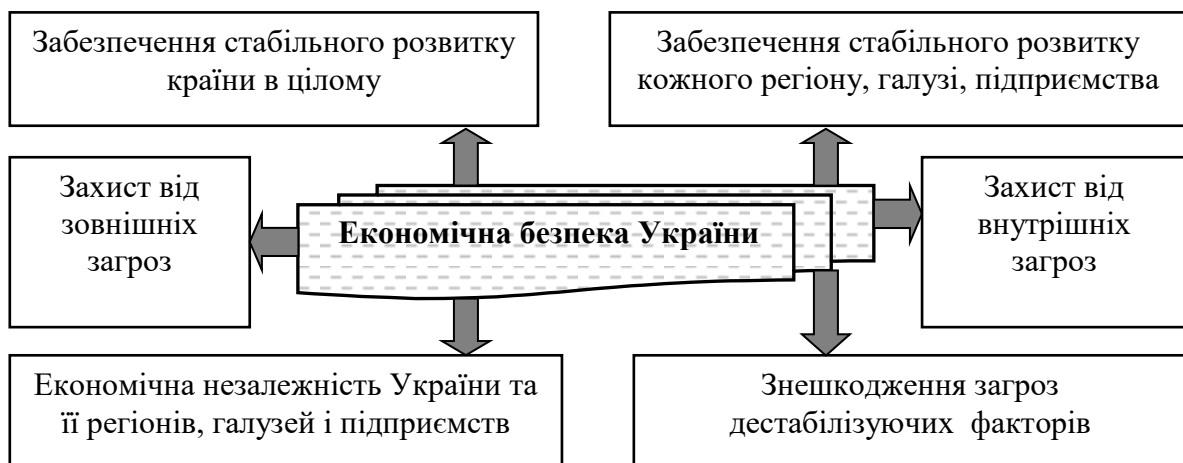

Рисунок 1 – Основні складові економічної безпеки України

Досягнення необхідного рівня економічної безпеки на кожному окремому рівні ієрархічної структури є надзвичайно важливим для промислового підприємства і нагально потребує в достатній мірі обґрунтованого та адекватного науково-методичного забезпечення. На нашу думку, необхідною умовою економічної безпеки на мего-, макро-, мезо та макрорівнях є забезпечення економічної безпеки саме на рівні підприємства, теоретико-

методичне значення якої визначається забезпеченням умов для його ефективного функціонування та стратегічного розвитку в умовах впливу загроз різноманітного характеру. Тому досягнення запланованих показників виробничо-комерційної діяльності кожного підприємства та забезпечення необхідного рівня його економічної безпеки багато в чому буде залежати від роботи по виявленню, оцінюванню і усуненню (мінімізації) ризиків та загроз, які виходять як із зовнішнього, так і із внутрішнього середовища промислового підприємства.

Промислові підприємства здійснюють свою діяльність в складних умовах ризику розвитку підприємств. Вони відіграють важливу роль в економіці кожної країни, виконуючі такі надзвичайно важливі функції, як:

- виробництво різного роду товарів та формування купівельної спроможності у споживачів для їх придбання та споживання;
- розширення соціальної інфраструктури;
- створення робочих місць;
- забезпечення власного зростання і т.п.

Виходячи з цих завдань функціонування промислового підприємства на відміну від інших типів підприємств полягає в перетворенні одного типу матеріальних благ (сировини, напівфабрикатів, матеріалів та ін.) в інший (готовий продукт). У зв'язку з цим, при дослідженні процесу сталого та безпечного розвитку саме промислових підприємств важливо враховувати специфічні особливості їх функціонування.

Тому питання економічної безпеки в їх діяльності є надзвичайно важливими. Більшість топ-менеджерів прагнуть до забезпечення сталого розвитку свого підприємства з найменшим рівнем ризику волатильності (невизначеності, непередбачуваного коливання показників бізнес-діяльності), що істотно впливає на основні показники стратегічного розвитку, тобто різких непередбачуваних коливань вартості як самого підприємства, так і його активів. Сьогоднішні реалії господарювання такі, що забезпечення безпеки підприємства, в першу чергу його економічної безпеки, неможливо без впровадження в практику його діяльності системи комплаєнс.

Комплаєнс (англ. «compliance» – згода, відповідність, походить від «to comply» – виконувати) – в перекладі з англійської означає дію згідно із запитом або вказівкою; покірність. Комплаєнс відтворює відповідність конкретних дій підприємства, окремого колективу чи працівника будь-якого рангу внутрішнім або зовнішнім вимогам (законам, стандартам, нормам, положенням і т. п.).

Але далеко не завжди при формуванні враховуються показники корупції, шахрайства, відмивання грошей, порушення корпоративної етики, антимонопольного, податкового законодавства і т.п. В останні 20...25 років в світовій економіці все це є предметом комплаєнс-досліджень. Виходячи з цих посилок, пропонуємо ввести в економічну термінологію дефініцію «комплаєнс-безпека підприємства». Новий термін потребує свого теоретико-методологічного обґрунтування та визначення як економічної категорії. Сутність терміну «комплаєнс-безпека» виходить з визначення як самого терміну «комплаєнс», так і поняття «економічна безпека».

Тому пропонується визначати поняття *комплаєнс-безпеки промислового підприємства* як міра (ступінь, показник) захищеності життєво важливих інтересів промислового підприємства від зовнішніх та внутрішніх порушень законів, нормативних правових актів, стандартів, установчих та внутрішніх документів підприємства шляхом визначення, оцінювання та максимального зменшення (усунення) комплаєнс-ризиків. Такого роду визначення дозволяє, по-перше, показати динамічність комплаєнс-безпеки в просторі і часі; по-друге, визначати важливість як внутрішніх, так і зовнішніх чинників впливу на розмір комплаєнс-безпеки; по-третє, показати тісну взаємодію на правовій основі державної і корпоративної систем забезпечення економічної безпеки; по-четверте, визначати в якості основного інструменту комплаєнс-безпеки промислового підприємства наявність та рівень комплаєнс-ризиків. Дослідження методологічної сутності комплаєнс-безпеки передбачає визначення функцій, політик та принципів цього напрямку економічної роботи на промисловому підприємстві. Ефективність використання цього напрямку економічної роботи на підприємствах в сучасних умовах очевидна.

Сьогодні комплаєнс є важливою ланкою системи управління процесами забезпечення економічної безпеки промислового підприємства, дотримання підприємством та його співробітників законності та правил корпоративної етики. Сьогодні обов'язок створювати в організаційній структурі управління відповідні комплаєнс-підрозділи передбачається тільки в фінансових установах, зокрема в банківській сфері. На інші види підприємств та організацій ці вимоги сьогодні не поширюються.

Список літератури

1. The Basel Committee – overview // BIS. URL: <https://www.bis.org/bcbs/> (дата звернення: 10.04.2020).
2. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. *Комплаєнс програма промислового підприємства*. Харків-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
3. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. *Technology transfer*. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.
4. Перерва П. Г. *Комплаєнс-програма промислового підприємства: сутність и задачи*. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: *Економічні науки*. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.
5. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В. Л., Перерва П. Г., Кобелева Т. О. *Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління*. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2015. № 59 (1168). С. 148–152.
6. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. *Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства*. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.
7. Перерва П. Г. *Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга)*. Харків : Фактор, 2009. 480 с.
8. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. *Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие*. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267 с.

9. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб.пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.

10. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. Киев : Наук. думка, 1989. 176 с.

УДК 338.23

Ковшова І. О., д.е.н., доцент кафедри маркетингу та управління бізнесом

Мріх О. А., магістр

Національний університет «Києво-Могилянська академія», м. Київ, Україна

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ СТИМУЛЮВАННЯ ЗБУТУ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ

Оцінку ефективності маркетингових стратегій стимулювання збуту продукції підприємств можна здійснювати двома способами з використанням двох груп ключових показників. Першим способом оцінка здійснюється за такими двома групами показників: I група – показники (індикатори) визначення частки ринку підприємств; II група – показники (індикатори) визначення ефективності збутових витрат підприємств. Другим способом оцінка здійснюється за такими двома групами індикаторів: I група – індикатори ринкових часток підприємств; II група – індикатори ефективності збутових витрат підприємств [1]. Зазначені групи показників формують систему оцінки ефективності маркетингових стратегій стимулювання збуту продукції підприємств, а також дозволяють розрахувати її ефективність.

Загальний процес оцінки ефективності маркетингової стратегії стимулювання збуту продукції підприємства можна умовно розподілити на чотири етапи [2]: провести діагностику ринкового середовища функціонування підприємства; виявити можливості та загрози маркетингового середовища; оцінити вплив партнерів та контактних аудиторій на економіко-організаційну результативність підприємства; оцінити ефективність маркетингової стратегії стимулювання збуту продукції підприємства (рис. 1).

При цьому слід враховувати, що ефективність формування маркетингової стратегії стимулювання збуту продукції підприємства визначається такими групами чинників: економічні чинники (ціни, податкові ставки, умови кредитування, процентні ставки НБУ, стан економічного розквіту чи занепаду, фонд зарплати, тощо); політичні чинники (рівень стабільності в країні, характер правової бази, наявність військових конфліктів, тощо); ринкові чинники (наявність конкурентів, ступінь монополізації ринку, еластичність попиту на продукцію, тощо); інноваційні чинники (науково-технічний прогрес, швидкість технологічних змін, оновлення асортименту та якості продукції, технологій, тощо); соціально-культурні чинники (культурний вплив, соціальні цінності, корпоративна відповідальність, модні тренди, тощо) [3, с. 173].

Відповідно, система аналітичного забезпечення збуту стає важливим елементом, який уможливує проведення об'єктивного аналізу кон'юнктури

ринку з метою визначення його реальної та потенційної місткості, а також дослідження попиту, пропозиції, прогнозу обсягів збуту і формування зваженої стратегії розвитку підприємства та стимулювання збуту продукції.

У результаті проведених досліджень виявлено, що під системою оцінки ефективності маркетингових стратегій стимулювання збуту продукції підприємств слід розуміти взаємопов'язану сукупність об'єктів і суб'єктів управління у єдності всього переліку функцій в єдиному комплексі з використанням механізмів інформаційного й організаційного забезпечення [4, с. 105].

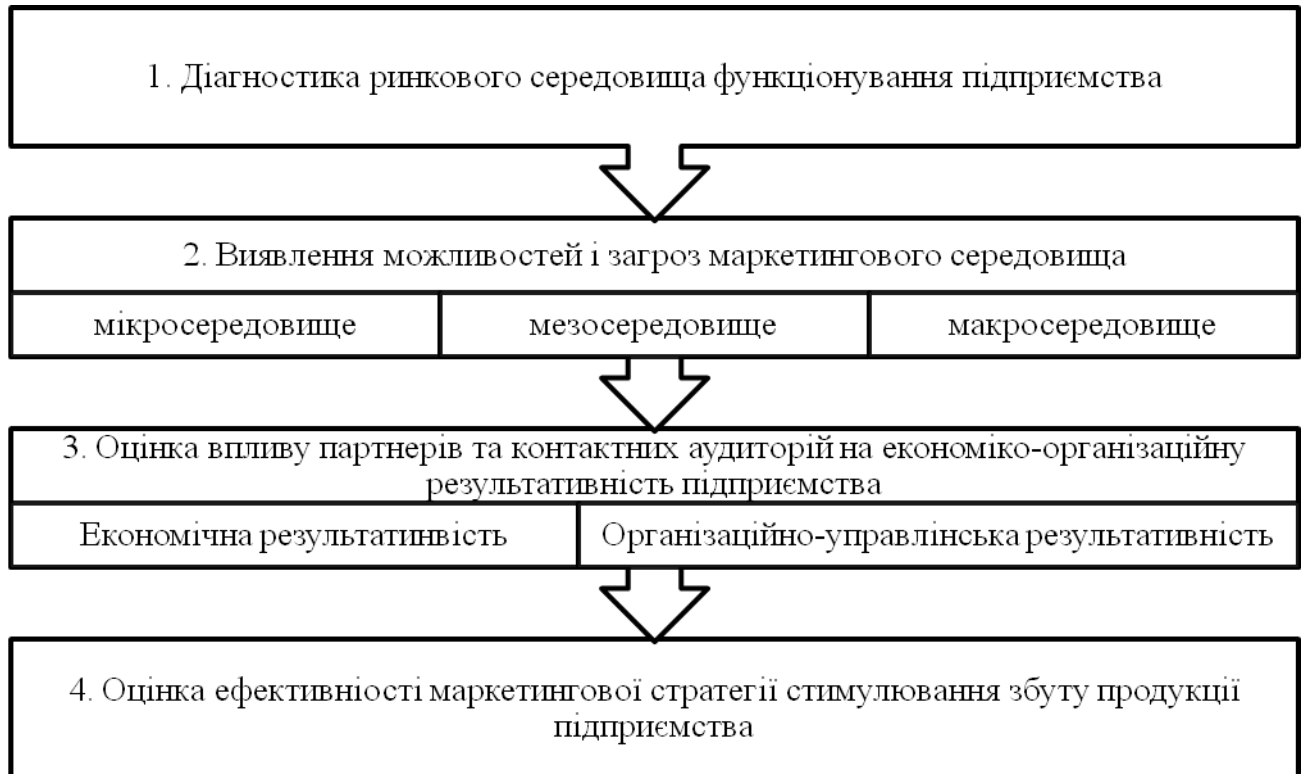

Рисунок 1 – Методика оцінки ефективності маркетингової стратегії стимулювання збуту продукції підприємства

Основними складовими елементами оцінки ефективності маркетингової стратегії стимулювання збуту продукції підприємства є такі [5, с. 321]:

1) мета – підвищення ефективності функціонування вітчизняного підприємства внаслідок скорочення рівня витрат на організацію стимулювання збуту продукції;

2) принципи – застосування системного підходу до організації процесів стимулювання збуту продукції в єдиному комплексі, реалізація основних функцій управління комплексом, організація стимулювання збуту продукції, що ґрунтується на впровадженні інформаційних технологій;

3) суб'єкти – формування партнерських відносин підприємства зі споживачами та контактними аудиторіями, налаштування ієрархічної системи підпорядкованості та підзвітності, консолідація зусиль учасників збутових мереж;

4) об'єкти – розробка комплексу процесів стимулювання збуту продукції та різних послуг, на які впливає підприємство;

5) підсистеми – планування та організація системи стимулювання збуту продукції підприємства, реалізація процесів системи стимулювання збуту продукції, аналіз функціонування системи та регулювання процесів;

б) структура управління – інтегрована лінійно-функціональна, дивізіональна, матрична чи демократична організаційна структура стимулювання збуту продукції.

Отже, оцінки ефективності маркетингових стратегій стимулювання збуту продукції підприємств є певною системою, що виконує відповідні функції і має розвинені зв'язки з зовнішнім маркетинговим середовищем та особливо із контактними аудиторіями (посередниками, споживачами, постачальниками, іншими партнерами, тощо)[6]. Це відносно стійка сукупність структурних ланок, взаємозалежних і об'єднаних єдиним механізмом, що управляє окремими процесами стимулювання збуту продукції відповідно до досягнення стратегічних цілей конкретного підприємства.

Список літератури

1. Тесленко К. Д. Управління збутом продукції підприємства на зовнішньому ринку із застосуванням інноваційного підходу. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2018. № 48 (1324). С. 36–41.

2. Терент'єва Н. В. Управління збутовою діяльністю в системі управління підприємством. *Ефективна економіка*. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4783>

3. Огієнко С. О. Аналіз теоретичних підходів щодо визначення сутності збутової діяльності підприємства. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 18. С. 170–177.

4. Глазкова К. О. Проблеми збутової політики сучасних українських підприємств. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. 2014. № 3. С. 102–107.

5. Терент'єва Н. В. Аналіз методичних підходів до оцінювання ефективності управління збутовою діяльністю. *Економічний аналіз*. 2018. Т. 28, № 1. С. 318–324.

6. Ковшова І. О., Кравченко А. В. Теоретичні основи оцінки ефективності маркетингової діяльності підприємств. *Бізнес-навігатор*. 2018. № 3–2 (46). С. 7–11.

УДК 621.73.06

Комарницька Д. В., студент

Науковий керівник: Харченко М. В., к.е.н.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ЛОГІСТИКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЧИМИ ПРОЦЕСАМИ

Логістика міцно увійшла в господарську практику в країнах з розвинутою економікою, як наука управління господарською діяльністю підприємств з

метою оптимізації виробничих процесів та мінімізації витрат пов'язаних з цими процесами.

В умовах ринкових відносин матеріальні ресурси (сировина, матеріали, комплектуючі вироби, запасні частини, напівфабрикати) постійно купуються, а готова продукція реалізується на товарному ринку. У зв'язку з цим актуальною є проблема раціональної, ефективної організації матеріально-технічного постачання підприємств і відповідно корисного для підприємств збуту готової продукції, тобто продуктивної організації руху матеріальних потоків.

З позицій логістики всі ланки, які беруть участь в просуванні матеріального потоку (транспорт, склади вантажовідправників, транспортно-експедиційні компанії, споживачі, засоби зв'язку, кадри) розглядаються як єдина матеріало-провідна система. В цьому разі логістика в якості основного вводить принцип мінімізації витрат і оптимізації процесів до всього ланцюга руху матеріального потоку від пункту відвантаження запасів до споживача готової продукції.

Еволюція розвитку логістики супроводжувалася розвитком концепцій управління товарорухом, вдосконаленням інформаційної, технічної бази, програмного забезпечення, що віднайшло своє відображення в розробленні логістичних методів (систем) руху товару.

З технологічної точки зору логістичні системи поділяються на «тягнучі» і «штовхаючі».

Принцип роботи «штовхальної» системи зосереджений на тому, що деталі, сировина, напівфабрикати подаються на кожний наступний етап технологічного ланцюжка з попереднього в суворій відповідності з розробленим заздалегідь графіком. Рішення в даній системі про поставку (поповнення) запасів на складах приймаються централізовано, а стратегія збуту цілеспрямована на формування товарно-матеріальних запасів (в роздрібних, дрібно-великих торгових оптових підприємствах) з випередженням попиту на них.

Принцип роботи «тягнутої» системи спрямовано на випереджальне стимулювання попиту на кінцеву продукцію по відношенню до формування товарно-матеріальних запасів. Запаси (матеріали, сировина, напівфабрикати) подаються з попереднього на наступний технологічний етап у міру необхідності, відсутня заздалегідь розроблений жорсткий графік переходу деталей з етапу на етап. Рішення про поповнення запасів на складах приймається децентралізовано.

До основних логістичних систем, які використовуються у виробничій діяльності належать:

1. МРП (Material Requirements Planning, MRP);
2. МРП-2 (Manufacturing Resources Planning, MRP-2);
3. «Точно в термін» (Just in Time, JIT);
4. «Канбан» (Kanban);
5. ГУРТ (Optimised Production Technology, OPT);
6. ДРП (Distribution Requirements Planning, DRP);
7. ДРП-2 (Distribution Resources Planning, DRP-2);
8. ЛРП (Logistic Requirements Planning, LRP) [2].

Система МРП спрямована на організацію виробництва і матеріально-технічного забезпечення. МРП належить до «штовхаючої» системи. Застосування МРП здійснюється при значних витратах на підготовку вихідних даних і позначає високі вимоги до їх точності і достовірності. Система не враховує інші чинники виробничого процесу.

Система МРП-2 спрямована на організацію виробництва і матеріально-технічного забезпечення. Включає в себе функції як МРП, так і проектування, управління технологічними процесами). Система дозволяє проводити прогноз потреби в сировині та матеріалах, підрозділяючи їх в залежності від розміру і ступеня пріоритетності заявки, розглядати можливі терміни виконання замовлень, рахувати рівень страхових запасів сировини та враховувати витрати на складське зберігання.

Система «Точно в термін» виконує великий обсяг підготовчих робіт, структурних змін, побудови та розвитку довготривалих кооперованих зв'язків. Якщо ця система діє в масштабі всієї фірми і використовується її головними постачальниками, то здійснюється забезпечення ритмічності випуску готової продукції, різко скорочуються товарно-виробничі запаси, що насамперед дає можливість ефективно використовувати частину складських приміщень.

Система «Канбан» заснована на використанні карток «Канбан» - карток замовлення і карток відбору. У кожній картці виробничого замовлення вказується кількість деталей для виготовлення на попередній виробничій ділянці, а в картці відбору – кількість деталей, що потрібно взяти на попередній ділянці обробки.

Система ОПТ розроблена ізраїльськими та американськими фахівцями. Ця система є комп'ютеризований варіант системи «Канбан». Головним завданням є вияв у виробництві «критичних ресурсів» (запаси сировини і матеріалів, обладнання та машини) та оптимізація їх використання виробничою системою.

Система ДРП діє за принципом «штовхаючої» системи управління розподілом продукції та спрямована виконувати такі функції, як:

- на основі прогнозів та даних про фактичне замовлення здійснювати планування виробництва з використанням прогнозів;
- формувати на основі попереднього етапу графіка виробництва кількість сировини, матеріалів, готової продукції на виробничу ланку;
- розраховувати потреби в виробничих потужностях і матеріальних ресурсах;
- здійснювати планування транспортуванням.

Система ДРП-2 є другим покоління системи ДРП, яка дозволяє проводити середньо- і довгострокове прогнозування планів завантаження виробничих потужностей, складів, збуту, транспортування продукції.

Система ЛРП є системою планування і контролю вхідного, внутрішнього і вихідного матеріальних потоків на рівні підприємства. Спрямована на забезпечення інтегрованого підходу управління запасами сфери обігу; прогнозування попиту на готову продукцію підприємства; потребу в транспорті.

Отже, на сучасному етапі розвитку діяльність в області виробничої логістики багатогранна. Виробнича логістика тісно пов'язана з іншими видами логістики, такими як: закупівельна, розподільча, транспортна, складська, інформаційна.

Виробнича логістика - базується на системному методі залучення окремих взаємопов'язаних елементів в єдиний інтегрований процес.

Список літератури

1. Алесинская Т. В. Основы логистики: Общие вопросы логистического управления. Таганрог, 2005. 121 с.

2. Сумець О. М., Сиромятніков П. С. Виробнича логістика: технічні системи і прийоми раціоналізації переміщення матеріальних потоків : навч. посіб. Харків : Пром-Арт, 2018. 100 с.

5. Дегтяренко В. Н. Основы логистики и маркетинга : учеб. пособие. Ростов н/Д. : Ростов. гос. акад. строительства, 1992. 128 с.

УДК 656

Кохно С. А., аспирант

Научный руководитель: Ивуть Р. Б., д.э.н., профессор

Академия управления при Президенте Республики Беларусь,

г. Минск, Республика Беларусь

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ МЕХАНИЗМ УПРАВЛЕНИЯ ГРУЗОВЫМИ АВИАПЕРЕВОЗКАМИ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Предметом деятельности грузовой авиакомпания является осуществление за плату воздушных перевозок грузов и почты, выполнение авиационных работ, осуществление иных видов деятельности в области авиации.

Основными видами деятельности являются: деятельность воздушного транспорта; деятельность воздушного транспорта, не подчиняющегося расписанию, (в том числе перевозки по воздуху (включая транзитные) промышленных взрывчатых материалов, специальных (опасных, военных) грузов, техническое обслуживание и технический ремонт воздушных (включая транзитные) судов; транспортная обработка грузов; организация перевозок грузов.

Основным видом услуг авиакомпании является перевозка грузов воздушным транспортом, а также оказание услуг по техническому обслуживанию воздушных судов иностранных авиакомпаний.

Авиакомпания как любая коммерческая организация в рамках своей деятельности осуществляет ряд экономических функций, такие как планирование, прогнозирование и ценообразование.

Среди функций управления планирование занимает центральное место, так как призвано регламентировать поведение объекта в процессе реализации поставленных перед ним целей. Функция планирования предусматривает

определение конкретных задач каждому подразделению на различные плановые периоды и разработку производственных программ [1, с. 32].

Финансово-экономическая деятельность авиакомпаний ориентируется на доведенные Министерством транспорта и коммуникаций Республики Беларусь показатели прогноза социально-экономического развития, которые ежегодно доводятся для всех предприятий отрасли.

В организациях осуществляется: бизнес-планирование – контроль выполнения осуществляет директор; планирование периодического обучения и повышения квалификации персонала – контроль выполняется заместителем директора по персоналу; планирование совершенствования СМК – контроль выполнения осуществляет начальник отдела управления качеством.

Разработку планов авиакомпании осуществляет отдел экономики.

Подразделения разрабатывают предложения по совершенствованию деятельности авиакомпании, которые содержат организационные, экономические и технические мероприятия, направленные на совершенствование технической оснащённости, внедрение новой техники, оборудования и технологий. Данные мероприятия включены в Планы работ подразделения.

Планирование оказывает непосредственное влияние на уровень активизации деятельности руководства и аппарата управления. Высокое качество разработанных программ, особенно с помощью ЭВМ и экономико-математических методов, их строгая увязка по всем подразделениям авиакомпании, согласованность с располагаемыми материальными, финансовыми и трудовыми ресурсами позволяет наиболее эффективно управлять производством.

Прогнозирование объемов авиаперевозок осуществляется службой по организации перевозок с применением экономико-математических моделей, а затем выполняется детальный расчет ожидаемой доли грузовых перевозок авиакомпании. При прогнозировании применяются: качественные методы (анкетирование, опросы и т.д.); количественные методы (корреляционный анализ, регрессионный анализ, факторный статистический анализ, экономико-математическое моделирование и т.д.). Для определения реального объема авиаперевозок производится сегментация рынка авиаперевозок и проводится тщательный анализ возможностей авиакомпании по освоению выделенных сегментов. Грузовые авиакомпании оказывают услуги по перевозке грузов воздушным транспортом путем выполнения чартерных рейсов.

Предоставление услуг по авиафрахтовым перевозкам на внутреннем и международном рынках авиаперевозок осуществляется на коммерческой основе во исполнение специального контракта (договора чартера) между авиакомпанией и заказчиками. Таким образом, авиакомпания выставляет на продажу:

- полный чартер, когда авиакомпания все расходы по реализации авиарейса берет на себя;
- неполный чартер, когда авиакомпания и заказчик в соответствии с договором делят между собой расходы при реализации авиарейса.

Стоимость договора рассчитывается для каждой перевозки отдельно и формируется исходя из уровня затрат на ее осуществление. Уровень затрат, которые включаются в договор на выполнение чартерного рейса, зависят от уровня цен и тарифов, которые применяют государства по маршруту полета.

Расчет стоимости чартерного рейса включает в себя следующие статьи расходов:

- стоимость авиатоплива (зависит от цен на топлива в каждом аэропорту);
- стоимость аэропортового обслуживания (зависит от тарифов аэропорта);
- стоимость аэронавигационного обслуживания (зависит от тарифов страны, территория которой пересекается);
- стоимость полетного времени и других расходов, к которым можно отнести получение разрешений на использование воздушного пространства государства по маршруту полета, дополнительное страхование, борtpитание и пр. Стоимость чартерного рейса не тарифицируется и является договорной, в зависимости от конъюнктуры мирового рынка. В целом, существующий механизма управления грузовыми авиаперевозками позволяет эффективно функционировать предприятиям гражданской авиации, однако руководству авиакомпаний необходимо обратить внимание на необходимость некоторых структурных изменений в управлении перевозками воздушным транспортом в целях реагирования на динамично развивающийся рынок авиационных услуг.

Список литературы

1. Копейкина С. В. Управление производством на воздушном транспорте : курс лекций. Хабаровск : Изд-во ДВГУПС, 2013. 96 с.
2. Курончик Е. П., Дубинина В. Г. Управление коммерческой деятельностью авиакомпании / под ред. Е. П. Курончик. М. : Авиабизнес, 2009. 536 с.
3. Менеджмент на транспорте : учеб. пособие / под ред. Н. Н. Громова, В. А. Персианова. 5-е изд., испр. М. : Академия, 2010. 528 с.

УДК 338

Кравцова А. А., студентка

Научный руководитель: Паришутич О. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

КОНЦЕНТРИРОВАННОСТЬ ОТРАСЛЕЙ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ И ОЦЕНКА ПОСТУПЛЕНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ

Одной из наиболее острых проблем Республики Беларусь остается достижение стабильного экономического роста. В числе факторов, которые непосредственно влияют на динамику экономического развития, принадлежат инвестиционной сфере. Прямые иностранные инвестиции (ПИИ) являются одной из форм международного движения капитала, которая отражает долговременный интерес и контроль со стороны резидента одной страны над предприятием-резидентом, находящимся в другой стране. Многие государства

мира заинтересованы в активном привлечении ПИИ в их экономику в целях модернизации действующих или создания новых предприятий, поддержания равновесия платежного баланса, повышения конкурентоспособности экономики [1]. Инвестиции касаются самых глубинных основ хозяйственной деятельности, определяя процесс экономического роста в целом.

В современной ситуации инвестиции выступают важнейшим средством обеспечения структурных сдвигов в народном хозяйстве, внедрения современных достижений технического прогресса, повышения качественных показателей хозяйственной деятельности на микро- и макроуровнях. Активизации инвестиционного процесса является одним из наиболее действенных механизмов дальнейших социально – экономических преобразований [1]. Многие ученые изучали эту тему и работали над ней. Среди них Дж. Кейнс, Савицкая Е. В., Н. В. Сычева, А. В. Череп, И. Т. Бланк и многие другие. В условиях рыночной экономики достаточно возможностей для инвестирования. Вместе с тем любое предприятие имеет ограниченные свободные финансы, доступные для инвестирования. Поэтому встает задача оптимизации инвестиционной сферы. Однако помимо поиска инвестиционных вложений, необходимо определить вектор эффективного их размещения, который зависит от концентрации инвестиционных вложений и монополизации рынка. Для расчёта концентрации автором использовался индекс, который показывает долю каждой отрасли в полной картине инвестиционного процесса Республики Беларусь. Для определения уровня монополизации инвестиций использовался индекс Херфиндаля-Хиршмана, результаты расчетов представлены в таблице 1 [2]:

Таблица 1 – Оценка концентрации отраслевых инвестиций

Группы видов экономической деятельности по уровню НИ	Условное обозначение и наименование вида экономической деятельности	Индекс концентрации %	Индекс НИ
весь рынок		100	2252,74
высокая (относительно)	промышленность	39,2	1536,64
средняя (относительно)	операции с недвижимым имуществом	21	441
	сельское, лесное и рыбное хозяйство	11,6	134,56
	транспортная деятельность, складирование, почтовая и курьерская деятельность	10	100
низкая (относительно)	оптовая и розничная торговля	3,2	10,24
	информация и связь	3,2	10,24
	здравоохранение и социальные услуги	3,2	1,96
	услуги по временному проживанию и питанию	1,4	1,96
	творчество, спорт, развлечения и отдых	1,4	1,69
	государственное управление	1,3	1,69
	Образование	1,2	1,44
Строительство	1,1	1,21	

Продолжение таблицы 1

1	2		
очень низкая (относительно)	профессиональная, научная и техническая деятельность	0,9	0,81
	финансовая и страховая деятельность	0,7	0,49
	деятельность в сфере административных и вспомогательных услуг	0,5	0,25
	предоставление прочих видов услуг	0,1	0,01

Из данных представленных в таблице, можно сделать вывод, что рынок высококонцентрирован, т.к. $HHI > 1800$, в то же время инвестиции распределены не пропорционально. Отрасли, которые больше всего нуждаются в инвестициях, находятся в группах низкая и очень низкая. Таким образом, по результатам проведенного исследования нами установлено, что в Республике Беларусь достаточно остро стоит проблема инвестиционной концентрации, а значит и отзывчивости, поэтому необходимо разработать рейтинг отраслей и регионов, которые нуждаются в инвестициях и способны обеспечить мультипликативный эффект.

Список литературы

1. Турлай И. С. Классификация прямых иностранных инвестиций в зависимости от мотивов их осуществления. *Банкаўскі веснік*. 2016. № 8/637. С. 37–43. URL: <http://www.nbrb.by/bv/articles/10301.pdf> (дата обращения: 12.04.2020).
2. Беларусь в цифрах 2019 : статистический справочник / Нац. статистический комитет Республики Беларусь. Минск, 2019. URL: https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/publications/izdania/public_compilation/index_13297/ (дата обращения: 05.04.2020).

УДК 330.341.42

Кравченко Н. В., спеціаліст вищої категорії, викладач методист, завідувач відділення

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Для сьогодення України стоять важливі питання: загострення політичної ситуації в країні та чисельні проблеми соціально-економічного характеру.

Наприкінці 2019 року зростання економіки уповільнилося, що було очікувано. За оцінкою Державної служби статистики України в цілому у 2019 році зростання ВВП продемонструвало більш повільну, порівняно з 2018 роком, динаміку на рівні 3,2% [1].

Як і у більшості попередніх періодів зі зростанням ВВП розширився внутрішній споживчий попит та інвестиційна активність в країні. Одним з головних джерел зростання також став позитивний вплив зовнішнього попиту, що стимулювало розвиток видів діяльності, пов'язаних зі сферою послуг, зокрема будівельної сфери та торгівлі. Наряду з цим основними джерелами послаблення економічного зростання стали базові види виробничої сфери, такі як промисловість і сільське господарство [1].

У 2019 році відбувалося покращення ситуації на ринку праці: висока конкуренція з іноземними роботодавцями за кваліфіковану робочу силу та продовження зростання кількості вакансій, зареєстрованих у ДСЗУ; позитивні результати діяльності з надання профорієнтаційних послуг; висока динаміка заробітної плати і як наслідок скорочення безробіття населення, що супроводжується зниженням рівня неформальної зайнятості. За даними державної служби зайнятості кількість зареєстрованих безробітних (осіб) зменшилося на 13,1% (з січня по грудень 2019 року). При цьому темпи зростання заробітної плати залишалися високими [2].

Однак у першому півріччі ситуація на ринку праці очікувано погіршилася у зв'язку із поширенням у світі пандемії: через зниження економічної активності в Україні в умовах обмеження діяльності ряду сфер економіки на період карантину, а також через повернення частини заробітчан, зросло безробіття; загальне погіршення економічної ситуації в країні обмежуватиме можливості роботодавців підвищувати заробітну плату [1]. Як повідомляє державна служба зайнятості, вже станом на квітень 2020 року кількість безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, становить 377 тис. осіб, що на 57 тисяч, або на 18% більше ніж на цю ж дату минулого року. З початку карантину у службі зайнятості зареєструвалося понад 58 тисяч нових безробітних. [3].

На кількості зайнятих працівників безпосередньо відобразилась негативна тенденція зниження кількості господарюючих суб'єктів в країні, насамперед, за рахунок зміни кількості господарюючих малого та середнього бізнесу.

Малі та середні підприємства є основою будь-якої національної економіки. Економіка з високою часткою потужних малих та середніх підприємств (МСП) має декілька важливих переваг, як-от інклюзивне, стає економічне зростання, засноване на знаннях та інноваціях; є більш гнучкими і швидше адаптується до змін зовнішнього середовища, вимог міжнародного поділу праці. При вмілому регулюванні та підтримці таке підприємство може стати дієвим інструментом перебудови та розвитку економіки в цілому.

Розвинені країни здійснюють політику підтримки малого підприємництва, головна мета якої – збалансування інтересів держави і бізнесу, забезпечення оптимальних умов для підприємницької діяльності, збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу.

У країнах з розвиненою ринковою економікою головною метою політики підтримки малого підприємництва є збалансування інтересів держави і бізнесу, забезпечення оптимальних умов для підприємницької діяльності, збільшення конкурентоспроможності малого бізнесу.

Малому підприємництву України необхідна додаткова підтримка держави, залучення інвестицій і розширення кредитних програм для розвитку бізнесу; перш за все удосконалюючи законодавчі акти, спрямовані на регулювання економіки та оподаткування суб'єктів малого підприємництва, стимулюючи підприємницькі структури вести постійний пошук нових підходів до задоволення всезростаючих індивідуальних вимог споживачів тощо[4].

Працюючи в цьому напрямленні, поряд з реалізацією регуляторної політики, зусилля Уряду спрямовані на вдосконалення регуляторного середовища (дерегуляцію); дерегуляція передбачає скасування надмірних регуляторних обмежень та неефективних процедур контролю, скасування надлишкового ліцензування, застарілих систем сертифікації, моніторингу, здійснення експертиз та інших обмежень для бізнесу [4].

Для того щоб створити конкурентоспроможний і інноваційний сектор малого та середнього бізнесу, політика Уряду України відносно МСП має бути комплексною, довгостроковою та включати такі компоненти:

– підтримка потенційних та нових підприємців – інтенсифікація створення та розвитку університетських технологічних парків та активна підтримка бізнесом ідей інноваційних стартапів; створення можливостей для започаткування власного бізнесу уразливими групами населення; полегшення створення суб'єкта господарювання та розширення бізнесу.

– уніфікація податкової системи – поєднання програм кредитування і консалтингу від місцевих органів влади, банків та міжнародних фінансових інституцій; регіональні центри підтримки інновацій.

– національний фокус – розвиток бізнес-асоціацій як потенціал нових ділових партнерських відносин; залучення до прийняття рішень у процесі вироблення політики та політичного діалогу; поширення використання цифрової інфраструктури за межами великих міст.

– допомога з виходом на зовнішні ринки – розвиток нових брендів; спрощення експортного законодавства; заохочення короткострокової мобільності працівників та менеджерів за кордон та вивчення ними іноземних мов [5].

Малі та середні підприємства в Україні зазвичай працюють у дуже конкурентному середовищі. Проте в деяких випадках вони стикаються з бар'єрами для розвитку або виходу на ринок, штучно створеними державою або їхніми конкурентами. Коли штучних бар'єрів для виходу на ринок немає, єдиним способом отримати значну частку ринку є інновації та створення нових продуктів, процесів та послуг. Інновація передбачає більше інвестицій та кращу якість для клієнтів або споживачів, тому це позитивно впливає як на економіку, так і на добробут населення.

Список літератури

1. Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).

2. Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України : сайт. URL: <http://www.me.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).

3. Державна служба зайнятості України : сайт. URL: <https://www.dcz.gov.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).

4. Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року : затв. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24.05.2017 № 504-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504-2017-p> (дата звернення: 02.04.2020).

5. Торгово-промислова палата України : сайт. URL: <https://uccr.org.ua/> (дата звернення: 02.04.2020).

УДК 658

Курчак Х. М., студентка

Науковий керівник: Клепанчук О. Ю, к.е.н., доцент кафедри фінансового менеджменту

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів, Україна

ЛОГІСТИЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ І ЛОГІСТИЧНИЙ АУТСОРСИНГ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Питання підвищення ефективності діяльності підприємств стає, як ніколи, актуальним в умовах ринкової економіки, в якій загострене поняття конкурентної боротьби між різними підприємствами. Це питання несе за собою необхідністю впровадження концепції логістики як інструменту оптимізації різних видів потоків та зниження їх витрат. Як показує світовий досвід, логістичне управління – є найконструктивнішим підходом до управління матеріальними та супутніми потоками, яка відображає динамічність і складність господарської ситуації та одним з найважливіших напрямків на шляху подолання багатьох деструктивних явищ в національній економіці.

Логістичне управління – це процес формулювання стратегії, планування, управління і контролю за переміщенням і складуванням сировини, матеріалів, виробничих запасів, готових виробів та формуванням інформації від пункту виникнення до пункту використання (споживання) з метою найефективнішого пристосування та задоволення потреб клієнта. Це не єдине визначення логістики управління, оскільки в бізнес-співтоваристві немає єдиного розуміння того, що таке логістика і які функції вона повинна виконувати[1].

З розвитком логістики комплекс логістичних операцій також розширюється. Відповідно чим більше операцій здійснюється, тим більший штат кваліфікованих логістів потрібен підприємству. Також потрібно постійно інвестувати в цю справу. На практиці це неефективно з точки зору розподілу пріоритетів: логістика не є основною діяльністю, тому тратити на неї значну кількість ресурсів не раціонально. Саме тому більшість підприємств переходять із самостійної логістики на логістику аутсорсингу.

Логістичний аутсорсинг – це залучення сторонньої організації для виконання всіх або частини логістичних функцій з метою вдосконалення діяльності підприємства. Логістичних посередників і провайдерів можуть

передаватися такі функції підприємства: інформаційна підтримка складу, складування, утилізація відходів, управління запасами, супровід вантажів[2].

Основні переваги логістичного аутсорсингу:

1. Власник бізнесу або керівництво компанії дістає можливість сконцентрувати свої ресурси на основному виді бізнесу. Передаючи неосновні, другорядні функції логістичному підрядчику - аутсорсеру, мінімізуються операційні витрати, при цьому найважливішою задачею управлінського апарату компанії стає досягнення найбільшої ефективності бізнесу.

2. Оптимізація чисельності співко-бітників компанії за рахунок скорочення допоміжного персоналу і як наслідок, скорочення частини операційних витрат або переклад їх з категорії постійних в змінні. Зокрема – істотне зниження податків і відрахувань, зокрема амортизаційних відрахувань і дорожнього збору.

3. Диверсифікація і децентралізація бізнесу при переході на логістичний аутсорсинг істотно знижує фінансові, операційні і «адміністративні» ризики. Дістається можливість перерозподілити свої ресурси, направляючи їх туди, де вони працюватимуть найефективніше. В результаті росте капіталізація компанії.

4. Упровадження аутсорсинга підвищує репутацію компанії в очах потенційних партнерів і інвесторів оскільки це збільшує інвестиційну привабливість компанії.

5. Оптимізація витрат при переході на логістичний аутсорсинг дозволить оперативно і з найбільшою ефективністю управляти вартістю і ціною (знижки, націнки, відстрочення платежів, бонуси, акції і т.п.) продукції. Цим підприємство зможе зацікавити ширший круг клієнтів – розширюючи тим самим свою присутність на ринку[3].

Проте, як і в будь-якій іншій сфері, логістичний аутсорсинг має свої недоліки, такі як:

1. Можливість зростання витрат у випадку передачі на аутсорсинг занадто багатьох функцій і процесів;

2. Витрати на утримання зовнішньої інфраструктури взаємодії з постачальниками аутсорсингових послуг;

3. Можливість банкрутства аутсорсингової компанії;

4. Відсутність законодавчого визначення й регулювання аутсорсингу[3].

Отже, можна зробити висновок, для того, щоб визначити необхідність передачі тих чи інших функцій на аутсорсинг, потрібно спочатку оцінити раціональність з точки фінансової вигоди, оскільки логістика впливає практично на кожен аспект фінансових досягнень підприємства, та з точки можливості для вдосконалювання діяльності усередині підприємства.

Також варто проаналізувати поточні витрати та прорахувати якими вони будуть після передачі деяких функцій іншим організаціям. У багатьох випадках вигідно використовувати зовнішні ресурси, але потрібно також приймати участь у керуванні та управлінні ними для подолання негативних аспектів аутсорсингу та досягненні максимальної користі для організації.

Таким чином, очевидні переваги аутсорсингу зв'язуються з концентрацією бізнесу на профільній діяльності, підвищенням гнучкості виробничого процесу,

використанням найкращих методів і досвіду, застосуванням передових технологій.

Список літератури

1. Ларіна Р. Р., Череп О. Г., Грішин І. Ю., Ілаєва А. О. Моделі і методи логістичного управління суб'єктами господарювання й економікою регіону : монографія. Сімферополь : АРІАЛ, 2011. 234 с.

2. Гончарова Т. А. Переваги використання логістичного аутсорсингу // Транспортные проблемы крупнейших городов : тезисы докладов междунар. науч.-практ. конф. (12–16 марта 2012 р.) / редкол.: В. К. Доля (отв. ред.) и др. Харьков : ХНАГХ, 2012. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/29599/1/47.pdf> (дата звернення: 17.04.2020).

3. Колодка Я. В. Аутсорсинг в логістиці: переваги та недоліки. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент*. 2014. № 4. С. 93–96.

УДК 005.934:005

Лебединська К. В., магістрант

Науковий керівник: Литовченко О. Ю., к.е.н., доцент

Харківський національний університет міського

господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЮ БЕЗПЕКОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Головною умовою забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи фінансово-економічної безпеки, що визначається дією механізмів її забезпечення та управління. Основними видами механізмів управління фінансово-економічної безпеки виступають: організаційні, економічні, структурні, технічні і адміністративні, інформаційні та інші.

Управління фінансово-економічною безпекою підприємства неможливо без відповідної організаційної структури як системної сукупності відносин та взаємозв'язків між складовими організаційної структури та спеціалістів. Організація управління фінансово-економічною безпекою на підприємстві містить у собі необхідність встановлення центрів відповідальності за виконання завдань управління фінансово-економічною безпекою; визначення прав, обов'язків, відповідальності керівників і працівників окремих структурних підрозділів за рівень фінансово-економічної безпеки підприємства; постійного моніторингу рівня фінансово-економічної безпеки.

Організаційно-економічний механізм управління підприємством слід розглядати як сукупність організаційних та економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), які справляють вплив на економічні й організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу,

отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому [1]. Розробка механізму передбачає вирішення проблеми, яким чином забезпечити фінансово-економічну безпеку та включає побудову системи гармонійно взаємопов'язаних елементів, які забезпечать його ефективне функціонування для забезпечення необхідного рівня фінансово-економічної безпеки, зважаючи на реалізацію екзогенних та ендегенних загроз.

Досліджуючи природу організаційного механізму та економічного механізму управління підприємством, не можна не враховувати їх тісний взаємозв'язок, який виникає тому, що ці механізми реалізуються в рамках однієї системи управління, отже, вони формуються під впливом одних і тих же факторів, їх створення обмежена одним ресурсним потенціалом, вони функціонують в одних і тих же умовах господарювання. Під механізмом організації фінансової безпеки підприємства слід розуміти таку систему правових, адміністративних та фінансових методів впливу, які дозволяють своєчасно виявити і нейтралізувати загрози фінансово-економічній безпеці підприємства. Виходячи з комплексного визначення фінансово-економічної безпеки, цей механізм ґрунтується на фінансових загрозах і фінансових інтересах підприємства, таких, як: стабілізація діяльності; зростання ринкової вартості; максимізація прибутку; збереження і збільшення обсягів основного і оборотного капіталу; забезпечення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів, тощо. Отже, організаційний механізм являє систему методів, способів і прийомів формування та регулювання відносин об'єктів з внутрішнім і зовнішнім середовищем.

Основне призначення організаційного механізму забезпечення економічної безпеки полягає в створенні умов і чіткої організації процесу забезпечення економічної безпеки, що дозволить ефективно протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам стану економічної безпеки підприємства і запобігти кризі підприємстві. При цьому основними умовами, необхідними для досягнення підприємством стану економічної безпеки, є мінімізація витрат підприємства та адаптація підприємства до нововведень. Суб'єктами організаційного механізму забезпечення економічної безпеки є служба економічної безпеки, аналітична група, кризово-експертна група, рада з питань безпеки та структурні підрозділи підприємства. При реалізації організаційного механізму можна виділити ряд процесів, серед яких формування виробничих зв'язків і відносин, тобто побудова організаційної структури, розробка і вибір методів і важелів управління, що дозволяють ефективно реалізувати виробничі цілі та інтереси.

Організаційна складова управління фінансово-економічною безпекою підприємства передбачає склад і підпорядкованість різних елементів, ланок і рівнів управління фінансово-економічною безпекою та наявність необхідного персоналу, наділеного відповідними повноваженнями щодо ведення діяльності з захисту фінансово-економічної безпеки. Організаційний механізм містить такі складові: організаційна структура – це сукупність органів, осіб і служб (відділів), що задіяні в забезпеченні фінансово-економічної безпеки на рівні підприємства; сукупність принципів управління фінансово-економічною

безпекою підприємства; функції управління фінансово-економічною безпекою підприємства; методи забезпечення; інструменти управління фінансово-економічною безпекою; нормативно-правове забезпечення; інформаційно-аналітичне забезпечення; систему моніторингу (діагностики) та оцінки стану і рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. Показники його ефективності – забезпечення стабільної господарської діяльності підприємства, збереження її матеріальних і фінансових цінностей і попередження кризових ситуацій на підприємстві. Натомість, чітке визначення елементів організаційного механізму управління фінансово-економічною безпекою дозволяє перейти до формування структури і розподілу функцій служби безпеки на різних за розмірами підприємствах з урахуванням їх вимог, а також фінансових і організаційних можливостей.

Список літератури

1. Довгань Л. Є., Дудукало Г. О. Формування організаційно-економічного механізму ефективного управління підприємством. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2012. № 9. С. 253–258. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/2986/1/41.pdf> (дата звернення: 15.04.2020).

УДК 658.026.01

Литовченко О. Ю., к.е.н., доцент

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова, м. Харків, Україна

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ АВІАБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ МІКРО- ТА МАКРОСЕРЕДОВИЩА

Для функціонування будь-якого підприємства повинна бути вироблена чітка стратегія поведінки. Правильно обрана стратегічна політика підприємства у фінансовому аспекті не тільки допоможе закріпити позиції на ринку, але й буде сприяти тенденції розвитку підприємства в цілому.

Однією з найбільш прогресивних і технологічно насичених і капіталомістких галузей машинобудування є галузь авіабудування, результати дослідження сучасного стану якої свідчать про: скорочення обсягів виробництва і трудового потенціалу, зниження продуктивності праці, зростання частки матеріальних витрат, скорочення валового прибутку тощо. Основними причинами такого становища галузі експерти називають політичну і законодавчу невизначеність, нестабільну правову базу, нерозвиненість ринку продукції, його інфраструктури, відсутність взаємодії і координації вітчизняних підприємств.

Оскільки призначення ефективної стратегії полягає в такій організації діяльності підприємства, за якої напрямок його розвитку найбільшою мірою відповідає тенденціям змін в оточенні підприємства, та здійснення аналізу його внутрішнього середовища з метою визначення того, чи володіє підприємство

достатніми внутрішніми силами, щоб скористатися такими зовнішніми можливостями. Тому при формуванні фінансової стратегії підприємств галузі, у першу чергу, необхідно врахувати і оцінити її зовнішнє та внутрішнє середовище. В процесі фундаментальної діагностики підприємств авіабудівної галузі доцільно здійснювати дослідження зовнішнього та внутрішнього середовища їхньої діяльності за допомогою SWOT та PEST-аналізу. Цей вибір обґрунтований тим, що одним із найпоширеніших методів комплексного аналізу та оцінки середовища підприємства є SWOT – аналіз, а за допомогою PEST-аналізу здійснюється аналіз макросередовища підприємства, що в значній мірі дозволяє розробити фінансову стратегію, яка була б адекватною до умов макросередовища.

Для здійснення SWOT – аналізу за допомогою експертного методу доцільно визначити сукупність факторів, що впливають на фінансовий стан підприємств авіабудівної галузі, а саме: наявність фінансової стратегії підприємств; відсутність короткострокових і довгострокових кредитів; відсутність довгострокового планування показників фінансової діяльності підприємства; систематичне здійснення аналізу фінансово – господарської діяльності; доступ до баз законодавства та можливість своєчасного моніторингу змін в ньому; вплив держави на фінансово-господарську діяльність; надходження підприємству дотацій з державного бюджету; недостатній контроль за виконанням фінансової стратегії; низька рентабельність продажу робіт та послуг; висока собівартість послуг підприємства; труднощі підприємства, пов'язані з укладанням договорів із постачальниками та споживачами (робіт, послуг), відсутність системи контролінгу на підприємствах [1, с. 28].

Визначивши, що думка експертів узгоджена та не випадкова, подальша процедура проведення SWOT – аналізу зводиться до заповнення матриці, за допомогою якої можливо виявити сильні та слабкі сторони, можливості та загрози діяльності підприємств авіабудівної галузі. При цьому сильним сторонами внутрішнього фінансового середовища підприємств авіабудівної галузі, на які вказують експерти, є наявність фінансової стратегії домінуючої кількості підприємств та систематичне здійснення аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, оскільки завдяки здійсненню фінансового аналізу підприємства спроможні вирішувати питання поточного руху фінансових ресурсів, їхнього формування й використання, поточного і довгострокового планування діяльності, а також фінансового забезпечення стратегії розвитку, яка сприяє розв'язанню великомасштабних завдань підприємств авіабудівної галузі України.

Фактор відсутності короткострокових і довгострокових кредитів знаходиться у полі матриці «сила і загроза», що свідчить про те, з однієї сторони відсутність кредитів позитивно впливає на фінансову стійкість, оскільки немає залежності підприємства від зовнішніх кредиторів, але з іншої – негативно, оскільки підприємства не можуть інтенсивно розвиватись без залучення додаткових коштів, що підтверджується також зносом основних фондів більш, ніж на 60% та ін. В поле матриці «слабкість і загрози» можна

віднести такі фактори внутрішнього середовища, як низька рентабельність продажу робіт та послуг, висока їх собівартість та відсутність довгострокового планування показників фінансової діяльності, що свідчить про те, що підприємства повинні обрати таку фінансову стратегію, яка б дозволила подолати ці слабкі сторони і уникнути загроз.

До сильних сторін зовнішнього середовища безпосереднього впливу на підприємств, на думку експертів, належать доступ до баз законодавства і можливість своєчасного моніторингу змін в ньому та надходження дотацій з державного бюджету. До слабких сторін – вплив держави на фінансово-господарську діяльність підприємств авіабудівної галузі та труднощі підприємств, пов'язані з укладанням договорів із постачальниками та споживачами (робіт, послуг), що свідчить про те, що у підприємств існують значні проблеми з державою, постачальниками та споживачами, які повинні вирішуватись в найближчому часі, оскільки вони значно перешкоджають руху в напрямку досягнення підприємствами авіабудівної галузі своєї місії та цілей, а також про те, що фінансова стратегія розвитку повинна бути сформована таким чином, щоб за рахунок можливостей, що виникають в зовнішньому оточенні підприємств авіабудівної галузі, намагатися подолати її слабкі сторони.

У стратегічному аналізі використовується принцип угруповання факторів макрорівня у системі PEST-аналізу. У політико-правовому середовищі основний вплив на розвиток фінансової діяльності в стратегічній перспективі справляють форми й методи державного регулювання фінансового ринку, фінансової діяльності підприємства, грошового обігу в країні; політика державної підтримки окремих галузей і сфер діяльності; державна політика підготовки висококваліфікованих фахівців; політика залучення й захисту іноземних інвестицій; правові аспекти регулювання процедур фінансової санації й банкрутства підприємств; стандарти фінансової звітності підприємств.

В економічному середовищі найбільш відчутний вплив на стратегічний фінансовий розвиток підприємства роблять темпи економічної динаміки (вимірювані показниками валового внутрішнього продукту й національного доходу); співвідношення параметрів споживання й нагромадження використовуваного національного доходу; темпи інфляції; система оподаткування юридичних і фізичних осіб; швидкість грошового обігу; динаміка валютних курсів; динаміка дисконтної ставки національного банку. У соціокультурному середовищі на розвиток фінансової діяльності підприємств галузі найбільший вплив справляють освітній і культурний рівень працездатного населення; відношення населення до здійснюваних ринкових реформ. У технологічному середовищі найбільший вплив на стратегічний фінансовий розвиток підприємства справляють інновації в сфері технічних засобів керування, фінансових технологій й інструментів.

У процесі оцінки окремих факторів фінансового середовища непрямого впливу рівень їх позитивного або негативного впливу на стратегічний фінансовий розвиток підприємства оцінюється за бальною системою. Така факторна оцінка проводиться по кожному із сегментів окремих доміантних сфер (напрямоків) стратегічного фінансового розвитку підприємства [2].

Найбільший вплив на діяльність підприємств авіаційній галузі здійснюють такі фактори політичного середовища, як державна політика у галузі, рівень протекціонізму та законодавча база, оскільки підприємство повинне мати чітке уявлення про наміри органів влади щодо розвитку в суспільстві, зміни в законодавстві, правовому регулюванні та оподаткуванні. Також велике значення мають такі аспекти, як стабільність уряду, можливі зміни щодо бізнесу після виборів у законодавчі органи, адже політична стабільність в державі дозволяє знизити економічну невизначеність діяльності підприємства в напрямках, визначених обраною фінансовою стратегією.

Список літератури

1. Прохорова В. В. Системна криза авіабудівної галузі України та фактори, що її обумовлюють. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. 2010. Вип. 60. С. 27–33.
2. Нізалов Д. В. Антикризове управління вибір методів. *Наукові праці. Серія: Економічні науки*. 2001. Т. XI. С. 56–58. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukrasi/economy/2001/9-1-38.pdf> (дата звернення: 20.04.2020).

УДК 339.187:398.881

Лук'янець А. І., студентка

Науковий керівник: Збиранник О. М., старший викладач

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

ЗЕЛЕНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОКРАЩЕННЯ ІМІДЖУ ПІДПРИЄМСТВА

Кожна велика корпорація дбає про свій імідж в суспільстві, який дозволяє їй заручитися підтримкою людей. Світовий тренд останніх років – зелений маркетинг. Його підхопили і розвивають не тільки зарубіжні компанії, але і українські. 54% топ-менеджерів з усього світу, назвали можливість формувати позитивний імідж головним стимулом для екологічних проектів. Компанії шукають шляхи, як зберегти ресурси Землі, наприклад, стартап Hampton Creek працює над тим, щоб вирощуватим'ясо в пробірках [1].

Основні цілі зеленого маркетингу – завоювати лояльність споживачів і партнерів, шляхом турботи про екологію. Адже сьогодні все більше виробників розуміють, що природні ресурси не вічні.

Для початку, кожна корпорація повинна правильно розуміти, які завдання можна вирішити за допомогою турботи про екологію. Екологічний маркетинг – це націленість на збереження екології, оптимізацію ресурсів і мінімізацію забруднення навколишнього середовища. Сьогодні виділили окрему гілку в маркетингу – маркетинг екологічних товарів і послуг. Екологічні фактори маркетингу насамперед орієнтовані на те, щоб компанія стала невід'ємною частиною суспільства, яке піклується про навколишнє середовище. Маркетологи розробляють стратегію, як вижити і зміцнитися бренду в умовах еко-трендів.

Екологічний маркетинг, мета якого не просто популяризувати еко-товари і послуги, але і направити погляд компанії на екологічність виробництва, мінімізацію непереробних відходів, все частіше користується попитом серед власників бізнесу.

Екологічний маркетинг в Україні набирає обертів, про що свідчать підприємства, які випускають товари з переробленої сировини: Talisman Fusing Factory (предмети декору з викинутого скла), Zelenew (побутові предмети з переробленого пластику), Papinarubashka (декор блокнотів за допомогою непотрібних речей) і інші.

Серед компаній лідерів, які активні в питаннях захисту навколишнього середовища, такі корпорації як: Microsoft, Intel, Nokia, Ikea, Apple. У Великобританії лідирує бренд TheBodyShop. Відчутний внесок американського медіахолдингу CBS Corporation створив цілу еко-програму – EcoAd.

На вирішення суспільно важливих проблем, корпорація щорічно віддає 10% доходів, які отримує від реклами. CBS спонсорує установку сонячних батарей, а також, модернізацію освітлення в деяких штатах.

Є серія проектів, спрямованих на озеленення територій. Серед великих українських компаній, які піклуються про навколишнє середовище, можна виділити виробника пива «Чернігівське» – «САН ІнБев Україна» (рис. 1).

Компанія пропагує розумне використання ресурсів і натуральність продуктів. У рецептурі використовуються лише натуральні компоненти, а вода проходить 32 тести на наявність токсинів і металів. Стічні води, які залишаються від виробництва, проходять очистку.

Рисунком 1 –Еко-ініціатива від компанії «САН ІнБев Україна»[2]

Це поєднання цілого комплексу дій, який в сумі дає необхідні результати:

- 1) Високі стандарти. Компанія діє у відповідності зі стандартами, які регламентують використання природних ресурсів;
- 2) Еко-PR. Громадськість, включаючи партнерів, ЗМІ та кінцевих споживачів, повинні знати позицію компанії з точки зору екології;
- 3) Побудова лояльності. Турбота компанії про навколишнє середовище дозволяє отримати лояльну аудиторію, яка розділяє ваші принципи;
- 4) Нові еко-технології. Фірма може розробляти власні методи безвідходного і безпечного виробництва;
- 5) Випуск еко-товарів і послуг. Розробка нових товарів, які виготовлені без використання шкідливих і не переробляються речовин;
- 6) Комунікація. Забезпечення двосторонньої комунікації зі споживачами екологічних товарів;
- 7) Підтримка інновацій. Може включати в себе спонсорство та інформаційну підтримку стартапів і громадських ініціатив, спрямованих на захист навколишнього середовища.

Отже, зелений маркетинг як інструмент покращення іміджу підприємства є соціально-орієнтованим з елементами, що змінює цінності та культурні уявлення споживача, що, у свою чергу, неминуче впливає на всі функції підприємства і спричиняє вищий ступінь адаптивності в реаліях повсякденності.

Список літератури

1. Hampton creek : сайт. URL: <https://techcrunch.com/tag/hampton-creek/> (дата звернення: 30.03.2020).
2. Чернігівське : сайт. URL: <https://www.chernigivske.ua/> (дата звернення: 30.03.2020).

УДК 658

Мартусенко І. В., к.г.н., доцент

Шкварук Д. Г., викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки Тернопільського національного економічного університету, м. Вінниця, Україна

РЕАЛІЗАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Забезпечення сталого розвитку неможливе без переходу на інноваційний шлях, який є головним чинником ефективності за ринкової системи господарювання та визначається значним нарощуванням власного виробництва продукції на основі прискорення науково-технічного прогресу й освоєння його досягнень, здатних забезпечити значний ефект та окупність капітальних вкладень від нововведень. Відтак, саме інвестиційно-інноваційна стратегія визначатиме логіку бізнес-поведінки підприємств на основі інновацій і тому в майбутньому відіграватиме роль важливого фактору конкурентоспроможності та успішності будь-якої комерційної організації в умовах глобалізації.

Процес реалізації стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку підприємств супроводжується позитивною і негативною дією певних механізмів, які протидіють інноваціям і потребують адаптивного управління на всіх рівнях системи.

Процеси масової глобалізації і посилення конкуренції спонукають до розроблення нової парадигми управління на всіх ієрархічних рівнях, спрямованої на формування його інноваційного типу. Задоволення потреб існуючих і перспективних ринків наукомісткою продукцією, збереження та підсилення конкурентних позицій може досягатися лише за умови реалізації стратегії інвестиційно-інноваційного розвитку, що передбачає створення дієвої інноваційної системи і ефективного управління нею.

Реалізація інноваційного типу розвитку повинна здійснюватися в три етапи [1, с. 237–238]:

1) інституційно-інфраструктурний, під час якого буде сформовано інноваційну інфраструктуру, створено необхідні інститути для забезпечення реалізації моделі та прийнята переважна кількість нормативно-правових актів щодо інноваційного розвитку;

2) зональна реалізація, яка передбачає впровадження перспективних, з точки зору держави, інновацій у визначених підприємствах (як державної, так і не державної форми власності), кластерах та організацію тісної співпраці цих формувань з науково-дослідними організаціями та ВНЗ;

3) масове охоплення всіх суб'єктів, які зацікавлені у здійсненні інновацій. Держава виконує роль регулятора щодо концентрації інновацій певних видів, стимулюючи впровадження першочергово необхідних.

Широкомасштабне впровадження інновацій слід розглядати в контексті завершальної стадії реалізації інноваційного процесу, що здійснюється на базі інвестиційно-інноваційної стратегії. Початковою ж стадією повинна стати розробка, шляхом поєднання спільних зусиль усіх суб'єктів інноваційного процесу, проектно-цільових елементів програмної реалізації моделі інноваційного розвитку. Серед таких елементів зазначеного підходу є програмні заходи інтелектуального, науково-економічного, інституційного та консультаційного характеру, що спрямовані на зниження ризиків та прискорення впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Основними завданнями створення цільових програм інноваційного розвитку необхідно вважати розробку заходів щодо: раціонального використання, збереження та відродження природних ресурсів; підвищення рівня життя населення; підвищення конкурентоспроможності України як на внутрішньому так і на зовнішньому ринках.

Інноваційному розвитку має сприяти дієвий механізм інноваційної діяльності, тому необхідним є налагодження зворотного зв'язку між зовнішнім середовищем і підприємством через систему інформаційного забезпечення. Це дає можливість, на основі об'єктивних економічних законів, створити ринковий механізм управління інноваційною діяльністю.

Розвиток елементів виробничо-господарської системи здійснюється через розвиток її інноваційного потенціалу як закономірної якісної цілеспрямованої

та незворотної зміни. Формування інноваційного потенціалу залежить від того, наскільки виробнича система підприємств готова сприйняти інновацію. Слід відзначити, що, сприйняття інновацій може набувати форму їх визнання у випадку, коли виробнича система зацікавлена і підготовлена до їх впровадження, або відторгнення, коли інновації вступають у протиріччя з інтересами підприємства, а виробнича система є не готовою до їх впровадження [2].

В цілому, вважаємо, що при реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії на всіх рівнях необхідно враховувати, по-перше, системність зазначеного процесу, а по-друге, базовість інноваційного потенціалу у формуванні всієї системи. З метою забезпечення сприйняття інновацій, управління інноваційною системою повинне також забезпечити оптимальне співвідношення характеристик впроваджуваних інновацій: об'єкт інновацій; рівень радикальності інновацій; рівень адаптивності інновацій; форма сприйняття інновацій; рівень цілісності та/або відокремленості інновацій в процесі їх впровадження.

В умовах прискореного руху глобалізаційних і трансформаційних процесів одним із головних завдань є розроблення концепції інноваційного розвитку, визначення пріоритетних експортних галузей, які забезпечать соціально-економічний прорив країни, та формування адаптивної системи управління цими процесами. Такий підхід є найбільш обґрунтованим з наукової точки зору і в його основі лежить реалізація інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку підприємств і комплекс принципів адаптивного управління інноваційним розвитком. Зокрема, нами виділено такі принципи: системності і комплексності; цільової трьохвекторної спрямованості в напрямках економічного, соціального та екологічного розвитку; єдності інтересів в різновекторних напрямках внутрішньої і зовнішньої діяльності; єдиного організаційно-координуючого центру інноваційного розвитку; адекватності організаційного клімату та організаційної культури в ієрархічній системі інноваційного розвитку; збалансованості центрів відповідальності в управлінській ієрархічній системі; програмно-цільової доцільності; раціонального поєднання лінійно-функціональної взаємодії та синергетичної організаційної взаємодії.

При розробці інноваційно-інвестиційної стратегії розвитку підприємств та системи адекватного управління нею вважаємо за необхідне методологічно не обмежуватися єдиним підходом, а використовувати систему із синергетичного, еволюційного та інституційного підходів, що дасть змогу передбачувати поведінку моделі у взаємозв'язку з усіма її підсистемами і визначати результативність її реалізації при різних поєднаннях певних елементів.

Таким чином, реалізація запропонованих підходів до формування системи адаптивного управління інноваційним розвитком на всіх етапах дасть можливість забезпечити динамічний збалансований інноваційний розвиток підприємств на основі отримання синергетичного ефекту від реалізації стратегії інвестиційного розвитку, підвищити рівень конкурентоспроможності та створити умови для посилення економічної активності суб'єктів економіки у

регіоні, що сприятиме поступовому пом'якшенню міжрегіональних диспропорцій, зменшенню ризиків та підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Список літератури

1. Сіренко М. Н. Концептуальні засади інноваційного розвитку аграрного сектору економіки України. *Маркетинг і менеджмент інновацій*. 2012. № 1. С. 234–240.

2. Ільків Л. А. Інноваційний потенціал аграрного підприємства: сутність та стратегія використання. *Інноваційна економіка*. 2013. № 8 (46). С. 86–88.

УДК 33.338.4

Мироненко А. В., студентка

Науковий керівник: Дружиніна В. В., д.е.н., професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу і туризму

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

ІМПЕРАТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день великої популярності набуває, перш за все, для жителів великих міст – зелений сільський туризм. Селяни розповідають, як люди з міста захоплюються життям в селі, цікавляться традиціями і звичаями сільської місцевості. Такий вид туризму, який приваблює все більше вітчизняних та іноземних туристів до сільської місцевості, є важливим елементом диверсифікації та збагачення економічної діяльності на селі, створення нових робочих місць та нових джерел доходу поза сільськогосподарським виробництвом.

В науковій літературі часто зустрічаються тотожність понять екотуризм та сільський зелений (агротуризм) туризм, але за думкою авторів різниця між екотуризмом і сільським полягає в тому, що відрізняються вони цілями використання вільного часу. Головна відмінність зводиться до мотивів подорожі. Екотуризм відбувається лише на території, яка має природну цінність, а сільський зелений туризм відбувається лише в сільській місцевості, навіть якщо там немає природних заповідників. Сільський зелений туризм полягає в відпочинку та вивченні культури та традицій українського народу, беруть участь у традиційній сільській праці, народних святах та фестивалях, екотуризм – більше пов'язаний з науково-пізнавальною метою, ніж з відпочинком, в екотуризмі вивчають територію та особливості заповідних зон, природних і національних парках. Але загалом в екотуризмі також влаштовують кінні, велосипедні прогулянки, збирання ягід та грибів. Сільський зелений туризм відомий Україні ще з початку ХХ століття. Почалося все з того, що до Карпатських сіл почали приїздити письменники, художники, політики та багато інших відомих людей. Приваблює затишна атмосфера. Для туристів дуже

важливим при виборі місця відпочинку є саме ландшафти краю та екологія. Для більшого задоволення потреб туристів, господарі пропонують додаткові розваги: збирання ягід і грибів, екскурсії, походи в гори, риболовлю, тим самим урізноманітнюють і збагачують враженнями відпочинок.

Наданням послуг сільської гостинності можуть займатися всібажаючі громадяни, які мають у своєму володінні, придатні длякороткочасного розміщення і харчування гостей. Найбільш розповсюджений сільський зелений туризм в Карпатах. Це в значній мірі обумовлено природними умовами, розвиненою санаторно-курортною інфраструктурою з джерелами лікувальних мінеральних вод, наявністю відомих гірськолижних курортів, таких як Славське і Буковель, котрі приваблюють любителів зимового відпочинку. Позитивну роль саме в становленні сільського туризму в Карпатському регіоні зіграв традиційно високий рівень безробіття (у 2018 році 8,3 %, у 2017 році – 8,9 %) [1], який змусив населення самостійно вирішувати проблеми власної зайнятості шляхом розвитку цього сектора туризму, користуючись сприятливою кон'юнктурою останніх років, або збільшенням трудової міграції цього регіону переважно в Польщу та Російську Федерацію. Зміцненню матеріальної бази зеленого туризму в Карпатах сприяють і гроші так званих «остарбайтерів», які працюють в Польщі та інших країнах Центральної Європи.

Сільський туризм в Криму отримав значно менший розвиток, ніж в Карпатах. Найменш розвинений сільський зелений туризм в Східній і Центральній Україні. В цих районах налічують всього кілька туристичних садиб, в той час як реальний попит на замський відпочинок в цих високо урбанізованих районах досить високий і лише частково задовольняється пропозицією відпочинку на морському узбережжі, або в інших регіонах. Агротуризм, заснований на принципах сталого туризму, може сприяти вирішенню безлічі проблем, пов'язаних з деградацією навколишнього середовища, дозволить збільшити зайнятість населення в депресивних сільськогосподарських районах, що сприятиме відродженню Українського села.

Для визначення імперативів розвитку сільського зеленого туризму в Україні було проведено SWOT-аналіз, за допомогою якого можливо окреслити перспективи в Україні, а також попередити виникнення можливих проблем (табл. 1). Згідно табл. 1 сільський зелений туризм розвивається, але дуже повільними темпами, як сфера діяльності економічно незалежних суб'єктів з високим організаційно-фінансовим потенціалом, впроваджуючи на ринок конкурентоспроможні туристичні продукти, використовуючи потенціал матеріальної культури сільського господарства, включаючи харчову переробку та нематеріальну культуру села. Ключовими факторами успіху та створення конкурентної переваги сільського туризму є: високоякісна спеціалізована туристична продукція, сильний бренд сільського туризму, інтегрована маркетингова комунікація, дружні та узгоджені правові та податкові механізми, а також стабільна інституційна система, що підтримує ринкових зацікавлених сторін.

Таблиця 1 – SWOT аналіз сільського зеленого туризму в Україні

Сильні сторони сільського зеленого туризму	Слабкі сторони сільського зеленого туризму
чисте повітря; екологічно чисті продукти; затишна атмосфера; рекреаційно –лікувальні ресурси; наявність історико-культурних пам'яток; знайомство з флорою та фауною; смачне домашнє харчування; знайомство з народними традиціями; гостинність господарів; низькі ціни на проживання та інші послуги	сезонність; відсутність інфраструктури; відсутність кваліфікованого персоналу; відсутність молоді в сільській місцевості; низький рівень життя; безробіття; бідність селищ; малий попит та пропозиція; відсутність співпраці між університетом та туристичною галуззю; діяльність місцевих організацій в будівництві сільській туристичній інфраструктурі; відсутність узгодженого бачення потреб
Можливості	Перешкоди
розвиток інфраструктури в селі; створення нових робочих місць; підготовка фахівців; покращення якості послуг; покращення умов життя в українських селах; фінансова підтримка державою; збереження природних історико-культурних туристичних об'єктів	політична ситуація в країні; великий рівень злочинності в селах, через безробіття відлякує туристів ; держава не допомагає селу розвиватися; кошти не виділяються на те, що найважливіше; недостатня чисельність фахівців у створенні умов для перебування туристів

З цією метою пропонуємо наступні стратегічні цілі за блоками: побудова конкурентоспроможних туристичних продуктів; якість; маркетинг; політико-правове середовище; інституційна підтримка.

Підвищити конкурентоспроможність туристичних продуктів можливо за рахунок створення інноваційних спеціалізованих продуктів з чітким іміджем; побудови системи підтримки освіти для створення туристичних продуктів; комерціалізації; створення оптимальних умов для співпраці з навколишнім середовищем. Підвищення якості послуг у сільському туризмі можливо за рахунок створення сильного бренду для системи категоризації сільської бази розміщення, що призведе до широкого визнання та створення іміджу якісного сільського туризму; включення місцевої громади у покращення якості пропозиції сільського туризму. Підвищення конкурентоспроможності сільського туризму шляхом створення міцного та чіткого іміджу та бренду сільського туризму та ефективної рекламної політики щодо підтримки сільського туризму відмітним зображенням; шляхом досягнення ефективного рівня співпраці та координації в галузі маркетингової комунікації між суб'єктами управління промоцією туризму та просуванням конкретних туристичних продуктів. Створення правових та податкових механізмів сприяння розвитку суб'єктів, які займаються сільським туризмом за рахунок утримання надбавок для «малих господарств», які використовують свої ресурси для надання простих послуг – оренда номерів та домашнє харчування; визначення «сімейного господарства багатофункціональним» шляхом поєднання активного господарства з різними туристичними послугами, виходячи з ресурсів. Стабільну та ефективну організаційну структуру сільського туризму в Україні можна досягнути за рахунок координації

міжгалузевої діяльності в галузі сільського туризму; ефективної підтримки розвитку сільського туризму за рахунок коштів національного та Європейського Союзу; розвитку кваліфікованого персоналу сільського туризму. Запропоновані імперативи нададуть можливість розвинути інфраструктуру та привести в порядок історико-культурні, та природні об'єкти, облаштувати рекреаційно-лікувальні об'єкти.

Список літератури

1. Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2020).

УДК 338.58:65.014

Мисик В. М., аспірантка

*Науковий керівник: Жежуха В. Й., к.е.н., доцент, заступник директора
Навчально-наукового інституту економіки і менеджменту
Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів, Україна*

ПОДІЄВИЙ ТУРИЗМ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІВЕНТ-МЕНЕДЖМЕНТУ

На сьогодні можна чітко помітити багато спільних рис між івент-менеджментом та іншими галузями – туризм, політична діяльність, реклама та маркетинг, освіта та інші. Розглянемо поняття подієвого туризму більш детально. Подієвий туризм є одним із складових елементів івент-менеджменту.

О. Бейдик [3, с.125] з колегами розглядає подієвий туризм як унікальні та неординарні туристичні пропозиції, до складу яких входять як традиційний відпочинок, так і активна участь у найпопулярніших подіях світового масштабу, для прикладу, Олімпіада в Пекіні, Бразильський карнавал, IT виставка в Лісабоні, всесвітньовідомі Нью Йоркські мюзикли, різноманітні концерти, ярмарки та фестивалі – події, що привертають увагу в щоразу більшої кількості прихильників, які бажають насичено, незвичайно та активно провести свої канікули або ж вихідні.

У науковій літературі події, що стоять в основі розвитку подієвому туризму згруповують за певними напрямками. П. Тищенко у своїй праці [6, с. 124] пропонує розділити їх на чотири групи:

1. Спортивні: олімпіади, чемпіонати, престижні змагання, різноманітні ігри, кубки, індивідуальні спортивні зустрічі і т.д.;

2. Ділові: бізнес ярмарки, конференції, виставки, навчальні семінари, форуми, ділові зустрічі, інсентив та інші;

3. Культурно-пізнавальні: зарубіжна прем'єри заходів, модні покази, театральні постановки, фестивалі, фан-зустрічі, концерти різних виконавців, відомі карнавали, популярні шоу.

4. Релігійні: у честь святкування релігійних свят, таких як Водохреща, Великодня, Різдва та інші, під час яких турист прагне ознайомитися з різноманітними традиціями, звичаями та обрядами святкування подій у певних народів, а також духовно та культурно збагатитися під час поїздки.

Такий напрям як подієвий туризм є доволі молодим і неймовірно цікавим. Ціль кожної поїздки певним чином приурочена до конкретної події. Унікальність турів полягає в одночасному поєднанні в собі традиційного класичного відпочинку та активної участі в різноманітних видовищних заходах нашої планети, що і є основним каталізатором в процесі популяризації даних поїздок. Аналіз різних наукових джерел з тематики подієвого туризму відображає значну варіативність в розумінні даного терміну. Д. Гетцом у своїй статті про подієвий туризм розглядає сам подієвий туризм як термін, що використовується в туристичній літературі з метою опису розвитку дестинації, а також як ключовий елемент маркетингової стратегії для реалізації численної кількості потенційних економічних переваг від проведення події [1].

Термін «дестинація» в туризмі використовується при описі певного туристичного напрямку, цікавого конкретному виду туристів. Привабливість івентів, перш за все, полягає в їх різноманітності та неповторюваності. Туристу потрібно побувати в певному місці в конкретний час задля отримання яскравих виняткових вражень від побаченого. Також на сьогодні існують «віртуальні івенти», які викликають все більший інтерес у споживачів та індустрії туризму, зокрема користуються неймовірною популярністю серед підлітків та молоді. Комунікації на таких заходах здійснюються за допомогою різноманітних електронних пристроїв, засобів масової інформації та Інтернету.

Індивідуальні умови відпочинку, неминуща атмосфера та святковий настрій, а також море незабутніх вражень – ось основа подієвого туризму. О. Бейдик [3, с. 126] вважає, що подієвий туризм є складовою культурного туризму. Він пов'язується з конкретною подією суспільного життя, а його головною особливістю є маса численна яскравих незабутніх моментів.

Біржаков [4, с. 98] висвітлює подієвий туризм як тип подорожі, пов'язаний з певною цікавою саме для конкретного туриста подією.

У своїй праці Нікітіна [5, с. 82] пояснює явище подієвого туризму як поїздки, основною метою якої є задоволення потреби туриста у відвідуванні певного заходу, цікавого для даного туриста. Алексеева в своїй дисертації [2, с. 12] подає визначення ділового туризму як виду туристичної діяльності, який використовує для приваблювання уваги туристів різноформатні громадські заходи культурного чи спортивного характеру. Дані заходи сприяють інтеграції різних верств населення в суспільство, швидким темпам розвитку інфраструктури туризму певного регіону, а також формуванню позитивного іміджу конкретної дестинації. Дослідники в сфері соціально-культурних послуг та туризму трактують подієвий туризм як туристичну діяльність, тісно пов'язану з різного роду значущими подіями, що відбуваються у суспільстві, а також рідкісними явищами природи, які своєю екзотичністю, унікальністю та неповторністю привертають увагу значної кількості подорожуючих людей з різних країн світу.

Серед особливостей подієвого туризму виділяють: можливість прогнозування подорожі; практичну відсутність сезонності; інтерактивність заходу; масовість події; інноваційність; видовищність; регулярність заходів; велика ймовірність повторного відвідування напрямку.

Щодо слабких сторін подієвого туризму, які можуть негативно позначитися на його впровадженні, то доцільним буде виділити такі характеристики як низька ділова та інвестиційна активність місцевих мешканців, слабка розвиненість туристичної інфраструктура, слабке інформаційне просування події, недостатня кількість кваліфікованих кадрів, слабке використання туристичного потенціалу.

Типологія туристичних поїздок із елементами відвідування запланованих подій включає в себе поїздки на культурні свята, бізнес подорожі, відвідування політичних та державних подій, відвідування торгових виставок, стилізованих заходів певних країн, культурних центрів, освітніх та наукових закладів та заходів, спортивні змагання та виступи, розважальні перформанси та приватні події, різноманітні традиційні заходи та свята. В івент-менеджменті туристами виступають споживачі запланованих заходів на потенційному ринку. Це не завжди є туристичні поїздки, проте одним із елементів послуг, що надають івент-компанії є саме подієвий туризм. Як туристичний ресурс івентволодіє яскраво вираженим мультиплікаційним ефектом. Саме подія стимулює до розвитку різні сектори туристичної індустрії, а також до значно ефективнішого використання власного потенціалу.

Отже, подієвий туризм, будучи елементом івент-менеджменту, поєднує у собі загальні характеристики туризму та особливості управління подіями. Розробка і проведення знакових заходів спортивного, культурного, наукового та іншого характеру, яскравих святкових програм, цікавих конференцій, масових конгресів та «круглих столів» з цікавою тематикою здатна привернуть увагу численної кількості учасників і гостей з різних куточків планети відвідати конкретну дестинацію. Він відкриває новий етап в розвитку туристичної сфери та розширює простір івент-індустрії.

Список літератури

1. Getz D. Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*. 2008. № 29. Pp. 403–428.
2. Алексеева О. В. Событийный туризм как фактор социально-экономического развития региона : автореф. дис. ... канд. эконом. наук : 08.00.05. М., 2012. 28 с.
3. Бейдик О. О. Чинники розвитку та особливості подієвого туризму. *Часопис картографії*. 2016. № 16. С. 125–131.
4. Биржаков М. Б. Событийный туризм: карнавалы в истории и современном туризме. *Туристские фирмы*. 2000. № 23. С. 94–111.
5. Никитина С. С., Зинченко М. В. Событие как основа для проектирования туристического продукта // Актуальные проблемы гуманитарных наук : материалы Междунар. науч.-практ. конф. (г. Томск, 5–6 апреля 2012 г.). Томск, 2012. С. 81–84.
6. Тищенко П. В. Теоретичні аспекти та розвиток подієвого туризму регіону. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка*. 2011. Спецвип. 33, ч. 4, С. 124–128.

УДК 33.338.4

*Норцов О. В., магістр**Науковий керівник: Дружиніна В. В., д.е.н., професор**Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук, Україна*

ДОГОВІР ЯК ОСНОВА ВИНИКНЕННЯ ЗОБОВ'ЯЗАЛЬНИХ ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ТУРИЗМУ

Дана робота розглядає основні проблеми, що можуть виникнути при укладанні договорів про надання послуг у сфері туризму. На основі судового досвіду складено практичні рекомендації, які допоможуть набути необхідних навичок для укладання конкретних документів та звести до мінімуму ризик появи помилок, що часом зумовлюють суттєві складності при вирішенні спорів з туристичним оператором, який несе безпосередню відповідальність за порушення зобов'язань зазначених в договорі, адже відповідальність сторін за договором між туристичним оператором і туристичною агенцією визначається до загальних положень про агентський договір, якщо інше не встановлено укладеним договором між суб'єктами туристичної діяльності, що надають туристичні послуги або Законом України «Про туризм».

Відповідно до визначеної форми підтверджувальних повноважень туристична агенція здійснює виключно комерційне посередництво та виконує роль посередника, який діє від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок туристичного оператора [1].

Виконуючи свої посередницькі функції фактичні дії туристичної агенції не є предметом договору доручення, а лише сприяють його виконанню. Хоча туристичні агентства, здійснюючи продаж путівок, отримують від клієнта фактичну вартість туру у повному обсязі, але по факту більша частина цих надходжень є транзитною сумою, що далі перераховується туристичною агенцією оператору за винятком комісійної винагороди.

Ключовим компонентом у процесі підготовки до омріяної подорожі є договір. Від правильності його укладання прямо пропорційно залежить майбутній відпочинок кожного подорожувачого.

В умовах розвитку туристичного бізнесу правове регулювання відносин, що виникають із приводу надання туристичних послуг, набули особливої актуальності.

Регулювання відносин суб'єктів туристичної діяльності з туристом здійснюється договором на туристичне обслуговування. За договором на туристичне обслуговування одна сторона зобов'язується надати за замовленням іншої сторони комплекс туристичних послуг, а клієнт зобов'язується оплатити його.

До укладення договору на туристичне обслуговування потенційному споживачу туристичного продукту має бути надана інформація про:

1) основні вимоги пропонованих до оформлення виїзних/в'їзних документів;

- 2) медичні застереження стосовно здійснення туристичної поїздки;
- 3) туристичного оператора, його місцезнаходження і поштові реквізити, наявність ліцензії на провадження туристичної діяльності, сертифікатів відповідності та іншу інформацію;
- 4) розмір фінансового забезпечення туристичного оператора чи туристичного агентства на випадок його неплатоспроможності чи неспроможності й кредитну установу, яка надала таке забезпечення [2].

Крім цього, згідно з переліком ліцензійних вимог, туристичний оператор повинен мати постійне фінансове забезпечення перед туристами у вигляді гарантії банку або іншої кредитної установи, а при здійсненні виплати відшкодування туристам, туристичний оператор повинен відновити суму фінансової гарантії наступного робочого дня.

Також туристичні оператори на власному веб-сайті відтепер мають надавати інформацію про туристичних агентів, з якими вони працюють – найменування фізичної чи юридичної особи, строк дії агентського договору, реквізити особи, що надала гарантію банку або іншої кредитної установи, а також інформацію про чинні договори на туристичне обслуговування, укладені безпосередньо туристичним оператором або через туристичних агентів із зазначенням країни тимчасового перебування.

Туристичний оператор, що надає послугу, пов'язану з перевезенням туристів має за 8 та за 2 години до запланованого відправлення рейсу перевірити інформацію про час його відправлення.

У разі затримки рейсу на більш ніж 4 години, туристичний оператор мусить відповідним чином відобразити цю інформацію на своєму офіційному веб-сайті, а також невідкладно проінформувати про це електронною поштою орган ліцензування.

Також туристичні оператори від тепер зобов'язані будуть забезпечувати всі необхідні умови для доступності осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення до місць їх проживання під час їх відпочинку.

Якщо туристичний оператор порушив ці або інші ліцензійні умови, турист має право звертатися із заявою до Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, надавши підтверджуючі документи для здійснення перевірки обставин порушення. У випадку підтвердження факту недотримання будь-якої з цих вимог може тягнути за собою анулювання ліцензії туристичного оператора [3].

Особливу увагу необхідно приділити умовам договору, що включають положенням про форс-мажорні обставини з переліком фактів і правовими наслідками настання форс-мажору. У разі невиконання, неналежного виконання туристичного договору через форс-мажорні обставини, що не були передбачені договором на туристичне обслуговування туроператор звільняється, на підставі раніше отриманого в Торгово-промисловій палаті України сертифіката про форс-мажорні обставини, від сплати будь-якого роду компенсацій та штрафів. Проте важливо пам'ятати, що це не звільняє його від відповідальності перед туристом у виконанні своїх зобов'язань надати послугу в повному обсязі, але вже повторно.

Якщо туристичний оператор не надав заявлені послуги за захистом порушених прав потрібно звертатися із заявою до Державна служба України з

питань безпечності харчових продуктів та захисту прав споживачів, надавши матеріали підтверджуючі невиконання договірних зобов'язань зазначених умовами договору, а саме: копію договору на туристичне обслуговування та договору обов'язкового страхування; фото-, відеоматеріали; копію проїзних документів; розрахункові квитанції понесених витрат тощо [4].

Договір на туристичне обслуговування укладається загальним способом шляхом пропозиції однієї сторони укласти договір і прийняття пропозиції другою стороною. Договір вважається укладеним, якщо сторони в належній формі досягли згоди з усіх істотних умов договору. Договір набуває чинності з моменту його підписання та є обов'язковим для виконання сторонами [5].

На підставі укладеного консенсуального договору клієнту видається туристичний ваучер, який підтверджує право замовника на одержання сплаченої туристичної послуги або комплексу послуг, встановлює факт їх укладення, а також є засобом ідентифікації для рецептивного туроператора, що здійснює обслуговування та надає послуги споживачу в місці перебування.

Проте відповідно до статті 23 Закону України «Про туризм» у ваучері враховуються не всі істотні умови договору, що передбачені статтею 20 Закону України «Про туризм». Як підтверджує судова практика, туристичній фірмі досить важко гарантувати виконання всіх покладених на себе обов'язків у практичному плані, тому більшість вдається до необізнаності потенційних покупців шляхом видачі туристу ваучера без укладення окремого договору, що дозволяє недобросовісним туристичним підприємствам при вирішенні спорів ухилятися від відповідальності за невиконання або неналежне виконання договору на туристичне обслуговування через неврегулювання ряду питань на початку його укладання.

Щоб не потрапити в подібну ситуацію, в першу чергу акцентувати свою увагу необхідно саме на договір, а ваучер розглядати як додаток до нього.

Отже, тільки правильно укладений договір на туристичне обслуговування дозволить гарантувати високу якість послуг та захистити права та інтереси під час відпочинку.

Список літератури

1. Господарський кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18–22. Ст. 144.
2. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 № 324/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 31. Ст. 241.
3. Ліцензійні умови провадження туроператорської та турагентської діяльності : від 11.11.2015 № 991. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 420–916. Ст. 163.
4. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 30. Ст. 379.
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40–44. Ст. 356.

УДК 338.1

*Носач І. В., к.п.н.**Лебедева Д. О., лаборант**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

АСПЕКТИ СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній день інноваційні процеси в економічному просторі України займають вагомe місце, вони запроваджуються задля розвитку економічного потенціалу країни, матеріальних благ, відповідних послуг, задоволення економічних потреб суспільства. Україна на сьогодні є молодою і перспективною державою, яка переживає складний період самовизначення та становлення. У зв'язку із цим, інноваційні процеси в економічному просторі України на сьогоднішній день повинні впроваджуватися ефективно, тож інноваціям і інноваційній діяльності потрібно надати належну правову форму як правовим відносинам, які остаточно сформувались протягом століть існування ринкової економіки.

Метою наших тез є аналіз сучасних економічних процесів, які відбуваються в Україні та інновацій, що запроваджуються у процесі її розвитку. Інновації являють собою нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, що охоплюють різні сфери життєдіяльності людства і держави, зокрема. До того ж нововведення спонтанно не виникають, вони стають результатом системних наукових пошуків, узагальнення педагогічного досвіду та аналізу [1, с.22]. Таким чином, в економічній науці вивченню інновацій та інноваційній діяльності приділяється достатня увага.

При всьому цьому, проблеми розвитку політичних і соціально-економічних процесів стали уже давно об'єктом дослідження широкого кола науковців, беручи початок від загально філософського їх осмислення і закінчуючи певними конкретними питаннями. Однак, проблеми взаємодії, взаємозалежності соціально-економічних та політичних процесів вивчалися значно менше. В Україні формування засад ринкової економіки створило принципово нову соціальну та економічну ситуацію, більш того, зумовило певні зміни в соціально-психологічній сфері, зокрема, у багатьох суспільних і економічних інститутах. А саме: механізмах розподілу доходів, формах власності, забезпечення основних соціальних гарантій та соціального страхування й мотивації трудової діяльності, формуванні ринкової інфраструктури, а також структурній перебудові економіки.

Говорячи про економіку, чи про будь-що інше слід зауважити, що стійке функціонування будь-якої системи допускає взаємозв'язок та взаємозалежність всіх її складових, які спрямовані на реалізацію поставлених цілей. До того ж поняття системи не слід обмежувати лише її структурними елементами, адже це також і сукупність відносин між даними одиницями, які є принциповими при оцінці функціонування системи, тим паче, в довгостроковому періоді.

Економічна система представляє собою відкриту динамічну систему, яка припускає наявність інститутів та механізмів, які постійно підтримують її стійкий стан.

Українське суспільство перебуває у перехідному періоді, який являє собою нестабільний історичний процес, в ході якого відбувається суспільна трансформація від тотального стану до демократичного. При всьому цьому, сутність економічного процесу полягає у зміні економічної моделі країни, поняття якої характеризується співвідношенням форм власності та заснованих на них секторів, ринкових механізмів, економіки, державних важелів регулювання економіки, лібералізованості і соціальної орієнтованості економіки тощо. Щодо власної економічної моделі, то за словами експертів, Україна її поки що не має, не дивлячись на те, що вона відмовилася від планової економіки, до якогось певного іншого типу економічного устрою ще не перейшла.

З точки зору гуманізації економічний розвиток можна розглядати в його «людському вимірі», де всі економічні процеси пов'язуються з прямими і зворотними зв'язками, з розвитком людини на всіх структурних рівнях соціуму. До того ж гуманізація присутня в кожній складовій економічного розвитку, тож людський прогрес, відтворення людського потенціалу є домінуючим фактором економічного розвитку [3, с.6]. Говорячи про економічний потенціал країни, то варто відзначити, що він характеризує можливості національної економіки виробляти матеріальні блага, задовольняти економічні потреби суспільства та надавати відповідні послуги. Дані можливості надають всі наявні в Україні ресурси, а саме: матеріальні, виробничі, природні, трудові, фінансові, інформаційні, науково-технічні тощо.

В Україні економічну політику та стратегію розробляють і здійснюють державні органи, або, за дорученням держави, інститути. Відповідно до таких інститутів відносяться: Верховна Рада (законодавча влада), Кабінет Міністрів і підпорядковані йому міністерства та комітети (виконавча влада), Національний банк України (центральний емісійний банк), судові органи, а також самокеровані економічні організації (торгово-промислова палата, спілка промисловців та підприємців, сільськогосподарські палати), в умовах зростаючої економічної інтеграції – наднаціональні установи (Європейський Союз, Міжпарламентська асамблея СНД).

Варто зазначити, що темпи структурно-інноваційної перебудови економіки України визначаються не в останню чергу інтенсивністю та спрямованістю інвестиційних процесів. Виходячи із різних оцінок, потреба української економіки в іноземних інвестиціях сягає від 40 до 50 млрд дол. США. Лише за роки незалежності залучено близько 17 млрд дол. США. До того ж головним критерієм, за яким приймає рішення іноземний інвестор щодо доцільності вкладання коштів в ту чи іншу країну, є інвестиційний клімат. Однак якщо на початку іноземних інвесторів відлякували від української економіки нерозвинута ринкова інфраструктура, ускладнена регуляторна політика, хабарництво чиновників, постійні зміни у законодавстві, то нині визначальним фактором стає політична нестабільність [1, с.24].

В економіці України одним із найважливіших завдань є зниження податкового тиску – головне, щоб податкове законодавство було стабільним. Якщо це буде, то з'являється можливість спланувати чіткіше інвестиційні підходи, ринок та політику цін. Негативні наслідки демографічної кризи виявляються не лише в скороченні чисельності всього населення України, а й у значному скороченні населення працездатного віку, збільшення демографічного навантаження на населення працездатного віку. Валовий випуск є найбільш узагальненням показником створення благ в суспільстві. Він являє собою сукупну ринкову вартість продукції, товарів та послуг, які вироблені в країні протягом року в базових цінах. До того ж, базова ціна представлена лише як сума витрат і прибутку. Продуктові податки в неї не входять [2, с.5].

Слід відзначити, що підвищення соціальних стандартів для населення здійснюватись може за умови зростання економіки України та ВВП, що припадає на кожного члена суспільства. До того ж важливим напрямом соціальної політики держави є забезпечення між членами суспільства через регулюючі механізми, зменшення нерівності в розподілі матеріальних благ.

Тож прискорення науково-технічного прогресу, швидка зміна різних сторін суспільного життя потребують постійної перепідготовки та підвищення кваліфікації величезної кількості фахівців. Одним із головних завдань поточного періоду є надання керованості економічним реформам, а також створення соціально-орієнтованої ринкової економіки [3, с.221].

Список літератури

1. Жаліло Я. Особливості соціально-економічного розвитку України в 2004 – першій половині 2005 р. Київ : Знання України, 2006. 122 с.
2. Злупко С. М. Перехідна економіка: сучасна Україна : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 324 с.
3. Осауленко О. Г., Новікова О. Ф., Власенко Н. С. Інформаційне забезпечення державного та регіонального соціального управління. Київ – Донецьк : ІЕП НАН України, Держкомстат України, 2004. 656 с.

УДК 311.17

Олійник Л. Л., к.е.н.

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОСЛУГ У СФЕРІ ЗВ'ЯЗКУ ТА ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ

На сьогодні діяльність у сфері зв'язку та телекомунікацій вважається однією із найважливіших та найперспективніших в Україні. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в усі сфери суспільного життя сприятиме залученню нових інвестицій в економіку, створить передумови для підвищення її конкурентоспроможності тощо. З огляду на це, набуває великого значення статистичний аналіз показників, що характеризують стан та тенденції розвитку ринку зв'язку та телекомунікацій.

У 2018 році обсяг реалізованих послуг у сфері телекомунікацій та поштового зв'язку склав 72564,7 млн грн. у фактичних цінах без ПДВ. Найбільшу питому вагу у їх структурі становили послуги мобільного зв'язку (53,1%), майже чверть склали інтернет-послуги та послуги фіксованого телефонного зв'язку (16,9% та 7,8% відповідно), послуги поштової і кур'єрської діяльності – 8,2%, інші телекомунікаційні послуги (супутниковий зв'язок, послуги трансляції, ретрансляції теле- та радіопрограм, технічного обслуговування та експлуатації в мережах мовлення та інші) – 14,0%.

На рис. 1 показано структуру послуг зв'язку та телекомунікації протягом 2014–2018 рр.

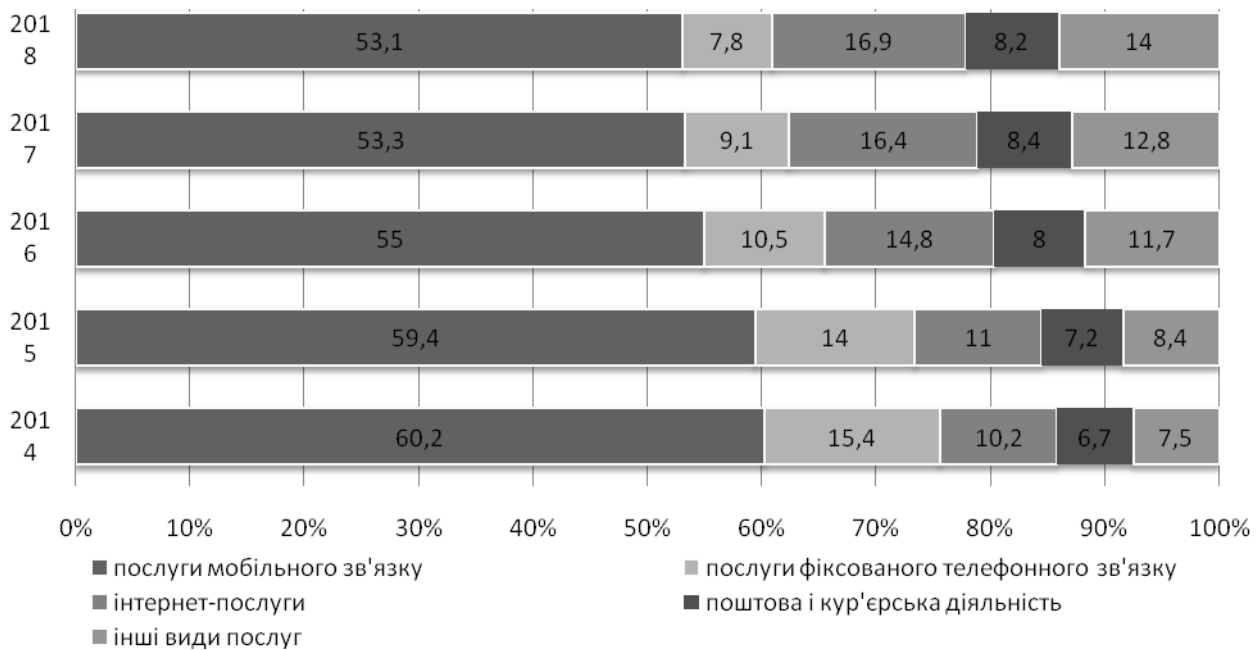

Рисунок 1 – Структура послуг зв'язку та телекомунікації протягом 2014–2018 рр., %

Джерело: побудовано автором за даними [1]

Як видно з рис. 1, хоч послуги у сфері мобільного зв'язку у 2018 році склали трохи більше половини у загальній структурі послуг зв'язку та телекомунікації, проте протягом 2014–2018 років їх питома вага зменшилася на 7,1 в. п., також у 2018 році в порівнянні з 2014 роком зменшилася питома вага послуг фіксованого телефонного зв'язку на 7,6 в. п. Натомість, протягом вказаного періоду зросла питома вага інтернет-послуг на 6,7 в. п., інших видів послуг у сфері зв'язку та інформатизації на 6,5 в. п., лише на 1,5 в. п. зросла питома вага поштових та кур'єрських послуг.

Аналіз динаміки обсягу реалізованих послуг у сфері телекомунікації та поштового зв'язку протягом 2014–2018 рр. виявив тенденції до зростання обсягів послуг рухомого (мобільного) зв'язку, інтернет-послуг, поштової і кур'єрської діяльності, інших видів послуг у сфері телекомунікації та тенденцію до скорочення обсягу послуг фіксованого телефонного зв'язку (табл. 1).

Таблиця 1 – Динаміка обсягу реалізованих послуг у сфері телекомунікації та поштового зв'язку в Україні протягом 2014–2018 років, тис. грн

Послуги	Роки					Відхилення обсягів реалізованих послуг у 2018 р. від 2014 р.		Відхилення обсягів реалізованих послуг у 2018 р. від 2016 р.	
	2014	2015	2016	2017	2018	тис. грн	%	тис. грн	%
Усього	52434,0	55895,8	61911,2	66040,9	72564,7	20130,7	138,4	10653,5	117,2
У т. ч. послуги (рухомого) мобільного зв'язку	31566,3	33205,6	34077,1	35216,6	38521,1	6954,8	122,0	4444,0	113,0
послуги фіксованого телефонного зв'язку	8057,8	7845,0	6518,4	6046,7	5651,0	-2406,8	70,1	-867,4	86,7
інтернет-послуги	5348,9	6130,5	9101,8	10817,9	12273,0	6924,1	229,4	3171,2	134,8
пошта і кур'єрська діяльність	3523,2	4029,9	4944,3	5521,5	5923,1	2399,9	168,1	978,8	119,8
інші види послуг	3937,8	4684,8	7269,6	8438,2	10196,5	6258,7	258,9	2926,9	140,3

Побудовано автором за даними [1]

З даних табл. 1 видно, що протягом досліджуваного періоду обсяг послуг у сфері зв'язку та телекомунікації зріс на 20130,7 тис. грн., або на 38,4%. При цьому, найбільше зростання відбулося через збільшення інтернет-послуг та інших комунікаційних послуг (на 129,4% та 158,9% відповідно). Це стало можливим, зокрема, і завдяки розвитку мереж 3G та 4G, збільшенню кількості нових абонентів Інтернет та ліній з використанням технологій безпроводового доступу (Wi-fi), широкому розповсюдженню smart-пристроїв тощо. Як свідчить [2], у 2018 вперше у структурі доходів операторів зв'язку найбільшу питому вагу склали доходи від надання інтернет-послуг.

Слід зазначити, що у порівнянні з 2014 роком зростання обсягу послуг (рухомого) мобільного зв'язку склало 22%, а у порівнянні з 2016 роком – лише 13%. Це, зокрема, пов'язано із зменшенням кількості абонентів мобільного зв'язку за рахунок їх відмови від використання декількох SIM-карток, зростанням середньої вартості пакетів послуг, скороченням розрахункового періоду за користування пакетами послуг із місяця до 4-х тижнів.

Протягом досліджуваного періоду, обсяг послуг фіксованого телефонного зв'язку скоротився на 2406,8 тис. грн, або на 30%. Таке скорочення відбулося за рахунок зменшення кількості абонентів, значної кількості випадків викрадення і пошкодження телефонних кабелів та інших технічних засобів, повільних темпів модернізації обладнання, підвищення вартості послуг.

У 2018 році обсяг послуг поштової та кур'єрської діяльності склав 5923,1 тис. грн., що на 2399,9 тис. або на 68% більше відповідного показника 2014 року. Тенденцією останніх років є скорочення кількості поштової кореспонденції, натомість для операторів поштового зв'язку відкриваються нові можливості у сфері електронної торгівлі, міжнародних логістичних операцій та фінансових послуг.

У той же час, необхідно зазначити, що, не дивлячись на зростання протягом 2014–2018 рр. обсягу послуг зв'язку та телекомунікації (окрім послуг фіксованого телефонного зв'язку), недостатній рівень забезпечення споживачів до доступу до мережі Інтернет, а на окремих територіях – до послуг рухомого (мобільного) зв'язку, зростання тарифів, необхідність залучення інвестицій в модернізацію обладнання, зношеність мереж тощо призводять до відставання України від інших країн у сфері новітніх інформаційних технологій.

Отже, результати нашого дослідження можуть бути використані під час розроблення науково обґрунтованих управлінських рішень у сфері цифрових технологій та проведення статистичного аналізу відповідних показників.

Список літератури

1. Статистичний бюлетень «Стан і розвиток зв'язку в Україні» // Державна служба статистики України : сайт. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/08/Arch_zva_bl.htm (дата звернення: 15.04.2020).
2. Підсумки засідання НКРЗІ від 29 березня 2019 року // Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації : сайт. URL: <https://nkrzi.gov.ua/index.php?r=site/index&pg=99&id=1684&language=uk> (дата звернення: 15.04.2020).

УДК 621.73.06

Павліщева Ю. І., студентка

Науковий керівник: Черніхова О. С., викладач

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ЗНАЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АВІАЦІЙНУ ГАЛУЗЬ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

Розвиток цивільної авіації за останні кілька років отримав потужний поштовх як технологічно, так і економічно. Кількість людей, які подорожують повітряним транспортом, щороку зростає, тому конструктори регулярно публікують дуже цікаві концепції майбутнього льотного транспорту – від літаків-автопілотів до особистих повітряних таксі. В даний час більшість цих проектів ще знаходяться на стадії дослідження, тестування та розробки стратегій економічної реалізації. Це не дивно: найменша помилка в проектуванні може призвести до загибелі багатьох людей, а тому надмірний поспіх дуже небажаний.

Пересування в просторі відіграє ключову роль в повсякденному житті, адже суспільство потребує забезпечення власних потреб у ресурсах, а це можливо лише при вчасному і якісному здійсненні постачань від виробника до споживача. Для цієї мети людство створило транспорт для швидкого переміщення по землі, повітряю і воді людей і різних вантажів.

У ході багаторічного розвитку транспорту виник певний побічний ефект сучасного транспорту. Забруднення повітря, скупченість мережі автомобільних

доріг, зміна клімату та порушення рельєфу землі змусили світову громадськість поставити глобальні проблеми та знайти шляхи їх вирішення.

Інновації на транспорті спрямовані на те, щоб зміцнити ефективність управління транспортом, забезпечивши більшу безпеку при збереженні світової економіки, оновивши застаріле оснащення матеріально-технічної бази, впровадивши сучасні технології, а також технічні та інформаційні засоби [2, с. 114].

Транспортні інновації – це впровадження нових знань, удосконалення технологій, спрямованих на вирішення соціальних та екологічних проблем, підвищення продуктивності праці та зниження виробничих та тимчасових витрат у транспортній системі [3].

Напрями інноваційного розвитку транспорту:

1. Перехід транспортної системи на більш просунутий технологічний рівень вантажних і пасажирських перевезень, що включає грамотну автоматизацію, інформатизацію та електрифікацію всіх відділів транспортної системи у зв'язці "пасажир / вантажі - управління".

2. Перехід від автоматизації окремих процесів до абсолютної автоматизації для зниження ручної праці та трудомістких витрат. Ігнорування цього завдання знижує прибуток і конкурентоспроможність через низьку продуктивність праці.

3. Підвищення ефективності та зниження собівартості перевезень.

4. Створення екологічно чистого транспорту з потенціалом організації швидкісного руху. Це є одним із пріоритетних напрямів [1].

У сучасних економічних умовах авіаційний транспорт є найбільш прогресивним за рахунок забезпечення швидкого і надійного просування вантажів або пасажирів. Авіація, у свою чергу, поділяється на цивільну та військову. Різні цілі діяльності, яку проводить кожен з них, визначаються напрямом розвитку, в тому числі в галузі інновацій.

Мета військової авіації будь-якої країни - забезпечити безпеку нації. Крім того, військове керівництво наголошує на розробці військової авіаційної техніки та систем управління на рівень вище іншої країни, оскільки від неї безпосередньо залежить безпека держави.

Серед напрямків інновації у військовій авіації виділяють:

1) розробка нових типів літальних апаратів, спрямованих на збільшення швидкості та дальності польоту, мінімізацію ризику для життя екіпажу, з більш потужним бойовим оснащенням;

2) вдосконалення системи управління авіацією для прискореної координації польотів;

3) вдосконалення судна, тестування в комплексній роботі з новітньою бойовою зброєю [4].

Цивільна авіація ж переслідує кардинально протилежні цілі. Це і забезпечення безпечного та комфортного перевезення пасажирів і вантажів, передпольотного і післяпольотного обслуговування, і зниження фінансових витрат авіаперевізників, збереження екологічного фону навколишнього середовища. Для вирішення цих викликів впроваджуються такі транспортні нововведення: розробляються більш потужні, маневрені і багатофункціональні

типи повітряних суден, здатні долати тривалі відстані і благополучно виходити з аварійних ситуацій; покращується економія палива, застосовуються новітні технології витратних матеріалів. Основна мета - раціональне інвестування та зменшення забруднення повітря (наприклад, забезпечення живлення моторів від сонячних батарей, встановлених на всю поверхню крил); поліпшується функціональний розподіл простору всередині повітряних суден (двопалубні літальні апарати, пасажирські салони яких укомплектовані в частині багажного відсіку) [4].

Впровадження інноваційних технологій в авіаційну галузь сприяє: збільшенню обсягу перевезень вантажів та пасажирів повітряним транспортом; зростанню вантажо- та пасажирообороту у внутрішніх та міжнародних сполученнях; залученню інвестицій, у тому числі і з боку іноземних партнерів; зміцненню рівня країни у міжнародній транспортній системі; позиціонування країни як транзитної у здійсненні міжнародних перевезень тощо.

Загалом впровадження транспортних інновацій є дуже важливим процесом на будь-якому етапі розвитку держави. Це запорука успішного розвитку транспортної галузі, яка задовольняє зростаючі потреби людини та економіки у своєчасних, безпечних, економічно вигідних перевезеннях вантажів та пасажирів.

Список літератури

1. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-r> (дата звернення: 07.04.2020).
2. Цимбалістова О. А. Тенденції розвитку та шляхи стимулювання інноваційної активності авіакомпаній в Україні. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2017. Вип. 1 (57). С. 114–124.
3. Будрина Е. В. Економіка транспорту : учебник и практикум для академического бакалавриата. М. : Юрайт, 2017. 366 с.
4. Какие инновации находят широкое применение в деловой и гражданской авиации // BySky : сайт. URL: <https://bysky.aero/articles/kakie-innovatsii-nahodyat-shirokoe-primenenie-v-delovoj-i-grazhdanskoj-aviatsii> (дата звернення: 07.04.2020).

УДК 351.72

Петченко М. В., к.е.н., керівник наукового відділу

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

Данилейко Г. М., заступник директора КФ АТ КБ «ПриватБанк», м. Кременчук, Україна

БЛОКЧЕЙН В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРА

В умовах посилення глобалізаційних процесів особливу актуальність набувають питання підвищення рівня захисту інформації на усіх рівнях її передачі, мінімізація рівня ризику та витрат пов'язанні з його виникненням.

В умовах сьогодення інноваційною інформаційною технологією модернізації функціональних систем світових фінансових інститутів та державним регулятором є блокчейн. Зазначений інструмент є ефективним регулятором що дозволяє враховувати мінливість середовищ, мінімізувати рівень корупційних схем і кіберзлочинність та попереджати їх.

Одним із пріоритетних напрямків розвитку вітчизняної банківської системи є вдосконалення механізму безготівкових розрахунків та впровадження новітніх технологій, що дозволяють спростити процедуру розрахунку та мінімізувати ризик для усіх учасників. Національним банком України розроблено концепцію безготівкових розрахунків і дорожню карту щодо їх розвитку в Україні. Складовою концепції є Cashless Economy (безготівкова економіка) в основі якої покладені технології блокчейн.

Блокчейн – це багатофункціональна і багаторівнева інформаційна технологія, що складається з послідовних ланцюгів транзакцій. Зазначена технологія призначена для безперервного та надійного обліку різних активів що зберігає інформацію про всі проведені транзакції. Блокчейн дозволяє формувати економічні, фінансові і політичні відносини між країнами, містами, державами що дозволяє підтримувати відповідний рівень економічної безпеки банківського сектору та держави. Учасники системи представлені вузлами (node), що накопичують масив даних в процесі контакту з іншими вузлами.

У роботі [1] засновник інституту блокчейн-досліджень, Мелані Свон, виділяє три умовні області застосування даної технології [1]:

- Blockchain 1.0 - це валюта (криптовалюта застосовуються в різних додатках, що мають відношення до фінансових транзакціях, наприклад системи переказів і цифрових платежів);

- Blockchain 2.0 - це контракти (додатки в галузі економіки, ринків і фінансів, що працюють з різними типами інструментів - акціями, облігаціями, ф'ючерсами, заставними, правовими титулами, активами і контрактами);

- Blockchain 3.0 - додатки, область яких виходить за рамки фінансових транзакцій і ринків (поширюються на сфери державного управління, охорони здоров'я, науки, освіти та ін.).

Фінансовими організаціями Barclays, BBVA, Commonwealth Bank of Australia, Credit Suisse, Goldman Sachs, J.P. Morgan & Co., Королівський банк Шотландії, State Street Corporation і UBS створено фінансово-технологічну дослідницьку компанію R3 CEV LLC до складу якої увійшли понад 60 найбільших банків і фінансових організацій з усього світу, що займаються процесом дослідження застосування технології блокчейн в фінансовому та банківському секторах.

В Україні фінансово-технологічна дослідницька компанія створена під назвою R3 консорціум. Дослідженнями щодо можливості застосування блокчейну при довгостроковому застосуванні, встановлення основних технічних проблем займалися і такі країни, як: США, Японія, Швеція, Великобританія та інші.

В 2018 р. на економічному форумі у Давосі (Швейцарія) було представлено світову блокчейн карту з чотирнадцятьма країнами що є лідерами

з впровадження технології. Серед лідерів зазначені такі країни: США, Канада, Бразилія, Австралія, Ізраїль, Дубаї, Грузія, Естонія, Велика Британія, Франція, Німеччина, Швеція і Китай та Україна.

Зазначене свідчить про позитивну динаміку щодо сприйняття та готовності до впровадження інноваційних технологій у різні сфери вітчизняної економіки.

Слід зазначити, що через програму Horizon 2020 Європейський союз мотивує дослідників розробляти та вивчати застосування технології блокчейн, що підтверджується обсягами інвестування таких стартапів. Згідно з даними Horizon 2020 року три стартапи в основі яких покладені технології блокчейн отримали понад €1 млн, у порівнянні з іншими що отримали по €50 тис. кожний.

Фінансові інститути Commerzbank AG, Bank of Montreal, Erste Group Bank AG та CaixaBank SA долучились до будови технології на базі блокчейнів для підтримки фінансових транзакцій та створили платформу Batavia, що дозволяє автоматизувати банкам та їх клієнтам процес фінансових операцій на різних етапах і забезпечувати прозорість для усіх її учасників.

Світовий досвід підтверджує перспективність та надійність впровадження системи блокчейн в фінансову сферу банківського сектору.

Отже, вище наведена інноваційна технологія надає можливість переглянути існуючу функціональну структуру роботи вітчизняних банків, пришвидшити процес проведення розрахунків, модернізувати фондові біржі при забезпеченні безпеки на всіх її етапах. Більш широке застосування технологій блокчейну в вітчизняному банківському секторі позитивно вплине на дотримання економічної безпеки шляхом зниження загроз та ризиків пов'язаних з корупцією, шахрайськими діями, крадіжкою персональних даних учасників операцій, порушенням майнових прав тощо.

Список літератури

1. Melanie Swan Blockchain. Blueprint for a New Economy. Kindle Edition, 2015. 152 p.

2. Україна увійшла до рейтингу світових блокчейн-лідерів // Укрінформ : сайт. 26.01.2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-technology/2390185-ukraina-vvijsla-do-rejtingu-svitovih-blokcejnlideriv.html> (дата звернення: 11.04.2020).

3. Які переваги може дати впровадження технології Блокчейн на державному рівні. URL: https://utbs.ws/uk/news/2453Yak%D1%96_perevagi_moghe_nadati_vprovadghenny_a_tehnolog%D1%96%D1%97_Blokcheyn_na_derghavnomu_r%D1%96vn%D1%96.php (дата звернення: 11.04.2020).

УДК 343.9:658:343.352

Перерва П. Г., д.э.н., профессор, заведующий кафедры менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений

Кобелева Т. О., к.э.н., доцент

Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина

ИССЛЕДОВАНИЕ АНТИМОНОПОЛЬНОГО КОМПЛАЕНСА

Экономическая практика в мире и развитых странах в последние два десятилетия выделила в системе корпоративного управления обособленную функцию комплаенс (англ. Compliance – способность действовать в соответствии с существующим порядком) – комплекса встроенных в бизнес-процессы предприятий различного рода видов внутреннего контроля, установленных для соблюдения законов, стандартов, нормативов и требований [1–12]. Терминологическое понятие «комплаенс» не употребляется изолированно, а имеет прямое отношение к другим понятийным категориям, в результате чего используются словосочетания: «антимонопольный комплаенс», «антикоррупционный комплаенс», «репутационный комплаенс», «налоговый комплаенс», «комплаенс персонала» и т.п. [1–3]. Внедрение данной терминологии осуществляется на уровне правовых актов соответствующих органов исполнительной власти Украины и конкретных ведомств, а также на локальном уровне соответствующих финансовых и бизнес-структур.

Наличие антимонопольных комплаенс-рисков обязывает предприятие определенным образом реагировать на них. Схема реагирования предприятия на появление антимонопольных рисков представлена на рис. 1.

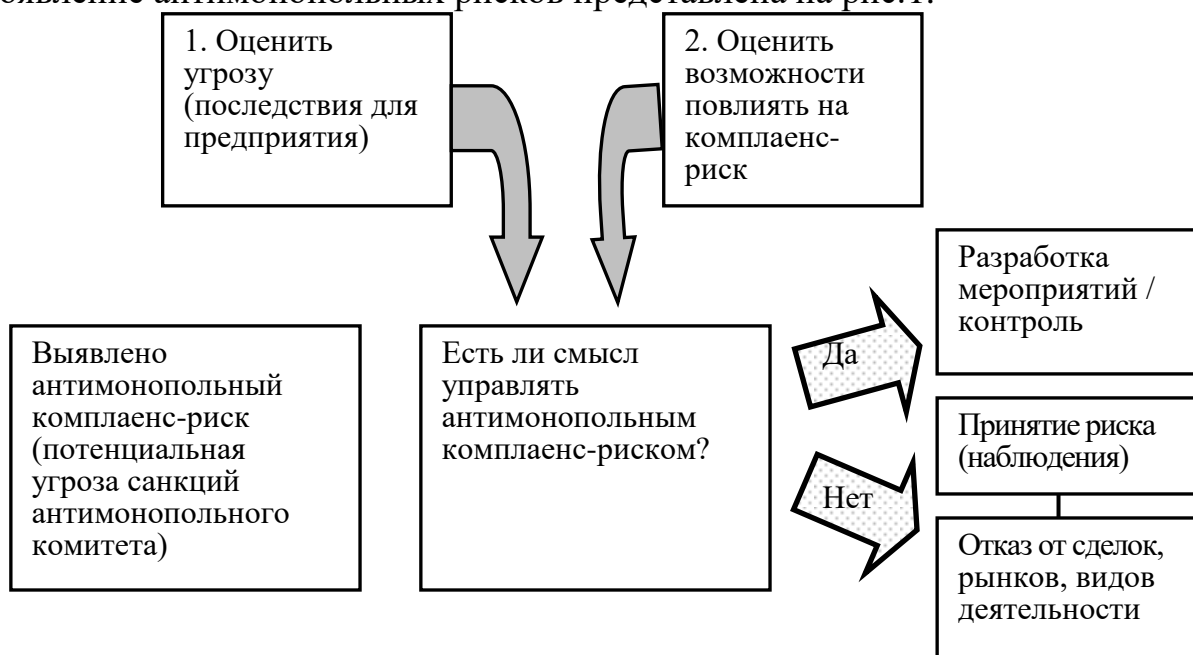

Рисунок 1 – Реагирование предприятия появления антимонопольных рисков

Источник: авторская разработка с использованием [1]

Антимонопольный комплаенс представляет собой, как правило, корпоративную программу (политику) по соблюдению антимонопольного законодательства. На каждом предприятии есть свои предпосылки возникновения антимонопольных нарушений, которые могут формироваться в самых различных подразделениях предприятия (рис.2).

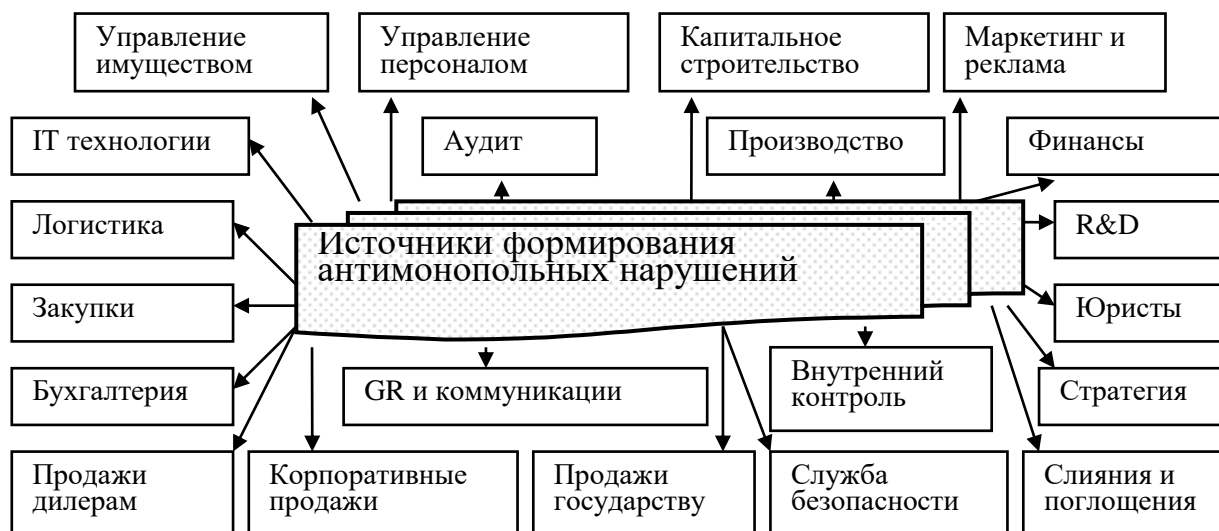

Рисунок 2 – Сферы формирования и использования положений антимонопольного комплаенса
 Источник: авторская разработка

Антимонопольный комплаенс, принимающий на практике различные формы, успешно применяется в зарубежной практике (например, в Италии, Великобритании, Франции, Канаде). Организация системы комплаенса включает (в различных сочетаниях – в зависимости от специфики бизнес-процессов организации) следующие мероприятия:

- выявление рисков нарушения антимонопольного законодательства, оценку выявленных рисков;
- выбор и назначение ответственного лица, создание рабочей группы по антимонопольному комплаенсу, обучение указанных лиц;
- принятие внутренних актов для организации системы комплаенса, а также сопутствующих документов (таких как политика компании по соблюдению требований антимонопольного законодательства, торгово-сбытовая политика, предусматривающая отсутствие дискриминационных условий и критериев при отборе контрагентов, и т.д.);
- выявление фокус-групп сотрудников в зонах высоких/типичных рисков нарушений антимонопольного законодательства, внедрение систем обучения и проверки знаний фокус-групп сотрудников, обеспечение обратной связи;
- определение и внедрение точек контроля антимонопольного комплаенса, определение контролеров;
- разработку и внедрение процедур самооценки системы комплаенса;
- внедрение системы информирования о потенциальных нарушениях антимонопольного законодательства;

- создание ресурса для проведения внутренних расследований нарушений антимонопольного законодательства;
- внедрение процедуры внешнего контроля эффективности системы антимонопольного комплаенса;
- внедрение антимонопольного комплаенса в филиалах компании;
- размещение информации о программе антимонопольного комплаенса на сайте предприятия.

Создание антимонопольного комплаенса набирает популярность в украинском бизнес-сообществе. Оценив специфику экономических операций компании и масштаб бизнеса посредством специального антимонопольного аудита, есть возможность разработать оптимальный комплекс мероприятий, которые будут востребованы и эффективны для конкретной компании и действительно будут служить инструментом снижения рисков, а не дополнительной статьей расходов.

Список литературы

1. Антимонопольний комплаєнс в компаніях потрeбительського сектора / Docplayer : сайт. URL: <https://docplayer.ru/71859046-Antimonopolnuu-komplaens-v-kompaniyah-potrebitelskogo-sektora-3-fevralya-2016-goda.html> (дата обращения: 07.04.2020).
2. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаєнс программа промисленого підприємства. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
3. Перерва П. Г. Комплаєнс-программа промисленого підприємства: сутність и задачі. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.
4. Товажнянський В. Л., Перерва П. Г., Кобелева Т. О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2015. № 59 (1168). С. 148–152.
5. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.
6. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
7. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267 с.
8. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.
9. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.
10. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.

УДК 338.58:65.014

*Приходько Е. Г., студентка**Перерва П. Г., д.э.н., профессор, заведующий кафедрой менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений**Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МАРКЕТИНГА ВПЕЧАТЛЕНИЙ В ТУРИЗМЕ

Появление в экономической практике предприятий и организаций концепции экономики впечатлений позволила определить следующую эволюционную ступень объекта обмена, а именно впечатление. Соответственно, возникла необходимость формирования комплекса маркетинга, отражает эти впечатления и дает возможность управлять ими. Закономерно, что становление и развитие концепции маркетинга впечатлений шли параллельно с разработкой концепции экономики впечатлений.

Туризм многими учеными рассматривается как одна из отраслей экономики услуг. Следовательно, можно предположить, что в туризме инструментарий маркетинга впечатлений будет способствовать устойчивому развитию деятельности по обслуживанию потребителей туристических услуг. Способность туристического предприятия порождать в человеке желаемые впечатление определять ее позицию и успех на рынке. И это важнейшая черта маркетинга впечатлений, который является следствием развития рынка, экономики, конкуренции и тому подобное.

В современных условиях практически каждое туристическое предприятие декларирует принципы максимальной ориентированности на потребителя. Потребители являются ключевыми составляющими и ресурсами производственно-предпринимательской деятельности, поэтому есть необходимость инвестировать в их впечатления и эмоции, чтобы в перспективе получить необходимый коммерческий результат. Потребители жаждут эмоций и впечатлений и готовы платить за их получение. Поэтому на смену традиционному маркетингу приходит маркетинг впечатлений, который предоставляет новые рыночные возможности.

Индустрия туризма – значительный и все более растущий по важности фактор экономического роста страны, региона, предприятия. Каждый день путешественники тратят больше чем 2 млрд. долл.; доходы от путешествий и туризма составляют 10,7 процентов ВВП в мире; в сфере туризма занято более 260 млн чел. [1]. По данным некоторых исследований, годовая численность туристов превысило миллиард человек [2]. Сфера туризма занимает чрезвычайно важное место в мировой экономике: на ее долю по различным периодам времени приходится от 25 до 50% мировой торговли услугами. В мировом экспорте товаров и услуг в настоящее время туризм занимает третье место, уступая только международной торговле нефтью и автомобилями.

Таким образом, в структуре мирового экспорта товаров и услуг туризм занимает четвертое место после топлива, химической продукции и продуктов питания, а в большинстве развивающихся стран первое место [3].

Для предприятий туристической индустрии важным является тот факт, что на наших глазах процесс развития миграции ценности дает толчок созданию за всем новых экономических и маркетинговых инструментов деятельности туристических предприятий на целевом рынке: возникает экономика и маркетинг впечатлений, что и является основным предметом нашего рассмотрения. Суть миграции ценности легко понять на классическом примере чашки кофе [15]. Кофейные зерна (сырье), необходимые для приготовления чашки кофе, стоят пару центов; смолотый и упакована кофе, то есть готовый товар - в среднем 10 центов (в расчете на чашку), а готовый кофе (в простом пластиковом стаканчике) - уже полдоллара. Однако та же (та же!) Кофе в обычном пункте питания будет стоить уже пару долларов. А за кофе, представленную элегантно официантом в традиционной кофейне в центре вашего любимого европейского города, с туриста возьмут \$ 10, и он, потребляя напиток, охотно заплатит эти деньги за удовольствие выпить чашечку кофе в европейском кафе.

Предположим, что во всех случаях мы имеем дело с продуктом такого же качества приготовления. За счет чего возникает дополнительная добавленная стоимость? Очевидно, она не в кофе – она в потребителях. Фактически, потребители платят за приятные, иногда незабываемые впечатления. В цепочке «сырье – товар – услуга – впечатление» доля добавленной стоимости шаг за шагом растет, и основная доля приходится именно на поражение. Поэтому вполне правомерно говорить об экономике и маркетинг впечатлений как о новом феномене. Причем, на наш взгляд, этот феномен в наибольшей степени проявляется и находит свое дальнейшее развитие как раз в индустрии туризма и гостеприимства. В отличие от услуги, впечатления не несет прямой экономической выгоды, его нельзя немедленно «употребить».

Как мы видим из истории с кофе, приведенной выше, в каждом товаре, услуге и впечатлениях присутствуют все три составляющие – товар, услуга и впечатления, только в разных пропорциях. Ведь для создания впечатления нужна и сама чашка кофе, и услуга по ее приготовления. Если товарной составляющей в общей стоимости всего, мы говорим о товаре. Если основную добавленную стоимость составляет впечатление (хотя и товар, и услуга присутствуют), мы говорим о впечатлениях. В туристической услуге как раз впечатления составляют львиную долю туристического продукта, туристы и потребляют туристский продукт как раз благодаря наличию возможности приобрести новые незабываемые впечатления.

Основной задачей менеджмента впечатлений в индустрии туризма, по нашему мнению, становится управление процессом создания впечатлений, который, в свою очередь, включает руководство персоналом в части развития его навыков правильной коммуникации с гостями, формирование материальной среды этой коммуникации и ее нематериальных аспектов.

Маркетинг впечатлений в Украине (да и в мире в целом) завоевывает все более прочные позиции. Возможности маркетинга впечатлений заключаются в психологической потребности человека интересоваться жизнью других. Современный потребитель туристических услуг воспринимает свойства и преимущества, качество услуги и положительный имидж как должное. Он стремится таких услуг, коммуникаций и кампаний, которые касались его и вписывались в его стиль жизни.

Таким образом, маркетинг впечатлений в туризме является логическим продолжением развития маркетинговой концепции. Маркетинг впечатлений как фактор развития сервисной деятельности предприятий туризма и гостеприимства проявляется посредством: совершенствования продукта, предлагаемого предприятием клиенту, а также формирования нового продукта; поиска и понимания потребностей клиента в получении впечатлений; разработки сервисного пространства для клиента, в котором возможно получение желаемых впечатлений; – совершенствования комплекса маркетинга и коммуникаций с клиентом, поддерживающими создание требуемых впечатлений; построения системы менеджмента, в основе которой формирование и поддержка впечатлений туриста.

Список литературы

1. Перерва П. Г. Маркетинг туристичної діяльності : конспект лекцій. Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 32 с.
2. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267 с.
3. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
4. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В. Л., ПЕРЕРВА П. Г., КОБЕЛОВА Т. О. Банкрутство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2015. № 59 (1168). С. 148–152.
5. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.
6. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.
7. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
8. Перерва П. Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.
9. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.
10. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.

УДК 658.8

*Пушкар О. І., к.е.н., викладач**Цибульська В. В., студентка**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

ПРОБЛЕМИ ТА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО МАРКЕТИНГУ В УКРАЇНІ

Сучасний маркетинг охоплює усі сфери економічного життя усіх країн світу, йому притаманні такі риси як глобалізація та охоплення усього світу. Маркетинг постійно удосконалюється разом із соціально-економічним прогресом та усе більш стає соціально-орієнтованим.

Основними завданнями маркетингу є забезпечення контактів виробника та споживача, сприяння суспільному виробництву та відтворенню, забезпеченню ефективності суспільного виробництва, здійснення регулювання попиту та пропозиції, інформування учасників ринкових відносин. В сучасних умовах господарювання використання маркетингу стає неодмінною умовою формування та розвитку конкурентоспроможності підприємств та основою визначення стратегічного розвитку.

Однією з сучасних тенденцій розвитку маркетингу є інноваційний підхід, що складається з сегментації ринку та його аналізу, визначення рівня конкурентоспроможності та привабливості сегментів, моделювання поведінки покупця, контролю за реалізацією маркетингової стратегії та розвитку.

В останні роки при зростанні витрат на маркетинг спостерігається падіння ефективності маркетингових програм. Нові продукти скоріше невдалі, ніж успішні (80% нових споживчих товарів і 30% товарів для бізнесу не приносять прибутку). Як відзначають фахівці, більшого значення набула швидкість виходу нового продукту на ринок, а не дійсна потреба споживачів у ньому [2].

Маркетинг все більше впливає на усі сфери людської діяльності, на споживацьку поведінку людей, з іншого боку – маркетинг чуттєво реагує на усі зміни в суспільному житті. Це вимагає від спеціалістів з маркетингу постійного удосконалення маркетингових стратегій і технологій, адаптування їх до нових умов. Відбуваються також зміни у споживацькій поведінці: споживачі стають все більш вимогливими та інформованими. Це вимагає змін у стратегії маркетингу.

Оскільки зараз відбувається глобалізація суспільства та, відповідно маркетингу, то однією з проблем є складність входження на ринок молодих компаній через досить високі вхідні бар'єри. Проблемами є також екологічні, сировинні та енергетичні обмеження, які змінили погляди на споживчу концепцію маркетингу, посиливши орієнтацію на громадські потреби й економічні ресурси. При цьому формується концепція соціально-етичного маркетингу, яка визначає завдання фірми як встановлення потреб, інтересів цільових ринків за збереження або зміцнення благополуччя споживача і суспільства загалом і задоволення потреб більш ефективними, ніж у

конкурентів, способами.

Сучасним напрямом в розвитку маркетингу є його глобалізація пов'язана з транснаціональними корпораціями, які функціонують у всьому світі, де Україна не є виключенням. Поняття глобального маркетингу було сформульовано після виходу книги Т. Левітта «Глобалізація ринків». Глобалізація ринку означає загальне прагнення країн і окремих регіонів до економічної активності поза своїми кордонами.

Наступною проблемою є тенденція до зниження ефективності реклами внаслідок її настирливого характеру. За оцінками фахівців, лише 10% покупців позитивно ставляться до рекламних повідомлень. Зростає важливість точного знання свого споживача з використання методів зворотного зв'язку, зокрема тих, що пропонує Інтернет [1].

До сучасних тенденцій маркетингу можна віднести «індивідуалізований маркетинг», який представляє собою діяльність спрямовану на задоволення потреб вузького кола людей або конкретної людини, засновану на точному, детальному сегментуванні ринку. Для індивідуалізованого маркетингу, необхідно створення діалогових баз даних зі споживачем. Таку можливість дає сучасний розвиток засобів зв'язку. Досить великий вплив має на формування й розвиток інформаційного співтоваристває Інтернет, який є ефективним інструментом досліджень, розвитку бізнесу й торгівлі, впливу на аудиторію. Він забезпечує доступ до он-лайнних служб без територіальних і національних кордонів, обміну текстової, графічної, аудіо - і відеоінформації.

На сьогоднішній день майже неможливо знайти навіть якусь малу організацію, яка б не мала свого представництва в Інтернеті. Розвиваються Інтернет-магазини, Інтернет-аукціони, Інтернет-консультації. Деякі фірми надають можливість замовляти послуги, певну продукцію через Інтернет і оплачувати кур'єром.

Інтернет-маркетинг з'явився на початку 1990-х років, коли текстові сайти почали розміщувати інформацію про товар. В сучасному світі Інтернет-маркетинг – це щось більше, ніж продаж інформаційних продуктів, це також торгівля інформаційним простором, програмними продуктами, бізнес-моделями і багатьма іншими товарами і послугами. Компанії такі, як Google, Яндекс, Yahoo, і MSN підняли на новий рівень і сегментували ринок Інтернет-реклами, пропонуючи малому і середньому бізнесу послуги по локальній рекламі. Інтернет-маркетинг націлений на економію коштів (на заробітній платі співробітників відділів продажів і на рекламі), а також на розширення діяльності компаній (перехід з локального ринку на національний і міжнародний ринок). На відміну від традиційних рекламних медіа (друкарських, радіо і телебачення), вхід на ринок через Інтернет є більш рентабельним. Важливим моментом є те, що на відміну від традиційних маркетингових методів просування, Інтернет-маркетинг дає чітку статистичну картину ефективності маркетингової кампанії.

Виділяють два напрямки Інтернет-маркетингу. Перший пов'язаний із застосуванням інструментарію Інтернету для розширення системи маркетингу традиційних підприємств: організація інформаційної взаємодії між

співробітниками компанії, замовниками, партнерами; проведення маркетингових досліджень; просування й продаж товарів через Інтернет, а у випадку їхньої цифрової природи, доставка до покупця; організація сервісного обслуговування й багато чого іншого. А другий: поява нових видів моделей бізнесу, основою яких став безпосередньо сам Інтернет і для яких він відіграє основну роль, наприклад, Інтернет-магазини, торговельні електронні майданчики, віртуальні інформаційні агентства, компанії, що роблять послуги для учасників Інтернет-ринку, і т.д. Для цих напрямків Інтернет грає не тільки роль нового інструмента, ціль якого підвищити ефективність бізнес процесів і скоротити витрати, його завдання – принести прибуток.

Інтернет надає великі можливості по вивченню конкурентів як на місцевих, так і на міжнародних ринках. Основні пошукові системи Інтернет, такі як Yahoo, AltaVista, WebCrawler, Lycos, Magellan, HotBot, OpenText, а також російськомовні системи Rambler, Yandex, Russian Internet Search, Russian Internet Guide дозволяють знайти аналогічні по профілю закордонні, російські та українські компанії, порівняти їх політику ціноутворення, асортимент, додаткові послуги. Це дозволяє оцінити стратегію продажу потенційних конкурентів як в Інтернет, так і в традиційному середовищі, вивчити їхній бізнес (зокрема зміст, оформлення, структуру і функціонування їхніх Web-сайтів і серверів), відзначити сильні і слабкі сторони. Тим самим на основі найбільш повної інформації Ви можете щонайкраще запропонувати свій товар чи послуги як у віртуальному магазині, так і в реальних торгових точках[3].

Дослідження в галузі маркетингу проводять такі організації, як Американська асоціація маркетингу, Європейське суспільство по вивченню суспільної думки і маркетингу, Європейська асоціація промислового маркетингу, Українська асоціація маркетингу. На принципах маркетингу будує свої системи управління більшість компаній США, Європи, Японії, Китаю.

Маркетинг в Україні знаходиться в процесі становлення.

Маркетингові служби на українських підприємствах працюють з низькою ефективністю. Українські підприємці не завжди обґрунтовано застосовують західні маркетингові методики, окремі елементи маркетингу, в основному асоціюють маркетинг лише з рекламою. Підприємці часто орієнтуються тільки на короткострокову перспективу.

Маркетинг в Україні має великі перспективи, але для його розвитку необхідні значні інвестиції на навчання спеціалістів з маркетингу, дослідження ринків, організацію виробничої та збутової діяльності.

Сучасний маркетинг повинен базуватися на нововведеннях, тобто потрібно розробляти та пропонувати такий товар, про який споживач ще не знає або такий що вирішує нові проблеми споживачів. Саме споживач повинен бути в центрі нововведень. Планування нововведень повинно бути швидким та гнучким, тобто швидко реагувати на зміни в уподобанні споживачів та вирішенні їх потреб. Створення та виробництво нових продуктів може сприяти створенню нових ринків, а на існуючих ринках – підвищити конкурентоспроможність учасників ринку.

Список літератури

1. Логвіна Ю. М., Лихачева Г. О., Михайлова Д. П. Сучасні тенденції розвитку маркетингу в Україні. *Маркетинг и менеджмент*. 2014. № 6. С. 21–26.
2. Лошенко І. Р., Чепіль Л. Ю. Сучасні тенденції розвитку маркетингу // Економічні наукові інтернет-конференції : сайт. URL: <http://www.economy-confer.com.ua/full-article/1840/> (дата звернення: 15.04.2020).
3. Романенко О. О. Види маркетингових інтернет-стратегій. *Економіка: реалії часу*. 2014. № 6 (16). С. 70–76.

УДК 65.02.34:629.73(043.3)

П'ятибрат В. В., студент

Науковий керівник: Цимбалістова О. А., к.е.н., викладач вищої категорії, викладач-методист

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

УПРАВЛІННЯ СКЛАДСЬКОЮ ЛОГІСТИКОЮ

Складська логістика – галузь логістики, що охоплює розробку методів організації складського господарства, системи закупівель, обліку матеріалів і управління запасами з метою мінімізації витрат, пов'язаних зі складуванням і переробкою ресурсів [1].

Під складським господарством розуміють комплекс таких елементів:

- склад (складські приміщення і складські площі);
- системи навантаження-розвантаження (навантажувально-розвантажувальне обладнання тощо);
- внутрішні транспортні системи (конвеєри, навантажувачі, візки, вагонетки тощо);
- системи переробки вантажів (системи маркування, лінії пакування, сортування, формування замовлень);
- системи зберігання вантажів (стелажі, ємкості, піддони тощо);
- системи складського обліку.

Логістичний процесна складах можна розуміти як управління логістичними операціями пов'язаними із вантажопереробкою (операційне управління), і координацію споріднених служб, які забезпечують ефективне функціонування складу.

Логістичний процес складається з операцій. До основних операцій які протікають на складі виділяють:

- розвантаження вантажів;
- контроль за постачанням;
- транспортування і перевалка вантажів на складі;
- контроль за виконанням замовлень;
- формування замовлень клієнтів;
- транспортування і експедиювання замовлень;

- приймання вантажів;
- збір і доставкавільної тари;
- складування і зберігання вантажів;
- інформаційне забезпечення складу;
- забезпечення потреб в запасах;
- забезпечення обслуговування клієнтів (надання послуг)

Головні критерії якості складської логістики є – ефективність виробничих процесів і рентабельність складських площ [2].

Інші ознаки професійної і налагодженої роботи:

- точність – вантаж повинен бути відвантажений і розміщений в точний термін, жодних затримок не повинно бути;
- гарантія збереження якості та цілісності продукції – це стосується як вантажів, які швидко псуються, так і вантажів, котрі вимагають підвищеної уваги при роботі з ними;
- наявність спецтехніки для внутрішнього транспортування, вантажно-розвантажувальних робіт, доставки товару;
- проблеми, що виникають, швидко вирішуються роботою професійних співробітників;
- ефективний контроль і облік – усі папери та цифрові архіви зберігаються в цілковитому порядку.

Здатність надавати широкий асортимент товарів для споживачів із високою швидкістю і точністю обробки замовлень обумовлена технологічними можливостями ІТ-індустрії в області логістики. На даний час складська логістика демонструє зростання. У містах з'являється все більше терміналів тимчасового користування для зберігання товарів.

Однак збільшення попиту призведе до посилення конкуренції на ринку, і, як наслідок, зростання потреби у підвищенні ефективності складів і розширенні асортименту складських послуг з метою отримання переваг над конкурентами. Для вирішення цього питання у міжнародній практиці використовують систему управління складом.

Системи управління складом (Warehouse Management System) – це комплексне логістичне рішення для автоматизації управління складськими процесами на підприємствах різного типу і величини. Автоматизація складу, за допомогою системи управління складом, підтримує операції з обробки товаропотоків складів дистриб'юторських, виробничих підприємств і логістичних операторів (3PL, 4PL). WMS система управління складом містить широкий набір спеціалізованих функцій, які задовольняють найвибагливіших клієнтів [2].

На складах використовується система управління WMS, її особливості:

- скорочення витрат логістики;
- інтеграція із зовнішніми системами.
- оптимізація процесів дистрибуції;
- підвищення продуктивності праці;
- контроль окремих ланок ланцюга поставок у логістиці;
- моніторинг роботи;

- впорядкування процесів і ресурсів в логістиці;
- сучасні логістичні та інформаційні технології;
- поліпшення рівня якості поставок у логістиці;
- поліпшення якості обслуговування клієнтів;
- відстеження партій, термінів придатності та складських носіїв;
- робота на складах будь-якого типу складності;

Приклади використання WMS у різних сферах зображено на рис.1.

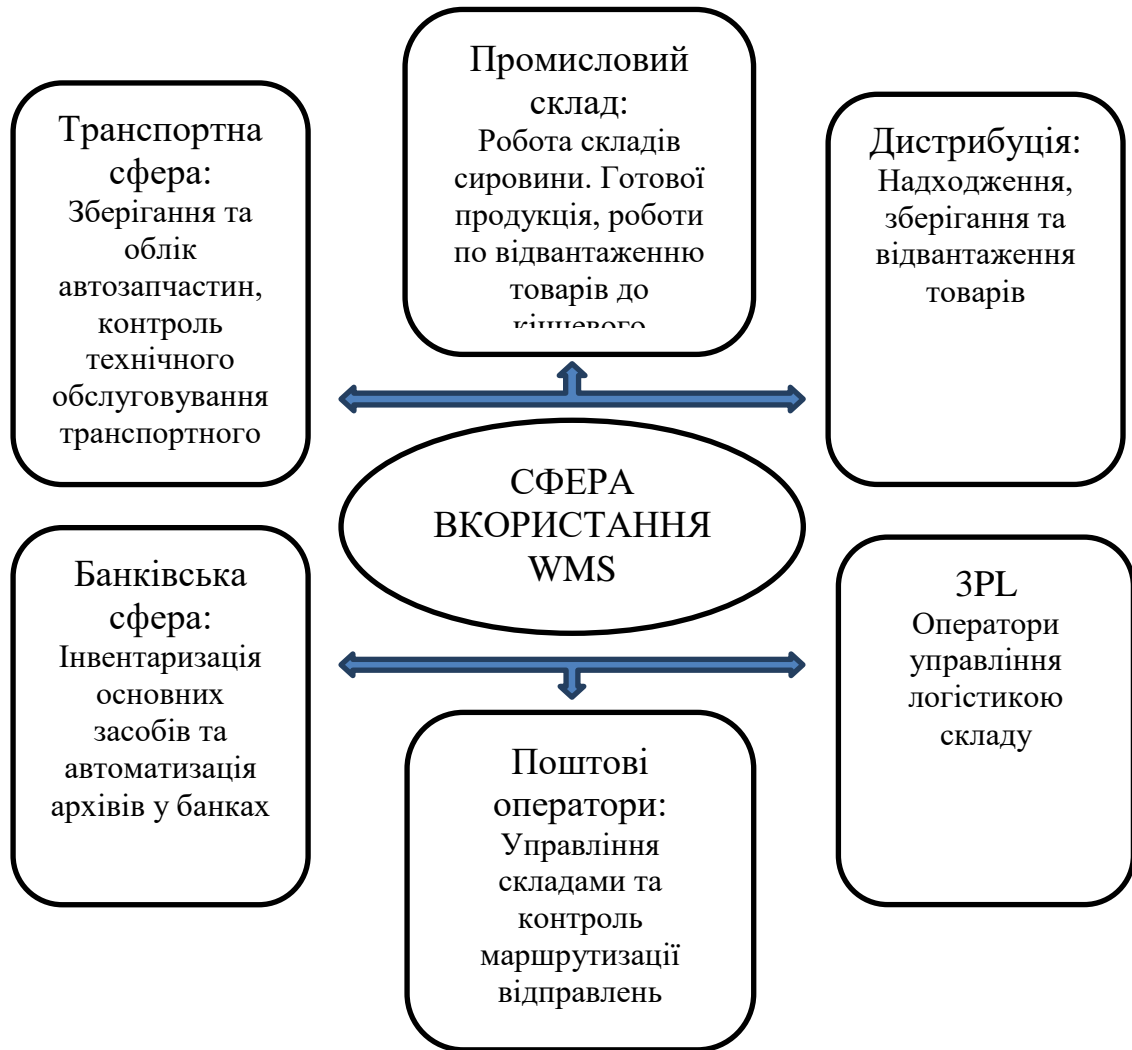

Рисунок 1 – Сфери застосування WMS

Отже, технологічні можливості ІТ-індустрії допомагають приймати комплексні логістичні рішення в системі управління складським господарством підприємств.

Список літератури

1. Бакута А. В. Проблеми та перспективи складської логістики в Україні. *Формування ринкових відносин*. 2012. № 2. С. 152–159.
2. Горбенко О. В. Сучасні інформаційні системи управління складом. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2010. Вип. 7. С. 255–257.

УДК 330

*Рамазанов В. А., здобувач наукового ступеня кандидата економічних наук
Науковий керівник: Сівіцька С. П., к.е.н., доцент
Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія
Кондратюка», м. Полтава, Україна*

ЕКОНОМІЧНА МОДЕЛЬ ЛІКВІДНОГО РИНКУ ПРИРОДНОГО ГАЗУ

Ліквідним вважається ринок, на якому відбувається найбільша кількість перепродажів так званої молекули газу з моменту її видобутку або імпорту до моменту доставки до споживача.

Реалізувавши газову реформу, Україна стане рівноправною та активною частиною об'єднаного європейського ринку газу. Український ринок, на якому не буде місця зловживанням монополій та політичному втручанням, приваблюватиме інвестиції. Він створюватиме нові робочі місця, попит на продукцію українських підприємств та розробки українських науковців. Завдяки ефективній роботі ринку наповнюватиметься державний бюджет, а відтак з'являться кошти на сталі підвищення стандартів життя громадян.

Завдяки впровадженню нового Закону України «Про ринок природного газу» у 2015 році правове поле України наблизилося до енергетичного законодавства ЄС [1]. Реформування ринку газу за європейським зразком призвело до відокремлення від групи Нафтогаз частини її сьогоднішніх активів [3]. Оператор української ГТС повністю відокремився від НАК «Нафтогаз України» і став незалежною компанією. Тепер Оператор ГТС України отримав від НКРЕКП ліцензію сертифікацію і тарифи на транспортування газу, ставши цілком незалежним суб'єктом.

Створення ж газового хабу в Україні має важливе значення для диверсифікації поставок газу та лібералізації українського газового ринку. Газові хаби зосереджують значні обсяги газу, що є запорукою довгострокової енергетичної безпеки країни, а також формування цін на газ на основі співвідношення між пропозицією та попитом, що веде до зниження цін на природний газ.

Крім того, хаб сприятиме поліпшенню загального бізнес-середовища у країні та подальшій інтеграції до ЄС [4]. Щоб створити газовий хаб, необхідно виконати кілька умов. По-перше, необхідна наявність повністю лібералізованого ринку газу, щоб створити конкуренцію між постачальниками для встановлення ринкової ціни та подальшого зниження цін на газ. По-друге, газовий хаб має залучити значну кількість постачальників і покупців, щоб забезпечити достатній рівень конкуренції та високий обсяг надходження газу. Одним із основних факторів залучення постачальників і покупців газу є прозорість газових торгів. По-третє, для створення хабу необхідно забезпечити доступ третіх осіб. Інші вимоги щодо створення газового хабу мають фінансовий характер: щоб забезпечити достатній рівень ліквідності ринку, слід залучити значну кількість покупців. Завдяки застосуванню стандартних контрактів спрощується процес торгівлі газом та з'являється можливість

укладення спотових і ф'ючерсних контрактів. Це створює умови для функціонування ринку ф'ючерсів, хеджування та фінансової спекуляції. Остання не повинна розглядатися як загроза для ринків газу: діяльність фінансових посередників має важливе значення, оскільки вони підвищують рівень ліквідності ринку, необхідний для його стабільної роботи. У зв'язку з цим, для ефективного функціонування газового хабу важливо створити інтернет-майданчик для торгівлі на основі цінових пропозицій із низькою вартістю транзакцій. З цією метою слід також створити кліринговий центр для анонімно обробки пропозицій постачальників і трейдерів. У дослідженні, присвяченому еволюції європейських газових хабів [2], згадано 5 основних факторів успішної торгівлі на ринку газу (табл.1):

Таблиця 1 – Фактори успішної торгівлі на ринку газу

№ п/п	Фактор	Пояснення
1	Ліквідність	Наскільки швидко можна конвертувати інвестиційний портфель у готівку без зміни ціни активу (стандартизація контрактів, які є об'єктами торгівлі, сприяє підвищенню ліквідності)
2	Волатильність	Енергетичні ринки характеризуються високим рівнем нестабільності та ліквідності, вони також дуже чутливі до зовнішньої інформації
3	Анонімність	Завдяки діяльності клірингових центрів, торгівля між впливовими та дрібними учасниками відбувається на неупередженій основі
4	Ринкова прозорість	Відкритий доступ до інформації зміцнює довіру трейдерів до ринків
5	Обсяг торгівлі	Підвищення обсягів торгівлі газом сприяє зміцненню ролі газового хабу

Для диверсифікації поставок газу Україна має скористатися перевагами стрімкого розвитку ринку СПГ. З цією метою можна імпортувати СПГ, вироблений провідними гравцями на світовому ринку, зокрема США або Катаром. Однак в Україні немає регазифікаційних терміналів, а перспектива будівництва СПГ терміналу в Одесі на узбережжі Чорного моря виглядає досить туманною, адже Туреччина навряд чи дозволить перевозити СПГ через Босфор.

У зв'язку з цим, найбільш оптимальним рішенням, яке дасть змогу скористатися перевагами СПГ, може стати використання регазифікаційних терміналів у Польщі та імпорт американського СПГ в Україну. Уряди України та США домовилися про постачання 6–8 мільярдів кубометрів американського скрапленого газу на рік до українських газосховищ з подальшим транспортуванням цього газу до Європи.

Угоду про постачання газу з американською компанією Louisiana natural gas Exports ще не підписали, однак принципова домовленість наразі вже існує (підписали лист про наміри), а також до підписання готується меморандум. Американський скраплений газ планують постачати до України через термінал у Польщі. Він зберігатиметься у сховищах природного газу України, а надалі буде постачатися до країн ЄС через газотранспортну систему України. Проект

мають запустити протягом 2-3 років, оскільки наразі існують обмеження щодо транспортування газу з Польщі до України у розмірі 2 мільярди кубометрів на рік. Скраплений газ до Європи постачається лише у спеціальні термінали, що мають регазифікаційні установки та можуть переводити скраплений газ у газоподібну форму. Найближчий такий термінал до України знаходиться у Польщі.

Важливим елементом ліквідного ринку природного газу є газова біржа. Біржа – дуже потужна складова у розвитку вільного ринку, передовсім як фінансова складова. Ринкова ціна газу змінюється щогодини, чи щохвилини. Знаходячись в глобальній мережі, перевірити її дуже просто, і це збільшує довіру між постачальниками та споживачами. Завдяки наявності значної кількості магістральних газопроводів, ціни на газ формуються на основі співвідношення між пропозицією та попитом, що сприяє зниженню ціни. Крім того, коливання пропозиції та попиту в ході торгівлі в межах газового хабу дає змогу встановити ринкову ціну на газ. Таким чином, газові хаби значно підвищують загальну ефективність роботи ринків газу. Біржова торгівля, в свою чергу, це – основа для досягнення цих цілей, а також виступає у якості ustalenoї міжнародної практики для забезпечення конкуренції на ринках.

Список літератури

1. Про ринок природного газу : Закон України від 09.04.2015 № 329-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19> (дата звернення: 12.04.2020).
2. Heather P. The evolution of European traded gas hubs. *The Oxford Institute for Energy Studies*. 2015. URL: <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2016/02/NG104.pdf> (дата звернення: 12.04.2020).
3. Про відокремлення діяльності з транспортування природного газу та забезпечення діяльності оператора газотранспортної системи : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 № 840 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/840-2019-п> (дата звернення: 12.04.2020).
4. Український газовий хаб – шанс для Європи // DiXi Group : сайт. URL: http://dixigroup.org/storage/files/2016-12-19/web_ukrainian_gas_hub_2016_ua_1.pdf (дата звернення: 12.04.2020).

УДК 338.2:378.11

Романуша Ю. В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємств та менеджменту

Навчально-науковий професійно-педагогічний інститут Української інженерно-педагогічної академії, м. Бахмут, Україна

ВИЗНАЧЕННЯ КЛАСИФІКАЦІЙНИХ ОЗНАК МЕТОДІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Якість та відповідність вищої освіти умовам розвитку національного господарства є одним з найбільш важливих чинників формування належного

рівня конкурентоспроможності України на світовому ринку. Спираючись на парадигми економіки знань, розвинені країни висувають на стратегічний рівень проблеми удосконалення освіти, оскільки саме її функціонування формує світогляд та професійні компетентності вітчизняного ринку праці. Відповідність методів державного регулювання стратегічного розвитку вищої освіти існуючим світовим викликам в такому розумінні – є першочерговим завданням при формуванні економічної політики держави. Зазначене обумовлює необхідність дослідження класифікаційних ознак методів державного регулювання сфери вищої освіти з метою удосконалення їх системи та адаптації до сучасних вимог.

Метою дослідження є узагальнення теоретичного досвіду державного управління сферою вищої освіти та визначення класифікаційних ознак методів його реалізації.

Аналіз теоретичних положень та підходів науковців щодо визначення ознак класифікації методів державного регулювання саме вищої освіти підтверджує відсутність єдності у поглядах вчених, оскільки деякі з них ототожнюють методи державного регулювання освіти з ринковими методами, надаючи при цьому такі ж ознаки класифікації. При дослідженні зазначеної проблеми, особливої уваги заслуговують погляди Г.С. Лопушняк та Х.В. Рибчанської, які беручи за основу напрацювання вчених у сфері державного регулювання економіки загалом та вищої освіти зокрема, запропонували класифікацію основних методів державного регулювання вищої освіти, їх форми та інструменти.

На думку вчених [2, с. 68], методи державного регулювання вищої освіти класифікуються за такими ознаками:

- за ступенем впливу на об'єкт регулювання;
- за змістовим наповненням самих методів;
- за інструментами впливу.

У працях А.М. Бабашкіної виокремлюється адміністративно-відомча та програмно-цільова форми прямих методів державного регулювання економіки, однією зі складових якої є вища освіта [1].

У дослідженнях Г.С. Лопушняк та Х.В. Рибчанської, робиться акцент на тому, що методи державного регулювання вищої освіти можна поділити також за інструментами регулювання: правові, організаційні, контрольні, бюджетні, податкові, кредитні, цінові, страхові, інформаційні тощо [2, с. 93].

Тож, узагальнення підходів вчених до визначення класифікаційних ознак методів державного регулювання сфери вищої освіти, дозволило розробити схему їх ознак класифікації, рис.1.

За змістовим наповненням, методи класифікуються на: інституційні; економічні; соціально-психологічні [4, с. 185].

Серед інституційних методів державного регулювання стратегічну роль відведено правовому та адміністративному регулюванню.

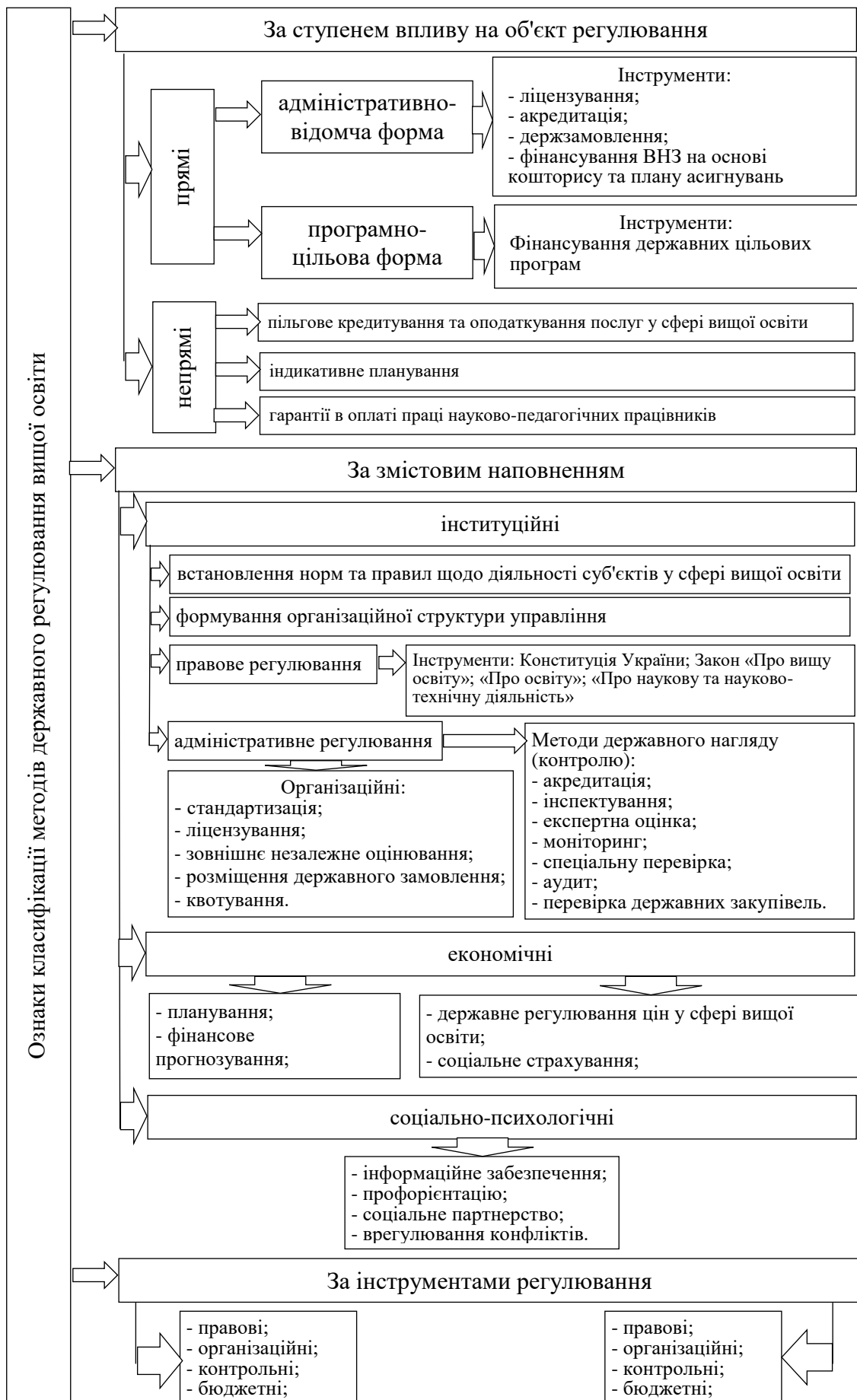

Рисунок 1 – Класифікаційні ознаки методів державного регулювання сфери вищої освіти

Так, основними інструментами правового регулювання державного управління вищою освітою є:

- Закони України;
- Укази Президента України;
- нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України а також профільного та інших міністерств та відомств України, що стосуються діяльності у сфері вищої освіти;
- міжнародні нормативно-правові акти у сфері вищої освіти та захисту прав людини;
- нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування, що мають безпосередній або опосередкований вплив на функціонування закладів вищої освіти.

Таким чином, втручання держави в організацію освітньої діяльності здійснюються на основі відповідних інструментів державного регулювання. Зазначені інструменти являють собою сукупність універсальних та специфічних способів і прийомів, які застосовуються персоналом органів державного управління під час виконання його функцій або в процесі розробки, прийняття та реалізації рішень, спрямованих на досягнення визначених цілей щодо розвитку керованих об'єктів [5, с. 124].

Враховуючи багатоаспектність та складність процесу державного регулювання сфери вищої освіти, зрозумілим є одночасне використання всіх зазначених методів у їх сукупності, а не окремо кожного. Не до кінця вирішеною проблемою залишається недостатня розробленість методичного інструментарію визначення сукупності методів державного регулювання, релевантної певним зовнішнім умовам та своєчасна адаптація системи управління закладом вищої освіти до викликів сучасності.

Список літератури

1. Бабашкина А. М. Государственное регулирование национальной экономики. М. : Финансы и статистика, 2003. 480 с.
2. Лопушняк Г. С., Рибчанська Х. В. Вища освіта України: державне регулювання та перспективи розвитку : монографія. Львів : Ліга Прес, 2018. 283 с.
3. Натрошвілі С. Г. Стратегічне управління вищим навчальним закладом: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : КНУТД, 2015. 326 с.
4. Рибчанська Х. В. Принципи державного регулювання вищої освіти в Україні. *Соціально-трудові відносини: теорія та практика*. 2017. № 2. С. 329–337.
5. Тимошенко О. В. Особливості реалізації фінансового механізму системи вищої освіти України. *Економічний вісник Національного гірничого університету*. 2009. № 1. С. 123–130.

УДК 330

*Русова Д. Р., студентка**Науковий керівник: Герасимчук В. В., старший викладач**Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук, Україна*

УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ РЕСТОРАННОГО ГОСПОДАРСТВА

На сьогоднішній день, як основу забезпечення сталого економічного зростання більшість країн світу розглядають розробку та подальше впровадження інноваційних технологій. Інноваційний розвиток – одна з найголовніших складових успішної діяльності та сукупного розвитку підприємства. Саме інноваційний чинник є фундаментальним для підвищення конкурентоспроможності організацій товарних ринків, тому саме йому приділяють особливу увагу науковці-економісти розвинутих країн. У той час, в Україні не приділяється належна увага цьому чиннику, і тому важливим є дослідження перспектив та можливостей розширити залучення інновацій для забезпечення конкурентоспроможності підприємств.

Вагомий внесок у дослідження автоматизації закладів ресторанного господарства зробили учені Е. Н. Артемова, О. Ю. Завадинська, Є. О. Нагапетова, О. Л. Супрученко, Е. Н. Шишкіна та інші. Дослідження питань підвищення конкурентоспроможності підприємств ресторанного господарства за рахунок упровадження інноваційної діяльності здійснене в працях таких провідних науковців, як: С. М. Абдулліна, Г. Л. Азоев, К. І. Азізов, С. І. Андреев, М. П. Афанасьєв, А. І. Банников, Ш. М. Валітов.

В час інноваційних технологій неможливо представити будь-яку сферу життя, яка не наповнена автоматизованими системами та комп'ютерами. Так й діяльність підприємств ресторанного господарства з кожним днем все більше наповнюється автоматизацією. Зокрема, як засіб удосконалення системи замовлень можна виокремити електронне меню.

Система eMenu (електронне меню) – це система інтерактивного мультимедійного замовлення за допомогою портативних пристроїв, які найчастіше є безпроводними, що дозволяє клієнту легко і швидко ознайомитися з усім різноманіттям пропонованих справ, в будь-який момент без допомоги офіціанта зробити замовлення або попросити рахунок. Електронне меню може бути представлено у декількох варіантах (рис.1) [1].

Електронне меню є аналогом паперового, що дозволяє власнику закладу в будь-який момент легко додати або виключити з асортименту необхідну справу або напій. При цьому більше не потрібно витратити час і гроші на дорогі послуги дизайнерів і друкарень кожен раз, коли потрібно доповнити або видозмінити меню. Система надає унікальну можливість самостійно здійснювати налаштування системи, в тому числі дизайн і елементи

візуалізації. При цьому для повного налаштування електронного меню достатньо базових знань звичайного користувача ПК.

<p>На базі антивандальних сенсорних моноблоків</p>	<p>На базі сенсорних планшетів, закріплених на столиках в спеціальних тримачах</p>
	
<p>На базі сенсорних планшетів</p>	<p>На базі eMenuTable (столу із вмонтованим сенсорним дисплеєм)</p>
	

Рисунок 1 – Види електронного меню в закладах ресторанного господарства

Електронне меню включає вісім основних типів екранних сторінок, взаємозалежних між собою: головна сторінка, головна персональна сторінка, спеціальні розділи, категорії справ, список справ у категорії, конкретна справа, кошик замовлення справ, сторінка результатів пошуку (по назвах і по тегам), а також деякі функції, доступні із цих сторінок, такі як пошук справ за назвою (інгредієнту, тегу), виклик офіціанта й відображення реклами, для власників особистого профілю вихід у соціальні мережі [2].

Доцільність встановлення електронного меню у закладах ресторанного господарства можна відобразити у наступних перевагах: оперативне обслуговування великої кількості споживачів; обслуговування іноземних туристів, адже електронне меню можна перекласти на більш ніж 50 мов світу; новий рівень обслуговування, який зацікавить більшу кількість відвідувачів та забезпечить конкурентоспроможність закладу ресторанного господарства; нові можливості для отримання додаткової інформації про справи та напої.

В Україні електронним меню на сьогодні обладнано всього декілька закладів ресторанного господарства, з них «TransForseCafe» (м. Київ), «Yoshi» (м. Київ) та «Pastaproject&Umami» (м. Харків).

Електронне меню доступне в декількох варіантах виконання. Найбільшою популярністю серед рестораторів користується AppleiPAD або iPad 2 з операційною системою iOS, іншим більш дешевим варіантом є планшетний

персональний комп'ютер Tablet PC на базі операційної системи GoogleAndroid [3].

Розглянемо переваги та недоліки застосування електронного меню у сфері ресторанного бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1– Переваги та недоліки від використання електронного меню у закладах ресторанного господарства

Використання електронного меню у закладах ресторанного господарства	Переваги	Недоліки
	Зручний інтерфейс (перелік справ, їх фотографії, відео приготування, визначення калорійності справи, вибір мови).	Можливі збої у програмі (некоректне відображення справ, неправильне визначення кінцевої суми чеку, не отримання кухнею замовлення).
	Зміна справ у меню відбувається щонайменше 2 рази на рік (при зміні пори року), ще часто можуть змінюватися ціни (внаслідок росту цін на сировину) та для збільшення привабливості меню необхідно час від часу змінювати його дизайн, що потребує повного оновлення меню.	Зменшення взаємодії між клієнтом та офіціантом, що значно ускладнює отримання всієї необхідної інформації стосовно справи та пораду відносно того, яка справа краща. в електронному меню не можливо вносити зміни до складу справи
	Замовлення відбувається без обов'язкової присутності офіціанта та автоматичний підрахунок кінцевої суми чеку миттєво виводиться на дисплей.	Ціна встановлення системи та його обслуговування.
	Зменшення кількості обслуговуючого персоналу закладу.	

З табл. 1 видно, що переваги електронного меню переважають над недоліками. Це може стати ефективним засобом удосконалення системи замовлень, що, в свою чергу, скоротить витрати підприємства, збільшить прибуток та підвищить конкурентоспроможність закладів харчування.

Отже, в Україні ресторанний бізнес має підвищувати свою конкурентоспроможність і виходити на світовий ринок, тому потрібно сконцентрувати свою увагу на введенні нових форм обслуговування та технологіях. Сучасний вид інновації для закладів ресторанного господарства є електронного меню, що забезпечують якісне та швидке обслуговування, унікальність сервісу та відчуття комфорту при відвідуванні підприємства

Список літератури

1. Лисенко А. Ю., Голікова Т. П. Застосування сучасних інформаційних технологій – майбутнє ресторанного бізнесу. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 1. С. 917–920.
2. Шишкіна К. М. Розробка електронного меню для ресторанів. *Молодий вчений*. 2014. Вип. 4. С. 24–28.

3. Артемова Е. Н. Электронное меню как новый способ обслуживания потребителей. URL: <http://library.gu-unpk.ru/konf/konf17.php> (дата звернення: 30.03.2020).

УДК 338.48

Рухля О. С., студентка

Загорянська О. Л., к.е.н., доцент

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук, Україна*

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Сучасні умови функціонування туристичних підприємств характеризуються високим ступенем невизначеності, сезонною нестабільністю попиту на туристичні послуги, високим рівнем конкуренції та відсутністю необхідної орієнтації на цільового клієнта. В зв'язку з цим виникає необхідність створення системи управління конкурентними перевагами та аналізу конкурентного становища підприємства.

Конкурентоспроможність туристської організації багатьма дослідниками розглядається як здатність туристської організації систематизувати і реалізувати в майбутньому сукупний потенціал, що надає можливість турфірмі займати стійке положення на ринку, реалізовувати основні цілі, ефективно взаємодіяти з партнерами і мати економічну перевагу над конкурентами [1].

Дослідження конкурентоспроможності підприємств неможливе без оцінювання їх діяльності на ринку.

Оцінювання конкурентоспроможності туристичного підприємства може відбуватися за наступними основними етапами:

1) вибір підприємств-конкурентів для порівняння. Виявлення реальних і потенційних конкурентів можна проводити, шляхом класифікації конкурентів за типами їх ринкових стратегій, які вони використовують, шляхом використання комплексу критеріїв в залежності від поставлених цілей аналізу (ближні конкуренти, конкуренти, що надають схожі послуги і т.д.);

2) збір необхідної інформації про конкурентів. Важливо отримати інформацію про їх поточне становище, фінансові можливості, цілі, стратегії, підприємницьку культуру тощо;

3) розробка системи оцінних показників, яка дозволить найбільш повно розглянути основні результати діяльності підприємств;

4) розрахунок одиничних показників конкурентоспроможності досліджуваного підприємства та конкурентів, таких показників як прибутковість, рентабельність, продуктивність праці, ліквідність і кредитоспроможність, а також якість продукції.

5) побудова порівняльних таблиць, визначення та оцінювання рівня конкурентоспроможності підприємства за методом аналізу

конкурентоспроможності фірми за показниками маркетингової діяльності. Такий метод доцільно використовувати для визначення та розробки подальшої конкурентної стратегії.

Розрізняють такі рівні конкурентоспроможності, які можна визначити за допомогою оцінки:

– абсолютний рівень – визначається шляхом обчислення параметрів конкурентоспроможності (прибутковість, рентабельність, продуктивність праці, ліквідність і кредитоспроможність) туристичного підприємства без їх порівняння з відповідними показниками конкурента;

– відносний рівень – визначається шляхом зіставлення власних абсолютних показників туристичної діяльності підприємства з відповідними показниками найкращих конкурентних зразків;

– оптимальний рівень – відповідає мінімальній величині загальних суспільних витрат на розробку турпродукта й його реалізацію.

Принципи визначення конкурентоспроможності – один з важливих критеріїв для правильного дослідження конкурентоспроможності туристичних підприємств. Основними принципами визначення конкурентоспроможності туристичних підприємств є наступні:

1. Оцінювання діяльності підприємства має проводитися з позиції конкретного суб'єкта ринку - виробника чи споживача послуг. Залежно від мети оцінювання вибирають номенклатуру комплексних та одиничних показників. В оцінюванні конкурентоспроможності підприємства з боку споживача ступінь задоволення його потреб послугами підприємства можна визначити лише за відносними споживчими показниками якості. В самооцінюванні конкурентоспроможності туристичні підприємства можуть оперувати споживчими параметрами (прихильність покупців, місцезнаходження підприємства)

2. Орієнтація на певний вид та сегмент ринку. Сегменти ринку можна виділяти за різними ознаками, але найбільш універсальною є рівень доходів споживачів, що визначає рівень якості обслуговування..

3. Дотримання норм законодавства України та міжнародних норм і правил у галузі туризму та антимонопольної діяльності. Специфічною для туристичної сфери є така обов'язкова норма, як наявність договору між клієнтом та виконавцем послуги.

4. Орієнтація на певний тип ринку (внутрішній, зовнішній).

5. Попередження подвійного врахування показників в оцінюванні конкурентоспроможності туристичного підприємства.

6. Формування номенклатури показників з урахуванням рекомендованих вимог і перевищення обов'язкових вимог стандартів. Цей принцип передбачає включення до номенклатури оцінних показників конкурентоспроможності поряд із рекомендованими показниками параметрів, що перевищують обов'язкові вимоги стандартів (майстерність виконання послуг, надання непередбачених стандартом послуг для певних типів чи категорій підприємств тощо) [2].

Одним зі складових параметрів, що визначають конкурентоспроможність туристичного підприємства, є конкурентоспроможність його турпродуктів.

Для визначення конкурентоспроможності туристичного продукту необхідно враховувати:

- 1) конкретні вимоги потенційних покупців (споживачів) до пропонованої на ринку турпослуги;
- 2) можливі розміри і динаміку попиту на послугу;
- 3) розрахунковий рівень ринкової ціни турпродукту;
- 4) очікуваний рівень конкуренції на ринку туристичних послуг;
- 5) основні параметри турпродукту головних конкурентів;
- 6) найбільш перспективні ринки для турпродукту й етапи закріплення на них;
- 7) термін окупності сукупних витрат, пов'язаних з проектуванням, виробництвом і просуванням на ринок нової туристичної послуги [3].

Отже, дослідження конкурентоспроможності туристичних підприємств - це головна умова ефективного розвитку, встановлення стійкої позиції на ринку та створення конкурентоспроможного туристичного продукту. Головним критерієм обрання ефективної конкурентної стратегії є правильна оцінка конкурентоспроможності туристичних підприємств на ринку.

Список літератури

1. Перова Т. В. Організація галузі туризму : навч. посіб. Н. Новгород : НГПУ ім. К. Мініна, 2014. 80 с.
2. Лужанська Т. Ю., Костенко С. А., Катц Е. Б., Будкевич Г. Б. Оцінка та напрямки удосконалення конкурентоспроможності туристичних підприємств. Економічний форум. 2015. № 4. С. 258–267. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/luzhanska.htm (дата звернення: 09.04.2020).
3. Агафонова Л. Г. Визначення конкурентоспроможності туристичного продукту. Київ : КНТЕУ, 2000. 434 с.

УДК 65.02.34:629.73(043.3)

Савченко К. О., студентка

Науковий керівник: Юденко Є. В., к.е.н., викладач вищої категорії

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ВПЛИВ ЛОГІСТИКИ НА РОЗВИТОК ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

За статтею 1 Конвенції про допомогу у випадках виробничого травматизму в м.Женева від 8 липня 1964 року № 121 термін «промислове підприємство» охоплює всі підприємства, які відносяться до таких галузей економічної діяльності: добувна промисловість, переробна промисловість, будівництво, електроенергія, газ, водопостачання і санітарне обслуговування, транспорт, склади і служби зв'язку.[1]

Промисловість відіграє важливу роль в економіці країни та забезпечує більшість галузей господарства та населення. В Україні промислові підприємства становлять 12,6% від їх загальної кількості, обсяг реалізованої промислової продукції - 36,1% від загального обсягу реалізованої продукції у країні загалом. Таким чином, з огляду на значущість промислових підприємств для економіки країни, можна зазначити, що розвиток логістичної діяльності у промисловості дасть змогу підвищити рівень розвитку підприємств галузі й у країні загалом. [2]

Логістика для підприємств виступає як сукупність рішень щодо організації та управління всіма видами матеріальних та супутніх потоків відповідно до встановлених потреб. Для підприємств малого бізнесу необхідно знаходити ефективні методи мінімізації витрат при переміщенні товарів та ресурсів.

Завдяки введенню служби (посади) логістики у своїй господарській діяльності підприємство:

- оптимізує запаси та терміни доставки всіх видів ресурсів;
- скорочує транспортні витрати;
- вдосконалює інформаційні процеси та процеси прийняття рішень;
- знижує собівартість виробництва та реалізації продукції;
- покращує рівень обслуговування та ін.

Мету і завдання логістики в організації визначаються разом зі стратегічними цілями її бізнесу, тому метою логістики на підприємстві є підвищення конкурентоспроможності за рахунок раціонального управління логістичними потоками, оптимізація його ресурсів.

Підприємство підбирає транспортні засоби залежно від виду та обсягів перевезення, погодних умов, строків доставки, характеристик вантажу та ін.

Для ефективності логістичної діяльності та створення розгалуженої мережі, необхідно ретельно проводити проектування й побудову логістичних систем на промислових підприємствах. Проектування здійснюється на стратегічному та оперативному рівнях.

Стратегічне планування дозволяє визначити логістичні послуги, які допоможуть розмістити пункти зберігання на вузлових станціях, оптимальні маршрути перевезень, кількість запасів на складах та транспортні засоби. Поточні проблеми підприємств вирішує оперативне проектування: швидка реакція на підвищення транспортних тарифів, якісне та своєчасне обслуговування клієнтів.

Збільшення масштабів виробництва, підвищення рівня конкурентоспроможності, а також завоювання нового сегменту ринку дозволяє досягти стратегія логістичного забезпечення.

Оперативна логістика дозволяє швидко перерозподіляти функції між підрозділами підприємств, реагувати на впливи зовнішнього середовища та коригувати середньострокові та короткострокові завдання та цілі. Таким чином оперативна логістика є плацдармом для стратегічної логістики та перспектив розвитку підприємства.

Стратегічна логістика націлена на майбутнє, формує зміни всієї системи фірми: характер взаємин і зміст профілюючої діяльності напрямок її

структурно-функціональних підрозділів, їх межі. Тобто стратегічна логістика використовується в перспективному розвитку промислового підприємства.

Розвиток ринку логістичних послуг вплинув на транспортну політику підприємств і довів, що вибір транспортного засобу має бути об'єктивним та обґрунтованим.

Автомобільний транспорт використовують за малих обсягів перевезень, потреби у швидкій та маневровій доставці, що є перевагою даного виду транспорту. Недоліки автотранспорту, а саме значна вартість, безпека та залежність від кліматичних умов призводять до потреби залучати інші види транспорту під час здійснення перевізного процесу.

Використання залізничного транспорту, який є більш дешевим та безпечним, обмежується шляхами сполучення, потребою у застосуванні інших видів транспорту, браком маневреності та мобільності, відсутністю чітких термінів доставки та іншими чинниками.

Застосування перевезень водним транспортом в нашій країні обмежене наявністю відповідних водних артерій та інфраструктури, хоча цей вид перевезень є найбільш дешевим у світі.

Авіаційні перевезення незважаючи на досить високу вартість та обмеження на обсяги перевезень, є найбільш оперативними та мобільними.

Отже, використання того чи іншого виду транспорту має базуватися на потребах підприємства та визначатися за допомогою техніко-економічних розрахунків, у яких визначаються логістичні витрати на транспортування всіх учасників перевізного процесу.

Звернення підприємств до логістичних компаній, сприятиме зниженню всіх видів витрат на логістичне обслуговування та відповідних ризиків, оскільки логістична компанія несе повну відповідальність за збереження товару під час логістичних операцій.

Для задоволення запитів споживачів, щодо безпеки, надійності та якості обслуговування, вимог клієнтів логістика використовує наступні підходи до вирішення завдань, як:

- 3D-візуалізія – методика завантаження транспортних засобів різними видами вантажів;
- застосування роботів та дронів;
- blockchain – розробка та впровадження системи перевезення будь-якого виду вантажу;
- використання 3D-друку на 3D-принтері замість перевезення товару;
- використання безпілотних літальних апаратів та електротранспорту;
- фулфілмент – виконання всіх логістичних операцій сторонньою логістичною компанією та ін.[2]

Використання сучасних досягнень логістики в сьогоденних умовах потребує серйозних підготовчих перетворень у різних підрозділах вітчизняних підприємств, а також формування адекватного внутрішнього і зовнішнього ринкового середовища.

Причини використання логістичного управління промисловими підприємствами:

- 1 ускладненням внутрішньої структури об'єктів управління;
- 2 посиленням конкурентної боротьби;
- 3 швидкими темпами зростанням обсягу інформації;
- 4 розширенням зв'язків між підприємствами;
- 5 нестабільністю навколишнього середовища.

Вибір оптимальних варіантів для вирішення проблематики управлінської діяльності підприємств здійснюється завдяки використанню логістичного підходу.

Логістичні концепції дозволяють визначити логістичні процеси, їх характеристики та властивості, особливості господарювання підприємств, процеси формування ринкових відносин, взаємодію виробничих процесів з транспортним обслуговуванням що об'єднуються інформаційними потоками в єдину систему.

Список літератури

1. Конвенція про допомоги у випадках виробничого травматизму N 121 : від 08.07.1964 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/993_306 (дата звернення: 14.04.2020).
2. Алькема В. Г., Кириченко О. С. Економічна безпека суб'єктів логістичної діяльності : навч. посіб. Київ : Ун-т економіки та права «КРОК», 2016. 350 с.
3. Крикавський Є. В. Логістичне управління. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. 684 с.

УДК 630.(075.8)

Свистунова К. Р., студентка

Кармінська-Белоброва М. В., к.н.д.у., доцент

Ілляшенко С. М., д.е.н., професор

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД ТУРИСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Глобалізація, соціально-економічна і політична інтеграція, інформаційна революція, яка охопила майже всі країни, змінюють туристичне обличчя світу. Глобальний туристський світ стає все більш цілісним і єдиним, а складові його країни - все більш взаємопов'язаними і взаємозалежними. Зрозуміти й оцінити туристичну життя тієї чи іншої країни сьогодні можна тільки беручи до уваги і враховуючи стан туризму в інших країнах та в світі в цілому. У цих умовах надзвичайно важливо мати цілісну (інтегральну), можна сказати панорамну картину стану туристського світу на даному етапі його історичного розвитку.

Поняття туризму змінювалося з плином часу. Воно розширювалося з виникненням явищ і процесів суспільного, економічного і екологічного характеру, пов'язаних із переміщенням людей із метою споживання,

витратою вільного часу. Діяльність туристичних підприємств в сучасних ринкових умовах господарювання характеризується певними особливостями, а саме: нестабільністю функціонування, непропорційним розвитком виїзного та в'їзного туризму, нерегламентованим та недостатньо контрольованим використанням туристичних ресурсів, низьким рівнем реального платоспроможного попиту населення, недостатньо розвинутою туристичною інфраструктурою, недосконалим правовим полем господарювання підприємств і розвитку підприємницької активності, недосконалістю і періодичною реструктуризацією організаційних структур управління суб'єктами господарювання в туризмі, відсутністю узгодженої програми дій відомств в основних сегментах туристичної індустрії, податковим тиском та відсутністю реальної фінансової підтримки з боку держави щодо підвищення іміджу та активізації просування національного туристичного продукту на міжнародному ринку тощо.

Незважаючи на відсутність єдності думок у визначенні туризму, беззаперечний факт перетворення туризму в складну соціально-економічну систему. Відповідно до визначення Міжнародної асоціації наукових експертів в галузі туризму, туризм як соціально-економічна система є сукупністю відносин, зв'язків і явищ, що виникають під час переміщення та перебування людей в місцях, відмінних від їх постійного місця проживання і не пов'язаних з їх трудовою діяльністю.

З плином часу змінювалися напрямки та обсяги основних туристичних потоків, істотні зміни зазнали мотиви і потреби, які спонукають людей до подорожей. Значні масштаби і інтенсивність туризму відносяться, безсумнівно, до числа характерних явищ сучасного часу. У найзагальнішому вигляді туризм являє собою просторове переміщення населення з рекреаційними цілями. Таке тлумачення туризму характеризує його як процес, т. е. як явище, що знаходиться в динаміці. Так визначення туризму як системи слід ґрунтуватися на принципі розрізнення. Суть розрізнення ніщо інше, як розрізнення позначення. Інакше кажучи, слід розрізняти поняття туризм як система і поняття туризм як процес.

В сучасних умовах посилення глобалізаційних процесів, соціально-економічних та політичних трансформацій в Україні туристична галузь як складова економічного комплексу характеризується такими властивостями і функціями:

- є джерелом валютних надходжень для країни;
- розширює вкладення у платіжний баланс і ВВП країни;
- створює туристичні послуги, формує туристичний продукт і здійснює його реалізацію, активно використовуючи маркетингові комунікації;
- сприяє диференціації економіки, створюючи галузі які обслуговують сферу туризму;
- формує ринок туристичних послуг за різними рівнями комплексності;
- працює як мультиплікатор росту національного доходу, валового внутрішнього продукту, зайнятості населення;
- сприяє розвитку місцевої інфраструктури;

- зростанням зайнятості у сфері туризму збільшуються доходи населення і підвищується рівень добробуту нації;
- є сферою, в якій дешево створюються робочі місця та забезпечується високий рівень ефективності й швидка окупність інвестицій;
- є досить ефективним засобом охорони навколишнього середовища та історикокультурної спадщини країни, що є матеріальною основою ресурсного потенціалу туризму, який утворює специфічну сферу діяльності;
- функціонує у взаємозв'язку практично з усіма галузями і видами діяльності людей;
- має переваги в інтеграційних і глобалізаційних процесах, що відбуваються у світовому просторі тощо.

З огляду на виокремлені функції, туризм належить до найбільш ефективних індустріальних комплексів, якими не варто нехтувати, особливо при розв'язанні проблем виходу економіки з кризи за рахунок її структурної перебудови. До того ж, туризм є також однією із небагатьох сфер діяльності, де залучення нових технологій не призводить до скорочення працюючого персоналу, зменшуючи цим самим соціальну напругу у суспільстві. Незважаючи на зростання інтересу як закордонних, так і вітчизняних науковців до проблем туристичної галузі, кількість ґрунтовних досліджень щодо її розвитку в Україні залишається недостатньою.

Попри уже досить значний доробок української економічної науки щодо розробки теоретико-методологічних засад регіональних досліджень розвитку туризму, низка питань все ще потребують уваги і детального аналізу. Досі існує невизначеність у галузевому та просторовому аспектах аналізу розвитку туристичної сфери на регіональному рівні. Зокрема, розмежування потребують категорії туристичний регіон, туристична сфера та дестинація, а також бракує визначеності конкретних суб'єктів розвитку регіональної туристичної сфери. Без сумніву, починаючи з ХХІ століття, під впливом суспільнополітичних чинників туризм як сфера задоволення потреб людини, яка подорожує, перетворився на індустрію – складову світового господарства, потужний комплекс національних економік, що функціонує у тісному взаємозв'язку з природним середовищем, економічною системою, суспільством у цілому.

Список літератури

1. Моїсєєва Н. І. Інноваційний розвиток туристичної сфери регіону: теорія, методологія, практика : монографія. Миколаїв : ФОП Швець В. М., 2018. 330 с.
2. Перерва П. Г. Маркетинг туристичної діяльності : конспект лекцій. Харків : НТУ «ХП», 2020. 32 с.
3. Дядечко Л. П. Економіка туристичного бізнесу. Київ : ЦУЛ, 2007. 224 с.
4. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 26 с.
5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
6. Товажнянський В. Л., Перерва П. Г., Кобелева Т. О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового

управління. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. 2015. № 59 (1168). С. 148–152.

7. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.

8. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.

9. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.

10. Перерва П. Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.

11. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. Киев : Наук. думка, 1989. 176 с.

12. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.

13. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.

УДК 336

Скрабут А. М., студент

Науковий керівник: Глухова В. І., к.е.н., доцент

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

ЗАЛУЧЕННЯ ПОЗИК З ЄДИНОГО КАЗНАЧЕЙСЬКОГО РАХУНКУ НА ПОКРИТТЯ ДЕФІЦИТУ БЮДЖЕТУ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Основним завданням Пенсійного фонду України (далі – ПФУ) є своєчасна та повноцінна виплата пенсій пенсіонерам. Пенсійне забезпечення в Україні є основною складовою державної системи соціального захисту населення. Відповідно, воно може вважатися досконалим лише тоді, коли національна пенсійна система є фінансово стабільною і захищеною від ризиків. Базовим фінансовим механізмом здійснення державного пенсійного забезпечення виступає Пенсійний фонд України [1].

Розглянемо динаміку обсягу власних доходів, видатків та дефіциту бюджету Пенсійного фонду України за 2014–2018 роки, яка представлена рис. 1.

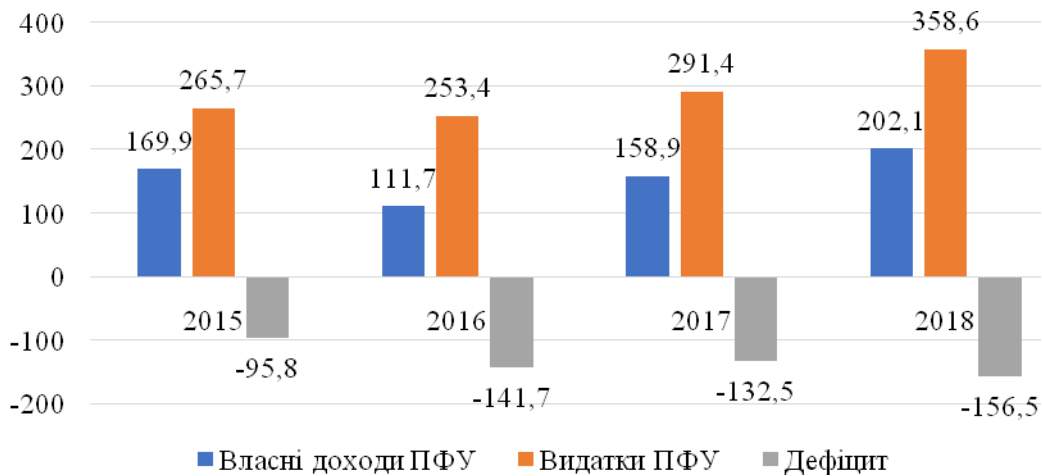

Рисунок 1 – Динаміка обсягу власних доходів, видатків та дефіциту бюджету Пенсійного фонду України за 2015-2018 рр., млрд. грн.[2]

Аналіз даних говорить про зростання дефіциту бюджету, за аналізований період, сума дефіциту зросла на 38,7% порівняно з 2015 роком. Збільшення дефіциту бюджету Пенсійного фонду спричинене в значній мірі через зменшення власних надходжень у вигляді єдиного соціального внеску, а також збільшенням витрат на пенсійне забезпечення [3].

За аналізований період видатки бюджету солідарної системи загальнообов’язкового державного пенсійного страхування були більшими за доходи. Перевищення видатків над доходами даного державного цільового фонду покривалося за рахунок коштів Державного бюджету України та позик з Єдиного казначейського рахунку. Повернення наданих сум позик відбувалось після закінчення виплатного періоду в межах фінансових можливостей Пенсійного фонду України[4].

Розглянемо динаміку позик ПФУ з Єдиного казначейського рахунку та рівень їх повернення на рис. 2.

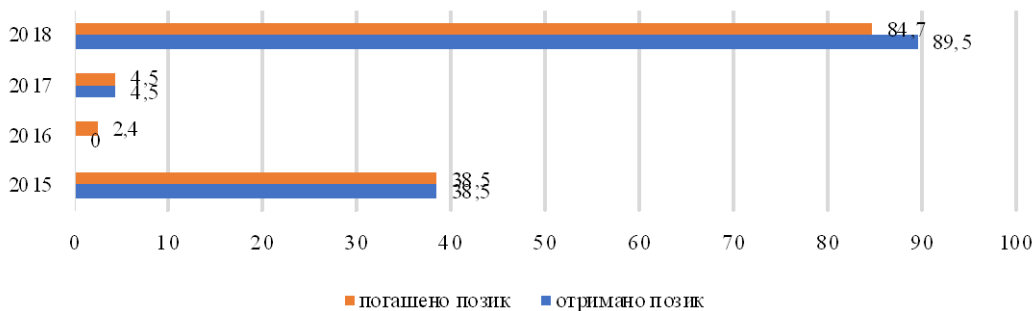

Рисунок 2 – Запозичення ПФУ з Єдиного казначейського рахунку за 2015–2018 рр., млрд. грн. [5]

Протягом 2015 року Пенсійним фондом було залучено позик на суму 38,5 млрд. грн. для покриття тимчасових касових розривів з виплат пенсій, їх погашення забезпечено протягом року в повному обсязі. Загалом за касовими видатками бюджет 2015 року був виконаний повністю.

У 2016 році вперше за останні дев'ять років ПФУ не залучав позики з Єдиного казначейського рахунку, окрім того, зменшив залишок неповернутих позик за попередні роки на 2,4 млрд грн, а також здійснив авансову виплату пенсій на січень 2017 року без залучення додаткових коштів з державного бюджету України розміром 10,4 млрд грн. Однак у другій половині січня 2017 року ПФУ здійснив запозичення з Єдиного казначейського рахунку розміром 4,5 млрд грн. Отримані запозичення були повернуті частками – наприкінці січня (2,5 млрд грн) та на початку лютого (2 млрд грн). Більше запозичень у 2017 році ПФУ не залучав [5,6].

Розглянемо на прикладі 2018 року як відбувалося залучення позик з ЄКР протягом року, помісячно рис. 3.

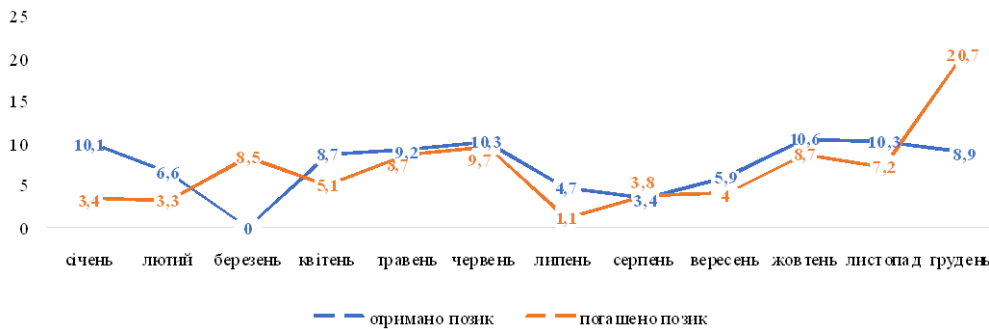

Рисунок 3 – Позики Пенсійним фондом з ЄКР протягом 2018 року, млрд. грн. [4]

Протягом року Пенсійному фонду не вистачало доходів для повного покриття всіх видатків, тому фонд залучав кошти з Єдиного казначейського рахунку. Як видно на рис. 3, у 2018 році Пенсійний фонд залучив позики на суму 89,5 млрд. грн. Середній розмір позики становив 1,1 млрд грн. Найбільше коштів було залучено в II та IV кварталах (28,2 та 29,8 млрд грн відповідно). Найбільша сума позики становила 10,6 млрд грн і була надана ПФУ з Єдиного казначейського рахунку в жовтні 2018 року. Щодо повернення позик, то за 2018 рік ПФУ повертав кошти 102 рази на загальну суму 84,7 млрд грн. Середній розмір повернутої позики становив 8,3 млрд. грн. Найбільший рівень повернення коштів спостерігався у II та IV кварталах (23,6 та 36,7 млрд грн відповідно). Найбільшу суму було повернуто у грудні 2018 року – 20,7 млрд грн. [5]

Станом на 01.01.2019 року не повернуто 4,8 млрд грн позик, отриманих ПФУ з Єдиного казначейського рахунку.

Отже, 2018 став роком отримання найбільшої кількості позик ПФУ з Єдиного казначейського рахунку, протягом 2014–2018 рр. Для порівняння: у 2016 році не було залучено жодної позики, а також зменшено на 2,4 млрд грн залишок позик попередніх років. Залучення позик для покриття тимчасових касових розривів має важливе значення для збалансування бюджету Пенсійного фонду, вони займають лівову частку при його збалансуванні, та в більшій мірі

сприяють вирішенню проблем з покриття дефіциту бюджету, та вчасною виплатою пенсій різним категоріям пенсіонерів.

Список літератури

1. Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Закон України від 09.07.2003 № 1058-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15> (дата звернення: 06.04.2020).

2. Видатки та доходи бюджету Фонду // Пенсійний фонд України : сайт. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/vydatky-ta-dohody-byudzhetu-fondu/> (дата звернення: 03.04.2020).

3. Кучеренко М. А., Леваєва Л. Ю. Аналіз сучасного стану системи пенсійного забезпечення в Україні. *Економічний вісник університету*. 2018. № 36 (1). С. 215–229.

4. 2018 // Державна казначейська служба України : сайт. URL: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/2018> (дата звернення: 06.04.2020).

5. Аналіз рівня запозичень та їх повернення Пенсійним фондом України протягом 2016–2018 рр. / FEAO : сайт. URL: https://feao.org.ua/products/zapozychennia_pf16-18/ (дата звернення: 04.04.2020).

6. Звіти про виконання показників бюджету Пенсійного фонду України за 2015–2018 роки.

UDK 005.96:338.124.4

*Ms Detelina Smilkova, Prof. dr Vanche Boykov
International Business School – Botevgrad, Bulgaria*

THE ROLE OF COMMUNICATIONS IN IMPROVING THE EFFEVTIVENESS OF BUSINESS PROCESSES IN MANAGEMENT

In today's organizations, communication is an art through which information is transmitted, both at all managerial levels within companies and between management and employees. This is a way to help achieve the key goals and results of organizations exactly as planned.

The main objective of this development is to present and analyze the key role of communications in improving the efficiency of business processes in management, while at the same time demonstrating how this efficiency depends to a large extent on communication methods and techniques, the receptivity and trust between management and subordinates, the importance of creativity and "talent" in the communication process as part of the overall business process in companies.

The development emphasizes the claim that effective communication is the "lifeblood" of organizations, and that effective and efficient communication influences the positivity "at the core" of organizations in achieving their strategic and business goals. The indispensable role of communications undoubtedly affects not only the organizational and business climate in organizations, but also the

performance and performance of employees and their work, the motivation and organizational behavior, the overall work processes and goals of companies.

Communication is an indispensable tool for organizational development, for presenting companies in the dynamic and competitive environment in which they operate today, in the immediate processes of continuous change in the modern business world. It penetrates all levels of the organization. Communication is not just an important tool for social interaction, it is also a means by which all relationships at the organization and management level are established and maintained. The term communication comes from the Latin word "communis" which means "to share" [3, p. 65].

In the context of business processes and organization management, this sharing means "participation", "collaboration", "sympathizing", "trust", "experience", therefore it is a social activity, but also much more, because if it is simply the result of the transmission of verbal and non-verbal symbols, then the communication we are talking about is missing. Communication is an art and like any other skill it can be learned and improved. It is no accident that the most successful businessmen are aware that much of their success is due to their good communication skills and therefore they are constantly developing and improving [1, p. 29].

Effective management communication is key to achieving the organizational and business goals of companies. Managers seeking to become better communicators must first meet two key conditions: (1) to correctly select their message (the information they wish to convey) and (2) to improve their understanding of what others are they want to let them know (to strive and understand their subordinates, not just wanting to be understood correctly). The fact is that today every company has its own setting, structure, strategy and goals - common to the organization, the groups and teams within it. However, the members of this organization have their own individual goals. These interactions create the organizational climate. Any ineffective communication can lead not only to uncertainty, doubt or dissatisfaction - it can be a serious impediment to poor employee performance, poor performance and low productivity. It is therefore essential that managers communicate effectively with their employees and teams. The extent to which management achieves the business objectives of an organization and manages its business processes in a truly efficient manner depends on its ability to communicate effectively [5, p. 93].

Unfortunately, many senior executives at various management levels still do not understand what communication really is and what its role is for a company [4, p. 352]. Effective communication improves organizational relationships and minimizes dissatisfaction and distrust among subordinates. It is very difficult to achieve the strategic and business goals of companies when communication is ineffective. A really serious and expensive price is being paid by organizations today because of the large communication gaps. For this reason, understanding and understanding the role, importance and importance of communication is a prerequisite for progress. Taking it even more seriously, it can be said that it really makes little sense for an organization to exist and to move forward if the foundations of communication and the transmission of messages within it are lost or meet insurmountable barriers in the communication process.

Modern business organizations exist today to achieve predefined and defined goals. Keeping them up to date with the highly dynamic and competitive environment ultimately requires a manager who works with and through people. In this context, communication plays a vital role in achieving these goals. Then there is the question of whether a management has failed due to poorly implemented communication strategy in the organization, but first is the realization that communication in the engine of all management functions. The success or failure of management functions depends largely on the role of communication in the organization.

Today, events and processes are constantly occurring in the world, which place new demands and opportunities on communicative theory and practice, and present new challenges to researchers and practitioners. The efforts of both employees and managers are needed. Activities that have nothing to do with the philosophy and technology of communication or the neglect of sustainable communication with different audiences - employees, subordinates, teams [6, p. 16].

Continuous changes are taking place in the modern world: organizations merge, absorb, close, re-emerge. Owners, managers, corporate policies, users, customers change very quickly. All this leads to a blurring and loss of an already formed corporate identity. The inevitable changes necessitate the inclusion of communication in each organization's strategy. This need, sustained over time, is an adequate response to the expectations of those audiences on whom the success of the organization depends and, at the same time, a means of integrating their own resources in the processes of organizational policy realization [6, p. 136].

The results become tangible, affect directly the profit of each business organization, increase the effect in the work of the non-profitable formations, increase the trust of employees, reflect directly on their performance and performance. Through modern communication, every organization receives effective means of retaining positions, finding market niches, gaining new audiences, retaining and developing talented employees. Communication makes organizations popular, creates and constantly enhances their positive reputation, which itself begins to work for them.

Today's communication is all-inclusive and pursues ambitious goals. It wants to provoke understanding, to achieve a change in attitudes and attitudes towards the company, in the attitudes and relations between managers and subordinates. Communication is one of the most important management levers a company can use to form teams and deliver valuable results [2, p. 11]. Modern communication is a complex, continuous and patient activity that takes place in a dynamic, ever-changing environment for organizations. Only those who study her art conscientiously and seriously, know the achievements of modern social sciences and follow the world experience succeed.

The implementation of the tasks assigned to communication go through certain stages, each with its own peculiarities and requirements. Communication is a social technology, and as such it obeys certain "internal" laws that contribute to its design as a profession and art with its own, unique, specific appearance, whose enormous role inevitably contributes to improving the efficiency of business processes in management.

List of References

1. Boykov V., Boykov D. The silence in business communication. *Botevgrad: International Business School*. 2019. P. 29.
2. Bucățage G., Rizescu A. The Role of Communication in Enhancing Work Effectiveness of an Organization. *Land Forces Academy Review*. 2017. Vol. 22, Iss. 1. P. 11.
3. Ezezue B. (). Effective Communication. An Essential Tool for Organization Growth and Sustainability. *Nigeria Journal of Management Research*. 2008. No. 3 (1). 65 p.
4. Ezigbo C. *Advance Management Theory and Application*. 3rd Edition. Enugu : Immaculate Publications Ltd, 2011. 352 p.
5. Kelvin-Iloafu L. Role of Effective Communication in Strategic Management of Organizations. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2016. Vol. 6, No. 12. P. 93.
6. Raikov Z. *Technology of success*. Sofia : Darmon, 2003. P. 11–136.

УДК 330

Сочивкина Я. В., студентка

Научный руководитель: Паршутич О. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

HR БРЕНД КАК СПОСОБ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ

Результативность компании определяет грамотное использование и распределение имеющихся у нее ресурсов. Главным ресурсом компании считаются человеческие ресурсы, поэтому проблема их рационального использования является ключевой. В связи с сложившимся дефицитом высококвалифицированных специалистов работникам предъявляются все более жесткие требования к их личным и деловым характеристикам, их умению и навыкам, уровню квалификации и качеству профессиональной подготовки. В связи с этим на рынке труда обострилась конкуренция между работодателями.

Понятие HR-бренд – бренд работодателя вошло в обиход специалистов по управлению недавно. HR-бренд – это привлекательный благоприятный имидж компании как работодателя в глазах соискателей, ради которого они готовы немного снизить свои требования к работе или выбрать среди других поступивших предложений именно эту компанию, чтобы стать ее сотрудником[4].

HR-бренд находится в тесной взаимосвязи с товарными и корпоративными брендами, которые влияют друг на друга и вместе образуют систему брендинга, где каждый бренд выполняет свою роль. Данное направление управления персоналом набирает все большее и большее значение, так как уже работодатель борется за более профессиональных сотрудников.

Развитый HR-бренд позволяет [2]:

- сокращать сроки закрытия вакансий;

- повышать общий уровень квалификации и компетентности сотрудников
- компании;
- снижать уровень текучести кадров в целом и ключевых сотрудников;
- повышать лояльность сотрудников к компании-работодателю;
- повышать удовлетворенность сотрудников собственным трудом;
- снижать среднюю стоимость закрытия вакансии;
- не отстать от динамично меняющихся рыночных технологий, носителями которых является квалифицированный сторонний персонал.

Так, по результатам опроса Исследовательского центра Работа.tut.by, проведенного среди 181 организации в Республике Беларусь, 55,2% работодателей уделяют внимание своему HR-бренду, около 20,5% планируют в ближайшем будущем заняться данным направлением, приблизительно 24,3% опрошенных организаций не собираются инвестировать ресурсы в развитие своей репутации как работодателя[5].

Стоит отметить, что в содержание HR входит не только общение между работодателем и сотрудниками, но и все сопутствующие процессы, такие как стимулирование, поощрение работников, установление санкций за несоблюдение внутренних правил, организация отдыха и прочих мероприятий. Все это в совокупности формирует главную цель HR – достижение максимально возможной производительности труда. Для обеспечения удовлетворенности потребителей нужно достичь удовлетворенности сотрудников организации своей работой на уровне не менее 60–80%. Увеличение удовлетворенности на каждые 5 значений повышает прибыль на 0,5%.

Опрос, проведенный исследовательским центром Работа.tut.by среди 400 работающих жителей Беларуси, показал, что 78% респондентов имеют на примете компанию, в которую они хотели бы трудоустроиться. В ходе опроса перед респондентами был поставлен выбор нескольких равнозначных вариантов с предложениями о работе. При прочих равных (зарплата, уровень позиции), 38% заявили, что выбирают компанию, которая производит привлекательный для них продукт или услугу. Перевесить это может только понравившееся руководство и коллектив. А вот советы друзей и близких, которые уже работали в этой компании занимает 20%. Когда в компании хорошо работает сотрудникам, то, убеждены 43% опрошенных белорусов, она производит качественный товар и услуги. 16% видят эту же зависимость, но в другой причинно-следственной связи. Таким образом, две трети респондентов видят прямую взаимосвязь между потребительским брендом и брендом работодателя.

Исходя из этого, можно выявить базовые задачи, которые должны быть решены специалистами HR. К ним относятся[1]:

- поиск и отбор персонала;
- формирование кадрового резерва;
- обеспечение кадрового делопроизводства, включая оформление поступления на работу сотрудников, их отпусков, больничных и увольнения;

- разработка действенной системы мотивации служащих;
- организация всевозможных тренингов и программ обучения работников;
- выплата бонусов, поощрений и компенсаций за результаты трудовой деятельности;
- урегулирование конфликтов и споров внутри предприятия между сотрудниками и вне его, между работниками компании, сторонними организациями, клиентами;
- привлечение к участию в социальных мероприятиях.

HR-бренд включает в себя несколько элементов. Первый элемент – корпоративные ценности. К ним можно отнести принципы и установки, которые сплочают людей и исключают ошибки в работе. Второй элемент – культура взаимоотношений между работниками. Например, отсутствие мероприятий по адаптации новых сотрудников или отсутствие системы обучения персонала. Часто сотрудники сталкиваются с мнением руководства, что обучение навыкам – это только личная задача самих сотрудников. Третий элемент – традиции организации. Традиции обеспечивают устойчивость и стабильность трудового персонала. Корпоративными традициями могут быть: поздравление именинников, праздничные мероприятия, методы поощрения сотрудников. Четвертый элемент – имеющиеся компетенции. Компетенции – это способность сотрудника решать определенные профессиональные задачи различных уровней сложности. Для этого требуются определенные знания и умения, а главное – способность применять их в стандартных и нестандартных ситуациях [3].

Сильный HR-бренд обеспечивает компании положительный и привлекательный имидж, а имидж – это визитная карточка организации на рынке. Он позволяет привлекать лучшие и талантливые кадры для дальнейшего развития организации и лучшего ее функционирования.

Сегодня уделяется повышенное внимание отношениям как между работником и работодателем, так и в самой организации. Поэтому можно утверждать, что наилучшая сфера для развития – в HR. Отсюда выходит много талантливых управленцев, востребованных на рынке. Формирование HR-бренда – это кропотливая, каждодневная работа, которая способствует созданию эффективной системы управления и позволяет получать результаты, превосходящие ожидания [3]. Если компания решит повышать свой HR-бренд, ей следует разрабатывать мероприятия по каждому элементу данного бренда с целью становления наиболее привлекательной организацией для сотрудников. Например, анонимное анкетирование сотрудников; опрос и интервью с новыми сотрудниками, так как они чувствительнее к внутренним процессам компании; анализ рынка труда, предложений и HR-брендов компаний-конкурентов; мониторинг отзывов о компании в сетях, блогах и профессиональных форумах.

Список литературы

1. Сфера HR – управление человеческими ресурсами // HR-Portal : сайт. URL: <https://hr-portal.ru/article/sfera-hr-upravlenie-chelovecheskimi-resursami> (дата обращения: 11.04.2020).

2. Резанович А. Е. Сущность и структура HR-бренда предприятия. *Современные проблемы науки и образования*. 2014. № 4. URL: <https://science-education.ru/ru/article/view?id=14098> (дата обращения: 11.04.2020).

3. HR-бренд: что это такое и зачем он нужен? // Sellwin Distribution : сайт. URL: <https://sellwin.by/karera/korporativnoe/hr-brend-что-это-такое-i-zachem-on-nuzhen/> (дата обращения: 11.04.2020).

4. Мансурова Р. Е. HR-брендинг. Как повысить эффективность персонала. СПб. : БХВ-Петербург, 2011. URL: <https://libking.ru/books/business-management/401376-r-mansurov-hr-brening-kak-povysit-effektivnost-personala.html> (дата обращения: 13.04.2020).

5. Особенности становления HR-брендинга в Республике Беларусь // Analytics Quality Management : сайт. 26.07.2019. URL: <https://aqm.by/stati/economika-tryd-buh/osobennosti-stanovleniya-hr-breninga-v-respublike-belarus/> (дата обращения: 15.04.2020).

УДК 330.322

Тарасюк А. В., студентка

Научный руководитель: Паришутич О. А., к.э.н., доцент

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ИНОСТРАННЫЕ ИНВЕСТИЦИИ В ЭКОНОМИКЕ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

В современном мире иностранные инвестиции играют существенную роль в развитии экономики любой страны, а приоритет развития инвестиционной политики с каждым днем становится все выше. Наиболее эффективной формой инвестирования с позиции принимающей стороны являются прямые иностранные инвестиции. Они рассматриваются как важнейший фактор экономического развития и модернизации, роста доходов и занятости. Помимо этого, прямые иностранные инвестиции в большинстве случаев не ложатся бременем на бюджет государства и не приводят к росту долговой нагрузки на экономику [1,2].

В Республике Беларусь, как и во многих странах, делается всё возможное для улучшения инвестиционной деятельности. Совместно с развитым инвестиционным законодательством на территории Республики Беларусь функционирует целый ряд структур, деятельность которых направлена на привлечение инвестиций. Основным закон Республики Беларусь «Об инвестициях» от 12 июля 2013 г. № 53-3 устанавливает правовые основы и основные принципы осуществления инвестиций на территории Республики Беларусь и направлен на привлечение инвестиций в экономику страны [3].

Поток объема иностранных инвестиций, поступивших в сектор экономики Республики Беларусь можно отобразить в виде диаграммы (рисунок 1).

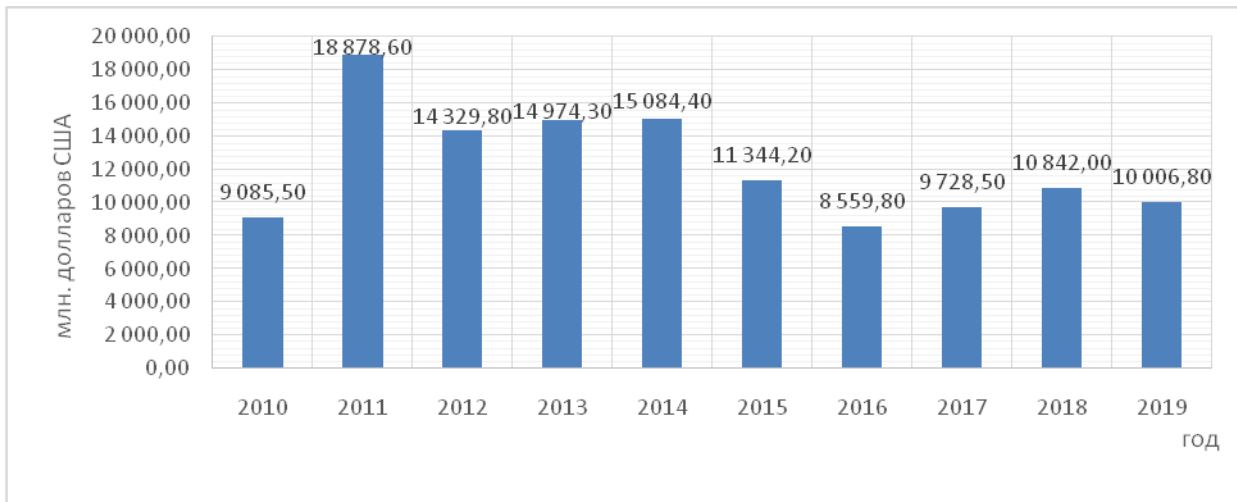

Рисунок 1 – Поток объема иностранных инвестиций, поступивших в реальный сектор экономики Республики Беларусь за 2010-2019 гг., млн. долларов США
Примечание – Источник: разработано автором на основе [7]

Проанализировав данные диаграммы, можно сделать выводы, что в 2011 году был зафиксирован самый высокий объём иностранных инвестиций. Резкое увеличение прямых иностранных инвестиций в данном периоде было связано с продажей 50% акций ОАО «Белтрансгаз». Все последующие годы таких высоких показателей не наблюдается.

Не смотря на достаточно положительную динамику до 2013 года, в 2015 году объём иностранных инвестиций снизился на 25% по сравнению с 2014 годом и составил 11 344,20 млн. долларов США. Это связано с тем, что, начиная с 2013 года, валютные платежи государства по внешнему и внутреннему государственному долгу ежегодно превышали 3 млрд долларов (более 5% ВВП). Рост долговой нагрузки на бюджет привел к пересмотру статей расходов, и поэтому возможностей финансировать инвестиции в основной капитал в прежних объемах у государства не оказалось. Ресурсы, которые оставались в бюджете, направлялись в основном на финансирование социальных расходов. В данной ситуации позиция белорусского правительства заключалась в том, что необходимо было находить внешние источники финансирования инвестиций. Старший аналитик форекс-брокера «Альпари» Вадим Иосуб высказал своё мнение по поводу этого: «Основным иностранным инвестором Беларуси была и остается Россия. Экономические проблемы, с которыми столкнулся наш основной инвестиционный и торговый партнер, очевидны и, вероятно, привели к сокращению прямых иностранных инвестиций в нашу страну» [7].

То есть, можно сделать вывод, что в период 2013–2016 гг. спад иностранных инвестиций в Республике Беларусь был связан с тем, что в России, которая является основным инвестором Беларуси и по сей день, наблюдался экономический кризис. Кроме этого, ещё большему снижению иностранных инвестиций в 2015–2016 гг. поспособствовало то, что размеры уставных фондов предприятий с иностранными инвестициями с 2015 г. стали сокращаться, также в Беларуси организации с иностранным капиталом стали больше закрываться, чем открываться, то есть наблюдался инвестиционный

разворот [8]. Самый низкий показатель объёма иностранных инвестиций пришёлся на 2016 год (8 559, 8 млн. долларов США).

В 2017 году иностранные инвестиции начали расти и по сравнению с 2016 годом увеличились на 13,65%. Одной из основных причин увеличения инвестиций стало создание в 2016 году российско-белорусского фонда венчурных инвестиций в размере 23 млн. долларов США, который должен был профинансировать первые проекты 2017 года. Все последующие года, поступившие в реальный сектор экономики Республики Беларусь инвестиции, являются относительно стабильными, а за последние два года (2018–2019 гг.) поток иностранных инвестиций уменьшился менее чем на 10% и остался практически на том же уровне. В настоящее время основными инвесторами белорусских организаций являются субъекты хозяйствования из России, Великобритании и Кипра [4].

Также, проанализировав взятое для изучения количество лет, можно увидеть, что по сравнению с 2010 годом объём иностранных инвестиций в 2019 году вырос на 10,14% и составил 10 006,80 млн. долларов США.

На сегодняшний день в Министерстве экономики ведется работа по ряду документов, к числу которых относится закон «Об инвестициях», а также совершенствование, и упрощение механизма инвестиционных договоров с Республикой Беларусь, стратегия привлечения иностранных инвестиций до 2035 года, работа Консультативного совета по иностранным инвестициям при правительстве Республики Беларусь [6]. Несмотря на это, большая часть иностранных инвестиционных ресурсов приходится на город Минск. Такая динамика говорит о том, что даже с учетом создания более благоприятных условий для ведения бизнеса в малых городах другие регионы Беларуси по-прежнему остаются мало привлекательными для иностранного капитала. Поэтому, в целях модернизации промышленности, финансирования высокотехнологичных капиталоемких проектов, поддержания положительного баланса внешнеэкономической деятельности необходимо создать благоприятные условия для привлечения в Республику Беларусь инвесторов: предоставить им льготы по налогообложению, обновить производственные мощности и поддерживать развитие конкуренции. Кроме того, Республике Беларусь необходимо воспользоваться своим выгодным географическим положением, что, в свою очередь, позволит ей включиться в полноценную конкуренцию в регионе за привлечение инвестиций в экономику страны.

Таким образом, после осуществления комплекса мероприятий по привлечению иностранных инвестиций, Республика Беларусь будет иметь возможность претендовать на рост объёмов прямых иностранных инвестиций в отечественную экономику, а также на улучшение своих позиций в ведущих мировых инвестиционных рейтингах, на которые зачастую опираются зарубежные инвесторы при выборе объектов инвестирования капитала.

Список литературы

1. Foreign Direct Investment for Development // OECDiLibrary. URL: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264199286->

sumru.pdf?expires=1586818715&id=id&accname=guest&checksum/
(дата звернення: 13.04.2020).

2. Прямі іноземні інвестиції // Національний банк Республіки Білорусь : сайт. URL: <http://www.nbrb.by/bv/> (дата звернення: 13.04.2020).

3. Об інвестиціях : Закон Республіки Білорусь від 12.06.2013 № 53-З. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H11300053/> (дата звернення: 13.04.2020).

4. Іноземні інвестиції // Sputnik : сайт. URL: <https://sputnik.by/infographics/20190222/1040267165/Inostrannye-investitsii-v-Belarusi-2009-2018.html/> (дата звернення: 13.04.2020).

5. Іноземні інвестиції // Національний статистичний комітет Республіки Білорусь : сайт. URL: <https://www.belstat.gov.by/ofitsialnaya-statistika/realny-sector-ekonomiki/inostrannye-investitsii/> (дата звернення: 13.04.2020).

6. Як удвоїти ВВП до 2025 року, а інвестору – розібратися в преференціальних режимах Білорусі? Інтерв'ю з Єленою Перминой // СТБ : сайт. 14.04.2019. URL: <http://www.ctv.by/novosti-minska-i-minskoy-oblasti/kak-udvoit-vvp-k-2025-godu-investoru-razobratsya-v-preferencialnyh/> (дата звернення: 13.04.2020).

7. Білорусь накryл небывалый инвестиционный голод // NAVINY.BY : сайт. 22.08.2016. URL: <https://naviny.by/article/20160822/1471850003-belarus-nakryl-nebyvalyy-investitsionnyy-golod/> (дата звернення: 14.04.2020).

8. Рудый К. Прямі іноземні інвестиції в Білорусі: інвестиційний розворот. *Банкаўскі веснік*. 2016. Лістапад. URL: <https://www.nbrb.by/bv/articles/10328.pdf/> (дата звернення: 14.04.2020).

УДК 33.331

Тертишний Н. Ю., аспірант

Науковий керівник: Дружиніна В. В., д.е.н., професор кафедри бізнес-адміністрування, маркетингу і туризму

Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна

АНАЛІЗ КОРЕЛЯЦІЙНИХ ЗМІН ДЕМОГРАФІЧНИХ ЧИННИКІВ І РІВНЯ БЕЗРОБІТТЯ З РІВНЕМ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ В УКРАЇНІ

Заробітна плата належить до однієї з найважливіших характеристик ринку праці. Рівень заробітної плати впливає на попит на ринку праці, а просторові відмінності в заробітній платі можуть викликати зміни в інвестиціях. Нерівності в заробітній платі як надмірні, так і занадто низькі чинять негативний вплив на економічне зростання. Залежно від ідеології необхідність більш-менш диференціації доходів виправдана. Згідно меритократичної ідеології, нерівність в доходах направлено на те, щоб спонукати бенефіціарів нижчих рівнів докладати більше зусиль для отримання кращої освіти і

професійної кваліфікації, але надмірна різноманітність може призвести до розчарування. Отже, егалітаристи вказують на переваги меншої різноманітності. Первинні потреби у людей є однаковими, тому у них повинна бути можливість задовольнити ці потреби в однаковій мірі. Це не суперечить індивідуальним потребам. Тому розрив в оплаті праці повинен бути компромісом між потребами людини і економічним зростанням.

Формування розриву в оплаті праці може бути результатом державної політики та / або ринкового механізму. У ситуації мінімальної заробітної плати слід враховувати сукупний вплив цих факторів, за винятком того, що ринковий механізм сильніше політики мінімальної заробітної плати. Причини різноманітності заробітної плати є просторовими, географічними, історичними та інституційними умовами. Згідно неокласичної теорії, основними факторами, відповідальним за просторову різноманітність заробітної плати, є: рівень безробіття [1], освіта, стать або досвід роботи, а відповідно до мети дослідження розглянемо взаємодію змін демографічних і рівня безробіття на рівень заробітної плати.

Згідно статистичним даним, у звітному періоді відбулися несприятливі зміни в структурі населення (табл. 1). Відсоток населення працездатного віку в цілому по Україні зменшився за аналізований період з 58,5% до 57,1%. Найгірша ситуація в цьому відношенні – у Донецькій області (-8,3%), що пов'язано з початком збройного конфлікту, початком соціально-економічного колапсу, підвищенням міграційного процесу. Лише в таких областях як Рівненська (+0,1%), Сумська (+2,4%), Харківська (+2,1%) відбулося збільшення чисельності населення працездатного віку.

Таблиця 1 – Динаміка чисельності населення працездатного віку та рівня безробіття за регіонами України*

Регіони	Населення в працездатному віці				Абсолютні відхилення		Рівень безробіття		Абсолютні відхилення
	2010		2018				2010	2018	
	тис.осіб	%	тис.осіб	%	тис.осіб	%			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Україна	20266	58,5	16360,9	57,1	-3905,1	-1,4	8,1	8,8	+0,7
<i>області</i>									
Вінницька	694,3	57,5	652,7	56,8	-41,6	-0,7	10	9,9	-0,1
Волинська	433,6	58,2	371,1	49,5	-62,5	-8,7	8,5	11,4	+2,9
Дніпропетровська	1541,9	60,3	1402,3	58,6	-139,6	-1,7	7,1	8	+0,9
Донецька	1983,7	58,3	741	50	-1242,7	-8,3	8,4	14	+5,6
Житомирська	560,3	59,5	516,7	57,5	-43,6	-2	9,8	10,4	+0,6
Закарпатська	531,8	57,7	502,4	54,5	-29,4	-3,2	8,7	10	+1,3
Запорізька	825,7	59,5	732,2	56,7	-93,5	-2,8	7,5	9,9	+2,4
Івано-Франківська	530,3	52,3	565,8	55,6	35,5	3,3	8,2	7,8	-0,4

*Таблиця складена за даними [2]

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Київська	757,9	58,6	755,7	58,5	-2,2	-0,1	7,3	6,3	-1
Кіровоградська	431,2	56,9	380,5	54,5	-50,7	-2,4	8,9	11,6	+2,7
Луганська	1015,4	57,1	298,2	56,9	-717,2	-0,2	7,2	15,1	+7,9
Львівська	1096,7	58	1061,2	56,8	-35,5	-1,2	7,8	6,9	-0,9
Миколаївська	536,7	59,1	496,2	58,1	-40,5	-1	8,4	9,6	+1,2
Одеська	1044,5	57,5	1001,9	57,2	-42,6	-0,3	6,1	6,4	+0,3
Полтавська	644,8	57,3	580,6	55,1	-64,2	-2,2	9,7	11,2	+1,5
Рівненська	471,2	56,7	473,6	56,8	2,4	0,1	11,4	9,7	-1,7
Сумська	497	56	485,1	58,4	-11,9	2,4	10,6	8,7	-1,9
Тернопільська	431,3	54,2	410,8	52,7	-20,5	-1,5	10,5	10,4	-0,1
Харківська	1267,3	59,3	1258,9	61,4	-8,4	+2,1	7,2	5,3	-1,9
Херсонська	488,8	58,9	448,2	57,5	-40,6	-1,4	8,6	10,3	+1,7
Хмельницька	580,6	59,1	522	55,9	-58,6	-3,2	8,6	8,4	-0,2
Черкаська	564,9	58,4	522,6	57,7	-42,3	-0,7	9,9	9,6	-0,3
Чернівецька	382,4	57,4	382,9	57,2	0,5	-0,2	8,5	7,9	-0,6
Чернігівська	480,1	59,2	429,7	57,3	-50,4	-1,9	10,5	10,6	+0,1
м. Київ	1387,8	63,6	1368,6	62,6	-19,2	-1	5,8	6,2	0,4

Також як і у випадку зі структурою населення, на ринку праці в період 2010–2018 рр. відбулися несприятливі зміни. Зростання рівня безробіття спостерігалось майже у половини регіонів. Найбільше зростання відбулося у Волинській (+2,9 %), Донецькій (+5,6%), Кіровоградській (+2,7%), Луганській (+7,9%) регіонах. Середній приріст рівня безробіття для досліджуваних регіонів становив 4,08%. Лише небагато регіонів зафіксувало зниження рівня безробіття. Найбільше зменшення (1,9%) було зафіксовано в Сумському та Харківському регіонах.

Найбільше зниження чисельності населення працездатного віку відбулося в Донецькому регіоні з найвищою середньою зарплатою, тобто у потенційно найбагатшому регіоні. У свою чергу, зміни рівня безробіття не пов'язані з рівнем середньої заробітної плати. Наслідком такої ситуації є зміна концентрації виробництва та перерозподіл за категоріями доходу індустриальної зайнятості і зниження ставки єдиного соціального внеску для роботодавців, а також це свідчить про поширення тінювих і «сірих» схем заробітку, а також відвертому перекиданні бізнесом/роботодавцями кризового тягаря на своїх працівників.

Демографічні зміни в оцінюваному періоді в середньому слабо пов'язані зі зміною зарплат. Існує слабкий взаємозв'язок між відсотком працездатного віку та швидкістю зміни заробітної плати, що вимірюється коефіцієнтом кореляції лише 0,13.

Зміни рівня безробіття не мали істотного впливу на зміни темпів заробітної плати. Зв'язок між рівнем безробіття та темпами зміни заробітної плати слабкий і становить 0,09.

Дуже цікавий взаємозв'язок змін між демографічною структурою та швидкістю зміни оплати праці. Можна очікувати, що зменшення населення працездатного віку спричинить за собою більш високі темпи зміни заробітної

плати. На сьогоднішній день все відбувається навпаки. Поясненням може бути те, що працівники шукають кращих пропозицій роботи за межами свого поточного місця проживання, але спостерігаючи за регіонами, в яких відбулися позитивні зміни в демографічній структурі та чисельності населення, це пояснення не підтверджується. Ці відносини також можуть бути випадковими. Але можливо, що сприятливі демографічні зміни тягнуть за собою зміни в структурі попиту, що перетворюється на сприятливе збільшення заробітної плати.

Отримані результати є наслідком слабого зв'язку між демографічними змінами та середньою заробітною платою та відсутністю співвідношення між змінами рівня безробіття та середньої заробітної плати. Проведене дослідження дозволяє зробити висновок про те, що просторова різноманітність заробітної плати досить сильно спостерігається на ринку праці в Україні. Основними факторами, що впливають на цей стан, є реалізована продукція промисловості, підприємницька діяльність населення і в цілому економічний стан держави, кореляційний взаємозв'язок яких з рівнем заробітної плати буде досліджений в подальшому.

Список літератури

1. Lucas R. E. On the Mechanics of Economic Development. *Journal of Monetary Economics*. 1998. July.
2. Державна служба статистики України : сайт. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 04.04.2020).

УДК 330.341.1

Теслюк Ю. В., аспірант

Науковий керівник: Гончаренко О. В., д.е.н., професор, академік Академії економічних наук України

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет,
м. Дніпро, Україна*

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Прогресивні зміни в суспільному виробництві детермінували використання інновацій як головних економічних ресурсів, а наука стала безпосередньою виробничою силою. Поступальні зміни відбувались і в формуванні наукового обґрунтування провідної ролі інновацій в економічному розвитку.

Незважаючи на різноманіття термінологічних трактувань, більшість дослідників погоджуються на тому, що інноваціям притаманні такі три основні ознаки, як новизна, широка сфера застосування та наявність позитивного ефекту від практичного впровадження. В найбільш широкому трактуванні інновації розглядаються як внесення будь-яких змін (новацій) в різноманітні

види людської діяльності з метою підвищення її ефективності. При відносній узгодженості думок вчених щодо широкого трактування інновацій існують різні точки зору щодо сутності і взаємозв'язку новацій, нововведень й інновацій та ефектів, які виникають внаслідок запровадження інновацій.

Системні засади дослідження інновацій були закладені Й. Шумпетером. Вчений у термін «інновації» вклав широкий зміст та розмежував такі види інновацій: «..виготовлення нових благ...; запровадження нових методів виробничої діяльності...; ..засвоєння нових ринків збуту; ..отримання нових джерел сировини; ..здійснення відповідної реорганізації, зокрема, забезпечення монопольного положення» [2, с. 158-159].

В середині 70-х років ХХ ст. відбувся теоретичний прорив в розумінні ролі інновацій в економічному розвитку, онтологічно він був пов'язаний з хвилею епохальних і базисних інновацій в умовах становлення постіндустріального суспільства. Інноваційний розвиток став основою модернізаційних зрушень і економічного прогресу суспільного виробництва.

Нові ідеї в розвитку інноваційної теорії пов'язані з глибокою кризою світової економіки в середині 70-х і на початку 80-х рр. ХХ ст. Цей перехід відбувався на тлі світової енергетичної кризи і революції цін. Виникло нестандартне, з точки зору теорії криз, явище, що отримало назву стагфляції, тобто галопуючої інфляції в умовах спаду виробництва, що потребувало перегляду ряду основоположних ідей розвитку економіки. Пріоритетом стало не розширення певних галузей, а розвиток високих технологій у всіх галузях. Було виділено провідне значення нових технологічних систем в нерівноважній динаміці економічного зростання.

Головними досягненнями теоретичних досліджень інноваційного розвитку у другій половині ХХ ст. стали:

1. Інноваційна проблематика досліджувалась в контексті розвитку довгохвильових коливань в економіці й суспільстві та пов'язаних з ними базисними інноваціями. Поряд з довгохвильовими коливаннями економічної активності та інновацій були досліджені й наддовгі тисячолітні хвилі епохальних інновацій, які перетворюють не тільки технології та економіку, а й всю структуру суспільства.

2. Дослідники інновацій поширили їх вплив не тільки на технології і економіку, а також й на інші сфери суспільства (науку, політичне і соціальне життя, культуру). Досліджено взаємозв'язок циклової динаміки науки, винаходів, нововведень і зміни поколінь машин і технологічних укладів, розвитку ефективності та цін техніки; введені поняття екологічних, організаційно-виробничих, управлінських циклів.

3. Значну увагу приділено територіальному аспекту розвитку інновацій, коливанням рівня інноваційної активності різних країн.

4. Обґрунтовано економічний механізм здійснення інновацій. Більшість вчених віддали перевагу аргументації щодо необхідності поєднання ринкового конкурентного механізму (переважно щодо поліпшуючих інновацій) з активною підтримкою державою базисних інновацій, які визначають

конкурентоспроможність національного господарства. Розвиток отримав інноваційний менеджмент, практика комерціалізації технологій.

5. Отримала розвиток концепція технологічної квазіренти. Було визнано головним результатом і стимулом інноваційної діяльності отримання надприбутку в період поширення ефективних інновацій.

В подальших дослідженнях, зокрема, в наукових працях інституціоналістів було здійснено спробу дослідити роль держави в стимулюванні інноваційного розвитку, що знайшло відображення в основних положеннях концепції інноваційних систем. Науковий доробок інституціоналістів сприяв наприкінці ХХ ст. обґрунтуванню дослідниками моделей еволюційно-інституціональної теорії, де розвиток економічної системи обумовлений результатами інноваційної діяльності [1, с. 18].

Інноваційність є властивістю економічної системи, яка формується з системних взаємодій організаційно-економічних відносин інноваційного розвитку. У той же час інноваційність пов'язана з вимірюванням результатів інноваційного розвитку певної економічної системи, з одного боку, і сприйнятливістю зазначеної економічної системи до інновацій – з іншого. Інноваційність виявляється в здатності економічної системи макро-, мезо або мікрорівня або сприяти, або перешкоджати створенню, впровадженню та розвитку інновацій. Рівень (ступінь) інноваційності відображає ефективність протікання інноваційних процесів. Зміст інноваційності носить системний характер, а інноваційний розвиток – поступальний.

Відтак, онтологічним фундаментом становлення постіндустріальної економіки в світі стало виокремлення провідної ролі інтенсивних факторів економічного розвитку, що забезпечуються активним впровадженням прогресивних досягнень науки й технологій. Науково-технічний прогрес став основним чинником добробуту населення країни, а здатність до технологічних зрушень стала визначним фактором конкурентоспроможності національних економік. Одними з перших, вплив науково-технічного прогресу на економічний розвиток визнали представники класичної школи, неокласики вважали його заданим фактором, кейнсіанці переважно схилялись до екзогенного характеру впливу науки й прогресу на економічну систему, а започаткування теорій інноваційних систем сприяло активному використанню системного та синергетичного підходів в дослідженні інноваційного розвитку.

Інноваційний розвиток можемо визначити як глобальний процес, який має місце в усіх сферах суспільної діяльності, серед яких особливе місце займає економіка.

З поняттям інноваційний розвиток співвідноситься поняття інноваційності, яке характеризує середовище, сукупність зовнішніх і внутрішніх умов, що дозволяють генерувати нові знання та отримувати економічну вигоду з їх комерціалізації. Високий рівень інноваційності економічної системи дозволяє виробляти в ній нові знання, концепції та підходи, з яких можна отримати матеріальну і нематеріальну суспільну вигоду.

Інновації здійснюються в певній інституційно-правовому середовищі, детермінанти якого справляють суперечливий вплив не тільки на напрям і

ефективність інноваційних процесів, але й на саму можливість їх здійснення, перешкоджають або сприяють інноваціям, що обумовлює необхідність створення відповідних інституційної та організаційної структур, здатних з'єднати всі необхідні елементи національної інноваційної системи в загальний відтворювальний контур зростання шостого технологічного укладу.

Реалізація інноваційного розвитку обумовлює формування єдиного інституціонального простору для ефективної взаємодії господарюючих суб'єктів. Інституціональний механізм в такому контексті повинен створити й запровадити основні структури для відповідного простору.

Список літератури

1. Вольчик В. В. Институциональная и эволюционная экономика : учеб. пособие. Ростов н/Д. : Изд-во ЮФУ, 2011. 228 с.
2. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия. М. : ЭКСМО, 2007. 864 с.

УДК 352.071

Тітов Д. В., аспірант, асистент кафедри фінансів банківської справи та страхування

Науковий керівник: Вдовенко Л. О., д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

СТРАТЕГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Формування стратегічного бачення розвитку громади, оцінки її слабких та сильних сторін, визначення конкурентних переваг, планування соціально-економічних процесів насередньо- та довгострокову перспективу, передбачення можливих наслідків від реалізації таких цілей та завдань – це, на сьогодні, пріоритетний напрям діяльності громад. Адже лише завдяки розробці ефективного інструментарію використання бюджетних коштів, при якому досягатиметься кумулятивний ефект, можна створити додану вартість, додаткові робочі місця, залучити кошти інвесторів та забезпечити громадян якісними освітніми, медичними, соціальними послугами.

Кожна об'єднана громада, яке створюється чи то на рівні міста чи села повинна не просто здійснювати свою економічну діяльність опираючись лише на поточному реаліях розвитку регіону, але і визначити конкретну місію та розробити стратегію розвитку.

Від місії, як головної мети, залежить характер стратегії, яка, у свою чергу, значною мірою визначає здатність конкурувати або слугувати поставленій меті. Формування місії повинно бути покладено в основу визначення стратегії, а також прийняття рішень на всіх рівнях управління. Стратегії фокусують прийняття управлінського рішення. У межах територіальної громади має бути розроблена:

- загальна стратегія, що стосується громади в цілому;
- функціональна стратегія, що стосуються кожної з функціональних ділянок діяльності громади.

До функціональних стратегій належать:

- стратегія розвитку виробництв;
- стратегія розвитку трудових ресурсів;
- стратегія розвитку інфраструктури;
- стратегія фінансово-кредитного забезпечення;
- інвестиційно-інноваційна стратегія;
- стратегія інформаційного забезпечення;
- маркетингова стратегія;
- стратегія соціального розвитку тощо [1, с. 21–22].

Найважливішим завданням для громад є розроблення ефективного інструментарію використання бюджетних коштів, при якому досягатиметься кумулятивний ефект: щоб кожна вкладена гривня приносила додатковий прибуток. А для цього необхідне якісне стратегічне планування місцевого розвитку, залучення інвестиційних проектів, співпраця бізнесу-влади-громадськості, створення сприятливого середовища для ведення підприємницької діяльності тощо.

Кожна розроблена стратегія має бути особливою та відображати потенціал і потреби громади, що сприятиме якісному, послідовному розвитку громади. Як відомо, органи місцевого самоврядування, відповідно до діючого законодавства, не зобов'язані розробляти та затверджувати стратегії розвитку територіальних громад. Проте, зростаюча за останній період кількість ОТГ, міст, які вже мають готові стратегії або які перебувають в процесі розробки свідчить про одне – органи місцевого самоврядування розуміють, що без стратегічного бачення функціонування своїх територій, не відбуватиметься ніяких позитивних зрушень та стане неможливим залучення інвесторів.

При розробці стратегій місцевого розвитку слід опиратись на шість базових постулатів:

1. Економічний розвиток створюється бізнесом.
2. Робочі місця забезпечують добробут громади і впливають на зростання як індивідуальних доходів мешканців так і на зростання сукупного суспільного продукту.
3. Місцева влада та громадські організації створюють умови для розвитку бізнесу.
4. Ефективне управління містом чи регіоном забезпечується системним менеджментом (планування, організація, мотивація, контроль), місцевими ресурсами, співпрацею зацікавлених осіб та тристороннім партнерством.
5. Якісні послуги, що надаються місцевою владою громаді та бізнесу є елементом конкурентних переваг.
6. Розвинута інфраструктура є переважаючим елементом конкурентоспроможності громади.

Розробка стратегії потребує чіткого алгоритму. Однак, залежно від виду стратегії, мети її створення, особливостей громади та влади, зміст та

наповнення етапів в різних ситуаціях буде дещо відмінним. Тому у процесі розробки стратегії дуже важливою є організація планувального процесу з покровою деталізацією кожного етапу.

Органи місцевого самоврядування мають чітко усвідомлювати яка стратегія є успішною, а які навпаки деструктивно впливає на функціонування громади. Тому важливо розглянути ознаки успішної стратегії і вони є наступними:

- розроблена на основі партнерства та широкої колективної участі громади;
- залучає велику кількість зацікавлених сторін з усіх сфер життєдіяльності суспільства та має високий рівень громадського консенсусу;
- використовує потужний аналітичний інструментарій для дослідження;
- забезпечена чітким механізмом координації у процесі підготовки стратегії;
- розробляється з усвідомленням того, що якість однієї завершеної фази процесу стратегічного планування впливає на успішність наступної фази;
- опирається на місцевий потенціал та місцеві фактори конкурентних переваг;
- використовує місцеві активи (природний, фізичний, людський, соціальний, інноваційний тощо);
- орієнтована на зміни, особливо, в питаннях, які найбільшим чином впливають на місцевий економічний розвиток;
- трансформована у заходи, проекти чи програми, які мають (можуть мати) ресурсне забезпечення для реалізації і які закріплені за відповідальними особами;
- закладає систему постійного моніторингу за процесом виконання та коригування стратегії [2, с. 18-21].

Отже, слід зазначити, що центр ваги планування розвитку громад поступово переміщається у напрямку таких цілей та дій, як стійкість, довгострокове стратегічне бачення, партнерство, гнучкий порядок планування та розробки комплексних програм розвитку підприємництва, а також спонукання до модернізації через дієве залучення громад. Ключовими характеристиками планування в умовах глобалізації стають технологічні інновації, модернізація робочих місць та змісту праці працівників, а також виникнення внутрішніх місцевих економічних рушійних сил, які базуються на конкуренції місцевих факторних умов інформації творчості та знаннях. У цьому контексті стратегії – це сплановані дії, направлені на те, щоб досягнути деяких економічних цілей міста чи регіону, що ґрунтуються на об'єктивних можливостях, які існують для даної локальної території. Наголос робиться на залученні громад до планування розвитку територій, а планування розвитку країни узгоджується з загальними стратегічними цілями регіонів та місцевих громад [3, с. 20].

Список літератури

1. Ксьондз С. Організаційно-управлінські аспекти забезпечення сталого розвитку територіальних громад // Сталий розвиток місцевих громад: роль

економічної освіти та науки : матеріали наук.-практ. конф. (м. Чернівці, 9–10 листоп. 2017 р.). Чернівці : Чернівець. нац. ун-т, 2017. С. 19–26.

2. Парасюк І., Серебрянська Д., Васильченко Г. Моделі місцевого економічного розвитку: успішні практики. Київ, 2019. 140 с.

3. Васильченко Г., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад : навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування. Київ : ВІ ЕН ЕЙ, 2015. 256 с.

УДК 339

Третяк Я. П., студент

Научный руководитель: Паришутич О. А., к.э.н.

Полесский государственный университет, г. Пинск, Республика Беларусь

ПРОБЛЕМЫ И ПУТИ РАЗВИТИЯ ЭКСПОРТА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

Экспорт в переводе с латинского (exporto) в буквальном смысле означает вывозить товары и услуги из страны [1]. Экспорт является одним из основных приоритетов развития белорусской экономики. В структуре экономики экспорт традиционно составляет более половины валового внутреннего продукта, в силу чего является одним из основных источников обеспечения устойчивого экономического роста в стране.

В современном экономическом словаре экспортный потенциал – это потенциальная способность, возможность данной страны экспортировать имеющиеся у нее или производимые ресурсы, продукты [2].

Структура белорусской экономики является экспортоориентированной. Доля экспорта в валовом внутреннем продукте (ВВП) традиционно составляет более 50 процентов (по итогам 2019 года – около 45,57%. что на 0,4% меньше по сравнению с 2018г.).

Структура экспорта и импорта отражает структуру народно-хозяйственного комплекса страны, в котором ведущая роль принадлежит промышленно-сырьевому (нефтепереработка, химическая и нефтехимическая промышленности, машиностроение), сельскохозяйственному и перерабатывающему секторам.

Самая большая доля в экспорте из Беларуси – продажа за границу минерального топлива – нефти и продуктов ее перегонки (21,8% товарного экспорта). На втором месте по выручке – экспорт всех видов удобрений (10,8%), на третьем – экспорт средств наземного транспорта и их частей (7,7%) [3]. В 2019 году доля наукоемкой и высокотехнологичной продукции в общем объеме экспорта сложилась на уровне 35,6%, что на 2,5% больше, чем годом ранее. Экспортная продукция Беларуси разнообразна и насчитывает свыше 1 000 наименований. Среди крупнейших экспортируемых товаров – нефтепродукты, калийные и азотные удобрения, металлопрокат и металлокорд, тракторы, грузовые автомобили, автобусы, холодильники и морозильники,

химические волокна и нити, капролактамы, шины, древесина и изделия из нее, мебель, одежда, обувь, молочная и мясная продукция, сахар[4].

В стране выпускается широкая гамма сложнотехнической продукции, имеющей устойчивый спрос на внешних рынках: сельскохозяйственная техника, троллейбусы и трамваи, дорожно-строительная техника, технологическое и электротехническое оборудование, газовые плиты, стиральные машины, продукция микроэлектроники и оптические приборы.

Существует множество проблем во внешней торговле Республики Беларусь. К ним относятся: ухудшение внешнеторгового баланса страны; медленное развитие отечественной экспортной инфраструктуры; негативное влияние мирового финансового кризиса; увеличение импортоспособности экспорта; ухудшение платежного баланса страны; кредитная зависимость от иностранных банков и государств; недостаточный прогресс в улучшении качественных параметров внутреннего экспортного потенциала белорусской экономики.

Чтобы решить данные проблемы экспортного потенциала Беларуси требуется обеспечить:

- 1) рост объемов внешнеторгового оборота за счет опережающих темпов роста экспорта товаров и услуг;
- 2) Усиление глобализации, международной интеграции и интернационализации производства и потребления;
- 3) работа с МВФ, МБРР, ЕБРР (международными финансовыми организациями) по привлечению в страну финансовых ресурсов;
- 4) рост в экспорте наукоемкой продукции и услуг;
- 5) Увеличение конкуренции на мировых рынках и глубины дифференциации стран по уровню экономического развития;
- 6) Ускорение темпов научно-технологического прогресса;
- 7) достижение достаточного уровня платежеспособности.

В ближайшей перспективе стоит задача инновационного развития экономики за счет увеличения потенциала наукоемкого высокотехнологического производства. В настоящее время в Министерстве иностранных дел разработана Национальная программа поддержки и развития экспорта на 2016–2020 годы. Главная цель этой программы – совершенствование системы государственной поддержки экспорта как важного элемента развития внешнеэкономических отношений. Достижение данной цели, а также создание благоприятных условий для выполнения второго этапа (2021–2030 годы) Национальной стратегии устойчивого социально-экономического развития Республики Беларусь до 2030 года позволит обеспечить планомерную диверсификацию экспорта для равного распределения экспортных поставок между тремя рынками: ЕАЭС, ЕС и иных стран, в том числе стран «дальней дуги» (страны Азии и Океании, Африки и Ближнего Востока, Латинской Америки) [5].

За годы развития экономики Республики Беларусь в целом завершено формирование на государственном уровне системы стимулирования и поддержки экспорта, основанной на эффективной международной практике. Внешняя торговля Республики Беларусь подверглась определенной

структурной трансформации в посткризисный период развития мировой торговли. Республика Беларусь традиционно реализует многовекторную внешнеэкономическую политику, поддерживает внешнеторговые контакты с большинством зарубежных стран, активно участвует в международных интеграционных процессах [6].

Таким образом, можно сделать вывод, что для улучшения благосостояния страны необходимо увеличивать рост экспорта, в том числе долю экспорта товаров и услуг в общем объеме экспорта, налаживать отношения с международными экономическими организациями.

Список литературы

1. Экспорт // Википедия : свобод. энцикл. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Экспорт> (дата обращения: 11.04.2020).
2. Райзберг Б. А., Лозовский Л. Ш., Стародубцева Е. Б. Современный экономический словарь. М. : ИНФРА-М, 1999. 479 с.
3. Чем торгует Беларусь. Товары наибольшего экспорта и импорта. Диаграммы. Banki24.by : сайт. 10.10.2019. URL: <https://banki24.by/news/3669-chem-torguet-belarus-tovary> (дата обращения: 11.04.2020).
4. Экспортный потенциал // Белорусская дипломатическая служба : сайт. URL: <http://mfa.gov.by/export/export/potential> (дата обращения: 12.04.2020).
5. Национальная программа поддержки и развития экспорта Республики Беларусь на 2016–2020 годы : утв. Постановлением Совета Министров Республики Беларусь от 01.08.2016 № 604. URL: <http://www.government.by/upload/docs/fileaff83a3fc04eb9c0.PDF> (дата обращения: 12.04.2020).
6. Система поддержки экспорта // Белорусская дипломатическая служба : сайт. URL: <http://mfa.gov.by/export/export/support/> (дата обращения: 12.04.2020).

UDC 005:614

Tulai Oksana, D.Sc. in Economics, Professor, Professor of the Department of Finance named after S. I. Yuriy, Ternopil National University of Economics, Ternopil, Ukraine

Siwiec Andrzej, Ph.D, Dr. n. med., Centrum of Pediatrics named after John Paul II in Sosnowiec, Sosnowiec, Poland

Dubrovina Nadiya, Ph. D, Associate Professor, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Bratislava city, Slovakia

IMPLEMENTATION OF THE STRATEGICAL MANAGEMENT FOR THE HEALTHCARE INSTITUTIONS

The rapid growth of innovations in pharmacy, medicine, medical technology has led to fierce rivalry and intense competition between countries that could be leaders in certain fields or already held leading positions [1, 2].

The problem of increasing medical organizations efficiency in Europe and the USA, which has begun to be actively discussed since the mid-70s, has led to the

necessity to develop and implement various approaches and tools for managing healthcare organizations. There was a gradual formation of medical management areas and the transformation of medical organizations into corporations, the formation of various networks of medical organizations, consortia with pharmaceutical enterprises and medical research institutes. This process was particularly active in the United States, where, for historical and economic reasons, many areas of management were created, such as strategic management, corporate governance, organizational culture, etc [2, 3, 4]. There was intense competition between hospital corporations, especially for the distribution of funds from both private investors and targeted state funds intended for research in the field of medicine and pharmacy. All this resulted in the necessity to create various tools and techniques for evaluating medical organizations and comparing them with each other according to various criteria.

It should be also noted the role of developing countries in applying the experience of strategic management in health[3]. So, in order to achieve satisfactory performance in the healthcare organization of developing African and Asian countries in a fairly short time and create a relatively acceptable epidemiological situation in these countries by various international organizations, such as WHO, OECD, World Bank, UNICEF, etc., strategic programs aimed primarily at training medical specialists and financing primary health care were created.

With the period of preparation for joining Poland and Slovakia to the EU, structural reforms, and the introduction of a health insurance system, the situation in the country's healthcare system began to improve gradually. Many medical institutions were enlarged, restructured; attention began to be paid to methods of improving the efficiency of medical institutions, and to control the flow and use of financial resources [4, 5].

Significant changes have occurred in the system of training medical personnel; recognized international standards for patient care have been introduced; doctors have the opportunity to intern abroad or conduct research at leading medical institutes; a system of higher medical education for nurses and a number of other medical specialties was introduced; non-state medical schools have appeared to train a number of specialists in medical and other close social areas; non-governmental and private medical organizations, companies, centers arose that attracted highly qualified medical personnel and provided high-quality medical services. Well-known international companies and concerns entered the domestic pharmaceutical market; serious investors have appeared who are ready to finance promising projects in medicine and pharmacy; a number of health care projects began to be funded from EU funds; reforms related to financing of medical institutions and expansion of powers of local authorities and self-government were carried out. Thus, the challenges arose that led to the need to introduce strategic management in various large and medium-sized state and non-state medical organizations in Poland [5].

An important factor in the development of mechanisms for improving the medical organizations management was the active extension of the medical services market in Poland. And after joining the EU Poland began to study in sufficient detail the experience of other countries, introduced various training programs for medical

personnel, a training system for healthcare organizations managers, elaborated the corporate code rules and high organizational culture in many medical institutions, also began to pay great attention the image of the medical institutions, to the quality of treatment and to the assessment of conditions on hospital and clinics on the part of patients [1, 2, 4, 5].

Thus, the strategic management of the medical organization covered not only purely medical problems, as it was before, but also implied a comprehensive approach to assessing the external and internal environment of the organization, taking into account macroeconomic and regional changes in the socio-economic and legal spheres, changes in the market medical services and pharmaceuticals, the mobility of medical personnel, their qualifications and motivation, as well as the assessment of the general image of the organization by patients-consumers of medical services and various public organizations.

Ratings and rankings are often used to analyze the strategic positions of medical organizations and compare them with the positions of other medical organizations. The essence of this approach is that recognized independent experts evaluate or rank the studied objects on the basis of various criteria using quantitative or qualitative indicators. Estimates or points are summarized according to various criteria with account for weighting factors and determined in points or in other quantitative units the final position of the object under study. The research objects are ordered in accordance with the values of their totals and then their ordinal position in the ranking (position) is determined. Recently, ratings are often used to evaluate the effectiveness of medical organizations. In particular, over the past few years, PZU Group has been evaluating leading medical organizations in Poland, publishing these results in the press and posting on various websites.

List of References

1. Detyna B., Detyna J. Jakość usług medycznych. Ocena statystyczna. Podstawy metodyczne. Difin, Warszawa, 2011. 346 p.
2. Health care cost, quality, and outcomes / ISPOR book of terms. International Society for Pharmacoeconomics and Outcomes Research. 2003. 265 p.
3. The importance of human resources management in health care: a global context / S. Kabene et al. *Human resources for health*. 2006. Vol. 4 (20). DOI: <https://doi.org/10.1186/1478-4491-4-20>.
4. Ondruš P., Ondrušová I. Manažment a financovanie v zdravotníctve. Turany, 2017. 326 p.
5. Polskie szpitale / Pod redakcją W. Korpalskiej. Bydgoszcz, Wydawnictwo „Promocja”, 2015. 96 p.

УДК 621.73.06

*Уйманова А. Д., студент**Науковий керівник: Харченко М. В., к.е.н.**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна***ВИКОРИСТАННЯ АУТСОРСИНГУ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ**

В період стрімкого розвитку бізнес-сегменту економіки країни, збільшенню середнього та малого бізнесу, господарюючі суб'єкти вкладають максимум зусиль для підняття конкурентоспроможності свого підприємства за допомогою логістичних рішень, щодо зменшення обсягу виробничих витрат при здійсненні реформування підприємства за допомогою виведення на аутсорсинг непрофільних видів діяльності.

Аутсорсинг використовувався в різних сферах економічної діяльності суспільства. Його новий розвиток розпочався у 2009 році, коли в результаті світової фінансової кризи все більшу важливість аутсорсинг набув у сфері залучення людських ресурсів (HR), високотехнологічної індустрії (IT), операційного функціоналу "білих комірців", широкого спектра фінансових послуг [1].

Аутсорсинг (Outsourcing) в буквальному перекладі з англійської мови означає «Використання зовнішніх джерел експертизи або зовнішніх ресурсів» [3]. Найважливішим інструментом підвищення конкурентоспроможності підприємств і організацій різних форм власності в глобальній економіці в умовах жорстокої боротьби за зниження витрат і підвищення ефективності виробництва є обґрунтоване та вміле використання зовнішніх професійних ресурсів і експертизи.

Аутсорсинг це передача на виконання певних функцій підприємства стороннім підрядникам, що спеціалізуються в цій сфері. Перевагою якого є економія виробничих витрат на утримання машин та обладнання, капітальний ремонт устаткування для початку виробничого сезону. Аутсорсинг частіше використовують сезонні сільськогосподарські підприємства, наприклад, переведення ремонтного персоналу в знов створене спеціалізоване (сервісне) підприємство – ремонтний завод який буде перш за все виконувати обслуговування головного підприємства, а також надавати послуги стороннім організаціям.

Перед тим як почати перевід персоналу допоміжного виробництва з підприємства в спеціалізоване треба відповісти на наступні запитання:

1. Як оцінити і отримати економічний ефект від такого логістичного рішення, як аутсорсинг?

2. Якою потрібно бути оптимальна організаційна структура сервісного підприємства для здійснення нормальної виробничої діяльності?

3. Яка кількість робітників допоміжного виробництва необхідно перевести?

Відповідаючи на перше запитання необхідно відмітити, що в загальному вигляді в цілях досягнення економічної ефективності від аутсорсингу потрібно виконання наступної умови: повна собівартість допоміжного виробництва, яке передається на аутсорсінг потрібна бути менше вартість послуг сторонньої організації, котра буде виконувати дані роботи.

Отже, сума зниження виробничих витрат, а в загалі і собівартості виробництва готової продукції за рахунок переведення персоналу і ліквідацію допоміжних виробництв потрібна бути більше, чим вартість робіт сторонньої організації яка надає ці послуги. Інакше, при зменшенні виробничої собівартості за статтями калькуляції: «Заробітна плата», «Відрахування на соціальні заходи», «Витрати на утримання і експлуатацію машин» ми отримуємо більший зріст статті «Інші виробничі витрати», а саме: «Послуги сторонніх організацій», отримав, при цьому, негативний економічний ефект.

В цілому, позитивний економічний ефект від аутсорсингу виникає за рахунок:

- вивільнення основного виробничого персоналу (передусім робочих). Оцінка повинна проводитися з урахуванням фактичного об'єму робіт;
- створення оптимальної організаційної структури сервісного підприємства (скорочення інженерно-технічних робітників);
- розробка диференційної тарифної політики, яка направлена на роботу з підприємствами власного холдингу на льотній основі;
- збільшення об'єму робіт (послуг), наданих стороннім організаціям, які не входять до складу холдингу;
- збільшення об'єму робіт за рахунок освоєння нових напрямлень, таких як: реконструкція, технічне переозброєння, капітальне будівництво тощо.

Ефективність використання аутсорсингу залежить від стратегії діяльності підприємства, фінансового стану, поставлених цілей, ресурсів, наявності належних практичного досвіду і знань.

Аутсорсингові угоди мають довгостроковий характер діяльності, тому використання аутсорсингу сприяє довгостроковому зниженню витрат та контроль за ними.

Таким чином, при формуванні грамотної тарифної політики при переході на аутсорсінг непрофільних допоміжних виробництв, є основним механізмом досягнення економічної ефективності діяльності підприємства.

Логістичний аутсорсінг – це інтегровані логістичні системи, пов'язані з оптимізацією процесів.

Згідно з оцінками експертів, використання аутсорсингу може привести до зниження собівартості на 10-30%, але показники можуть фігурувати і набагато вище, в залежності від того, наскільки оптимізовані поточні процеси діяльності підприємства і наскільки глибоко застосовуються практичні дії щодо зниження витрат.

При веденні бізнесу можуть використовувати інструменти аутсорсингу з різних причин, тому на економічному ринку існують особливі терміни і поняття для позначення основних причин використання аутсорсингу (табл. 2).

Таблиця 2 – Моделі аутсорсингу

Назва	Призначення
Тактичний Аутсорсинг Tactical Outsourcing	Бізнес, використовуючи аутсорсинг, переслідував одну мету (скорочення витрат) і угода аутсорсингу має обмежене за значимістю і часу значення для господарської діяльності. Поняття «тактичний аутсорсинг» нерідко перетинається з поняттям «проектний аутсорсинг».
Перехідний аутсорсинг Transitional Outsourcing	Бізнес використовує аутсорсинг тимчасово, для переходу від наявного середовища функціонування бізнесових процесів до нового, і очікує від провайдера наданих послуг підтримки тільки на час цього переходу (інформаційні технології).

Отже, для досягнення економічного ефекту від аутсорсингу допоміжних виробництв треба грамотний зважений логістичний підхід, заснований на усебічній оцінці економічних наслідків цього заходу.

Тільки за допомогою комплексного підходу і грамотних управлінських рішень підприємство буде в змозі отримувати бажаний, позитивний результат своєї діяльності.

Список літератури

1. Бабій М. А. Аутсорсинг як нова концепція ведення бізнесу. *Зовнішня торгівля: право та економіка*. 2007. № 6. С. 53–57.
2. Загородній А. Г., Партин Г. О. Аутсорсинг та його вплив на витрати підприємства. *Фінанси України*. 2012. № 9. С. 87–97.
3. Матвій І. Є. Аутсорсинг в діяльності промислових підприємств: основні переваги та загрози. *Прометей*. 2010. № 1 (25). С. 184–189.

УДК 65.02.34:629.73(043.3)

Харченко Н. В., студентка

Науковий керівник: Цимбалістова О. А., к.е.н., викладач вищої категорії, викладач-методист

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

ПРИНЦИПИ ЛОГІСТИЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Управління будь-яким підприємством – складний комплексний процес. Адже потрібно постійно боротися за частку ринку, передбачити вимоги клієнтів, забезпечувати точні терміни виконання робіт, виробляти продукцію все більш високої якості, призначати ціни з урахуванням умов конкуренції та всіляко піклуватися про підтримку репутації підприємства у споживачів. Важливим завданням управління є об'єднання, інтеграція всіх сторін і аспектів діяльності підприємства та її складових для досягнення загальної мети.

Процес управління складається з окремих функцій. Під функціями управління слід розуміти види управлінської діяльності, які забезпечують формування способів управлінського впливу. Логістика ототожнюється з процесом управління.

Логістика – це процес планування, виконання та контролю, ефективного з точки зору зниження витрат потоку запасів сировини, матеріалів, незавершеного виробництва, готової продукції, сервісу та відповідної інформації, від точки виникнення цих потоків до точки їх споживання (включаючи імпорт, експорт, внутрішнє та зовнішнє переміщення) з метою повного задоволення потреб споживачів[1].

При дотриманні наступних умов логістика сприяє підвищенню ефективності роботи підприємства:

1. Зв'язок логістики з корпоративною стратегією. Керівники які застосовують логістику, повинні постійно задаватися питанням: чи «Забезпечують наші логістичні операції конкурентоспроможність на ринках»?

2. Створення логістичної служби на підприємстві. Така служба повинна контролювати і координувати усі функції, пов'язані із закупівлею, транспортуванням, складуванням, зберіганням запасів і збутом.

3. Впровадження сучасних систем обробки інформації, що зв'язують адміністрацію і підрозділи логістичної служби. Це дозволяє компаніям отримати скорочення рівня запасів в 15–20 разів.

4. Навчання кадрів основним методам логістики.

5. Встановлення тісних внутрішніх (координація дій підрозділів підприємства) і зовнішніх (співпраця з брокерами, постачальниками, оптовими фірмами, споживачами, тощо) зв'язків. Вказана умова безпосередньо пов'язана з використанням положень теорії компромісів. Теорія припускає облік інтересів усіх учасників логістичного процесу (як підрозділів підприємства, так і інших підприємств) при виробленні управлінських рішень. При цьому оцінкою ефективності рішення є співвідношення «витрати – ефект». Економічні компроміси можна розглядати на стратегічному, організаційному і оперативному рівнях. Приклади економічних компромісів :

– на стратегічному рівні – укладення контракту з постачальником на певний період;

– на організаційному рівні – вибір способу відвантаження, виду транспорту, рівня обслуговування споживачів;

– на оперативному рівні – вибір розміру партії вантажу, видів тари.

6. Облік прибутку від впровадження логістики в системі фінансових показників (рис. 1.).

7. Визначення оптимального рівня якості логістичного обслуговування, для чого зіставляють прибуток з витратами на підтримку такого рівня. На основі попередніх розрахунків розробляється програма обслуговування споживачів (приклад наданий в табл.1)

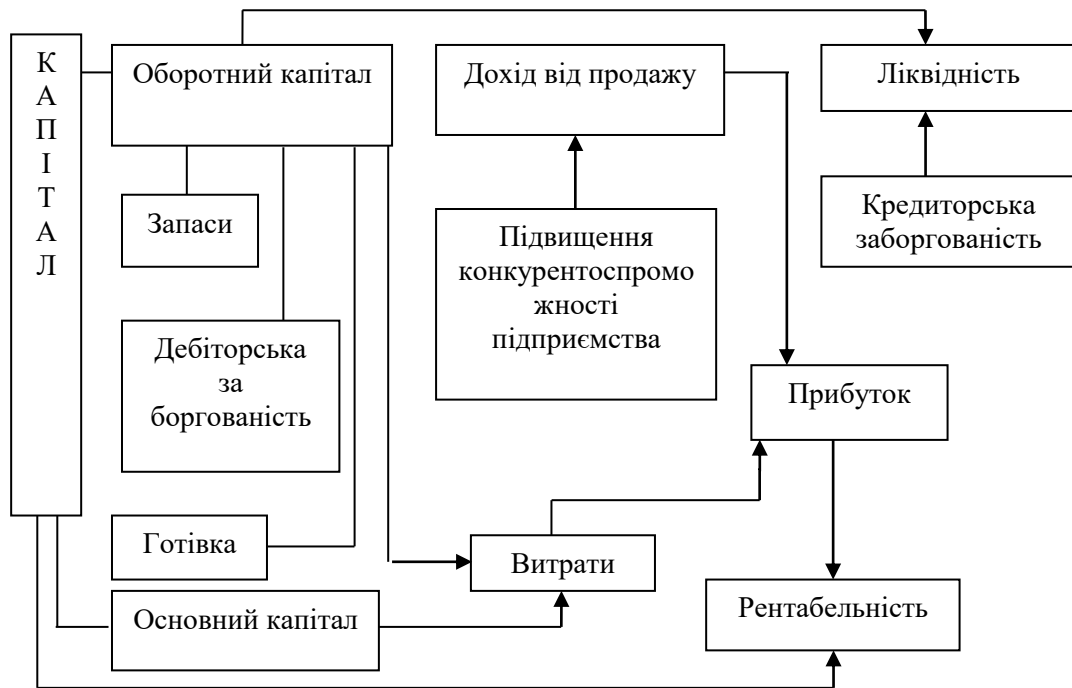

Рисунок 1 – Вплив логістики на показники діяльності підприємства

Таблиця 1 – Програма обслуговування споживачів

Клас споживачів послуг	Доля споживачів в об'ємі продажів, %	Рівень обслуговування, %
А	60	95 – 98
Б	20	90 – 95
В	15	90 – 95
Г	3	85 – 90
Д	2	85 – 90

8. Ретельна (повна, деталізована, враховуюча можливі зміни обставин) розробка логістичних операцій.

Предметом логістичного управління підприємством є оптимізація логістичних потоків на основі їх синхронізації та координації взаємодії для досягнення поставленої мети функціонування логістичної системи.

Управління логістичними потоками потребує наукової методології, заснованої на єдності теоретичних знань і методів практичного впливу на процеси їх формування і забезпечення руху. Управління матеріальними потоками на етапі виробництва носить назву виробничої логістики, яка містить такі основні положення: відмова від надмірних запасів; оптимізація транспортних потоків; усунення простоїв обладнання; недопущення браку продукції; зниження витрат виробництва [1, с.88].

Реалізація цих положень відбувається за допомогою вирішення комплексу задач у межах виробничих програм підприємства. До основних з них належать:

- оперативно-календарне планування з детальним розписом випуску готової продукції;
- оперативне управління технологічними процесами виробництва;
- наскрізний моніторинг матеріальних потоків;

- загальний контроль і підтримання стандартів якості продукції;
- стратегічне і оперативне планування поставок матеріальних ресурсів;
- контроль і управління запасами ресурсів, незавершеного виробництва й готової продукції на всіх рівнях виробництва;
- авторизація та комп'ютеризація управління матеріальними, інформаційними й фінансовими потоками у виробництві.

Розгляд цих формально різнорідних, але за змістом єдиних процесів як цілісного комплексу відіграє важливу роль. Зрозуміло, що функції, які формують матеріальний потік промислового виробництва, технологічно пов'язані, а обумовлені ними витрати — економічно залежні. Це означає, що зміни в одному з видів діяльності впливають на всі інші, а намагання знизити окремі витрати можуть призвести до більш високих сукупних витрат.

Отже, можна сказати, що логістична система є засобом управління економічними процесами, які спрямовані на максимальне прискорення оборотних фондів і на максимальне використання потенціалу ефективності у сфері обігу.

Список літератури

1. Крикавський Є. В. Логістичне управління. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. 684 с.

УДК 621.73.06

Харченко М. В., к.е.н., викладач

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

МІСЦЕ ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Формування ефективної транспортно-логістичної інфраструктури та запровадження концепції інтегрованої логістики в практику господарювання підприємств України, створення сучасних інноваційних транспортно-логістичних центрів і кластерів є одним із стратегічних шляхів зростання ефективності та конкурентоспроможності національних бізнесових структур.

Транспортно-логістична інфраструктура – це сукупність об'єктів і суб'єктів транспортної та логістичної інфраструктури, включаючи матеріальні, фінансові та інформаційні потоки, що виконує функції транспортування, зберігання, розподілу товарів, а також інформаційного та правового супроводу товарних потоків.

До складу інфраструктури транспортної логістики на макроекономічному рівні входять:

- транспортні шляхи в розрізі видів транспорту, в тому числі трубопровідного, а також транспортні вузли, а саме морські, річкові та авіаційні порти, контейнерні термінали, залізничні перевантажувальні і сортувальні станції, термінали комбінованого транспорту;

– будівлі і споруди, що дозволяють здійснювати складування, технічне обладнання, що дозволяє здійснювати маніпуляції з вантажами і реалізовувати основні функції, наприклад, комплектація, докомплектація і упакування, вантажно-розвантажувальні роботи, а також залізничні та автомобільні рампи;

– елементи вузлової інфраструктури логістики - центри логістичних послуг, спеціалізовані розподільні центри, транспортно-складські об'єкти, логістичні хаби;

– пристрої та засоби переробки і передачі інформації разом з відповідним програмним забезпеченням.

Транспортно-логістична інфраструктура на рівні суб'єктів господарювання – це комплексний та системний процес організації ланцюга поставок й управління цим ланцюгом.

Мультиплікаційність роботи сучасного підприємства повинна бути орієнтована на забезпечення ефективної взаємодії всіх транспортно-логістичної інфраструктури. Інтеграція та координація взаємодії окремих складових транспортно-логістичної інфраструктури підприємства дозволяє організувати стабільний, ефективний та соціально-орієнтований розвиток підприємства як економічної системи.

Отже, транспортно-логістична інфраструктура включає транспортні, комунікаційні, складські та обслуговуючі елементи. Склад транспортно-логістичної інфраструктури представлено на рис. 1.

Рисунок 1 – Складові та елементи транспортно-логістичної інфраструктури

Фактичний стан розвитку транспортно-логістичної інфраструктури України та її місце в глобальній транспортній мережі об'єктивно визначає Індекс ефективності логістики (LPI) (табл. 1) [1].

Структурна диверсифікація економіки на основі інноваційного розвитку стримується низьким технічним, технологічним, інформаційним рівнем транспортно-логістичної інфраструктури та незадовільним станом багатьох її елементів. Отже, розвиток транспортно-логістичної інфраструктури в Україні стримує ряд чинників, рис. 3.

Таблиця 1 – Стан транспортно-логістичної інфраструктури України за субіндексами Logistics Performance Index (LPI) у 2012–2018 рр.*

Субіндекс LPI (місце країни)	Період дослідження				
	2010 рік	2012 рік	2014 рік	2016 рік	2018 рік
Митниця	2,02 (135)	2,41 (88)	2,69 (69)	2,3 (116)	2,46 (95)
Інфраструктура	2,44 (79)	2,69 (70)	2,65 (71)	2,49 (84)	2,38 (105)
Міжнародні перевезення	2,79 (84)	2,72 (83)	2,95 (67)	2,59 (95)	2,77 (81)
Якість і компетентність	2,59 (77)	2,85 (61)	2,84 (72)	2,55 (95)	2,76 (70)
Відстеження походження вантажів	2,49 (112)	3,15 (50)	3,2 (45)	2,96 (61)	3,08 (54)
Своєчасність поставок	3,06 (114)	3,31 (68)	3,51 (52)	3,51 (54)	3,45 (55)
Загальний індекс	2,57 (102)	2,85 (66)	2,98 (61)	2,74 (80)	2,83 (69)

* LPI публікує Світовий банк раз на два роки [1].

Рисунок 2 – Стримуючі чинники розвитку транспортно-логістичної інфраструктури

Отже, визначенні чинники стримують ефективний розвиток національної транспортно-логістичної інфраструктури в умовах інтеграції України у світову логістичну систему.

Список літератури

1. Логутова Т. Г. Логістична інфраструктура як складова частина об'єднання промислових підприємств. *Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 15. С. 288–292.

2. Полякова О. М., Шраменко О. В. Сучасні тенденції розвитку транспортно-логістичної інфраструктури в Україні і світі. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 58. С. 126–134

3. Ткач О. В. Транспортно-логістичні системи: теоретичні основи формування та напрямків розвитку. *Наука й економіка*. 2013. № 3 (31). С. 223–226.

УДК 061.66

Хоменко Л. М., к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів

*Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського,
м. Кременчук, Україна*

ПРОГНОЗУВАННЯ ТА ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ТУРИСТИЧНИХ ФІРМ

Використання міжнародних інформаційно-пошукових систем дозволяє отримувати інформацію про відпочинок в різних країнах світу стосовно пошуку місць відпочинку, підбору готелів, замовлення турів, раціоналізації туристичних маршрутів. За даними Всесвітньої туристичної організації на туризм припадає близько 10% світового валового продукту та близько 30% торгівлі послугами. В туристичній галузі акумульовано понад 7% світових інвестицій, створене кожне 15 робоче місце, здійснюється близько 5% податкових надходжень [1, с. 108]. Інвестиції в сферу туризму сприяють підвищенню зайнятості населення, розвитку ринку послуг, міжнародному співробітництву, залученню громадян до пізнання багатой природної та історико-культурної спадщини, збереженню екологічної рівноваги. Велику популярність повинен здобувати «зелений» туризм, який не потребує значних інвестицій і забезпечує прийнятну прибутковість. До «зеленого» спеціалісти відносять мало бюджетні види туризму: етнографічний, спортивний, екологічний, санаторно-оздоровчий, маршрутно-пізнавальний [1, с. 97]. Туризм у сільській місцевості є найдешевшим видом цивілізованого туризму і найдоступнішим для міських жителів з відносно невеликими доходами.

Кількість міжнародних туристичних мандрівок постійно зростає, відповідно доходи від готельно-туристичних послуг за розрахунками, з використанням тренду, постійно підвищуватимуться майже до 2 трлн. дол. у 2020 р. Витрати туристів без авіаперевезень до 2020 р. становитимуть 5 трлн. доларів США. Більш ніж в 40 країнах світу туризм є основним джерелом надходжень до національного бюджету. Так, в Іспанії частка прибутків від іноземного туризму в загальній сумі надходжень від експорту товарів та послуг складає 35%, на Кіпрі та в Панамі – понад 50%, на Гаїті – більш як 70% [1, с. 132]. Поряд з цим, предмет досліджень стосується феномену та тенденцій розвитку віртуальної економіки, віртуального мікро- та макромаркетингового середовища, WEB – можливостей для ведення туристичного бізнесу, функціонування комплексу маркетингу в Інтернет-просторі. Важливою проблемою виступає оптимізація такого пошуку з використанням Інтернету.

Туризм в Україні повинен активно розвиватися у відповідності із значним потенціалом, що може приносити 4 млрд. доларів щороку до Державного бюджету [2].

Економічні засади дослідження Інтернет - маркетингу ринку туристичних послуг закладені у працях іноземних Д. Еймора, Ф. Котлера, А. Хартмана, У. Хенсона, та вітчизняних авторів В.К. Бабарицької, Литовченко І.Л. та інших. Автори торкаються різних аспектів становлення нового напрямку маркетингу, перспектив розвитку на реально діючих віртуальних локальних ринках, узагальнення досвіду провідних американських компаній з маркетингової діяльності в Інтернеті. Туристичні фірми за розширення мережі Інтернету долучаються до сучасних технологій, освоюють нові форми роботи з клієнтами за постійної взаємодії з партнерами. Разом з тим недостатньо висвітлено проблему забезпечення інформаційної підтримки підвищення ефективності туристичної діяльності та вдосконалення методів оцінки попиту та пропозицій для своєчасного надання туристичних послуг за врахування сезонності. Потребують поглибленого дослідження проблеми вирішення методичних засад системи забезпечення інформаційної підтримки, управління взаємодією при розв'язанні задачі оптимізації процесів у сфері туристичного бізнесу.

Нашою метою є розроблення системи інформаційно-аналітичного прогнозування туристичних потоків та математичного моделювання рівня замовлень туристичних послуг за врахування сезонності.

При прогнозуванні та плануванні діяльності туристичних фірм доцільно використовувати Інтернет-технології. Винятково важливе значення для розвитку туристичної галузі Полтавщини має структура регіональної індустрії гостинності, що має можливість надавати послуги з проживання та використовуватись для оздоровлення різних категорій населення. У її складі: підприємства з розміщення туристів ЗАТ «Полтаватурист», санаторно-оздоровчі заклади ЗАТ «Миргородкурорт» та об'єднання «Полтавасільгоспоздоровниця», санаторії, санаторії-профілакторії, готелі, мотелі, кемпінги різних форм власності, агротуристичні господарства. Так, до підприємств з розміщення туристів в ЗАТ «Полтаватурист» належать: пансіонат «Кротенківський», турбаза «Нові Санжари», турбаза «Сонячна» (с. Липове Глобинського району), тур комплекс «Турист» (м. Полтава), тур готель «Кремін» (м. Кременчук).

Динамічний розвиток Інтернет – економіки впливає на конкурентоспроможність туристичного бізнесу Полтавщини. Використання інформаційно-пошукової системи «ТУРИ» (www.tury.in.ua) дозволяє швидко бронювати тури в багатьох країнах. За використання інформаційно-пошукової системи об'єднуються пропозиції туроператорів в єдиному інформаційному просторі для тур агентств і туристів. В системі представлена різнобічна інформація туристичного ринку стосовно цін на тури, місць в готелях, агротуристичних господарствах, широкого спектру віз, карт, схем, екскурсій, фотогалерей.

Проведення досліджень інтенсивності туристичного руху, прогнозування туристичних потоків, визначення туристичних маршрутів, розроблення схем

розташування об'єктів туристичної інфраструктури на маршрутах повинно здійснюватися за міжнародними стандартами. Для нашої країни характерна технологічна відсталість галузі. Практично не застосовуються туристичні технології, які в розвинутих країнах набули ознак повсякденного вжитку: електронні інформаційні довідники щодо готелів, транспортних маршрутів і туристичних фірм з переліком і вартістю послуг, які ними надаються. У світі практично всі довідники з туризму випускаються в електронному, а більшість – у Internet-форматах, що дає змогу їх користувачам бронювати місця в готелях і на транспорті у режимі реального часу – «on-line» [3, с. 87]. Останнім часом в галузі інформаційних технологій країни спостерігається значне поштовхування. Доцільно активно використовувати можливості Інтернет-технологій для наближення до виходу на світовий рівень обслуговування клієнтів.

Список літератури

1. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. Понятійно-термінологічні основи. Сервісне забезпечення тур продукту. Київ : Альтерпрес, 2008. 286 с.
2. Державна служба курортів і туризму України : сайт. URL: <http://www.tourism.gov.ua> (дата звернення: 11.04.2020).
3. Литовченко І. Л. Методологічні аспекти Інтернет-маркетингу. Київ : Наук. думка, 2009. 194 с.

УДК 65.02.34:629.73(043.3)

Цабенко Н. М., студентка

Науковий керівник: Цимбалістова О. А., к.е.н., викладач

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Еволюція розвитку логістикитісно пов'язана з поступовими змінами в ринкових відносинах. Покращення процесів планування, управління, контролю потоків в економіці можливі з використанням сучасного напряму економічних досліджень таких як логістика.

Методика логістичного управління у галузях народного господарства України досить повільно просувається. Це пояснюється рядом причин:

По-перше, логістика знаходиться на стику багатьох наук. Деякі науковці трактують логістику, як наскрізний бізнес-процес, що проходить червоною смужкою через внутрішню структуру підприємства, об'єднуючи знання, отримані у сферах маркетингу, фінансів, операційної діяльності і корпоративної стратегії для досягненні мети підприємства.

По-друге, логістика розширює межі підприємства, будуючи логістичний ланцюг створення вартості, що дозволяє вирішувати досить складні питання спрямування руху матеріальних, інформаційних і фінансових потоків між бізнес-процесами.

А відтак, усвідомлення органами управління підприємства надсистемного характеру логістики, встановлення можливості використання ними оптимізаційних властивостей логістики у процесах доцільного у просторових і часових параметрах середовища формування та розвитку внутрішніх і зовнішніх відносин дається їм дуже складно[2]. Логістика представляє собою процес планування та ефективного контролю оптимізації поточкових процесів матеріального забезпечення підприємства, сервісного обслуговування і пов'язаної інформації від точки виникнення до точки споживання для цілей задоволення вимог споживача.

Організаційні форми і економічні методи логістичного управління поточкових процесів та кадрового забезпечення, дозволяють максимально скоротити сукупні витрати на всіх етапах пересування товарів.

Концептуальний підхід до розвитку системи логістики на підприємстві передбачає, що функції логістики розглядають як дуже важливу підсистему традиційної системи управління на підприємстві. Це означає, що створення логістичні системи і управліннянею здійснює логістичний менеджмент. Концепція логістичного менеджменту визначається на основі оптимізації виробничогосподарської діяльності завдяки ефективному управлінню матеріальними потоками та пов'язаних з ними інформаційних і фінансових потоків підприємства на основі системного підходу.

Порівняння параметрів методології логістичного і традиційного управління підприємством для визначення концепції логістичного менеджменту наведено в таблиці 1.

Таблиця 1 – Порівняльна характеристика параметрів логістичного менеджменту і традиційного управління підприємством

Параметри системи	Традиційне управління	Логістичний менеджмент
1	2	3
Рівень єдності управління	Окремо в кожному функціональному підрозділі підприємства	Єдиний процес управління функціональними підрозділами підприємства
Мета	Відокремлена для кожного підрозділу підприємства	Загальна для всієї логістичної системи
Критерії ефективності	Мінімізація для кожного підрозділу підприємства	Максимальне позитивне співвідношення між сукупними обсягами
Об'єкт управління	Окремий ресурсний потік в кожному підрозділі підприємства	Логістичний потік як нерозривна єдність матеріальних, інформаційних, фінансовий і сервісних потоків у конкретних просторово-часових координатах

1	2	3
Рівень цілісності потоку	Формується під впливом управління в кожному підрозділі підприємства (вихідні потоки попередньої ланки не завжди відповідають потребам наступної)	Інтегрований потік, що характеризується наскрізною єдністю руху
Результат діяльності	Сумарний результат діяльності всіх підрозділів підприємства	Нарощування результату на кожному етапі руху трансформування логістичного потоку
Методологічна основа управління	Класичний підхід, заснований на індукції (від окремого до загального)	Системний підхід. Заснований на дедукції (від загального до конкретного)
Акцент в управлінні	Максимізація обсягів діяльності в кожному підрозділі підприємства	Спрямованість на максимальне задоволення ринкового попиту
Вид відносин між структурами підприємства	За законом боротьби протилежностей	За теорією компромісів
Характер господарських зв'язків	Усталеність	Гнучкість і налаштованість на ринковий попит
Характер формування потоків	Спонтанність	Узгодженість, системність, комплектність
Рівень запасів ресурсів	Екстремальний	Оптимальний (мінімальний)
Зв'язок технологій, що застосовуються	Автономність кожного функціонального підрозділу	Інтегрованість

Таким чином принциповою відмінністю логістичного менеджменту від традиційного є обов'язкове поєднання технології руху ресурсів з логістичними потоками підприємства, що включає з одного боку, нераціональне формування й використання ресурсів, а з іншого, несвоєчасне виконання зобов'язань підприємства перед клієнтами, тобто дозволяє реалізувати основну місію логістики – доведення необхідного продукту у задане місце, у потрібній кількості й асортиментах у максимально можливому ступені підготовлених до виробничого або особистого споживання при заданому рівні витрат.

Логістична інфраструктура підприємства – це сукупність елементів, що виконують важливі логістичні завдання і забезпечують здійснення логістичних процесів; цілісна система управління (сукупність будівель, споруд з необхідним обладнанням для складування продукції, транспортні та маніпуляційні засоби, засоби пакування, засоби отримання, передачі та обробки інформації) [1].

Під час розробки стратегії планування на підприємстві логістичний менеджмент повинен становити частину виробничої функціональної стратегії, який поряд з маркетинговою і організаційною стратегією є частиною загальної господарської стратегії підприємства.

Логістичний підхід створює умови для поліпшення багатьох показників функціонування матеріалопровідної системи, оскільки удосконалюється її загальна організація, підвищується взаємний зв'язок окремих ланок, покращується керованість.

Сукупний економічний ефект від використання логістичного менеджменту, як правило, перевищує суму ефектів від поліпшення перерахованих показників. Це пояснюється виникненням у логістично-організованих системах так званих інтеграційних властивостей, тобто якостей які властиві усій системі в цілому, але не властиві жодному з елементів окремо. В логістичну систему при розробці стратегії мають бути включені: транспортні операції і витрати, потужності, зв'язок, управління запасами, планові і контрольні системи, організаційні системи.

Основна концепція побудови логістичної системи управління повинна полягати у розвитку і реалізації логістичних функцій як єдиного комплексу дій; які виконуються всіма структурними утвореннями, пов'язаними з товаропросуванням; забезпечують економію сумарних витрат на переміщення, зберігання і утримання запасів продукції.

Адміністративно-організаційна структура логістичної системи представлена логістичним менеджментом і здійснює традиційні функції менеджменту (організація, планування, регулювання, мотивація, координація, контроль) для досягнення цілей (поточних і перспективних), встановлених для логістичних систем.

Використання логістичного менеджменту значно покращує роботу підприємств незалежно від їх розмірів і виробничої спеціалізації.

Резюмуючи вище сказане зазначимо, що мета логістичного менеджменту полягає в реалізації функціональної логістичної стратегії з оптимальними ресурсними витратами, а також забезпечення логістичної координації елементів внутрішнього середовища всередині підприємства та оптимізації міжорганізаційних відносин з логістичними посередниками.

Список літератури

1. Крикавський Є. В. Логістичне управління. Львів : Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2005. 684 с.
2. Тридід О. М. Логістичний менеджмент : навч. посіб. Харків : ІНЖЕК, 2012. 224 с.

УДК 336.225.3.68

*Цибаненко А. В., студент**Науковий керівник: Хоменко Л. М., к.е.н., доцент кафедри обліку та фінансів**Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, м. Кременчук, Україна*

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Складна економічна ситуація в Україні вимагає активізації розвитку малого бізнесу. Оскільки саме цей сектор економіки характеризується мобільністю, швидко реагує на зміни, є суттєвою складовою при наповненні бюджетів різних рівнів, здатен створювати нові робочі місця, сприяти розвитку конкуренції, забезпечувати залучення інвестицій тощо. На сьогодні основним завданням податкової політики в державі залишається формування умов для становлення малого бізнесу, що сприятиме подальшому розвитку підприємницької діяльності, збільшенню надходжень до бюджету, створенню конкурентного середовища та усуненню схем зловживання у сфері нарахування і сплати податків.

Найбільш динамічним елементом в структурі вітчизняної ринкової системи є сектор малого бізнесу. Оподаткування підприємств малого бізнесу справляє найбільш суттєвий вплив серед факторів зовнішнього середовища на ефективність їх діяльності. Оподаткування як певна господарська операція, що передбачає передання прав власності на матеріальні блага одним економічним агентом іншому, пов'язана з певними транс акційними витратами. До принципів оподаткування відносять такі, що передбачають мінімізацію витрат на захист прав власності, отримання інформації, адміністрування податків тощо, – принципи простоти, стабільності, наступності, економічності, зручності та інші [1, с. 55].

Мале підприємство зазнає сильного податкового тиску. За даними анкетування керівників малих підприємств, здійсненого Міжнародною фінансовою корпорацією в нашій країні, 97% опитаних головною перешкодою назвали високі податкові ставки [2, с. 35]. Вплив податкового тиску на підприємства малого бізнесу заслуговує уважного вивчення і дослідження його кількісної оцінки.

Обґрунтування раціональної форми оподаткування підприємства малого бізнесу можливе в процесі оцінки вибору найбільш ефективної системи альтернативної форми. За результатами порівняння величини єдиного податку і суми усіх платежів та зборів, що сплачуються підприємством за традиційної форми оподаткування, вибирається раціональна форма оподаткування. Пріоритет господарської мети виступає найважливішим критерієм визначення меж між податковою оптимізацією та ухиленням від сплати податків. Проте не менш важливим критерієм є пріоритет змісту над формою, тобто що і як робить платник податків для мінімізації оподаткування. Якщо реальна економіка процесів одна, а видається за іншу, тобто створюється видимість, ширма, то

звичайно ж це не оптимізація, а ухилення від сплати податків [3, с. 215]. Проте на практиці визначити межі дозволеної поведінки складно, оскільки часто правомірна мінімізація податкових платежів і ухилення від сплати податків йдуть поруч, межа між ними непомітна і неочевидна.

Межа між законною оптимізацією та незаконним ухиленням від сплати податків визначається методами, які платник податків використовує для мінімізації податкових зобов'язань. Якщо вибір таких методів наданий платникові податків законом, наприклад вибір облікової політики, перехід на спеціальні режими оподаткування, використання податкових пільг, то це оптимізація оподаткування. Якщо платник податків використовує підроблені документи, не веде бухгалтерського обліку або фальсифікує його дані, то це є злочином – ухиленням від оподаткування. Для визначення меж оптимізації в конкретних випадках важливий пріоритет господарської мети. Якщо реальна мета платника податків полягає в здійсненні підприємницької діяльності незалежно від вибраних методів її ведення, а не мінімізація оподаткування, то він діє відповідно до закону.

Якщо ж усі дії підприємця спрямовані на зниження податкового навантаження і досягнення цієї мети не виправдане з погляду ведення бізнесу, не відповідає договірним відносинам, які склалися на підприємстві, звичаям ділового обороту, то такі дії платника податків можуть кваліфікуватися як ухилення від сплати податків. Так конкретна компанія мала намір займатися двома видами ліцензійної діяльності. При цьому законом забороняється наявність двох таких ліцензій у однієї організації. Тоді компанія створила афільовану структуру і вони розподілили ліцензії між собою. Для створення єдиної системи управління організували спільний центр в одній з компаній. Отже керівна компанія взяла на себе зобов'язання із забезпечення надання послуг, а ліцензію на право їх надання має дочірня структура. У межах такої діяльності керівна компанія веде клієнтську базу, розрахунки з контрагентами за надані дочірньою структурою послуги та інші операції. При цьому за угодою з дочірньою структурою регулярно проводить розрахунки за надані послуги. Така форма взаєморозрахунків створювалася з метою легального ведення бізнесу і отримання прибутку від двох видів діяльності, які не можна було сумістити в одній компанії. Використаний підхід не мав на меті мінімізацію оподаткування.

В Україні підтримка малого бізнесу гарантується законом «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні», відповідно до якого, держава гарантує фінансову, інформаційну, консультаційну підтримку, у тому числі підтримку у сфері інновацій, науки і промислового виробництва, підтримку суб'єктів малого і середнього підприємництва, що провадять експортну діяльність, підтримку у сфері підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації управлінських кадрів та кадрів ведення бізнесу [4].

Для бізнесменів-початківців в більшості випадків найбільш вагомою є фінансова підтримка, яка в Україні надається за рахунок державного та місцевих бюджетів. Основними видами фінансової державної підтримки є:

1) часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого і середнього підприємництва; 2) часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями; 3) надання гарантії та поруки за кредитами суб'єктів малого і середнього підприємництва; 4) надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи; 5) надання позик на придбання і впровадження нових технологій; 6) компенсація видатків на розвиток кооперації між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами; 7) фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій; 8) інші види не забороненої законодавством фінансової державної підтримки [4].

Але на таку підтримку можуть розраховувати лише ті суб'єкти малого і середнього підприємництва, які відповідають критеріям, встановленим Господарським Кодексом України.

Якщо згадати історію створення спрощеної системи оподаткування в Україні, – ця система задумувалася не як спосіб платити менше, а як спосіб спростити бухгалтерський і податковий облік. Уряд прагнув полегшити роботу тим підприємцям, які мають незначний обсяг господарських операцій та фізичним особам підприємцям, які взагалі не ведуть бухгалтерський облік. Основною метою застосування методів спрощеного оподаткування, обліку і звітності є дерегулювання в області податкового обліку та звітності, що відрізняються надмірними обсягами і складністю. Кожен з методів спрямований на створення більш простих і прозорих процедур стягнення податків, зменшення надмірного податкового адміністрування. Це не пільговий режим оподаткування в звичайному розумінні, оскільки для більшості платників податків, які користуються спрощеними методами, обсяг податкових зобов'язань не зменшився, а відбулося спрощення процедур і зменшення обсягу обліку і звітності [5, с. 127].

Тому стимулювання підприємницької діяльності через створення сприятливих умов для оподаткування є одним з пріоритетних завдань держави.

Список літератури

1. Вишневецький В. В. Принципи оподаткування: обґрунтування і емпірична перевірка. *Економіка України*. 2008. № 10. С. 55–72.
2. Белоус Г. Розвиток малого підприємництва в Україні. *Економіка України*. 2000. № 2. С. 34–46.
3. Дегтяр І. М., Гончарова Л. І. Мінімізація: легальне зменшення податків чи ухилення від оподаткування? *Актуальні проблеми економіки*. 2010. № 7. С. 215–221.
4. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17> (дата звернення: 10.04.2020).
5. Солованюк С. М. Спрощена система малого бізнесу в Україні. *Інтернаука*. 2017. № 2 (24), т. 2. С. 126–129.

УДК 621.73.06

*Цибульська В. В., студентка**Науковий керівник: Черніхова О. С., викладач**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

ВПЛИВ УПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕКОЛОГІЧНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНОЇ ГАЛУЗІ

Сучасні темпи розвитку суспільства потребують швидких змін у інфраструктурі країни та адаптації до новітніх технологій. Найбільших змін зазнає структура перевезень, адже вчасна, оптимальна та найбільш ефективна доставка матеріальних потоків або пасажирів сприяє економічному зростанню регіонів.

Хоча Україна знаходиться лише на початковій стадії економічного зростання, пріоритетним є напрямок розвитку інноваційних транспортних технологій. Це дозволить пришвидшити розробку транспортної інфраструктури, у тому числі і зміцнити становище транзитної держави, прискорити процес проходження транспортних коридорів, забезпечити модернізацію і надійне функціонування національної транспортної системи.

Інноваційна стратегія діяльності транспорту передбачає прискорений і збалансований розвиток транспортної системи країни для ефективного зростання економіки, підвищення якості життя населення, переходу до стійкого положення України у міжнародному середовищі [1].

До позитивних наслідків інноваційного розвитку можна віднести:

- збільшення експортних перевезень, в основному постачання матеріалів, сировини та напівфабрикатів у виробничу галузь, що значною мірою вплине на піднесення національної економіки;
- підвищення ролі транспортно-логістичного надходження сировини та матеріалів з місць видобутку до виробника та від виробника до споживача готової продукції в організації руху товару;
- збільшення обсягу пасажиропотоку на транспорті загального користування. Причому значні темпи зростання прогноуються на повітряному й автомобільному транспорті;
- розширення міської та приміської транспортної мережі, особливо у великих містах, в умовах збільшення кількості робочих місць, і, як наслідок, підвищення рівня доходу та якості життя населення;
- зростання потреб економіки та населення у швидкісних перевезеннях, як пасажирських, так і вантажних, з максимальним дотриманням графіку руху, що значною мірою впливає на мобільність населення.

Таким чином, інноваційна стратегія розвитку транспортного комплексу визначає пріоритетним напрямком:

- задоволення потреб населення у швидкому, вчасному і безпечному перевезенні;

- орієнтацію на суспільний прогрес економіки;
- зменшення собівартості перевезень;
- збільшення ефективності та продуктивності перевезень;
- екологічний напрям розвитку транспортної інфраструктури;
- конкурентоспроможність зі світовими транспортними системами тощо.

Серед найбільш перспективних та суспільно значущих технологій подальшого розвитку транспортної системи є напрямок на екологічність перевезень. Зростання економіки країни викликає збільшення доходів у населення, що, у свою чергу, сприяє підвищенню попиту на власні автомобілі. Зростання кількості транспортних засобів значно впливає на екологічний стан навколишнього природного середовища: збільшує кількість викидів забруднюючих речовин, розширення мережі доріг за рахунок забудови паркових та жилих масивів, виливи відпрацьованих мастил у ґрунт та стічні води тощо.

Серед основних можливих методів вирішення цих проблем можна виділити наступні:

- використання екологічно чистих, альтернативних джерел енергії;
- збільшення та заохочення до використання екологічних видів транспорту, наприклад, велосипеди;
- розвантаження міської транспортної мережі, зменшення заторів на дорогах за рахунок впровадження системи об'їзних або платних доріг [2].

Коротко розглянемо кожен з цих методів.

Світові виробники транспортних засобів останніх часом зробили значний внесок у виробництво екологічно чистих автомобілів, прагнучи зберегти навколишнє природне середовище, зменшивши викиди шкідливих речовин і скоротити споживання ресурсів, особливо тих, які мають вичерпні, невідновлювальні властивості. Уряди розвинутих країн навіть заохочують виробників автопрому до створення рухомого складу, що буде працювати на альтернативних видах енергії. До таких видів можна віднести застосування:

- гібридних транспортних засобів, які працюють як на бензині, так і на електриці;
- електромобілів, що живляться лише електричною енергією;
- автомобілі, які використовують біопаливо, наприклад, працюють на етаноловому спирті, що використовується як паливо взамін бензину, водні, що є досить економічним, оскільки працює на майже невичерпному виді палива – воді;
- використання біодизелю, що виготовляється на основі жирів тваринного та рослинного походження, мікробного походження.

Використання вище наведених видів екологічно чистого палива дасть змогу не лише значно позитивно вплинути на екологічне становище країн, а й несе позитивний економічний ефект. Адже це позитивно вплине на сферу виробництва, збільшить кількість робочих місць для виготовлення даних видів транспортних засобів, залучить інвестиційних партнерів у країну, як внутрішніх, так і закордонних, збільшить надходження коштів, а також внесе позитивні зміни у галузь ресурсодобування, зменшивши використання

вичерпних ресурсів.

Ще одним методом сприяння впровадження інноваційно-екологічних технологій є використання велосипедів у міських перевезеннях. Позитивний досвід використання даного виду транспорту показують такі країни, як Японія, Швейцарія (де близько половини населення країни пересуваються велосипедами, а у Швейцарії – навіть президент), а у Данії та Нідерландах майже все населення використовує велобайки. У розвинених країнах дуже часто існує сервіс прокату велосипедів, де кожен бажаючий може отримати не лише сам транспортний засіб, а й усі комплектуючі до нього (замок, насос). Окрім екологічної складової використання велосипедів позитивно впливає також на рівень трафіку міської мережі, що дозволяє населенню вчасно прибувати на місце роботи або навчання, зменшувати транспортну втому.

Також на зменшення навантаження на транспортну мережу міста впливає впровадження системи об'їзних та платних доріг, а також інформування про стан на дорозі у реальному часі. Перший приклад дасть змогу не лише зменшити тиск на мережу доріг, а й зробити внесок у міський бюджет.

Отже, комплексні підходи до впровадження інноваційних технологій у транспортну галузь несе позитивний ефект, як для збереження екологічної складової, так і для підвищення ефективності економічного становища країни.

Список літератури

1. Про схвалення Національної транспортної стратегії України на період до 2030 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30.05.2018 № 430-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/430-2018-r> (дата звернення: 15.04.2020).

2. Автотранспорт і навколишнє середовище: проблеми і шляхи їхнього вирішення // Запорізька обласна державна адміністрація : сайт. 08.02.2006. URL: <https://www.zoda.gov.ua/news/7207/avtotransport-i-navkolishnjесeredovishe-problemi-i-shlyahi-jihного-virishennya.html> (дата звернення: 15.04.2020).

УДК 65.02.34:629.73(043.3)

Цимбалістова О. А., к.е.н., викладач

Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна

КРАУДСОРСИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛОГІСТИЧНОЇ ПІДТРИМКИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ АВІАКОМПАНІЇ

За сучасних ринкових умов інноваційний розвиток авіатранспортних підприємств України є вкрай необхідним, як з метою розвитку авіації в межах країни, так і в зоні міжнародних авіатранспортних коридорів, розроблення дієвих програм з інтенсифікації їх інноваційної діяльності. Це дозволить забезпечити високий рівень конкурентоспроможності національних авіаперевізників як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку транспортних послуг.

Логістичні рішення щодо забезпечення інноваційності послуг авіапідприємства повинні бути чітко зорієнтованими на вимоги, які встановлюються етапами процесів розробки інновацій, які існують на підприємстві. Логістичну придатність інновації важливо забезпечити ще на етапі її розробки, яка дає можливість мінімізувати логістичні витрати і в першу чергу саме витрати на логістичне обслуговування, обробку замовлень, складування, транспортування, контроль за матеріально-технічними ресурсами, як окремо на авіапідприємства, так і у всіх учасників логістичного ланцюга. При цьому на авіапідприємстві приймається рішення - розвивати власні НДДКР спрямовані на створення продуктових та технологічних інновацій або придбати ліцензії у інших розробників на використання інновацій.

Головною метою логістичного забезпечення інноваційності послуг авіапідприємства є створення організаційних, економічних та соціальних умов для результативного розвитку та використання науково-технічного потенціалу підприємства, забезпечення реалізації сучасних екологічних, безпечних, енергетично- та ресурсозберігаючих технологій, розробки та впровадження нових видів конкурентоздатних авіапослуг.

Основними принципами логістичного забезпечення інноваційності послуг мають бути:

1. Концентрування на інноваційному напрямку розвитку авіапідприємства;
2. Встановлення пріоритетних напрямків інноваційного розвитку авіапідприємства;
3. Формування нормативної бази авіапідприємства в галузі інноваційної діяльності;
4. Забезпечення умов для збереження, розвитку і застосування інноваційного потенціалу;
5. Забезпечення взаємодії науки, виробництва, кадрового та фінансового потенціалу в процесі розвитку інноваційної діяльності авіапідприємства;
6. Реалізації заходів направлених на підтримку науково-технологічної кооперації авіапідприємства на міжнародному рівні, трансферу технологій, захисту власних послуг на внутрішньому ринку та їх реалізації на зовнішньому ринку;
7. Фінансове та інформаційне забезпечення сфери інноваційної діяльності авіапідприємства;
8. Підтримка розвитку та вдосконалення інноваційної інфраструктури;
9. Підготовка та підвищення кваліфікації кадрів сфери інноваційної діяльності.

З цією метою авіапідприємству доцільно розробити стратегію логістичного забезпечення інноваційності послуг, тобто програму дій авіапідприємства, спрямованих на досягнення нею кінцевих цілей.

При розробці програми інноваційного розвитку доцільно зазначити наявність ряду специфічних факторів діяльності авіакомпанії, такі як масштаб діяльності, складність та комплексність ланцюга формування вартості, значущість інвестиційного циклу бізнес-процесів, що знижують ефективність використання інновацій.

З розвитком технологій і особливо Інтернету, менеджмент авіаційних підприємств отримав додаткові інструменти та методи, які дозволяють підвищувати конкурентоздатність, посилювати організаційну структуру та покращувати ефективність діяльності в області управління розробкою інновацій. В числі таких інструментів з'явилося нове, поки що мало вивчене з організаційної точки зору, явище «краудсорсинг».

Вперше термін «краудсорсинг» використовував Джефф Хау в 2006 році в статті журналу «Wired». Ним було охарактеризовано явище та сформульоване визначення цьому терміну, як способу застосування праці людей, готових до роботи, компаніями, що працюють в різних сферах професійної діяльності з метою використання інтелекту та творчого потенціалу людей [1].

Термін краудсорсинг (від англ. crowd – натовп та sourcing – джерело, використання ресурсів), що означає передачу окремих виробничих функцій невизначеному колу осіб на основі публічної оферти, яка не передбачає укладання трудового договору. При цьому використовується колективний інтелект та синергія взаємодії великої кількості людей, агрегуються інформація, досвід, думки, прогнози та оцінки. Використання краудсорсингу ґрунтується на законі Джоя, за яким в будь-якій галузі діяльності більша частина знань знаходиться за межами будь-якої діючої в цій галузі організації. Основна задача краудсорсингу, таким чином, полягає в тому, щоб знайти доступ до цього знання [2, с.50].

Учасниками краудсорсингового проекту утворюється співтовариство, що складається з необмеженого кола осіб, які незалежно від віку, статусу чи професійної діяльності пропонують варіанти рішень поставленої проблеми. Потім певна група відповідальних осіб вибирає найдоцільнішу пропозицію.

Вироблені за допомогою краудсорсингу інноваційні рішення авіаційних компаній більш привабливі для споживачів, якщо при їх створенні були задіяні безпосередньо самі споживачі та надана їм можливість вільно обмінюватись своїми ідеями про авіаційні послуги. Краудсорсинг, як спосіб оптимізації інноваційних процесів авіакомпаній та процесу їх функціонування, приносить підприємству незаперечні переваги:

- 1) недорогий інструмент розвитку та оптимізації інноваційних процесів;
- 2) простота впровадження;
- 3) можливість створення глобального продукту;
- 4) доступ необмеженої аудиторії до результатів праці;
- 5) відбувається впізнання авіакомпанії, її послуг;
- 6) використання талановитих кадрів;
- 7) використання нестандартних джерел інноваційних ідей;
- 8) залучення авторитетних експертів;
- 9) використання ідей та інформації необмеженого кола осіб;
- 10) передача завдання співробітників великій кількості осіб.

На сьогоднішній день в авіаційній галузі України краудсорсинг знаходиться на стадії зародження і ця ситуація в галузі відображає стан розвитку даного напрямку по всій країні в цілому. Для більшості менеджерів та керівників вітчизняних підприємств та компаній, дане поняття є новим та абсолютно невивченим.

Розвиток авіаційної галузі України неможливий без застосування новітніх технологій та прийомів. Краудсорсинг не є виключенням, його використання допомагає та піднімає на вищий шабель розвитку будь-який проект. Необхідно розвиватись, удосконалюватись та не боятися використовувати технологічні нововведення.

Реалізація заходів логістичного забезпечення інноваційності послуг авіакомпанії має сприяти формуванню такої моделі організації інноваційної діяльності, зокрема, науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт, яка б поєднувала в собі елементи ринкової економіки із збереженням гнучких важелів регулювання цією найважливішою сферою життєдіяльності авіакомпанії.

З метою забезпечення ефективної інноваційної діяльності авіакомпанії в сфері розробки та впровадження послуг запропоновано використання такого інструменту як краудсорсингу, що дозволяє підприємству забезпечити зниження витрат, виконання роботи різними кваліфікованими спеціалістами, отримання інформації про новітні досягнення та ідеї.

Резюмуючи, відзначимо, що розробка і впровадження інновацій у сфері авіапослуг повинні розглядатися суб'єктами підприємництва не як самоціль, а як інструмент забезпечення конкурентоспроможності.

Список літератури

1. Сивакс А. Н. Краудсорсинг как способ оптимизации функционирования предприятий. *Науковедение*. 2015. Т. 7, № 1. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/kraudsorsing-kak-sposob-optimizatsii-funktsionirovaniya-predpriyatiy/viewer> (дата звернення: 11.04.2020).
2. Иванов В. В., Коробова А. Н. Международные технологи краудсорсинга для развития инновационных кластерных зон. *Российский внешнеэкономический вестник*. 2012. № 2. С. 48–55.

УДК 338

Чергинець Я. М., студентка

Науковий керівник: Ляденко Т. В., старший викладач

*Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
м. Київ, Україна*

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ

Невід'ємною складовою логістичної системи є транспорт. Саме він бере активну участь у виробничих та торгових процесах, тому відповідно транспортна складова вирішує багато завдань логістики.

На етапі транспортної логістики транспорт виконує функцію – управління матеріальними потоками від виробника до споживача за конкретним графіком. Для того, щоб втілити основний принцип логістики – доставки товару «just-in-time» та здобути високу ефективність системи, має бути розроблений єдиний технологічний процес усієї виробничо-транспортної системи на основі

інтеграції виробництва, транспортування та споживання. Однак це не звичний для нас єдиний технологічний процес, що закінчується у транспортних вузлах, а це комплексна технологія, яка керується системним підходом, здійснюється як чітка взаємодія усіх елементів логістичної системи [3]. Ключова роль транспортування в логістиці пояснюється не стільки високою питомою вагою транспортних видатків у логістичних витратах, але й тим, що без транспортування не можливе існування матеріального потоку [1, с. 246].

Система логістики має бути орієнтованою на споживача, тобто бути системою оперативного планування транспорту та виробництва.

Оперативний цикл планування, як відомо, приймається за один, максимум за два тижні. Важливо пам'ятати, що за цей цикл перевіряються наступні показники щодо задоволення попиту (рис. 1.) [2, с. 156]:

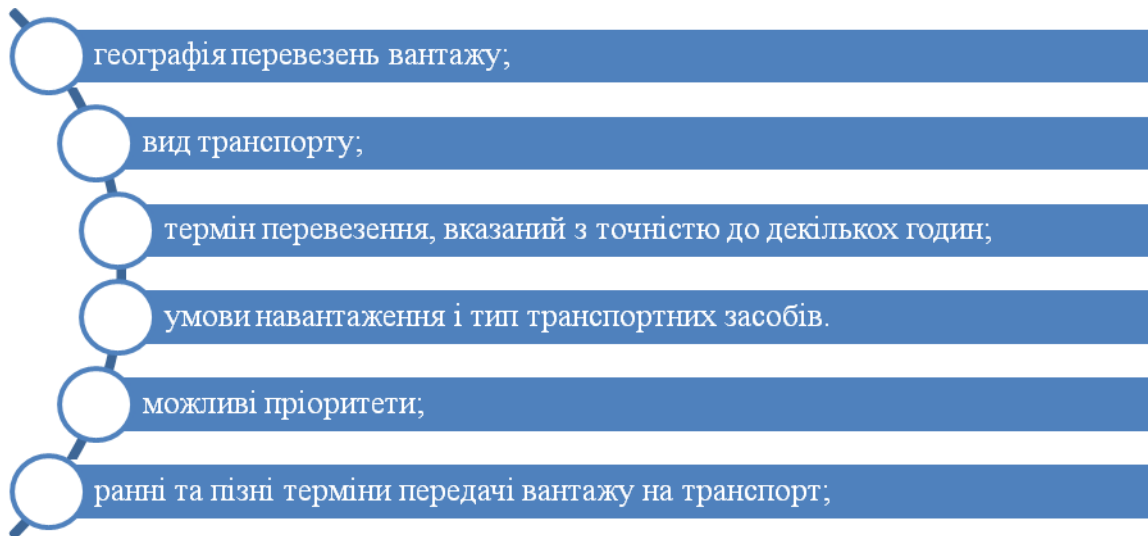

Рисунок 1 – Показники, які визначають рівень задоволення попиту (розроблено автором)

Діяльність у сфері логістики має кінцеву ціль, яка називається «шість правил логістики». Завдання логістичної діяльності вважається досягнутим, за умови, якщо усі шість пунктів виконано (рис.2) [1, с.248]:

Рисунок 2 – Шість правил логістики (розроблено автором)

Згідно з цими правилами, щоб обрати найбільш оптимальний вид транспорту, треба враховувати такі критерії: швидкість, надійність, вантажопідйомність, а також дешевизна певного виду транспорту.

На мою думку, ефективна структура транспортно-логістичної системи України (ТЛСУ) має складатися із таких рівнів:

1. взаємодії об'єктів транспортно-логістичної інфраструктури;
2. транспортно-логістичних центрів місцевого, регіонального та міжнародного призначення;
3. регіональних транспортно-логістичних систем;
4. транспортно-логістичних кластерів;
5. інтегрованої транспортно-логістичної системи України, тобто підсистеми економічної системи країни та міжнародних транспортно-логістичних систем ТЛС.

Якщо брати до уваги досвід зарубіжних країн, то ефективне використання логістичних систем дає змогу зменшити загальні логістичні витрати на 15–35%, транспортні – на 10–20%, а також прискорити швидкість обігу матеріальних ресурсів на 20–40% та скоротити їх запаси на 50–200%. Це говорить про те, що одним із найважливіших факторів економічного зростання країни є формування ТЛС, що охоплюють окремі країни та регіони [3].

Отже, оптимальним напрямом розвитку транспортної галузі України є формування багатофункціональної інтегрованої транспортно-логістичної системи країни. Поступова цілеспрямована інтеграція транспортного комплексу України до загальноєвропейської та світової транспортної системи шляхом розвитку міжнародних транспортних коридорів може забезпечити не лише додаткові надходження до бюджету, а й стимулювати інвестиційну активність, вдосконалення технологій транспортування, транспортної інфраструктури країни в цілому та економічний розвиток регіонів, залучення іноземного капіталу.

До ефективних напрямків розвитку української транспортної логістики відносяться наступні:

- пришвидшений розвиток транспортної інфраструктури;
- створення відповідно до європейських стандартів національної мережі транспортних коридорів;

Список літератури

1. Банько В. Г. Логістика : навч. посіб. 2-е вид. Київ : КНТ, 2007. 332 с.
2. Кальченко А. Г. Логістика : підручник. Київ : КНЕУ, 2003. 284 с.
3. Маселко Т. Є., Шевченко С. Г. Проблеми управління транспортно-логістичними системами України та перспективи розвитку в контексті європейської інтеграції. Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України. 2007. Вип. 17.2. С. 301–305. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemi-upravlinnya-transportno-logistichnimi-sistemami-ukrayini-ta-perspektivi-rozvitku-v-konteksti-evropeyskoyi-integratsiyi/viewer> (дата звернення: 16.04.2020).
4. Проблеми міжнародних транспортних коридорів та єдиної транспортної системи України : тези доп. за матеріалами сьомої наук.-практ. міжнар. конф. (смт. Коктебель, 30 травня – 4 червня 2011 р.).

УДК 338.48(100)(06)

*Чернышова Д. В., студентка**Проскурня Е. М., к.т.н., доцент**Перерва П. Г., д.э.н., профессор, заведующий кафедрой менеджмента инновационного предпринимательства и международных экономических отношений**Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт», г. Харьков, Украина*

ЛИЧНОСТНЫЕ ФАКТОРЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕЖДУНАРОДНОГО ТУРИСТИЧЕСКОГО БИЗНЕСА

Туризм является одной из наиболее доходных и постоянно растущих отраслей мировой экономики, о чем свидетельствуют показатели Всемирного барометра по туризму UNWTO [1]. Число международных туристских прибытий в 2019 году возросло на 7% и составило 1 322 млн. человек.

С 2010 года это самый высокий результат. Прогнозируется, что в 2021 году увеличение сохранится на уровне 4-5%. Развитие сферы туризма и гостеприимства во многих странах мира во временной прогрессии соответственно росту форм, масштабов и качества общественных потребностей оказывает влияние на рынок труда, расширение предпринимательской активности, а также перераспределение общественных благ, изменение направленности инвестиционных поступлений, стимулирование и появление новых нестандартных технологий, управленческих решений и формирование новых потребностей человека. Кроме того, особенностью развития современного туризма является трансформация туристических организаций в международные совместные предприятия, корпорации и ассоциации. Это позволяет значительно улучшить информационный обмен, обеспечить более эффективное проникновение на внешний рынок, объединить усилия партнеров в условиях обострения конкуренции на рынке туристических услуг.

Современная индустрия туризма – одна из наиболее быстро прогрессирующих отраслей мирового хозяйства, можно рассматривать и как самостоятельный вид экономической деятельности, и как межотраслевой комплекс. Ключевое место в системе индустрии туризма занимает, безусловно, турист – это любое физическое лицо, использующее, покупает или намеревается приобрести туристические услуги для удовлетворения собственных потребностей, поскольку именно благодаря туристам развивается туристическая сфера деятельности и вводятся новые инновации с целью улучшения условий для туристов и, соответственно, благодаря этому развиваются города и в значительной степени улучшается экономика страны. В этой связи важную роль в повышении эффективности туристического бизнеса имеют непосредственно объекты – туристы. Обобщая рассмотренные факторы выделяем факторы-стимуляторы, которые увеличивают туристическую активность и положительно влияют на сферу туризма и факторы-барьеры, сдерживающие развитие туристической индустрии (табл. 1).

Таблица 1 – Факторы-стимуляторы туристической активности туризма и факторы-барьеры, сдерживающие туристский поток

Факторы-стимуляторы туристической активности	Факторы-барьеры, снижающие туристский поток
Развитие транспортных средств, улучшения их надежности, безопасности	террористические угрозы
Повышение транспортной доступности территории	Вооруженные, политические конфликты
Развитие туристической инфраструктуры (доступность, разнообразие, повышение качества)	Увеличение транспортных расходов как следствие роста цен на топливо
Повышение уровня доходов населения	Таможенные и визовые ограничения
Сокращение рабочего и увеличение свободного времени	Колебания экономической конъюнктуры и курса валют
Техническая революция средств связи	Дифференциация уровня социально-экономического развития регионов

На сегодняшний день в литературе не существует единого подхода к трактовке категории «турист». На основе обобщений литературных источников, считаем наиболее полным следующее определение: турист (лат. *topnus* – движение по кругу; вращать) – гражданин, посещающий страну (место) временного пребывания с оздоровительной, познавательной, профессионально – деловой, спортивной, религиозной и другой целью без осуществления оплачиваемой деятельности в период от 24 часов до шести месяцев подряд или осуществляющий не менее одной ночевки.

В зависимости от того, в чем нуждается турист, в туристической сфере формируются определенные тенденции, которые направлены на удовлетворение этих потребностей и получение прибыли. Именно эти тенденции помогают турагентам подстраиваться под изменения в туристической деятельности и во взглядах туристов .

Таким образом, в середине 80-х годов в туристической сфере сформировались новые тенденции. Рассмотрим в ретроспективе ключевые факторы, которые оказали влияние на формирование современной индустрии туризма. Основными из них выступают демографические, эмоциональные, социальные, а также изменения в психологии современного человека.

Процессы, которые протекают в демографическом среде позволяют говорить о двух тенденциях на рынке туризма.

Первая из тенденций – расширение круга потенциальных потребителей туристических услуг. Все новые и новые категории людей вливаются в туристическое движение. У них появляется желание и возможность путешествовать. По прогнозам на 2020 год, 7% населения Земли будет путешествовать за границу. Эта доля всегда растет, однако остается пока очень маленькой, особенно в Африке, Южной Азии и на Ближнем Востоке, указывает на большой потенциал международного туризма.

Вторая тенденция – старение путешествующих людей, то есть захват большой доли пожилых людей в совокупности видвигувачив. Это вызвано общей демографической ситуацией в индустриально развитых странах мира. В

большинстве западных странах пенсионный возраст остается на умеренно низком уровне: 60–65 лет. На первый взгляд, туризм пожилых людей может показаться парадоксом, поскольку выход на пенсию обеспечивает отдых. Однако если более детально изучить потребности разных возрастных категории населения, можно увидеть, что такая потребность не только существует, но и находится на достаточно высоком уровне и требует внимания. Второй фактор проявляется в виде социально-экономических факторов, в значительной степени влияют на современные модернизации туристического спроса.

Итак, говоря об изменениях в туристической сфере настоящее были рассмотрены концепцию современного туризма и туриста. Современный туризм пока характеризуется эластичностью, экологичностью, интегрированной разнообразием. Согласно этим характеристикам, современный турист, в свою очередь, приобретает больше навыков и потребностей во время своего путешествия. Он желает саморазвитию, следовать новейшим тенденциям настоящего, а также получать отдых как можно комфортнее.

Список литературы

1. Туризм, общий вклад в ВВП (доля, %) // кноета : сайт. URL: <https://knoeta.ru/atlas/topics/Туризм/Общий-вклад-туризма-в-ВВП/Общий-вклад-в-ВВП-доля-percent> (дата звернення: 13.04.2020).
2. Перерва П. Г. Маркетинг туристичної діяльності : конспект лекцій. Харків : НТУ «ХПІ», 2020. 32 с.
3. Перерва П. Г. Комплаенс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи. *Вісник Національного технічного університету України «Харківського політехнічного інституту»*. Серія: Економічні науки. 2017. № 24 (1246). С. 153–158.
4. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учеб. пособие. Киев : ВИРА-Р, 1998. 267 с.
5. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаенс программа промышленного предприятия. Харьков-Мишкольц : Планета-принт, 2019. 689 с.
6. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : Основа, 1993. 288 с.
7. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.
8. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.
9. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д. : Феникс, 2003. 592 с.
10. Pererva P. G., Kocziszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.
11. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. Киев : Наук. думка, 1989. 176 с.

УДК 621.73.06

*Черніхова О. С., викладач**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

ПРОБЛЕМА ЗАСТОСУВАННЯ ЛОГІСТИКИ РЕЦИКЛІНГУ В УКРАЇНІ

На сьогоднішній час проблема утилізації та переробки відходів є нагальною не лише в Україні, а й у світі в цілому. Використання вторинної сировини призводить не лише до сприятливого екологічного ефекту, а й несе корисний економічний ефект.

По-перше, оскільки ресурси Землі у більшості є вичерпними та невідновлювальними, і, за незмінних обсягів видобутку мінералів та корисних копалин, майбутні покоління можуть їх не отримати, використання вторинної та навіть третинної сировини значно зекономлять ресурси та зменшення кількості відпрацьованих відходів.

По-друге, використані матеріали постійно збільшуються у об'ємах та накопичуються. А це значно шкодить навколишньому середовищу.

По-третє, деякі види відпрацьованої сировини є гарним джерелом енергії.

Весь процес отримання користі від уже використаних матеріалів визначається як рециклінг. Під рециклінгом розуміють процес переробки відходів, тобто їх хімічна, фізична або біологічна зміна, призначена для їх повторного та корисного використання в обігу, а також процес підготовки до їх безпечної утилізації.

Логістика ставить на меті не лише вирішення економічних проблем підприємства, а й необхідність врахування екологічних проблем суспільства. Тому одним із напрямків логістичної діяльності є вирішення саме напрямків збереження навколишнього природного середовища. Таким чином процес рециклінгу та безпечної утилізації є кінцевою стадією логістичного життєвого циклу товарів [2].

У чому ж полягає економічний ефект використання логістики рециклінгу? Окрім зменшення обсягу та витрат на видобування корисних копалин та матеріалів, переробка відходів дозволяє знизити собівартість виготовленої продукції, сприяє налагодженню промислової переробки, сортувальних пунктів, збільшенню робочих місць тощо.

Але все ж таки, існують також негативні моменти переробки відходів, а саме: зниження якості та, в деяких випадках, естетичного вигляду вторинної продукції, неможливість повторного використання певних видів матеріалів, переналагодження виробничих ресурсів та технологій для вторинної обробки сировини на підприємствах.

Отже, логістика рециклінгу з економічної точки зору ставить на меті зниження первинних та загальних витрат у логістичному процесі виробництва, підвищення рівня логістичного обслуговування усіх учасників при просуванні товару від виробника до споживача.

Країни з розвинутою економікою, які значною мірою піклуються про стан навколишнього середовища, в даний час значну кількість відходів, збирають, сортують та переробляють. Сортування та переробка відходів цих країн регулюються законодавчо на державному рівні. Перероблені відходи йдуть на виготовлення нової продукції, а якщо вторинне споживання неможливе, то відходи є альтернативним видом палива. Так, наприклад, Швеція переробляє 99% свого сміття, більше того, ще й закупає його в інших країнах. Відходи, які можна пустити на вторинне використання, такі, як папір, скло, метал, харчові відходи, переробляють повторно. Ті ж, з яких не можна створити новий продукт, слугують джерелом енергії, наприклад, для опалення будинків [4, 5].

В Україні процес впровадження рециклінгу знаходиться на початковій стадії. Хоча в нашій країні й діє Закон України «Про відходи», дотримання всіх вимог законодавства не відбувається [1].

До основних проблем, які стають на заваді розвитку логістики рециклінгу в Україні, можна віднести:

- 1) Відсутність державної підтримки місцевих органів у процесі впровадження процесу переробки;
- 2) Неєфективність та бездієвість нормативно-правових актів, які регулюють процес рециклінгу;
- 3) Відсутність або недосконалість пунктів сортування відходів;
- 4) Нерозвинена інфраструктура та процедура збирання відходів у населених пунктах, а саме відсутність сортувальних баків, недосконалість їх конструкції, вивезення розсортованого сміття одним сміттєзбиральним транспортним засобом або ж на одне звалище;
- 5) Неналагоджена процедура сортування відходів на місцях та на сміттєзбиральних звалищах;
- 6) Недосконалість технологій виробництва вторинної сировини з відходів;
- 7) Нерозвинена система збирання, переробки та утилізації небезпечних відходів;
- 8) Відсутність розуміння та стимулювання населення про ефективність та доцільність сортування та переробки використаних відходів.

Спостереження показують, що більшість населення України ще не готове сортувати сміття для подальшої переробки та утилізації, дехто з причин відсутності роздільних баків, дехто з власної байдужості або незручності. Нерозуміння мешканців країни у можливому сприятливому екологічному та економічному ефектові не сприяють впровадженню та просуванню рециклінгу на місцевому та національному рівнях. Маркетингова підтримка, система штрафів за невиконання правил сортування та заохочення населення, розвиток інфраструктури (сортувальні контейнери, приймальні пункти, сміттєпереробні заводи, пункти приймання небезпечних відходів та місця їх безпечної утилізації) значно підвищать рівень підтримки серед населення процесу рециклінгу [2].

Але в той же час логістика рециклінгу є важливою складовою технологічного та виробничого процесу на підприємствах. Процес накопичення, сортування, переробки та утилізації відходів сировини та

матеріалів у виробничій галузі знайшов більше відображення, ніж у побутовому поводженні з відходами. Економічне стимулювання діяльності підприємств, пільги з боку держави, зменшення собівартості сировини та матеріалів, що закупаються, та виготовленої продукції сприяють створенню економічно привабливої позиції організації на ринку та підвищенню отриманого прибутку.

Отже, застосування логістики рециклінгу, впровадження сортувальної та переробної технології поводження з відходами у нашій країні лише набирає обертів. Впровадження технології переробки відходів в національне виробництво та господарство дозволить досягти значного економічного та екологічного ефекту.

Список літератури

1. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 № 187/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 36–37. Ст. 242.
2. Авраменко О. В. Використання логістики в рециклінгу. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика*. 2017. № 2. С. 1–4.
3. Вороніна Р. М. Логістика рециклінгу. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 623. С. 28–33.
4. Переробка відходів в розвинених країнах світу // BioWatt : сайт. URL: <http://www.biowatt.com.ua/analitika/pererobka-vidhodiv-v-rozvinenih-krayinah-svitu/> (дата звернення: 18.04.2020).
5. Для чого Швеція скуповує сміття? Світовий досвід боротьби зі звалищами // Укрінформ : сайт. 24.06.2016. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/2039097-dla-cogo-svecia-skupovue-smitta-svitovij-dosvid-borotbi-zi-zvalisami.html> (дата звернення: 18.04.2020).

УДК 338.3

Чіков І. А., аспірант, асистент

Науковий керівник: Коляденко С. В., д.е.н., професор кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики

Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця, Україна

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА НА СТАДІЯХ ЙОГО ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

Питання життєвого циклу підприємства досліджували багато науковців, а саме: І.А. Бланк, Д. Ліппіт, В. Шмідт, Б.З. Мільнер, Л. Грейнер, С.В. Корягіната ін. Кожен дослідник, який вивчав теорію життєвого циклу сформував власне трактування ЖЦП.

В зв'язку з цим існує диференціація щодо характеристики поняття життєвого циклу підприємства та його конкретизації. В табл. 1. систематизовано визначення вчених до тлумачення поняття «життєвий цикл підприємства».

Таблиця 1 – Аналіз тлумачень поняття «життєвий цикл підприємства»

Автор	Життєвий цикл підприємства - це...
І. А. Бланк	... загальний період часу від початку діяльності підприємства до природного припинення його існування або відродження на новій основі (з новим складом власників і менеджерів, з принципово новою продукцією, технологією тощо)
Б. З. Мільнер	... передбачувані зміни з визначеною протягом часу послідовністю етапів
С. В. Корягіна	... сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, після якого його цінності і напрями діяльності можуть принципово змінюватися
О. І. Матюшенко	... сукупність стадій, що створюють закінчене коло розвитку протягом певного проміжку еволюції підприємства, кожна з яких характеризується певною системою стратегічних цілей та завдань, особливостями формування ресурсного потенціалу та досягнутими результатами функціонування
Г. О. Козаченко	... сукупність етапів діяльності системи, що послідовно змінюють один одного, і кожний з яких характеризується певною метою діяльності і станом як великої виробничо-фінансової системи в цілому, так і її структурних одиниць, особливою формою організаційного механізму, що реалізує досягнення стратегічних та оперативних цілей діяльності системи

Джерело: систематизовано автором на основі джерел [1,2,3,4]

Циклічний характер розвитку, притаманний усім підприємствам, вимагає від них швидко адаптуватись до змін внутрішнього та зовнішнього середовища, а також виявляти гнучкість і динамічність, необхідні для стабільного зростання.

Аналіз дальності підприємства здебільшого здійснюють затакими напрямками [1]:

- аналіз динаміки узагальнюючих показників господарської діяльності щодо виконання плану, забезпечення заданих темпів їх зростання (обсяг доходу, активів, прибутку, рівень рентабельності тощо);
- аналіз ефективності використання всіх видів ресурсів як в окремих структурних підрозділах, так і підприємства загалом.

Розглядаючи підприємство у більш тривалому періоді, то можна сформулювати такі три основні стадії ЖЦП, як зростання, зрілість, спад (табл. 2).

Для мінімізації тривалості стадії ЖЦП «спад» – дії керівництва та всього колективу в цій ситуації повинні бути максимально оперативні, які можуть привести до появи «точки біфуркації» (економічної біфуркації) – зміна вектору системи, короткотерміновий перехід від спаду до стадії зростання (рис. 1) [2].

Варто зауважити, що ділова активність колективу будь-якого підприємства залежить від двох основних чинників, а саме адміністративно-колективних можливостей та індивідуальних здобутків.

Таблиця 2 – Характеристика стадій ЖЦП

стадії ЖЦП	характеристика стадії ЖЦП	зміни що спостерігаються
зростання	на стадії зростання підприємство може переглянути та розширити предмет діяльності, що потребуватиме додаткового основного та оборотного капіталу	– відбувається зміцнення становища; – підприємства на ринку; переглядається маркетингова політика; – відбувається перехід на новий – рівень професійного менеджменту, нову систему управління;
зрілість	підприємство виходить на новий рівень розвитку, оптимізувавши види діяльності, оволодівши власною ринковою нішею та побудувавши нову систему управління	– підвищення ефективності всіх видів діяльності підприємства; – впровадження інновацій – на всіх напрямках розвитку підприємства – розроблення та реалізація соціальних та екологічних програм; – зміцнення корпоративної культури та інтеграційних процесів;
спад	зниженням попиту на основні види продукції, падінням доходів від операційної діяльності та послабленням ринкових позицій	– пошук нових можливостей, сфер підприємництва; – скорочення умовно-постійних витрат та збереження необхідного рівня доходів; – можлива поява «точки біфуркації»;

Джерело: узагальнено на основі джерел [2,4,5,6]

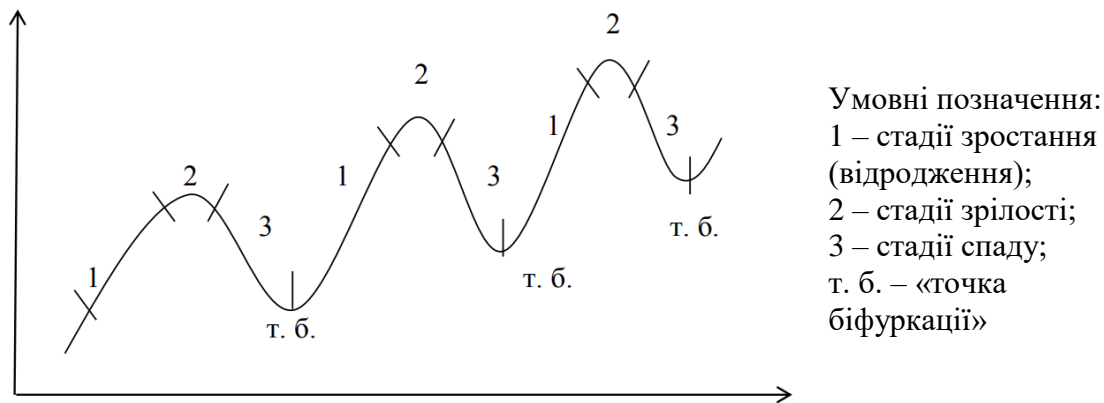

Рисунок 1 – Модель ЖЦП в динаміці

Отже, стадія «спад» ЖЦП вимагає мобілізації колективу підприємства для прискореного проходження «точки біфуркації». Оскільки ділова активність забезпечується за рахунок зростання рівня людських цінностей та потреб, важливо виявити та усунути суперечності в розвитку соціального потенціалу підприємства.

Список літератури

1. Бланк И. А. Управление активами. Киев : Ника-Центр, 2000. 720 с.
2. Мильнер Б. З. Теория организации : учебник. М. : ИНФРА-М, 2000. 480 с.
3. Корягіна С. В. Економічна оцінка та планування життєвого циклу розвитку підприємства : дис. ... канд. економ. наук : 08.06.01. Львів, 2004. 180 с.

4. Матюшенко О. І. Життєвий цикл підприємства: сутність, моделі, оцінка. *Проблеми економіки*. 2010. № 3. С. 82–91.
5. Штангрет А. М., Копилюк О. І. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. 335 с.
6. Малаева Т. Определение жизненного цикла предприятия. *Бизнес-Информ*. 2002. № 1. С. 79–82.

УДК 339.92.(477)

*Шмагельська М. О., к.г.н., завідувач кафедри економічної теорії, соціальних та фундаментально-економічних дисциплін
Вінницький кооперативний інститут, м. Вінниця, Україна*

ВПЛИВ ГЕОПРОСТОРОВИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Ключовою рисою української економіки є її висока залежність від зовнішньоекономічної кон'юнктури. Отже, Україна набагато більш вразлива до зовнішніх впливів, ніж більшість країн з аналогічним ступенем відкритості економіки. Через особливий характер економічних процесів, гіперциклічний і зовнішньо-обумовлений, Україна втрачає значні можливості сталого розвитку. Якщо проаналізувати розвиток економічних процесів в Україні за останні 10 років, найбільший вплив на них мають геопросторові особливості, реалізація транзитного та економічного потенціалу нашої держави.

Економічний розвиток, забезпечення здатності національної економіки до розширеного самовідтворення та задоволення потреб громадян, суспільства і держави, пов'язані з багатьма аспектами, ключовий з яких – торговельний. Геопросторові особливості є потужним чинником впливу на цей аспект. Зовнішня торгівля України, фактично, орієнтована на два великі регіональні торговельні угруповання –СНД та Європейський Союз. В першу чергу, це пов'язано з особливостями географічного положення нашої держави.

Імпорт із СНД великою мірою побудований із сировинних товарів, передусім енергетичних матеріалів та товарів промислового застосування, які традиційно виробляються в основному у пострадянських країнах. Імпорт із ЄС - це продукти харчування та товари промислового використання, аналоги яких не виробляють ані в Україні, ані в інших країнах СНД. Отже, торгівля із СНД та торгівля з ЄС фактично не є конкурентними, тому що товаропотоки між Україною та цими двома інтеграційними об'єднаннями є структурно «рознесено за різними площинами» [1].

Нажаль, потужний транзитний потенціал України так і залишається, більшою мірою, нереалізованим. Зростання можливостей для реалізації такого потенціалу України, пов'язано із збільшенням євразійських товаропотоків. В той же час, через появу альтернативних транзитних маршрутів - країни Південно-Східної Азії, країни Балтії, існує багато ризиків його втрати. Для максимального ефекту впливу вдалого географічного положення та

транзитного потенціалу на розвиток економічних процесів, необхідна активна участь України в торговельних інтеграційних об'єднаннях з ЄС, СНД, а також країнами Східної Азії, насамперед, Китаєм, на який припадає 8% в структурі товарообороту України.

Торговельна інтеграція у сучасному світі – «хребет» світової економічної інтеграції в цілому [2]. Економічна інтеграція необхідна для використання можливостей ринку, зниження витрат на внутрішнє виробництво за рахунок збільшення масштабів виробництва, поживлення взаємних економічних взаємозв'язків. Взаємовигідні інтеграційні відносини формуються між державами, що об'єднуються з метою прискорення розвитку економічних процесів. Інтеграція між Україною та Європейським Союзом дає змогу українським підприємствам отримати безмитний доступ до ринку країн – членів ЄС, а отже, прибутки, що впливають із зростання збуту української продукції через розширення ринку. Однак, з іншого боку, відбувається наплив європейських товарів на український ринок. Крім того, Україна виступає як єдиний великий регіон, а Європейський Союз об'єднує 28 регіонів, що виступають єдиним суб'єктом й при скасуванні всіх торговельних обмежень можливі певні ризики: переведення основних видів виробництва та міграція робочої сили до ЄС, що залишить Україну аграрною периферією [2].

Нажаль, з поглибленням економічної інтеграції Україна може отримати статус не просто «периферії», а «буферної периферії» (через військові дії з Росією). Для Європейського Союзу Україна є «периферією» не лише з суто географічної точки зору, а й за сукупністю соціально-економічних показників. Країни – члени ЄС, які інтегрувались після 2004 р. є «східною периферією» ЄС, а з інтеграцією України до ЄС неминуче виникне конкуренція «периферій» [2].

Зважаючи на високий рівень залежності української економіки від зовнішньої торгівлі, для України цей принцип має особливе значення. Тому, протиріччя міжвільною торгівлею України з Європейським Союзом та вільною торгівлею України з Російською Федерацією та іншими країнами надзвичайно великі. Крім того, вони пов'язані із загостренням ситуацій у зоні конфлікту на Сході України. Активні кроки Російської Федерації із залучення України до митного союзу, до якого також входять Білорусь і Казахстан, полягали передусім в площині подальшого оформлення простору російського впливу, а не в економічній площині. Якби не політичний аспект, взаємне відкриття кордонів України та ЄС не мало б суттєвих змін у взаємній торгівлі України з Росією з огляду на структурну відмінність товаропотоків на західному та східному напрямках.

Для Росії формування інтеграційних процесів – це утримання контролю над пострадянським простором, поглиблення економічної залежності пострадянських країн, використання Митного союзу як додаткового важеля впливу на внутрішню і зовнішню політику пострадянських країн, збереження географічних і політичних кордонів зони особливих інтересів Російської Федерації. Крім того, це можливість недопущення передання «контрольного пакету» впливу в регіоні будь-яким іншим суб'єктам міжнародних економічних відносин (ЄС, Китаю, США)[3].

Приєднання України до Митного союзу викликали б серйозні ризики для нашої держави, в першу чергу, помітним зростанням середнього рівня імпортного тарифу.

Тому що, Росія як провідний учасник Митного союзу, вступаючи до СОТ, зобов'язалася утримувати свій імпортний тариф на рівні 7,8%, що значно перевищує відповідний показник України (5,8%) і, тим більше, його чинне значення стосовно країн з режимом найбільшого сприяння (4,5%)[2].

Такі зміни означали б штучне обмеження торгівлі України з третіми країнами та заміщення більш ефективного імпорту з них імпортом з країн – членів Митного союзу, насамперед з Росії. Але тісна співпраця з Росією у розбудові та просуванні залізничних та комбінованих транспортних маршрутів могла б суттєво покращити економічні показники деяких галузей господарства.

Отже, Україна є ключовою транзитною державою із високим потенціалом. Одним із ключових напрямів світової торгівлі є вісь «Європа-Азія».

Швидкість доставки багатьох товарів має високе значення, тому альтернатива тривалим океанічним поставкам через Суецький канал стає все важливішою. Проте в Україні є конкуренти (передусім Туреччина та країни Балтії), тому її участь в таких проектах не є апріорною.

Втрата Україною транзитного статусу може призвести до закріплення за нею статусу периферійної держави, що стратегічно означатиме посилення односторонньої (на противагу двобічній – основі рівноправної співпраці) залежності від сусідів. Тому підтримка національної економіки (формування попиту для будівельних галузей, зростання бізнесу навколо транспортних магістралей, створення робочих місць) завдяки розвитку транзиту повинно бути пріоритетом.

Потужним фактором впливу на економічні процеси в Україні є формування інфраструктурних передумов інтеграції: розвиток транспортних (морських, наземних, повітряних) комунікацій, необхідних для нормальної життєдіяльності суверенної держави (національні авіакомпанії, флот, транспортні корпорації); розвиток сучасних інформаційно-комунікаційних систем з включенням їх до міжнародних систем.

Для України необхідність визначення свого місця у світовій економіці є одним з найважливіших і дуже складних завдань.

Список літератури

1. Глобальні тенденції і перспективи: світова економіка та Україна / наук. ред. В. Юрчишин. Київ : Заповіт, 2018. 202 с.
2. Теорія міжнародних відносин. Міжнародні відносини та світова політика : навч. посіб. / за ред. М. П. Требіна. Харків : Право, 2016. 312 с.
3. Приходько І. В. Особливості взаємної торгівлі України та країн ЄС. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини.* 2012. Вип. 31. С. 231–237.

УДК 621.73.06

*Шурупова А. К., студентка**Науковий керівник: Юденко Є. В., к.е.н.**Кременчуцький льотний коледж Харківського національного університету внутрішніх справ, м. Кременчук, Україна*

УПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ЗАКУПІВЕЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Інформаційна сфера є основним джерелом нових ідей в організації та веденні бізнесу, менеджменту, нових організаційних рішень, принципів та завдань управління. За темпами зростання вона займає одне з перших місць у всьому світі. Стрімке економічне зростання або банкрутство, миттєве збагачення, нетрадиційні методи та підходи до вирішення економічних проблем характерне саме при впровадженні інформаційних нових технологій в логістичній діяльності підприємств. Вивчення закономірностей, застосовуваних методів і прийомів у господарській діяльності є надзвичайно важливим.

В умовах сучасної ринкової економіки важливе значення має оптимізація використання матеріальних ресурсів, які знаходяться в розпорядженні держави або підприємств різних форм власності. Тому виникає питання, яким саме чином може здійснюватись така діяльність. Ефективна реалізація матеріальних ресурсів у сфері державних закупівель, а також запобігання проявам корупції у цій сфері, забезпечення прозорості процедур закупівель товарів, робіт і послуг за державні кошти веде до досягнення оптимального і раціонального їх використання [3].

Діюче законодавство не чітко визначає окремі моменти державних закупівель і часто виникають проблеми, пов'язані з виконанням процедури закупівлі.

Фундаментом реалізації управління закупівельною діяльністю є результативна інформаційна підтримка яка забезпечує повний замкнутий цикл закупівель на основі електронної логістики, а саме: документообігу при інформаційно-програмної реалізації функцій та операцій логістики закупівлі.

У західних країнах розроблено низку «загальних правил» та рекомендацій, що не лише істотно полегшують відносини з постачальниками і банківською сферою, але й усталюють становище компанії, створюють оптимальні умови для виживання в конкурентній боротьбі. Ці регулюючі допоміжні документи характеризують етичні норми партнерства - успішна підготовка і виробництво продукції (за інших різних умов) здійснюється при добрих взаєминах між підприємцем, з одного боку, і кредиторами та постачальниками – з іншого. Особлива увага - це відносини із кредиторами, оскільки їхня довіра і готовність допомогти особливо важливі [2].

До основних принципів у відносинах з постачальниками належить:

- співпраця з постачальниками так само, як із клієнтами підприємства;
- демонстрація на ділі спільності інтересів;
- знайомлення постачальників та замовників зі своїми завданнями при

веденні господарської діяльності, а також мати інформацію відносно ділових операцій партнерів;

– готовність допомогти в міру своїх зусиль рішення проблем постачальників;

– виконання взятих на себе зобов'язань;

– враховувати у діловій практиці інтереси постачальників;

– підтримання, за можливістю, стабільних контактів у діловій сфері.

Закупівельна сфера є початковою частиною загального товаропровідного ланцюга, тому від якості закупівель (визначення потреб в сировині, матеріалах, комплектуючих виробів, запасних частинах, напівфабрикатах; вибору оптимального постачальника; точність і вчасність доставки запасів, спрощення стандартизація та уніфікація процедур подання та оформлення замовлень та ін.) залежить робота всієї логістичної системи в цілому.

Використання інформаційних технологій дає право для забезпечення своєчасної доставки якісних товарів, в замовленій кількості за найкоротший час.

В сучасних відносинах між господарюючими суб'єктами інноваційним інструментом є ведення бізнесу через Інтернет за схемою B2B («підприємство-підприємство»), що отримала назву e-Procurement. Обсяги Інтернет торгівлі за схемою «підприємство-підприємство» значно перевершують товарообіг на споживчому ринку відносно ведення бізнесу при традиційному методі.

За даними Boston Consulting Group (BCG), американські компанії вже понад 10 років здійснюють чверть всіх своїх закупівель в режимі он-лайн. BCG оцінює сукупну вартість таких операцій в 2,8 трильйона доларів в рік.

Тенденції розвитку електронної комерції позначають взаємне переплетення різноманітних схем управління організацією постачань у міру накопичення підприємствами досвіду взаємодії в економічній галузі і автоматизації комерційних процедур та процесів. При впровадженні систем постачання та закупівлі через Інтернет покупцями і постачальниками вирішуються такі завдання, як перехід від традиційної методики ведення бізнесу до модернізації усієї інформаційної інфраструктури, пошуку нових способів представлення товарів покупцям.

Сучасні операції закупівлі стають інтелектуальними та цифровими, що дає перспективу вийти за межі моделі «скорочення ціни/відповідність регламентам» та запропонувати для ведення бізнесу нові ідеї, які підвищують цінність підприємства у ланцюжку доданої вартості. В даному випадку фахівцям у сфері постачання слід приділити велику увагу оцінюванню ефективності використання інформаційного забезпечення закупівельної діяльності, впровадженню інформаційних технологій та можливостей їх вживання на підприємстві.

Таким чином, у сучасній логістиці інформаційні технології є одним із ключових чинників збереження конкурентоспроможності підприємства, причому сьогодні для цього мало просто мати логістичну інформаційну систему.

Застосування наукового підходу до управління інформацією як провідним елементом закупівельної діяльності, обираючи підходящої моделі організації

Інтернет-закупівель, відносно виду діяльності підприємств, дає змогу працювати більш економічно.

В якості перспективи оптимізації закупівельної діяльності ми бачимо деталізацію механізмів виконання завдань електронної логістики, а саме успішного використання інформаційних технологій суб'єктами для різних галузей промисловості з урахуванням їх специфіки та спектру матеріальних ресурсів, які можуть закуповуватися.

Список літератури

1. Slywotzky A., Wise R. An Unfinished Revolution. *MIT Sloan Management Review*. 2003. No. 44 (3). Pp. 94–95.
2. Левкин Г. Г. Логистика: теория и практика. Ростов н/Д. : Феникс, 2009. 221 с.
3. Тардаскіна Т. М., Стрельчук Є. М., Терешко Ю. В. Електронна комерція : навч. посіб. Одеса : ОНАЗ ім. О. С. Попова, 2011. 244 с.

УДК 338

Якушев О. В., к.е.н., доцент кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування

Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна

УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМОДІЄЮ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Вибір регіонами України євроінтеграційного вектору розвитку держави заснований на прагненні досягнення більш високих стандартів рівнів і якості життя її населення, виконанні екологічних норм і стандартів та забезпеченні достатньої конкурентоспроможності економіки на національному та міжнародному рівнях. Практичне втілення у життя означеної мети може бути реалізованим виключно завдяки комплексній результативній взаємодії чотирьох основних соціальних інститутів – держави, освіти, науки та виробництва. При цьому роль держави полягає у створенні передумов існування та розвитку суспільства, забезпеченні економіко-правового підґрунтя ефективного й конкурентоспроможного функціонування різних секторів економіки країни та формуванні державної стратегії раціональної регіональної, національної й міжнародної взаємодії інституцій.

Основним функціональним навантаженням інституту освіти є надання громадянам сучасних знань зі всіх сфер життєдіяльності країни й формування у них професійних вмінь і навичок, якісне використання яких має стати умовою інноваційного розвитку економіки кожного регіону й країни в цілому. Наука лежить у основі формування інноваційного потенціалу суспільства. Виробництво та сфери послуг відіграють ключову роль у економічному й інноваційному розвитку країни та безпосередньо виступають головним

учасниками створення валового регіонального продукту. Акумулявання та практична реалізація названих ролей і функцій можлива завдяки запровадженню на національному та регіональному рівнях дієвого інструментарію підтримки, здатного об'єднати потенціал і можливості кожного соціального інституту та досягти на цій основі синергетичного ефекту. Таким інструментарієм може виступати взаємодія стейкхолдерів: органів державної влади, закладів вищої освіти та підприємств сфери послуг шляхом утворення інноваційних, освітніх, промислових й інших видів територіальних об'єднань, що являє собою ефективний та результативний метод розв'язання перспективних завдань, які сьогодні досить гостро стоять перед регіональною економікою України.

Сучасний орієнтир стратегічного спрямування економічної політики України на євроінтеграцію викликаний прагненням громадян держави мати більш високі стандарти якості життя. Для того, щоб досягти кінцевого результату й поставленої мети, необхідно розуміти, що соціально-економічний розвиток, інноваційна та освітньо-наукова сфери економіки, конкурентоспроможність держави та її регіонів мають бути тісно взаємопов'язаними, а наразі потребують запровадження новітніх методів управління. Найрезультативнішими серед таких методів слід вважати кластери, технопарки, промислові райони, бізнес-акселератори, бізнес-інкубатори, спеціальні економічні зони, де відбувається об'єднання різних сфер діяльності, у тому числі сфери послуг, з метою досягнення головної мети – всебічного регіонального розвитку України [1].

Наведено класифікацію та визначення сутності методів управління за різними напрямками діяльності:

Сервісні – велика кількість пов'язаних індустріальних і/або сервісних компаній з високим рівнем співпраці (зазвичай через ланцюг постачань), що функціонують в однакових ринкових умовах [2];

Інноваційні – сукупність компонентів об'єднань, які мають власну структуру: суб'єкти розробки і пропозицій наукових ідей, проектів, науково-технічної продукції, продуктів; суб'єкти реалізації наукових ідей, науково-технічної продукції, інноваційних проектів; функціональні підсистеми інноваційної інфраструктури: фінансова, інформаційна, експертизи, маркетингова, логістична, ін. [3].

Освітні – структуроутворюючими в об'єднаннях виступають освітні заклади різного рівня, які заключають угоди з базовими підприємствами регіону на підготовку спеціалістів визначеного рівня та проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських розробок [4].

Промислові – ряд галузей, що взаємодіють як покупець-постачальник або постачальник-покупець, а також за допомогою спільних технологій, спільних каналів закупівель або розподілу, спільних трудових об'єднань [5].

Наукомісткі – об'єднані в них підприємства, як правило, базуються на нових технологіях і знаннях, приносять побічний результат досліджень університетів і науково-дослідних інститутів [6].

Отже, кожен метод управління виконує окрему функцію збалансування економіки, проте досягнення такого стану можливе лише за умови комплексного функціонування тих ознак, які обумовлюють доцільність їх поєднання. Створення інноваційних ідей та їх реалізація через наукомісткі галузі має будуватися у вигляді цілісної системи поширення знань та технологій, забезпечення пришвидшення процесу трансформації винаходів в інновації, а інновацій – у конкурентні переваги, розвиток якісних стійких зв'язків між всіма його учасниками. Тобто, в такій сформованій системі інкубації знань та технологій поєднання інноваційної і освітньої складових є необхідною умовою динамічного розвитку регіонів й створення прогресивного типу надання сфери послуг.

Створення цього об'єднання як єдиного організму сприятиме більш ефективному продукуванню та реалізації ідей, знань й технологій, окреслюватиме потенційно необхідні елементи регіонального розвитку та стимулюватиме економічний простір до створення ефективних зв'язків.

Проте слід зазначити, що в науковій літературі недостатньо обґрунтовано визначення сутності діяльності підприємств сфери послуг, який би розкривав інноваційно-освітній вектор розвитку певного регіону, а головною умовою існування якого мала стати комерціалізація інноваційних розробок та надання різноманітних послуг у цих сферах.

Список літератури

1. Якушев О. В. Концептуальні основи створення інноваційно-освітніх кластерних форм регіонального розвитку. *Проблеми та перспективи забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку. Серія: Економіка*. 2019. Т. XX, вип. 311. С. 211–221.
2. Андрусів У. Я. Поняття «кластер» та його різноманітність трактування у працях зарубіжних вчених // *Проблеми формування нової економіки XXI века : IV междунар. науч.-практ. конф.* 2011.
3. Бутенко А. І., Лазарева Є. В. Феномен кластера у формуванні інноваційної моделі економіки регіону. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 2. С. 25–28.
4. Грекова Г. И., Фихтнер О. А. Сетевые механизмы интеграции России в европейское образовательное пространство. *Вестник Челябинского государственного университета. Серия: Экономика*. 2010. № 26 (207), вып. 28. С. 11–17.
5. Porter M. *On competition*. Harvard Business School Press, 1998. 197 p.
6. Скоч А. Международный опыт формирования кластеров. *Космополис*. 2007. № 16. URL: http://www.intelros.ru/readroom/cosmopolis/02/352-aleksandr_skoch_mezhdunarodnyjj_opyt_formirovaniya_klasterov.html (дата звернення: 04.03.2020).

УДК 338

*Якушева О. В., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та управління
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна*

НАПРЯМКИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВСЕСВІТНЬОЇ ПАНДЕМІЇ

Малий та середній бізнес (МСБ) є вагомим рушійною силою розвитку ринкової економіки, що сприяє вирішенню низки найважливіших соціальних, економічних та науково-технічних проблем суспільства. В сучасних умовах розвитку економіки України малий та середній бізнес характеризується динамічністю, сприяє вирішенню проблем зайнятості населення, породжує конкуренцію, забезпечуючи зростання експортного потенціалу та наповнення внутрішнього ринку споживчими товарами та послугами.

Важливим напрямом економічного процвітання країни є створення сприятливого середовища для формування й функціонування суб'єктів малого та середнього бізнесу, які є одним із дієвих засобів розв'язання першочергових соціально-економічних проблем. Сучасна криза, що сталася у світі та суттєво вплинула на економічний розвиток України, значно похитнула безпеку МСБ та його успішне функціонування не тільки в Україні, а й у всьому світі [1].

Етап переведення бізнесу у режим карантину вимагає від підприємців пошуку нових засобів та інструментів розвитку власного бізнесу на засадах тих законодавчих норм, які встановлені в Україні. Враховуючи достатньо жорсткі перепони для функціонування бізнесу, підприємці вимушені шукати нові методи перевтілення власних засобів виробництва, перепрофілюватися, розвивати інтернет-платформи для просування власного продукту, або «ставити свій бізнес на паузу».

Одним із основних факторів, які мають значний негативний вплив на стійкість кожного бізнесу, особливо в період глобальної кризи, є відсутність реального фінансування. Якщо до настання пандемії коронавірусу підприємці не відчували стабільного фінансування, то на сьогоднішній день виникає ситуація, яка приводить до касових розривів, браку сировини для виробництва і т.д. Економічний застій відчуває вся країна, адже внесок МСБ у ВВП держави складає більше 60%. У той же час, відчутно швидкий «cashback» від малого бізнесу робить його найбільш уразливою ланкою економіки, яка потребує особливого ставлення та першочергової фінансової допомоги.

Враховуючи пріоритетність розвитку МСБ, в Україні розроблені наступні напрями фінансової підтримки МСБ в умовах пандемії:

- державна підтримка;
- донорська підтримка;
- бюджетна підтримка;
- банківська підтримка.

Державна програма підтримки МСБ під час карантину пропонує наступні напрями:

- податкові канікули (не нараховується і не сплачується оренда, звільнення підприємців від нарахування ЄСВ, звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ на товари щодо запобігання поширення епідемії);
- збільшення річних лімітів для ФОП;
- можливість отримання кредитів в межах державної програми доступних кредитів 5-7-9%;
- мораторій на податкові перевірки [2].

Держава пропонує 13 донорських програм за різними сферами діяльності для підтримки фінансування бізнесу. Мікро- малі та середні підприємства мають можливість брати участь у грантових програмах, та отримувати безповоротну допомогу для розвитку бізнесу. Найбільш актуальні сфери виробництва, яким пропонуються гранти: Інформаційні технології (ІТ), Торгівля, сільське господарство.

Українські підприємства мають можливість отримати середньо- та довгострокові кредитні ресурси для фінансування проектів на поповнення обігових коштів та інвестиційних заходів у рамках реалізації спільних з міжнародними фінансовими організаціями (МФО). Банківські програми підтримки МСБ в умовах пандемії передбачають поворотну фінансову допомогу на безстрокових умовах для різних областей України. 9 кредитних програм передбачають фінансову допомогу від німецько-українського, Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейського інвестиційного банку.

Мікро-, малі та середні підприємства мають можливість брати участь у програмах, що фінансуються з державного та місцевих бюджетів, отримувати допомогу для розвитку бізнесу як у фінансовій, так нефінансовій формі. В Україні розроблені 12 бюджетних програм підтримки МСБ, які передбачають як поворотну, так і безповоротну фінансову допомогу, а також не фінансову у вигляді навчання для усіх регіонів України різних сфер виробництва.

Отже, покращення умов розвитку МСБ особливо у період пандемії та всесвітньої кризи є одним з пріоритетних завдань для України та всього світу. Інструменти для швидких рішень в умовах карантину сприятимуть швидкому виведенню країни з економічної кризи та у подальшому сформуєть необхідну платформу для повернення підприємств у активний режим роботи та забезпечать стабільний розвиток економіки.

Список літератури

1. Якушева О. В. Концептуальні основи розвитку сектору малого та середнього бізнесу // Наукові засади розвитку знань економічної теорії : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. з економічної теорії (м. Черкаси, 2 черв. 2015 р.) / МОН України, Черкас. держ. тех. ун-т. Черкаси, 2015. С. 50–52.

2. Як діяти в умовах карантину // Портал для підприємців : сайт. URL: <https://sme.gov.ua/covid19/> (дата звернення: 18.04.2020).